

of
VIVIAN
HUNTER
GALBRAITH

Regius Professor
of Modern History
Oxford University
1947-1957

The L.A. is a miscellaneous collection of documents the exact composition of which cannot be recovered, or the date of entry of each document.

There is no necessary or organic connexion with any of D.P.'s histories. The only certain thing is that the L.A. was an ever growing collection of documents, which, somewhat tentatively, D.P. began to relate ① to B

② to H.A. + Abbreviations
Ch

This process is indicated by SIGNA which are found in about 40 cases out of 2 or 300

The mention of 40 docs in L.A. in the WH afterward deleted an old genuine reference because they had been already

WITHDRAWN

Accession No.	7607656
Shelf No.	DA 29 B 8 1866
Heading	PARTS STOCK Vol. 2

V. H. Galbraith

Dec. 15 1943.

NEW UNIVERSITY OF ULSTER

THE LIBRARY

DUE BACK

ILL

69/9

Due back

9/10/87

FOR USE IN

LIBRARY ONLY.

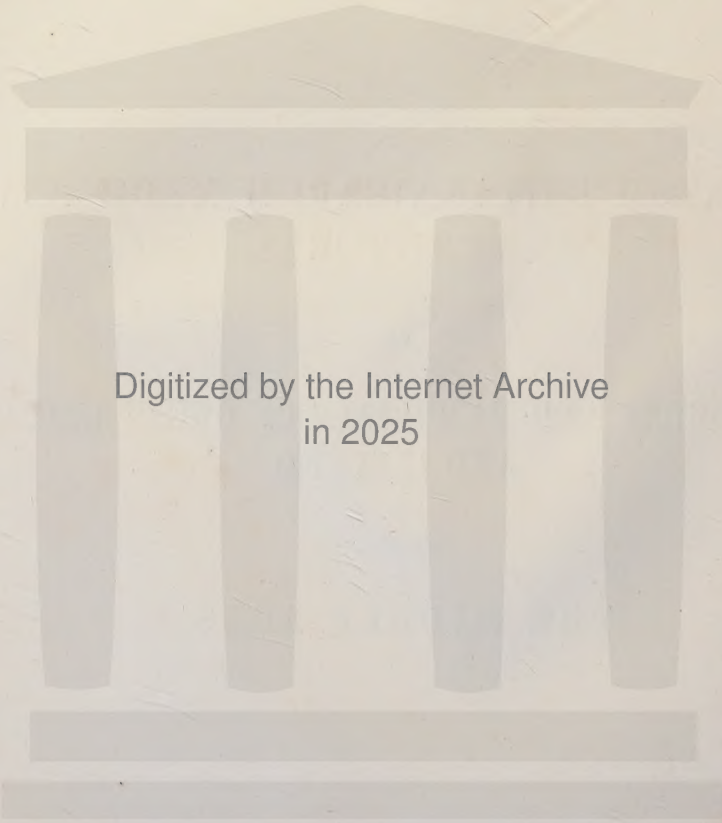
RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI
SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

Digitized by the Internet Archive
in 2025

THE CHRONICLES AND MEMORIALS
OF
GREAT BRITAIN AND IRELAND
DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER
THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the Reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an *Editio Princeps*; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished ; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

MATTHÆI PARISIENSIS,

MONACHI SANCTI ALBANI,

HISTORIA ANGLORUM,

SIVE, UT VULGO DICITUR,

HISTORIA MINOR.

ITEM, EJUSDEM

ABBREVIATIO CHRONICORUM ANGLIÆ.

EDITED

BY

SIR FREDERIC MADDEN, K.H., F.R.S.,

KEEPER OF THE DEPARTMENT OF MANUSCRIPTS, BRITISH MUSEUM.

VOL. II.

A.D. 1189-1245.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S
TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON:

LONGMANS, GREEN, READER, AND DYER.

1866.

Printed by
EYRE and SPOTTISWOODE, Her Majesty's Printers.
For Her Majesty's Stationery Office.

CORRIGENDA.

- Page 36, line 28, *for* profecti *read* profecto.
„ 52, line 20, *for* similem *read* simile.
„ 73, note 4, *for* nomine *read* nomina, and *supply dots after* ani.
„ 99, line 22, *for* multashinc *read* multas hinc.
„ 103, line 3, *for* sanctæ *read* sancti.
„ 122, line 2, *for* Arex nglorum *read* rex Anglorum.
„ 122, line 24, no correction is necessary; and the same remark applies
to page 152, line 20, and page 333, line 19.
„ 148, note 3, *for* scired esiderat *read* scire desiderat.
„ 166, line 4, *for* Albineto *read* Albeneto (as in MS.).
„ 190, line 17, *for* ididem *read* ibidem.
„ 203, line 24, *for* deceptiones (as in MS.) *read* disceptationes.
„ 218, line 8, *for* formidorum (as in MS.) *read* formidosorum. But
Du Cange has *formidulus*.
„ 231, line 14, *for* inæstimali (as in MS.) *read* inæstimabili.
„ 247, line 21, *for* scutaguim *read* scutagium.
„ 262, line 8, *for* si *read* ei.
„ 372, line 1, *for* dilituit (as in MS.) *read* delituit.
„ 385, line 6, *for* moreretur (as in MS.) *read* moriretur.
„ 413, line 18, *for* departibus *read* de partibus.
„ 456, line 15, *for* eleccio *read* electio.
„ 478, line 14, *dele comma after* comitissa.
-

MATTHÆI PARISIENSIS,
MONACHI SANCTI ALBANI,
HISTORIA ANGLORUM.

MATTHÆI PARISIENSIS,

MONACHI SANCTI ALBANI,

HISTORIA ANGLORUM.

fol. 77 a. *Ut comes Ricardus ducatum Normanniæ acceperit.* A.D. 1189.

Rog. Wend.
iii. 1.

Defuncto itaque rege Henrico II.,¹ Ricardus filius ejus statim injectit manus in Stephanum de Thurnham, senescallum Andegaviæ; et mittens eundem in custodia, exegit ab eo castella et thesauros patris sui, quos habebat. Deinde omnes servientes patris sui, quos fideles noverat, honorifice secum retinuit, et unicuique servitium, quod patri suo longo transacto tempore fecerat, secundum cujusque meritum recompensavit. Johannem vero, fratrem suum, ad ipsum venientem honorifice suscepit. Tunc pergens in Normanniam Rothomagum venit, atque xiii^o. kalendas Augusti, præsentibus episcopis, comitibus,² baronibus, ac militibus, per ministerium archiepiscopi, de altari beatæ virginis Mariæ ducatus Normanniæ gladium suscepit.³ Receptaque fidelitate tam cleri quam populi, Johanni, fratri suo, omnes terras, quas pater suus ei dederat in Anglia, terram videlicet quatuor milium marcarum, cum comitatu toto Moretonii, liberaliter confirmavit.⁴ Concessit etiam Gaufrido, fratri suo, ecclesiæ Lincolnensis quondam electo, archiepiscopatum Eboracensem. Qui continuo, missis clericis suis cum literis ducis, accepit archiepi-

Acts of
Richard,
after the
death of
Henry II.
20 July.

Rog. Wend.
iii. 2.

Here receives
the sword
of the
duchy of
Normandy;
confirms to
his brother
John the
earldom of
Mortain,
and grants
the see of
York to
his brother
Geoffrey.

¹ Between the columns of text is drawn the royal shield, reversed, with a small crown beneath it; and on the outer margin is the same shield, erect, with a crown above.

² *episcopis, comitibus*] At first written *comitibus, episcopis*, but marked to be transposed.

³ *suscepit*] *sucepit*, MS.

⁴ *confirmavit*] *comfirmavit*, MS.

A.D. 1189. scopatum in manu sua, expulsis custodibus regis et
 Meeting of Huberti Walteri, ejusdem ecclesiæ decani. Dux igitur,
 Richard tertia sui ducatus die, habuit colloquium cum rege
 with the Francorum inter Calvum-Montem et Trie; in quo col-
 king of loquio rex Francorum postulavit Gisorcium castellum,
 France. et totam provinciam adjacentem. Sed quoniam dux
 accepturus erat Alesiam, sororem regis, in conjugem,
 sustinuit ad tempus, promissis a duce quatuor milibus
 marcis, præter supradictam pecuniam, quam promiserat
 pater suus.

*Ut rex Ricardus matrem suam a longo carcere
 liberaverit.*

Queen
 Alienor,
 mother of
 Richard,
 is released
 from pri-
 son.

Interea mater ejus regina Alienora, quæ per annos sexdecim a thoro patris separata¹ sub arcta custodia
 tenebatur, statuendi² quæ vellet a filio potestatem ac-
 cepit. Datumque est³ regni principibus in mandatis,
 ut omnia disponderentur ad votum reginæ. Quæ conti-
 nuo, accepta potestate, omnes captivos per Angliam a
 carceribus liberavit, sicut quæ experimento didicerat,
 carcerales custodias hominibus nimis esse molestas.

Rog. Wend.
 iii. 2.

Rog. Wend.
 iii. 3.

Fulfilment
 of the
 prophecy
 of Merlin.

Hiis profecto diebus venit in lucem prophetia Merlini,
 ubi dicitur, "Aquila rupti fœderis tertia nidificatione
 gaudebit."⁴ Aquila siquidem regina illa est appellata,
 quia duas alas super duo regna, Francorum videlicet et
 Anglorum, expandit; et præterea propter rapacitatem,
 quia tam animas quam corpora sua rapuit speciositate.
 Hæc a rege Francorum disjuncta fuit propter consan-
 guinitatem per divortium; a rege Anglorum [segregata]⁵
 extitit per suspicionem, et custodiæ carcerali deputata.
 Sic igitur "aquila rupti fœderis" utroque fuit. Quod

¹ *separata*] *seperata*, MS.

² *statuendi*] After this word is
 added *in regno*, in W. B. C. and
 Diceto, col. 646.

³ *est*] Interlined.

⁴ "Merlini Vaticinia, cum Comm.
 Alani de Insulis," p. 98, ed. 1608.

⁵ *segregata*] Supplied from W.
 B. C. and Dic.

autem addidit, "et tertia nidificatione gaudebit," sic A.D. 1189. intelligi potest: primogenitus reginæ filius, nomine Willelmus, in puerili ætate decessit; Henricus, secundus, in regem sublimatus, hostiliter cum patre congressus, naturæ debitum persolvit; Ricardus, filius ejus tertius, tertia nidificatione denotatus, matri gaudium fuit, qui eam, ut dictum est, a carceris squalore liberatam, reverenter ut matrem honoravit.

Ut dux Ricardus in Angliam coronandus venerit.

Rog. Wend. Hiis ita dispositis, dux Ricardus, singulis hominum Richard
iii. 3. suorum jura sua reddens, usque ad Barbeffluviū¹ comes the trea-
venit; ibique naves ascendens, apud Portesmues idus England.
Augusti applicuit. Cujus adventus cum esset per An- 13 Aug.
gliam divulgatus, gavisi sunt clerus et populus de ad-
ventu ipsius; et licet quidam moleste tulissent mortem
patris illius, solatium tamen illis fuit quod quidam ait,

"Mira canam, sol occubuit, nox nulla secuta est."

Rog. Wend. Statim autem dux ut applicuit Wintoniam veniens, He causes
iii. 4. fecit ponderare et in scriptum redigere omnes thesauros the trea-
patris sui. Et inventa sunt plura quam nongenta milia sure at
librarum in auro et argento, præter utensilia et joca Winchester
lia et lapides² pretiosos. Deinde apud Saresbiriam to be
veniens, et inde de loco ad locum pergens,³ unicuique weighed.
jus petitum reddidit, et multis terras non habentibus
liberaliter concessit et dedit. Dedit præterea Johanni, To his
fratri suo, filiam Roberti, comitis Gloverniæ, cum comi brother
tatu illo, et castella de Marleberge, de Lutegareshale, John he
de Pec,⁴ de Bolesoveres, de Notingham et de Lancas- gives the
tre, cum honoribus ad ea pertinentibus, cum honore daughter of
Willelmi Peverel, et ei omnia confirmavit. Quo facto, the earl of
comes Johannes desponsavit præfatam comitis filiam, Gloucester,
with the
earldom.

¹ Barbeffluviū] Barbeffluum, MS.

³ pergens] veniens, MS. Corr.
from W. B. C. F.

² lapides] lipedes, MS.

⁴ de Pec] Om. W. It is in I.

A.D. 1189. contra prohibitionem Baldewini, Cantuariensis archiepiscopi, eo quod parentes erant in tertio gradu consanguinitatis.

Elyensis episcopus G[aufridus] decessit.

Death of
Geoffrey,
bishop of
Ely.

21 Aug.

Eodem tempore Gaufridus, Elyensis episcopus, xij. kalendas Septembris intestatus decessit; unde ex reliquiis ejus confiscata sunt tria milia marcæ argenti, cum cotis. marcis, excepto thesauro¹ suo, in vasis, jocalibus et stauro.

Rog.Wend.
iii. 4.

Rog.Wend.
iii. 5.

De coronatione regis Ricardi.

Corona-
tion of
Richard I.

Dux Ricardus, omnibus necessariis ad coronationem suam præparatis, Londonias venit; ubi, congregatis archiepiscopis Cantuariensi, Rothomagensi, et Treverensi, ab eisdem² absolutus fuerat in partibus transmarinis, eo quod arma moverat contra patrem suum post susceptam crucem. Affuit etiam et archiepiscopus Dublinensis, cum omnibus episcopis, comitibus, baronibus et regni magnatibus. Congregatis igitur omnibus, ordine subscripto diadema suscepit. In primis venerunt archiepiscopi, episcopi, abbates et clerici, capis choralibus induti, prævia cruce, aqua benedicta, et thuribulis, usque ad ostium thalami interioris; et duxerunt ipsum ducem in ecclesiam Westmonasterii usque ad majus altare, cum processione sollempni. In medio autem episcoporum et clericorum procedebant iiii. barones, portantes candelabra cum cereis accensis; post quos veniebant duo comites, quorum primus portabat sceptrum³ regale, in cujus summitate signum erat aureum, et alter portabat virgam regalem, habentem in summitate columbam. Et post illos veniebant duo comites,

Rog.Wend.
iii. 5.

fol. 77 b.

¹ thesauro] tesauro, MS.

no doubt originally *a quibus*, as in W. B. C.

² ab eisdem] On an erasure, and

³ sceptrum] ceptrum, MS.

et tertius in medio eorum, portantes tres gladios in¹ A.D. 1189.
 Rog. Wend. vaginis aureis, de thesauro regis sumptos. Sequebantur
 iii. 6. autem illos sex comites et barones, portantes scacarium
 unum, supra quod posita erant regalia insignia et ves-
 tes; sequente eos comite Cestrensi,² in excelso coronam
 auream mirifice gemmatam portante. Ad ultimum au-
 tem venit dux Ricardus, habens episcopum [unum]³ a
 dextris et alium a sinistris, et supra illos portabant iiij.
 barones umbraculum de serico⁴ super iiij. hastas auro
 pictas. Et ad altare pervenientes, coram clero et po-
 pulo, propositis sacrosanctis evangeliiis⁵ cum plurimo-
 rum sanctorum reliquiis, iuravit, quod pacem, honorem
 ac reverentiam omnibus diebus vitæ suæ portabit Deo
 et sanctæ ecclesiæ, et ejus ordinatis. Iuravit etiam,
 quod⁶ [in]⁷ populo sibi commisso rectam justitiam
 exercebit,⁸ et quod malas leges et iniquas consuetudines,
 si aliquæ fuerint in regno suo, delebit et bonas obser-
 vabit. Deinde exuerunt eum omnibus indumentis suis,
 præter braccas et camisiā, quæ in scapulis dissuta
 erat, propter inunctionem. Baldewinus, Cantuariensis
 archiepiscopus, sandaliis calciatum auro textis, in tribus
 locis eum in regem unxit, videlicet in capite, in sca-
 pulis, et in brachio dextro, cum orationibus ad hoc con-
 stitutis. Posito deinde super caput ejus panno lineo
 sacrato, pilleum desuper posuit; et regalibus indutum
 vestimentis, cum tunica et dalmatica, tradidit ei archi-
 episcopus gladium ad malefactores ecclesiæ reprimendos.
 Quo facto, duo comites calciaverunt ei⁹ calcaria, indu-
 tusque mantea, conjuratus est ab archiepiscopo ex parte
 Dei et prohibitus, ne hunc honorem accipere præsumat,

¹ in] cum, W. B. C.

² Cestrensi] Added in marg. In
 W. B. C. uno. According to Ben.
 Abbas, p. 558, and Hoveden, p. 656,
 William de Mandeville, earl of Es-
 sex, carried the crown.

³ unum] Supplied from W. C.

⁴ serico] sirico, MS.

⁵ evangeliiis] euuangelis, MS.

⁶ quod] Added in marg.

⁷ in] Supplied from W. B. C.

⁸ exercebit] exercebit, MS.

⁹ ei] Interlined is, *vel eum*.

A.D. 1189. nisi in mente habeat sacramenta tenere quæ fecit. Et ipse respondit, se per auxilium Dei bona fide observaturum omnia supradicta. Deinde coronam de altari accipiens rex tradidit archiepiscopo, quam ipse capiti regis imposuit, sceptrum in manu dextera, et virgam regalem in sinistra. Et sic coronatus ductus est ab episcopis et baronibus, præcedentibus candelabris, cruce et tribus gladiis supradictis;¹ et incepta est ilico sollempnis festivitas missæ celebrandæ.² Et cum³ perventum fuisset ad offertorium missæ, præfati duo episcopi duxerunt eum ad offerendum, et [iterum]⁴ reduxerunt similiter ad pacem.⁵ Tandem, missa gaudenter cantata, et omnibus rite peractis, sæpediti duo episcopi reduxerunt eum coronatum, sceptrum in dextra, regalem vero virgam in sinistra bajulantem; et, ordinata processione, in chorum reversi sunt. Quo cum pervenissent, rex, depositis regalibus indumentis, leviores coronam et vestes resumens, perrexit ad prandium. Ubi archiepiscopus Cantuariensis in eminentiori loco, scilicet a dextris regis, et postea alii archiepiscopi et episcopi, comites et barones, secundum suum ordinem et dignitatem, cum clero et populo, ad mensam collocati, epulabantur splendide et gratanter. Acta autem hæc die Dominica, iii^o. nonas Septembris. Officia prælatorum et magnatum, quæ ab antiquo jure et consuetudine in regum coronationibus sibi vendicant et facere debent, in Rotulis Scaccarii poterunt reperiri.⁶

Banquet
after the
ceremony.

3 Sept.

¹ *supradictis*] In B. marg. is added, *ad sedem suam*, and so C.

² *festivitas missæ celebrandæ*] Added in marg.

³ *cum*] Added in marg.

⁴ *iterum*] Supplied from W. B. C. F. Originally written *et reduxerunt ad offerendum*, but marked for transposition.

⁵ *pacem*] So also in F. In Ben. Abb. p. 557, and Hoveden, p. 657, we have *sedem*.

⁶ *officia . . . reperiri*] Added in marg. and inserted in text of F. The words in *Rotulis . . . reperiri* are on an erasure, and two or three other lines of writing have been obliterated.

De strage Judæorum.

A.D. 1189.

Rog. Wend.
iii. 7.

Huic coronationi multi Judæorum interfuerunt, contra regiam prohibitionem. Die itaque præcedenti, communi interdictum est edicto, ne Judæi aut mulieres interes-

Massacre
and plunder
of the
Jews.

sent, propter magicas artes, quæ solent in regum coronationibus exerceri,¹ de quibus Judæi et aliquæ mulieres sunt infames.² Curiales autem, quamvis occulte aliqui Judæi, quorum proprium est prohibita perpetrare,³ cum illuc infelicitè⁴ venissent, injectis manibus, spoliaverunt eos regales⁵ egregie baculatos, et ab ecclesia illos ejicientes,⁶ semivivos reliquerunt. Audiens autem vulgus civitatis, quod curiales ita sæviebant in Judæos, irruerunt in illos communiter qui in civitate remanserant, multis-

Rog. Wend.
iii. 8.

que utriusque sexus ex eis interfectis, et domibus subversis et succensis, aurum eorum et argentum, cartas et vestes pretiosas rapuerunt. Qui autem evaserunt, fugerunt ad turrim Londoniarum et domos amicorum suorum, in locis tutioribus latitantes. Hæc persecutio in ortu jubilæi sui, quem annum remissionis appellerant antiqui, vix per annum conquiescere potuit, et factus est Judæis annus confusionis. In crastino autem, cum rex talem cognovisset eis illatam injuriam, quam propriam reputabat, tres culpabiles et aliis proterviores fecit comprehendere et suspendi, et unum alium, quia furem, et alium, quia incendiarium. Factum est autem ut,⁷ nacta hac occasione, multi per totam Angliam sunt spoliati Judæi⁸ vel perempti. Sed rex in crastino coronationis suæ, cum homagia et fidelitates a regni magnatibus suscepisset, prohibuit, ne quis eis foris-

Richard
causes
some of the
malefactors
to be hung.

¹ *exerceri*] *excerceri*, MS.² *infames*] *imfames*, MS.³ *perpetrare*] After this word, *occulte* is repeated in MS. and F.⁴ *cum illuc infelicitè*] Added in marg. and in text of F., but *cum* is superfluous.⁵ *regales*] Interlined, but superfluous, and so in F.⁶ *ejicientes*] *eicientes*, MS.⁷ *ut*] Interlined.⁸ *Judæi*] Added in marg.

A.D. 1189. faceret, sed pacem suam habeant per omnes Angliæ
 Equal civitates. Omnia vero commercia rerum venalium per.
 weights totum regnum constituta sunt legaliter et irrefragabiliter.
 and mea- tunc regnum constituta sunt legaliter et irrefragabiliter.
 sures estab- unius ponderis et mensuræ.
 lished.

*De quodam laudabili dono et elemosina regis
 Ricardi.*

Grant of Magnificus autem rex Ricardus ac munificus, mo- R. Wend.
 money nachis Cisterciensibus, ad capitulum generale de diversis iii. 8.
 made to nachis Cisterciensibus, ad capitulum generale de diversis
 the Cister- terris et longinquis venientibus et convenientibus, c.
 cians. marcas argenti annuatim percipiendas contulit. Quod
 et carta sua eisdem confirmavit. Et hoc de ecclesia,
 quam habent in Scardeburga.¹

Quos pastores concesserit ecclesiis vacantibus.

Nomina- Rex Ricardus in crastino Exaltationis sanctæ Crucis, Rog. Wend.
 tion of apud Pipwelle, archiepiscoporum et episcoporum et alio- iii. 9.
 of bish- rum magnatum suorum fretus consilio, benigne con-
 at Pipewell. cessit Gaufrido, fratri suo, archiepiscopatum Eboracen-
 15 Sept. sem, Godefrido de Lucy episcopatum Wintoniensem,
 Ricardo, Elyensi archidiacono, Londoniensem, Huberto
 Waltero Saresbiriensem, Willelmo de Longo-campo
 Baldwin, Elyensem. Qui rite electi in episcopos consecrantur.²
 abp. of Can- Notandum tamen, quod Baldewinus, archiepiscopus
 terbury, forbids the
 the abp. elect
 of York
 to receive
 consecra-
 tion, unless
 from him-
 self.

¹ Et hoc . . . Scardeburga] Ad-
 ded in marg. and is in text of F.

² In the margin are drawn five
 small crosiers.

*Ut Hugo, Dunelmensis episcopus, data pecunia, nomen A.D. 1189.
comitis sibi usurpando comparaverit.*

- Rog. Wend. Eodem tempore rex Ricardus deposuit a ballivis suis The king's
iii. 9. Ranulphum de Glanvilla, justiciarium, et fere omnes justiciary
vicecomites Angliæ et ministros eorum, quos omnes ad and sheriffs
gravem coegit redemptionem. Et, ut Terram Promis- are deposed
sionis ab infidelium dominatione eriperet, omnia ei¹ and fined.
fol. 78a. jam venalia exposuerat, dominationes² videlicet, castella, Money
villas,³ silvas, prædia, vicecomitatus, et hiis similia. raised for
the crusade
of offices.
Unde factum est, quod Hugo de Pusaz, Dunelmensis Hugo de
episcopus, vir pomposus et secularis, emit sibi et eccle- Pusaz, bp.
siae suæ villam regis, quæ Seggesfeld appellatur, cum of Durham,
Rog. Wend. buys the
iii. 10. vapintakio et omnibus pertinentiis suis, ac Norhtham- county of
humbriæ comitatum in vita sua. Qui a rege gladio North-
comitatus accinctus, nomen sibi comitis usurpavit; quo umberland.
gladio accincto, rex cum cachinno astantibus dixit, "*Ju- Nota joco-
venem feci comitem de episcopo veterano!*" Tandem sum regis
vero, ad cumulum subsannationis, dedit episcopus ei- J. (sic pro
dem regi M. marcas argenti, ut esset justiciarius Angliæ, R.) *verbum.*
et ut ab itinere Terræ Sanctæ remaneret. Et, ne a The bishop
quoquam redargui posset, data pecunia infinita, a sede gives 1,000
apostolica, quæ nulli deest pecuniam largienti,⁴ licen- marks, to
tiam impetravit remanendi, qui tamen prius votum be exempt
spontaneus fecerat peregrinandi. Sicque crucem Do- from the
minicam terrenarum ambitu rerum episcopus⁵ seductus crusade.
deposuit. In hoc quoque episcopi facto prodiit in lucem Prophecy
sancti Godrici heremitæ prophetia, qui eidem episcopo, of St.
in suæ promotionis initio ad se venienti, de statu suo Godric
futuro et vitæ suæ longiturnitate quærenti, tale fertur fulfilled.

¹ *ei*] So also in W. B. C. F. and Brompton, col. 1162, but which read *erant* for *exposuerat*.

² *dominationes*] *donaciones*, MS. and F. Corr. from W. B. C.

³ *villas*] *ville*, MS.

⁴ *quæ nulli . . . largienti*] These words have been subsequently struck out, but apparently by a late hand. F. agrees with the text.

⁵ *episcopus*] On an erasure, and also noted in marg.

A.D. 1189. dedisse responsum, "De statu vestro futuro, et de vitæ vestræ diuturnitate diffinire, Dei est et sanctorum apostolorum, et eorum consilium, et non meum; quia pro peccatis meis hic ago pœnitentiam, et adhuc me miserum et peccatorem esse doleo. Sed illud vobis dico, quod ante mortem vestram per septennium dolendam incurres cæcitatem." Episcopus autem a viro Dei recedens, sæpius in animo revolvit ea quæ audivit. Et, quasi securus de dictis sancti effectus, cum maxima sollicitudine medicorum oculis medicinas conservativas. adhibuit, ut tam vita quam visu diuturniore frueretur. Sed tamen, cum ¹ post multa annorum curricula in valitudine, qua et mortuus est, pressus jaceret, et a medicis quid sibi esset agendum curiose requireret, unanimi omnes consensu episcopo dederunt consilium, ut Rog. Wend.
iii. 11. animæ suæ saluti salubriter provideret, et eo diligentius, quo se sciret festinanter moriturum. Quod audiens episcopus, ait, "Decepit me Godricus, qui septennem mihi cæcitatem ante mortem promisit." Cui sapientes. ejus amici responderunt, "Merito cæcus et dicebaris et fuisti, qui existens pontifex et animarum pastor, data pecunia, comitis et justiciarii vanus ac superbus tibi. nomen comparasti; curis secularibus te immiscens, peregrinationem tuam temere postponendo. Et sic verum. tibi dixit sanctus,² ut cæcus fieres, immo totus factus. es tenebrosus, mente scilicet potius quam corpore, quæ. cæcitas dampnoscior³ esse merito comprobatur."

Death of
William
de Mandeville.

7 March.
Unusual
thunder-
storm.

Obiit Willelmus, comes de Mandavilla, et tonitrus factus est horribilis.

Eodem anno obiit, in multorum dolorem, Willelmus, Rog. Wend.
iii. 11. comes de Magnavilla.⁴ Nonasque Martii factus est tonitrus horribilis nimis, cum dampnoscis chorscationibus.

¹ cum] On an erasure.

² sanctus] On an erasure.

³ dampnoscior] dapnoscior, MS.

⁴ Magnavilla] Interlined is, *vel Manda[villa]*.

Cf. Rog. . Eodemque anno missi sunt nuncii sollempnes a rege A.D. 1189.
Wend. . Francorum ad regem Anglorum, ut simul in vinculo Messengers
iii. 12. . caritatis iter arriperent Jerosolimitanum; et juratum sent from
 . est utrobique et confirmatum."¹ France,
 to urge
 Richard to
 go to the
 Holy Land.

*Willelmus, rex Scotorum, fecit homagium regi
Ricardo.*

Rog. Wend. . Tempore quoque sub eodem rex Scotorum Willelmus William,
iii. 14. . fecit homagium regi Anglorum R[icardo], de jure suo king of
 in Anglia; et rex reddidit ei castella de Berewic et Scots, does
 Rokesburc. Et pro hac redemptione castrorum et homage to
 quieta clamazione fidelitatis et ligantiæ de regno Scociæ, Richard.
 et cartæ suæ confirmatione, dedit regi Anglorum me-
 moratus rex Scotorum decem milia marcas argenti.

De munificentia regis Ricardi.

Rog. Wend. . Eodem tempore rex R[icardus] dedit fratri suo Jo- Liberality
iii. 14. . hanni² comitatum³ de Sumersête et de Dorsete.⁴ Dedit of Richard
 etiam Alienoræ, matri suæ, dotem suam consuetam, et, to his bro-
 in augmentum,⁵ terras multas et honores. ther Johu,
 and his
 mother.

Ut rex Ricardus in Normanniam transfretaverit.

Rog. Wend. . Eodem tempore, quinta die Decembris, rex R[icar- Richard
iii. 14. . dus] a civitate Cantuariensi—ubi vigiliam faciens, je- crosses
 . junia, orationes et oblationes, certissime promisit om- over to
 . nia, pro quibus dimicavit usque ad mortem sanctus Flanders.

¹ *Eodemque anno . . . confirma-
tum*] Instead of this paragraph, in
F. is inserted from B. C. the chapter
relative to the battle near Antioch
(ed. Wats, p. 155, and Wend. iii.
11); and onwards to the end of
the year it has a mixed text, taken
partly from B. C. and partly from
the usual source here printed.

² *Johanni*] Interlined.

³ *comitatum*] In W. I. is added,

*Cornubiæ et comitatum Devonie, et
comitatum.*

⁴ *Dorsete*] Dorecestre, MS. and
E. F., and so in Edd. and ed.
Wend., but corrected by Matthew
Paris himself in B., over an erasure,
and followed by C. It is borrowed
from Ben. Abb., p. 557. In W.
Deserto, falsely; *Dorseto*, I.

⁵ *augmentum*] *auementum*, MS.

A.D. 1189. martir, ad honorem ecclesiæ, secundum martiris desiderium, adimplere¹—recedens, profectus est ad Doveram, ad transfretandum in vigilia sancti Lucæ;² et in vigilia sancti Lucæ² transfretavit in Flandriam. Et in mari: promisit, votum martiri faciendo, unam capellam fabricare in honorem ipsius in Terra Sancta, ut ei dux esset. et tutor in terra et mari; quod adimplevit postea apud Achon, prout dicitur.³

13 Dec.
His vow
to St.
Thomas.

Archiepiscopus Cantuariensis terram Johannis, fratris regis, interdixit.

John
appeals to
the legate
against the
interdict.

Per idem tempus Johannes, frater regis, coram legato et episcopis gravem deposuit querimoniam, quod archiepiscopus, post appellationem ad sedem apostolicam

Rog.Wend.
iii. 15.

factam, totam terram suam posuerat sub interdicto, quia filiam comitis Gloverniæ, in tertio gradu consanguineam, suam duxerat in uxorem. Quod audiens legatus, appellationem suam confirmavit, et terram suam ab interdicto relaxavit. Eodemque tempore decima pars rerum mobilium concessa est per Angliam ad subventionem Terræ Sanctæ.

Rog.Wend.
iii. 16.

Tax in aid
of the Holy
Land.

Reges Francorum et Anglorum confæderati sunt ad transfretandum.

A.D. 1190. Anno Dominicæ incarnationis M^o.C^o.XC^o.⁴ rex Anglorum Ricardus ad Natale Domini fuit in Normannia, apud Burum. Et post Natale habitum est colloquium inter reges Francorum et Anglorum ad vadum Sancti Remigii, ubi inter eos convenit, quod iter Jerosolimitanum, duce Domino, in vera amicitia arriperent.

Rog.Wend.
iii. 16.

Meeting of
the kings
of France
and Eng-
land, to
concert
measures
for the cru-
sade.

¹ ubi vigiliam . . . adimplere] Added in the margin, but inserted in the text of F.

² sancti Lucæ] This is in both places an error, and we should read sanctæ Lucæ virginis [13 Dec.], as in W. B. C. F. and Ben. Abb., p. 579.

Diceto, col. 650, has 19 kal. Jan. [14 Dec.]

³ Et in mari . . . dicitur] Added in marg., and is in text of F.

⁴ Throughout the year 1190, F. follows the text of the larger chronicle in B. C., except in a few chapters.

Concilium.

A.D. 1190.

- Tempore quoque eodem Baldewinus, archiepiscopus Cantuariensis, celebravit concilium apud Westmonasterium, ubi valedicens fratribus, iter Jerosolimitanum arripuit. Eodem anno Willelmus, Elyensis episcopus, legationem¹ Angliæ impetravit. Gaufridus,² Eboracensis electus, presbiter est ordinatus, cujus electio a papa confirmatur. Eodem tempore fabricata est capella in honorem sancti Thomæ martiris.³ Rex Ricardus constituit Arthurum heredem suum legitimum, si sine herede moriretur.⁴ Quo facto, rex viam suæ peregrinationis explere maturavit.

Council held at Westminster.
William, bp. of Ely, appointed legate, and Geoffrey, abp. elect, ordained priest.
Chapel built in honour of St. Thomas.
Richard constitutes prince Arthur his heir.

Ut regina Alienora a filio recedens, Berengariam⁵ cum eo reliquerit.

- Eodem tempore regina Alienora filii sui regis iter prosecutura, et transitum faciens per montem Jani et per Ytaliæ plana, tandem ad filium pervenit. Cum quo iiii. dierum moram faciens, licentiata versus Angliam recessit, relinquens ibi Berengariam, filiam⁶ regis Navariæ, quam idem rex ducturus erat in uxorem.

Queen Alienor joins Richard abroad, and leaves Berengaria with him.

Ut B[aldewinus], Cantuariensis archiepiscopus, et quidam alii magnates apud Tyrum applicuerunt.

- Eodem tempore B[aldewinus], Cantuariensis archiepiscopus, Hubertus, Saresbiriensis, et Ranulphus de Glanvilla, quondam Angliæ justiciarius, et multi alii cum eis nobiles, apud Tyrum applicuerunt, circa fes-

Baldwin, abp. of Canterbury, and others, arrive at Tyre.

¹ *legationem*] At first written *legaciam*.

² *Gaufridus*] Godefridus, MS.

³ *Eodem . . . martiris*] Opposite to these words is noted in the margin *d[ubium]*, as if to be omitted, and the same event is afterwards recorded under A.D. 1192. See p. 38. In MS. B. the text is wanting

from ed. Wend. iii. 21 to iii. 59 (ed. Wats, pp. 157-169), and has been supplied by abp. Parker, apparently, from C.

⁴ *moriretur*] *moreretur*, MS.

⁵ *Berengariam*] *Beregariam*, MS.

⁶ *filiam*] Repeated by error, but in the first place struck out.

A.D. 1190. tum sancti Michaelis. Johannes vero, Norwicensis
 29 Sept. episcopus, papam adiit, pecuniam optulit, quam domi-
 John, bp. of nus papa aperto sinu accepit; et sic de facili impetrata.
 Norwich, licentia, evacuatis clitellis, ne nimis ponderarent, in.
 by means of bribes, Angliam rediit absolutus, fœda relinquens vestigia et.
 is absolved at Rome from his perniciosum exemplum populo militari.

vow.

De conflictu inter regum milites apud Messanam. fol. 78 b.

Conflict
 between
 the forces
 of Richard
 and Philip.

16 Sept.

23 Sept.

Eodem tempore rex Francorum Philippus xvj. kalen- Rog.Wend.
 das Octobris apud Messanam applicuit, et hospitatus est iii. 30.
 in palatio regis Tancredi. Rex vero Ricardus super-
 veniens ix^o. kalendas ejusdem mensis, ingressum civi-
 tatis habere non potuit; Franci enim metuebant, ne Rog.Wend.
 victualia duobus regibus sufficerent, quos multitudo iii. 31.
 copiosa sequebatur exercituum.¹ Quod cum rex Ricar-
 dus cognovisset, misit marescallos suos ad majores
 civitatis, petens ut exercitui² suo victualia venderent
 foro legitimo, ne inedia deficeret. Cui cives tanto prin-
 cipi portas suas aperire, et ipsum honorifice recipere
 voluerunt. At Franci superbi, quia,

“Omnis superbus impatiens consortis erit,”³

contradicentes non permiserunt, sed armati muros
 ascenderunt, et⁴ omnes aditus defendere conabantur.
 Rex autem Ricardus ad iram, nec immerito, provocatus,
 jussit exercitui suo ad arma convolare, et sibi suisque,
 hostibus invitis, violenter aditum⁵ præparare. Qui
 ilico regiis præceptis obtemperantes, valvas viriliter
 invaserunt, multisque ex Francigenis interfectis, violen-
 ter intraverunt, atque, prævio rege Ricardo,⁶ omnes in
 fugam compulerunt. Hujus autem facti cum ad aures
 per querulos regis Francorum rumor pervenisset, maxi-

¹ *exercituum*] *exercituum*, MS.,
 and this form is found throughout,
 in other cases of the word.

² *exercitui*] *exercitui*, MS.

³ Borrowed, but not verbatim,
 from Lucan. Phars. i. 93.

⁴ *et*] Interlined.

⁵ *aditum*] Added in marg.

⁶ *Ricardo*] Interlined.

mam contra regem Ricardum indignationem concipiens A.D. 1190. et occultans, nunquam eam in vita sua mitigavit vel deposuit; sed, inimico humani generis fomitem cum flamma ministrante, semper, licet dissimularet, infelix suscepit incrementum. Veruntamen eodem die colloquium habentes, nullam omnino de rebus jam dictis fecerunt mentionem, sed non sine igne cinis erat et favilla.

Ut rex Ricardus quasdam munitiones sibi subjugarit.

- Reg. Wend. iii. 31. Tempore quoque sub eodem, viii^o. scilicet kalendas Richard captures several castles in Calabria. 24 Sept. 30 Sept.
- Octobris, rex Francorum naves ascendit, sed quoniam ventus erat ei contrarius, ipsa die Messanam rediit. Et rex Ricardus pridie kalendas Octobris transiit fluvium, qui Far dicitur, et cepit in Calabria locum munitissimum, qui Lambamare¹ appellatur, posuitque in eo sororem suam Johannam, quondam Siciliæ reginam. In crastino autem cepit castellum inter Calabriam et Messanam, quod Monasterium Griffonum appellatur;²
- Reg. Wend. iii. 32. ubi Griphones insultum facientes in Hugonem Brunum, comitem Marchiæ, a rege Ricardo repulsi sunt. Qui, januis clausis civitatis, ad propugnacula murorum se conferentes, homines et equos regis multos occiderunt, et quamplures vulneraverunt. Tunc rex iratus portas civitatis confregit, et civitatem violenter cepit, hominesque suos in ea posuit, iiii^o. nonas Octobris; et iii^o. nonas ejusdem obsides ei dederunt de pace observanda majores civitatis. Quo facto, firmavit ibidem castrum, quod Mategrifun appellavit. 4 Oct. 5 Oct.

¹ *Lambamare*] Labamare, W. C. D. I.; Lambane, E.; Lemba maris, Edd. without authority. In Ben. Abbas, p. 606. more correctly, *La*

Baignare, and in Hoveden, *Labai-narie*, p. 673. It is the modern *Bagnara*.

² *appellatur*] apellatur, MS.

A.D. 1190.

Concilium.

Council held at Westminster. Tunc quoque temporis habitum est concilium provinciale apud Westmonasterium, præsidente Willelmo, Elyensi episcopo et apostolicæ sedis legato, idibus Octobris.

Reg. Wend.
iii. 32.*De morte B[aldwini], Cantuariensis archiepiscopi.*

Death of Baldwin, abp. of Canterbury. Diebus etiam sub eisdem, B[aldewinus], Cantuariensis archiepiscopus, dum apud Achon in extremis laboraret, omnia sua ad subventionem Terræ Sanctæ legavit. Post cujus decessum Hubertus, Saresbirienis episcopus, ab eo executor constitutus, fideliter bona ipsius pia erogatione distribuit; et de castrorum excubiis summo opere sollicitus, militibus xx^{ti}. et servientibus l., sicut decreverat idem archiepiscopus adhuc vivens, per dies plurimos debita stipendia persolvit. Civitas vero Acon Christianis post multos et varios insultus fortiter restitit, quia muris, gentibus et victualibus satis erat communita, Salahadino circa obsidentem exercitum cum exercitu copioso semper insidante, et, ut potuit, dampnificante; unde Christi exercitus dispendium toleravit. Ibi, si credi dignum est, suscepit rex Ricardus exenia et archana dona a Salahadino, videlicet, gemmas pretiosissimas, aurum non modicum obrizum primum et purissimum, et, quod erat carissimum munus, unum alcatonem satis levem, nulli spiculo penetrabile. Verumtamen rex R[icardus], suam in hoc excusans avaritiam,¹ suis dixit domesticis, "Sinite ipsum quæ sua sunt prodigaliter consumere."

Reg. Wend.
iii. 34.

Siege of Acre continued.

Richard said to have received gifts from Saladin.

¹ avaritiam] Added in marg.

De libertate concessa ecclesiae Normanniae.

A.D. 1190.

Cf. Rog.
Wend.
iii. 32, 33.

Circa dies illos, procurante rege Ricardo, liberata est ecclesia Dei in Normannia a gravissimo jugo diuturnae servitutis, quæ multiplex servitus in libro Historiæ Normanniæ¹ plenius denotatur.² Et hæc liberatio bene innotuit postea aliis nationibus,³ quæ dein exemplo illius similia impetraverunt. Et hoc factum est in honorem beati Thomæ martiris, quem multum honorare cupiebat.

Liberties
conceded
to the
church in
Normandy.

*De superbia Willelmi, Elyensis episcopi.*Rog. Wend.
iii. 35.

Ipsis quoque diebus Willelmus, Elyensis episcopus, Angliæ justiciarius et apostolicæ sedis legatus, fecit turrim Londoniarum fossato profundissimo circumcingi, incepto muro mirabili, ut circumfluere Tamisia, sed sumptus impretiabiles, et opus et operam in derisum omnium perdidit universam. Et quia⁴ inter omnes maximus erat occidentales, intumuit in superbiam intolerabilem. In titulo itaque literarum suarum præponebatur hæc sollempnis superscriptio, "Willelmus, Dei gratia Elyensis episcopus, domini regis cancellarius, totius Angliæ justiciarius, et apostolicæ sedis legatus, salutem," etc. Mille etiam et quingentis equitaturis incessit stipatus. Hæc autem omnia superbiæ indicia Deo,⁵ qui frangit omne superbum, sicut sequens relatio in suo loco plenius manifestabit, minime placuerunt. Hoc quoque anno⁶ obierunt Willelmus, Vigorniensis episcopus, et Walterus, abbas Westmonasterii, et Ranulphus de Glanvilla.

Pride of
William,
bishop of
Ely.

Deaths of
notable
personages.

¹ *Historiæ Normanniæ*] On an erasure. In the margin has been substituted, in *Cronicis collateralibus*, but afterwards partially erased. The liberties referred to are given at length in W. B. C. F. (ed. Wats, p. 161), and are copied from Diceto, col. 657.

² *denotatur*] denotantur, MS.

³ *aliis nationibus*] On an erasure,

as is also *dein*. In the lower margin is written with a plummet, *multis nationibus, quæ similia post impetraverunt (?) et hoc fecit rex pro amore (?) beati Thomæ martiris*.

⁴ *quia*] Interlined.

⁵ *Deo*] minime Deo, MS., but superfluous, because *minime* is repeated before *placuerunt*.

⁶ *anno*] Interlined.

De morte multorum magnatum.

A.D. 1191. Anno Dominicæ nativitatis M^o.C^o.XC^o.I^o.¹ post mor-
Deaths of nobles at the siege of Acre. tem venerabilis viri B[aldewini], Cantuariensis archiepi-
scopi, in obsidione Acon defuncti sunt nobiles strenu-
issimi, Ranulphus de Feugeres, comes Robertus² Pertin-
censis, Theobaldus, Blesencis comes, Stephanus, frater³
ejus comes,⁴ et filius⁵ imperatoris Fretherici, comes de
Ferrariis, comes Robertus Legrecestrensis, Radulphus de
Alta-ripa,⁶ et alii multi mihi ignoti innumerabiles. Rog.Wend.
iii. 36.

Obiit Clemens papa.

Death of pope Clement III. Eodem tempore Clemens papa, cum sedisset anno uno
et mensibus duobus,⁷ diem clausit extremum. Cui
successit Celestinus, qui antea Jacinctus vocabatur. Sed.
hæc parumper anticipativa digressio est. Rog.Wend.
iii. 37.

Ut duo reges apud Messanam naves ascenderunt.

The kings of France and Eng-land sail from Mes-sina. Eodem anno, iiii^o. kalendas Aprilis, rex⁸ Francorum
apud Messanam naves ascendit, atque versus Jerusoli-
mam vela direxit. Rex vero Ricardus iiii^o. idus Aprilis
in magna gloria illum secutus, habuit in comitatu suo
29 March. 10 April. Rog.Wend.
iii. 37.

¹ Throughout the years 1191 and 1192, F. chiefly agrees with the text, but in some chapters follows B. C.

² *Robertus*] An error for *Rotro-*
dus, copied from Wendover, who
had it from Coggeshale, "Rec. des
Hist.," xviii. 63, who took it from
Ben. Abb., p. 631. It is right in
Hoveden, p. 685.

³ *frater*] Before this word is in-
serted *et* in the margin, but it only
confuses the text.

⁴ *comes*] In Hoveden, correctly,
comes de Sancerre. The punctua-

tion is faulty in the MS., but in
that respect it copies Wendover and
B. C.

⁵ *filius*] Coggeshale inserts the
name *Conradus* before this word,
which is improperly omitted by
Wendover and Matth. Paris.

⁶ *Radulphus de Alta-ripa*] Cog-
geshale and Wendover add, *archi-*
diaconus Colecestriae.

⁷ Clement III. was pope from 20
December 1187, and died in March
1191. See previously, vol. i. p. 445.

⁸ *rex*] Before this word, *dum* is
interlined, but is superfluous.

xiii. buzas¹ cum velis triplicibus; habuit præterea c. A.D. 1191. naves onerarias, et l. galeas triremes.² Qui circa diem Richard lands at Cyprus, and takes the emperor prisoner.

fol. 79 a.

multitudine⁴ portum prohibiturus, regi hostiliter occurrit; qui ejusdem regis homines naufragos ceperat et incarceraverat, et quosdam occiderat. Unde rex ira succensus, iniit cum hoste congressum, a quo festinam adeptus victoriam, [ipsum]⁵ victum et vinctum retinuit, et filiam ejus unicam totamque Cypri insulam cum universis munitionibus suæ subdidit ditioni; ipsumque Cursac argenteis compedibus magni ponderis, quia superbus inveniebatur,⁶ jussit mancipari, quia impropere- retur,⁷ quod in ferro posuerat tam nobilem principem.⁸

Rog. Wend.
iii. 38.

Tandem vero, cum totius insulæ thesauros optinuisset, et ibidem omnia pro voto disposuisset, desponsavit ibi filiam regis de Navaria, nomine Berengariam, quam regina Alienora ad eundem regem adduxerat [in Sicilia]⁹ commorantem. Eodemque tempore papa Celestinus consecravit in imperatorem Henricum, filium Fretherici imperatoris, in Pascha, feria iii^a. Qui dico F[rethericus] periit submersus, dum peregrinaretur, in parvo vado, quod Saladinus accepit pro miraculo.¹⁰ Eodem tempore comes Flandrensis Philippus cum rege Francorum in Terram Sanctam proficiscens, obiit absque liberis.

Marriage of Richard to Berengaria.

Consecration of the emperor Henry VI.
17 April.

Death of Philip, count of Flanders.

¹ buzas] buccas, W. B. C.

² triremes] Interlined is, *vel triemes*.

³ Cursach] More correctly, *Isaac*, in Ben. Abb., p. 645, and Hoveden, p. 690.

⁴ multitudine] Added in marg.

⁵ ipsum] Supplied from W. C.

⁶ inveniebatur] invenebatur, MS.

⁷ impropere- retur] impropere-
MS.

⁸ quia . . . principem] Added in marg.

⁹ in Sicilia] Supplied from W. C.

¹⁰ Qui . . . miraculo] Added in marg. Frederic I. was drowned 10 June 1190. See "L'Art de Vérifier les Dates," ii. 24.

A.D. 1191. *Ut G[aufridus], Eboracensis archiepiscopus, apud Doveram incarcerationatus fuerit, et postea liberatus.*

Imprison-
ment of
Geoffrey,
abp. of
York.

Per idem tempus, ex mandato summi pontificis, Rog. Wend.
iii. 38. Bartholomæus, Turonorum archiepiscopus, Gaufridum, Eboracensem electum, consecravit; qui post consecrationem suam ad Angliam tendens, apud Doveram cum suis applicuit. Mathæus autem de Clere, illius comitatus vicecomes, paulo ante literas Willelmi, episcopi Elyensis, justiciarii, susceperat, in hæc verba, "Præcipimus tibi, quod si Eboracensis electus ad aliquem portum Rog. Wend.
iii. 39. in balliva tua applicuerit, aut aliquis nunciorum ejus, eum retineri facias, donec mandatum nostrum inde receperis. Et similiter præcipimus, quod omnes literas papæ, aut magni alicujus viri, qui illic venerint, facias retineri." Prædictus igitur Mathæus, cum memorati archiepiscopi adventum cognovisset,¹ ipsum, qui jam in prioratu Sancti Martini hospitabatur, obsedit, et fame immisericorditer coartavit, ut vivere cogeretur in penuria de alieno. Injunctum est etiam ei tandem, ut præcise exiret de regno festinanter, ne pejus ei contingeret. Excommunicavit igitur archiepiscopus omnes illos injuriatores, quia jam manus violentas in ipsum injecerant, turpiter contrectantes; et tandem captus, tractus est in castellum, et detrusus in carcerem, et² per octo dies sub arcta custodia servabatur. Quod audiens episcopus Londoniensis, festinanter cancellarium adiit, a quo post multas supplicationes vix tandem optinuit liberationem archiepiscopi, episcopatu suo toto, quasi loco pignoris, obligato. Carcerem igitur egrediens archiepiscopus, Londonias venit sub ducatu episcopi Londoniensis, liberatoris sui; ubi ab eodem episcopo præeunte, et honorem venturo præparante, ab eodem, clero et populo susceptus est cum processione sollempni. Eodem anno Rog. Wend.
iii. 40.

He is re-
leased by
the media-
tion of the
bishop of
London.

¹ cognovisset] congnovisset, MS. | ² et] Interlined.

mense Junio, in vigilia sancti Johannis Baptistæ, die A.D. 1191.
 Dominica, eclipsis solis apparuit circa diei horam vitam,^{23 June.}
 et perduravit usque ad viii^{vam.} Eclipse of
 the sun.

Ut rex Ricardus maximam navem¹ ceperit.

R. Wend. . Eodem autem anno, diebus Paschalibus,² rex Fran- Richard
 iii. 40. corum apud Acon applicuit, quem rex Ricardus secu- sails from
 tus, cum maxima victualium copia apud Cyprum naves Cyprus, and
 ascendit. Audiens autem exercitum domini regis Fran- captures a
 corum³ apud Acon maxima famis inedia laborare,⁴ ita Saracen
 scilicet ut sextarius frumenti lx. marcis venderetur, ship.
 tantæ calamitati pie succurrere maturavit. Qui cum⁵ 6 June.
 prospere versus Acon velificaret, viii^o. idus Junii appa-
 ruit ei navis quædam mirabilis et permaxima, quam
 Dromundam appellant, missa a Salahadini fratre, Babi-
 loniæ Soldano, scilicet Saphadino, de civitate Baruth,
 immensis referta divitiis, quæ obsessis infra urbem
 Rog. Wend. Acon paganis opem nobilem erat allatura. Erat namque
 iii. 41. in illa ignis Græcus, serpentumque ignitorum plurima
 vasa plena, et bellatorum mille quingenti. Instructis
 igitur ilico et ordinatis ad bellum animosi regis R[icardus]
 agminibus, galearum rostratarum concursu undi-
 que fit insultus acerrimus, et bellum navale. Navis
 enim adversatrix venti destituta solatio, stabat immo-
 bilis. Tandem a quibusdam regis R[icardus] mensoribus,
 ipsam subtus aquam invadentibus, locis quamplurimis
 terebratur; aqua autem ebulliente, repletur dromundæ
 non tantum carina et⁶ sentina, sed et limbus ejus pro-
 pugnaculatus et area. Spe igitur perdita evadendi,

¹ The Bodleian MS. of Wendover (W.) is deficient from this place to the words *studuit subvenire*, p. 34, but the text may be supplied from the Cotton MS., Otho B. V. (I.).

² *diebus Paschalibus*] in diebus

Paschalibus, xii. videlicet . . . , I. In C., xii. *videlicet kal. Apr.*

³ *regis Francorum*] Added above the line.

⁴ *laborare*] labore, MS.

⁵ *cum*] dum, I. C.

⁶ *carina et*] Added on to the text.

A.D. 1191. trecentos præcepit rex in mari submergi, et ducentos vivos ad cautelam reservavit.

Ut rex Ricardus apud Achon applicuerit, et de captione urbis.

Richard
lands at
Acre,
which is
besieged.
8 June.

Rex itaque Ricardus magnificus, cum spolia navis, Rog. Wend. iii. 41. exhausta, ut potuit, aqua, [collegisset],¹ prospero cursu. ad portum Achonensem, quo tendebat, appropinquavit. Denique vi. idus Junii rege portum intrante, lituorum stridor, clangor tubarum, strepitus cornicinum horribilis litora repleverunt, terraque per circuitum resonabat. Quod caute, non per superbiam factum est, sed² ut et Christianos animaret et confortaret, et terreret inimicos. Sola tamen Francorum superbia obgrunnivit. Tunc rex Ricardus munificus et magnificus famelico exercitui victualia largiter ministravit. Duo igitur Rog. Wend. iii. 42. reges militaribus ac popularibus innumerabilibus stipati, circa urbem prudenter obsidendo, petrarías et machinas alias, secundum ordinem et disciplinam militarem, locaverunt. Obsessi igitur undique desolationem. considerantes, muris suis lapidum ponderositate concussis, et spiculorum grandine appetiti, in stuporem et diffidentiam sunt conversi. Qui tandem, into consilio, de pace tractare cœperunt, ita scilicet, quod Salahadinus pro redemptione eorum veram Crucem, quam in bello ceperat, redderet, et captivos Christianos, mille scilicet et quingentos, quos eligere vellent, insuper septem milia bisanciorum illis numeraret. Sic igitur Surrender of the city. civitas nobilissima, quæ Achon vel Ptolomaida nuncupatur, cum omnibus quæ in ea erant, salvis tantummodo Sarracenorum corporibus, duobus regibus est 12 July. feliciter mancípata, iiii. idus Julii. Veniente autem die solutionis statuto, Salahadinus nihil horum, quæ de-

¹ *collegisset*] Supplied from I. C. | ² *sed*] Interlined.

buerat, adimplevit. In cujus rei ultionem, duo milia A.D. 1191.
 . civium et sexcenti sunt decapitati, ceteris carcerali
 . custodiæ mancipatis.

fol. 79 b. *Ut rex Francorum invidia ductus repatriavit.*

Reg. Wend. Subjugata itaque civitate, rex Francorum repatriare The king of
 iii. 42. disposuit, quasi toto negotio jam consummato. Anxie- France re-
 batur¹ enim supra modum, eo quod universa quæ in country.
 . exercitu Christiano fiebant probitatis ac prosperitatis,
 regi Ricardo ascribebantur. Præhendens igitur ærarii
 inopiam, dixit se ibi diutius morari non posse. Quod
 Reg. Wend. cum rex Ricardus, cui ardens fuit desiderium negotium
 iii. 43. crucis consummare, cognovisset, promisit se prompta
 liberalitate regi Francorum communicaturum quicquid *Nota muni-
 ficentiam
 regis Ri-
 card.*
 in auro, argento, victualibusque, quicquid etiam in
 equis, armis vel navibus possedit, medietatem; ita
 videlicet, ut inimicos Christi simul de Terra Sancta
 disperdere laborarent. Sed quoniam idem rex Franco-
 rum reditum suum juraverat et immutabiliter ordina-
 verat, suis constanter reclamantibus, totoque exercitu
 graviter consternato, cum paucis suorum repatriaturus
 naves ascendit. Suborta fuit insuper inter reges oc- Causes of
 culta dissensio, eo quod rex Francorum urbem Achon, discord be-
 et reliquas quas capturi erant urbes, castra et terras, tween the
 tradere marchisio de Monte-Ferrato voluerat ac firmi- kings of
 ter proposuerat, et regem eum constituere Terræ France and
 Sanctæ. Habuit namque² idem marchisius uxorem, England.
 filiam regis Almarici, sororem scilicet reginæ Jerusalem,
 quæ jam defuncta fuerat. Cujus voluntati rex Ricardus
 prorsus obstitit, ostendens rationabiliter justius fore regi
 Guidoni, regno jampridem spoliato, regnum suum re-
 stituere, quam, illo vivente, alium subrogare; cum con-
 staret, illum non per ignaviam regnum amisisse, sed
 potius per strenuitatem in gravi belli certamine, ob
 hostium numerositatem et exercitus sui paucitatem,

¹ *Anxiabatur*] Anxiabatur, MS. | ² *namque*] nanque, MS. throughout.

A.D. 1191. ipsum simul cum Cruce a Sarracenis captum fuisse. Hoc nimirum inter prædictos principes discordiæ seminarium dinoscitur extitisse, cum tamen hæc discordia primo apud Messanam Siciliæ primitiva sed occulta pullulaverit, et postea per Cannarum hastiludium infelix suscepit paulatim incrementum. Dimisit tamen ibi ducem Burgundiæ cum mille armatis, quasi in adiutorium regis Ricardi, proditorem nequissimum, quem et instruxit de proditione.¹ Hiis omnibus stimulum addidit mors comitis Flandriæ, cujus terra rex Francorum plurimum concupivit, ut reditum maturaret. Tentoria igitur præstita cautione, ne terram regis Angliæ vel principum, qui cum eo remanebant, violenter invaderet, recessit. Quo recedente, rex Ricardus fecit fossata Achon et murorum scissuras optime reparari, et hominibus et armis communiri.

R. Wend.
iii. 44.

Richard repairs the walls of Acre.

De progressu regis Ricardi.

His success in Palestine. In vigilia autem Assumptionis beatæ Mariæ, ad obsidendum et expugnandum maritimas civitates et castra, de portis Achon primus cum suis militum legionibus progreditur, figique tentoria jussit, spectante e vicino exercitu Salahadini; ubi duo milia et sexcentos Sarracenorum sententia dampnarat capitali de Achnensibus, ut prædictum est. Quod ubi Sarracenis innotuit, qui urbes maritimas inhabitabant, metuentes ne simili rabie in eos desæviret, diffidentes de subventione Salahadini, qui pro redemptione² aliorum postulata accepta negaverat, relictis urbibus vacuis, diffugerunt statim cum de adventu regis audierunt. Hoc idem illi, qui in Caypha, in Cæsarea, in Assur, in Jopen, in Gaza et Ascalona habitabant, egerunt. Sicque, Deo volente, actum est, ut omnis illa regio maritima versus

Rog. Wend.
iii. 44.

Rog. Wend.
iii. 45.

¹ Dimisit . . . proditione] Added in marg. and inserted in text of F. | ² redemptione] redepcione, MS.

plagam illam caperetur in brevi, et capta a fidelibus¹ A.D. 1191. inhabitaretur; non tamen sine gravibus certaminibus exercitus Salahadini, semper a latere exercitui Christiano insidiantis. Et sic rex victor Achon rediit lætābundus. Et post paucos dies exiens, apud Jopen, non longe a Cæsarea, repulso Salahadino, cum toto exercitu suo victo et turpiter fugiente, victoriam gloriosam consecutus est.

Ut rex Ricardus Henrico, nepoti suo, regnum Ierusalem dederit.

Rog. Wend. iii. 46. Dedit igitur tunc Henrico, nepoti suo, regnum Ierosolimitanum, cum uxore marchisii de Monte-Ferrato.²
 Cf. Rog. Wend. iii. 47. Eodemque tempore redemit sanctorum plurimorum reliquias, quas Salahadinus ceperat, pro infinita pecunia.

Richard bestows the kingdom of Jerusalem on his nephew Henry.

De inventione Arthuri, regis Britonum.

Rog. Wend. iii. 48. Eodem anno inventa sunt apud Glastoniam ossa famosissimi regis Britanniae Arthuri. Anno quoque sub
 Rog. Wend. iii. 49. eodem Robertus, Lincolnensis ecclesiae canonicus et Willelmi, Normanniae senescalli, filius, Cantuariæ consecratus est Wigorniensis episcopus a Willelmo, apostolicæ sedis legato.

Discovery of the bones of king Arthur.
 Robert, canon of Lincoln, consecrated bishop of Worcester.

Rex cancellarium suum suspectum habuit.

Rog. Wend. iii. 49. Circa dies illos multiplicatae sunt querimoniae gravissimae coram rege de superbia cancellarii, et de injuriis, quas multis irrogavit. Scripsit igitur rex magnatibus Angliæ in hæc verba:

“Rex Anglorum R[icardus] Willelmo Marescallo, G[alfrido] filio-Petri, H[ugoni] Bardolf, et W[illelmo] Briwere, apparatus, salutem. Si forte cancellarius noster negotia regni nostri

Complaints made against the chancellor.

Letter of Richard.

¹ a fidelibus] Added in marg.

² Monte-Ferrato] Monte-Ferrario, I. C.

A.D. 1191. per consilium vestrum et aliorum, quibus regni nostri curam. commisimus, fideliter non tractaverit, præcipimus, ut secundum dispositionem vestram, de omnibus agendis regni, tam de eschaetis quam de aliis, disponatis."

W[alterus],¹ Rothomagensis archiepiscopus, summus regni dispositor constituitur, turpiter dejecto cancellario.

The abp. of Rouen appointed guardian of England. Excommunication of those concerned in the seizure of the abp. of York. Per idem tempus W[alterus],¹ Rothomagensis archiepiscopus, rege sic jubente, veniens in Angliam, constitutus est summus regni dispositor. Eodem tempore, ad instantiam comitis Johannis, fratris regis, convenerunt Angliæ magnates, scilicet tam Rothomagensis archiepiscopus quam Eboracensis, et omnes episcopi Angliæ, et cum candelis accensis excommunicaverunt omnes illos, qui mandatum dederant, aut extraxerant archiepiscopum Eboracensem vel suos violenter ab ecclesia, et incarcerabant. Cancellarius igitur sibi conscius, metuens. comitis Johannis, cui non erat amabilis alter vel huic. ille, impetum, clandestinam fugam arripuit. Et Dover. Cf. Rog. Wend. iii. 49. ram veniens, audivit quod propter illum fuerunt jam. R. Wend. iii. 50. portus prohibiti; et assumens vestem muliebrem et pelum, pannum tulit quasi venalem, ut sic, nautis deceptis, se alicui vulgo mare immisceret transituro. Cum. fol. 80 a. ecce, a quodam perceptus est per barbam, et, ut apertius cognosceretur,² incepit ludere cum eodem, et ipsum. braccatum invenit; et, levato clamore, cum concursu. populi factus est omnibus in derisum. Tractus est. igitur in carcerem contemptibiliter, et ibidem retentus, donec omnia castella, et quæcunque voluerunt inimici. et adversarii ejus, quocunque titulo reddidisset.

Flight of the chancellor to Dover.

He is discovered and imprisoned.

¹ *Walterus*] So I. C. and Diceto. In Edd. and ed. Wend. falsely printed *Willelmus*. See p. 46.

² *cognosceretur*] cognosceretur, MS.

Obiit papa Clemens.

A.D. 1191.

Hoc anno obiit Clemens papa, cui successit Celestinus, a quo Henricus imperator coronatur, in vigilia sancti Johannis Baptistæ.¹ Hugo itaque de Nunant expulit monachos de ecclesia Coventrensi, instituens ibidem clericos seculares.²

Expulsion
of the
monks
from Co-
ventry.

Obiit Reginaldus, Cantuariensis electus.

Rog. Wend. Anno Dominicæ nativitatis M^o.C^o.XC^o.II°. Reginaldus, A.D. 1192.
iii. 54. Bathoniensis episcopus, a monachis Cantuariensibus in archiepiscopum electus sive postulatus, die Natalis Domini viam universæ carnis ingressus, sepultus est Bathoniæ. Per idem tempus rex Francorum a peregrinatione³ rediens, vi. kalendas Januarii Parisius solemni processione receptus est.

Death of
Reginald,
abp. elect
of Canter-
bury.

The king
of France
arrives in
Paris.

27 Dec.

Rex Ricardus Darum cepit.

Rog. Wend. Eodem anno post Pascha rex Ricardus Darum adiit, Richard
iii. 54. castellum Christianitatis ultimum versus Babiloniam; Darum.
quod diebus v. obsidens, viriliter cepit, atque obsessos
in carceravit, donec gravissima redemptione liberarentur.

Ut rex Ricardus vii. milia camelorum ceperit.

Rog. Wend. Et post hanc victoriam venit ad regem Anglorum The duke
iii. 54. dux Burgundiæ cum Francorum militia,⁴ cui auctoritate of Bur-
regis Francorum præerat, quasi dux et custos summus. gundy joins
Richard.
Cui etiam in præcedenti solempnitate dederat rex Ri-

¹ *Hoc anno . . . Baptistæ*] A repetition of what has been previously stated in pp. 20, 21; but the date is wrong. Celestin was elected 30 March 1191, and the emperor

crowned 15 April. See Jaffé, "Regesta Pontif.," p. 887.

² *seculares*] secularos, MS.

³ *peregrinatione*] peregrinacione, MS.

⁴ *militia*] Added in marg.

A.D. 1192. cardus triginta milia bisanciorum, ut fideliter staret cum eo ad expugnandum hostes Christi; et, consilio inito, statuerunt irrefragabiliter Jerosolimam adire. Rog. Wend.
iii. 55.
Cumque rex R[icardus] cum universo exercitu suo pervenisset ad Castrum-Hernaldi et Bethonoble juxta Emaus, ecce quidam Beddewini, qui se regi obligaverant, nunciant maximam multitudinem negotiatorum ex Babilonia versus Jerosolimam tendere, cum septem milibus camelorum diversis opibus onustis, maxime tamen victualibus, utpote frumento, amigdalibus, ficibus, uvibus passis, et consimilibus. Et hanc multitudinem, quam Caravanam vulgus appellat, viri quinque strenuissimi cum suis caravanariis, de exercitu Salahadini electi, conducebant. Quibus cum rex obviam processisset cum paucis armatis, juxta Rubeam-cisternam omnes occupavit, camelosque cum suis oneribus diripiens, exercitui suo cum magna liberalitate distribuit; maxime tamen Normannis, quos præ ceteris dilexit nationibus. Deinde ad præfatum castrum regrediens, præsidium armatorum in singulis civitatibus et castris prudenter collocavit.

Richard captures a
convoy of
camels.

De impedimento obsidionis Jerusalem per invidiam.

Ipsis quoque diebus, cum lis oriretur de hospitibus capiendis inter prævios marescallos ducis Austriæ et armigerum cujusdam militis de Normannia, et clamor ad aures regias pervenisset, rex non perpendens civiliter moderamen Dominicum, scilicet, "descendam et videbo,"¹ præcepit præcipitanter et secus quam deceret, ut vexillum ducis, in eodem hospitio pro signo affixum, in cloacam dejiceretur.² Quod factum cum dux hospitio privatus et turpiter a Normannis,—qui de more verbosi verba incomposita et ampulosa ebulliunt,—didicisset, regem querulus³ adiit, sed nihil nisi sannas reportavit.

Affront
offered by
Richard to
the duke of
Austria.

¶ *Nota impetum regis Ricardi indecens et incircumspectum.*

¹ Gen. xviii. 21.

² *dejiceretur*] *deiceretur*, MS.

³ *querulus*] At first written *querulis*, but corr. in marg.

. Unde dux a rege spretus Ricardo, ad regem regum se A.D. 1192.
 . convertens, Dominum Deum ultionum cum lacrimis in- *Nota*
 . vocavit, ut quandoque superbum frangens, passum tan- *causam*
 . tam injuriam consolaretur. Dux igitur cito post, reditum *captivis*
 . ad propria maturavit. Rex autem Ricardus cum præda *regis*
 . memorata ad Castellum-Hernaldi victor lætus reversus, *R[icardi],*
 . retento sibi thesauro non modico, ibidem parum qui- *et gravis-*
 . escens respiravit post labores. Distat autem illud cas- *simam re-*
 . trum ab Jerusalem tribus tamen miliaris. Ibi singulos *demptio-*
 . magnates diligenter exhortatur, animando ut Jerosoli- *nem.*
 . mam adeant viriliter et obsideant, dum tanta rerum *Richard*
 . copia, eis Deo mittente, eos ditavit. *urges his*
army to
advance to
Jerusalem.

De quadam muliere, quæ favit Christianis, præcipue regi Ricardo.

Rog.Wend. Animaverat autem ipsum regem et bene conforta- *Secret in-*
 iii. 55. verat quædam mulier religiosa, natione Syra, in civi- *telligence*
 . tate degens Jerosolimitana, quæ regi omnia secreta *conveyed*
 . civitatis mandaverat, qualiterque omnes Saraceni time- *to him by*
 . bant quasi fulgur adventum regis R[icardi], omnesque *a Syrian*
 Rog.Wend. civitatis portæ terratæ erant, præter portam sancti *woman.*
 iii. 56. Stephani a parte aquilonis, contra quam exercitum
 . suum collocare consuluit et suadebat, mittens quandam
 . regi clavem, qua posset valvas aperire.

*Dux Burgundiæ a pio proposito² promisso regi R[i-
 cardo] proditiose resilit.*

Rog.Wend. Cumque jam universi Jerusalem obsidere decrevis- *The duke of*
 iii. 56. sent, dux Burgundiæ cum fratribus Templi et cum *Burgundy*
 . Francigenis consilium iniens, a suo pio proposito regi *and the*
 . tam certe repromisso turpiter resilivit; qui asserebant, *Templars*
 . scelus palliando et excusationes frustratorias proten- *refuse to*
 . dendo, ducem cum omnibus Francis maximam domini *March.*

¹ *proposito]* *proposito*, MS.

A.D. 1192, sui regis Francorum offensam incursum, si per eorum subventionem de tanta et tam famosa civitate¹ rex R[icardus] triumphasset, nec aliqua laudis victoria ipsi duci vel Francigenis ascriberetur, si ab eis tanta civitas caperetur.

Quomodo dux Burgundiæ donariis Salahadini² corruptus, a Terra Sancta turpiter recesserit.

Information obtained of bribes sent to the duke of Burgundy.

Nuncii interim a duce ad Salahadinum diriguntur, Rog. Wend. iii. 56. sed quid egerint, acta et quæ sequebantur opera manifestant. Nam nocte quadam, rege Anglorum apud castrum præfatum commorante, et duce cum suis apud Bethonoble existente, explorator regis R[icardi], Jumaus nomine, audivit sonitum gradientium camelorum et hominum de monte descendentium. Quos latenter subsecutus, comperit eosdem a Salahadino transmissos usque ad castra ducis, cum quinque camelis, auro, argento, pannis sericis, et aliis opibus atque desiderabilibus donativis onustos. Explorator autem ad regem concito gradiens, hæc omnia illi nunciavit seriatim. Accipiensque quosdam de regis familia, ad viam per quam Rog. Wend. iii. 57. nuncii illi reversuri erant, caute insidiando progreditur, ac sic revertentes nuncios comprehendit, regique præsentavit. fol. 80 b. Quorum unum³ rex in arcto poni et torqueri jussit, donec omnia, quæ Salahadinus duci miserat et mandaverat, palam detunicaret. Amotis autem nunciis, in aurora fecit rex accersiri ducem, patriarcham, atque priorem de Bethleem. Quibus secretius adunatis, in eorum præsentia ducem manifeste de proditione convicit; unde confusus et iratus cum exercitu Francorum ilico iter versus Achon arripuit. Quod comperiens rex Ricardus, custodibus civitatis mandavit,

The duke withdraws with the French forces to Acre.

¹ civitate] Repeated, but expuncted.

² Salahadini] Salahadi, MS.

³ unum] Added above the line.

ut neminem eorum intrare permitterent. At illi tentoria A.D. 1192.
sua extra urbem posuerunt. Et sic recessit.

*De quodam heremita, qui regi Ricardo prædixit,
Jerusalem non fore subjugandam.*

Rog. Wend. Duce igitur in hunc modum regresso, venit nocte Richard
iii. 58. sequenti religiosus quidam ad regem, et mandatum cujus-
dam sanctissimi heremitæ ad eum detulit, qui regi certe
significavit, ut ad eum, causa visendi et instructionem
ad suum profectum recipiendi, properaret. Rex autem
de nocte consurgens, assumptis secum sociis quingentis,
ad virum Dei pervenit. Hic vero per longum tempus
apud Sanctum Samuelem in monte manserat, qui et
spiritu pollebat prophetiæ. Hic a die illa, qua Crux
Dominica capta est et terra amissa, nihil nisi herbas
comederat et radices, nec ullo utebatur tegumento;
capillis tantummodo operiebatur barbæque prolixitate.
Quem rex diutius admirando intuens, seiscitabatur quid-
nam vellet. Ille vero de regis adventu gavisus, ipsum
in oratorium suum adduxit, eruensque de muro lapi-
dem unum, quandam crucem ligneam et monocubitalem
de muro extraxit, et regi devote porrexit et dedit, affir-
mans procul dubio hanc crucem de ligno Domini fuisse.
Regique etiam inter alia dixit, quod nequaquam¹ hac
vice terram illam optinerit, quamvis strenue ubique
egisset. Et, ut certius rex dictis ejus fidem accommo-
daret, asserebat seipsum ab hoc seculo die septima se-
quente migraturum. Quem rex secum ad castra per-
duxit, ut dictorum ejus eventum comprobaret; et, sicut
prædixerat, ab hac luce die septima ad Dominum trans-
migravit.

visits a
holy her-
mit,

who pre-
dicts that
he will not
succeed in
his enter-
prise.

¹ nequaquam] nequaquam, MS.

A.D. 1192.

*De morte turpissima ducis Burgundiæ.*Richard
marches
back to
Acre.

Hiis ita gestis, die sequenti castra movit, ac ducem Rog. Wend.
subsecutus, extra urbem Achon prope ducem fixit ten- iii. 58.

toria. Ubi, cum exercitu nimis fatigato, cum vix per Rog. Wend.
triduum quievisset, assunt flebiles nuncii a Jopen usque . iii. 59.

ad regem festinanter equis rapti velocissimis, sermonem.
prorumpentibus crebris singultibus nunciantes, Salaha-
dinum cum toto exercitu suo Jopen obsedissee, civitatem-
que celeriter [fore]¹ capiendam; omnes quoque milites
ac servientes, quos ob custodiam ibidem collocaverat,
trucidandos, nisi celeri subventione subsidium præferat.
coartatis. Quo audito, omnis Christi exercitus valde

He invites
the duke of
Burgundy
to join him.

perterritus est, graviter ingemiscens. Rex autem cum
aliis animo consternatus, ducem Burgundiæ, tum per
se tum per alios, ad pacem et concordiam studuit prop-
ter periculum imminens² revocare, obnixius rogans,
ut tantæ subsidium³ ferret calamitati. Quorum preces
dux audire dedignans, nocte illa cum suis omnibus
versus Tyrum iter arripuit clandestinum ac repenti-
num, quasi desiderans regis R[icardi] et exercitus Christi
confusionem. Quo cum pervenisset, confestim divino
terribiliter percussus iudicio, mente alienatus sese dis-
cerpens, morte miserabili vitam subito⁴ terminavit.

who re-
fuses, and
goes on
to Tyre,
where he
dies sud-
denly.*Ut rex Ricardus Salahadinum ab obsidione Jopen
fugaverit.*Richard
embarks,
and drives
the Turks
from Joppa.

Rex autem Ricardus, post mortem ducis turpissimam, Rog. Wend.
cum parvo comitatu naves rostratas ocus conscendens, iii. 59.

obsessis apud Jopen studuit subvenire. Et quia ventus
adversabatur, ex obliquo remigantes cum tribus tantum Rog. Wend.
navibus, tertia die mane in portu Jopen applicuerunt. iii. 60.
Salahadinus interim crebris assultibus urbem jam cepe-

¹ fore] Supplied from I. C.² imminens] iminens, MS.³ subsidium] subdium, MS.⁴ subito] Added in marg.

rat, omnesque infirmos ac vulneratos captos jussit perimi, A.D. 1192. quinque tantum præstantiores reservando; sed ipsi strenui valde evadentes se in castrum receperunt, et invenerunt ibidem omnes tractatum habentes de reddendo castro; quod et cito fecissent, nisi de adventu regis certificarentur. Sed tunc animæquiores effecti, sese viriliter defendebant. Rex vero, ut castellum nondum esse¹ captum cognovisset,² de navi prosiluit, et in medias hostium catervas se audacter ingessit,³ a dextris⁴ et sinistris inimicos prosternendo. Cujus subitaneum impetum Turci non ferentes, credentes etiam ipsum numerosum exercitum adduxisse, ab obsidione diffugiunt, donec ingrederentur⁵ Ramulam civitatem, Salahadino in curru rapido præcurrente. Rex autem, Saladin retreats to Ramula. hostibus fugatis, figi præcepit tentoria sua⁶ extra urbem.

Rog. Wend. iii. 61.

Ut rex R[icardus] cum paucis lxxi. milia paganorum apud Jopen vicerit.

Sequenti vero die nunciatum est Salahadino, regem cum paucissimo advenisse exercitu, sed nec amplius quam lxxx. milites, exceptis balistariis, scilicet cccc., in comitatu suo ibidem habuisse. Nimio igitur furore succenditur, quod tot milia hominum a tam paucis fugari et fugere debuissent; unde lxxi. milia imperiali edicto præcepit, ut ad Jopen quantocius redirent, ipsumque regem vivum sibi captum in crastino præsentarent. Rege autem in tentoriis illa nocte tute quiescente, ecce summo diluculo tanta gens adveniens, castra regis in circuitu vallavit. Rex autem subitum et inopinatum

Rog. Wend. iii. 61.

He sends forces against Richard, who defeats them.

¹ *esse*] In the text, *fore*, (as in W. B. C. F. I., and Coggeshale, p. 67,) but corr. *esse* in marg. F. reads *fore esse*, through ignorance of the scribe. In Edd. and ed. Wend. *fuisse*, without authority.

² *cognovisset*] *congnovisset*, MS.

³ *ingessit*] *injessit*, MS.

⁴ *dextris*] *dextri*, MS.

⁵ *ingrederentur*] At first written *ingrediuntur*, but corr. in marg.

⁶ *sua*] On an erasure.

A.D. 1192. cernens periculum, concito armatur, et in medio hostium se ingerens, socios ad certamen intrepidus exhortatur. Nec mora, ipse cum xi. equitibus, qui soli ex omnibus equos habebant, equos Arabicos, propriis sessoribus Rog. Wend. iii. 62. abjectis, assessoribus novis præparant, et ascendentes. paganos undique prosternunt. Denique illi, qui in. R. Wend. iii. 63. urbe Jopen ob custodiam remanserant, regis considerantes probitatem, de urbe audacter prorumpunt, hostes a tergo invadentes; quod videntes inimici, crediderunt. fol. 81 a. hoc ipsos nullatenus ausos facere sine magno in quo. confidebant adjutorio, [et]¹ terga dederunt fugientes. .

Ut exercitus Christianorum ad succursum properavit.

The remainder of Richard's army march to join him.

Saladin's praise of Richard.

Interea nunciatur exercitui, quem apud Achon rex Rog. Wend. iii. 63. dimiserat, apud Jopen regem ab hostibus circumseptum quamtocius capiendum, nisi celerius ei subveniatur. Convenerunt igitur strenuissimi ad unguem armati, sed cum ad locum pervenissent certaminis,² et audissent quod rex cum tam paucis de tot milibus hostium. tam gloriose triumphasset, Deum pariter et³ communiter. laudaverunt, æque in paucis et in multis dimicantem. et triumphantem. Cum autem hæc audisset Saladinus, etsi invitus, Christum Dominum ac Deum Christianorum glorificavit; adjungens, quod inter omnes mundi principes, dignissimus admiratione fuit rex Ricardus, si non sui tam prodigus extitisset. Non enim, ut asserebat, regem decet omni ancipiti periculo se exponere; sed, si aliquis rex magnificus tales mille haberet commilitones, profecti totum mundum sibi in brevi subjugaret.

¹ et] Supplied to complete the sense.

² ad locum . . . certaminis] Only as far as Cæsarea, in W. B. C.

and Cogg. p. 70. These MSS. also add the date of the battle, "in festo S. Petri ad Vincula" [1 Aug.]

³ et] Interlined.

. *De decapitatione cujusdam captivi, qui quandoque* A.D. 1192.
 . *princeps fuit Antiochiæ.*

. Eadem hora Salahadinus, quasi in ultionem, jussit He causes
 . sibi quendam captivum, quem diu in vinculis artissimis a Christian
 . tenuerat, principem scilicet¹ quandoque Antiochiæ, sibi captive to
 . præsentari. Intuens igitur ipsum torvo aspectu, ait, be be-
 . "Sic te quandoque juvet et liberet Deus tuus Christus, headed.
 . quid de me faceres, si sic me vinctum haberes?" Et
 . cum paululum subticuisset vinctus, iterum adjuravit
 . eum Salahadinus, ut veritatem non diffiteretur. At
 . ipse adhuc parum hæsitans, audacter in hunc sermonem
 . palam erupit, "Vis, Salahadine, ut verum tibi dicam?
 . Certe, quia qualiscunque rex es in lege tua detestabili
 . Christo Deo inimicissimus, morte punireris, nullo the-
 . sauro etiam Octoviani redimendus; sed propter regiam
 . tuam dignitatem, non inferior² persona quam ego et
 . decapitaret. Ego ipse te decollarem." Salahadinus
 . igitur ipsius vincti admirans animositatem, ait, "Nun-
 . quam te talem habiturum potestatem, ore tuo te judico,
 . et tu idem subibis judicium." At vinctus prosiliendo
 . appropinquans ei, et collum extendens alacriter, ait,
 . "Hoc est quod jam diu desideravi, nihil³ amplius as-
 . portabis." Et jussit Salahadinus statim gladium suum
 . sibi tradi, et ibi eadem hora ipsum, manibus a tergo
 . vinctis, decollavit. Hoc vidit magister Ranulphus Be- Nota deca-
 . saz,⁴ phisicus regis R[icardi], qui postea canonicus pitationem
 . Sancti Pauli Londoniæ extitit,⁵ et cæcus,⁶ quia longæ- cujusdam
 . vus. Venerat enim illuc sub pacta pace, ut visitaret constantis-
 . quosdam infirmos captivos.⁷ simi militis.

¹ *scilicet*] Interlined.

² *inferior*] inferior, MS.

³ *nihil*] nichil, MS.

⁴ *Besaz*] Besace, F.

⁵ *extitit*] qui tunc custos regis
 corporis extiterit, F.

⁶ *et cæcus*] Om. F.

⁷ *Hoc vidit . . . captivos*] Added
 in marg., and inserted in the text
 of F. with some variations, as here
 noted. After *captivos*, F. adds,
 "Etiam postea plus quam lx^a. annos
 vixit, sed cæcus per multum tem-
 poris."

A.D. 1192. *Ut rex Ricardus repatriandi consilium habuerit.*

Chapel Post memoratam autem regis R[icardi] inauditam victoriam, cum idem rex apud Jopen per vii. ebdomadas moraretur, infra¹ quod tempus jussit apud Achon. capellam in honorem sancti Thomæ martiris fabricari, .

Rog. Wend.
iii. 63.

*Nota de
peste damp-
nosa.*

The king
of France
cured by
his English
physician.

quidam morbus pestifer ex aeris corruptione proveniens, ipsum regem et omnes fere suos perniciose invasit; et quotquot infecti hoc morbo fuerant, sine medela citius obierunt, excepto rege, Domino illi et beato martire. Thoma ilico² sospitatem restituente. Hujus detestabilis plagæ pestilentia primo cecidit super ipsum regem Francorum, antequam a Terra Sancta recederet, et infecit enormiter, unde plus stimulabatur recedere. Diligentia tamen ac peritia magistri Johannis Anglici, phisici præelecti, de burgo Beati Albani oriundi, plene est³ curatus. Verumtamen tam regi Anglorum quam Francorum, post curationem unguis et capilli ceciderunt. Cernens autem

Rog. Wend.
iii. 64.

¶ *Nota effi-
cacem cau-
sam, quare
rex repa-
triavit, ad
dampnum
totius
Christiani-
tatis.*

rex Ricardus thesaurum suum diatim decrescere, et exercitum suum peste memorata diminui, hostium quoque numerum veluti paludem ex torrentibus cotidie augmentari; ⁴ audito certo mandato, quod comes Johannes, frater ejus, moliebatur Angliam sibi, excluso rege R[icardo], quem mortuum mentiebatur, subjugare, regemque⁵ Francorum in terras suas libere discursando debacchari,⁶ [fratrum]⁷ Templi et Hospitalis et principum cum ipso existentium concilio ad horam repatriare disponit. Sed quia tanti principis discessio absque ibidem commorantium gravi periculo fieri non potuit, treugæ inter Christianos et paganos, utriusque⁸ exercitus petitione et consilio, sunt constitutæ, a Pascha videlicet sequenti usque ad terminum trium annorum duraturæ.

A truce of
three years
concluded
with the
Saracens.

¹ *infra*] *infra*, MS. throughout.

² *ilico*] On an erasure.

³ *est*] Interlined.

⁴ *augmentari*] *aumentari*, MS.

⁵ *regemque*] *regem quoque*, F.

⁶ *debacchari*] *debachari*, MS. The

words *regemque* . . . *debacchari* are added in marg., and inserted in text of F.

⁷ *fratrum*] Supplied from W. B. C.

⁸ *utriusque*] *utrius*, MS. Corr. from W. B. C. F.

*Quomodo rex Ricardus a peregrinatione tristis et A.D. 1192.
invitus redierit.*

Rog. Wend. Tempore autem autumpnali, navibus præparatis om- Richard
iii. 65. nibusque rite dispositis, rex Ricardus et regina sua, cum leaves
regina Siciliæ sorore sua Johanna, et proceribus suis, Palestine.
quos voluit habere consortes, mare redeuntes Mediter-
raneum¹ transierunt. Et ecce insolitæ tempestates ex- Storms and
ortæ classem disperserunt; unde aliqui naufragium shipwreck.
sunt perpassi, alii ad litora² hostilia appulsi capti sunt,
alii miserabiliter sunt submersi, ac si tellus et mare et
aer contra crucis fugitivos conspirassent; unde con-
stat, eorum recessum Deo displicuisse. In proximo³ Death of
autem mors Salahadini totum paganismum⁴ conturbavit; Saladin.
et si tunc Christianorum exercitus sub rege R[icardo]
militans in Terra Sancta, prout inceperat, prospere
fulgurasset in hostes, procul dubio totam Sanctam Ter-
ram et affines sibi potenter subjugassent. Filiis enim
ejusdem Salahadini inter se⁵ pro regnis sibi a patre
concessis hostiliter dissidentibus, suborta est guerra et
odium intestinum.

*Quomodo rex Ricardus insidias multorum evaserit, et
tandem inciderit in laqueos hostium.*

Rog. Wend. Rex autem Ricardus nimis maris vexatus tempesta- Richard's
iii. 66. tibus per vi. septimanas, cum devenisset versus Barba- voyage on
riem,⁶ trium velificatione dierum a Marsilia distans, et, his return.
fama crebrescente, jam cognovisset⁷ comitem Sancti
Egidii, necnon et cunctos principes, per quos transitu-

¹ *Mediterraneum*] Mediteraneum, MS.

² *litora*] litoria, MS.

³ *In proximo*] In sequenti Quadregesima, W. B. C.

⁴ *paganismum*] paganissum, MS. and F.

⁵ *se*] Interlined.

⁶ *Barbariem*] So in all the MSS. and Cogg. p. 71, but in Edd. and ed. Wend. corr. *Barbariam*.

⁷ *cognovisset*] congnovisset, MS.

A.D. 1192. rus erat, contra eum unanimiter conspirasse, disposuit per Theutonicam latenter repatriare; velisque retortis, cum paucis suorum, Baldewino¹ scilicet de Bettun, et magistro Philippo, clerico suo, Anselmoque, capellano, et quibusdam Templi fratribus, in partibus Sclavoniæ apud Gazaram applicuerunt. Deinde clandestinis² et nocturnis dietis pervenit rex in partes Austriæ, tum per brachia marium tum per terras, raptim huc illuc pervagando. Tandem in Austriam appulsus, misit puerum suum ad escambium in civitatem Gynaciam,³ ut cibos famelicis compararet. Qui ad escambium veniens, cum plures [bisancios]⁴ proferret quam necessitas expostularet, et pomposius et se gereret et loqueretur, capitur, et in arctissimo positus cruciatu, omnem rei confitetur veritatem cruciantibus, qui fideles erant duci, cui statim hoc totum nunciatur. Hospitium igitur regis circumvallant clam et subito. Rex autem satis in tam gravi articulo circumspectus, licet et habitum et officium quod ad regem vel etiam militem pertinuit mutaverit, per corporis tamen⁵ deprehenditur propagatam elegantiam, et faciei reverendam venustatem, et ab aliquibus signanter tanquam prævisus deprehenditur. Suam igitur probitatem cernens non prævalere contra tot barbaros, jussit adesse ducem, cui soli se promisit redditurum. Duci igitur adventanti rex obviam processit, seque ei cum gladio tradidit. Dux autem hilaris effectus, regem secum honorifice adduxit, quem deinde strenuis militibus tradidit custodiendum.

He lands at Zara, and proceeds to Austria.

He is discovered, and gives himself up to the duke of Austria.

R. Wend.
iii. 68.
fol. 81 b.

Cf. Rog.
Wend.
iii. 69.

¹ *Baldewino*] Baldelwino, MS.

² *clandestinis*] clamdestinis, MS.

³ *Gynaciam*] So W. and all the MSS. In Coggeshale, "*Girianam*, in Austria, prope Danubium," p. 72. Richard himself says, in his letter to his mother, "juxta Wenam [Vi-

ennam], in villa viciniore." Hoved. p. 721.

⁴ *bisancios*] Supplied from W. B. C. F.

⁵ *mutaverit, per corporis tamen*] On an erasure.

[*Savaricus*]¹ fit Bathoniensis episcopus.

A.D. 1192.

Reg. Wend.
iii. 69.

Eodemque anno Savaricus, Norhamtonensis archidia-

Savaricus,
archdeacon
of North-Reg. Wend.
iii. 70.conus, electus est in episcopum Bathoniensem. Qui
Romam profectus, ibidem est presbiter ordinatus, et
xiii^o. kalendas Octobris ab Albano, Albaniensi episcopo,
munus suscepit consecrationis.²ampton,
consecrated
bishop of
Bath.

18 Sept.

*Qualiter dux Austriæ regem Ricardum imperatori
vendiderit.*Reg. Wend.
iii. 69.

Anno gratiæ M^o.C^o.XC^o.III°.³ rex Ricardus remansit in A.D. 1193.
custodia ducis Austriæ, donec ipsum vendidit impera- Richard is
tori Romanorum Henrico pro sexaginta milibus libris sold to the
argenti, ad pondus Coloniensium; et ipsum adducens, emperor
diligentissime fecit custodiri. Et, ut regem ad immo- Henry.
deratam redemptionis pecuniæ impelleret quantitatem,
retrudi eum præcepit in Trivallis,⁴ a quo carcere nul-
lus ante dies illos exivit, qui illuc intravit, et in quem
• includi crudelius censetur quam interimi; unde illud
philosophicum,⁵ "Bonum est mactare patrem in Tri- He is im-
vallis." Ibique sub copiosa militum armatorum vigili prisoned
multitudine, strictis gladiis, die ac nocte strictissime at Trifels,
custodiebatur. Hæc omnia serenissimi principis nun- and strictly
guarded.

¹ *Savaricus*] Supplied from F. This rubric is on an erasure.

² A mitre and crosier are drawn in the margin.

³ Except in this first chapter, F. follows the text throughout this year and the next.

⁴ *Trivallis*] In the margin is added the following note: "Illud op[p]idum in quadam provincia est, in qua sunt tres profundiss[im]æ valles et opacæ, in quibus senes et valitudinarii etiam a filiis, id pietatem reputantibus, solebant præcipitari. Et secundum eorum nobilita-

tem in curribus adornatis pompose illuc adducti senes, convivio facto et vale dicto, in dictas valles detrudebantur." This note is improperly introduced into the text of F., after the words *eum præcepit*.

⁵ *unde . . . philosophicum*] In W. B. C. L., we read, *de quo Aristoteles in libro quinto [Topicorum, added in I.]*, which is copied from Diceto, col. 668. Allusion is here made to a passage in the *Topica*, lib. ii. c. xi., but entirely misapplied. Cf. Cont. Flor. Wig., p. 159, ed. Thorpe.

A.D. 1193. quam obfuscare vultum potuerunt, quin hilarius et jocundus in verbis, quin ferox et audacissimus in factis, prout tempus, locus, causa et persona exigebat,¹ semper appareret. Cujus facta mirabilia, ne historiæ series retardetur, aliis enarranda derelinquo.

Quomodo imperator ipsum in multis graviter accusaverit.

Richard is summoned before the emperor.

Imperator autem iratum animum ac ferocem contra regem diutius præferens, nullatenus eum in præsentia sua advocare vel alloqui dignabatur, quia ipsum in pluribus graviter proposuit accusare. Tandem, hinc inde mediantibus amicis, præcipue Cluniacensi abbate et Willelmo, regis cancellario, imperator, convocatis episcopis, ducibus et comitibus suis, regem in præsentia sua sollempniter jussit accersiri, eumque in pluribus articulis palam crudeliter accusavit. Quos, quia alibi plenius scribuntur, breviter annotabo.

Reg. Wend.
iii. 71.

Articuli.

Charges made against him.

In primis, quod per ejus consilium et auxilium regnum Siciliæ et Apuliæ, quod sibi jure hereditario debebatur,² defuncto rege Willelmo, amiserit; pro quo adipiscendo exercitum permaximum, data pecunia infinita, conduxerat, cum idem rex sibi auxilium fore præstiturum fideliter spopondisset, ut a Tancredo regnum illud optineret. Deinde causabatur de rege Cypri, qui ei affinitate conjunctus fuerat, quod eum injuste ab imperio ejecerit, et carcerali custodiæ deputaverit compositum, et terram ejus et thesauros invaserit³ violenter, et insulam tam fraudulenter quam truculenter⁴ cuidam alieno vendiderit.⁵ Postmodum vero accusavit eum de

Reg. Wend.
iii. 71.

¹ *exigebat*] *exiegebat*, MS.

² *debeatur*] The last two letters are on an erasure.

³ *invaserit*] *invasit*, MS. and F. Corr. from W. B. C.

⁴ *tam . . . truculenter*] Added in marg., and in text of F.

⁵ *vendiderit*] So written at first (as in W. B. C.), but afterwards altered to *vendidit*, which is copied in F.

morte marchisii de Monte-Ferrato, heredis sui, quod A.D. 1193. videlicet per ejus prodicionem atque machinationem ab Assessinis¹ nequiter sit peremptus; quos etiam miserat ad perimendum regem Francorum, dominum suum, cui nullam fidelitatem aut reverentiam, ut debuerat, servavit in communi eorum peregrinatione, sicut juramenti sacramento inter eos fuerat confirmatum. Deinde conqueritur, quod signum ducis Austriæ, consanguinei sui, ob ejus contemptum apud Jopen in cloacam projici² jusserit, et Theutonicos, in probrum imperatoris, verbis ampullosis,—qui, ut ipse, venerant vestigia Christi in Terra Sancta fideliter adorare,³—et factis dishonestaverit. Super hiis autem calumpniis rex Ricardus ab imperatore conventus, protinus in medio palam stans, licet patricida, superbus et proditor appellaretur, contra singulas objectiones ita luculenter et argumentose peroravit, ut omnibus admirationi et venerationi haberetur, ita ut nulla suspicio de hiis, [in]⁴ quibus accusabatur, in cordibus audientium ulterius remaneret. Cumque diutius coram imperatore et ejus principibus disertissime⁵ se excusans, ut erat facundissimus, allegasset, imperator admirans tantam regis facundiam et in tribulatione constantiam, surrexit, et, accersito ad se rege, ruit in ejus oscula et amplexus. Ab illo etiam die et deinceps cœpit imperator mitius agere cum eo, et familiariter honorare.

Richard
refutes the
charges.

The em-
peror is
reconciled
to him.

*Quod rex Ricardus pro redemptione sua centum
quadraginta milia librarum finem fecit.*

Rog. Wend. Hiis ita gestis, amicis hinc inde mediantibus, pro Terms for
iii. 72. redemptione regis diutius tractatum est. Tandem ad the ransom
Rog. Wend. hoc perventum est, ut pro redemptione ejus imperatori of Richard.

¹ *Assesinis*] *Arsacidis*, id est, Assessinis, A. C. ; *Arsacidis*, Edd.

² *projici*] *proici*, MS.

³ *qui ut . . . adorare*] This sentencee

would be clearer if inserted after *Theutonicos*.

⁴ *in*] Supplied from W. B. C.

⁵ *disertissime*] *desertissime*, MS.

A.D. 1123. darentur centum quadraginta¹ milia marcarum argenti, ad pondus Coloniensium;² quæ omnia ante liberationem forent solvenda, et,³ antequam inter eos conveniret, exceptis expensis hinc inde faciendis. Præstitum quoque est sacramentum ab episcopis, ducibus ac baronibus, die 29 June. apostolorum Petri et Pauli, ut, quamcitus prænominatam pecuniam rex persolvisset, continuo liber ad propria remearet. Perlata autem in Angliam hujus concordie sententia a regis cancellario, W[illelmo], Elyensi episcopo, qui literas regis cum bulla imperatoris aurea secum detulit, ilico exiit edictum a justiciariis regis, ut omnes episcopi, clerici, comites et barones, abbatie, sive prioratus, quartam partem reddituum suorum ad regis conferrent redemptionem; insuper ad hoc, ecclesia catholice contulit. Ordo Cisterciensis lanam contulit unius anni. Nulla ecclesia, nullus ordo prætermisus est. Johannes vero, Norwicensis episcopus, per totam diocesim suam dimidium pretii de calicibus ad hoc sumpsit, et dimidium de thesauro suo adquietavit. Abbas quoque Sancti Albani Warinus omnes sue ecclesie et diocesis adquietavit de suo, c. marcas conferendo.⁴ Eodem tempore⁵ Hugo, Cestrensis episcopus, cum magnis exennii, quæ summo studio præparaverat ad opus regis Ricardi, dum prope Cantuariam quiesceret, de nocte comprehensus bonis omnibus spoliatur. Mathæus de Clere, municeps Doverensis, prædonibus illis favorem præstitit et auxilium, unde ab archiepiscopo excommunicatur.

Tax imposed for that purpose.

fol. 82 a.

Hugh, bishop of Chester, is robbed.

R. Wend. iii. 75.

Matthew de Clere, constable of Dover, excommunicated.

De morte Salahadini.

Death of Saladin. Per idem tempus Salahadinus, Sarracenorum potentissimus, publicus veritatis et crucis inimicus, divina

R. Wend. iii. 75.

¹ *quadraginta*] quinquaginta, Dicocto, col. 670, and Coggeshale, p. 74.

² *Coloniensium*] Colonensium, MS.

³ *et*] Interlined.

⁴ *c. marcas conferendo*] Added in marg., and in text of F.

⁵ In F. this is made a separate chapter, with a rubric prefixed, taken from C.

animadversione percussus, apud Nazareth inter epulas subito expiravit ingurgitatus, cujus regnum Saphadinus, frater ejus, ilico sibi usurpavit.

A.D. 1193.
He is succeeded by
Saphadin.

Ut Johannes comes, frater scilicet regis, regnum sibi moliebatur subjugare.

Rog. Wend.
iii. 78.

Rege autem Ricardo ab imperatore, ut dictum est, detento, audito regis infortunio atque de ejus reditu diffidens, comes Johannes, frater ejus, foedus amicitiae cum Philippo, Francorum rege, iniit, qui libens, in

Attempt of
earl John
to seize
the throne,
frustrated.

odium regis Ricardi, ejus suscepit amicitiam, et propositum acceptavit. Sinistro quoque idem comes inclinans consilio, disposuit coronari, et pro fratre in Anglia alter Jacob regnare. Dicebat enim periculum, regnum esse sine rege, sicut navem sine gubernaculo; sed¹ Anglorum fidelitate laudabili fuit impeditus.²

Ut rex Francorum Normanniam invaserit.

R. Wend.
iii. 79.

Rex Francorum Philippus, juramenti sui immemor et fidei, Normanniam hostiliter aggreditur; qui fraudulenter liberationem regis Ricardi, prout potuit, impedit. Vastans igitur et occupans dictam terram, non ætati, non ordini pepercit, aut sexui. Cui Gilebertus de Wascoil Gisortium proditiose³ tradidit. Deinde idem rex totum Vegesinum Normannicum, et comitatum de Alba-marla usque ad Diepe, et Vallem de Roil, cum castellis præcipuis, plus proditione et fictis mendaciis et falsis mandatis quam expugnatione,⁴ in brevi subegit. Rothomagum insuper obsidione vallavit, sed comitis Legrecestriae R[oberti] magnifica virtute et civium probitate cum suorum amissione et sui confusione recessit. Civitatem Ebroicensem cepit, et eam Johanni comiti ad custodiendum commisit.

Philip,
king of
France,
ravages
Normandy.

He besieges
Rouen
without
success,
and takes
Evreux.

¹ sed] set, MS., and so elsewhere.

² atque de ejus . . . impeditus]

Opposite to these lines is written in the margin "cave," in red letters, but they are copied in F.,

and a similar statement, but shorter, occurs in W. B. C.

³ proditiose] cum prodiciose, MS.

⁴ expugnatione] expugnacione, MS.

A.D. 1193. *Rex Francorum sororem regis Daciæ duxit in uxorem.*

Philip marries, and afterwards repudiates, Ingelburga, sister of the king of Denmark.

Per idem tempus rex Francorum sororem regis Daciæ, Rog. Wend. iii. 79. nomine Ingelburgam, puellam miræ pulchritudinis, ut partem suam plus contra regem R[icardum] roboraret, accepit in uxorem. Quam post nuptias repudians, inter sanctimoniales apud Suesionem¹ includens, collocavit, Dacosque omnes, qui cum ipsa venerant, jussit repatriare.

Hubertus Walteri² in archiepiscopum Cantuariensem sublimatur.³

Hubert Walter, bishop of Salisbury, made archbishop of Canterbury.

Alienor, the king's mother, goes to visit him.

Eodem anno Hubertus Walteri, Saresbiriensis episcopus, in Cantuariensem archiepiscopum promovetur. Rog. Wend. iii. 79. Cujus industriæ ac fidelitati, ex præcepto regis Ricardi, administratio totius Angliæ committitur, amoto Waltero, Rothomagensi archiepiscopo, qui vocatus a rege in Alemanniam transiit; cum quo etiam regina Alienora, mater et amatrix regis indefessa proficiscens, filium suum visere maturavit. Archiepiscopus vero memoratus ambitiosos impetus comitis Johannis potenter interim refrænavit. Rog. Wend. iii. 80.

Ut rex Ricardus a carcere liberatus, in Angliam venerit.

A.D. 1194. Anno gratiæ M^o.C^o.XC^o.IIII°. rex Ricardus, jam maxima parte⁴ suæ redemptionis soluta, obsidibusque datis pro parte quæ restabat persolvenda, die Purificationis Rog. Wend. iii. 80.

¹ *Suesionem*] So also Wendover, and Coggeshale, p. 74, but the editors of "Rec. des Hist. de France" correct it *Cisionium*, (*Cisoing*, an abbey of regular canons) in the

territory of Tournay. See "L'Art de Vérifier les Dates," i. 579.

² *Walteri*] Walterus, MS.

³ In the margin are drawn a mitre, crosier, and archiepiscopal cross.

⁴ *parte*] Added in marg.

beatæ Mariæ ab omni custodia imperatoris liber effectus, permissus est ad propria remeare. Qui cum matre sua A[lienora] et cancellario suo, die Dominica post festum sancti Gregorii¹ proxima, in Angliam² applicuit, et confestim Cantuariam veniens, beatum Thomam devotus adiens, oravit et gratias persolvit. Deinde Londoniam veniens, cum magna lætitiæ pompa a clero et populo est receptus, occurrentibus et applaudentibus regni magnatibus, solo comite J[ohanne] ingemiscente.

A.D. 1194.

liberty, and returns to England.

2 Feb.

12 March.

He is received at London joyfully.

Rex apud Notingham properat.

Rog. Wend.
iii. 81.

Rege vero vix per diem apud Westmonasterium commorante, ubi xenium ab abbate Sancti Albani Guarino suscepit nobilissimum, qui sese præcordialiter diligebant,—misit enim ei iiii. cuppas argenteas, et totidem anulos nobilissimos, et c. coclearia, et zonas vi. carissimas, per famulum quendam dictum Galfridum Hackesalt, qui me scriptorem super hoc reddit certior³,—misitque rex regalem oblationem ecclesiæ Sancti Albani, suam excusando absentiam, ad Sanctum Ædmondum, gratia orationis et gratiarum persolvendarum, perrexit. Indeque Nothinham⁴ properavit, expugnaturus⁵ eos qui contra eum conspirare præsumperant, et se comiti J[ohanni] obligaverant. Exercitus autem fidelium regis omnia præfati comitis jam ceperat castra, excepto⁶ isto solo, quia forti, se tenente et⁷ se viriliter defendente; sed statim regi adventanti qui in ipso erant sese statim⁸ reddiderunt, comite J[ohanne] jam obmurmurante. Quorum quosdam rex incarceratos

Gifts to the king from the abbat of St. Alban's.

Richard proceeds to Nottingham against the adherents of earl John.

The castle surrenders.

¹ *Gregorii*] Georgii, MS. and F. Corr. from W. B. C., and Cogg. p. 74. Hoveden, p. 735, says, "3 id. Martii" [13 March].

² *Angliam*] Angliæ, MS.

³ *misit...certiorem*] Added in the margin, and inserted here in text of F.

⁴ *Nothinham*] Nothingham, W. B. C.

⁵ *expugnaturus*] expungnaturus, MS.

⁶ *castra, excepto*] Added in marg.

⁷ *et*] Is repeated between the lines, but unnecessarily. Om. F.

⁸ *statim*] Repeated also in F.

A.D. 1194. graviter redemit, quosdam nimirum exheredavit, quosdem proscripsit, assumptis sibi eorum terris et catallis. Qui mendicaturi exularunt, comitis J[ohannis] et¹ propriam² ambitionem et præsumptionem et infidelitatem detestantes.

Ut rex Ricardus coronam portaverit, et statim in Normanniam transierit.

Richard is crowned at Winchester. Subactis igitur in brevi omnibus adversariis suis in Anglia, et, multiplicatis amicorum precibus, comite J[ohanne] in fraternam amicitiam revocato, rex apud Wintoniam coronam portavit, archiepiscopo Cantuariensi missam celebrante, et Willelmo, rege Scotorum, presente. Deinde in festo sanctorum Nerei et Achillei apud Portesmue navem ascendens, prospere in Normanniam applicuit, et apud Brui nocte illa quievit. Comes autem J[ohannes], frater ejus, sciens se jam ei pacificatum, ibi eidem occurrens, se pedibus suis prosternens, misericordiam imploravit de commissis. Commota sunt regis viscera super fratre suo, et omnem remittens indignationem, in osculo eum³ recepit; verumtamen terras suas ei ablatas non continuo restituit.

12 May. He crosses over to Normandy, and is reconciled to earl John.

Rog. Wend. iii. 82. Subactis igitur in brevi omnibus adversariis suis in Anglia, et, multiplicatis amicorum precibus, comite J[ohanne] in fraternam amicitiam revocato, rex apud Wintoniam coronam portavit, archiepiscopo Cantuariensi missam celebrante, et Willelmo, rege Scotorum, presente. Deinde in festo sanctorum Nerei et Achillei apud Portesmue navem ascendens, prospere in Normanniam applicuit, et apud Brui nocte illa quievit. Comes autem J[ohannes], frater ejus, sciens se jam ei pacificatum, ibi eidem occurrens, se pedibus suis prosternens, misericordiam imploravit de commissis. Commota sunt regis viscera super fratre suo, et omnem remittens indignationem, in osculo eum³ recepit; verumtamen terras suas ei ablatas non continuo restituit.

Ut rex Ricardus regem Francorum a Vernolio fugaverit.

The siege of Vernueil raised.

Audiens autem rex Ricardus regem Francorum Vernolium obsidione vallasse, et per viii^o. dies et noctes infatigabiliter infestasse, illuc festinanter advolavit.⁴ fol. 82 b. Rog. Wend. iii. 82.

29 May.

Instabat autem dies Pentecostes, et ecce, audierunt sub ipso noctis crepusculo, quod rex Anglorum accinc-

Rog. Wend. iii. 83.

¹ comitis J. et] Added in marg.

² propriam] Written on a piece of vellum, pasted over a word now erased. F. follows the correction.

³ eum] Interlined.

⁴ advolavit] avolavit, MS., and so E. F.

tus ad pugnam summo mane foret adventurus fulgura. Quo rumore perterriti Franci, ut qui ejus audaciam sæpius experti fuerant, elegerunt potius fugere, quam dubia fata Martis experiri. A.D. 1194.

Herbertus Pauper in episcopatum Saresbiriensem promovetur.

Rog. Wend.
iii. 83.

Per idem tempus Herbertus, cognomento Pauper, Cantuariensis archidiaconus, in episcopatum Saresbiriensem canonice electus, sabbato Pentecostes presbiter est ordinatus, et in crastino ab archiepiscopo Cantuariensi H[uberto] apud Westmonasterium episcopus est consecratus.¹ Eodemque tempore rex Francorum a Vernolio turpiter recedens, ne nil egisse videretur, castellum quod Fontes appellatur, quasi in ultionem furibundus subvertit. Et sic cum qualiquali victoria ad propria remeavit.

Herbert
'the Poor,'
archdeacon
of Canterbury,
elected
bishop of
Salisbury.
28 May.
The king
of France
captures
the castle
of Fontaines.

Ut rex Ricardus castrum de Luches cepit.

Rog. Wend.
iii. 83.

Hiis ita gestis, rex Ricardus Turonis veniens, a Novicasterii burgensibus, ubi beatus requiescit Martinus, duo milia marcas [argenti]² nomine exenii suscepit. Tendensque inde intra fines Turoniæ, castellum de Luches infra paucos dies expugnavit. Venitque tunc

Richard
takes the
castle of
Loches.

Rog. Wend.
iii. 84.

in auxilium regis Ricardi filius regis Navariæ, exercitum ducens cum quinquaginta balistariis optimis copiosum, terramque Galfridi de Ravenna³ cum terra comitis Engolismi penitus devastavit.

He is
joined by
the son of
the king of
Navarre.

¹ According to Diceto, col. 673, he was consecrated 5th June.

² *argenti*] Supplied from W. B. C.

³ *Ravenna*] So also B. C. F., copied from Wendover, but, probably,

an error, since Diceto, col. 674, Hoveden, p. 741, and Will. Newburgh, ii. 125, ed. Hamilton, read, here and below, *Rancuna*. See *ante*, vol. i. p. 419.

A.D. 1194. *Ut rex Ricardus regem Francorum de finibus Turoniæ fugaverit.*

Success of Richard in Poitou. Hiis quoque diebus rex Francorum Philippus in finibus¹ Turoniæ prope Vindecinum sua securus fixit tentoria; sed cum regem Ricardum per suos exploratores adventasse² cognovisset,³ summo mane tentoriis avulsis, Fractam-vallem festinanter petivit. Rex autem Ricardus illum concito insecutus, quadrigas ejus, necnon comitum et baronum sub eo militantium sarcinas omnes accepit; aurum quoque et argentum, tentoria, balistas, arma, cum utensilibus et victualibus, cepit, et secum adduxit. Sicque victoriosus et locupletatus in Pictaviam transiens, infra dies paucos Tailleburc castellum, terrasque omnium adversariorum suorum, comitis scilicet Engolsimi, et Galfridi de Ravenna, sine moræ dispendio suæ subjugavit potestati; ita ut a castello Vernolii usque ad Crucem-Karoli, nullus ei rebellis inveniretur.

Rog. Wend.
iii. 84.

Ut rex Francorum regem R[icardum] circumvenire attemptaverit.

Philip proposes to Richard, to decide their quarrel by a combat between five men selected from either side. Circa quos⁴ dies rex Francorum iiij^{or}. sollempnes nuncios ad regem R[icardum] cum verbis pacificis in dolo destinavit, petens ut populis utriusque regis potestati rite subjectis, absque majori dispendio, sub examine⁶ quinque virorum fidedignorum hinc inde dirimerentur quæstiones amborum, consistentibus regni utriusque principibus et belli eventum expectantibus, donec, conflictu terminato, adjudicarent quid utrique regum cedere de jure deberet. Placuit provisio ista regi Ricardi, dummodo rex Francorum quintus inter

Rog. Wend.
iii. 84.

Rog. Wend.
iii. 85.

¹ in finibus] Written at first, fines, as in W. B. C.

² adventasse] Added in marg.

³ cognovisset] cognovisset, MS.

⁴ quos] hos, W. B. C. F.

⁶ examine] certamine, W. B. C.

suos, et rex Anglorum inter suos similiter quintus cen- A.D. 1194.
seretur. Quod rex Francorum præcise agere recusavit.
Eodem quoque anno Robertus, comes Legecestriæ, per Robert,
Rocelinum, vicecomitem¹ Belli-montis² capitur, unde pax earl of
levius reformanda videbatur. Leicester,
taken
prisoner.

*Henricus Marescallus fit episcopus Exoniensis.*³

Eodemque anno Henricus Marescallus, filius⁴ W[il- Henry
elmi] Marescalli senioris, fit episcopus Exoniensis. Mareschal
made bp.
of Exeter.

Treugæ inter reges capiuntur.

Rog. Wend. Tempore quoque sub eodem, mediantibus viris re- Truce
iii. 85. ligiosis, inter reges Francorum et Anglorum treugæ between
statutæ sunt, commeatu negotiatorum interdicto. France and
England.

*Rex Ricardus præcepit in Anglia torneamenta exerceri.*⁵

Cf. Rog. Diebus sub eisdem rex Ricardus præcepit tornea- Tourna-
Wend. menta per Angliam, propter exercitium⁶ militare, ments or-
iii. 85. licenter capi et strenue frequentari. dered to
be kept in
England.

Imperator Constantinopolitanus capitur.

Rog. Wend. Hiis etiam diebus Alexius quidam, Manuelis, quon- Alexius
iii. 85. dam Constantinopolitani imperatoris, filius, innumerabili usurps the
multitudine armatorum congregata, Cursac,⁷ tunc im- throne of
Constantinople.

¹ vicecomitem] The first two let-
ters erased, but rewritten in marg.

² per Rocelinum . . . Belli-montis]
In B. C., a rege Francorum et co-
mite Perticense; but in B. is added
in the margin by the hand of Mat-
thew Paris, et Rocel' vicecom. Bellim.

³ A small mitre and crosier are

sketched with a plummet in the
margin.

⁴ filius] frater, B. C. See Dugd.
Bar. i. 600.

⁵ exerceri] excerceri, MS.

⁶ exercitium] excercitium, MS.

⁷ Cursac] Isaac Angelus, brother
of Alexius.

A.D. 1194. peratorem Constantinopolitanum, hostiliter aggressum¹ cepit, excæcavit, et ementulatum perpetuo carcere condempnavit, ejusque imperium occupavit.

Rex Anglorum conqueritur domino papæ de captione sua in Christi peregrinatione.

A.D. 1195. Anno gratiæ M^o.C^o.XC^o.V^o.² rex R[icardus] ad sedem apostolicam nuncios sollempnes destinavit, qui in præsentia domini³ papæ constituti, talem deposuerunt querelam: "Pater sancte, salutem excellentiam vestram dominus rex noster Angliæ Ricardus, et postulat sibi justitiam exhiberi de duce Austriæ, qui ipsum de peregrinatione sua tam laboriosa, tam sumptuosa, tamque periculosa revertentem cepit, et, aliter quam tantum principem decuit, affixit, imperatorique, ac si bos esset vel asinus, vendidit; et postmodum [ambo]⁴ regnum intolerabili redemptionis debito contriverunt. Ipsi insuper, a Christianæ fidei legibus alieni,⁵ in tali casu regi detento graviora exercuerunt judicia, quam ipse Salahadinus fecisset, si in manibus suis, etiam exercendo prælia, vel saltem per similem infortunium incidisset; sed et ipse Salahadinus mortuus coram multis hoc⁶ protestatus est. Movet⁷ itaque dominum nostrum non mediocriter, quod sub pace et protectione ecclesiæ et vestra, omnibus peregrinis usque ad triennium⁸ concessa, et in poenam excommunicationis inflicta et firmata, ipsum a peregrinatione venientem et iterum redire disponentem ceperunt, atque sub custodia carcerali detrudentes, ad gravissimam redemptionis summam coegerunt. Jubeat

Rog. Wend. iii. 86.

Rog. Wend. iii. 87.

¹ *aggressum*] *agressum*, MS.

² Throughout this year F. has a mixed text, partly from B.C. and partly agreeing with what is here printed.

³ *domini*] *domni*, MS.

⁴ *ambo*] Supplied from W. B. C.

⁵ *alieni*] non alieni, Edd. and ed. Wend., but without authority.

⁶ *hoc*] Added on to the text.

⁷ *Movet*] Moveat, MS. and F. Corr. from W. B. C.

⁸ *triennium*] terminum, MS. and F. Corr. from W. B. C.

ergo excellentia vestra cum festinatione, ut obsides A.D. 1195.
domini nostri regis, qui adhuc pro parte redemptionis,
quæ solvenda restat, detinentur in vinculis, liberos
exire [dux ille]¹ permittat, et pecuniam, quam a do-
mino nostro excommunicatus extorquendo recepit, ex
fol. 83 a. integro restituat, necnon sibi et suis illatam injuriam
condigna satisfactione emendet.”

Excommunicatur dux. Tandem male moritur.

Papa igitur statim, missis sollempnibus nunciis, du-
cem ter ammonuit, ut tantam transgressionem emen-
dans, regi piissimo Ricardo, qui toti universali ecclesiæ
fideliter militavit, condigna respondeat satisfactione.
R. Wend. iii. 87. Quod cum facere recusavit, papa cum suis cardinalibus
ipsum ducem terribiliter² excommunicavit, et in genere
omnes, qui in regem et suos manus injecerant vio-
lentas, totamque terram ejus supposuit interdicto. Hiis
Reg. Wend. iii. 88. igitur omnibus duci ab episcopo Veronensi rite denun-
ciatis, dux omnia sprexit. Percussa est igitur terra
ejus sterilitate inaudita, fame et peste generali. Danu-
bius insuper fluvius plusquam decem milia hominum
absorbuit derivatus. Insuper die sancti Stephani, dum
spaciatum equitando dux cum suis sociis pergeret,
26 Dec. equus ejus offensus tibiam ipsius cum pede ad arborem
violenter contrivit. Tibia igitur cum pede nigredine
tincta, et dolore horribiliter contumescens, igne percu-
titur infernali; cujus cruciatum dux non valens tole-
rare, pedem a crure, ipso interim dolabrum tenente,
fecit amputari. Sed nec sic doloris incurabilis evasit
vehementiam, femur enim cum corpore igne memorato
depascebatur. Tandem vero culpam recognoscens,³ sua-
dentibus episcopis qui aderant, qui hæc in ultionem
missa a Deo protestabantur, obsides absolvuntur, et
residuum pecuniæ se spopondit redditurum, ut absolvi

The duke
is excom-
municated,
and his
territories
placed
under an
interdict.

He is
thrown
from his
horse, and
has his foot
amputated.

He pro-
mises to
repay
Richard's
ransom
money.

¹ *dux ille*] Supplied from W. B. C. | ³ *recognoscens*] recongnoscens,
² *terribiliter*] terribibilf, MS. | MS.

A.D. 1195, ante mortem mereretur. Cujus corpus diu jacuit inhumatum, donec detestabiliter vermibus scateret, eo quod filius ejus mandata patris morituri exequi dedignabatur.

After his death, his body lies unburied a long time.

Rog. Wend. iii. 89.

Imperator Henricus terras suas ampliavit.

The emperor Henry subdues Apulia and Sicily. Imperator Henricus thesauris ampliatis instauratus, illis diebus subjugavit regnum Apuliæ sibi et Siciliæ, mortuo Tancredo, qui Willelmo regi injuste successerat. Duxerat enim in uxorem sororem Willelmi, cui regnum illud, mortuo fratre, justius debebatur.

R. Wend. iii. 89.

De horribili adventu paganorum in Hispaniam.

Invasion of Spain by the Moors. Circa dies illos rex de Marroch cum regulis xxx. et innumerabili paganorum exercitu, in quo sexdecies centum milia paganorum fuisse perhibentur, ex Africa prorumpens, in Hyspaniam applicuit, terramque regis Petith¹ Hispaniæ, aliasque provincias exterminantes, tandem audierunt quod proposuit papa, convocato concilio, generalem cruce signationem constituere² contra eos, cui exercitui præesse debuerat rex Anglorum Ricardus magnanimus, cujus fama jam totum repleverat orientem, et etiam multos terruerat Affricanos, quibus nota fuit et incarcerationio et deliberatio, et quod etiam regem postea Francorum coegerat retroire. Omnes igitur increduli ad propria sunt regressi.

Rog. Wend. iii. 89.

Hubertus, Cantuariensis archiepiscopus, est legatus constitutus.

Hubert, abp. of Canterbury, Per idem tempus papa Celestinus constituit Hubertum, Cantuariensem archiepiscopum, totius Angliæ.

Cf. Rog. Wend. iii. 90.

¹ *Petith*] Petit, W., and so Cogg., p. 75; *dicti Petit*, B. C. In F., *Petit, Hispaniæ regis*. The Edd. read *dictæ petens*, and in ed. Wend. the last word is improperly printed *petit*, as if a verb. The sovereign

referred to is Alfonso VIII., of Castille, called *Petit*, on account of his being only three years old when he became king.

² *constituere*] *constuere*, MS.

. legatum; hoc reverenter omnibus Angliæ prælatiſ sig- A.D. 1195.
 . nificando. appointed
 legate.

[*De morte Guarini, abbatis Sancti Albani, et succeſſione abbatis Johannis.*¹]

Cf. Rog. . Hoc anno² obiit abbas eccleſiæ Sancti Albani ma- Death of
 Wend. gister Garinus, vir profundi pectoris et in ordine Warin,
 iii. 89. . monaſtico rigidiffimi, et elegantiffime literati. Cui abbat of St.
 . ſuccellit magiſter Johannes de Cella, vir quidem emi- Alban's.
 . nentiſſimæ literaturæ ac religionis.³ Quorum acta, quia
 . ſpecialia exigunt tractatus, in Geſtorum libro Abbatum
 . Sancti Albani poterit, ſi voluerit diligens indagator,
 . invenire.⁴

*Admonetur rex Francorum reſumere uxorem ſuam.*⁵

Cf. Rog. . Admonetur interim rex Francorum diligenter, auc- The king
 Wend. . toritate apoſtolica, ut quam repudiaverat injuſte, reſu- of France
 iii. 90. . mat. Sin autem, tota terra ſua ſub certa comminatione is admo-
 . ſupponenda foret interdicto; nec, ea vivente, aliam niſhed to
 . ſuperduceret. take back
 his repu-
 diated wife.

¹ This rubric is ſupplied from W. B. C. In F. this chapter is omitted, and in its place is inserted the letter of pope Celeſtin, from B. C. (ed. Wats, p. 178.)

² anno] W. B. C. add, "tertio kal. Maii" [29 April].

³ In B. C. is added, "monachus ejusdem eccleſiæ et prior cellæ de Walingeford."

⁴ Hoc anno . . . invenire] Added on the lower margin, and previously, on the lower margin of f. 82 b., is written with a plummet, "*Secundum Ymagines* [i.e., Rad. de Diceto, col. 678.], hoc anno obiit Garinus

abbas; creatus est Johannes." Consult the *Vitæ Abbatum*, ap. Wats, p. 103.

⁵ This chapter and the next in F. are taken also from B. C., including two letters of pope Celeſtin; after which is inserted, from the same source, the long apologue of Vitalis, the Venetian (ed. Wats, pp. 179, 180.) This is one of the additions made by Matth. Paris himſelf to Wendover in the margin of B., fol. 11 b., with this remarkable rubric, "*Apologus Ricardi regis, quam abbati Sancti Albani Guarino, et ipſe nobis enarravit.*"

A.D. 1195. *Fit generalis prædicatio pro negotio Terræ Sanctæ.*

Richard
causes a
crusade
to be
preached.

Diebus igitur sub eisdem, procurante rege Ricardo, qui adhuc firmiter propositum tenuerat reperegrinandi, archiepiscopus Cantuariensis H[ubertus] et apostolicæ sedis legatus fecit prædicari generaliter de cruce, concedens cruce-signatis et eorum possessionibus ecclesiæ protectionem, et eisdem plenissimam peccatorum absolutionem.

*De quadam pactione facta inter reges Francorum et Anglorum.*¹

A.D. 1196. Anno gratiæ M^o.C^o.XC^o.VI°. rex Anglorum fuit ad Rog. Wend.
Natale Domini apud Pictavim. Deinde, post festum iii. 93.

Treaty
between
Philip and
Richard.
13 Jan.

sancti Hillarii, convenerunt ad colloquium Philippus, rex Francorum, et Ricardus, rex Anglorum, apud Loivers, ubi inter eos convenit in hunc modum: Rex Francorum quietam clamavit regi Ricardo et heredibus suis Yssoudun cum pertinentiis suis, et jus totum quod habuit in Berri et Alvernia et Wasconia. Et reddidit ei quiete castellum de Archis et comitatum de Albamarla, aliaque castella multa, quæ occupaverat post reditum suum de peregrinatione. Et rex R[icardus] quieta clamavit regi Francorum castella de Gisorcio et locis finitimis municipia. Et hæc omnia, ut rata haberentur, fidejussiones ad invicem invenerunt, et pœnam xv. milium marcarum argenti inter se communi assensu statuerunt. Procedente autem tempore, cum rex Ricardus hæc omnia prædicta pacifice possideret, et idem² rex Ricardus ad ulteriora et majora, scilicet ad ultionem præactarum injuriarum aspiraret, poenituit regem Francorum tale fecisse commercium; et magnum³ congerens exercitum, Albam-marlam obsidione vallavit.

War again
breaks out
between
them.

¹ MS. F. follows the text of B. C. from this chapter to the bottom of p. 58.

² *idem*] Interlined.

³ *magnum*] mangnum, MS.

Quo facto, rex Anglorum præcepit saisiri¹ in manu A.D. 1196. sua omnes res et possessiones abbatum Majoris-Monasterii, et de Cluniaco, et de Sancto Dionisio, et de Caritate, qui fidejussores erant regis Francorum super pactione memorata, scilicet, quod si rex Francorum conventionem prætaxatam non servaret, ipsi darent regi Angliæ pecuniam supradictam. Cepit interim iratus rex Francorum castellum de Alba-marla per insultum, et subvertit illud. Et rex Anglorum dedit ei tria milia marcas argenti de præfata pecunia, pro redemptione militum et servientium suorum, ut, salvis equis et armis, liberi sinerentur abire. Deinde rex Francorum cepit Nunanteurt, et rex Ricardus cepit castellum de Games; et sic infelix odium cum proelio diatim suscepit incrementum.

Rog. Wend.
iii. 94.

De morte Willelmi cum Barba, civis Londoniarum.

Cf. Rog. . Eodem tempore Willelmus, cognomento² cum Barba,³ William
Wend. . qui erat de nobilissimis civibus Londoniarum origine, with the
iii. 95. . divitiis et ædificiis, fovens semper causam publicam Beard,
 . justam, videlicet causam pauperum, in contribuendis citizen of
 . regiis auxiliis et aliis extorsionibus regiones exactores ad London, is
 . iram proinde tandem provocavit; unde appetitus ut hung.
 . caperetur, tandem dictus Willelmus fugit in quandam
 . ecclesiam, scilicet Sanctæ Mariæ de Arcubus,⁴ ut ea
 . protegeretur. Regii autem ballivi, pauperum et veri-
 . tatis ac pietatis adversarii, eum, igne et fumo supposito,
 . exire coegerunt. Captus igitur et vinctus ad caudam
 . equinam, usque ad patibulum, quod est ad Ulmetum,⁵

fol. 83 b.

¹ *saisiri*] In the text, *saisiari*,
but corr. in marg.

² *cognomento*] *cognomto*, MS.

³ *Willelmus . . . cum Barba*] Willelmus filius-Osberti, W. B. C., and Diceto, col. 691; printed falsely *Roberti* in Edd.

⁴ *scilicet . . . Arcubus*] Added in marg.

⁵ *ad Ulmetum*] ad furcas prope Tiburcinam, W. I., which is taken from Diceto, except that the latter has *Tiburnam*.

A.D. 1196. suspensus est. Cujus quia causa bona erat, creditur.
a multis et affirmatur, præmio martirum non debere.
merito defraudari.

Hugo de Calvo-monte capitur.

Hugh de Caumont taken prisoner. Eodem anno, facto quadam hostili congressione inter Reg. Wend. iii. 95.
reges sæpeditos, captus est Hugo de Calvo-monte, miles strenuissimus, Ricardo regi multum nocivus et infestus, et regi Francorum carissimus et familiarissimus. Qui committitur Roberto de Ros custodiendus, Reg. Wend. iii. 96.
sed de nocte per murum demissus, evasit. Unde rex R[icardus], usque ad amaritudinem spiritus dolens et iratus, cepit a Roberto mille et ducentas marcas pro transgressione, et Willelmum de Spineto, famulum Roberti, pro consensu patibulo jussit suspendi.

Philippus Pictavensis consecratur in episcopum Dunelmensem.

Philip of Poitiers consecrated bp. of Durham. Nota. Hiis quoque diebus¹ Phillippus Pictavensis in episcopum Dunelmensem consecratur. Reg. Wend. iii. 123.
Ipsis quoque diebus imperator Henricus ab omnibus mundi principibus, sed maxime a prælatis correptus et scandalizatus, coepit vehementer ultionem ab hominibus vel a Deo infligendam pro redemptione et præcipue emptione² regis Ricardi formidare. Exemplo igitur ducis Austriæ perterritus, pœnitens legavit capitulo Cisterciensium redemptionem regis supradicti, ad calices et thurribula facienda. Abbates vero, qui omnes regem R[icardum] sibi semper devotum amaverunt, illam pecuniam tantam quam rapinam execrantes, noluerunt ipsam pecuniam sub tali forma recipere. Erubuit imperator, et placuit regi R[icardo] abbatum responsio.

The emperor Henry offers the ransom money of Richard to the Cistercians.

¹ Philip of Poitiers was not consecrated till 20 April 1197. See "Fasti Eccles. Anglicanæ," iii. 284; and in W. and B. C. this

event is entered rightly at the end of that year.

² *emptione*] *epcione*, MS.

De captione episcopi Belvacensis et Willelmi de Merlo. A.D. 1196.

R. Wend. . Hiis ita gestis, Johannes, frater regis, cupiens famam Capture of
iii. 96. . suam restaurare, et domini regis gratiam revocare, et the bp. of
Marchadeus, princeps et dux ruptariorum et incendia- Beauvais
riorum in exercitu regis R[icardi], equitationem fece- and Wil-
runt¹ ante civitatem Belvacensem. Ubi, dum captioni liam de
prædæ intenderent, Philippus, ejusdem civitatis episco- Merlou.
pus, plus armis martiis quam divinæ paginæ promptus
et paratus, regi tamen Francorum familiarissimus quia
bellicosus, et Willelmus de Merlou, cum filio suo,² præ-
stantissimus,³ cum militibus multis et plebe armata
numerosa, exierunt contra eos imperterriti; sed mox
capti sunt universi, et ex vulgo pars maxima inter-
fecta. Et eodem die processerunt ad Milium, castellum
dicti episcopi, et ceperunt et subverterunt illud;⁴ et
sic gloriose triumphantes, regi Anglorum captivos suos
præsentaverunt. Inter quos cum processisset memora-
tus Marchadeus, qui episcopum cum suo archidiacono
in armis ceperat, et ipsos ante regem offerens osten-
disset, ait ridiculose lingua sua nativa, "Pris vus⁵ ai
le canthathur e le respondethur," quod est dictu,⁶ "Cepi
vobis cantatorem et responsorem." Rex vero subridens,
quia sæpe dampnificabatur per episcopum et suos, jussit
ipsum armatos incarcerationi. Sed cum canonici⁷ Belva- The
censes super hoc querelam domino papæ reposuissent, canons of
scripsit dominus papa regi R[icardo] amicabiliter, ut Beauvais
misericorditer ageret cum eisdem, asserens ipsos complain
carceratos filios ac fratres suos fuisse, et ecclesiæ Ro- to the pope.
manæ familiares.⁸ Rex igitur ob papalem reverentiam

¹ *fecerunt*] At first written *fece*,
and *runt* subsequently added.

² *cum filio suo*] Repeated again
superfluously after *præstantissimus*,
but omitted in F.

³ *præstantissimus*] Om. F.

⁴ *illud*] Interlined.

⁵ *vus*] Om. F.

⁶ *lingua . . . dictu*] Added in
marg., and inserted in text of F.

⁷ *canonici*] canoci, MS.

⁸ *familiares*] On an erasure.

A.D. 1196. jussit pondus armorum episcopi et archidiaconi, et clericorum qui cum ipsis erant,¹ in tantum alleviari, ut loricae eorum deponerentur. Et, missa lorica archidiaconi et² episcopi domino papæ, scripsit ei sic in-
 Richard sends the bishop's coat of mail to the pope.
 quiens, "Vide, si tunica filii tui sit, an non?" At. papa subridens respondit, cum vidisset lorica mag-
 nam et rubigine jam tinctam, "Vere, non est tunica. vel fratris vel filii mei, immo nec filii pacis vel ecclesiæ, sed potius filii Martis; liberentur igitur talis episcopus et sui, qui armati inveniebantur, per redemptionem ad regis voluntatem."

*De quadam mirabile visione sive revelatione facta
 cuidam monacho de Evesham.*

Vision seen by a monk of Evesham.
 Circa illos dies facta est divinitus quædam mirabilis visio sive revelatio cuidam monacho Eveshamensi, de gaudiis paradisi, et de locis pœnalibus et purgatorio. Quæ visio ideo plus credebatur, quia per aliquot dies jacuit idem monachus quasi in extasi, ut nec vivus nec mortuus judicaretur. Cujus visionis vel revelationis quia narratio proluxa est, ipsam huic paginæ³ non cen- seo contexendam. Sed si quis eam, quia mirabilis est et vera, inspicere desiderat,⁴ apud Sanctum Albanum, sicut et apud Euuesham, plenius inscriptam poterit re- perire.⁵

¹ *erant*] Added on to the text.

² *archidiaconi et*] Added in marg.

³ *paginæ*] pegine, MS.

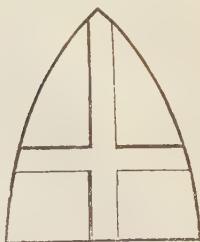
⁴ *desiderat*] disiderat, MS.

⁵ This legend is inserted at length in Wendover, iii. 97-117, and in B. C. F. (ed. Wats, pp. 182-189.)

A.D. 1196.

*De morte Henrici, regis Jerosolimitani.*¹Rog. Wend.
iii. 117.

Eodem tempore Henricus de Campania, rex Jerosolimitanus, qui regi Guidoni successerat, de fenestra eminentiori cujusdam cœnaculi in plateæ pavimentum corruens, fractis cervicibus,² expiravit. Cui successit per electionem Johannes de Breisnes,³ miles peritus et illustris.

Death of Henry de Champagne, king of Jerusalem.

John de Breisne succeeds.

*Rex Ricardus nuncios misit Romam contra archiepiscopum Rothomagensem.*Rog. Wend.
iii. 118.

Anno gratiæ M^o.C^o.XC^o.VII°. rex Anglorum Ricardus fuit in Normannia apud Barum, nimia confusus angustia, ex quod archiepiscopus Rothomagensis in Normanniam sententiam tulerat interdicti. Jacebant enim corpora defunctorum insepulta per plateas civitatum, quæ viventibus foetorem incusserunt. Misit ergo rex Willelmum, Elyensem episcopum, cancellarium suum, episcoposque Dunelmensem et Lixoviensem, ad curiam Romanam, ut causam suam defenderent contra archiepiscopum memoratum; sed Willelmus, episcopus Elyensis, Romam tendens, apud Pictavim diem clausit extremum. Socii autem ejus, episcopi scilicet supradicti, iter propositum expedientes, Romam pervenerunt. Convenientibus autem partibus in præsentia papæ, illisque diligenter auditis, dederunt archiepiscopo consilium, ut domino suo regi amicabiliter componeret, et ab eo susciperet sufficientem ablatorum recompensationem. Quod

A.D. 1197.
Richard complains to the pope of the interdict laid on Normandy.

¶ Obiit
Elyensis
episcopus.

¹ In the margin is drawn in trick the shield of arms of Jerusalem, reversed, with a crown beneath.

² *cervicibus*] *cervibus*, MS.

³ Jehan de Breisne or Brienne did not succeed to the throne of

Jerusalem till 1210. On the death of Henry de Champagne in 1197, Amauri II., king of Cyprus, was elected, who had married the widow of Henry. See "L'Art de Vérifier les Dates," i. 451.

A.D. 1197. et prudenter est consummatum. Nam pro escambio, . Cf. Rog. Wend. iii. 119, 120.
 Composition between the king and the archbishop of Rouen. videlicet pro villa de Andeli et quibusdam aliis locis. adjacentibus, quæ omnia ceperat rex super archiepiscopum, ut ibidem firmatis castris infirmiora¹ terræ roboret, recepit idem archiepiscopus omnia molendina quæ regis fuerant apud Rothomagum, cum omni sequela sua, et villam de Diepe, et villam de Buceles,² cum omnibus suis libertatibus. Factum est autem hoc Rog. Wend. iii. 121.
 anno gratiæ M.C.XC.VII., anno regni regis Ricardi vii^o.

Floruit Fulco, prædicator eximius.

Fulk, a preacher in France, endeavours to abolish usury. Diebus autem sub eisdem quidam prædicator eximius, Fulco nomine, in Gallia floruit, pro quo Dominus palam . fol. 84 a.
 virtutes operari dignatus est. Iste usuram in Francorum, maxime in Flandriæ, partibus³ conatus est extirpare, quæ ex partibus Ytalicis veniens, partes Cisalpinas infecerat. Consilio etiam illius est missus. in Angliam eodem tempore ad prædicandum abbas de Flai, qui mercaturas, dominicis diebus quæ exerceri⁴ solent, delevit. Eodem etiam tempore Robertus de Salopesbire⁵ consecratus est in episcopum de Bangor.⁶

Quid rex Ricardus fecerit apud Sanctum Valericum.

Richard destroys the town of S. Valeri. Tempore quoque sub eodem suggestum est regi Ricardo, quod naves ex Anglia venire consueverant apud Sanctum Valericum, ad deferendum victualia regi Francorum et aliis inimicis suis, nec super hoc⁷ redarguti incolæ hoc emendare curaverunt. Facta igitur illuc equitatione, villam combussit, monachos destruxit, Rog. Wend. iii. 121.

¹ *infirmiora*] infirmiora, MS.

² *Buceles*] Bateiles, W. B. C.

³ *Flandriæ partibus*] On an crasure.

⁴ *exerceri*] excerceri, MS.

⁵ *Salopesbire*] Salepesbires, MS.

⁶ In F. is inserted here the legend of Richard with the knight and crucifix, which in Wendover, iv. 234-237, and B. C. (ed. Wats, p. 373) is found under the year 1232.

⁷ *hoc*] Interlined.

feretrum sancti Walerici eum reliquiis transvexit in A.D. 1197. Normanniam. In portu autem illo naves victualibus onustas combussit, nautas suspendi præcepit, victualia militibus suis egentibus distribuit.

Ut rex Ricardus comitem Flandriæ et alios sibi obligaverit.

Rog. Wend.
iii. 121.

Per idem tempus rex Ricardus, datis caute muneribus, multos de regno Francorum potentes in sui favorem allexit. Baldewino quippe, comiti Flandriæ, pro auxilio suo v. milia marcas argenti contulit, et ejus¹ homagium, cum juramento et fidei interpositione et obsidibus, accepit. Willelmus Crepin, vir potens et ingeniosus, constabularius de Augi, regi Ricardo castellum idem tradidit, quod rex statim optime communicavit. Campani cum Britonibus, relicto rege Francorum, regi Ricardo adhæserunt. Imminebat² enim eis pro certo, quod in brevi per omnia triumphaturus foret rex Ricardus imperterritus;³ secundum igitur illud poeticum,

He gains over the count of Flanders and others.

The castle of Eu given up to him.

The Champenois and Bretons adhere to Richard.

“Mobile versatur semper cum principe vulgus.”⁴

Rex Ricardus x. castella regis Francorum cepit indistanter.

Rog. Wend.
iii. 122.

Et dum hæc fierent, rex Anglorum R[icardus] in Alverniam hostiliter progrediens, decem castella regis Francorum indistanter et hominum maximam cepit multitudinem. Sed antequam rediret in Normanniam, rex Francorum cepit Dango castellum, concessis militibus in ejus præsidio existentibus vita, membris, equis et armis, pro⁵ l. marcis argenti. Rex autem castellum retinuit, et illud communicavit.

Richard takes some castles in Auvergne.

The castle of Dangu surrendered to Philip.

¹ ejus] Interlined.

² Imminebat] Iminebat, MS.

³ imperterritus] imperterritus, MS.

⁴ Apparently altered from Ovid. Trist., i. 9, 13.

⁵ pro] et, MS. and F. Corr. from W. B. C.

A.D. 1197. *Ut rex Francorum in arcto positus fuerit in Flandria.*

Siege of
the castle
of Arras
raised
by the
count of
Flanders.

The king
of France is
compelled
to accept
terms from
the count.

Meeting
appointed
between
Philip and
Richard.
14 Sept.

Interea comes Flandriæ castellum de Arraz obsedit, Rog. Wend.
iii. 122.
quo audito, rex Francorum cum magno exercitu venit
Atrabatum properanter. Comes autem, obsidione re-
lieta, abiit in terram suam, insequente rege Francorum.
Cum autem rex longius processisset inter paludes et
recessus maris, comes infregit pontes et aquæductus
fecit aperire, ita quidem quod rex neque procedere
valuit nec redire, nec ad eundem poterant deferri vic-
tualia. Tunc rex nimis in arcto constitutus, comiti
humiliter significavit, quod ea intentione illuc venerat,
ut cum eo vel amicabiliter componeret, vel demum a
fidelitate regis Anglorum revocaret. Nunciavit insuper
ei, quod ligius homo ejus erat, et unus de xii, paribus;
unde nec debuit nec decuit illum coronam Franciæ
usque ad confusionem impugnare. Comitis igitur cor-
est¹ ad misericordiam inclinatum, sed tamen antequam
comes ei licentiam concederet abeundi, juravit rex,
quod tam ipsi comiti quam regi Anglorum omnia quæ
per guerram occupaverat castella, aliaque jura sua, eis
sine alicujus contradictionis obstaculo vel aliqua diffi-
cultate vel moræ dispendio restitueret. Ad hujus autem
pacti executionem statuit diem, ut tam ipse quam rex
Anglorum venirent ad colloquium inter Wailum et An-
deliacum,² feria iiii^a, post Exaltationem [sanctæ]³ Crucis.
Et sic liberatus a captione comitis, rex lætus ad pro-
pria remeavit. Reversus autem Parisius consilium habuit
a suis, ut a pacto resiliret; non enim ad observationem
juramenti, ut dixerunt, quod in tali articulo et in
formidine, quæ in constantem cadere poterat, et quasi
coactus fecerat et invitus, tenebatur obligatus.

Rog. Wend.
iii. 123.

¹ est] Interlined.

² Andeliacum] Adeliacum, MS.

³ sanctæ] Supplied from W. B. C.

De quibusdam constitutionibus regis Ricardi.

A.D. 1197.

Laws
enacted for
uniform
measures.
22 Nov.Rog. Wend.
iii. 123.

Eodem anno constitutum est a rege Ricardo, ad instantiam H[uberti], Cantuariensis archiepiscopi et Angliæ justiciarii, die sancti Edmundi apud Westmonasterium, ut omnes mensuræ per totam Angliam in bladis et leguminibus, tam in civitatibus quam extra, ejusdem sint quantitatis, et maxime mensura celiae,¹ vini, et pondera² mercatorum. Constitutum est etiam, ut lanei panni, ubicunque in regno³ fiant, duas ulnas habeant latitudinis infra lisuras, et sint in medio et lateribus ejusdem bonitatis. Statutum est insuper, ne quis⁴ mercator prætendat seldæ suæ rubeos vel nigros pannos, vel aliquid aliud, unde visus ementium decipiat. Exiit præterea edictum, quod nulla tinctura, nisi solummodo nigra, fiat alicubi in regno, nisi in capitalibus civitatibus aut burgis. Et si quis in aliquo istorum transgressor convictus fuerit, corpus illius capiatur et incarcerationetur, et omnia quæ ejus sunt cedant in commodum⁵ fisci.

*Ut Otho in regem Alemanniæ coronatus fuerit.*⁶

A.D. 1198.

Coronation of Otho,
king of Germany.Rog. Wend.
iii. 124.

Anno gratiæ M^o.C^o.XC^o.VIII°., qui est annus regis Ricardi regnantis⁷ nonus, procurante eodem rege, Otho, nepos ejus, Aquisgrani in regem Alemanniæ sive Germaniæ coronatus est; qui statim filiam ducis Lovaniæ uxorem ducens, in die coronationis suæ sedit simul cum ea in cathedra ad mensam, non tamen coronata.

Scutum Ottonis imperatoris, cujus mediætas de scuto est Imperii, alia vero de scuto regis Angliæ.

¹ celiae] So also, correctly, W. pr. m., B. F. I.; celii, W. sec. m. In C., falsely, cerae, and in Edd. olei.

² pondera] So all the MSS., but corrected ponderum in Edd. and ed. Wend.

³ regno] rengno, MS.

⁴ quis] After this word is added pannos in the margin, and in the text of F., but it is superfluous.

⁵ commodum] comodum, MS.

⁶ In the margin is drawn, in trick, the shield of Otho, viz., on the dexter half, [gules,] three lions passant - gardant [or], impaling [sable], an eagle displayed [or], dimidiated on both sides; with a crown above.

⁷ regnantis nonus] At first, nonus regnantis, but marked to be transposed.

A.D. 1198. *Mortuo Celestino papa, successit Innocentius.*

Death of
pope Cele-
stin III.

22 Feb.

Innocent
III. suc-
ceeds.

Origin of
the Jaco-
bites.

The phy-
sician of
the king of
France
gives them
a house at
Paris.

Rules of
the Order.

Eodem anno, defuncto papa Celestino,¹ successit Reg. Wend iii. 124.
Innocentius III^{us}, in die Cathedræ sancti Petri con-
secratus. Cujus favore exortum est in Ytalia novum
genus prædicatorum, qui Jacobitæ jam appellantur,
eo quod vitam apostolicam cœperunt imitari. Quod
nomen in principio subarratum, tunc demum cœpit.
eis adherere, cum magister Johannes, regis Fran-
corum phisicus, natione Anglicus et de pago Sancti.
Albani oriundus, eisdem prædicatoribus mansionem.
suam dedit, quam peregrinis hospitium quærentibus.
Parisiis assignaverat; quæ domus Sancti Jacobi fuerat.
appellatum; unde Jacobitæ ipsi prædicatores hodie ap-
pellantur.² Isti victu ac vestitu satis tenues,³ aurum et.
argentum, vel aliud quid proprium non possidentes,
ibant per civitates et vicos et castella verbum evan-
gelii⁴ prædicantes. Multiplicati sunt⁵ autem in brevi.
per orbem universum, propter spontaneam quam pro-
fessi sunt paupertatem; habitantes deni vel septeni
simul in urbibus capitalibus, nihil⁶ de crastino cogitan-
tes, nec quicquam usque ad mane reservantes. De fol. 84 b.
evangelio⁷ quoque, juxta regulam apostolicam vivebant,
et si quid in mensa sibi in reliquiis ex elemosinarum
largitione supererat, continuo pauperibus erogabant.
Ibant autem calciati in præparatione evangelii, vestiti
dormiebant, mattis pro stratu utebantur, saccis cervi-
calibus capitibus subnixis.

¹ *Celestino*] Here is added in the margin, *ut prædictum est*, but these words are omitted in F. and are erroneous.

² *quæ domus . . . appellantur*] Added in marg., and in text of F.

³ *tenuēs*] tenui, W. B. *pr. m.*, I.

⁴ *evangelii*] ewangelii, MS., here and below.

⁵ *sunt*] Interlined.

⁶ *nihil*] nichil, MS., and so elsewhere.

⁷ *evangelio*] euuangelio, MS.

⁸ *mattis pro stratu*] In W. I. written falsely *matris prostratu*, and so printed in ed. Wend. In Edd. of Matthew Paris, *mattis prostratis*.

De pœnitentia Hugonis de Nunant, episcopi Cestrensis. A.D. 1198.

Cf. Rog.
Wend.
iii. 125.

Eodem anno Hugo de Nunant, episcopus Cestrensis sive Coventrensis, in Normannia¹ graviter coepit infirmari² usque ad mortem. Convocatis igitur amicis quoscunque poterat, confessus est³ se multa peccata perpetrasse; sed unum⁴ plus sibi timebat, quod, amotis monachis Coventrensibus, clericos substituerat,⁵ qui vagi et mendicantes, sibi ut potuerant consulebant. Et cum hæsitassent audientes, quid ideo injungerent ei, dixit episcopus, "Scio, quod propter facti enormitatem quid injungatis pœnitentiæ dubitatis. Postulo Dominum Deum meum justum et misericordem, ut sim in purgatorio usque ad diem judicii, ut saltem tunc salver."

Death-bed penitence of Hugh de Nunant, bp. of Chester.

Cf. Rog.
Wend.
iii. 126,
127.

Dixitque abbati de Becco, qui ibi erat, "Obsecro, ut concedas mihi, ut moriar in habitu vestro, in diaboli confusionem, cujus instinctu prædicta perpetravi, et in monastici ordinis honorem." Et sic, legatis omnibus et datis pauperibus, accepto salutis viatico, et inunctus rite infirmorum oleo, Domini invocans misericordiam spiritum reddidit. Quod, procurantibus qui huic eventui intererant, simul cum monachis expulsis, cum domino papæ innotuerant, præcepit ut, expulsis clericis secularibus, qui jam dissolute et enormiter vivebant, monachi revocarentur. Et quoniam prior illius loci,

The pope orders the monks to be restored to Coventry.

Rog. Wend.
iii. 128.

monachis exulantibus, defunctus jam fuerat, archiepiscopus Cantuariensis H[ubertus], qui executionem introductionis a papa acceperat, præfecit eis priorem nomine Joibertum, natione Normannum, qui propter eminentiam prudentiæ secularis tres prioratus, de Daventre, de Weneloc, et de Bermundescia, susceperat ad regendum. Qui continuo cum consilio monachorum de electione episcopi tractare incipiens, communi deliberatione Gaufridum de Muschamp elegerunt.

Joibert appointed their prior. Geoffrey de Muschamp elected bishop of Coventry.

¹ *Normannia*] Normamania, MS.

² *infirmari*] infirmari, MS.

³ *est*] Interlined.

⁴ *unum*] unū, MS. It may also be read *unde*, as in F.

⁵ *substituerat*] At first written *substituit*.

A.D. 1198.

*De consecratione quorundam episcoporum.*¹

Consecra-
tion of the
bishops of
Ely and
Coventry.
8 March.

Per idem tempus, Dominica qua cantatur "Lætare Jerusalem," Eustachius, Saresbiriensis decanus, Elyensis episcopatus munus [consecrationis]² accepit, per manum H[uberti], Cantuariensis archiepiscopi, apud Westmonasterium. Deinde Gaufridus, Coventrensis electus, ab eodem archiepiscopo consecratus est xi^o. kalendas Julii. 21 June.
15 May. Quo etiam tempore, scilicet idus Maii, pluit sanguis undatim super ædificantes turrim apud Andeliacum in Normannia, mortem, ut creditur, regis Ricardi denunci- cians in brevi futuram. Hiis quoque diebus Gaufridus, Eboracensis archiepiscopus, regi Ricardo et fratri suo in Normannia pacificatus est. Erat enim commotus in eum, propter dejectionem cancellarii sui W[illelmi], dum idem rex ab imperatore in vinculis teneretur.

Rog. Wend.
iii. 128.

Shower of
blood at
Andeli.

Geoffrey,
abp. of
York, is
reconciled
to king
Richard.

*H[ubertus], Cantuariensis archiepiscopus, ab officio
justiciarie amotus est.*

Dissen-
sion be-
tween abp.
Hubert,
and the
monks of
the Holy
Trinity,
Canter-
bury.

Circa dies illos³ surrexit dissensio inter archiepiscopum Contuariensem H[ubertum] et monachos Sanctæ Trinitatis Cantuariæ, propter ecclesiam, quam tamen capellam idem archiepiscopus ad⁴ cautelam appellavit, Londoniis apud Lamhethiam. Timebant enim monachi, quia hoc passim dicebatur, et etiam ipse archiepiscopus, hoc comminando asseruerat, ne sedem illuc transferret. cathedralem, et, quod pejus erat, in contemptum et ob- probrium totius ordinis monastici, dejectis monachis, illuc canonicos institueret seculares. Quod non sine⁵ injuria multiplici, ingratitude quoque eligentium, sanctorum quoque in ecclesia Cantuariensi plurimorum, .

Rog. Wend.
iii. 128.

Rog. Wend.
iii. 129.

¹ In the margin are sketched three small crosiers.

² consecrationis] Supplied from W. B. C.

³ illos] Interlined.

⁴ ad] On an erasure.

⁵ Quod non sine] On an erasure.

. qui monachi extiterunt, fieret, si ad finem optatum A.D. 1198.
. propositum perduceretur. Unde monachi Romam pro-
fecti, Innocentio papæ graviter conquesti sunt, quod
scilicet archiepiscopus, contra ordinem dignitatis suæ,
gerebat se justiciarium Angliæ et judicem sanguinis, ita
quod, omissis ecclesiasticis negotiis, secularibus plus
. æquo intendebat, contra Deum et justitiam, et consi-
. lium apostoli dicentis, "Nemo Deo ¹ militans, implicet
. se ² negotiis secularibus." ³ Imposuerunt insuper ei,
quod ex illius mandato fuerat ecclesia Sanctæ Mariæ
de Archis Londoniis enormiter violata, et Willelmus
. cum Barba, nobilis civis Londoniensis, justus et con-
. stans, cujus persecutionis causam constat esse justam,
. ab illa violenter extractus et suffumigatus, et tractus
. ad equinam caudam, miserabiliter, ad obprobrium
. totius civitatis Londoniarum, ad patibulum suspensus
est. Sicque monachi amarefacti, multo ibidem ære
. effuso, quod dominus papa, licet de oblationibus paupe-
. rum super tumbam beati Thomæ colligeretur, non refu-
tavit, famam archiepiscopi non mediocriter denigrarunt.
. De capellæ autem injuria exauditi bene fuerunt. ⁴ Hiis The pope
igitur papa auditis, regi Anglorum dedit in mandatis, orders
quatinus statim, visis literis, sub pœna interdicti præ- Richard to
faturn archiepiscopum ab officio justiciariæ removeret, remove the
. præcipue cum non liceat episcopis negotiis secularibus justiciary.
. implicari. Anoto igitur archiepiscopo, rex Ricardus Geoffrey
Gaufridum filium-Petri, virum fidelem et discretum, Fitz-Peter
. subrogavit. Insuper dominus papa temerarium de ca- his place.
. pella ⁵ propositum archiepiscopi, de quo supradictum
est, ⁶ modeste refrenavit.

¹ Deo] Added in marg.

² se] Interlined.

³ 2 Ep. Tim. ii. 4.

⁴ De capellæ . . . fuerunt] Added
in marg., and is in text of F.

⁵ de capella] Added on to the
text.

⁶ est] Interlined.

A.D. 1198. *De prælio campestri inter Anglos et Walenses.*

Geoffrey
Fitz-Peter
assembles
forces
against the
Welsh.

Eodem tempore, rege Ricardo in partibus transmari-
nis præliis intendente, Galfridus filius-Petri, justiciarius,
magno exercitu congregato, profectus est in Walliam, ad
succurrendum hominibus Willelmi de Brause, quos
Wenunwen obsederat in castro Matildis. Quo cum
pervenisset, congregati sunt omnes fere Walenses Wal-
liæ, conjurantes ad invicem constanter stare, quamdiu¹.
vita in pectoribus palpitaret, pro causa eorum et terræ.
sue libertatibus contra Anglorum protervitatem. Et
cum contra Anglorum exercitum densissimum cornu in
fronte constituissent, advenit cum suis aciebus militari
disciplina ordinatis ipse P.² justiciarius, qui erat miles
strenuus et circumspectus, contra eos dimicaturus. Et
cum alacriter suas acies animando persuasisset, ut ali-
quis animosus præiret,³ densitatem initialem adversantis
exercitus dissipaturus, respondit quidam de servientibus
suis, nomine Walterus de Hamme, de Trumpintona
oriundus, dicens palam ipsi justiciario⁴ et suis primati-
bus, "Absit, domine, ut aliquis nobilis et famosus miles
sponte periturus, tam ancipiti se supponat periculo,
neque decet aut expedit, ut aliquis magnus vitæ suæ
prodigus existat. Sed de me, vestro paupere serviente,
non est magnum dampnum si peream, nec multum
exultabunt de casu meo inimici." Et, hoc dicto, non
expectans responsum, equum, quem habuit præelectum,
utroque latere cruentans, demissa hasta, unum in fronte
exercitus, qui videbatur omnium præstantior, insanabi-
liter vulneratum præcipitavit. Et post hunc, primum
obvium, virtute equi et assessoris strenuitate, cum ipso
equo contritum et omnibus membris dissipatum pro-

Rog. Wend.
iii. 129.

Bravery of
Walter de
Hamme.

fol. 85 a.

¹ *quamdiu*] Partly in marg. and partly on erasure.

² *P.*] So in MS. and F., but we should read *Galfridus filius-Petri*. In E., *Petri filius*.

³ *præiret*] The first three letters are on an erasure.

⁴ *justiciario*] *justiario*, MS.

.stravit in cumulum. Et tertium truculenter per galeam A.D. 1198.
 .arreptum adeo læsit contorquendo, ut seminecem¹ re-
 .linqueret et inutilem. Et, hiis factis, respexit inse-
 .quentes clamans, "Regales, regales, appropinquate,
 .ferite, ferite, triumphavimus!" Et antequam hæc
 .dixisset, dissipato Walensium agmine, subintravit cornu
 .primum Anglorum invadentium, et hostes a dextris²
 .et a sinistris ab illis ceciderunt trucidati. Walenses Flight and
 .igitur Anglis minime valentes resistere exeuntibus ob- slaughter
 .sessis contra eos, arma sua projiciunt,³ et duplici con- of the
 .tritione compressi, insequentium scilicet et obvi- Welsh.
 .citius fugiendo avolant, sese in notis latibulis recipien-
 .tes; quos Angli insequentes, multos ex illis trucidarunt.
 Occisi autem referuntur ex Walensibus in illo conflictu
 tria milia septingenti armatorum, exceptis retentis et
 letaliter vulneratis. Et, quod admirandum fuit, ex
 Anglis unus solummodo, a quodam socio suo, ex ictu
 sagittæ inopinato vulneratus interiit. Prædictus autem
 .Walterus serviens in uno pedum saucius, vix per viii.
 .dies ipso vulnusclo claudicavit, sed ab ipso tempore
 .omnibus diebus vitæ justiciario ipsi familiaris, in hono-
 .rabilibus clientelis fideliter ministravit.

*Qualiter rex Ricardus, facto congressu cum rege Fran-
 corum, cepit æti. milites electos.*

Rog. Wend. Per idem tempus rex Francorum Philippus et rex Richard
 iii. 130. Anglorum Ricardus congressi sunt inter Games⁴ et defeats
 Vernonem. In quo congressu rex Francorum et sui per Philip near
 fugam sibi consulentes rapido equorum cursu, Vernonem
 pro refugio petierunt. Sed antequam castellum ingredi
 potuissent, rex Ricardus eos in ore gladii insecutus,

¹ *seminecem*] In the text *seminem*,
 but *nem* expuncted, and *necem*
 added in marg.

² *a dextris*] On an erasure.

³ *projiciunt*] *proiciunt*, MS.

⁴ *Games*] So also W. B. C. E. F.,
 but *Gameges*, Hoveden, p. 781. See
 previously, p. 57.

A.D. 1198. cepit ex eis xx. milites præelectos, qui vix fugere dignabantur, unde ultimi fuerunt in fuga, et servientes plusquam lx.

Obiit Londoniensis ¹ [*episcopus*].²

Death of
Richard,
bp. of
London.
10 Sept.

Eodem tempore Ricardus, Londoniensis ¹ episcopus, naturæ debita persolvit, ^{iii. 130.} Rog. Wend. iii. 130. idus Septembris.

De quadam regis Ricardi victoria.

Richard
gains the
victory
over Philip
at Gisors.

Circa hos denique dies rex Ricardus, omnibus viribus congregatis, cepit per insultum tria castella super regem Francorum, Siresfontanum videlicet, Burtiz,³ et castrum de Curceles. Rex autem Francorum cum militibus quadringentis et servientibus multo pluribus et omnibus communis ⁴ suis de Mantua exiens, profectus est ad succurrendum castro de Curceles, quod nondum credidit esse captum. Quod cum audisset per exploratores suos rex Ricardus, venit ex adverso ei obviam, et inter Curceles et Gisorcium campestre cum illo prælium commisit. In hoc autem congressu rex Francorum, pondus prælii ferre non valens, coactus cum suis ad Gisorcium scilicet castellum aufugit. Et cum fugiendo pontem Gisorcii ascendissent fugientes, confRACTUS est pons præ multitudine transeuntium, et ipse rex cum equo et armis cecidit in flumen de Eethe, cum aliis innumeris de regno Francorum. Ubi rex ipse in cœno jacens volutatus ridiculose ac periculose, a mortis discrimine vix est ereptus; quia⁵ interea acies quædam de Francigenis electissima, ut dominus eorum per fugam liberius sibi consuleret, reversi de

Rog. Wend.
iii. 130.

Rog. Wend.
iii. 131.

Philip falls
into the
river Epte,
and is
saved with
difficulty.

¹ *Londoniensis*] Lincolniensis, Burritz, W. B. I., and Dic., col. 704, MS., and so E. F. Corr. from W. Hoved. p. 782.
B. C. ⁴ *communis*] So in all the MSS., but corrected *communibus* in Edd. and ed. Wend.
² *episcopus*] Supplied from F.
³ *Burtiz*] So C.; Buzi, E.; but ⁵ *quia*] sed, W. B. C.

fronte contra regem Ricardum, impetum in eum fecerunt acerrimum, sese pro domini sui ereptione mortis periculo, more Francigenarum, sponte exponendo.¹ Tunc bellum utrobique accenditur cruentissimum, enses fulminant circa capita galeata, ignibus emicantibus galeæ tinniunt, lancearum rigor hostes hinc inde prosternit,² fabulis vacare non est locus; nec furor cessavit accensus, donec rex Anglorum aciem præfatam in se conversam sub captione conclusit. In quo conflictu rex Ricardus tres electos milites, Mathæum scilicet de Monte-Morcino,³ Alanum de Rusey, et Fulconem de Gilervallis, ab equis prostravit et cepit; et cum eis quamplures de nobilioribus regni Francorum, barones et milites nominatissimos, quorum nomina in Historia Normannorum⁴ plenius annotantur. Et præter eos, milites centum stipendiarios equosque ferro coopertos ducentos, servientes autem equites et pedites circiter mille. Hiis ita gestis, victoriosissimus rex Anglorum Ricardus invitavit ad epulas amicos suos et consortes in conflictu, per tres dies fatigatos;⁵ direxitque epistolas ad omnes prælatos Angliæ, ut Deum glorificarent, gratias Deo exercituum persolvendo, qui talem ac tam gloriosum sibi concessit indigno ab hostibus triumphum reportare. Commilitonibus autem pretiosa distribuit donativa, ut essent consortes retributionis, qui fuerunt participes tribulationis.

A.D. 1198.
The conflict is renewed.

Personal prowess of Richard.

Nobles of France slain or captured.

Letters written to the English prelates, to notify the victory.

¹ *sponte exponendo*] Partly on an erasure.

² *prosternit*] *prosternunt*, MS. and F. Corr. from W. B. C. In Edd. and ed. Wend. *prostravit*.

³ *Monte-morcino*] *Monte-mortuo*, E.; *Mommorenici*, Hoveden, p. 782.

⁴ *quorum . . . Normannorum*]

These words are written on a slip of parchment pasted over an erasure, (but which can still be partially read, *quorum nomine in libro ani*.) and are copied in F. The names are given at length in W. B. C., and in Hoveden, p. 782.

⁵ *fatigatos*] Added on to the text.

A.D. 1198. *De treugis inter Francorum et Anglorum reges statutis.*

Philip applies to the pope, to make terms of peace.

Videns igitur rex Francorum Philippus vires regis Anglorum diatim succrescere, propriasque paulatim deficere, necessitate compulsus nuncios latenter ad summum pontificem destinavit, proponens per procuratores suos se velle libenter¹ componere, vel per treugas belli discrimen ad tempus differre, ut per inducias ipsius auctoritate firmatas, cruce-signati utriusque regni vota suæ peregrinationis Deo persolvere, et Terram Promissionis ab hostibus Christi potenter liberare potuissent. Et, ut hoc stabilius fieret, postulavit, ut aliquem cardinalem destinaret cum potestate plenaria ad partes occidentis, qui posset, si necessitas cogeret, per sententiam vel interdictum in alterutrum animadvertere, quem ad concordiam et pacem rebellem inveniret. Misso igitur ad hoc Petro de Capua, cum rex Ricardus multa rationabiliter objiciendo² respondisset, ipse cardinalis, rege Anglorum seorsum advocato, recognovit³ ei sub sigillo confessionis secretissimæ, quod ad instantiam ipsius regis Francorum missus fuerat a papa, ut inter eos prudenter componeret. Dedit igitur regi R[icardo] consilium, precibus adjunctis, ut hac vice petitionibus domini papæ mitis ac deprecabilis acquiesceret, sciturus pro certo, quod dominus papa ipsum de omnibus suis agendis propensius exaudiret. Commota sunt igitur viscera regis piissimi Ricardi, ex quo audivit quod rex Francorum sese licet compulsus humiliavit, pacis quærens diverticula.⁴ Promotionem insuper Othonis, nepotis sui, nuper in regem Alemannorum coronati⁵ affectaverat. Ut igitur faciliorem haberet a papa ad imperialem consecrationem accessum, omnium victus precibus adquevit. Reges igitur in unum con-

Rog. Wend.
iii. 132.

Rog. Wend.
iii. 133.

Rog. Wend.
iii. 134.

Cardinal Peter of Capua is sent for that purpose.

Richard yields to the cardinal's persuasion.

¹ *libenter*] After this word W. B. C. add, "cum rege Anglorum."

² *objiciendo*] obiciendo, MS.

³ *recognovit*] recongnovit, MS.

⁴ *diverticula*] divercula, MS. and F.

⁵ *coronati*] coronari, MS.

- fol. 85 b. venientes, treugas tali pactione juraverunt quinquennes, A.D. 1198.
 quod homines utriusque regni et mercatores per terras alterutras et nundinas pacifice ire et redire, emere simul et vendere, potuissent. Quo facto, rex Anglorum abbatem Certeshciensem et Reimundum, monachum Sancti Albani, qui eidem pro variis negotiis ecclesiæ suæ ad regem transmissus fuerat in Normanniam, Romam misit, ut ibidem negotia prælocuta perducerent ad effectum. Ad hæc autem negotia perficienda cepit rex de unaquaque carucata terræ suæ hida¹ totius . Angliæ v. solidos de auxilio. Et tunc fecit rex fraudem² de consilio iniquorum; finxit se amisisse³ sigillum, et fecit aliud fabricari, et ubique acclamari, quod, .perdito sigillo suo, novum fecerat; et quicumque vellet prius concessa perpetuare, ad novum sigillum veniret, et, data pecunia, eo faceret roborari; sin autem, pro .nulla carta haberetur. Et, hac inventa cavillatione, .infinitam extorsit pecuniam.⁴ Circa festum sancti Michaelis mutatæ sunt cartæ, quas prius fecerat rex Ricardus, novo sigillo suo.

A trace of five years concluded.

The abbat of Chertsey, and Reimund of St. Alban's, sent to Rome.

Nota subdolum consilium G[alfridi] filii-Petri, justiciarii.

Fraud practised by the king in making a new seal. 29 Sept. *Nota.*

Ut H[ubertus], Cantuariensis archiepiscopus, ecclesiam de Lamheia complanaverit.

- Rog. Wend. Anno gratiæ M^o.C^o.XC^o.IX°. H[ubertus], Cantuariensis A.D. 1199.
 iii. 134. archiepiscopus, ecclesiam quam Baldwinus, prædecessor
 Rog. Wend. suus, in honore beati Thomæ fundaverat, procurantibus
 iii. 135. monachis Cantuariensibus, summoque pontifice imperante, propriis sumptibus nolens volens, ad sui et multorum ignominiam, complanavit.

Abp. Hubert pulls down the church at Lambeth.

¹ *hida*] So W. B. C. F. I., but in Hoveden, p. 778, (from whom the passage is borrowed,) *sive hida*, which the sense requires.

² *fraudem*] Before this word

there is an erasure of some letters, apparently, *hanc*.

³ *amisisse*] *amisse*, MS.

⁴ *Et tunc . . . pecuniam*] Added in marg., and inserted in text of F.

A.D. 1199.

De lugubri morte regis Ricardi.

Richard
subducs
the rebel-
lous nobles
in Poitou.

He is
mortally
wounded
at the siege
of Chaluz.

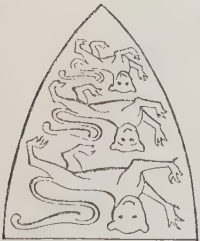
26 Mar.

Eodem tempore, statutis, ut dictum est, treugis inter reges, rex Ricardus quosdam barones Pictaviæ sibi rebelles potenter expugnavit, cepit et incarcerationavit, et quosdam trucidavit. Tandem in Aquitannicum ducatum perveniens, in territorio¹ Limozinico,² Chaluz³ castellum obsidione vallavit; ubi vii^o. kalendas Aprilis a Petro Basili telo, ut dicebatur, venenato percussus est, quam percussorem quasi pro nihilo reputans, comedebat et bibebat pro indifferenti apposita. Denique diebus xii., quibus supervixit, castellum acriter invasit, et tandem violenter cepit, militesque et servientes sub arctiori custodia mancipavit. Impositis autem in castello ministris suis, illud sufficienter munivit. Vulnus autem, quod ibidem receperat, male interim custoditum tumescere incipiens nigrescebat, regemque torquere cœpit intolerabiliter. Tandem, cum periculum sibi cerneret imminere,⁴ confessione et corporis Dominici communionem se communicavit, mortemque suam auctori condonavit, atque liberatum a vinculis abire præcepit. Corpus vero suum delegavit⁵ apud Fontem-Ebraudi,⁶ secus pedes patris sui, ejus proditorem se fuisse confitebatur, jubens illud⁷ sepeliri. Ecclesiæ Rothomagensi inexpugnabile cor suum legavit. Sicque apud castrum præfatum viscera sua in ecclesia recondi præcipiens, hoc pro munere Pictavensibus concessit.⁸ Quare igitur de corpore suo talem fieri distributionem decrevit, quibusdam familiaribus suis sub secreti sigillo revelavit. Patri enim corpus suum ratione prædicta

Reg. Wend.
iii. 135.

Reg. Wend.
iii. 136.

Testamen-
tary dispo-
sitions of
Richard.

Corona et clipeus regis
Ricardi spiculati.

¹ territorio] territorio, MS.

² Limoziniaco] Lemovico, W. B.

C.

³ Chaluz] Claluz, MS.

⁴ imminere] iminere, MS.

⁵ delegavit] Added in marg.

⁶ Fontem - Ebraudi] Fontem-Ebrauli, MS.

⁷ illud] Interlined.

⁸ In the margin is drawn the shield of Richard, reversed, with a crown beneath. To the point of the shield is joined a cross-bow, strung, with an arrow in the notch.

assignavit; Rothomagensibus, propter incomparabilem¹ A.D. 1199. fidelitatem, quam in eis expertus fuerat, cor suum pro exenio transmisit; Pictavensibus quoque, propter notam prodicionis, stercora sua dereliquit, quos non alia sui corporis portione dignos judicavit. Et, hiis dictis, tu- His death. more ad cor ejus subito penetrante, viii.² idus Aprilis, 6 April. die Martis, vir martius apud castrum prædictum spiritum exhalavit.³ Sepultus est autem apud Fontem-Ebraudi, sicut ipse adhuc vivens ordinaverat. De cujus morte simul et sepultura quidam epitaphium⁴ edidit in hunc modum:

"Pictavis exta ducis sepelit, tellusque Calucis,
Corpus dat claudi, sub marmore Fontis-Ebraudi,
Neustria, tuque tegis⁵ cor inexpugnabile regis;
Sic loca per trina se sparsit tanta ruina,
Nec fuit hoc funus, cui sufficeret locus unus."

Epitaphs
on him.

. Alius quoque super hoc dampnoso et irrestaurabili
funere sic satis eleganter ait versificator:

. "In Chaluz cecidit rex, regni cardo, Ricardus,
. Hiis ferus, hiis humilis, hiis agnus, et⁶ hiis leopardus.
. Casus erat lucis Chaluz, per secula nomen
. Non intellectum fuerat, sed nominis omen
. Non patuit, res clausa fuit, sed, luce cadente,
. Prodiit in lucem, pro casu lucis adeptæ."

Alius, sed satirice.⁷

. "Christe, tui calicis prædo fit præda Calucis,
. Ære brevi rejicis,⁸ qui tulit æra crucis."⁹

¹ *incomparabilem*] incomparabilem, MS.

² *viii.*] This is correct, but viii. in Coggeshale, p. 85, and E.

³ *exhalavit*] exhalavit, MS.

⁴ *epitaphium*] epithaphium, MS.

⁵ *tegis*] regis, MS., and so E. F.

⁶ *et*] On an erasure. Om. B. C.

⁷ This epitaph is given also by Brompton, col. 1280, but there con-

sists of six lines, of which only the two last are here quoted.

⁸ *rejicis*] reicis, MS.

⁹ After this, in F. is inserted a chapter "*De patientia regis Ricardi in tribulationibus*," which is in Wendover, iv. 238-240, under the year 1232, and so also in B. C. (ed. Wats, p. 374.)

A.D. 1199. *Explicit de rege Ricardo.¹ Incipit de rege Johanne.*

Corona et clipeus regis Johannis.

Steps taken
by John,
earl of
Mortain, to
secure the
throne.

Victoriosissimo Anglorum rege Ricardo viam universæ carnis ingresso, Johannes frater ejus, comes Moretonii, protinus archiepiscopum Cantuariensem H[ubertum] et Willelmum Marescallum in Angliam direxit, ad pacem suam ibidem denunciandam et custodiendam, una cum G[alfrido] filio-Petri, justiciario, et aliis regni optimatibus, qui statim fecerunt jurare fidelitatem eidem.² Willelmo vero, regi Scotorum, per Eustachium de Vescy denunciaverunt, quod in reditu suo in Angliam, eidem satisfaceret de jure suo in Anglia, eique interim fidem servaret et pacem. Et sic ab omnibus in regno Angliæ contentio conquievit.

Rog. Wend.
iii. 137.

Quomodo quidam magnatum comiti Johanni adhæserunt, et quidam Arthuro.

John receives the treasure of the late king at Chinon.

The nobles of Anjou, Mans, and Touraine, adhere to Arthur.

Comes vero Johannes, dum hæc in Anglia agerentur, perrexit³ ad Chinonem, ubi erat thesaurus⁴ regis defuncti, quem Robertus de Thurham⁵ in custodia habens reddidit ei, cum castellis custodiæ illius deputatis. Thomas vero de Furneus, nepos ipsius Roberti, tradidit Arthuro, comiti Britanniae, civitatem Andegavis et castellum, et eidem Arthuro adhæsit. Principes quoque Andegaviæ, Cenomanniæ et Turoniæ Arthuro, sicut ligio domino, præcordialiter adhæserunt, dicentes et veraciter affirmantes, judicium esse et consuetudinem illarum regionum, ut Arthurus, filius fratris senioris, in patrimonio sibi debito et hereditate avunculo succedat, quam videlicet Gaufridus, pater ejusdem Arthuri,

Rog. Wend.
iii. 137.

Rog. Wend.
iii. 138.

¹ In F., *Expliciunt Cronica regis Angliæ Ricardi a conquestu primi.*

² In the lower margin is drawn the shield of John, with a crown above it.

³ *perrexit*] perexit, MS.

⁴ *thesaurus*] thaurus, MS.

⁵ *Thurham*] Tarnham, W. B. C.; Cogg. p. 87.

fol. 86 a. esset habiturus, si regem Ricardum supervixisset. A.D. 1199. Arthur is committed to the custody of the king of France.

Constancia præterea, mater Arthuri, ad regem Francorum Turonis veniens, tradidit ei Arthurum, quia de eo sollicita fuit. Quem rex continuo misit Parisius educandum, informandum et custodiendum, accipiens in manu sua civitates omnes et castella, quæ Arthuri erant. Quo audito, comes Johannes et mater ejus regina Alienora irati, exercitu copioso stipati Cenomanniam venientes, civitatem et castellum ceperunt, domosque in ea lapideas subverterunt et cives coartabant, eo quod Arthuro adhæserant, et multos sub carcerali custodia recluserunt.

John marches to Mans, and takes the city.

Comes Johannes ducatum Normanniæ suscepit.

Rog. Wend. Comes vero Rothomagum veniens in octabis Paschæ, He assumes the insignia of the duchy of Normandy. 25 April.

iii. 138. gladio ducatus accinctus est per ministerium Walteri, Rothomagensis archiepiscopi, in matrice ecclesia; [ubi] ¹ posuit idem archiepiscopus in capite ejus circulum aureum, habentem in summitate per girum rosulas aureas. Comes igitur jam dux factus, coram populo et clero juravit super reliquias omnes ecclesiæ et evangelium,² addito ipso Christi corpore, quod sanctam ecclesiam et ejus dignitates bona fide defenderet, et ejus ordinatos honoraret; et quod leges iniquas, si quæ essent, destrueret, bonas subrogando.

Episcopus Londoniensis.

Rog. Wend. Eodemque tempore Willelmus, Normannus, ecclesiæ Sancti Pauli canonicus, Londoniensis consecratus est antistes, x. kalendas Junii.

William, canon of St. Paul's, consecrated bp. of London. 23 May.

[ubi] Supplied from W. B. C. | ² evangelium] enuangelium, MS.

A.D. 1199.

*De coronatione regis Johannis.*John
comes to
England.

27 May.

Speech of
abp. Hu-
bert, in
favour of
John's
claims to
the suc-
cession.Oath of
John at his
Coronation.

Per idem tempus dux Normannorum Johannes trans-
fretans, apud Suorham¹ applicuit, et in vigilia As-
censionis Londonias venit coronandus. Congregatis
igitur totius regni primatibus, quorum erat coronationi
interesse, archiepiscopus Cantuariensis H[ubertus] stans.
in medio ait, "Ecce dominus noster dux J[ohannes].
in regem sullimandus." Omnibus igitur applaudentibus,
quasi sermonem faciens, clero et populo cœpit palam,
utpote vir profundi pectoris et magni consilii, enarrare
de Saule primo inuncto et in regem electo, postea de
David, quorum neuter erat rex per successionem here-
ditatis, sed unus propter strenuitatem et elegantiam,
alius propter humilitatem et sanctitatem, et uterque
tamen auctoritate divina. "Eligendus est igitur," ut
ait,² "potius princeps moribus et præstantia, potius³
quam carnis aut sanguinis propagatione. Hinc est,
quod dominum ducem hic præsentem Johannem in re-
gem, quasi præstantem, insuper regali stemmate⁴ pro-
creatum, in regem eligimus et electum consecramus."
Et admirans tota universitas regni quare hæc dixerit,
nisi forte propter Arthurum, cujus vendicationem for-
midaverit, exclamavit, "Vivat rex!" In hac igitur
coronatione rex J[ohannes] triplici obligatus est sacra-
mento, quod videlicet sanctam ecclesiam et ejus ordi-
natos veneraretur, et eam ab incursu malignantium
indempnem conservaret; et quod, perversis legibus de-
structis, bonas sustineret⁵ et rectam justitiam in regno
Angliæ exerceret.⁶ Deinde adjuratus est ab eodem
archiepiscopo ex parte Dei, et districtè prohibitus, ne
honorem hunc recipere præsumeret, nisi in mente ha-

Rog. Wend.
iii. 139.Rog. Wend.
iii. 140.¹ *Suorham*] Sorham, W. B. C. F.² *ut ait*] Added in marg.³ *potius*] Interlined and super-
fluous, but also in F.⁴ *stemmate*] stemate, MS.⁵ *sustineret*] substitueret, W. B. C.⁶ *exerceret*] excerceret, MS.

beat opere, quod juraverat, adimplere. Ad hoc ille A.D. 1199. respondens, promisit se per auxilium Dei bona fide ea quæ juraverat adimplere. Et sic archiepiscopus impo- nens capiti ejus coronam, unxit eum in regem. Postea . vero interrogatus archiepiscopus secretius, quare talem . præmiserit in coronatione sermonem, asserebat se cer- . tificatum fuisse cœlesti oraculo super multis, quæ de . ipso rege fuerant ventura. In crastino autem, homagiis et fidelitatibus acceptis, Beatum Albanum, Angliæ pro- thomartirem, orationis gratia devotus petivit, ubi cum . summo honore, solempni processione, ut moris est, . susceptus, cum abbate nobilis conviva lætabatur, nec . sine pretiosis recessit donativis. Unde certissime se . promisit illam ecclesiam specialiter præ omnibus pro- moturum. Et brevissimam moram in Anglia faciens, ea quæ statuenda erant in regno cum magnatum consilio rite peregit.

He visits
the monas-
tery of St.
Alban's.

*Ut rex Johannes in Normanniam [transiens],¹ multos
nobiles sibi conciliaverit.*

Rog. Wend.
iii. 140.

Instante vero deinceps festo beati Johannis Baptistæ, 24 June. in Normanniam rex Johannes transfretavit. Et cum John comes to Normandy, venisset Rothomagum, confluebat ad eum multitudo where many no- bles join him. equestris exercitus et pedestris, quos omnes in servitio Truce with France. suo lætus retinuit. Deinde habitum est colloquium 15 Aug. inter regem Francorum et ipsum, in quo statutæ sunt The count of Flanders makes terms with John. treugæ usque in crastinum Assumptionis beatæ Mariæ, ut medio tempore de pace contractarent. Venit interea ad regem Johannem comes Flandrensis apud Rotho- magum, et alii multi nobiles de regno Francorum; et pepigerunt foedus amicitiae cum eodem, sicut fecerant cum rege Ricardo, contra regem Francorum; factaque securitate ad invicem, quisque ad propria remeavit.

¹ *transiens*] Supplied from W. B. C.

A.D. 1199. *Quomodo reges ad colloquium venientes, discordes recesserunt.*

Arthur,
count of
Britanny,
knighted.

Interview
between
Philip and
John.

The de-
mands
made by
Philip are
not ac-
ceded to.

Mans is
delivered
up to John
by Will. de
Rupibus, to
whom
Arthur had
been given
in charge.

Eodem tempore rex Francorum Arthurum, comitem Britanniae, cingulo donavit militari, in crastino Assumptionis beatæ Mariæ; et idem Arthurus incontinenti fecit homagium regi Francorum de Andegavia, Pictavia, Turonica, Cenomannia,¹ Britannia, et etiam Normannia. Et rex promisit Arthuro fidele auxilium suum ad hæc omnia perquirenda. Deinde reges die sequenti convenerunt ad colloquium inter Butavant castellum et Waillun, ubi, segregatis omnibus regni magnatibus, collocti sunt ore ad os, quasi unius horæ spatio. In quo colloquio petiit rex Francorum ad opus suum totum Vegesinum, id est, quicquid continetur inter forestam de Liuns et Sequanam, ex una parte, et riveras de Andeli et de Eethe, ex altera; dicens quod Gaufridus Plantagenest, comes Andegaviæ, avus ejus, dederat illud Lodowico Grosso pro auxilio suo habendo contra regem Stephanum in Normanniam adquirendo. Postulavit insuper, ad opus Arthuri, Pictaviam, Andegaviam, Cenomannicam, Turonicam, et Normanniam, et alia multa, quæ rex J[ohannes] concedere noluit nec debuit. Et sic, soluto concilio, discordes ad invicem recesserunt. Requisitus igitur a suis rex Francorum, quare se adeo iratum exhibuit adversus regem J[ohannem], qui nunquam illi malum fecerat, respondit, quod sine licentia ejus occupaverat Normanniam et ceteras terras supradictas, cum in primis, mortuo rege Ricardo, debuerat ad eum venire, et de jure suo illi homagium fecisse.² Recedente in hunc modum rege Francorum, Willelmus de Rupibus, vir nobilis, Arthurum callide de custodia regis Francorum eripiens, pacificavit eum cum rege Anglorum; tradens eidem regi Cenomanniæ civitatem, quam rex Francorum prædicto Willelmo in custodia

Rog. Wend.
iii. 141.

Rog. Wend.
iii. 142.

fol. 86 b.

¹ *Cenomannia*] *Cenemania*, MS. | ² *fecisse*] Added in marg.

tradiderat cum Arthuro. Sed die eadem dictum fuit A.D. 1199.
 Arthuro, quod rex Anglorum ipsum caperet, unde idem Arthur
 Arthurus denuo ad regem Francorum latenter recessit.¹ escapes and
 returns
 to the king
 of France.

Ut rex Otho Romam veniens, ad imperium sit ad-
*missus.*²

Rog. Wend. Circa dies istos, cassata electione Philippi, ducis Election of
 iii. 142. Suaviae, et aliorum omnium, Otho, rex Alemanniæ, ab Otho IV.
 Innocentio papa et Romanis omnibus electus est et as empe-
 ad Romanum imperium admissus.³ Confirmata igitur ror.
 ejus electione, Philippus dux excommunicatus est, et
 omnes fautores ejus, nisi ab Othonis persecutione de-
 sisteret. In capitolio igitur, et in tota urbe acclamatum
 est, "Vivat et valeat imperator Otho!" Tunc Otho
 ad memoriam revocans, quod per regem Ricardum ad
 tantum fuerat promotus honorem, regi J[ohanni] signi-
 ficavit, ut ipse differret cum rege Francorum amicabili-
 ter componere, quia, Deo volente, in brevi succursum
 sibi tale providebit, quale imperialem decet celsitudi-
 nem providere. Oderat insuper ipse imperator regem
 Francorum, quia quandoque subsanna dixerat de ipso
 O[thone], "Quando vel rex vel imperator erit, dabo illi
 Parisius, Estampeiam, et Aurelianas!"⁴ Et ex illo tem-
 pore latenter rex Francorum Othonis per omnia pro-
 motionem impedivit.

He pro-
 mises to
 assist John
 against
 Philip.

Regnum Francorum interdicitur.

Rog. Wend. Per idem tempus Petrus de Capua, cardinalis et apo- Interdict
 iii. 143. stolice sedis legatus, regnum Francorum sub interdicto laid on the
 conclusit, propter captionem fratris Petri de Duay, Cam- kingdom
 of France.

¹ *recessit*] *recisset*, MS.

² In the margin is blazoned the imperial shield, *viz.*, gules, 3 lions passant guardant or, impaling or, an eagle displayed sable, both dimidated. Above the shield are three

crowns, over which is written, "*Argentea. Aurea. Ferrea.*"

³ *admissus*] Before this word is interlined *et*, but it is not wanted.

⁴ *Aurelianas*] From F.; *Aurel*^p in MS. See p. 109.

A.D. 1199. bracensis electi. Sed antequam sententia relaxaretur, rex Francorum præfatum electum ab omni custodia liberavit. Eodem quoque tempore idem legatus ad regem Anglorum veniens, sub pœna interdicti rogavit, ut episcopum Belvacensem, qui jam per biennium sub crudelissima carceris custodia detentus fuerat, liberam concederet abeundi licentiam. Sed, quoniam idem episcopus contra ordinis sui dignitatem captus fuerat, ut miles vel ruptarius, non prius abire permissus est, donec sex milia marcarum¹ argenti regi numeraret. Juravit insuper, quod nunquam contra quempiam Christianum arma gestaret.

The bp. of Beauvais released, on paying a fine.

*Ut Alienora regina missa fuerat pro Blanca puella
Lodowico maritanda.*

A.D. 1200. Anno gratiæ M^o.CC^o., rex Francorum Philippus et rex Anglorum J[ohannes], post festum sancti Hillarii, inter Wailun et Butavant castella ad colloquium conveni-
runt, ubi convenit inter eos,² quod videlicet Lodowicus, filius regis Francorum et heres, duceret uxorem, filiam Aldefonsi, regis Castellæ, neptem regis J[ohannis]; et rex Anglorum pro hoc matrimonio contrahendo daret Lodowico cum nepte sua B[lanca] in maritaggio civitatem, Ebroicarum cum toto comitatu, et insuper xxx. milia, marcas argenti. Petivit præterea rex Francorum ab Anglorum rege, ut faceret ei securitatem, quod nullum Othoni, nepoti suo, faceret auxilium de hominibus neque de pecunia, ad imperium optinendum,³ in Franciæ detrimentum.⁴ Denique inter reges foedere, ut præmissum est, confirmato, terminum ad sequens festum sancti Johannis Baptistæ statuerunt, ut tunc ea, quæ sunt

Rog. Wend.
iii. 146.

Treaty made with Philip.

13 Jan.

Rog. Wend.
iii. 147.

24 June.

¹ milia marcarum.] The last letters of both words are on erasure, and no doubt they were first written *milibus marcis*, as in W. B. C.

² The treaty is in Rymer, i. 79 dated "apud Guleton," May, 1200.

³ optinendum] On an erasure.

⁴ in Franciæ detrimentum] Added in marg.

prælocuta, irrefragabiliter¹ sortiantur² effectum. Sic- A.D. 1200.
 que, soluto colloquio, rex J[ohannes], sperans se per hoc Queen
 matrimonium pace diuturna gratulari, misit matrem Alienor is
 suam Alienoram reginam propter puellam memoratam, sent for
 ut salvo conductu cum ipsa ad terminum præfixum Blanche of
 rediret. Rex Anglorum interim transiit in Angliam, Castille, to
 et cepit de unaquaque carucata terræ totius Angliæ be married
 tres solidos de auxilio. Et cito post, in Normanniam³ to Philip's
 remeavit. heir.
 John
 imposes
 an aid in
 England;
 then re-
 turns to
 Normandy.

Ut Lodowicus Blancam, filiam Aldefonsi regis Castellæ, duxerit.

Rog. Wend. Hiis ita gestis, rediit Alienora regina cum puella The terms
 iii. 147. præfata Lodowico maritanda, quam regi J[ohanni] of the
 statim præsentavit. Deinde reges convenerunt ad treaty with
 colloquium inter Guletune et Butavant castella, xio. Philip
 kalendas Julii,⁴ ubi rex Francorum reddidit⁵ regi carried
 Anglorum civitatem Ebroicarum et totum comitatum, into effect.
 atque terras universas per werram in Normannia oc- 21 June.
 cupatas, et in aliis terris regis Anglorum. Et rex
 J[ohannes] incontinenti inde fecit homagium regi Fran- Marriage
 corum; et sic dedit universa illa Lodowico cum nepte of Blanche
 sua B[lanca] in maritagio, et homagium inde a Lodo- to Louis.
 wico suscepit. Quo facto, puella in crastino desponsata
 est Lodowico, apud Purmor in Normannia, ab archi-
 Rog. Wend. episcopo Burdegalensi. Erat enim tunc regnum Fran-
 iii. 148. corum interdictum propter Botildam⁶ reginam, quam
 rex Francorum dimiserat. Atque protinus post despon-
 sationem, Lodowicus duxit Parisius sponsam suam in

¹ *irrefragabiliter*] irrefrabiliter, MS.

² *sortiantur*] Repeated by error, but underscored for omission.

³ *Normanniam*] At first written *Noim*, but corr. in marg.

⁴ *Julii*] So also in W. B. C. I., but, according to Hardy, Intr. Pat. Rolls, p. xlv., we ought o read

Junii [26 May], and so it is in Hoveden, p. 802.

⁵ *reddidit*] At first written *reddit*.

⁶ *Botildam*] So also Hoveden, pp. 802, 810, but her real name was Ingelburga. See p. 46, *ante*, and "L'Art de Vérifier les Dates," i. 579.

A.D. 1200. lætitia magna et exultatione tam cleri quam populi utriusque regni.

*Ut rex Johannes Ysabellam reginam desponsaverit.*¹

Marriage of John to Isabel, daughter of the count of Angoulême. Eodem tempore, celebrato divortio inter regem Anglorum et uxorem suam Hawisiam,² comitis Gloverniæ filiam, eo quod affines propinqui³ erant in tertio gradu consanguinitatis, duxit idem rex, consilio regis Francorum, Ysabellam, filiam comitis Engolismi, quam prius susceperat in suam Hugo, cognomento⁴ Brunus, comes Marchiæ. Et Dominica proxima ante festum sancti Dionisii, apud Westmonasterium in reginam consecratur. Nec multum post, convenientibus ad colloquium apud Vernonem regibus, Arthurus ibidem fecit homagium regi Anglorum de Britannia et aliis terris suis; sed adhuc timens sibi, remansit in custodia regis Francorum.

9 Oct. Arthur does homage to John for Brittany.

Rog. Wend. iii. 148.

Floruit et fructum fecit multiplicem prædicatio Eustachii, abbatis de Flai.

Effects of the preaching of Eustace, abbat of Flai. Circa dies illos abbas de Flay Eustachius, divino admonitus oraculo, in Anglia publice et eleganter prædicans populo et clero, fructum fecit multiplicem. Perterritus enim non mediocriter quædam, ut dicebatur, carta demissa de coelo a Deo comminatoria, in terram missa, quam homines præviderant per tres dies et noctes ex alto in aere dependentem, et corruentes in terram, orabant omnes hoc huic⁵ mundo in bonum provenisse⁶ pronosticum. Unde descendens in Jerusalem.

Miraculous letter said to be sent

Cf. Rog. Wend. iii. 151.

R. Wend. iii. 148.

¹ *desponsaverit*] *deponsaverit*, MS.

² *Hawisiam*] An error for *Isabellam*, copied from Wendover, who took it from Coggeshale; repeated also in Matth. Westm., the Annals of Burton, and elsewhere. The ori-

ginal source of the error seems to be Hoveden, p. 803.

³ *propinqui*] Added in marg.

⁴ *cognomento*] *congnoimento*, MS.

⁵ *huic*] Interlined.

⁶ *provenisse*] Added in marg.

lem, appensa est super altare sancti Simeonis in Golgotha, ubi Dominus Christus Jhesus crucifigebatur pro salute humani generis universali.¹

A.D. 1200.
from Heaven, at
Jerusalem.

*Ut Eboracensis archiepiscopus² omnibus bonis
spoliatus sit.*

- Rog. Wend. iii. 154. Per eorundem dierum curricula Gaufridus, Eboracensis archiepiscopus, ex mandato regis J[ohannis] spoliatus est ab omnibus bonis sui archiepiscopatus. Jacobus³ enim, vicecomes Eboracensis, et ejus ministri maneria illius et clericorum suorum, virorum quoque religiosorum possessiones violenter aggressi, bona eorum distrahebant. Unde idem archiepiscopus Jacobum præfatum nominatim excommunicavit, et in genere omnes hujus auctores violentiæ, qui regem adversus eum con-
- The abp. of York is spoiled of his goods.
- He excommunicates the transgressors.
- Rog. Wend. iii. 155. querendo in iram majorem accenderunt. Causa enim regiae perturbationis contra eum multiplex extitit.
- fol. 87 a. Primo, quia non permisit præfatum vicecomitem colligere carucagium in sua diocesi ad opus regis, sicut ei fuerat generaliter per Angliam concessum. Secundo, quia noluit transfretare cum ipso in Normanniam, ad illud maritagium faciendum, de quo prædictum est, et componendum cum rege Francorum. Tertio, quia excommunicaverat vicecomitem memoratum, et totam provinciam Eboracensem supposuerat interdicto.
- Causes of the king's anger against the abp.

¹ *pro . . . universali*] On an erasure. In F. here follows a long insertion from B. C. (ed. Wats, pp. 200–202), containing this miraculous letter, and an account of the miracles

performed by the abbat of Flai, which is also in Wend. iii. 148–154.

² *Eboracensis archiepiscopus*] Repeated by error.

³ *Jacobus*] Jacobus de Poterne, Hoveden, p. 811.

A.D. 1200. *Ut rex Johannes et regina Ysabel coronam portaverint Londoniis.*

Coronation of John and Isabel. Per idem tempus rex Johannes, post completa negotia in partibus transmarinis, rediit in Angliam, sponsamque suam ducens secum, applicuit Doveræ viii. idus Octobris.¹ Venientes autem Londonias, apud Westmonasterium H[ubertus], Cantuariensis archiepiscopus, et multi magnates regni venientibus applauserunt; ubi etiam G[aufridus], Eboracensis archiepiscopus, cum rege pacificatus est. Portaverunt igitur coronam in gaudio rex J[ohannes] et regina Y[sabella]. *Item.* Quo etiam tempore rex J[ohannes] significavit Wilhelmo, regi Scotorum, ut veniret ad eum apud Lincolniam, ut ibidem [sibi]² de jure suo satisfaceret, in crastino sancti Edmundi.

8 Oct.

The abp. of York is reconciled with the king.
The king of Scots summoned to Lincoln.
23 Nov.

Rog. Wend. iii. 155.

Obiit sanctus Hugo, Lincolnienſis episcopus.

Death of St. Hugh, bp. of Lincoln. Circa dies illos Hugo, reverendæ memoriæ Lincolnienſis episcopus, de partibus veniens transmarinis, Londoniis apud Vetus Templum quartanis febribus graviter infirmatus, xvi. kalendas Decembris laudabilis vitæ cursum consummavit. Qui, propter vitæ eminentiam, et virtutum claritatem, sanctorum cathalago meruit annumerari. Corpus etiam illius, Angliæ J[ohannis] et Scociæ W[illelmi]³ regum, et aliorum magnatum⁴ apud Lincolniam tunc congregatorum ministerio, honorifice nimis, postquam ignis inventus est in aliquo cereorum continue ardens a Londoniis usque ad Lincolniam, licet sæpe aeris inclementia ingruisset, traditum est sepulturæ.

16 Nov.

Rog. Wend. iii. 155.

Rog. Wend. iii. 156.

Cf. Rog. Wend. iii. 161.

¹ This is an error, copied from Wendover, since John was crowned at Westminster on 8 October, according to Hoveden, p. 811, and Cont. Flor. Wig., p. 164. Coggeshale, p. 91, says the king returned from Normandy about the feast of St

Michael, and was crowned on the Sunday following.

² [sibi] Supplied from W. B. C.

³ *Anglia W.* Added in marg., and inserted in text of F.

⁴ *magnatum*] magnatum, MS.

De promotione quorundam in episcopatus.

A.D. 1200.

Diebus sub eisdem Gilo, id est Egidius,¹ de Brause consecratus est in episcopum Herefordensem, scilicet viii^o. kalendas Octobris, apud Westmonasterium. Maurus factus est episcopus Wigorniae; Johannes de Grai, Norwicensis.

Consecra-
tion of
several
bishops.
24 Sept.

De apparitione quinque lunarum.

Rog. Wend. Sub eodem anno ante Natale apparuerunt de nocte
iii. 165. quinque lunæ in cælo, circa primam vigiliam noctis; prima in aquilone, secunda in austro, tertia in oriente, quarta in occidente, quinta in medio illarum, cum multis stellis.

Marvellous
appearance
of five
moons.
Nota sig-
num discor-
diæ regum.

Ut rex Anglorum et regina apud Cantuariam coronam portaverint.

A.D. 1201.

Rog. Wend. Anno gratiæ M^o.CC^o.I^o. rex J[ohannes] celebravit
iii. 165. Natale Domini apud Guldeford, ubi multa militibus suis festiva distribuit indumenta. Hubertus vero, Cantuariensis archiepiscopus, quasi cum rege a pari contendens, eodem modo fecit apud Cantuariam; unde regis animum non mediocriter ad indignationem provocavit. Deinde in Northanhumbriam² rex profectus, maximam pecuniæ summam a comprovincialibus regionis illius extorsit.³ Reversusque Cantuariam, rex cum regina die Paschæ proximo sequente coronati sunt ambo ibidem; ubi archiepiscopus Cantuariensis copiosas eisden, ne dicam superfluas, ministravit expensas. Sequenti postea Dominicæ Ascensionis die apud Theokebires⁴

John keeps
Christmas
at Guild-
ford.
He pro-
ceeds to
Northum-
berland,
and exacts
money
there.
The king
and queen
are crown-
ed again
at Can-
terbury.
25 March.
3 May.

¹ id est, Egidius] Added in marg.;
vel Egidius, F.

² Northanhumbriam] At first
written Norhanhumbriam.

³ extorsit] Interlined is the reading
exegit, but this occurs no where else.

⁴ Theokebires] Theokesberi, W.
B. C.

A.D. 1201. generale proposuit edictum, ut comites et barones, et omnes qui militare ei servitium debebant, parati essent apud Portesmues, cum equis et armis, ad transfretandum cum eo ad partes transmarinas, die Pentecostes jam instante. Veniente autem die statuto, multi, impetrata licentia, remanserunt, dantes regi de quolibet scuto duas marcas argenti.

The barons are summoned to accompany John abroad.
13 May.

De magistro Simone de Thurnay facto muto.

Simon de Thurnay miraculously struck dumb. Diebus sub eisdem magister Symon de Thurnay, excellentissimus theologus, dum jactando temere diceret. in scola sua palam, se scire totam legem Jhesu improprio bando reprobare, factus est subito mutus et adeo laicus, ut nec alphabetum¹ legere sciret, nec Dominicam Oracionem pronunciare. Episcopus Dunelmensis Nicholaus vidit filium ejusdem Simonis docentem patrem suum literas, sicut esset puer septennis illiteratus, qui hæc mihi hæc scribenti pro facto enarravit.²

The king and queen cross over to Normandy. Friendly meeting of Philip and John. John goes to Paris, where he is received with great honour.

Ut rex et regina³ in Normanniam transfretarunt.

Celebrata igitur apud Portesmues sollempnitate Pentecostes, rex cum regina sua naves ascenderunt, et pericula passi, tandem in Normannia applicuerunt. Deinde convenerunt ad colloquium Francorum et Anglorum reges prope insulam Andeliaci, et pacifice convenit inter eos. Et post triduum, rex J[ohannes], ad petitionem regis Francorum, venit Parisius, et ibidem in palatio regis hospitatus est, rege se alibi recipiente Francorum, videlicet in Veteri Templo. Et cum honorifice, ut regem decebat, reciperetur, gaudebant multi de regum mutuo.

Rog. Wend.
iii. 166.

¹ *alphabetum*] In the text, *alphabetum*, but corr. in marg.

² *Episcopus . . . enarravit*] Added

in marg., and inserted in the text of F.

³ *regina*] regi, MS.

honore et indiciis alternæ dilectionis, tam Franci quam A.D. 1201.
Angli. Recedens autem inde, rex J[hannes] venit He returns
Chinonem. to Chinon.

Scripta fiunt pacis.

Rog. Wend. Eodemque tempore, ut pax firmior inter reges habere- Treaty
iii. 166. retur, statutum est et scriptis confirmatum, quod, si of peace
rex Francorum pacem in aliquo violaverit prælocutam, between
barones de regno Francorum, quos rex fidejussores inve- France and
nerat, soluti essent a fidelitate ejus, et venirent ad regem England.
Anglorum, ad expugnandum regem Francorum, et com-
pellendum eum ad pacem prælocutam. Eodemque modo
factum est ex parte regis Anglorum.

Tempestates significativæ.

Rog. Wend. Hoc autem anno horrendæ tempestates, tonitrua, Atmos-
iii. 167. choruscationes, grandines et pluviarum inundationes pheric phe-
mentes hominum concusserunt, et dampna multa locis nomena.
plurimis intulerunt.

Colligitur pecunia ad succursum Terræ Sanctæ.

Rog. Wend. Et eodem tempore, ad instantiam Innocentii papæ, Tax grant-
iii. 167. concessa et data est xl^a. pars reddituum omnium eccle- ed by the
siarum ad subveniendum Terræ Sanctæ. Et tam mag- church in
nates quam plebei, qui crucis signaculum deposuerant, aid of the
districtione apostolica resumere sunt compulsi; hoc Holy Land.
tolerantibus regibus, ne qui indigebant in pace sus-
pecta, auxilio papali destituerentur. Quæ argumentosa
extorsio per futuros eventus Deo creditur displi-
cuisse.¹

¹ Quæ . . . displicuisse] These | Paris with the word "vacat" in red
words are marked by Matthew | letters; and in F. they are omitted.

De discordia orta inter reges Francorum et Anglorum.

A.D. 1202. Anno gratiæ M^o.CC^o.II°. rex Anglorum J[ohannes] Rog. Wen
 John keeps celebravit Natale Domini apud Argentomium in Nor- iii. 167
 Christmas mannia. Et in Quadragesima¹ sequente habitum est
 at Argen- colloquium inter reges sæpeditos juxta castellum de
 tan. Guletun; ubi rex Francorum contra regem Anglorum
 Another meeting between mortali armatus odio præcepit indignanter, quatinus
 Philip and incontinenti redderet Arthuro, comiti Britannia, uni-
 John, at versas terras quas tenebat in partibus transmarinis,
 which the demands of the former Normanniam videlicet, Turonicam, Andegaviam et Pic-
 are refused. taviām. Multaque alia exegit ab eo, quæ rex Anglo-
 rum se minime facturum respondit. Itaque colloquium
 cum successus non haberet, die sequenti rex Francorum
 Philip subito irruit in castellum de Butavant truculenter, cum
 takes the castle of impetu militari, et illud solotenus subvertit. Inde pro-
 Butovant and others. grediens, cepit in manu forti villam de Augi, cum cas-
 tello de Liuns, et alia castella quamplura. Castellum
 vero de Radepunt per dies viii^o. obsedit, sed, rege
 Anglorum superveniente, recessit confusus. Post dies
 autem paucos, ad Gurnay convertit, et confracto stagno
 per impetum aquarum, maximam murorum partem, qua Rog. Wen
 villa cingebatur, prostravit; unde fugientibus cunctis in iii. 168.
 villæ præsidio existentibus, sine omni contradictione
 rex Francorum villam intravit, et eam sibi subjugavit.
 He assigns Reversusque Parisius, Arthurum sub tutoribus deputa-
 forces to march with vit, tradens ei milites ducentos de regno Francorum,
 Arthur into qui cum illo irent hostiliter in Pictaviām, ut bellicis
 Poitou. incursionibus regiones illas Arthuro potenter subjuga-
 rent. Illis autem pomposo² tumultu progredientibus,
 nunciatum est eis, reginam Alienoram in castello, quod
 Mirabellum dicitur, paucorum stipatam præsidio com-
 morari. Qui communi omnium deliberatione, sui furoris
 impetum illuc converterunt.

¹ Quadragesima] xl^a., MS. as elsewhere. | ² pomposo] ponposo, MS.

*Castrum de Mirabello cum Alienora regina¹ capitur A.D. 1202.
ab Arthuro et Francis.*

Rog. Wend. iii. 168. . Castrum igitur per girum vallantes, et nocte et die acerrime continue obsessos infestantes, muros jam in-
ceperunt dissipare, et obsessos, qui pauci erant et im-
muniti, castrum ad deditionem compulerunt. Turrim
vero, in qua regina A[lienora] cum paucis sese contu-
lerat, non poterant optinere. Obsidione igitur in orbem
turris disposita, venerunt in auxilium Arthuri omnes
Pictaviæ primates et nobiliores, et præcipue comes de
Marchia, Hugo Brunus, qui regi Anglorum publicus
fuerat inimicus propter Ysabellam reginam, quam idem
comes per verba de præsentī in suam receperat, ante-
quam regi Anglorum desponsaretur; et sic grandem et
fortem exercitum confecerunt. Nec cessarunt insultus
acerrimos continuare, donec victoria desiderata poti-
rentur.

They at-
tack the
castle of
Mirebeau,

and are
joined by
the nobles
of Poitou.

*De admiranda victoria regis Johannis apud Mira-
bellum.*

Rog. Wend. iii. 168. . Regina vero in arcto posita, ad regem nuncios, qui
tunc temporis in Normannia erat, sub magna celeritate
direxit, rogans obnixius² et obtestans, ut pietatis debitæ
optentu matri succurreret desolatae. Quo audito, rex
cum festinatione in manu potenti die noctuque festi-
nans, citius quam credi posset ad Mirabellum castrum
pervenit. Quod cum Francigenæ cum Pictavensibus
cognovissent,³ exierunt obviam regi, pomposo congressu
cum ipso pugnaturi. Sed cum, dispositis aciebus, hinc
inde concurrissent, rex superbis eorum conatibus viri-
liter resistens, omnes in fugam coegit; et tam celeriter

Queen
Alienor
sends to
John for
aid.

John gains
the victory

¹ cum Alienora regina] So also
in margin of C., and E., but a mis-
take, as proved by the sequel.

² obnixius] obnoxius, MS.

³ cognovissent] cognovissent,
MS.

A.D. 1202. fugavit fugientes, ut una cum illis castellum intraret. Factus est autem infra castrum ambitum confictus acerrimus et cruentus, sed virtute Anglorum laudabili in brevi terminatus. Nam in illo congressu capti sunt hostes¹ ita quod² fere omnes per manus Anglorum, scilicet³ ducenti milites, qui numerati sunt de⁴ Francis, et, cum ipso Arthuro, omnes nobiles Pictavenses et Andegavenses, ita quod nec unus ex omnibus eis evasit, qui posset redire et casum aliis indicare. Ligatos igitur captivos in compedibus et manicis ferreis, bigis impositos, novo genere equitandi et inusitato, rex partim misit in Normanniam, partem in Angliam, ut castris fortioribus detrusi securius servarentur. Arthurus vero apud Falesiam sub custodia vigili remansit et securo.

Prince Arthur is captured, with the nobles of Poitou and Anjou.

Arthur is imprisoned at Falaise.

Ut rex Francorum ab obsidione castelli de Archis confusus recesserit.

The king of France raises the siege of Arques, and returns to Paris.

Cum hæc taliter agerentur, rex Francorum cum exercitu copioso apud turrem de Archis se contulit, illamque obsidione vallavit. Dispositis igitur in girum rex machinis suis, per dies xv. petrariarum usu et balistarum, machinarumque aliarum diversitate muros dissolvere laborabat. Inclusi autem e contrario viriliter resistentes, crebra lapidum et telorum emissionem hostes remotius retroire coegerunt. Sed cum tandem de captione Arthuri sociorumque ipsius [rumor]⁵ aures et cor regis Francorum penetrasset, sub maxima celeritate ab obsidione confusus recessit et furibundus. In quo recessu, quasi læna catulis orbata, sibi obvia quæque conterendo in favillam redegit, virorumque religiosorum non se capiens præ ira combussit cum domibus

Rog. Wend. iii. 169.

Rog. Wend. iii. 170.

¹ *sunt hostes*] Added to the text on an erasure.

² *ita quod*] So also in F., but these words obscure the sense, and would be better omitted.

³ *scilicet*] Interlined.

⁴ *qui . . . de*] On an erasure.

⁵ *rumor*] Supplied from W. B. C.

. monasteria. Deinde conferens se¹ Parisius, se diligen- A.D. 1202.
ter studuit vindicare, residuumque anni illius imbellis
peregit.

Quomodo Arthurus non ultra comparuerit.

Rog. Wend. Elapso deinde aliquanto tempore, rex Johannes ad Interview
iii. 170. castrum Falesiæ perveniens, fecit sibi Arthurum, nepo- of John
tem suum, præsentari. Qui cum esset coram eo adduc- with
tus, cœpit eum rex blandis alloqui verbis et amicabilebus, Arthur.
et multos honores promittere, exhortans ut a rege
Francorum recederet, et sibi, ut domino et avunculo,
fideliter adhæreret. Arthurus vero, spiritu indignationis
fol. 88 a. . ut erat et superbiæ plenus, regi cum indignatione re-
spondit et cum comminatione, exigens ut redderet sibi
regnum Angliæ, cum terris omnibus et rebus, quas rex
Ricardus habuit in possessione sua, die qua decessit.
Cervicose contra regem se erexit,² et quia hæc omnia
sibi jure hereditario debebantur, affirmavit cum jura-
mento, quod nisi celerius sibi jam dicta omnia restitue-
ret, nunquam diuturna pace frueretur. Audiens autem Arthur is
hæc rex J[ohannes], perturbatus est vehementer, præ- removed
cepitque ut Arthurus apud Rothomagum mitteretur, ut to Rouen.
ibi in arce nova reclusus, sub arctiori custodia serva-
retur. Ex tunc vero quo devenit, omnibus fere ignotum
. est. Verumtamen ab aliquibus dictum est, quod volens Rumours
. clam evadere, in Sequana submersus est, et sic periit respecting
. non inventus; aliis affirmantibus, quod præ cordis ran- his death.
. core in accidiam decidens, contabuit in semetipso, et
sic obiit. Franci vero, quibus propter hostilitatem
. plena fides non est adhibenda, asserunt ipsum manibus
. vel præcepto regis Johannis fuisse peremptum.³

¹ *conferens se*] Added in marg.

² *Cervicose . . . erexit*] Added in
marg., and inserted in text of F.

³ Here is inserted in F., from B.
C., the chapter *De assisa panis*
(ed. Wats, p. 208).

A.D. 1202. *Rex J[ohannes] coronam portavit Cantuariæ.*

John comes to England, and is crowned 14 April, at Canterbury; then returns to Normandy. Defamatory reports of him.

Eodemque anno rex J[ohannes] veniens in Angliam, apud Cantuariam coronatus est per manum Huberti, Cantuariensis archiepiscopi, xviii^o. kalendas Maii; et ilico in Normanniam transfretavit. Eodemque tempore non mediocriter diffamatus est rex J[ohannes] per totum regnum Francorum, ipsis Galligenis infamiam longe lateque, ut ipsum omnibus redderent exosum, disseminantibus.

Reg. Wend. iii. 171.
Cf. Reg. Wend. iii. 171.

Nota propositum¹ Innocentii papæ.

Anno quoque sub eodem Innocentius papa sub virtutis specie, quasi ad Terræ Sanctæ promotionem, cum infinitam pecuniam ab Ordine Cisterciensi proposuisset extorquere, a beata Virgine acriter correptus, cessavit timore mirifico percussus.

Ut magnates sæpe correptum regem in Normannia deseruerunt.

A.D. 1203. Anno gratiæ M^o.CC.III°. rex J[ohannes] celebravit Natale Domini apud Cadamum in Normannia, ubi, postpositis bellicis expeditionibus, cum regina epulabatur cotidie splendidissime, usque ad horam prandii sompnos protrahens matutinales. Peracta igitur solempnitate Paschali, rex Francorum, magno exercitu congregato, cepit sine contradictione vel difficultate plurima castella super regem Anglorum, quorum quædam solotenus complanavit, fortiora² vero integra sibi reservavit. Venientibus itaque ex parte magnatum suorum, qui ob hoc confundebantur dolore et pudore, nunciis, hæc illi seriatim intimantibus respondit, "Sinite illum facere.

John keeps Christmas at Cæn.

The king of France captures several castles.

John's reply to his indignant nobles.

Reg. Wend. iii. 171.

¹ *propositum*] *propositum*, MS.

² *fortiora*] *forcia*, MS. and F Corr. from W. B. C. E.

Ego quidquid ille¹ modo temere rapit, una die recupe- A.D. 1203.
 rabo." Comites igitur et barones, et alii nobiles Angli,
 . cum non possent aliud responsum habere, vel eum ab
 . amplexuum lasciviis,² crapulæ et alearum excitare, qui³
 Rog. Wend. eatenus fideliter et inseparabiliter et insuperabiliter
 iii. 172. . ei⁴ adhæserant, impetrata licentia, quia jam egere cœ- They leave
 . perant, ad propria, ut sese restaurarent, ad tempus him and
 remearunt, rege cum paucis admodum militibus in return to
 . Normannia derelicto. Unde rex Francorum cornua their
 . assumpsit excelsiora, cœptis insistens vigilanter. homes.

Hugo de Gurnai versus est in arcum pravum.

Rog. Wend. Hæc autem cum vidisset Hugo de Gurnai, versus in Hugo de
 iii. 172. . arcum pravum, castellum de Monte-forti, quod rex J[ohannes] cum toto ejus honore eidem contulerat, regi Gurnay
 Francorum sponte reddidit, et ad ipsum convolavit. surrenders
 Rex J[ohannes] interea apud Rothomagum mollis et the castle
 . imbellis, deliciis affluens morabatur, ita ut pro vero of Mont-
 diceretur ipsum maleficiis sive sortilegiis fascinatam et fort to
 infatuatum, inter tot dampna et obprobria hilarem se Philip.
 exhibens et serenum, ac si nihil⁵ ei deperisset; affirman- John re-
 . tibus etiam amicis suis, quod ob aliquod scelus cruen- mains at
 . tissimum ab eodem gratia solita recessisset. Et sic Rouen in
 . magis magisque serpebat de præfacto homicidio dedecus luxurious
 . et infamia.⁶ indolence.
 Sinister
 reports of
 him spread
 abroad.

¹ ille] Added in marg.

² ab amplexuum lasciviis] Writ-
 ten at first in the text, a *fluentis*
luxuriæ et, but subsequently erased,
 and ab amplexuum lasciviæ substi-
 tuted in the margin. In F. the cor-
 rection is followed, but the scribe
 has written, falsely, *amplexuum cra-*
pulæ et alearum excitare, qui lasci-
viæ eatenus. In the "Rec. des Hist.

de France," xvii. 683, the passage of
 F. is corrected thus by the editors,
 "ab amplexuum, crapulæ et ale-
 arum lasciviis."

³ qui] Before this word *ei* was
 interlined, and afterwards erased.

⁴ ei] Interlined.

⁵ nihil] nichil, MS.

⁶ infamia] infamia, MS.

A.D. 1203.

The castle of Vaudreuil is surrendered to Philip.

Nota ignaviam Roberti filii-Walteri et Saeri de Quinci derisam.

He besieges Château Gaillard.

¶ *Nota probitatem Rogeri, constabularii Cestrie, laudatam.*

Some of the Normans abandon John.

Amittuntur nobilia castra Normannice.

Rex Francorum interea impiger ac pervigil, ingenti exercitu congregato, venit ad Vallem¹ de Roil, castrum nobilissimum, quod obsedit statim; sed antequam insultum inciperet, Robertus filius-Walteri et Saierus de Quinci, quibus commissa fuerat castri illius custodia, ipsum ilico integrum regi Francorum tradiderunt, qui derisi apud Compendium arctis² vinculis et carceri mancipati, ad gravissimam redemptionem³ sunt coacti. Et sic factum est de castris conterminis. Obsedit etiam sub ipso tempore optimum castrum de Rupe-Andeliaci, quod rex Ricardus a fundamentis construxerat; sed

R. Wend.
iii. 172.

Rog. Wend.
iii. 173.

Ut rex J[ohannes] in Angliam veniens, maximam pecunie summam a magnatibus extorsit.

John returns to England.

6 Dec.

¶ *Wlpina cavillatio.*

He exacts a heavy tax from his nobles.

Videns tandem rex J[ohannes] defectum suum, sese [que]⁴ omni militari præsidio destitutum, naves sub celeritate conscendit, et in die sancti Nicholai apud Portesmues applicuit. Deinde in comites et barones suos, vulpinas⁵ prætendens occasiones, quod ipsum inter hostes reliquerant in partibus transmarinis, unde castella et terras suas per eorum defectum amiserat, cepit ab eis septimam partem mobilium suorum. Nec etiam

Rog. Wend.
iii. 173.

¹ *Vallem*] In Edd. and ed. Wend., misprinted *villam*.

² *arctis*] *artis*, MS.

³ *redemptionem*] *redepcionem*, MS.

⁴ *seseque*] *que* is supplied from W. B. C.

⁵ *vulpinas*] This word is underlined with a red stroke for omission, and is left out in F. It is not in W. B. C.

ab hac rapina in ecclesiis conventualibus vel parrochialibus manus cohibuit violentas. Habuit siquidem hujus extorsionis executores in rebus ecclesiasticis Hubertum, archiepiscopum Cantuariensem, in laicis Galfridum filium-Petri, justiciarum, qui nulli pepercerunt. A.D. 1202.

Qualiter diatim profecit in sua guerra rex Francorum, maxime cum se rex J[ohannes] absentaverat.

- R. Wend. . Rex vero Francorum, jam ex absentia et elongatione Proceed-
iii. 173. . regis J[ohannis] factus erectior, in fortitudine gravi ad ings of the
singulas civitates et castella terrarum prædictarum venit, king of
ostendens civibus et castellanis, se a domino suo regulo France
fugitivo cædeque nefaria¹ polluto fore derelictos. Pro- after
departure.
- Rog. Wend. . posuit etiam se principalem esse dominum illarum re- Nota
iii. 174. . gionum, quas si jam rex Anglorum per ignaviam deseruit, Francorum
ipse, quod suum erat, videlicet principale dominium, amara con-
vicia.
- fol. ss b. . sibi indempne voluit reservari; unde amicabiliter sup-
plicavit, ut ipsum in dominum reciperent, dum alium
non haberent. Quod si hoc gratanter facere noluis-
sent, affirmavit cum juramento, quod si² contra eum
certamen inirent, et ipse eos violenter sibi subjugaret,
omnes patibulo suspenderet aut vivos decoriaret. Tan-
dem post multashine inde disceptationes³ consenserunt
unanimiter, ut darent obsides regi Francorum pro unius
anni induciis; quibus evolutis, si a rege Anglorum
succursum non haberent, ipsum regem Francorum dein-
ceps ut dominum recognoscerent, civitatesque ei redde-
rent et castella. Quibus ita gestis, rex Francorum cum
spe bona ad propria remeavit.

¹ nefaria] nepharia, MS.

² quod si] On an erasure.

³ disceptationes] deceptiones,
MS. and F.

A.D. 1203. *De promotione Willelmi, Lincolnienſis epiſcopi.*

William,
canon of
Lincoln,
conſecra-
ted bp. of
that ſee.

24 Aug.

Eodem anno magiſter Willelmus, eccleſiæ Lincolnienſis canonicus et præcentor, ejusdem eccleſiæ conſecratus eſt epiſcopus, in die ſancti Bartholomæi apud Weſtmonaſterium, a Willelmo, Londonienſi epiſcopo; Gileberto Roſenſi appellante ſed non optinente. Archiepiſcopus enim Cantuarienſis H[ubertus] jacebat gravi infirmitate detentus.

Rog. Wend.
iii. 174.

*Ut militaria auxilia regi J[ohanni] generaliter ſint
conceſſa.*

A.D. 1204. Anno gratiæ M^o.CC^o.III°. rex J[ohannes] Natale Domini celebravit apud Cantuariam, H[uberto] archiepiſcopo omnia neceſſaria feſtivitati regiæ miniſtrante.

John keeps
Chriſtmas
at Canter-
bury.

2 Jan.
Conference
at Oxford,
where a
ſubſidy is
granted.

Deinde in craſtino Circumciſionis convenerunt ad colloquium apud Oxoniam rex et magnates Angliæ, ubi conceſſa ſunt regi auxilia militaria, videlicet, de quolibet ſcutoducæ marcæ et dimidia. Nec etiam epiſcopi vel abbates, ſive eccleſiaſticae perſonæ, ſine promiſſione reſceſſerunt.

Rog. Wend.
iii. 174.

Rog. Wend.
iii. 175.

De quadam dignitate eccleſiæ Sancti Albani.¹

John,
abbat of St.
Alban's,
beſtows
his bene-
diction on
ſome nuns
at Sopwell.

20 June.

Anno quoque ſub eodem abbas eccleſiæ Sancti Albani Johannes, anno prælationis ſuæ nono, benedixit quinque ſanctimoniales die ſanctæ Trinitatis, in eccleſia Sanctæ Mariæ de Sopwelle, ſecundum poteſtatem ſibi collatam antiquitus a Romanorum pontificibus. Item, alia vice, quinque, ut memoriam privilegiorum Beati Albani et conſuetudinem perpetuaret approbatam.

¹ This chapter is added in the margin, and omitted in F., which, in its place, inserts from B. C. (ed. | Wats, pp. 210, 211) the legend relative to the image of the Virgin, which is also in Wend. iii. 175-180.

Ut Rothomagum et¹ Normannia, cum ceteris terris transmarinis, in dominium regis Francorum cesserunt. A.D. 1204.

Reg. Wend.
iii. 180.

Circa dies illos exercitus regis Francorum, qui jam fere per annum castellum de Rupe-Andeliaci obsederat, per suffossores magnam partem murorum prostraverat. Rogerus vero, Cestrensis constabularius, vir magnanimus et bellicosus, Francigenis castrum intrare volentibus ingressum viriliter denegavit. Sed tandem, victu deficiente, cum ad tantam perduceretur inopiam, ut equinam carnem comedere cogeretur, et deinde nec unicam haberet alicujus pabuli refectionem, maluit armis quam fame mori; unde ipse et commilitones sui armati ad equos convolantes, de castro cum impetu exierunt, multisque ex obstantibus [interfectis],² cum magna demum difficultate capti sunt. Cessit igitur castellum de Rupe-Andeliaci in usus regis Francorum, pridie nonas Martii, et Rogerus de Laschi cum suis omnibus in Franciam captus est adductus, rege tamen Francorum jubente, propter probitatem suam in castri custodia expertam, ut sub libera custodia reverenter custodiretur; et tandem liber et indempnis dimissus est. Quo facto, castellani omnes de regionibus transmarinis, cum civibus et aliis regi Anglorum subjectis, nuncios direxerunt in Angliam regi J[ohanni] significantes, ut sæpe fecerant, in qua³ essent angustia constituti, et quod tempus instabat induciarum, quo oportebat eos civitates et castella regi Francorum necessario resignare. Rex autem nimium consternatus, et de promissionibus imperatoris O[thonis] deceptus, cœpit diffidere, et in abissum demergi desperationis.⁴ Significavit igitur⁵ omnibus, ut nullum omnino ab ipso expectarent auxilium, sed sibi

Château Gaillard is captured, with Roger de Laschi, constable of Chester.

6 March.

Reg. Wend.
iii. 181.

The castellans of the adjoining territories send to John for aid.

¹ *et* in, F.

² *interfectis*] Supplied from W. B. C. F.

³ *significantes . . . in qua*] On an erasure.

⁴ *et de promissionibus . . . desperationis*] Added on to the text.

⁵ *igitur*] Added on an erasure.

A.D. 1204. quilibet consuleret, ut melius videbatur. Sic igitur, Normandy, omnimoda deficiente consolatione et succursu, tota Nor- and other mannia cum civitate Rothomagensi, quæ multa pro- provinces induciis patiebatur dispendia, Turonica, Andegavia et. submit to the king of France. Pictavia, cum civitatibus, castellis, ipsis incolis amare. flentibus, præter Rupellam, Toarz et Niorz castella, sunt in regis Francorum dominium devoluta, rege Johanne interim collectioni¹ pecuniæ diligenter indulgente.

De eclipsi² lunæ, et quodam rubore.

Atmospheric phenomena. Eodem quoque anno, kalendis Aprilis, in prima noctis vigilia, tantus rubor in cœlo apparuit in parte aquilonari³ et orientali, ut verus ignis ab omnibus crederetur; et, quod mirandum est, in ipso rubore vehementissimo stellæ micantes apparuerunt. Duravit autem hæc visio usque ad noctis⁴ medium. Eodem. 1 April. quoque sub tempore, videlicet xvi^o. kalendas Maii, 16 April. facta est eclipsis lunæ post mediam noctem. Eclipse of the moon.

Rog. Wend.
iii. 181.

De promotione quorundam episcoporum.

Promotion of prelates. Anno quoque sub eodem, Symon de Welles factus. est episcopus Cicestrensis. Godefridus quoque, Wintoniensis episcopus, diem clausit extremum, cui successit Petrus de Rupibus, per regem J[ohannem] promotus. Nota. Baldwin, count of Flanders, made emperor of Constantinople. Baldewinus, comes Flandriæ, factus est imperator Constantinopolitanus.

R. Wend.
iii. 181.

Obiit Alienora regina.

Death of queen Alienor. Hoc quoque anno nobilis regina Alienora, admirabilis domina pulchritudinis et astutiæ, in abbacia Belli.

¹ collectioni] At first written ex-torsioni.

² eclipsi] elipsi, MS.

³ aquilonari] At first written aquilonali.

⁴ noctis] notis, MS.

. Loci, quam rex J[ohannes], filius ejus, construxerat, A.D. 1204.
 R. Wend. . viam universæ carnis est ingressa. Eodemque anno Easter-day
 iii. 182. fuit ultimum Pascha, scilicet die sanctæ Marci evan- fell on
 gelistæ.¹ 25th April.

*De diuturno gelu et sequente caristia, et quadam
 regis J[ohannis] astutia.²*

Rog. Wend. Anno gratiæ M^o.CC^o.V^o. rex Johannes celebravit Na- John keep
 iii. 182. tale Domini apud Theokesberi,³ vix per spatium unius Christmas
 diei. Et eodem mense Januarii terra vehementissime at Tewkes-
 congelata a xviii.⁴ kalendas Februarii usque xi^o. ka- bury.
 lendas Aprilis agriculturam suspendit; unde in æstate Great frost.
 sequenti summa frumenti xiiii. solidis vendebatur. 15 Jan.
 Eodemque anno, circa Pentecosten, rex J[ohannes] con- 22 March.
 gregavit exercitum grandem, quasi mare transiturus;⁵ John
 et, prohibente et disconsulente⁶ sibi Cantuariensi assembles
 archiepiscopo, et aliis multis, apud Portesmes navium an army
 multitudinem copiosam coadunari fecit. Deinde rex and fleet
 cum parvo comitatu idus Julii naves ascendit, et velis at Ports-
 patentibus Neptuno sese committens, mutato consilio, mouth.
 die tertia apud Stodland juxta Warram applicuit. He em-
 Reversus igitur rex cepit de comitibus, baronibus, ¶ Argumen- barks, but
 militibus et viris religiosis pecuniam iterum infinitam, tosa extor- lands in
 argumentose prætendens occasiones, quod nollent ipsum sio pecu- Dorset-
 sequi ad partes transmarinas, ut hereditatem amissam nite.⁷ shire.
 recuperaret. Eodem tempore redditum est castellum The castle
 de Chynun regi Francorum, in vigilia sancti Johannis of Chinon
 Baptistæ. surren-
 Philip.
 23 June.

¹ *evangelistæ*] ewangeliste, MS.

² In F. the rubric is, *De quibus-
 dam notabilibus*, as in W. B. C.

³ *Theokesberi*] Theoksbȝ, MS.

⁴ *xviii^o*.] *xix^o*., W. B. C.

⁵ *transiturus*] At first written
transitumum, as in B. C. and Edd.

⁶ *disconsulente*] At first *consu-
 lente*, but corr. in marg.

⁷ This marginal note is partly
 erased, but in C. is a note in the
 same terms, "*Fraus vulpina ad ex-
 torquendam pecuniam.*"

A.D. 1205. *De morte Huberti, Cantuariensis archiepiscopi.*

Death of Hubert, abp. of Canterbury. Eodem tempore Hubertus, Cantuariensis archiepiscopus, apud Tenham diem clausit extremum,¹ rege super hoc² nimis gaudente, et exultando³ dicente, "Nunc primum sum rex Angliæ!"

Reg. Wend. iii. 183.

De electione subprioris Cantuariensis.

Election of Reginald, sub-prior of Canterbury, as his successor. Defuncto itaque archiepiscopo, antequam corpus ejus sepulturæ traderetur, adolescentiores quidam de conventu Cantuariensi, regis consensu non requisito, Reginaldum supprioriorem in archiepiscopum elegerunt; et media de nocte, post factam electionem, hymno,⁴ "Te Deum laudamus" cantato, prius eum⁵ supra majus altare, deinde in archiepiscopali cathedra posuerunt. Verebantur enim, quod, si electio sine regis consensu ad ipsius aures pervenisset, ipse processum negotii efficaciter impediret; unde nocte eadem idem supprior, præstita cautione juratoria, quod sine licentia et literis specialibus conventus se ut⁶ electum non gereret, vel literas conventus de rato, quas habebat, alicui promulgaret, assumptis secum de conventu quibusdam monachis, curiam Romanam adiit. Hoc autem totum factum est, ut electio illa regem lateret, donec probarent si rem inchoatam in curia Romana possent perducere ad effectum. Sed electus præfatus nimis infrunitus, statim ut in Flandriam applicuisset, spreto quod fecerat juramento, se Cantuariensem esse electum clara voce confitebatur, et ad hoc Romanam se adire curiam, ut factam electionem confirmaret; literas insuper conventus, quas de rato habebat, quibuslibet ostendit, credens in hoc causæ suæ meritum non me-

Reg. Wend. iii. 183.
fol. 89 a.
Reg. Wend. iii. 184.

He goes to Rome, to obtain the pope's confirmation.

¹ *extremum*] In W. B. C. is added,
"iii. idus Julii" [13 July].

² *hoc*] Interlined.

³ *exultando*] exultādo, MS.

⁴ *hymno*] ymno, MS.

⁵ *eum*] Added in marg.

⁶ *ut*] Interlined.

diocriter promovere. Tandem Roman perveniens, elec- A.D. 1205.
tionem suam domino papæ et ejus cardinalibus ilico
publicavit, literasque suas de rato palam omnibus os-
tendens, constanter a domino papa exegit, ut electionem
factam benignitate apostolica confirmaret. Papa vero
statim respondens, dixit se velle deliberare, donec
majorem haberet certitudinem de præmissis.

The pope
reserves
his deci-
sion.

*De electione Johannis, Norwicensis episcopi, ad
petitionem regis Anglorum J[ohannis].*

Rog. Wend.
iii. 184.

Monachi interea Cantuarienses, cum de suppriori suo
cognovissent,¹ quod, violato juramento [quod]² fecerat,
eorum detegendo consilium, commoti sunt vehementer
contra eum, et continuo quosdam de conventu mona-
chos miserunt ad regem, requirentes ab eo licentiam
pastorem sibi idoneum³ eligendi. Quibus rex protinus,
absque omni contradictione, benigne annuit quod pete-
bant. Et secretius eos alloquens, ostendit eis episco-
pum Norwicensem ei⁴ magna familiaritate conjunctum

The monks
of Canter-
bury obtain
leave to
elect an
arch-
bishop.

fore, ipsumque solum ex omnibus Angliæ prælatis se-
cretorum suorum [esse]⁵ conscium; unde sibi et regno
magnum asserebat provenire commodum,⁶ si eum ad
archiepiscopatum transferre potuissent. Rogavit igitur
monachos, ut una cum clericis suis quos missurus erat,
sibi specialissimis, ad⁷ conventum, hanc petitionem suam
exponerent illis; multos conventui promittens honores,
si ipsum in hoc exaudire decrevissent. Monachi vero

The king
recom-
mends the
bp. of
Norwich
to them,

Rog. Wend.
iii. 184.

ad propria reversi, conventui per ordinem retulerunt
ea quæ sibi fuerant imperata. Conventus igitur, ut
regem, quem offenderant, sibi reconciliarent, monachi⁸
convenientes in capitulo, Johannem, Norwicensem epi-

who is
formally
elected.

¹ cognovissent] cognovissent, MS.

² quod] Supplied from W. B. C.

³ idoneum] ydoneum, MS.

⁴ ei] Interlined.

⁵ esse] Supplied from W. B. C.

⁶ commodum] comodum, MS.

⁷ sibi specialissimus ad] On an erasure.

⁸ monachi] Added in marg., but superfluous, and omitted in W. B. C. F.

A.D. 1205. scopum, unanimiter elegerunt; et ilico de conventu monachos ad electum dirigentes, qui tunc pro agendis¹ regis apud Eboracum erat, mandaverunt ei,² ut Cantuariam cum festinatione veniret. Prior igitur Cantuariensis, rege præsente, electionem factam de Johanne de Grai, episcopo Norwicensi, palam cunctis pronunciavit. Et sic redierunt infatuati monachi, astutia regis penitus fascinati.³ Illico insuper⁴ assumentes eundem J[ohannem] monachi, cum hymno⁵ "Te Deum laudamus," portaverunt ad majus altare, tandem⁶ in cathedra archiepiscopali illum collocantes. Hic igitur error super errorem factus,⁷ fuit seminarium totius futuræ discordiæ, quæ per secula Angliæ detrimenta irrestaurabilia generavit. Rex igitur, videntibus cunctis, misit electum illum in possessionem rerum omnium ad archiepiscopatum pertinentium.⁸

This election proved the source of future discord.

De controversia inter episcopos, Cantuariensis ecclesiæ suffraganeos, et monachos ejusdem ecclesiæ, de archiepiscopo eligendo.

A.D. 1206. Anno gratiæ M^o.CC^o.VI°. rex J[ohannes] celebravit diem Nativitatis Dominicæ apud Oxoniam. Quo etiam tempore idem rex misit ad curiam Romanam Cantuariensis [quosdam]⁹ ecclesiæ monachos, quibus de fisco copiosissimas¹⁰ ministravit expensas, ut electionem de

Rog. Wend.
iii. 185.

Rog. Wend.
iii. 186.

¹ agendis] The Edd. and ed. Wend. insert *rebus*, but on no authority.

² mandaverunt] Partly on an erasure, and no doubt, written at first *mandantes*, as in W. B. C.

³ infatuati . . . fascinati] The words *infatuati* and *fascinati* are on an erasure, and the entire sentence is an addition by Matth. Paris to the text. After *monachi* is another erasure, which in F. is filled up by the words, *tiran[n]ide et*, which was doubtless the original reading.

⁴ Illico insuper] On an erasure.

⁵ hymno] ymno, MS.

⁶ tandem] There is an erasure, perhaps of *et*, before this word.

⁷ factus] Added in marg.

⁸ In the margin a note of several lines has been added by Matthew Paris, but afterwards so carefully erased, that only a few letters are legible. It is not in F.

⁹ quosdam] Supplied from W. B. C.

¹⁰ copiosissimus] Partly on an erasure, and probably written at first *copiosas rex*, as in W. B. C.

episcopo Norwicensi factam impetrarent a papa con- A.D. 1206.
firmari. Miserunt autem eodem tempore episcopi Can- Contro-
tuariensis ecclesiæ suffraganei procuratores Roman, versy re-
gravem coram domino papa querimoniam proponentes, specting
quod videlicet monachi Cantuarienses sine illis elec- the election
tionem archiepiscopi temere præsumpsissent celebrare, of the abp.
cum ipsi una cum illis, de jure communi et con-
suetudine approbata et antiqua, electioni interesse de-
buissent. Monachi vero e contrario asserebant, quod
privilegio speciali Romanorum pontificum, et de con-
suetudine antiqua et approbata, sine episcopis electiones
facere consueverant, quod etiam per testes idoneos do-
cere promiserunt. Post multas tandem hinc inde discep-
tationes,¹ tandem a domino papa pronunciata est pro
monachorum parte contra episcopos sententia diffinitiva.

The pope
pronounces
in favour
of the
monks.

De promotione quorundam episcoporum.

Rog. Wend. Eodem anno obierunt Willelmus Blesensis, Lincolni- Deaths and
iii. 188. .ensis episcopus, vigilia Ascensionis Dominicæ, et Hen- promotion
ricus Marescallus, episcopus Exoniensis, cui successit of prelates.
. Simon de Apulia, decanus Eboracensis.² Jocelinus 10 May.
quoque de Welles in episcopum consecratur Bathoni-
Cf. Rog. .ensem. Eodemque anno rex Johannes, capto poten- Capture of
Wend. the castle
iii. 187. .tissime castro Montis-Albani, rediit de Pictavia.³ of Mon-
tauban.

De legacia Johannis Ferentini in Angliam.

Rog. Wend. Anno quoque sub eodem Johannes Ferentinus, apo- Legation
iii. 187. .stolicæ sedis legatus, veniens in Angliam eamque per- of John of
Rog. Wend. lustrans, magnam pecunie summam congestit. Et tan- Ferentino
iii. 188. .dem, ne nihil fecisse in spiritualibus videretur, apud in Eng-
Radingum, in crastino sancti Lucæ, concilium cele- land.
bravit. Quo peracto, sarcinulis cum magna cautela 18 Oct.

¹ *disceptationes*] *deceptationes*, MS. and F.

² Henry Mareschal died Oct. or Nov. 1206, and Simon de Apulia was not consecrated till 5 Oct. 1214. *Fasti*, i. 368.

³ *Eodemque . . . Pictavia*] Instead of this short paragraph, in F. is copied the fuller account in W. and B. C., as also the chapter following, (ed. Wats. p. 214).

A.D. 1206. dispositis, festinus ac repentinus viator Romam re-
 Truce
 concluded
 with
 France. meavit.¹ Eodemque tempore treugæ biennales inter
 regis Francorum et Anglorum constituuntur.²

*Ut Gaufridus, Eboracensis archiepiscopus, exilium
 subierit.*

A.D. 1207. Anno gratiæ M^o.CC^o.VII°. rex J[ohannes] celebravit Rog.Wend.
 John keeps Natale Domini apud Wintoniam. Deinde in Purifica- iii. 209.
 Christmas tione beate Mariæ cepit per totam Angliam tertiam-
 at Win- decimam partem ex omnibus mobilibus et rebus aliis, Rog.Wend.
 chester. tam de laicis quam viris ecclesiasticis et prælatis, iii. 210.
 2 Feb. cunctis murmurantibus, sed propter iracundiam ejus³.
 He extorts a heavy tax from the laity and clergy. contradicere non audentibus. Solus Gaufridus, archi-
 Geoffrey, episcopus Eboracensis, non consentiens sed plane con- fol. 89 b.
 abp. of tradicens, clanculo recessit ab Anglia; et in recessu
 leaves suo omnes specialiter, qui in archiepiscopatu Ebor-
 England. acensi hanc rapinam facerent ac injuriosam extorsio-
 nem, et in genere universos ecclesiæ sive rerum
 ecclesiasticarum invasores, anathematis sententia inno-
 davit. Eodem quoque tempore, circa noctis medium,
 Violent tempest. ventus vehementissimus et repentinus superveniens,
 ædificia diruit,⁴ naves exagitavit, arbores prostravit,
 27 Jan. armenta suffocavit, et, aggeratis nivibus, vi^o. kalendas
 Februarii dampna plurima multiplicavit.

De adventu Othonis imperatoris in Angliam.

The em- Eodem anno⁵ imperator Otho venit in Angliam, cui Rog.Wend.
 peror Otho adventanti occurrit rex lætabundus. Et cum veniret. iii. 210.
 comes to England.

¹ *Roman remeavit*] These words are added in the margin to supply an erasure in the text, over which a recent hand of the 16th century (the same which supplied fol. 34, 35 of the MS.) has written *Angliam a tergo salutavit*, as in W. B. C. F.; and, no doubt, the text so stood, as originally written.

² The truce is in Rymer, i. 95, dated at Thoars, 26 Oct. 1206.

³ *iracundiam ejus*] Originally written *tirannidem suam*, but *iracundiam ejus* afterwards substituted on a piece of vellum pasted over the text, and so noted also in marg. F. follows the correction.

⁴ *diruit*] *dirruit*, MS.

⁵ The arrival of Otho is placed in 1208 in Ann. Waverl., and in 1209 in Coggeshale, p. 104.

. Londonias, ex præcepto regis, floribus, cortinis, et faci- A.D. 1207.
 . bus et cereis, et quibusdam prodigialibus¹ adinventi-
 . onibus, inque classico et processionibus resplenduit
 . civitas exhilarata. Et cum per aliquot dies coepula-
 . rentur in gaudio, tandem, habito colloquio, exhilara-
 . batur cor regis J[ohannis]. Multiplicavit enim² im-
 . perator loqui sublimia³ gloriando, et regi Francorum
 . comminando promisit omnia restaurare; etiam regnum
 . Francorum dicto regi, præter tres civitates, indubi-
 . tanter subjugare. Rex utique Francorum incircum-
 . specto sermone prædixerat et invectivo et yronico,
 . quod, quando Otto foret imperator, daret ei tres suas
 . principales civitates, scilicet, Parisius, Estampeiam, et
 . Aurelianem; unde imperator eas semper exigebat et
 . vendicabat.⁴ Unde idem imperator a rege, avunculo
 suo, in recessu suo quinque milia marcas⁵ argenti
 meruit reportare.

*De ordine Minorum, et eorum primitiva⁶ humilitate
 et paupertate sancta.*

Rog. Wend. Sub eisdem diebus fratres, qui dicuntur Minores, Growth of
 iii. 210. vel de Ordine Minorum, favente papa Innocentio, the Order
 subito emergentes terram repleverunt, habitantes in of the
 urbibus et civitatibus, nihil omnino possidentes, de Friars
 evangelio⁷ viventes, in victu et vestitu maximum Minors.
 humilitatis exemplum præferentes; nudis pedibus ince-
 . dentes, funiculis cincti, tunicis griseis, talaribus et
 . peciatis, insuto capucio, utentes; diebus Dominicis et
 . festivis de suis habitaculis exeuntes, prædicaverunt in

¹ *prodigialibus*] prodiagonalibus, MS. In the "Rec. des Hist. de France," xvii. 686, corrected *prodigalibus*.

² *enim*] On an erasure.

³ *exhilarabatur . . . sublimia*] In the "Rec. des Hist.," xvii. 686, this sentence is mis-read or arbitrarily corrected as follows, "*exhilaratum*

cor regis Johannis multiplicavit dominus imperator Otho, qui sublimia."

⁴ *Rex utique . . . vendicabat*] Added in marg., and inserted in the text of F.

⁵ *marcas*] On an erasure.

⁶ *primitiva*] pmitiva, MS.

⁷ *evangelio*] euangelio, MS.

A.D. 1207. ecclesiis parochialibus et locis aliis, ubi populi congregabantur; edentes et bibentes quæ apud eos erant, nihil sibi ultra noctem reservantes, juxta illud, "Nolite esse solliciti,"¹ etc.; libros continue suos, videlicet. Bibliotecas, in forulis a collo dependentes bajulantes. Tandem scholas ædificaverunt, deinde domos et claustra; denuo, magnatibus sumptus sufficienter administrantibus, ecclesias et officinas amplas et excelsas fabricarunt. Privilegia et indulgentias a summo pontifice impetrarunt ædificandi ecclesiolas in urbibus, et in eisdem missas celebrandi, confessiones etiam, quia multi sacerdotibus suis in pluribus casibus confiteri renuentes. periculabantur, recipiendi. Tandem scholas theologiæ. infra septa sua constituentes, legentes et disputantes, et populo prædicantes, fructum ad horrea Christi, quia messis multa et operarii pauci fuerant, non modicum. reportarunt.²

*De cassatione electionum episcopi Norwicensis et
supprioris Cantuariensis.*³

Dispute
before the
pope
touching
the double
election to
the arch-
bishopric
of Can-
terbury.

Circa dies illos steterunt Romæ monachi Cantuariæ, turpem admodum causam ad invicem agitantes. Nam quædam pars eorum per literas conventus de rato præsentarunt electum Reginaldum, suppriorem Cantuariensem, instantius postulantes, ut ejus electio confirmaretur. Altera vero pars monachorum per literas⁴ similiter de rato præsentaverunt Johannem, episcopum Norwicensem, multis rationibus ostendentes electionem de suppriore nullam esse, tum quia facta fuit de nocte et sine solempnitate et assensu regio, tum quia a majori et saniori parte conventus non fuerat celebrata. Sicque,

Rog. Weud.
iii. 211.

¹ Matth. vi. 31.

² *a summo . . . reportarunt*] The whole of this is written over an erasure, and copied in F., after which is inserted in F., from B. C., pope Innocent's letter to John, sending him four rings (ed. Wats, p. 223)

³ From the beginning of this chapter to the words *episcopus Cicestrensis*, in p. 113, the fuller text of B. C. is followed by F. (ed. Wats, pp. 222-3, 224-5.

⁴ *litteras*] Added in marg.

Reg. Wond.
iii. 212.

hiis rationibus propositis, petierunt ut illa electio A.D. 1207. confirmaretur, quæ clara voce et luce diei, rege consentiente et etiam præsentē, cum testibus idoneis¹ rite fuerat celebrata. Denique post multas hinc inde disceptationes,² cum papa intellexisset partes in unicam personam non posse convenire, ambas cassavit, partibus interdicens et per sententiam diffinitivam statuens, ne de cetero ad archiepiscopatus honorem alteruter electorum³ aspiraret.⁴ Rex autem Anglorum J[ohannes], qui sitienter promotionem episcopi Norwicensis desiderabat, quia specialis ei⁵ fuit, verbum suum posuerat in ore xii. illorum Romam destinandorum regiis sumptibus sustentandorum, quod efficaciter procurarent ut promoveretur dictus episcopus J[ohannes]. Convenerat autem inter regem et monachos, præstito juramento cum fidei interpositione, quod nullo modo alium quam eundem J[ohannem] eligerent;⁶ habebant insuper regias literas super hoc de rato. Sed ipsi monachi in hoc involucre ducti et seducti, immo potius infatuati, postquam intellexerunt electionem dicti J[ohannis] papæ nimis displicere et cassari, suggerentibus cardinalibus et etiam domino papa et affirmantibus, licere eis quemcunque vellent eligere, ut secure⁷ electionem celebrarent, dum modo strenuum et præcipue Anglicum eligerent. Elegerunt igitur consilio papæ et cardinalium magistrum Stephanum de Langetun, cardinalem, quo non erat major in curia, immo nec ei par in moribus et scientia. Ex tunc ergo non potuit ei papa deesse in omni tribulatione, quia creatura sua fuit. Cum sic ergo electus fuisset dictus magister Stephanus, omnes monachi Cantuarienses qui Romæ fuerunt, et qui etiam prius adversabantur, cum hymno⁸ "Te Deum laudamus"

The pope
cancels
both elec-
tions.

The monks
elect car-
dinal Ste-
phen de
Langetune.

¹ *idoneis*] ydoneis, MS.

² *disceptationes*] deceptiones, MS. and F.

³ *electorum*] eletorum, MS.

⁴ *aspiraret*] Written at first *aspi-
ret*, as in W. B. C. F.

⁵ *specialis ei*] On an erasure.

⁶ *eligerent*] elegerent, MS.

⁷ *secure*] secrete, Edd., but without authority.

⁸ *hymno*] ymno, MS.

A.D. 1207. electum memoratum archiepiscopum sollempniter palam .
proclamaverunt.

Litteræ exhortatoriæ regi Johanni diriguntur.

Pope Inno-
cent writes
to John in
his favour. Hiis ita gestis, papa Innocentius III. regi Anglorum Reg. Wend.
iii. 213.
litteras direxit, supplicans devote ut magistrum S[te-
phanum] de Langetuna, sancti Grisogoni presbiterum
cardinalem, natione Anglicum, moribus et scientia præ-
electum, omni cavillatione seposita, ad archiepiscopatum .
Cantuariensem rite electum, benigne susciperet. Priori fol. 90 a.
quoque et monachis Cantuariensibus per litteras spe- Reg. Wend.
iii. 214.
ciales et elegantes in virtute obedientiæ præcepit, ut
archiepiscopum jam dictum in pastorem susciperent,
eique in temporalibus simul et spiritualibus humiliter
obedirent.

Ecce discordia.

Anger of
the king. Cumque tandem literæ domini papæ ad regis An- Reg. Wend.
iii. 214.
glorum notitiam pervenissent, iratus est vehementer de
promotione magistri Stephani, pariter et Norwicensis
episcopi cassatione, crimenque prodicionis in monachos
Cantuarienses refundere satagebat. Dixit enim, quod
in præjudicium suæ libertatis, sine ipsius licentia sup-
priorem suum elegerant, et postmodum, ut quod male
gesserant quasi sibi satisfaciendo palliarunt, elegerunt
episcopum Norwicensem, et, thesaurum regium consu-
mentes, ad cumulum iniquitatis suæ Stephanum elege-
runt, inimicum regni Angliæ publicum; qui diu degens .
Parisiis et legens, regi Francorum erat et est familia-
rissimus, talemque fecerunt in regno secundum et in .
archiepiscopum Cantuariensem consecrari.

Ut monachi Cantuarienses expulsi sunt ab Anglia. A.D. 1207.

- Rog. Wend.
iii. 214. Versus igitur rex J[ohannes] in furorem, misit duos
 . milites crudelissimos, qui nulli norunt parcere, et
 . malignos, Cantuariam, ut totum conventum expelle-
 . rent et exilium subire cogerent. Quod et crudelius,
 . quam eis fuerat imperatum, Falco de Cantelu et Hen-
 . ricus de Cornhulle, consummaverunt, distractis omnibus
 . ecclesiæ bonis vel confiscatis. Exulantem igitur con-
 . ventum domus excepit Sancti Bertini ultra mare. Misit
 . insuper rex literas comminatorias, exprobrans domino
 . papæ de ingratitude, et improprians, quod se inde-
 . center² gerens, mala pro bonis reddisset. Cum autem
 . horum omnium notitiæ cum gravi querimonia ad
 . audientiam papæ et cardinalium pervolasset, commota
 . est tota curia vehementer.
- Cf. Rog.
Wend.
iii. 215.
- He expels
the monks
of Canter-
bury from
England.

Obiit Cicestrensis episcopus.

- . Circa dies illos obiit Symon, episcopus Cicestrensis.
- Death of
Symon, bp.
of Chi-
chester.

De eclipsi solis et lunæ.

- . Eodemque anno sol³ passus est eclipsim, ab hora
 . sexta usque ad nonam. Necnon et luna eclipsim passa
 . est anno sub eodem, forte in triste præsagium rerum
 . proximo futurarum.
- Eclipses of
the sun and
moon.

*De nativitate H[enrici] III., heredis et primogeniti
 regis Johannis.*⁴

- . Ejusdem anni curriculo, litera Dominicali G., luna
 . vero existente xi^a, die Lunæ, videlicet festivitatem
 . Birth of
prince
Henry.

¹ *et*] Interlined.

² *indecenter*] On an erasure.

³ *sol*] Added in marg.

⁴ In the lower margin is drawn

the figure of the infant prince, lying
in a cradle, and above is written,
"Nota, quando natus est rex Hen-
ricus III."

A.D. 1207. sancti Remigii, Ysabella, Anglorum regina, peperit Jo- Rog. Wend.
 1 Oct. hanni, regi Anglorum, filium suum primogenitum, et. iii. 219.
 aptatum est ei nomen avi sui, videlicet Henricus.

*Obierunt Philippus, Dunelmensis, et Gaufridus,
 Cestrensis episcopi.*

A.D. 1208. Anno Domini M^o.CC^o.VIII°. J[ohannes], rex Angliæ, Rog. Wend.
 John keeps celebravit Natale Domini apud Windleshores, ubi multa iii. 220.
 Christmas at Wind- militibus suis distribuit indumenta. Diebus autem.
 sor. paulo ante transactis et eisdem discurrebant plures et.
 Angry letters be- pluries nuncii, hinc inde literas commonitorias et com-
 tween the minatorias inter papam et regem deferentes, sed nihil.
 pope and the king. proficientes, immo iram utrobique coacervantes. De-
 John's tyranny increases. sævit itaque diatim cum incremento rex jam factus.
 tyrannus, non tantum in ecclesiasticas personas, sed.
 etiam [in]¹ suos naturales barones, milites, cives et.
 burgenses, eosdem bonis suis multipliciter spoliando,
 zelotipando.² Obierunt Philippus, Dunelmensis episco- Rog. Wend.
 pus, et Gaufridus, Cestrensis.³ iii. 220.
 Deaths of the bps. of Durham and Chester.

*Nota. Admonitio papæ multiformis facta regi
 Johanni, sed inaniter.⁴*

The pope directs certain bishops to threaten John with an interdict. Eodem anno Innocentius papa, cum multotiens et. Cf. Rog.
 multiformiter regi Anglorum misisset et scripsisset, ut. Wend.
 ab erroribus supradictis cessaret, et ut princeps pacis. iii. 220.
 et filius obedientiæ Stephanum, Cantuariensem archi-
 episcopum, virum sibi et regno suo perutilem, benigne.
 reciperet, videns ipsum in omnibus rebellem et indu-
 ratum, tactus dolore cordis intrinsecus, Willelmo, Lon-

¹ in] Om. MS. and F.

² *tirannus . . . zelotipando*] This passage is marked "*vacat*" in red letters in the margin, but it has been retained in F.

³ *obierunt . . . Cestrensis*] Added

in marg., but is in the text of W. B. C. F. The MS. and F. read erroneously *Cicestrensis*.

⁴ This chapter and the next in F. are borrowed from the fuller text in B. C. (ed. Wats, p. 226.)

doniensi, Eustachio, Elyensi, et Maugero, Wigornienti A.D. 1208. episcopis, de cardinalium suorum consilio dedit in mandatis, ut accedentes ad regem memoratum, ipsum pia sollicitudine pro negotio Cantuariensis ecclesiæ convenirent; salubriter exhortantes in Domino, quatinus eo pacto se vinci a Deo permetteret, ut victus Deum vinceret, ipsumque, cui servire regnare est, in sui favorem inclinaret. Quod si forte ipsum contumacem adhuc, sicut [hactenus]¹ extitit, invenirent et rebellem,² regnum Angliæ totum sub interdicto concluderent; auctoritate ei apostolica denunciantes, quod, si per hoc pertinaciam suam non duceret corrigendam, ipse manum adhibere curaret graviolem.

*Ut Anglia tota sub generali interdicto sit conclusa.*³

Rog. Wend. iii. 221. Memorati igitur episcopi regem⁴ humiliter adeuntes in⁵ lacrimis postularunt, ut sibi et toti regno suo parces, salubribus consiliis et precibus suam regalem magnificentiam in jam dictis inclinaret, benigne recipiendo scilicet Stephanum in archipræsulem Cantuariensem, et conventum ejusdem ecclesiæ revocando, et nobiles sibi a Deo commissos Angliæ in justitia, pace et modestia gubernando. Sed cum eundem audissent in omnibus hiis rebellem comminantem et contradicentem,⁶ nec aliud poterant reportare episcopi, prima die Lunæ, in Passione Christi, quæ tunc contigit x^o. kalendas Aprilis, sub generali interdicto regnum An-

The bishops find John contumacious, and pronounce the sentence of interdict.

23 Mar.

¹ *hactenus*] Supplied from W. B. C. F.

² *rebellem*] *rebellum*, MS.

³ In the margin is drawn the figure of a church bell reversed, and with the clapper taken out, by its side. Above is written in red, "*Interdictum*," and beneath,

"Mille ducentis annis octoque peractis,

Tollitur Angligenis cultus et ordo sacer."

⁴ *regem*] *cum regem*, MS.

⁵ *in*] On an erasure, and apparently at first written *cum*, which would be preferable.

⁶ *et contradicentem*] On an erasure.

A.D. 1208, gliæ¹ concluderunt. Cessaverunt itaque in Anglia
 State of
 England. omnia ecclesiastica sacramenta, præter solummodo confessionem et viaticum in ultima necessitate, et baptismum parvulorum; corpora vero defunctorum de civitatibus deferebantur sepelienda, et in compitis more canum humabantur. Quid plura? Recesserunt latenter ab Anglia Willelmus, Londoniensis, Eustachius, Elyensis, Malgerus, Wigorniensis, Jocelinus, Bathoniensis, et Egidius, Herefordensis [episcopi];² satius arbitantes sævitiam commoti regis declinare, quam in terra interdicta sine fructu residere.³

Many
 bishops
 leave the
 country.

Infiscantur bona ecclesiastica.

John con- Rex igitur Anglorum J[ohannes] ob causam inter- Rog. Wend.
 fiscates the dicti iratus, misit vicecomites in omnes fines Angliæ, iii. 223.
 property of the clergy. præcipiens prælatis singulis et illorum subjectis cum comminatione terrificâ, ut incontinenti a regno exirent; episcopatus insuper, abbatias et prioratus sub laicorum custodia deputans, universos redditus ecclesiasticos confiscari præcepit. Prælati tamen, nisi violenter expellerentur, exire vel exulare noluerunt; quod penitus renuerunt facere regii exactores, ne forte tempore necessitatis deesset eis promissa regis protectio, si foret ecclesia triumphatura; bona tamen eorum omnia in usus regis converterunt. Horrea clericorum, rege jubente, obserata sunt⁴ ubique, et ad commodum⁵ fisci distracta. Presbiterorum et clericorum, si quæ invenirentur concubinæ,⁶ parva nacta occasione, a regiis satellitibus inhumane tractabantur.⁷ fol. 90 b.

Incontumeliam cleri.

¹ *regnum Angliæ*] Added in marg.

² *episcopi*] Supplied from W. B. C. F.

³ MS. F. ends here abruptly, for although the rubric of the next chapter has been added from B. C., the text has not been continued any further.

⁴ *sunt*] Interlined.

⁵ *commodum*] comodum, MS.

⁶ *concubinæ*] W. B. C. read *fornicariæ*.

⁷ *si quæ . . . tractabantur*] On an erasure.

Rex homagia extorsit a nobilibus.

A.D. 1208.

Cf. Rog. . Rex igitur sibi conscius et jam timens sibi, homagia The king
Wend. iii. . rediviva a magnatibus Angliæ extorsit et obsides. exacts
224, 225. . Venientes tandem regii exactores ad Willelmum de homage
Brause, huic mandato ipsum, et maxime ejus uxorem, from his
rebellem invenerunt. Quod cum audisset, rex¹ iratus nobles.
misit milites quamplures, ut ipsos caperent incarceration Flight of
dos; sed ipsi præmuniti in Hiberniam aufugerunt. William de
Brause to
Ireland.

Obiit Philippus, dux Suaviæ.

Eodemque anno Philippus, dux Suaviæ, æmulus im- Death of
peratoris Othonis, qui contra ipsum hostiliter de impe- Philip,
rio contendebat, occiditur. Anno quoque sub eodem duke of
Cistercienses in principio interdicti cessantes, postea, ad Suabia.
mandatum abbatis sui principalis, divina celebrare præ- Nota.
sumpserunt; sed hæc præsumptio cum ad notitiam The Cister-
summi pontificis pervenisset, ad sui majorem confusio- tians are
nem denuo sunt suspensi. Hoc quoque anno peperit suspended
regina filium, videlicet Ricardum.² from cele-
brating
divine
service.
Birth of
prince
Richard.

Pecunia mittitur imperatori Othoni.

Rog. Wend. . Anno Domini M^o.CC^o.IX°. rex Anglorum J[ohannes] A.D. 1209.
iii. 225. . ad Natale Domini fuit apud Bristoldum, et ibi cap- John keeps
tutam avium per totam Angliam interdixit. Deinde Christmas
venit in Angliam dux Suaviæ³ ex parte Othonis, regis at Bristol.
The duke
of Saxony
comes to
England,
and re-
ceives
money for
the empe-
ror Otho.

¹ *rex*] Added in marg.² *Hoc . . . Ricardum*] Added in
marg.³ *Suaviæ*] So also in Wendoverand B. C., but we should read *Sax-*
oniæ. See Rymer, i. 103, and here-
after, p. 119.

A.D. 1209. *Nota præmiũ obedientie, et pœnam præsumptionis.*

The con- Eodem anno, procurante Stephano, Cantuariensi Rog. Wend.
ventual churches archiepiscopo, qui miserie Angliæ quamplurimum con- iii. 226.
allowed to doluit, indultum est ecclesiis conventualibus in Anglia.
celebrate semel in ebdomada celebrare divina. Cistercienses hac
divine service privabantur indulgentia, propter præsumptionem præ-
once a week. notatam.

Lodowicus, primogenitus regis Francorum, fit miles.

Louis, Per idem tempus¹ Ludowicus, filius Philippi Fran- Rog. Wend.
eldest son corum regis primogenitus et heres legitimus, a patre iii. 226.
of the king suo, et centum alii nobiles cum eo, cingulo donantur
is knighted. militari.

Translocatur scaccarium.

The ex- Festoque sancti Michaelis amotum est scaccarium a .
chequer is removed to Westmonasterio usque Northampton, in odium Lon-
North- doniensium. Et sic quasi gradatim omnium suorum .
ampton. in sui odium rex corda argumentose studuit provo-
29 Sept. care.²

Ut rex Anglorum cum rege Scotorum fœdus inivit.

John Circa dies istos rex Anglorum J[ohannes], magno Rog. Wend.
marches exercitu congregato, versus Scociam lora direxit et iii. 226.
with an vexilla ; veniensque in provinciam Northhambimbrorum,
army ad castellum quod Norham dicitur, acies ibidem contra
towards regem Scotorum W[illelmum] instruxit ad pugnam.³
Scotland. Quod cum regi W[illelmo] nunciaretur, impetum
ipsius quamplurimum formidavit et tirannidem ; veni-
ensque ei obviam, de pace tractavit. Sed rex Anglo-

¹ On the day of Pentecost. See
Guil. Brito, in "Rec. des Hist. Fr.,"
xvii. 82.

² *et sic . . . provocare*] The whole

of this is underscored with red, for
the purpose of omission.

³ *pugnam*] *pungnam*, MS.

rum, quasi in furorem versus, occasiones quærens A.D. 1209. malignandi,¹ improperavit illi acriter, tumultuose increpando et tanquam de proditiōe redarguendo, quod fugitivos suos et hostes publicos in regno suo receptaverat, eisque, in sui præjudiciū, auxilium præstitit et favorem. Sed cum hæc et alia ei² multa cavillose imposuisset, tandem, diligenter procurantibus utriusque regis amicis, talem concordiam inierunt, quod videlicet rex Scotorum daret regi Anglorum pro bono pacis xi.³ milia marcas argenti. Insuper, ad majorem securitatem, traderet eidem duas filias suas in obsidatum.

Terms made with William, king of Scots.

Rog. Wend.
iii. 227.

Nota post interdictum capturæ avium, aliud novum edictum enorme.

Rog. Wend.
iii. 227.

Recedente autem inde rege J[ohanne], scilicet iiio. kalendas Julii, præcepit per forestas totius Angliæ sepes comburere, et fossata, quæ circumhabitantes fecerant ad defensionem frugum suarum, complanare, ut, esurientibus hominibus, fruges et fructus bestiis exponerentur impinguandis.

28 June. John orders the hedges to be burned and ditches levelled in all the forests.

Cepit insuper homagia de libere tenentibus.

Rog. Wend.
iii. 227.

Deinde cepit rex J[ohannes] homagia de omnibus hominibus libere tenentibus, et etiam xii. annorum pueris, totius regni. Walenses insuper, licet ipsis fuisset onerosum et grave, veniebant ad regem apud Wudestoc, ut eidem, quod fuerat inauditum, homagia facerent nobiles universi. Eodemque anno Henricus, dux Saxonum, frater Othonis imperatoris,⁴ venit in Angliam.⁵ Anno quoque sub eodem Otho, filius ducis

He receives the homage of his free-tenants.

The Welsh nobles do homage at Woodstock.

Nota.

Nota.

¹ occasiones quærens malignandi] These words are also underscored with a red line, for omission.

² ei] Interlined.

³ xi.] So also B. C. I., but xii., W., ix., E., and xv. ap. Rymer, i. 103.

⁴ imperatoris] Added in marg.

⁵ Eodemque . . . Angliam] This passage is not in W. or B., but is found in C., and in Coggeshale, p. 104. It is evidently a repetition of the notice given at p. 117.

A.D. 1209. Saxoniæ, et nepos regis Angliæ, in imperatorem Ro-
 Otho IV. is manum Romæ consecratus est.¹
 consecrated
 emperor.

De clericis apud Oxoniam suspensis.

Three Per idem tempus clericus quidam, apud Oxoniam Rog. Wend.
 clerks are vacans studiis, mulierem quandam casu in terfecit; iii. 227.
 hung at quam cum mortuam deprehendisset, per fugam sibi
 Oxford for ilico consuluit. Præfectus autem urbis cum multa se-
 murder, ilico consuluit. Præfectus autem urbis cum multa se-
 who are quela accurrens, cum mulierem exanimem invenisset,
 innocent, quæsit homicidam illum in hospitio suo, quod cum
 tribus sociis suis clericis locaverat; et facti reum non
 invenientes, ceperunt tres socios ejus innocentes et facti
 etiam nescios, et in carcerem retruserunt. Deinde præ-
 cepto regis, qui clericos habuit propter interdictum.
 exosos, in contemptum ecclesiasticæ libertatis,² extra
 villam educti, suspensio perierunt. Recessit igitur uni-
 versitas clericorum scolarium, ad circiter tria milia, tam
 The whole of the scholars leave
 Oxford in conse-
 quence. quence. magistri quam discipuli; quorum quidam apud Cante-
 bruce, quidam vero apud Radingum, quidam quoque.
 apud Maidenestane studiis vacantes, villam Oxoniæ.
 scolis vacuam reliquerunt.

Hugo de Welles³ episcopus fit Lincolnienensis.

Hugh de Eodem quoque anno Hugo, archidiaconus Wellensis Rog. Wend.
 Welles, et regis cancellarius, ad episcopatum Lincolniensem, iii. 228.
 archdeacon et regis cancellarius, ad episcopatum Lincolniensem,
 of Wells, eodem rege procurante, promotus, accepta licentia a fol. 91 a.
 conse- rege ut transfretaret, ab archiepiscopo Rothomagensi Rog. Wend.
 crated bp. consecrandus, statim ex quo applicuit in Normanniam, iii. 231.
 of Lincoln. consecrandus, statim ex quo applicuit in Normanniam,
 contulit se ad Stephanum, Cantuariensem archiepisco-
 pum, et, facta ei canonica obedientia, munus⁴ ab eo

¹ In W. B. C. is added, "iiiiº.
 [iiiº., C.] nonas Octobris." [4 Oct.]

² *in contemptum libertatis*
 These words are underscored with
 red, for omission, but they are also
 in W. B. C.

³ Welles] Velles, MS.

⁴ *munus*] In W. B. C. the date is
 added, "xiiiº. kalendas Januarii."
 [20 Dec.]

consecrationis suscepit. Quod cum a rege compertum A.D. 1209.
est, quasi in furorem versus, recepit in manu episcopa- John seizes
tum Lincolniensem, atque omnia ejus emolumenta in the bishop-
usus suos convertit.¹ Waltero quoque de Grai sigil- ric into his
lum² suum tradens, fecit eum cancellarium, qui in hands.
omnibus regni agendis plus regis quam Dei studuit Walter de
facere voluntatem. chancellor.

Judæi ad gravissimam redemptionem compelluntur.

Rog. Wend. Anno Dominicæ incarnationis M^o.CC^o.X^o. rex Johan- A.D. 1210.
iii. 231. nes fuit ad Natale Domini apud Windleshores, præ- John keeps
sentibus omnibus fere Angliæ magnatibus et eidem Christmas
communicantibus, non obstante sententia quæ fuerat at Windsor.
innodatus, quæ, licet non publicata, omnium Angliæ
climatum partes pervolavit et aures subintravit; om-
nibus enim sese subtrahentibus nocive insidiabatur.
Deinde, rege jubente, capti sunt per totam Angliam The Jews
omnes Judæi utriusque sexus, et incarcerati mirabiliter are seized
torti, ut sic ab eis rex pecuniam extorqueret; unde ab and tor-
tured.
Rog. Wend. uno solo, avulsis dentibus, x. milia marcarum emunxit.³
iii. 232.

Excommunicatur Otho imperator.

Cf. Rog. Circa dies illos Otho, Romanus imperator, eo quod The empe-
Wend. iii. jura imperii studuit revocare, tam ab ipso papa quam ror Otho
232, 233. a Fretherico, rege Siciliae, tempore vacationis quæ de- excommu-
tinebantur⁴ occupata vendicavit.⁵ Unde papa vehemen- nicated
ter iratus, commovit in eum ipsum Frethericum, et in by pope
eundem Othonem sententiam tulit excommunicationis, Innocent.
atque universos, tam Alemanniæ quam imperii Romani,
ab ejus fidelitate magnates absolvit. Quod iram regis
contra papam in majus odium obduravit.

¹ convertit] covertit, MS.

² sigillum] siggillum, MS.

³ emunxit] emuncsit, MS. and E.

⁴ quæ detinebantur] On an erasure.

⁵ vendicavit] Added to the text,
after which another word has been
erased.

A.D. 1210. *Rex J[ohannes] in Hiberniam iter direxit.*

John's expedition to Ireland. 6 June. John de Grai, bp. of Norwich, appointed justiciary, who changes the form of the Irish money.

Eodem anno Arex nglorum J[ohannes], copioso congregato exercitu apud Penbroc, profectus est in Hiberniam, et ibidem applicuit viii^o. idus Junii. Cumque ad Dublinensem pervenisset civitatem, occurrerunt ei omnes fere reguli totius Hiberniæ, paucis supersedentibus, qui in locis inexpugnabilibus habitabant; et accedentes præ timore crudelitatis¹ suæ, homagium ei fecerunt et fidelitatem, et leges Anglicanas susceperunt. Et præfecit eis rex custodes et ballivos, stabiliens eisdem Johannem de Grai, episcopum Norwicensem, pro justiciario, qui monetam eorum convertit in rotunditatem.

Rog. Wend.
iii. 233.

Rog. Wend.
iii. 234.

*Nota in tyrannide, Deo irato, impetum ad velle
prosperum.*

John's proceedings against those who rebelled. He sends Will. de Brause, with his wife and son, to be imprisoned at Windsor.

Hiis ita gestis, rex hostiliter ac fortiter progrediens, plurimas rebellium terras cepit et munitiones, fugientibus a facie ipsius Waltero de Lasey cum aliis multis, qui in manibus tam inhumani tyranni² incidere³ quasi fulgur metuebant. Tandem in Midiam veniens, uxorem Willelmi de Brause, mulierem nobilissimam Matildem, et Willelmum, filium ejus, cum uxore sua comprehendit; quos vinculis constrictos in Angliam misit, apud Windleshores incarcerationandos.

Rog. Wend.
iii. 234.

*Rediit⁴ rex de Hibernia, et jubet matrem et filium
fame perimi.⁵*

John returns to London, Ad votum⁶ igitur rex J[ohannes] triumphans in Hibernia, dispositis⁷ ibidem negotiis, navem reditu-

R. Wend.
iii. 234.

¹ *crudelitatis*] On an erasure.

² *inhumani tyranni*] These words are underscored with red, and in their place is substituted *crudelis* in the margin.

³ *incidere*] incedere, MS.

⁴ *Rediit*] Redit, MS.

⁵ *et jubet . . . perimi*] This portion of the rubric does not apply to the present chapter. See afterwards, p. 124.

⁶ *Ad votum*] On an erasure.

⁷ *dispositis*] dispotis, MS.

rus ascendit, et in Anglia applicuit, ^{iii.}¹ kalendas ^{A.D. 1210.} Septembris. Deinde Londonias veniens, fecit omnes ^{30 Aug.} Angliæ prælatos in præsentia sua convenire, abbates, ^{and exacts} priores, abbatissas, Templarios, Hospitalarios, custodes ^{a large sum} villarum Ordinis Cluniacensis, et aliorum transmarinorum. Qui omnes ad tam gravem compulsi sunt redemptionem et rerum dilapidationem, quod summa ^{¶ Nota} extortæ pecuniæ ad centum milia libras esterlingorum ^{execrabilem} fertur ascendisse. Cistercienses quoque de regno Angliæ, ^{pecunia} aliis exceptis, ^{extorsionem.} ^{The Cistercians are} ^{especially} ^{mulcted.} ² ^{Persons} ^{who carried} ^{out these} ^{measures.} ³ ^{Robertus de Thurnham,} ^{et Reginaldus de Cornhulle,} ^{milites.}

Electi sunt quidam in episcopos.

Anno quoque sub eodem Walterus de Grai electus ^{Elections} ^{of the bps.} ^{of Chester} ^{and Exeter.} ⁴ ^{Staffordiensis, in Exoniensem.}

De miserabili morte Matildis de Brause et filii ejus.

Rog. Wend. ^{iii. 235.} Eodem tempore Matildis, mulier nobilissima, uxor ^{Death of} ^{Will.} ^{Brause, his} ^{wife, and} ^{son.} ⁴ ^{So also in B. C., but neither of} ^{these bishops elect was ever conse-} ^{crated.}

¹ ^{iii.}.] So also B. C., but ^{iii.} in W.

² ^{nefariæ}] ^{nephariæ}, MS.

³ ^{Thurnham}] ^{Thurham}, MS.

A.D. 1210. putati, durissime ac dirissime, jubente rege, fame cum dolore perierunt. Cujus doloris series, si describeretur, lacrimas executeret etiam¹ barbarorum.

Ut rex J[ohannes] Walenses sibi subjugaverit.

A.D. 1211. Anno gratiæ M^o.CC^o.XI°, rex J[ohannes] fuit ad Natale Domini apud Eboracum, præsentibus comitibus et baronibus regni. Quo etiam anno idem rex apud Album-monasterium, magno exercitu congregato, profectus est in Walliam viii^o. idus Julii; ubi in fortitudine gravi Walliæ interiora perlustrans, ad Snaudunam usque, obvia sibi quæquæ conterendo, penetravit. Reges et omnes nobiles sibi sine contradictione subjugavit, accipiens obsides ex eisdem, ex quibus xx^{ti}. et viii^o. postea suspendi sine misericordia præcepit. Ac deinde cum prosperitate ad votum triumphans, ad Album-monasterium remeavit, die Assumptionis beatæ Mariæ. Veniensque apud Norhamtonam, nuncios domini papæ ibidem cum mandatis apostolicis obvios habuit, Pandulphum videlicet subdiaconum et domini papæ familiarem, ac de militia Templi fratrem Durandum, qui ad hoc venerunt, ut pacem inter regnum et sacerdotium reformarent. Rex autem ad exhortationem nunciorum grantanter concessit, ut archiepiscopus Cantuariensis et monachi, atque omnes episcopi ab Anglia proscripti, cum pace sua ad propria remearent; sed quia de dampnis et eorum bonis confiscatis rex archiepiscopo et episcopis noluit satisfacere, nuncii, infecto negotio, ad Gallias redierunt. Quo facto, rex cepit a militibus, qui exercitui in Wallia non interfuerunt, de quolibet scuto duas marcas. Eodemque anno vir nobilis Rogerus, Cestrensis constabularius, vitam finivit.

Rog. Wend.
iii. 235.

Rog. Wend.
iii. 236.

¶ *Extorsio pecunie argumentosa.*
Death of Roger, constable of Chester.

¹ *etiam*]. on an erasure.

fol. 91 b.

Reginaldus, comes Bononiæ, exulat.

A.D. 1211.

Rog. Wend.
iii. 236.

Eodemque tempore Reginaldus, comes Bononiæ, vir strenuus et in arte militari probatissimus, a Philippo, Francorum rege, de comitatu suo expulsus et omnibus bonis suis privatus, confugit ad regem Angliæ J[ohannem], qui statim trecentas terræ libratas contulit eidem; comes autem regi homagium fecit, et fidelitatem juravit.

Reginald,
count of
Boulogne,
does ho-
mage to
John.

Leolinus compellitur ad deditionem.

- . Leolinus autem, princeps Northwalliæ, exemplis per-
territus prædictorum, sub potentiori manu humiliatur,
. et compellitur ad deditionem.

Llewellyn,
prince of
North
Wales, sur-
renders.

*De obitu Roberti de Thurnham et Willelmi de Brause.*Rog. Wend.
iii. 237.

- . Per idemque tempus obiit Robertus de Thurnham.
Obiit quoque Willelmus de Brause senior, qui a facie¹
regis J[ohannis] ab Hibernia ad partes fugit Galli-
canas, apud² Curbulam,³ vigilia sancti Laurentii.
. Cujus corpus delatum est Parisius, et apud Sanctum
. Victorem honeste tumulatum.

Deaths of
Rob. de
Thurnham
and Will.
de Brause
senior.
9 Aug.

*Aggravat papa manum in regem J[ohannem].*Rog. Wend.
iii. 237.

Eodem anno Innocentius papa, cum rex Anglorum J[ohannes] nunciis ejus sibi monita prædicantibus salubria adquiescere contempsisset, multimodam ipsius supra modum admirans contumaciam, reges et omnes

Pope Inno-
cent ab-
solves from
their fealty
all those
who are

¹ facie] face, MS.² apud] Before this word, *obiit* is added in the margin, but is superfluous.³ Curbulam] So also B. C. ; but in W. I. *Cordubam*, erroneously.

A.D. 1211. alios, tam pauperes quam potentes, ad coronam Angliæ
 subject to spectantes, a regis fidelitate et subiectione absolvit;
 the crown districte et sub pœna excommunicationis præcipiens
 of England. universis et singulis, quatinus ipsum in mensa, consilio et colloquio arctius evitarent.

*Rex Anglorum filium regis Scociæ Alexandrum
 cingulo donavit militari.*

A.D. 1212. Anno Domini M^o.CC^o.XII°. rex Anglorum J[ohannes] Rog. Wend
 John keeps fuit ad Natale apud Windleshores; et in Quadragesima iii. 238.
 Christmas
 at Windsor. sequente, Dominica qua cantatur "Lætare Jerusalem,"
 8 March. idem rex Alexandrum, filium regis Scotorum et heredem legitimum, cingulo donavit militari, Londoniis.

Fugiunt multi ab obsequio regis.

His cruelty towards those who avoided him as excommunicate. Eisque diebus, cum rex J[ohannes] clam percepisset. aliquos recedere ab obsequio suo, et ipsum ex participio vitare, et¹ habere pro excommunicato, desævivit in eosdem, utpote in Galfridum,² clericum suum de scaccario, fidelem et moralem, quem incarcerationum arctissime in capa plumbea fecit interire apud Notingham;³ quem etiam⁴ pro causa sua honesta mortis constat esse martirem. Magister Willelmus de Nectona, alius ejusdem regis clericus, homo fidelis et omni dignus honore, clam et subito ad partes fugit transmarinas, et evitans discriminis laqueos apud Curbolam multis diebus latitavit.

¹ vitare, et] Interlined.

² Galfridum] Galfridum de Norwico, B. C. In the latter MS. this event is inserted under the year 1213.

³ apud Notingham] Added in marg.

⁴ etiam] Interlined.

. *Obierunt multi fugientes a facie regis J[ohannis].* A.D. 1212.

. Anno quoque sub eodem multi nobiles, præcipue Deaths of
clerici, dum insolito aere et cibis in partibus ultrama- many noble
rinis et remotis ac ignotis, fugientes a facie perse- personages
quentium, et consortia, consilia et obsequia regis who fled to
J[ohannis] evitantes, ad Dominum, non sine martirii the conti-
præmio, migraverunt. Quorum primus fuit¹ Gaufridus, nent.
. de quo prædictum est. Obit quoque Gaufridus, Ebo-
racensis archiepiscopus, multum regi J[ohanni] pro
. salutis suæ monitis exosus et dampnificatus,² et pro-
scriptus. Obit et Malgerus, Wigorniensis episcopus,
ob libertatem ecclesiæ Anglicanæ exul et proscriptus a
. regno et bonis omnibus spoliatus, apud Pontiniacum;
. ubi gaudet Cisterciensis Ordinis sacer³ conventus ibidem
. degens magnum, quem ei transmisit Anglia, habere
. Christi confessorem. Obit quoque Baldewinus, comes
. de Alba-marla, et bonus abbas Sancti Ædmundi
. Samson.

*Walenses recalcitrant, unde puniuntur. Præmunitur
rex de imminenti⁴ confusione sua.*

Rog. Wend. Eodem tempore Walenses de latibulis hostiliter pro- The Welsh
iii. 238. rumpentes, fracto foedere, ut moris est eis, ceperunt break out
quædam castella regis Anglorum, et omnes in eis in rebel-
inventos decapitarunt, tam milites quam servientes; lion.
villasque quamplurimas combusserunt, et cum præda

Rog. Wend. maxima indempnes redierunt. Quod factum, cum ad John
iii. 239. regis notitiam pervenisset, indignatus vehementer in marches
iram excanduit, et congregans exercitum innumera- against
them.
bilem, omnes fines Walensium simul cum incolis ex-
terminare disponit. Cumque rex tandem sic accensus

¹ *fuit*] Added in marg.

² *dampnificatus*] dapnificatus,
MS.

³ *sacer*] On an erasure.

⁴ *imminenti*] iminenti, MS.

A.D. 1212. ad Notingham cum magno hominum tumultu pervenisset, antequam cibum sumeret, fecit xxviij^o. pueros, quos anno præterito a Walensibus susceperat obsides, ut prætactum est, in tantæ transgressionis ultionem, patibulo suspendi; ex quo tempore vocaverunt eum. Walenses tirannum.¹

He hangs some youths received as hostages.

Præmunio.

Letters brought to John, warning him of the defection of his nobles.

Deinde, cum sedisset ad mensam, venit nuncius quidam ad ipsum anhelus,² qui per literas regis Scociæ ipsum de facto papæ et de proposito magnatum, nec non et regis Francorum, plenius præmunivit et instruxit. Adhuc autem, ipso nuncio præsentē, ecce alius festinus ex parte filiæ suæ, uxoris Leolini,³ cum literis eadem continentibus, cum hoc additamento, quod, si quod proposuerat bellum aggredieretur, a suis etiam magnatibus, qui omnes absolutos se sciebant a fidelitate ejus, in discrimine mortis, hoc etiam volente papa, derelinqueretur,⁴ quasi scismaticus⁵ et condempnatus. Rex autem, hiis auditis, non mediocriter perturbatus, proposito mutato, venit properanter Londonias, misitque⁶ nuncios ad magnates universos maxime suspectos, exigens obsides ab eisdem. Multi vero præceptis tyrannicis non audentes resistere, tradiderunt ei filios, nepotes et propinquos. Verumtamen Eustachius de Vesci et Robertus filius-Walteri, tam laqueos anathematis quam ipsius retia pertimescentes, necnon et alii, quos longum foret enumerare, ad sinum refugii, quem pandebat misertus eorum Francorum rex, clanculo confugerunt.

He returns to London, and demands hostages of the nobility.

Some take refuge in France.

Cf. Rog. Wend. iii. 239.

Rog. Wend. iii. 240.

¹ *tirannum*] On an erasure.

² *anhelus*] hanelus, MS.

³ *Leolini*] Interlined.

⁴ *derelinqueretur*] After this word

is a mark of caret, but nothing is added in the margin.

⁵ *scismaticus*] cismaticus, MS.

⁶ *misitque*] *que* is interlined.

De Petro heremita, et ejus prophetia.

A.D. 1212.

Rog. Wend.
iii. 240.

Sub eisdem quoque diebus erat in provincia Eboracensi heremita quidam, Petrus nomine, qui, eo quod multis futura multa prædixerat, Sapiens cognomento¹ dicebatur. Hic inter alia, quæ spiritu prophetiæ tactus viderat de rege Johanne, palam coram cunctis publice asserebat, quod non foret rex in die Dominicæ

Prophecy
of Peter
the hermit,
respecting
John.

*Prophetia
sub invo-
lucro.*

15 May.

fol. 92 a.

Ascensionis proximo sequentis nec deinceps, sed die illa coronam Angliæ ad alium transferri prædixit. Cujus assertio, cum ad regis notitiam devenisset, et, ipso jubente, ante ipsum adduceretur, quæsivit ab eodem, si die illa foret moriturus, vel quo ordine a regni² solio privaretur. Qui respondit, "Noveritis certissime, quod die prædicta rex non eris; et si de mendacio convincar, de me quod placuerit faciatis." Cui rex, "Fiat," inquit, "secundum verbum tuum."

Tunc tradidit illum rex ad custodiendum, donec finis videretur. Sollicitavit igitur interim dominus papa regem Francorum, et prælatos et magnates Franciæ et omnes episcopos Angliæ, tam illos qui in Francia morabantur exules quam illos qui in Anglia vel in confinibus morabantur, necnon et magnates Angliæ, ut in tirannum et hostem ecclesiæ Johannem, quandoque regem Angliæ, potenter insurgerent, merito a regali dejectum dignitate, ne de consensu viderentur in canonem incidisse. Unde cœpit esse familiaritas inter Francos et Anglos, sed occulta; formidabant enim hii et illi, ne ecclesia universalis et etiam fides catholica per hanc discordiam detrimentum vel potius ruinam pateretur.

The king
orders him
to be im-
prisoned.

The pope
endeavours
to excite
the clergy
and no-
bility of
France and
England
against
John.

¹ cognomento] congnomento, MS. | ² regni] rengni, MS.

A.D. 1212.

Rex J[ohannes] abjudicatus est a regno.

The abp.
of Canter-
bury and
bps. of
London
and Ely go
to Rome, to
complain
of John's
proceed-
ings.

Sentence of
deposition
is pro-
nounced
against
John.

Circa hos quoque dies Stephanus, archiepiscopus Can-
tuariensis, W[illelmus], Londoniensis, et E[ustachius],
Elyensis episcopi, Romam profecti, innuerunt domino
papæ multimodas rebelliones et enormitates, quas fece-
rat rex J[ohannes], a tempore interdicti usque in diem
tunc præsentem; manus sævitæ contra Deum sanc-
tamque ecclesiam aggravando; unde humiliter domino
papæ supplicabant, ut Anglicanæ ecclesiæ, jam quasi in
extremis laboranti, dignaretur subvenire. Tunc papa
perturbatus sententialiter diffinivit, ut rex Anglorum
J[ohannes] a solio regni deponeretur, cui alius succe-
deret qui dignior haberetur. Ad hujus quoque sententiæ
executionem, scripsit regi Francorum P[hilippo], quati-
nus in remissionem omnium peccatorum hunc laborem
assumeret, et, rege Anglorum a regni solio expulso,
ipse et successores sui regnum Angliæ jure perpetuo
possiderent. Scripsit insuper omnibus magnatibus per
diversas nationes constitutis, ut ad regis Anglorum
dejectionem sese cruce signarent, regemque Francorum
ducem capitalem sequentes, vindicare injuriam univer-
salis ecclesiæ non omitterent. Statuit insuper, ut ¹ qui-
cunque ad expugnandum regem illum contumacem opem
impenderint vel auxilium, sicut illi qui sepulchrum
Domini visitant, tam in rebus quam personis et anima-
rum suffragiis, in pace ecclesiæ securi permaneant.

Rog. Wend.
iii. 241.

Rog. Wend.
iii. 242.

Iterum mittitur Pandulphus ad regem Johannem.

Pandulph
sent to
France.

Hiis ita gestis, misit dominus papa Pandulphum
subdiaconem ad partes Gallicanas, cum archiepiscopo et
episcopis supradictis, ut in ipsius præsentia ea, quæ
superius digesta sunt, exequerentur. Sed Pandulphus
a papa recessurus, remotis omnibus, secreta colloquutione

Rog. Wend.
iii. 242.

¹ *ut*] On an erasure.

seiscitavit, si forte in regem Anglorum fructum poeni- A.D. 1212.
tentiae inveniret, [quid sibi inde fieri placeret. Tunc]¹ Form of
papa ei quandam pacis formam expressit, cui, si rex submission
assentiret, gratiam posset adhuc invenire. Quae forma, by the
quia occulta, non nisi in occultis Rotulis aliquorum pope from
poterit reperiri.² John.

Nota de incendio mirabili Londoniis scæviente.

Hoc quoque anno combusta est ecclesia Sanctae Mariae Great fire
de Suwerc Londoniarum, et pons Londoniarum inter in South-
tres columnas, et capella super pontem, et omnes wark and
domus super eundem pontem, cum magna parte civi on London
tatis et villae de Suwerc, igne Thamisiā transiliente. bridge.
Perierunt quoque multi³ homines cum mulieribus, par-
vulis et equis, pars submersa, pars combusta, in nocte
videlicet Translationis sancti Benedicti; ita ut vide- 11 July.
retur ignis fatalis et coelitus demissus, ad vindictam,
correctionem, et hominum correctionem. Roberti filii- The lands
Walteri et Eustachii de Vesci et aliorum baronum, of Robert
necnon et clericorum, possessiones confiscantur, bona Fitz-
distrahuntur, munitiones complanantur, homines de- Walter and
struuntur; eosdemque et⁴ dominos eorum utlagari others are
cated.
[rex]⁵ praecepit.

*De Falcone vel Falcasio.*⁶

Surrexitque eisdem diebus virga furoris Domini, Character
Falco nomine, qui a falce, id est, ab exterminante in- of Faukes
strumento merito potuit denominari; regis ædituus et [de
minister, ipsi in clientela militans, et unus custodum Breauté].
Marchiae Walensis, arcens Walenses, ne in homines
regis prorumperent, quorum terra erat Walliae con-
termina; natione Neuster, ortu spurius. De quo, cum

¹ quid . . . Tunc] Supplied from W. B. C.

² Quae . . . reperiri] On an erasure. See hereafter, p. 135.

³ multi] In B. is interlined, *circiter mille*, and so copied in C.

⁴ et] Interlined.

⁵ rex] Supplied to complete the sense.

⁶ vel Falcasio] Added in marg.

A.D. 1212. audisset rex illum nullum genus facinorum formidare, .
 promptum¹ ad incendia, humanum sanguinem sitientem, .
 ad ecclesias violandas paratum, ad prædas voluntarium, .
 vocavit eum, ut ejus incendiarius esset et exterminator.
 execrabilis.

*Nota excusationem in peccatis.*²

John extorts deeds of gift from the religious houses. Rex eisdem temporibus ab omnibus religiosis domi-
 bus, maxime Cisterciensis Ordinis, ad excusandas ex-
 cusationes in peccatis cartas exegit et extorsit, quibus, .
 vellent nollent, testarentur se gratis contulisse et ad
 subsidium pium regni, omnia quæcunque ab eisdem.
 extorserat violenter.

*De reditu Cantuariensis archiepiscopi et episcoporum
 a sede apostolica, qui in Angliam venerunt.*

A.D. 1213. Anno gratiæ M^o.CC^o.X^o.III°., rex Johannes ad Natale Rog. Wend.
 Domini tenuit curiam suam apud Westmonasterium; iii. 242.
 John keeps Christmas at West-
 minster. quo tempore increbruerunt rumores de morte Gaufridi, .
 archiepiscopi Eboracensis, qui etiam merito martir ha-
 bendus est, quia per septennium proscriptionem passus Rog. Wend.
 est, et pro executione justitiæ persecutionem septennem. iii. 243.
 The abp. of Canter-
 bury and
 bps. of
 London
 and Ely
 publish in
 France the
 sentence
 of John's
 deposition. Eodemque anno, mense Januarii, redierunt a curia
 Romana Stephanus, Cantuariensis archiepiscopus, W[il-
 lelmus], Londoniensis, et E[ustachius], Elyensis episcopi;
 et, habito in partibus transmarinis concilio, regi Fran-
 corum et episcopis Gallicanis, cum clero pariter et
 populo, sententiam, quæ in regem Anglorum J[ohan-
 nem] Romæ pro contumacia lata fuerat, sollempniter
 promulgarunt. Deinde, ex parte domini papæ, tam
 regi Francorum quam ceteris universis, in remissionem
 peccatorum omnium injunxerunt, ut omnes pariter ad
 Angliam hostiliter accedentes, ipsum Johannem a regni
 solio præcipitarent, alium, qui dignus foret, subrogantes.

¹ *promptum*] promptum, MS.

² *excusationem in peccatis*] On an erasure.

Pristinum desiderium regis Francorum jam completum est. A.D. 1213.

Rog. Wend. iii. 243. fol. 92 b. Tunc rex Francorum rem diu desideratam intelligens et acceptans, accinxit se ad pugnam,¹ atque omnes suæ ditionis homines jussit in octavis Paschæ, sub nomine culvertagii, apud Rothomagum ita potenter convenire, ne crimine lesæ majestatis dampnum ac condignam poenam incurrere mererentur simul et exheredationis. Fecit præterea omnes naves suæ potestatis, et alias multas, quas colligere poterat, frumento, vino, carne, armis et aliis necessariis optime communi-
 re, ut hiis exercitus suus abundaret.²

The king of France makes preparations to invade England.

Ut rex J[ohannes] hostibus resistere studuerit.

Cf. Rog. Wend. iii. 244-246. Rex igitur super omnibus hiis plenius edoctus, fecit John submonere³ omnes latera mariuin inhabitantes, ut cum suis navibus, bene armamentis communitis, essent prompti⁴ ad eundem, quo præciperet, sine hæsitatione properare.⁵ Similiter et fecit per omnes comitatus submonere cunctos homines ad arma juratos, et qui servitium sibi debebant militare, ut non longe a mari, ubi decretum, quasi præliaturi convenirent; sed cum congregarentur, tantus cœpit eorum numerus accrescere, quod victualia eis defuerunt. Licentiato igitur plebeio exercitu⁶ et remisso, retenti sunt tantum idonei⁷ ad pugnandum, qui cum ad Beramdonam venientes apparuerunt, recensiti sunt strenui et bene armati ad plusquam lx. milia virorum, exceptis quingentis militibus et equitibus multis, quos Johannes, Norwicensis epi-

summons forces to resist him.

Who assemble on Barham down.

¹ pugnam] pungenam, MS.

² abundaret] habundaret, MS.

³ The writ is given in Wendover and B. C., dated from the New Temple, London, 3 March.

⁴ prompti] promti, MS.

⁵ properare] Added on to the text.

⁶ plebeio exercitu] Added in marg.

⁷ idonei] ydonei, MS.

A.D. 1213. scopus, ab Hibernia jam adduxerat, cum manu pedestri . numerosa.¹ Constituit rex præterea cum hostibus na- Rog.Wend. iii. 246.
vale bellum conserere, ut eos in pelago submergeret, antequam aridam occuparent.

De adventu Pandulphi ad regem.

Pandulph
sends to
John, to
request an
interview.

He urges
the king's
submission
to the
church.

Dum autem rex Anglorum cum innumera arma- Rog.Wend. iii. 246.
torum copia regis Francorum præstolaretur adventum, applicuerunt duo fratres de militia Templi apud Doveram, et venientes ad regem, amicabilem dixerunt ei, "Mittimur ad te ex parte Pandulphi, qui pro utilitate vestra vobiscum cupit habere colloquium, qui proponet tibi viam reconciliationis, licet in curia Romana a jure regni Angliæ fueris abjudicatus et sententialiter condemnatus."² Quod cum regi placuisset, redierunt Templarii pro Pandulpho. Quem cum addux-
issent, dixit idem P[andulphus] regi, "Ecce, rex Francorum potentissimus in ostio Sequanæ³ cum innumera navium multitudine, et majora expectans, paratur te . R.Wend. iii. 247.
invadere, quasi Deo et ecclesiæ sanctæ universali⁴ et papæ rebellem, coronam Angliæ auctoritate papali adepturus. Veniunt etiam cum illo omnes episcopi Angliæ proscripti, cum clericis et laicis per te exultantibus, ut, ipso duce, sedes episcopales cum rebus aliis te invito recipiant. Jactat se præterea idem rex cartas habere omnium fere Angliæ magnatum de fidelitate et subjectione, de consensu et conniventia domini papæ, unde plenam concipit securitatem ad finem perducere quod incepit desideratum. Si tamen adhuc sufficientem præstare volueris cautionem judicio ecclesiæ parendi et humiliari, poteris adhuc ex clementia sedis apostolicæ regnum recuperare, a quo pro contumacia Romæ abjudicatus fuisti."

¹ *adduxerat . . . numerosa*] The first word is on an erasure, and the rest added in marg.

² *condempnatus*] *condepnatus*, MS.

³ *Sequanæ*] So also E. In W. B. C. *fluminis* is added, as again, p. 137.

⁴ *universali*] On an erasure.

Quomodo rex J[ohannes] humiliabatur.

A.D. 1213.

Cf. Reg.
Wend. iii.
247, 248.

Hiis igitur intellectis, humiliatus est rex,¹ licet John submit, although unwillingly.
invitus et mente perturbatus, videns undique sibi con-
fusionis periculum imminere.² Demersus igitur in de-
sperationem, persuasionibus Pandulphi volens nolens in-
formam pacis sibi probrosam adquevit. Quam cum Substance of the
rex intellexisset, usque ad spiritus intimi amaritudinem
commovebatur.³ Cujus summa⁴ est, quod rex omnem
rancorem omnibus remittens, omnes proscriptos benigne
revocabit, et de omnibus offensis et jacturis satisfaciet.

R. Wend.
iii. 252.

Hoc autem factum fuit apud Doveram, et carta arti-
culatim distincta et utrobique concessa, xiii^a. die Maii,
anno regni regis Johannis xiii^{io}.

Item, de alia carta, quæ detestabilis⁵ dicitur.

Reg. Wend.
iii. 252.

Rebus hiis,⁶ ut jam dictum est, peractis, convenerunt Another meeting between
iterum rex J[ohannes] et Pandulphus cum proceribus
regni apud domum militum Templi juxta Doveram, John and Pandulph,
xv^a. die Maii,⁷ vigilia Ascensionis; ubi idem rex, at which
juxta quod Romæ fuerat sententiatum, resignavit coro- the king resigns his
nam suam cum regnis Angliæ et Hybernæ in manus crown to
domini papæ, cujus tunc vices gerebat Pandulphus the pope.
memoratus. Unde cartam⁸ fecit omnibus seculis de- Substance of the
testandam, quæ in multis Rotulis poterit inveniri.⁹ of the
Cujus summa est, quod tanquam feodarius¹⁰ regnum¹¹ resignation.

¹ rex] Added in marg.

² imminere] iminere, MS.

³ cum rex . . . commovebatur] On an erasure.

⁴ The letters patent are in Rymer, i. 111, and Wend., iii. 248-252, as also in B. C. (ed. Wats, pp. 235, 236.)

⁵ detestabilis] detestalis, MS.

⁶ hiis] Interlined.

⁷ Maii] Mai, MS.

⁸ The charter is in Rymer, i. 111,

Wend. iii. 252-254, and B. C. (ed. Wats, pp. 236, 237) dat. 15 May.

⁹ in multis . . . inveniri] On an erasure, except two syllables of the last word, which, having originally been *reperiri*, now stands *inveniri*.

¹⁰ feodarius] So also I. and Cogges. p. 105; *feudarius*, B. marg., and C., but *secundarius* in W., B. text, and Edd.

¹¹ regnum] regnu, MS.

A.D. 1213. Angliæ suscepit, solvendo pro regno¹ Angliæ et pro Hibernia mille marcas esterlingorum. Fecit quoque homagium, cujus forma² sic incipit, "Ego Johannes," etc. Et sic humiliatus est³ rex Johannes.⁴

Petrus et filius pro assertione veritatis suspenduntur.

John orders Peter the hermit and his son to be hung.

Dies autem Ascensionis instabat in crastino,⁵ futurus non solum regi, sed et aliis omnibus formidabilis et suspectus, propter assertiones Petri heremitæ, qui, ut prædictum est, eidem regi prophetaverat, quod in die Ascensionis, nec deinceps, foret rex. Sed cum diem præfixum sanus et incolumis supervixisset rex, præfactum Petrum, qui in castro de Corf in vinculis tenebatur, jussit ad caudam equinam alligatum ad villam de Warham per plateas trahi,⁶ et ibidem cum filio suo patibulo suspendi. Unde multis videbatur indignum, quod tam crudeli morte pro assertionem veritatis puniretur; si enim ea, quæ superius gesta leguntur, [subtiliter perpendantur],⁷ comprobabitur, licet sub involucrum, veram dixisse et efficacem prophetiam. Unde a multis ipse P[etrus], et maxime filius ejus penitus insons, martir esse videtur⁸ et assertor veritatis manifestæ omni sapienti.

Rog. Wend. iii. 255.

Rog. Wend. iii. 256.

¹ regno] Interlined.

² In Rymer, i. 112, Wend. iii. 255, and B. C. (ed. Wats, p. 237.)

³ est] Interlined.

⁴ sic incipit . . . rex Johannes] On an erasure.

⁵ According to all the authorities, Ascension day in the year 1213 fell on Thursday, 16th May, and this is confirmed also by the date of John's submission; yet a chronological difficulty hence arises. For if As-

cension day was on the 16th May, then Easter day ought to fall on the 7th April, whereas in all the tables Easter day in 1213 is stated to have fallen on the 14th April, which would postpone Ascension day to the 23rd May.

⁶ trahi] On an erasure.

⁷ subtiliter perpendantur] Supplied from W. B. C.

⁸ esse videtur] Written over an erasure of several words.

*Ut Pandulphus cum parte restitutionis ablatorum A.D. 1213.
ad Gallias transfretaverit.*

- Rog. Wend. iii. 256. Hiis ita gestis, Pandulphus cum cartis memoratis Pandulph returns to France.
transfretavit¹ ad Gallias, viii^o. milia libras esterlingo-
rum secum asportans, ut archiepiscopo et episcopis,
monachis Cantuariensibus, ac ceteris causa interdicti
exulantibus, in parte restitutionis satisfaceret ablato-
rum. Deinde regem Francorum diligenter admonere He ad-
cœpit, qui jam parabatur hostiliter transfretare, ut monishes
desisteret a proposito, et ad propria pacifice remearet. the king of
France to
Hæc audiens rex Francorum, iratus nimis doluit se desist from
his warlike
verbis fallacibus fuisse² deceptum; expenderat enim³ prepara-
tions.
jam plusquam lx^a. milia libras in illo magnifico ap-
paratu. Unde, quia suggestione⁴ papali hoc fecerat, Philip re-
asseruit se nullatenus persuasionibus Pandulphi ad- fuses, but
the count
fol. 93 a. quiescere; cum ecce comes Flandriæ Ferrandus,⁵ regi of Flanders
openly
Angliæ clam confœderatus, in manifestam prorupit opposes
him.
contradictionem, dicens cum juramento, quod noluit
him.
Cf. Rog. Wend. iii. 257. eum⁶ ad hoc sequi, sed potius persequi. Addens,
"Quod tibi jus in Anglia? Detines injuste regis
Angliæ terras cismarinas."

*Ut rex Francorum in comitem Flandriæ impetum
fecerit.*

- Rog. Wend. iii. 257. Quod audiens rex Francorum, furibundus et ipsum Philip
invades
diffiducians, a curia sua confestim recedere præcepit; Flanders,
et insequens, comitis terram igne ac ferro hostiliter and orders
his forces
cœpit exterminare. Præterea nautis et classis suæ to assemble
at the
custodibus, qui in ostio Sequanæ expectaverant cum Swine.

¹ *transfretavit*] tranfretavit, MS.

² *fuisse*] Added in marg.

³ *enim*] Added on to the text.

⁴ *suggestione*] sugestionem, MS.

Ferrandus] This is correct, but

above is, written *Philippus*, as it appears in the text of W. B. I. Om. C. In E., *Ferrandus Philippus*. See p. 150.

⁶ *eum*] Added in marg.

A.D. 1213. armis et victualibus, significavit, quatinus versus Suine, Flandriæ portum, vela dirigerent et vexilla, et ad eum illuc venire quantocius festinarent. Quod et factum est. Comes vero impetum regis Francorum vehementer pertimescens, ilico regi Anglorum hæc omnia nunciavit, implorans diligenter, ut sibi in arcto prop-ter ipsum constituto militare subsidium mittere dignaretur.

The count of Flanders applies to John for aid.

Quomodo, impedito regis Francorum proposito, etiam ejus classis sit combusta.

John sends a fleet to his assistance, Reg. Wend. iii. 257.

Hiis auditis, rex Anglorum destinavit in succursum comitis memorati fratrem suum Willelmum, comitem Saresbiriensem, Willelmum, ducem¹ Houtlandiæ,² et Reginaldum, comitem Bononiæ, bellatores electos, cum navibus quingentis et militibus septingentis, et familia multa nimis, tam equestri quam pedestri. Qui velis prosperis versus Flandriam properantes, per portum Suine transitum faciebant; ubi tantam navium multitudinem intuentes, admirabantur. Missisque exploratoribus, cognoverunt ipsam esse classem regis Francorum, quæ illuc nuper aderat, et ipsam omni fere custodia, exceptis paucis marinellis, carere. Exierant enim ad prædandum ipsi milites, quibus navigium fuerat commissum, ut terram comitis Flandriæ depulando vastarent. Quod cum principes militiæ regis Anglorum comperissent, ad arma prosiliunt, classemque acriter invadunt, et in brevi, subjugatis nautis, funibus navium præscisis, trecentas ex eis, frumento, vino, farina, carne, armis, ac rebus aliis bene onustas, versus Angliam Neptuno committunt. Naves præterea cen-

Reg. Wend. iii. 258.

They attack the French fleet, and capture or destroy it.

¹ *ducem*] The same reading is in W. B. C., but in the margin of our MS. is written *comitem*, which is more correct. In E., *ducem vel comitem*.

² *Houtlandiæ*] So also W. B. C. I., but we ought to read *Hoilandæ* or *Holandæ*. See p. 150, where he is again mentioned.

tum vel eo amplius, quæ in sicco stabant, igne injecto A.D. 1213. combusserunt, earum spolia diripientes. In hoc autem casu inopinato rex Francorum et tota fere transmarina nobilitas amiserunt, quod in rebus humanis dulcius possederunt. Rex igitur Francorum confusus et sui dolentes et confusi, ad propria sunt reversi.

Rog. Wend.
iii. 259.

The king
of France
returns
home.

De absolutione regis apud Wintonium facta.

Rog. Wend.
iii. 259.

Rex igitur Anglorum respirans et jam mente elatus est, hiis auditis, præcepitque multitudini, quam congregaverat,¹ ad propria remeare. Deinde misit militibus suis, qui erant in Flandria, magnam pecuniæ summam;² promittens etiam eis auxilium imperatoris suasit diligenter, ut terram regis Francorum hostiliter ingressi, incendiis ibidem vacarent et rapinis. Ipse quoque rex apud Portesmuc³ exercitum congregavit immensum, ut ad Pictaviam transfretaret; disponens a parte occidentis, sicut illi qui erant in Flandria a parte orientis, regem et regnum Francorum inquietare, necnon cum omni nisu terras amissas ad suum dominium viriliter revocare. Sed aliter accidit quam sperabat; magnates enim Angliæ ipsum sequi, nec mirum, noluerunt, nisi prius a sententia excommunicationis absolveretur, ut penitus liber, expeditus et tutus, martiis casibus ipse et⁴ omnes indulgerent. Hac ergo districtione compulsus, misit cartas xxiiii^{or}. comitum et baronum ad archiepiscopum et episcopos proscriptos, ad majorem securitatem, ut, omni metu deposito, in Angliam remearent, omnia sua pacta recepturi. Ascenderunt igitur naves, Pandulpho mediante, S[tephanus], Cantuariensis archiepiscopus, W[illelmus], Londoniensis, E[ustachius], Elyensis, H[ubertus], Lincolnensis, et E[gi-

Joha sends
orders to
his troops
in Flanders to
invade the
territories
of Philip.

He collects
an army
at Portsmouth,

but the
nobles
refuse to
follow him.

John sends
letters of
safe conduct to the
exiled prelates, who
come to
England.

Rog. Wend.
iii. 260.

¹ congregaverat] Originally written *congreverat*, and below, *congrevit*.
² *summam*] At first written *suam*, but corr. in marg.

³ Portesmuc] Portesm, MS.; Portesmuan, E., here and below.

⁴ *ipse et*] Added in marg.

A.D. 1213. dius], Herefordensis episcopi, cum ceteris clericis et

16 July. laicis; et apud Doveram xvii^o. kalendas Augusti ap-

20 July. plicantes, in die beatæ Margaretæ Wintoniam ad regem pervenerunt. Rex autem, cum adventum eorum cognovisset,¹ venit obviam illis; et, viso archiepiscopo et episcopis, cecidit pronus in terram ad pedes eorum, lacrimis profusis obsecrans, ut de se ac de regno Angliæ misericordiam haberent. Quod videntes prælati et omnes alii, non se potuerunt a lacrimis abstinere. Ductus est ergo in capitulum Wintoniense.

John is reconciled to them, and absolved at Winchester.

He swears to maintain the church, observe the laws, and restore the property seized by him. Juravit igitur rex J[hannes], tactis evangeliiis,² quod sanctam ecclesiam ejusque ordinatos diligeret, defenderet et manuteneret, quodque bonas leges antecessorum suorum, præcipue sancti Edwardi, revocaret, singulis reddens sua jura. Juravit etiam, quod omnibus ad interdicti negotium spectantibus infra proximum Pascha plenam faceret restitutionem ablatorum. Deinde archiepiscopus ducens illum in ecclesiam, missam celebravit, rege absoluto audiente, offerente, et pacem recipiente. Inde præcepit in singulis comitatibus pretium ablatorum considerari, et jacturas restitui spoliatis.

Rog. Wend. iii. 261.

Rex in Pictaviam transfretavit.

John proposes to cross over to Poitou.

His troops refuse to accompany him, unless their expenses are repaid.

Continuo vero post hæc apud Portesmue veniens, ut in Pictaviam transfretaret,³ Galfrido filio-Petri et episcopo Wintoniensi regno ad custodiendum commisso, præcipiens ut consilio archiepiscopi Cantuariensis omnia regni negotia ordinarentur. Quo facto, venerunt ibidem militum multitudo copiosa, qui graviter conquesti sunt, quod in diutina quam ibidem fecerant expectatione omnem pecuniam suam consumpserant; unde ipsum

Rog. Wend. iii. 261.

¹ *cognovisset*] *congnovisset*, MS.

² *evangeliiis*] *ewangeliiis*, MS.

³ *ut . . . transfretaret*] in Pic-

taviām transfretavit, MS. and E., which is manifestly wrong. It is corrected from W. B. C.

sequi nequiverant, nisi de fisco ipsis necessaria minis- A.D. 1213.
traret. Quod cum rex facere recusasset, iratus cum John em-
privata familia naves ascendit, et post triduum apud barks and
Gereseie¹ insulam applicuit, magnatibus suis domum lands at
reversis. Unde cum rex sese derelictum cernebat, neces- Jersey,
sitate compulsus ad Angliam remeavit. but after-
wards re-
turns to
England.

Rog. Wend.
iii. 262.

*Rex J[ohannes] firmiter promittit bonas leges se
observaturum.*

Rog. Wend.
iii. 262.

Cum vero hæc agerentur, interfuerunt concilio apud Council
Sanctum Albanum, ex regis præcepto et communi de- held at St.
creto, G[alfridus] filius-Petri et episcopus Wintoniensis, Alban's,
cum archiepiscopo et episcopis, et regni magnatibus; where the
ubi, cunctis pace regis denunciata, ex ejusdem regis laws of
parte firmiter præceptum est, quatinus leges Henrici, Henry I.
avi sui, ab omnibus in regno inviolabiliter custodirentur, are ordered
et omnes leges iniquas penitus enervarentur. Denun- to be ob-
ciatum est præterea vicecomitibus, forestariis, aliisque served,
ministris regis, sicut vitam et membra diligunt, ne a
quoquam [aliquid]² violenter extorqueant, vel alicui in-
juriam irrogare præsumant, aut scottalia alicubi in regno
faciant, vel consimiles extorsiones, sicut facere consue-
verunt.

fol 93 b.

*De legum et libertatum, de præcepto regis, denun-
ciatione.*³

Rex vero interim objurgans et obmurmurans, cœpit John re-
frendere, detestari,⁴ et maledicere diem et horam, qua pents of
paci consenserit, affirmans se seductum fuisse et pro what he has
nihil⁵ stupefactum; et, alienigenis⁶ ac spuriis ad done, and
secreta colloquia familiariter et amicabiliter advocatis, collects
forces to
coerce the
nobles.

¹ Gereseie] Gernescie, I.

² aliquid] Supplied from W. B. C.

³ This rubric in W. B. C. is pre-
fixed to the preceding chapter.

⁴ detestari] Originally written
destari.

⁵ nihil] nichilo, MS.

⁶ alienigenis] alienegenis, MS.

A.D. 1213. secutis et auditis, præclaros indigenas quasi proditores .
 et misellos sprexit, et excludi præcepit. Ad quos .
 quoque conterendum, cum comminationibus magnum .
 congregavit exercitum, ut quasi rebelles ad consuetum Rog.Wend.
 obsequium violenter revocaret. Cumque per verba et. iii. 262.
 sermonem, quæ solent cordis esse nuncia, compertum .
 fuisset, regem de salute sua graviter facti sui pœni-
 tuisse, doluerunt valde fidem in homine nullam inve-
 nisse.

Rex boni facti pœnitens, redarguitur.

The abp. of Canter- Cumque rex arma movere cœpisset, et quasi contra Rog.Wend.
 bury re- propria viscera more furiosi desævire, venit ad eum. iii. 262.
 monstrates, archiepiscopus apud Norhamtonam, dicens, quam pluri-
 but without mum et quantocius in injuriam sacramenti sui, quod
 avail. mum et quantocius in injuriam sacramenti sui, quod
 in absolutione sua præstiterat, redundare, si absque
 judicio curiæ suæ contra quempiam, nedum suos .
 homines geniales,¹ bellum moveret. Quod audiens rex, .
 cum ingenti strepitu, vocis exaltatione, et horribilium .
 juramentorum multiplicatione respondit, dicens et affir-
 mans, se regni negotia² propter archiepiscopum non .
 differre, cum laica judicia ad ipsum non pertineant.

Nota diligentiam archiepiscopi, desipiente rege.

John pro- In crastino autem rex, summo diluculo, nullum Rog.Wend.
 ceeds to alloquens sed præ ira turgidus et velut furibundus, iii. 262.
 Notting- iter arripiens versus Notingham properavit. Quem
 ham. modeste secutus est archiepiscopus, constanter affirmans,
 The abp. quod, nisi ab inceptis celerius desisteret, omnes, qui
 induces the king to give up his enterprise. versus quempiam ante relaxationem interdicti hostiliter Rog.Wend.
 arma gestarent, præter ipsum solum, anathematis iii. 263.
 vinculis innodaret. Sicque ab inceptis vix regem re-
 vocans, non prius ab eo recessit, donec diem competen-

¹ *geniales*] geneales, MS.

[² *negotia*] nogocia, MS.

tem ad curiam regis veniendi [et]¹ ibidem juri parendi A.D. 1213. baronibus impetrasset.

*De causa commotionis baronum contra regem
J[ohannem].*

Rog. Wend. Eodem anno, viii^o. kalendas Septembris, convenerunt 25 Aug.
iii. 263. Londoniis apud Sanctum Paulum S[tephanus], Cantu- Council
ariensis archiepiscopus, cum episcopis, abbatibus, pri- held at St.
oribus, decanis, et baronibus regni; ubi archiepiscopus Paul's.
indulsit, quasi in arram plenitudinis futuri beneficii, where the
tam ecclesiis conventualibus quam presbiteris seculari- great char-
bus, ut horas canonicas in ecclesiis suis parochianis ter of Hen.
suppressa voce cantarent. In hoc quoque colloquio, I. is read.
coram universitate delata est in medio quædam anti-
qua carta Henrici Primi, regis Anglorum, quam in
propatulo fecerunt recitari et legi distincte, cum deli-
beratione. In qua, inquam, carta summa sacramenti a
rege J[ohanne] nuper facti continetur. Quam qui de-
siderat intueri, Historiam intueatur de Gestis Regum²
confectam.³

De scandalo orto per hæresim Albigenſium.

Cf. Rog. . Circa dies illos⁴ hæresis Albigenſium dilatata totam Heresy of
Wend. iii. Provinciam jam cœpit maculare. Papa igitur tantam the Albi-
266-270. non valens in Christianismo ruinam fidei tolerare, The pope
constituit sollempnes prædicatores, qui signarent popu- directs a
lum super eos, peccatorum omnium indulgentiam per- crusade to
cipiendum. Commota sunt igitur ad hoc omnia fere be preached
regna Cismontana et accinguntur nobiles infiniti ad⁵ against
them.

¹ et] Supplied from W. B. C.

² Under this title, (as again, at p. 157), the Chronicle of Wendover, iii. 263-266, or the larger History of Matthew Paris is referred to (ed. Wats, p. 240). This charter of Henry

I. is previously given, under the year 1100, vol. i. p. 177.

³ Quam . . . confectam] On an erasure.

⁴ illos] Written above the line.

⁵ ad] Repeated, but expuncted.

A.D. 1213. injuriam fidei catholicæ vindicandam.¹ Quibus capite-
 Simon de taneus constituitur vir nobilis et in armis strenuus².
 Montfort, earl of Simon de Monte-forti, comes Legrecestrîæ, in cujus
 Leicester, manus Dominus tradiderat nobilem civitatem Beders,³
 the chief leader. cum domino civitatis Rogero, vicecomite civitatis et.
 The city of domino⁴ totius provinciæ circumjacentis.
 Beziers taken.

De morte regis Arragonum.

Death of Diebus quoque sub eisdem rex Arragonum, ætate et . Cf. Rog.
 the king of Arragon. viribus integer et vernans, sed superbus et temerarius, . Wend. iii.
 confœderatus est Tholosanis et Albigenis, quos in- 271-273.
 famia de hæresi non mediocriter condempnaverat. .
 Congregato igitur exercitu copioso, rex Arragonum⁵.
 comitem Simonem non præmunitum occupare in quo-
 dam castro disposuit; sed comes malens armis truci-
 dari quam fame contabescere, subitum exiens, fecit.
 cum paucis in regem et ejus exercitum impetum⁶ ve-
 hementem. In quo conflictu acerrimo ipse rex nil tale.
 formidans periit trucidatus, toto exercitu dissipato. .
 20 Sept. Facta est hæc belli congressio feria vi. post octavas Rog. Wend.
 Nativitatis beatæ Mariæ.⁷ iii. 274.

Moritur Galfridus filius-Petri,⁸ Angliæ justiciarius.

Death of Eodem quoque anno Galfridus filius-Petri, Angliæ Rog. Wend.
 Geoffrey justiciarius, vir quidem potens et magni consilii, ii. iii. 271.
 Fitz-Peter, idus Octobris diem clausit extremum; in cujus casu.
 the justiciary. nimis enervatum universitatis regni robur et consilium, .
 14 Oct. cœpit ex illo tempore enormiter declinare. Cum autem .

¹ *vindicandam*] Added on to the text.

² *strenuus*] strenus, MS.

³ *Beders*] Biternensem civitatem, W. B. C. The Edd. have *Bituricens* [Bourges], without authority.

⁴ *domino*] dōno, MS.

⁵ *rex Arragonum*] Added in marg.

⁶ *impetum*] impetum et, MS.

⁷ See, in reference to this date, Hampson "Medii Ævi Kalendarium," i. 6, according to whom, *post* is a mistake for *infra*, and the real date of the battle should be the 12th September.

⁸ *filius-Petri*] Petri, MS.

. rex de ejus casu¹ certificaretur, sciens quod in ejus A.D. 1213.
 . morte status regni concussus est, subsannans ait, Jocose
 . "Salutet in inferno, quo iturus est, Hubertum filium- speech of
 . Walteri!" John.

De adventu Nicolai, Tusculanensis episcopi, apostolicæ sedis legati, in Angliam.

Rog. Wend. Eodemque anno, circa festum sancti Michaelis, venit 29 Sept.
 iii. 274. in Angliam Nicholas, Tusculanensis episcopus, apo- Arrival in
 stolicæ sedis legatus, ut statum regni reformaret; et England of
 apud Westmonasterium veniens, Willelmum abbatem de the legate
 dilapidatione accusatum deposuit. Quo etiam ei obviam Nicholas,
 venientes burgenses Oxoniæ,² reos mortis clericorum bp. of Tus-
 suspensorum absolvit,³ injungens pœnitentiam gravis- culum.
 simam. Ipse autem cum iiij^{or}. equis et duobus mulis He deposes
 . et uno claudo equo, quem quidam garcio post se semi- William,
 . necem traxit, legatus in Angliam veniens, cum quinqu- abbat of
 . ginta in brevi pretiosis mannis et familia multa nimis West-
 . stipatus incedebat. Rex quoque ipsum cum magna minster.
 . pompa suscepit, multa eidem conferens donativa; et The bur-
 . ilico inclinatam est cor ipsius, et eidem adhæsit plus- gesses of
 . quam parti ecclesiæ dampnificatæ.⁴ Factaque concione, Oxford are
 . optulit rex centum milia marcarum continuo numeran- absolved.
 . darum, cum in quadruplo ecclesiam dampnificaverat.⁵ John in-
 . Ad hoc autem statim legatus consensit, indigne ferens, fluences the
 . quod non statim accepta fuit prælatis insufficiens obla- legate by
 . tio; unde in hoc jam apparuit cor ipsius enervatum. bribes to
 . Insuper dilationes restitutionis quæsivit et diverticula, take his
 . ac si esset necesse inquirere summam ablatorum. part.

fol. 94 a.

¹ casu] Interlined.

² Oxoniæ] Added in marg.

³ See previously, p. 120.

⁴ dampnificatæ] dapnificate, MS.

⁵ dampnificaverat] dapnificaverat, MS.

A.D. 1213. *Ut rex J[ohannes] coronam in manus legati infelicititer resignavit.*

Another council held at St. Paul's. Die vero crastina convenerunt iterum ad Sanctum Paulum, ubi, post multos et varios de interdicti relaxatione tractatus, ante majus altare coram clero et populo exacta est a rege illa non formosa immo potius facinorosa subjectio, qua in manum domini papæ diadenate cum regno resignato, tam dominium Hybernæ quam regnum subdidit Anglicanum; semper tamen clam et palam reclamante cum profundis suspiriis S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo. Carta quoque regis detestabilis, de qua superius diximus, quæ prius cera signata fuerat et Pandulpho tradita, nunc auro bullata est ad memoriam perpetuandam, et legato ad opus domini papæ et Romanæ ecclesiæ resignata. Rog. Wend. iii. 275.

John subjects his kingdom to the pope. Rog. Wend. iii. 276.

The charter is sealed with the golden bulla.

Papa Innocentius III. legato scripsit pro vacantibus ecclesiis.

The pope sends letters to the legate to fill up the vacant benefices. Eodem tempore Innocentius papa Nicholao legato per literas suas¹ dedit in mandatis, ut episcopatus et abbatias² vacantes per regnum Angliæ faceret de personis idoneis³ per electionem vel postulationem canonicam ordinari, Deum habens præ oculis; si qui vero contradictores essent, per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, compelleret.⁴ Rog. Wend. iii. 277.

De tyrannide et superbia legati.

Tyranny and pride of the legate. Legatus vero, accepto tali mandato, factus de rege tyrannus, spreto archiepiscopi et episcoporum consilio, Rog. Wend. iii. 277.

¹ The letters are given in Wendover and B. C., dated "kal. Nov. [1 Nov.] pont. anno xvi." (ed. Wats, p. 247).

² *abbatias*] *abacias*, MS.

³ *idoneis*] *ydoneis*, MS., and so always.

⁴ *compelleret*] The last syllable is on an erasure.

cum clericis regis et ministris ad vacantes accedens A.D. 1213. ecclesias, secus quam deceret eas de minus idoneis personis ad libitum ordinare præsumpsit, multa multis injuriosa inferens gravamina. Parrochiales insuper ecclesias in locis diversis vacantes clericis regiis et suis pro voluntate distribuit, penitus regalis et regis fautor, patronorum consensu minime requisito; unde multorum indignationem et maledictionem promeruit, dum justitiam in injuriam, et judicium in præjudicium, commutavit.

De appellatione¹ S[tephani], Cantuariensis archiepiscopi, pro ordinatione vacantium ecclesiarum.

Rog. Wend.
iii. 278.

Anno Domini M^o.CC^o.XIII°. [Johannes], rex Anglorum, A.D. 1214. ad Natale Domini curiam suam tenuit apud Winleshores. Deinde post octavas Epiphaniæ convenerunt apud Dunestapliam S[tephanus], Cantuariensis archiepiscopus, et sui suffraganei.³ Molestè enim nimis et indigne ferebant, quod legatus, illis inconsultis regiisque favens, in ecclesiis vacantibus prælatos instituit minus sufficientes, intrusione magis quam canonica electione. Appellatum est igitur contra hujusmodi præjudicium et gravamen. Legatus autem appellationi factæ non

Rog. Wend.
iii. 279.

deferens, misit assensu regis Pandulphum ad curiam Romanam, ut archiepiscopi et episcoporum propositum irritaret. Quo cum pervenisset, famam archiepiscopi Cantuariensis in conspectu papæ, quantum potuit, denigravit, asserens ipsum, inter cetera, summam adhibuisse diligentiam, ut cor regis averteret, ne papæ et Romanæ curiæ subiceretur,⁴ et contra factam subjectionem solum procaciter appellasse.⁵ Restitit autem Pandulpho ibi magister Simon de Langetuna, frater

John keeps
Christmas
at Windsor.

13 Jan.
The abp.
of Canterbury
appeals
against the
legate's
proceedings.

Pandulph
is sent by
the legate
to Rome, to
oppose the
appeal.

Simon de
Langetune
contradicts

¹ *appellatione*] *apellatione*, MS.

² *et*] Interlined.

³ *sui suffraganei*] Written at first

cum suis suffraganeis, as in W. B. C.

⁴ *subjiceretur*] *subiceretur*, MS.

⁵ *appellasse*] *apell'asse*, MS.

A.D. 1214. archiepiscopi Cantuariensis; sed quoniam carta regis
 the asser- auro bullata domino papæ de subjectione et tributo
 tions of regni Angliæ et Hiberniæ illuc a Pandulpho delata
 Pandulph. fuerat, et papæ et omnibus curiæ Romanæ adeo placuit,
 dictus magister Simon in suis contradictionibus non
 potuit exaudiri. Asserebat insuper Pandulphus memo-
 ratus, regem benignissimum fuisse et modestum, domino
 papæ primum fuisse ac devotum; archiepiscopum quo-
 que et episcopos in exactionibus suis et in ablatorum
 restitutionibus protervos fuisse contra regem humilia-
 tum, et avaros supra modum, et quod regem et regni
 libertates plus æquo deprimebant. Et sic propositum
 archiepiscopi et episcoporum detrimentum incurrit cum
 dilatione.

Rex J[ohannes] transfretavit in Pictaviam.

John sends Eodem anno rex J[ohannes] misit principibus mili- Rog.Wend.
 money to tixæ suæ, qui erant in Flandria, pecuniam multam iii. 279.
 his forces
 in Flan- nimis, ut regem Francorum inquietarent¹ et terras
 ders. ejus devastarent; quod et ipsi vigilanter impleverunt. Rog.Wend.
 He em- Rex autem J[ohannes] die Purificationis beatæ Mariæ, iii. 280.
 barks at
 Ports- missis Romam pro relaxatione interdicti nunciis, apud
 mouth, and
 lands at Portesmue, regina comitante,² naves ascendit, et cum
 Rochelle. exercitu suo apud Rupellam cito applicuit. Quo audito,
 2 Feb. venerunt ad eum catervatim multi barones Pictaviæ,
 The nobles et infideles fidelitatem ei juraverunt. Deinde pro-
 of Poitou grediens, in manu forti plura castra hostium sibi sub-
 swear jugavit; sed subjugata minus caute alienis tradidit.
 fealty to custodienda.³
 him.

¹ *inquietarent*] In the margin *transmisit* is added after this word, but it is superfluous, unless *misit* is previously omitted, as is the case in E.

² *comitante*]. Originally *comite*, as in W. B. C., but *vel tan* interlined, as a correction, which is followed by E.

³ *sed . . . custodienda*] Written on a slip of vellum pasted over the original text, which can still be partially read thus, *Quod qui plenius sciret esiderat Addi* See the letter of John to the Justices of the Exchequer, in Wend. iii. 280, and B. C. (ed. Wats, p. 248).

*De relaxatione interdicti.*¹

A.D. 1214.

Rog. Wend. Cum autem durasset interdictum vi. annis et xiiii. septimanis et duobus diebus,² legatus Nicholaus, in die apostolorum Petri et Pauli, auctoritate apostolica relaxavit sententiam interdicti; et factum est gaudium magnum per totum regnum, pulsato classico et decantato hymno,³ "Te Deum laudamus."

Relaxation
of the in-
terdict.
29 June.

*Obiit Johannes, abbas Sancti Albani.*⁴

Rog. Wend. Eodemque tempore Johannes, abbas ecclesiæ Sancti Albani, die beati Kenelmi regis et martiris, sicut et ipse sanctus et plenus dierum, moribus præditus et scientia prædixerat, diem clausit extremum.

Death of
John,
abbat of
St. Alban's.
17 July.

Ut rex J[ohannes] exercitum suum versus Rupem-monachi a Britannia promoverit.

Rog. Wend. Diebus sub eisdem rex J[ohannes] suum promovit exercitum a Pictavia in Minorem Britanniam; ubi ad transitum pontis non procul a Nantes⁵ gloriose de hostibus triumphans, xx. milites cepit, et inter ceteros filium et heredem comitis Roberti de Drui. Deinde ad castrum, quod Rupem-monachi⁶ dicitur, se conferens, illud obsedit. Quod audiens Lodowicus, regis Franco-rum filius, a patre suo illuc missus, ut regis J[ohannis] refrænaret incursus, cum exercitu suo illuc properavit. Quod cum audisset rex J[ohannes], præparavit se ad prælium campestre, ut resisteret; sed Pictavenses regem sequi contempnentes, asserebant se non paratos

John
obtains a
victory
near
Nantes, in
Britanny.
He be-
sieves
Roche-au-
Moine.
Louis, son
of the king
of France,
advances
with an
army, and
John is
compelled
to retreat.

¹ In the margin are drawn a pair of hands ringing, by means of long ropes, two church bells fastened above.

² xiiii. septimanis . . . diebus] mensibus tribus et diebus xiiii., W. B. C.

³ hymno] ymno, MS.

⁴ A small mitre and crosier reversed are sketched in the margin.

⁵ Nantes] In the margin is written, "Nantica," sc. civitate.

⁶ Rupem-monachi] Rupes-monachi, MS. and E.

A.D. 1214. fuisse ad campestre prœlium. Tunc rex solitam Pictavensium prodicionem expertus, recessit probrose ab obsidione castri, cujus captio imminebat.¹ Sciendumque, quod Franci plus gaudebant de repulsione regis. Anglorum per Lodovicum facta, quia sumebant spiritus quod strenuus rex erat futurus, in confusionem ejusdem regis, quam gaudebant de victoria, quam postea adepti sunt apud Bovines, de qua dicitur.²

Exultation
of the
French.

De prœlio quod erat in Flandria.

John's
forces in
Flanders
carry the
war into
France.

The emperor
Otho
joins them.

Philip
encounters
them at
Bovines.

Hiis quoque diebus exercitus qui erat in Flandria, regi Anglorum prospere militans, totum regnum Francorum perterritum reddidit et turbatum. Erant namque in illa expeditione viri famosi et bellicosi, Willelmus, comes³ Holondiae,⁴ Reginaldus, quondam comes⁵ Bononiæ, Ferrandus, comes Flandriæ, Hugo de Boves, vir in armis strenuus sed proditor et superbus; quibus rex J[ohannes] constituerat ducem et marescallum Willelmum, fratrem suum, comitem videlicet Saresbiriensem. Habuerunt præterea Othonis imperatoris auxilium et consilium, ducisque Lovaniæ et Braibanciæ, cum quodam comite Alemanniæ,⁶ quem Franci comitem Pelu nominabant,⁷ qui pari tirannide in Francos fremebant. Tandem vero venit Anglis in auxilium ipse O[tho] imperator, sed paucis comitatus militibus, quod apparuit in sequentibus.⁸ Cumque hæc audisset Philippus, rex Francorum, licet perturbatus et de hostium multitudine, nec mirum, trepidus, occurrit eisdem cum exercitu suo ad pontem de Bovines. Cumque instaret

Rog. Wend.
iii. 287.

fol. 94 b.

Rog. Wend.
iii. 288.

¹ imminebat] iminebat, MS.

² Sciendumque . . . dicitur] Added in marg.

³ comes] dux, W. B. C.

⁴ Holondiae] Houtlandiæ, W. I.; Hoilandiae, B. C.; Holandiæ, E.

⁵ comes] There is an erasure of a few letters after this word.

⁶ Alemanniæ] Alemanne, MS.

⁷ cum . . . nominabant] Added in marg.

⁸ Tandem . . . sequentibus] Added also in marg.

- dies crastina, scilicet dies Dominica, et inhonestum A.D. 1214.
 . decrevisset exercitus regis Anglorum illa die bellum
 Cf. Rog. . quod præparaverant conserere, Hugo de Boves, non
 Wend. . reputans diei sollempnitatem violare, vocavit comitem
 iii. 289, . Bononiæ proditorem. At ille, "Hodierna dies te pro-
 291. . ditorem et me fidelem comprobabit." Consertum est
 . igitur prælium cruentissimum, et rex in medio belli
 . prostratus est, super quem quidam miles cadens, ut
 . se ictibus hostium opponeret, interfectus est; qui tan-
 . dem vix est elevatus. Tandem, calore ascendente, ut
 . solet in Julio, opprimuntur hinc inde multi, vulneran-
 . tur, occiduntur. Denuo prævaluit pars Francorum, et
 . clam se divertit imperator cum suis fautoribus; Hugo
 . de Boves turpiter aufugit. Capti sunt viri præclari
 . comes Saresbiriensis W[illelmus], comes Flandriæ F[er-
 . randus], comes quondam Bononiæ Reginaldus, cum multis
 . aliis potentibus et præclaris, qui in Franciam trahe-
 . bantur incarcerationi. Post autem triumphum, rege
 . veniente Parisius, tota civitas facibus, laternis, lampa-
 . dibus, olosericis, instrumentis musicis,¹ classico campa-
 . narum, cantibus, tota illa die et nocte splenduit sere-
 . nata. Facta est autem hæc belli congressio mense
 Rog. Wend. . Julio, vi. kalendas Augusti. In hoc autem casu rex
 iii. 291. . Anglorum J[ohannes] xl^a. milia marcas, quas tem-
 . pore interdicti a monachis Cisterciensis Ordinis con-
 . silio Ricardi de Marisco et complicum suorum acceperat,
 . credens ex tali emolumento aliquem fructum provenire,
 . expendit.² Cum tandem hujus rei notitia ad regis
 Rog. Wend. . Johannis³ memoriam⁴ pervenisset, animo consternatus
 iii. 292. . et se non capiens præ dolore, dixit, "Postquam Deo
 . reconciliatus me ac mea, proh dolor! beato Petro et
 . Romanæ ecclesiæ subjeci, nulla mihi prospera sed ad-
 . versa contigerunt." Hujus autem illepidi sermonis

Danger
incurred by
the king of
France.

The
French
gain the
victory.

Philip is
received
with tri-
umph at
Paris.

27 July.

Amount of
money ex-
pended by
John.

His alarm,
and re-
proaches
made to
him by
Savary de
Maulcon.

¹ *musicis*] Added in marg.

² *acceperat . . . expendit*] On an erasure.

³ *Johannis*] Interlined, and after-

wards erased, apparently by mistake.

It is in W. B. C.

⁴ *memoriam*] The last syllable is on an erasure.

A.D. 1214. alteri parti respondit quidam regi collateralis sic, .
 "Non Deo adhuc reconciliatus es, quia læsis et damp-
 nificatis non satisfacisti." Alteri parti, sic, "Quando
 de aliquo audisti vel vidisti, aliquem Sarracenum vel
 Christianum regem, qui se liber sponte subdidit servi-
 tuti? Tu vero, qui regum liberrimus extiteras, sponte
 te tuumque regnum servituti perpetuæ subdidisti, ut
 tuos protervius homines confunderes naturales." Et
 qui verbum hoc protulit, Savaricus fuit de Mallo-
 leone, qui tyrannidem regis minime formidavit.¹ Rex
 vero ea die nec cibum nec potum sumpsit, renuens
 consolationem accipere, recolens se tunc demum reum
 esse mortis Petri heremitæ.² .

De consecratione quorundam episcoporum. .

5 Oct. Eodem tempore, iii^o.³ nonas Octobris, apud Cantua-
 riam consecratus est Simon, decanus Eboracensis, in
 Consecra-
 tion of some
 bishops. episcopum Exoniensem; Ricardus, Saresbiriensis⁴ deca- R. Wend.
 nus, in Cicestrensem,⁵ Walterus de Grai, Angliæ can- iii. 293.
 cellarius, in Wigorniensem episcopos consecrantur.⁶

Rediit⁷ rex de partibus transmarinis.

Truce
 made with
 France, and
 return of
 John to
 England. Hiis etiam diebus rex Anglorum J[ohannes], acceptis Rog. Wend.
 19 Oct. treugis⁸ cum rege Francorum, mediante magistro Ro- iii. 293.
 berto de Curcun, legato in Francia, et aliis amicis,
 rediit in Angliam xiii^o. kalendas Novembris.

¹ *Tu vero . . . formidavit*] Added in marg.

² *accipere . . . heremitæ*] On an erasure.

³ *iii^o.*] *iiii^o.* B. C. ; om. E.

⁴ *Saresbirensis*] Sarebiriensis, MS.

⁵ According to other authorities, Richard Poore was not consecrated till 25 Jan. 1215. *Fasti*, i. 239.

⁶ *Walterus . . . consecrantur*] On

an erasure. On the lower margin is written with a plummet, but nearly obliterated, "Walterus de Grai, Angliæ cancellarius, per manum S. Cant. archiepiscopi consecratus est."

⁷ *Rediit*] *Redit*, MS.

⁸ The truce is in Rymer, i. 125, and Wend. iii. 292, dated Chinon, Sept. 1214.

Obiit J[ohannes], episcopus Norwicensis; et Rofensis. A.D. 1214.

Reg. Wend.
iii. 292. Tempore sub eodem Johannes de Grai, Norwicensis episcopus, magni in Anglia et Hibernia causa vel occasio mali et perturbationis, a curia Romana rediens, in territorio Pictavensi diem clausit extremum. Cujus corpus in Angliam delatum, apud Norwicum in ecclesia sua sepultum est. Obiit quoque Gilebertus de Glanvilla, episcopus Rofensis.¹

Deaths of John, bp. of Norwiche, and Gilbert, bp. of Rochester.

De communi colloquio baronum.

Reg. Wend.
iii. 293. Sub eadem tempestate convenerunt ad colloquium apud Sanctum Edmundum comites et barones Angliæ, quasi orationis gratia; ubi cum diu et secretius colloquerentur de regis promissis et sacramentis, de quibus nullam spem habebant, producta est in medium quædam carta regis Henrici Primi, quam idem rex confecit et benigne concessit magnatibus, dum frater ejusdem regis, Robertus Curtheuse, a Terra Sancta remearet; quam etiam cartam iidem² barones a Stephano, Cantuariensi archiepiscopo, ut prædictum est, Londoniis acceperant. Continebat autem hæc carta quasdam libertates et leges regis Edwardi, sanctæ ecclesiæ Anglicanæ pariter et magnatibus regni concessas. Juraverunt igitur dicti barones super altare sancti Edmundi, quod, si rex leges et libertates jam dictas concedere nolle³, prout juravit, et benigne manuteneret, ipsi ei werram tam diu moverent, donec fidelis, etsi⁴ invitus, comprobaretur; et hoc totum prius, rege consentiente, providebatur. In hoc tamen omnes communiter consenserunt, ut post Natale Domini simul omnes ad regem venientes, libertates præscriptas sibi

Meeting of the barons, to compel John to confirm the liberties of Hen. I.

¹ *Obiit . . . Rofensis*] On an erasure. In B. C. is added the date "viii^o. kal. Julii" [24 June].

² *cartam iidem*] cartan idem, MS.

³ *nolle*] Added in marg.

⁴ *etsi*] et, MS.; corr. from E.

A.D. 1214. peterent confirmari, atque interim in equis sibi et armis taliter providerent, quod si forte rex a proprio vellet juramento resilire, quod bene credebant, ad satisfactionem compellerent. Et, hiis gestis, ad propria remearunt.

Preficitur ecclesiæ Sancti Albani Willelmus de Trumpintona.

William de Trumpington elected abbat of St. Alban's. 30 Nov. Eodem anno Johanni, abbati Sancti Albani, successit Willelmus de Trumpintona, ejusdem ecclesiæ monachus. Qui die sancti Andreæ in ecclesia Beati Albani ante majus altare ab Eustachio, Elyensi episcopo, pontificaliter et sollempniter munus benedictionis¹ suscepit. Iste quoque, simili modo ut rex J[ohannes], quasdam consuetudines de quibusdam oppressionibus et gravaminibus conventum tangentibus se promisit mitigatum; unde idem cartam manu propria conscripsit ante ejus electionem et postea approbavit, in capitulo perlegatum dein² infirmavit,³ et cartam fecit cassari.⁴

Reg. Wend. iii. 294.
R. Wend. iii. 295.

He acts like king John, in regard to a breach of faith.

De exactione libertatum facta per barones.

A.D. 1215. Anno gratiæ M^o.CC^o.XV°., qui est annus regni regis J[ohannis] xvii., idem rex tenuit curiam suam ad Natale Domini apud Wigorniam, vix uno die, deinde Londonias⁵ veniens, apud Novum⁶ Templum hospitatus est. Ibidemque venerunt ad ipsum barones memorati, qui constanter exigebant ab eo libertates et leges, prout ipse juraverat,⁷ sibi confirmari. Rex autem, qui impetum eorum metuebat, humiliter inducias usque ad clausum Pascha, ut tunc illis plenius satisfaceret, cum

Reg. Wend. iii. 295.
fol. 95 a.
Reg. Wend. iii. 296.
26 April.

The barons demand from him the liberties he had sworn to observe.

¹ benedictionis] On an erasure.

² dein] Added in marg.

³ infirmavit] infirmavit, MS.

⁴ cassari] On an erasure. See the "Vitæ abbatum," p. 115.

⁵ Londonias] apud Londonias, MS.

⁶ Novum] On an erasure.

⁷ juraverat] At first written juravit.

deliberatione præhabita, postulavit.¹ Ad hoc autem A.D. 1215. fidejussores invenit archiepiscopum Cantuariensem, episcopum Elyensem et Willelmum Marescallum. Quo facto, magnates æquanimiores effecti ad propria sunt reversi. Rex autem interim, volens sibi præcavere, fecit sibi soli contra omnes homines per totam Angliam fidelitatem jurare et homagia renovare. Et, ut sibi melius provideret, die Purificationis beatæ Mariæ crucem Domini suscepit, ut tanti clipei protectione tutior et ad resistendum fortior haberetur; et castra caute communivit. Eodemque tempore² Eustachius, Elyensis episcopus, migravit a seculo.

John causes a renewal of homage to be made, and assumes the cross.
2 Feb.
Death of Eustace, bp. of Ely.

Contradictio regis, ne concederet libertates.

Rog. Wend. Ebdomada autem Paschali adveniente, convenerunt The barons
iii. 297. barones apud Brackele.³ Erat autem⁴ exercitus eorum assemble at Brackley.
jam magnus et numerosus valde, æstimatus ad duo
milia militum, præter equites, servientes et pedites,
armis communitos. Hii igitur omnes confœderati⁵ et
Rog. Wend. conjurati, S[tephanum], Cantuariensem archiepiscopum,
iii. 298. sibi constituerunt capitaneum,⁶ ut una cum ipsis regem
cogerent, si opus esset, ad sui sacramenti et certi pro-
missi et multociens iterati fidele complementum. Missa
igitur scedula,⁶ in qua leges et libertates scriptæ in
carta Henrici Primi et quædam piæ et justæ leges
regis Eduuardi continebantur, rex, inspectis articulis,
iratus respondit, "Et quare cum istis iniquis exactionibus regnum non exigunt?" Juravitque furibundus
horribiliter, se nunquam illa concessurum.

Stephen, abp. of Canterbury, is constituted head of their party.
They write to John, to demand the liberties and laws of Hen. I. and king Edward.
He refuses.

¹ *postulavit*] Added in marg.

² *tempore*] Added in marg.

³ *Brackele*] So also E.; Stamford, W. B. C.

⁴ *autem*] The last syllable is on an erasure.

⁵ *capitaneum*] capitalem consentaneum, W. B. C.

⁶ *scedula*] cedula, MS.

A.D. 1215. *Constituitur Robertus filius-Walteri constabularius
sive marescallus.*

The barons elect Robert Fitz-Walter their leader. They besiege Northampton, and afterwards march to Bedford.

Quod cum magnates cognovissent,¹ constituerunt Robertum filium-Walteri principem militiæ suæ, appellantes eum Marescallum² exercitus Dei et ecclesiæ sanctæ, eo quod regem ad fidelitatem voluerunt inclinare recalcitrantem. Et sic ad arma convolantes, versus Northampton acies ordinatas direxerunt, et ilico castrum obsidione vallaverunt; sed quia obsessi bene præmuniebantur et ipsi machinis caruerunt, nihil profecerunt; vexilliferque Roberti, marescalli³ exercitus, spiculo balistæ ibidem obiit. Deinde cum nihil ibidem profecissent, ad castrum de Bedford acies suas direxerunt barones memorati, ubi a Willelmo de Bello-campo reverenter sunt suscepti. Ibidem quoque venit quidam ad eos nuncius festinus et secretus, indicans eis ex parte civium Londoniensium, quos rex injuriose nimis et crebro conculcaverat, quod si vellent urbis ingressum habere, festinanter sed caute illuc advenirent.

The citizens of London invite them to enter the metropolis.

At ipsi de nocte iter⁴ agentes, et per Ware transeuntes, clam per portam de Alegate⁵ Londonias subintraverunt,⁶ nullo contradicente. Portas igitur ex tunc, assignatis suis custodibus, vigilanter observabant, significantes magnatibus regni, qui adhuc regi⁷ videbantur adherere, ut regem perjurum relinquentes, cum eis starent pro regni libertatibus decertantibus, sicut se suaque diligerent. Suspensum est igitur scaccarium et placita, nullusque ibidem inventus est vicecomitum, qui regi responderet aut obediret.⁸ Maximaque pars.

The Exchequer is suspended.

Rog. Wend. iii. 299.

Rog. Wend. iii. 300.

Rog. Wend. iii. 301.

¹ *cognovissent*] *congnovissent*, MS.

² *Marescallum*] The first five letters are on an erasure.

³ *marescalli*] *marecalli*, MS.

⁴ *iter*] Partly on an erasure.

⁵ *Alegate*] *Alegante*, MS. In B. C. *Alegat*.

⁶ In W. B. C. is added the date, "ix. kal. Junii" [24 May].

⁷ *regi*] Added in marg.

⁸ *obediret*] The last syllable is on an erasure.

. magnatum Londonias vocatorum advenit, et parti baro- A.D. 1215.
.. num adhæsit.

*Concessæ sunt libertates in dolo, et pax facta, sed
odibilis.*

Cf. Rog. Rex autem se cernens jam ab fere omnibus dere- John offers
Wend. . lictum, sibi cœpit formidare vehementer, et, concepto deceitfully
iii. 301. . contra ipsos odio inexorabili, simulavit in dolo se velle to concede
.. pacem ad tempus facere, ut cum postea fortior surrex- the liberties
.. isset, in dissipata agmina acrius se vindicaret, et qui demanded.
.. in omnes non poterat, in singulos cautius desæviret.
Mittens igitur ad ipsos W[illelmum] Marescallum,
comitem de Penbroc, cum aliis quibusdam fide dignis,
mandavit eis benigne, quod pro bono pacis et regni
sui exaltatione et promissi sui fideli complemento,
concederet eis libertates, quas petebant. Ipsi vero The barons
gavisi, et falso gaudio recreati, statuerunt diem, ut appoint a
veniret contra eos ad colloquium, in prato inter Stanes place of
et Windleshores, xv. die Junii. Quo cum pervenis- meeting,
.. sent, rex benigne baronibus postulata concessit, et where John
.. carta conscripsit. Quam qui videre desiderat,¹ grants the
.. toriam de Gestis Regum inspiciat.² Similiter de Great
.. libertatibus forestæ. Charter.

De xx^{iv}. baronibus a rege constitutis.

. Postquam autem rex J[ohannes] baronibus om- Twenty-
.. nes³ libertates et leges postulatas, corde aliud par- five barons
.. appointed

¹ desiderat] In the text *derat*, but
corr. by a recent hand.

² Quam . . . inspiciat] These
words are on a slip of vellum pasted
over the original text, which is en-
tirely erased. The Great Charter
and Forest Charter are inserted at
length in the larger History of Mat-

thew Paris, in B. C. (ed. Wats,
pp. 255-261). In Wendover, iii.
302-315, they appear in an abbre-
viated form.

³ omnes] Originally written *oīn*,
but corr. in marg. *omnibus*, which
is evidently wrong.

A.D. 1215. turiente, concesserat, sponte quasi ex abundanti¹.

to carry out the provisions of the Great Charter. superaddidit :

“ Cum autem² pro Deo et emendatione regni nostri, et ad Rog.Wend. iii. 317.
melius sopiendam discordiam inter nos et barones nostros, hæc
omnia concesserimus, volentes ea integra et firma stabilire, faci-
mus et concedimus eis securitatem subscriptam, videlicet, quod
barones eligant xxv. barones de regno nostro, quos voluerint,
qui debeant pro totis viribus suis observare, tenere et facere
observari pacem et libertates, quas eis concessimus, et hac præ-
senti carta nostra confirmavimus, ita scilicet, quod si nos³ vel Rog.Wend. iii. 316.
justiciarii nostri erga aliquem in aliquo deliquerimus, vel ali-
quem articulorum transgressi fuerimus, et delictum fuerit osten-
sum iii^{or}. baronibus de xx^{iv}., illi iii^{or}. accedent ad nos, vel ad
justiciarium nostrum, si fuerimus extra regnum, proponentes⁴
nobis excessum, petent ut sine dilatione faciamus emendari.
Quod si nos excessum non emendaverimus infra tempus xl^a.
dierum, computando a tempore quo monstratum fuerit, præ-
dicti iii. barones referent causam illam ad residuos de illis
xxv. baronibus, et illi cum communia totius terræ distringent⁵
et gravabunt nos modis omnibus quibus poterunt,⁶ donec fuerit
emendatum secundum arbitrium eorum; salva persona nostra,
et reginæ et liberorum nostrorum. Et cum fuerit emendatum,
intendent nobis, ut⁷ prius fecerunt. Et quicumque voluerit
de terra, juret quod ad prædicta omnia exequenda parebit
mandatis prædictorum xxv. baronum,⁸ et quod gravabit nos
pro posse cum ipsis; et nos publice et libere damus licentiam
jurandi cuilibet, qui jurare voluerit, nec alicui prohibebimus.
Et xx^{iv}. barones jurent, quod omnia antedicta fideliter obser- Rog.Wend. iii. 317.
vabunt, et pro toto posse suo facient observari. Et nihil im-
petrabimus, per nos vel per alios,⁹ per quod aliquid istarum
concessionum revocetur; et si aliquid tale fuerit impetratum,
irritum sit.¹⁰ Et omnes rancores penitus condonabimus et di-
mittemus. Et, ad melius distringendum nos, iii^{or}. castellani, fol. 95 b.

¹ *abundanti*] *habundanti*, MS.

² In Rymer, i. 132, where it is joined on to the Great Charter.

³ *nos*] Written at first *per nos*, as in W. B. C., but *per* afterwards expuncted, and not in Rymer.

⁴ *proponentes*] After this word, *et* is supplied in Edd. and ed. Wend.

⁵ *distringent*] *destringent*, MS.

⁶ *poterunt*] *poterunt*, MS.

⁷ *ut*] Interlined; *sicut*, W.

⁸ *xxv. baronum*] *baronum xxv.*, MS., but marked to be transposed.

⁹ *per alios*] Added in marg.

¹⁰ Here, on the lower margin, have been originally added several more lines, but they are so carefully erased, that not a word is legible.

[de]¹ Norhantona scilicet, de Kenilwurthe, de Notingham, et A.D. 1215 de Scardebure, jurati xxv. baronibus, quod facient de castris prædictis quod ipsi præceperint et mandaverint, vel major pars eorum, distringent nos. Et erunt castellani, qui vel quales ipsi voluerint. Et nos amovebimus omnes alienigenas a terra.² Insuper fecimus illis fieri literas testimoniales et patentes, præter hoc quod juravimus in præsentia S[tephani], Cantuariensis archiepiscopi, H[enrici], Dublinensis archiepiscopi, domini Pandulphi, subdiaconi et domini papæ familiaris et nuncii, super securitate ista. Quare volumus et firmiter præcipimus,⁴ quod Anglicana ecclesia libera sit, et quod omnes homines de regno habeant et teneant omnes libertates præfatas, jura et consuetudines, bene et in pace, libere et quiete, plene et integre, sibi et heredibus suis, de nobis et heredibus nostris, in perpetuum. Juratum est autem, tam ex parte nostra quam baronum, quod hæc omnia supradicta bona fide et sine malo ingenio observabuntur. Testibus supradictis et multis aliis. Datum per manum nostram,⁵ in prato quod vocatur Runingemade, inter Stanes et Windeleshores, xv. die Junii, anno regni nostri x°vii°.

R. Wend.
iii. 318.

R. Wend.
iii. 319.

. Rex autem omnibus et⁶ singulis serenum vultum Duplicity
et jocundum exhibens, unicuique familiariter et jocose of the king.
. applausit, asserens se sapienter et feliciter omnia con-
. summasse, cum tamen hiis contraria cogitasset, prout
. sequentia declarabunt. Verumtamen Stephano, Can-
tuariensi archiepiscopo, ut sic quæ concepit plus pal-
liaret, castrum Rofense, cum quibusdam aliis quæ ad
ejus custodiam de jure antiquo spectabant, reddidit
indistanter. Et sic, soluto concilio, barones cum cartis The barons
suis spe vana refocillati,⁷ ad urbem Londoniarum return to
remearunt. London.

¹ Supplied from W. B. C.

² *Et, ad melius . . . a terra*] The whole of this is omitted in Rymer, i. p. 132.

³ *hoc . . . præsentia*] On an erasure, and partly noted in marg.

⁴ *firmiter præcipimus*] præcipi-

mus firmiter, MS., but marked to be transposed.

⁵ *per manum nostram*] On an erasure, and partly noted in marg.

⁶ *et*] Interlined.

⁷ *refocillati*] At first written *refocillata*.

A.D. 1215. *Ut rex Johannes ad Vectam insulam se contulerit.*

John
retires to
the Isle
of Wight,
where he
meditates
revenge.

Rex igitur nocte illa sine quiete quiescens, ante lucem ad Vectam insulam latenter confugit ac pro-

Rog. Wend.
iii. 319.

He sends
Pandulph
to Rome,
to frustrate,
by the
pope's
authority,
the pro-
ceedings of
the barons.

He sends
also abroad,
to raise
mercenary
forces.

and to the
castellans
in England,
ordering
them to
munition
their
castles.

John leads
the life of
a pirate.

peranter, excogitans studiose quo contra barones suos ultionis genere uteretur; illa ira excandescens, de qua Augustinus¹ doctor, "Ira est libido ulciscendi,"² cupiensque, dummodo ultus, confundi cum confusis, gladio. que spiritali et materiali meditatus est trucidare. Misit igitur ad Romanam curiam Pandulphum, cui multam promisit retributionem, videlicet archiepiscopatum vel episcopatum, cum thesauro non minimo, cum aliis quibusdam secretis nunciis, corruptis promisso multiplici, ut baronum propositum auctoritate apostolica irritarent. Misit etiam Walterum, Wigornensem episcopum et Angliæ cancellarium, Johannem, episcopum Norwicensem, Ricardum de Marisco, Willelmum Gernun, et Hugonem [de Boves],³ viros cavillosos. et reipublicæ regni Angliæ inimicissimos, ad omnia finitima regna ultramarina, cum sigillo suo, propter militare præsidium, promittens eis terras et possessiones opimas et amplas, cum pecunia maxima. Et ad majorem fidem, si necesse esset, facerent omnibus venire volentibus cartas de securitate et stipendio militari uberrimo; terminumque illis præfixit, quatinus cum universis, quos attrahere poterant, advenirent. Misit præterea literas, ad majorem sui et totius regni perniciem et confusionem, ad omnes castellanos suos de regno Angliæ, præcipiens singulis, ut castella sua omnivictualium et armorum genere cum præsidio militari communirent. Similique modo multos de v. portubus sibi incurvavit enervatos. Ipse quoque interim, immemor dignitatis regiæ, prædis⁴ piraticis vacabat, inter.

R. Wend.
iii. 320.

¹ Augustinus] sanctus quidam,
B. C.

² De Civ. Dei, lib. xiv. c. 15.

³ de Boves] Supplied from W. B. C.

⁴ prædis] The last syllable is on
an erasure.

. nautas et piscatores in prædicta insula et circa maritima A.D. 1215.
 . diffiguratus sub divo, per tres circiter menses; et sic
 . adventantium expectabat adventum barbarorum. Ba- The barons
 . rones interim, nescientes quid de rege evenisset, igno- remain at
 . rantesque sibi laqueos præparari, Londoniis nugis et London.
 . otiis indulgentes, noluerunt adhuc recedere de civitate,
 . donec plenius de promissis et de rege, de quo multi-
 . formis versabatur opinio, certificarentur.

Vocatio ad concilium generale Laterani celebrandum.

Rog. Wend. Eodem anno vocati sunt a papa Innocentio Romæ, General
 iii. 322. ad concilium generale, prælati universalis ecclesiæ, Council
 patriarchæ scilicet, archiepiscopi, episcopi, primicerii, summoned
 archidiaconi, decani cathedralium ecclesiarum, abbates, at Rome.
 priores, Templarii et Hospitalarii, ut comparerent in
 præsentia domini papæ in¹ urbe Roma kalendis No- 1 Nov.
 vembris, sicut canonicam vitare cupiunt ultionem.

De allegationibus nunciorum pro rege.

Rog. Wend. Per idem tempus steterunt Romæ in præsentia Statement
 iii. 322. domini papæ nuncii regis Anglorum, allegantes coram of the
 eo rebelliones et injurias, quas barones Angliæ excita- king's
 verant adversus regem memoratum, exigentes ab eo grievances
 quasdam leges et libertates iniquas, quas dignitatem made to
 regiam non decuit confirmare. Rex itaque publice pope
 protestatus est coram eis, regnum Angliæ ratione Innocent.
 dominii ad Romanam ecclesiam specialiter pertinere;
 unde nec potuit nec debuit præter conscientiam domini
 papæ de novo aliquid statuere. Interposita igitur ap-
 . pellatione, sub protectione sanctæ crucis, qua idem rex
 . signatur, sedis quoque apostolicæ, sese, regnum suum²
 et jura ejusdem regni confidenter supposuit. Sed baro-

¹ in] Repeated, but expuncted. | ² suum] vestrum, MS.

A.D. 1215. nes appellationi factæ non deferentes, civitatem Londoniarum, quæ caput regni est, prodicione sibi traditam occupaverunt, et adhuc detinent occupatam. Papa igitur vultu rugoso cum indignatione maxima respondit, "Numquid illi barones Angliæ regnum nostrum. et vassallum nostrum, sub protectione sedis apostolicæ constitutum, a solio regni proponunt expellere, et dominium Romanæ ecclesiæ ad alium transferre? Per sanctum Petrum, hanc tantam injuriam præterire non poterimus impunitam!"

Rog. Wend.
iii. 323.

Cassata est libertatum carta per dominum papam.

The pope annuls the Charter of liberties granted by John.

Tunc papa, habita pro voluntate deliberatione, cartam sæpeditam de libertatibus regni Angliæ concessis, licet pia et justa continentem, prout sedulus inspector poterit perpendere, in perpetuum per sententiam diffinitivam dampnatam cassavit. Videbatur enim ei, quod quicquid in diminutionem emolumenti regii attemptabatur, in sui jacturam redundavit. In cujus rei testimonium, regi Johanni¹ tale privilegium duxit transmittendum: "Innocentius,"² etc. Respice Rotulum de scaccario Alexandri de Suereford.³

Rog. Wend.
iii. 323.

Item invectio acerrima in barones.

His comminatory letter to the barons.

"Innocentius,"⁴ etc.—Cumque tandem, rege procurante, magnates Angliæ has literas tam commonitorias quam comminatorias acceperunt, luce clarius suam per hanc collusionem perspexerunt destructionem. Sciebant enim jam ex post facto, regem omnia sub hac versutia fecisse prænotata, ut lento gradu quæ constanter con-

Rog. Wend.
iii. 329.

¹ Johanni] On an erasure.

² In Wend. iii. 323-327, and B. C., and Rymer, i. 135, dated "ix. [viii. Rymer] kal. Sept." [24 Aug.]

³ Respice . . . Suereford] On an erasure.

⁴ In Wend. iii. 327-329, and B. C., and Rymer, i. 136.

. ceperunt, in posterum per papam novum dominum suum A.D. 1215.
 . enervaret. Ne tamen effeminati viderentur et cito They re-
 fol. 96 a. . attoniti, quia ad papam non videbatur illis leges terræ solve to
 . et consuetudines, quæ ad laicos tantum pertinent, persevere.
 . debere pertinere vel quomodolibet immutare, licet de
 . novo cepisset regem ut dominus manutenere, nolu-
 . erunt adhuc ab inceptis desistere; non mediocriter in-
 . dignantes, quod papa nova ac insolita præsumptione
 . ad immutationes libertatum regalium et laicarum sævi-
 . endo manum extendit.

*De castro Rofensi commisso Willelmo de Albineto
 custodiendo.*

Cf. Rog. . Committitur interea, de communi assensu baronum The castle
 Wend. . Londoniis commorantium, castrum Rofense ad custodi- of Roches-
 iii. 320. . endum Willelmo de Albineto, viro nobili et in armis ter is com-
 . strenuissimo ac fideli; cui adhæserunt milites nobilis- mitted to
 . simi septies viginti, cum sequela sua. Ad quod cas- the custody
 . trum cum pervenissent, invenerunt locum illum non of William
 . solum armis et alimentis, sed omni genere machinarum de Albini.
 . et omnium bonorum, præter illa quæ secum attulerunt
 . et quæ poterant in villa invenire, penitus destitutum.
 . Nec suppetebat temporis spatium, quo possent vel
 . prædam in provincia agere, vel in aliquo sibi muni-
 Cf. Rog. . mine providere. Cum ecce rex, innumerabilium alie- John be-
 Wend. . nigenarum, quos advocaverat, agmine stipatus [super- sieges it
 iii. 331. . veniens],¹ castrum illud cum ipsis militibus, qui se in with his
 . ipso receperant, obsidione repentina vallavit. Venerant foreign
 . cum rege turba nefandissima² ex partibus Pictaviæ, merce-
 . Wasconia³ et regionum conterminarum; cui præerant naries.
 . Savaricus de Malleone, Galfridus et Oliverus de Butte-
 . villa. Veneruntque ex regionibus Lovaniæ et Brai-

¹ *superveniens*] Supplied from E.

² *nefandissima*] *nephandissima*,

MS.

³ *Wasconia*] In the text, *Uuas-*
conia, but corr. in marg.

A.D. 1215. bantiæ et Flandriæ¹ catervæ detestabiles, alienis in-
hiantes, proditores abjudicati et exules, quibus patria .
interdicta fuit, et exilium. Quibus præerat² Walterus, .
cognomento³ Buc, Girardus de Sottingni,⁴ et Godescallus.

The be-
sieged
defend
themselves
bravely.

Obsessi autem hostes insurgentes viriliter⁵ repellentes, .
innumerabiles eorum ad Tartara transmiserunt. .

*De submersione Hugonis Boves et eorum, quorum
ipse dux fuit.*

Hugh de
Boves and
his troops
are ship-
wrecked.

Præter autem alienigenas prænominatos, venit Hugo Reg. Wend.
de Boves, miles strenuus sed proditor et superbus, iii. 332.
vocatus in regis adjutorium; cui per cartam suam rex .
multas possessiones promiserat. Ingressus igitur navem .
cum multitudine gravi, suborta tempestate horribili, .
quæ manifeste iram divinam cum ultione indicabat, .
in mari commoto⁶ cum tota sua sequela submersus .
periit, in inferno perpetuo cruciandus. Et projecta .
sunt in sicco suum et aliorum cadavera infinita, quo- .
rum foetor, quia inhumata jacebant, aera inficiebant. .
Datique sunt beluis maris, bestiis terræ, et coeli vola-
tilibus circiter quadraginta milia hominum, nec unus
de hiis, qui naves ascenderunt, evasit.

*De captione castri Rofensis et obsessorum in ipso,
et eorum incarceratione.*

The barons
at London
are dis-
turbed.

Eodem tempore conturbabantur vehementer⁷ barones. Cf. Rog.
Londoniis commorantes de obsidione memorata, et op- Wend.
pressionem inclusorum, quibus, tactis evangeliiis,⁸ jurave- iii. 332.
rant, quod si contigisset ipsos obsideri, ipsi communiter
omnibus collatis viribus subvenirent obsessis. Robertus .

¹ et Flandriæ] Added in marg.

² præerat] So also E., but præ-
erant would seem preferable.

³ cognomento] cognomento, MS.

⁴ Sottingni] Soccini, W.; Soti-
nni, B. C.; Sotinhi, E.

⁵ hostes . . . viriliter] E. reads, in
hostes insurgentes et viriliter eos,
which appears more correct.

⁶ commoto] On an erasure.

⁷ vehementer] vehementer, MS.

⁸ evangeliiis] euuangeliiis, MS.

. autem filius-Walteri, ad cujus nutum totus baronum A.D. 1215.
 . pendebat exercitus, volentes inclusis succurrere, de ad-
 . ventantium multitudine perterritus, impedivit. Verum-
 . tamen ne nil videretur egisse, una dierum congregato
 . exercitu copioso, idem Robertus, quasi exercitum regis Robert
 . dissipaturus, versus castrum Rofense lora direxit et Fitz-Walter
 . vexilla; sed cum venissent ad Derteford, obvium ha- marches
 . buerunt unum Templarium, qui diligenter et secreto towards
 . interrogatus de statu regii exercitus, quia inde venit Rochester,
 . ex industria, respondit, regis exercitum fuisse tam but returns
 . fortem, tam copiosum, quod illi barones nullo modo dishonour-
 . poterant illis comparari.¹ Reversus est igitur dictus ably to
 . Robertus cum universo baronum exercitu, qui multo London.
 . copiosior et fortior erat in triplo regis exercitu igno-
 . bili et collecto; et Londoniis, ut prius, sompnis et
 . epulis inerte indulgebant, obsessos mortis discrimini
 . perjurus ac perfidus relinquendo. Rex igitur, hoc
 . audito, factus audacior, obsessos instantius nocte die-
 . que jaculando, fodiendo, jaciendo fatigavit. At ipsi
 . tam viriliter,² tam infatigabiliter sese, licet delusi a
 . Roberto memorato et desperati,³ quod etiam ab hosti- The be-
 . bus laudari meruerunt. Cum autem durasset obsidio sieged
 . mensibus fere tribus, et rex quinquaginta milia et surrender
 . amplius marcas expendisset,⁴ ipsi inclusi die sancti to John;
 . Andreæ apostoli de turri exeuntes,—murus enim castri 30 Nov.
 . obrutus fossoribus erat,—sese regi præsentarunt. Quos who or-
 . cum præcepisset rex omnes suspendi, reprehendit ipsum ders them
 . Savaricus de Malleone,⁵ nec permisit, dicens, "Si hoc to be hung,
 . de ipsis feceris, ipsi de nobis, si capiamur in hac but is re-
 . guerra, itidem facient reddendo talionem." Tunc rex, strained by
 . Mauleon.

Cf. Rog.
 Wend. iii.
 334, 335.

¹ A long addition has been here made in the margin, but subsequently so carefully erased, that not a word is legible.

² *viriliter*] viriliter, MS., but *ri* expuncted.

³ *desperati*] A verb is here want-

ing, probably *defendebant*, as in Wend. iii. 332.

⁴ *expendisset*] Before this word is *in*, but afterwards expuncted; no doubt meant for *in obsidione*, as in W. B. C.

⁵ *Malleone*] Malleone, W. B. C., here and elsewhere.

A.D. 1215. licet invitus, W[illelmum] de Albenetō, W[illelmum]
 The nobles de Lancastre, W[illelmum] de Emeford, T[homam] de
 are sent to Muletune,¹ O[sbertum] Giffard, O[sbertum] de Bobi,
 prison, and the inferior Odinellum de Albineto, et alios quoscunque novit no-
 soldiers hung. biliores, misit ad castrum de Corf, sub arcta custodia
 iii. 336. deputandos; nonnullos autem aliis suis castris squalori
 carceris mancipandos, servientes vero patibulo suspendi
 præcepit.

De excommunicatione in barones lata in genere.

Pope Eodem tempore papa Innocentius videns baronum
 Innocent rebellionem, quod videlicet a persecutione regis sui,
 excommu- quem vassallum suum non sine multorum et præcipue.
 nicates the barons. baronum vocabat² indignatione, desistere contempse-
 runt, sollicitus de regno, cujus novus dominus effectus.
 erat, excommunicavit eosdem, atque sententiæ execu-
 tionem episcopo Wintoniensi, abbati de Redinge, et
 Pandulpho, sub hac forma commisit: "Innocentius,"³
 etc., quæ sequuntur.⁴

*De infausta electione magistri Simonis de
 Langetuna.*

Election of Circa dies illos canonici Eboracenses⁵ multo tempore
 Simon de pastore jam viduati, impetrata a rege licentia, magis-
 Langetune trum Simonem de Langetuna, fratrem archiepiscopi
 to the sec of York. Cantuariensis, sibi in pastorem elegerunt, credentes
 ipsum in scientia et moribus similem fuisse fratri suo,
 cum multum fuisse comprobabatur eidem dissimilis,
 The pope prout sequens sermo declarabit. Rex autem tam ipsi.
 annuls it, quam fratri multum exosus, missis ad Romanam curiam.
 at the king's request. nunciis, suam statim cassationem procuravit. Novus.

¹ Muletune] Meletune, MS.

² vocabat] Added in marg.

³ In Wend. iii. 336-338, and
 B. C.

⁴ sequuntur] sequuntur, MS. This
 word and the one preceding are on
 an erasure.

⁵ Eboracenses] Eborances, MS.

enim papalis vassallus in omnibus meruit favorabiliter A.D. 1215.
exaudiri; unde etiam jam idem rex discordiam lamen-
tabilem inter dominum papam et archiepiscopum Can-
fol. 96 b. .tuariensem suscitavit.¹ Quod de levi potuit, quia
oderat papa archiepiscopum, quia accusaverat Pandul-
phus ipsum archiepiscopum, insibilans auribus papæ,
quod idem archiepiscopus partes fovebat baronum liber-
tates exigentium, et majus fomentum iræ ministrabat;
regi volenti tributo se subicere² quantum potuit con-
tradixit et dissuasit, et palam contra hoc appellavit.³

De suspensione archiepiscopi S[tephani].⁴

Cf. Reg. . Diebus quoque sub eisdem Cantuariensis archiepisco- Suspension
Wend. . pus S[tephanus] suspensus est ab ingressu ecclesiæ et of Stephen,
iii. 340. . divinatorum celebratione, eo quod barones per diocesim abp. of
suam noluit denunciare publice excommunicatos. Dice- Canterbury.
bat enim, quod in procinctu erat eundi ad concilium,
ubi totius causæ seriem inter regem et barones venti-
lata, tam in propatulo in concilio quam sècretius
domino papæ propalaret. Nec petenti dabantur ad hoc
induciæ.

De concilio generali, scilicet Lateranensi.

Reg. Wend. . Eodem quoque anno celebrata est Romæ sancta et Fourth
iii. 341. . universalis synodus in ecclesia Sancti Salvatoris, mense Lateran
Novembris, præsidente papa domino Innocentio III°, Council
pontificatus ejus anno xviii^o. In quo fuerunt episcopi held at
cccti. et xii^o, fueruntque de præcipuis patriarchæ duo, Rome.
Constantinopolitanus videlicet et Jerosolimitanus. An-
tiochenus vero, gravi languore detentus, advenire non

¹ *suscitavit*] Written over an erasure of a long passage, which extends to the edge of the lower margin, but of which not a word is now legible.

² *subicere*] subicere, MS.

³ *appellavit*] appellavit, MS. The words *et dissuasit* . . . *appellavit*, are on an erasure.

⁴ This rubric is written over an erasure, and is repeated in the upper margin.

A.D. 1215. potuit, misit autem pro se vicarium suum Antdidensem¹ episcopum; Alexandrinus vero, sub Sarracenorum dominio constitutus, fecit quod potuit, mittens pro se diaconum suum. Primates vero et metropolitani lxxvii., abbates et priores ultra octingentos; procuratores vero archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, priorum et capitulorum absentium, certus non fuit numerus. Legatorum vero imperatoris Constantinopolitani, regis Siciliæ, in Romanorum imperatorem electi, regis Franciæ, regis Angliæ, Hungariæ, Jerosolimitani, Cipri, Arragonum,² necnon et aliorum principum et magnatum, civitatum et aliorum locorum, ingens affuit multitudo.

De accusatione S[tephani], Cantuariensis archiepiscopi.

Accusation of the abp. of Canterbury by the king's proctors. In hoc concilio steterunt contra archiepiscopum Cantuariensem procuratores regis Anglorum, abbas videlicet de Bello-loco, Thomas de Herdintona, miles literatus, et Godefridus de Craucumbe, miles aulicus, constanter accusantes eundem, eo quod barones Angliæ. contra regem erexerit, et quibusdam rationibus et cartis. armaverit. Et cum a sede apostolica literas accepisset, ut dictos magnates per censuram ecclesiasticam a per- Rog.Wend. iii. 344.
secutione regis refrænaret, ipse id facere dissimulans, Rog.Wend. iii. 345.
ab episcopo Wintoniensi et suis conjudicibus a divino-
rum celebratione et ingressu ecclesiæ est suspensus.
Sicque ad concilium properans, manifestis indiciis se
fuisse præceptis apostolicis rebellem ostendit.

¹ *Antdidensem*] Anterdidensem, W.
I. We should perhaps read *Anta-*
radensem [Tortosa].

² *Arragonum*] Arrogonum, MS.

De confirmatione suspensionis.

A.D. 1215.

Cf. Rog. Wend. iii. 345, 346. Dominus igitur papa iratus valde sententiam suspensionis confirmavit, et præterea electionem de fratre ejusdem archiepiscopi, videlicet magistro Simone de Langetuna, factam cassavit, tam procurante rege, quam odio archiepiscopi causam ministrante. Scripsit igitur omnibus suffraganeis suis in Anglia existentibus in hæc verba: "Innocentius, etc. Universis Cantuariensis ecclesiæ suffraganeis salutem. Ad communem volumus notitiam pervenire, quod nos suspensionis sententiam, quam venerabilis frater noster Pandulphus subdiaconus, Wintoniensis episcopus P[etrus], et familiaris noster Norwicensis electus,¹ in Stephanum, Cantuariensem archiepiscopum, auctoritate apostolica protulerunt, ratam habemus," et cetera quæ sequuntur.²

The pope confirms the suspension of the abp. His letter to the suffragan bishops in England.

Rog. Wend. iii. 345.

Qualiter rex J[ohannes] partes depopulabatur aquilonares.

Rog. Wend. iii. 347. Hiis peractis, elevatum est cor regis [Johannis], qui duos exercitus ad confundendum Angliam ordinavit, ut, videlicet, per unum baronum irruptiones Londoniis commorantium potenter reprimeret, per alterum aquilonares Angliæ provincias exterminaret. Ad quas partes iturus, relicto exercitui ordinando præposuit bellatores expertos, comitem Saresbiriensem W[illelmum], fratrem ejus, Falcasium, visceribus carentem misericordiæ, Savaricum de Malleleone, cum suis Picta-

John divides his forces, and marches northwards.

¹ *Pandulphus . . . electus*] There is a grave error here, arising from carelessness in copying the text of Wendover, which reads rightly, *P[etrus] Wintoniensis episcopus, et dilectus filius P[andulphus], subdiaconus et familiaris noster, Norwicensis electus*, and so B. C. and

Rymer, i. 139. Pandulph was bishop elect of Norwich, but was not consecrated till 29 May 1222. Fasti, ii. 460. The pope's letter was dated "prid. non. Nov." [4 Nov.]

² *cetera quæ sequuntur*] On an erasure.

A.D. 1215. vensibus, Willelmum Briwere, inexorabilem et crudelem, Walterum Buc, cruentum sicarium, cum suis Braibancis et Flandrensibus spurcissimis et ignobilibus, omni- que genere facinorum commaculatis, cum multis aliis, quos prolixitas non permittit nominare. Duxit autem Rog. Wend. iii. 348. rex secum versus aquilonem Willelmum, comitem Almarliæ, Philippum de Albineto, Johannem Marescallum; et, ex regionibus transmarinis, Girardum de Sotingni, Godescallum, cum Flandrensibus suis ruptariis, balistariis, incendiariis, homicidis, qui nec Deum timebant. nec homines reverebantur. Quid plura? Jubente ac- stimulate rege, tam iste quem ille exercitus utrobique. et¹ ferro et fame cuncta devastant. Vetant cum singul- tibus quæ sequuntur lacrimæ plenius² enarrare, homines enim inhumani innocentum possessiones nec- non et corpora rapiunt, dilacerant, deprædantur, ætati, sexui vel conditioni non parcentes; ut veraciter ira. Dei, immo furor, in plebem suam videretur desævire. Fugiant igitur a facie debacchantium³ etiam castellani, castra vacua relinquentes.

Excesses
committed
by the
king's
troops.

*De captione quorundam castellorum et municipio-
rum.*

Many castles and nobles captured. Eodem tempore Falcasius cepit municipium Willelmi Rog. Wend. iii. 349. Maudut de Hameslape,⁴ et prostravit. Capta est munitio de Thunebruge, comitis de Clare; castrum quoque de Bedeford, et multa alia, quæ longum foret numerare. Cepitque multos nobiles et incolas, et variis ac inauditis pœnarum generibus affectos et incarcerationibus possessionibus spoliavit truculenter. Rex igitur multum acceptans tyrannidem Falcasii, dedit ei castrum de Bedeford, et nobilem mulierem Margaretam de

John gives the castle of Bedford to Faukes de Breaute,

¹ *utrobique et*] On an erasure.

² *plenius*] On an erasure.

³ *debacchantium*] debacantium, MS.

⁴ *Hameslape*] Hamestlaple, MS. Corr. from W. B. ; Hamplape, C.

. Ripariis in uxorem, cum omnibus possessionibus eam A.D. 1215.
 . contingentibus.

with Margaret de Rivers, as his wife.

. *De consecrationibus quorundam episcoporum.*

. Anno quoque sub eodem consecrati sunt in episcopos, Consecra-
 . Willelmus de Cornhulle in Cestrensem, magister Benc- tion of
 . dictus, precentor Sancti Pauli Londoniarum, in Ro- bishop.
 . fensem, magister Ricardus, decanus Saresbiriensis, in
 . Cicestrensem.

*Qualiter castra de Belwer,¹ de Rokingham, de
 Sauveia,² et alia capta fuerint.*

Rog. Wend. Anno gratiæ M^o.CC^o.X^o.VI°., qui est annus regni regis A.D. 1216.
 iii. 350. J[ohannis] xviii^o., fuit idem rex die Natalis apud cas- Progress
 fol. 97 a. trum de Notingham, et in crastino castra movens, of John
 from Not-

pernoctavit ad villam de Langar. Missisque nunciis, tingham.
 significavit eis qui in castro de Bealvero erant, quod
 Willelmus de Albineto nunquam comederet, nisi quan-
 tocius castrum sibi redderent. Missis igitur eidem regi
 castrum clavibus, ea conditione sese et castrum ei resigna-
 runt, ut cum domino W[illelmo] misericorditer ageret, Surrender
 of Belvoir
 castle.

Cf. Rog.
 Wend. iii.
 fol. 351, 352.

et, salvis suis corporibus, equis et armis. Veniens
 autem inde ad Duntonam,³ castrum Johannis de Lascy,
 illud ilico rex complanavit. Discurrebant, interea, rege
 . permittente immo jubente, ruptarii, sicarii cruenti, et
 . cunctos, quos invenire poterant, diversis poenis et ex-
 . quisitis tormentis incolas torquebant et spoliabant la-
 . mentabiliter; quas si poenas describerem, lacrimas excu-
 . terent, ut exitus aquarum deducerent oculi audientium.
 . Nec videbatur unquam tam ignominiosa⁴ guerra, dum
 . rex proprium regnum, patres filios, filii patres destruere
 . nitebantur.

¹ *Belwer*] Belvero, W. B. C.

³ *Duntonam*] Duvintonam, W. B.;
 Diuntonam, C.

² *Sauveia*] Sauve, MS.

⁴ *ignominiosa*] ignoniosa, MS.

A.D. 1216. *Quibus rex subegerat castra capta, postquam, Deo permittente, in partibus borealibus descaverat.*

John appoints custodians to the territory and castles in his power.

Cumque rex, ut dictum est, de rebus baronum pro libitu suo, Deo sic permittente,¹ disposuisset, totam terram inter flumen Theise et Scociam, cum rebus et castris, tradidit Hugoni de Bailloil et Philippo de Hulecotes. In pago vero Eboracensi rerum et castrorum custodes constituit Robertum de Veteri-ponte, Briennum de Insula, et Gaufridum de Lucy; Willelmo autem, comiti Albamarliæ, tradidit castrum de Rokingham, castrum quoque de Sauveia, et Biham. Falcasio vero commisit castra de Oxonia, Norhantona, Bedeforde, et Cantebruge; Ranulpho quoque Theutonico, castrum² de Berchamestede, et de Hertforde Waltero³ de Godardvilla. Deinde rex ira succensus vehementi, quasi aper. exterminans, ad partes Scociæ tendebat cismarinas, et, captis castris de Berewic et aliis, quæ videbantur inexpugnabilia, improperavit regi Alexandro; et, quia rufus erat, significavit dicens, "Sic, sic fugabimus. rubeam vulpeculam de latibulis suis!" Multam igitur stragem et exterminium ibidem exercuisset, nisi eum. necessitas dilationem non capiens revocasset.

Rog. Wend. iii. 352.

Rog. Wend. iii. 353.

He marches towards Scotland, and takes Berwick castle.

De excommunicatione lata in barones, in specie.

Special excommunication of the barons by the pope.

Circa dies istos papa audiens constantiam baronum non adhuc fuisse enervatam, ipsos, quos prius excommunicarat in genere, ad instantiam regis J[ohannis], qui se totum papalem protestabatur, excommunicavit.

Cf. Rog. Wend. iii. 353, 354.

¹ *permittente*] The two last syllables are on an erasure.

² *castrum*] castra, MS. Corr. from W. B. C.

³ *Waltero*] et Waltero, MS. In W. B. C., et castrum de Hertforde Waltero.

.nominatim et in specie. Unde multi in abissum de- A.D. 1216.
 .sperationis mergebantur.¹

De depopulatione² insulæ Eliensis.

Cf. Rog. . Eodemque tempore, cum omnia ruinæ paterent, comes Devasta-
 Wend. Saresbiriensis W[illelmus], Falcasius et Savaricus, glacie tion of the
 iii. 358. pontem faciente, insulam Elyensem ingressi, omnia isle of Ely.
 .feraliter devastarunt. Et ingressi ecclesiam cathedra-
 .lem, irrecitabilia perpetrantes facinora,³ ignem apporta-
 .runt ad incendium ecclesiæ, quæ vix, prioris industria
 .et censu multiplicato, redempta est. Stephanus quoque Cruel
 .Ridel, clericus, vir facetus et dapsilis, ab ecclesia vio- treatment
 .lenter extractus, nobilis ab ignobilibus, pius ab impiis, of Stephen
 .omnia perdidit quæ habebat; corpus quoque proprium, Ridel.
 .quod est relatu miserabile, c. marcis ab exquisito pœna-
 .rum cruciatu vix redemit. Capti sunt ibidem milites
 .xv.; multi tamen vel aufugerunt vel in harundinetis⁴
 .latuerunt.

*Barones in arcto positi, Lodovicum in regem
 elegerunt.*

. Barones igitur in arcto constituti, scientes quod si⁵ The barons
 .redirent ad regem, misericordiam non invenirent,—cor elect Louis,
 .enim habebat fictum et ignobile, et si bona ad tempus son of the
 .promitteret, in fine singulos conculcaret,—habentes igitur king of
 .hinc papam hinc regem inimicos, nesciebant quo diver- France, as
 Cf. Rog. . terent. Inito igitur quid facerent consilio, tandem Lo- king.
 Wend. . dowicum, primogenitum regis Francorum Philippi, in
 iii. 359. . regem sibi elegerunt. Qui⁶ cum hoc tam patri quam
 .filio significassent, exegit ab eis rex Francorum Phi-

¹ *Unde . . . mergebantur*] On an
 erasure.

² *depopulatione*] depopulaço, MS.

³ *facinora*] fecinora, MS.

⁴ *harundinetis*] harundetis, MS.

⁵ *si*] After this word, *rex* is added
 in the margin, but only troubles
 the sense.

⁶ *Qui*] Originally *quod*, and so
 in E., omitting *hoc*.

A.D. 1216. lippus obsides et cartas. Barones autem aliud refugium.
 The pope non habentes, quæcunque exigebat perfecerunt. Tunc.
 is induced vero temporis, reclamantibus omnibus cardinalibus, ne.
 to alter his papa confratrem archiepiscopum Cantuariensem cardi-
 intention, as to the nale ab archiepiscopatu deponeret, prout proposuerat.
 of the abp. et ut rex Anglorum petierat, destitit¹ papa ab propo-
 of Canter- bury. sito, unde rex inconsolabiliter dolore contabuit.²

Cantuariensis archiepiscopi sententia mitigatur.

The abp. Eodem tempore S[tephanus], Cantuariensis archiepi- Rog. Wend.
 is released scopus, Romæ, data cautione quod staret iudicio domini iii. 300.
 from the scopus, Romæ, data cautione quod staret iudicio domini
 sentence of papæ de rebus superius expressis, a sententia supen-
 suspension. sionis absolutus est, ita tamen, quod ante pacem inter
 regem et barones Angliæ plene reformatam, Angliam
 non intraret.

Quid actum est, soluto concilio generali.

The pope Tunc autem temporis solutum est concilium generale.
 exacts money Papa vero prælatis petentibus licentiam repatriandi.
 from the minime concessit; immo a³ singulis auxilium in pecunia
 who at- postulavit,⁴ quam recessuri cum viaticis cogeantur a
 tended the mercatoribus⁵ curiæ Romanæ duris conditionibus mu-
 General tuare. Et sic cum benedictione papali ad propria
 Council. remearunt.

De innovatione sententiæ latæ in barones, propter contumaciam.

The abbat Per idem tempus, instante festo Paschali, cum abbas Rog. Wend.
 of Abing- Abendonæ et ejus conjudices contumaciam baronum iii. 361.
 don renews et civitatis Londoniarum cognovissent, manus suas in
 the papal

¹ destitit] distitit, MS.

² Tunc . . . contabuit] Added in the margin.

³ a] On an erasure.

⁴ auxilium . . . postulavit] On an erasure.

⁵ mercatoribus] On an erasure.

eosdem extendentes, iterato edicto, omnibus Angliæ A.D. 1216. ecclesiis conventualibus dederunt in mandatis, ut latam sentence sententiam sub hac forma publicarent: "H[ugo]. Dei against the barons gratia abbas Abendonæ," et cetera,¹ quæ sequuntur.²

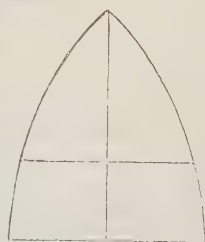
Lodowicus literas consolatorias transmittit Londoniensibus, et quosdam potentes.

Cf. Rog. Wend. iii. 362. Hac quoque tempestate Lodowicus quosdam milites Louis sends consolatory letters to London, præmisit ante faciem suam, cum literis consolatoriis. Audierat enim quot undique oppressionibus comprimebantur.

Obiit comes Gaufridus de Mandevilla.³

Death of Geoffrey de Mandeville.

Rog. Wend. iii. 363. Eodem tempore exierunt ab urbe Londoniarum quidam baronum cum militibus, qui nuper de regno fol. 97 b. Franciæ advenerant, ad hastiludium vel torneamentum extra civitatem Londoniarum; [ubi]⁴ per infortunium, non ex industria,⁵ fragmento lanceæ percussus comes Gaufridus de Mandevilla, in multorum dolorem vitam terminans, auctori suæ mortis culpam condonavit.

Quomodo Walo legatus ad Philippum, regem Francorum, venerit.

Rog. Wend. iii. 363. Hiis quoque diebus magister Walo legatus⁶ a papa The legate Walo comes to France, to arrest the progress of Louis, missus venit in Franciam, ut Lodowici progressum in Angliam auctoritate apostolica impediret. Qui cum ad regem Philippum pervenisset, ei ex parte papæ depre-

¹ Given at length in Wendover and B. C.

² et cetera quæ sequuntur] On an erasure.

³ In the margin is drawn his shield of arms reversed, viz., quarterly, gules and or, and, on each side, the

halves of a broken spear, with the point downwards.

⁴ ubi] Supplied to complete the sense.

⁵ industria] inustria, MS., partly on an erasure.

⁶ legatus] Added in marg.

A.D. 1216. catorias literas¹ porrexit, ne permitteret filium suum Lodovicum Angliam hostiliter adire, vel regem Anglorum inquietare in aliquo, sed ipsum ut Romanæ ecclesiæ vassallum² protegeret, defenderet et diligeret, ejus regnum ad Romanam ecclesiam ratione domini pertinebat.

Nota responsum regis Francorum.

Reply of Philip to the legate.

Rex autem Francorum incontinenti respondit, "Reg- Rog. Wend. num Angliæ patrimonium beati³ Petri nunquam fuit, iii. 364. nec est, nec erit. Nullus rex vel princeps potest dare regnum, quod est respublica, sine assensu baronum suorum, qui regnum tenentur defendere. Et si papa hunc errorem tueri decreverit, perniciosum regibus et⁴ regnis omnibus exemplum perhibebit. Non diligo, non approbo ipsum regem Anglorum J[ohannem], meum adversarium,⁵ tamen doleo de regni ejus ancillatione, cum⁶ princeps provinciarum fiat sub tributo.⁷ Heu! quantum deterioratur omnium regum per eum conditio. Ita enim poterit, processu temporis, per aliquem desiderum heredem meum fieri de Francia!" Et tendens manus in⁸ cœlum, addidit, "Quod Deus, quod Deus, quod Deus avertat!" Et eruperunt lacrimæ ab oculis ejus. Tunc quoque omnes circumsedentes magnates Franciæ quasi uno ore clamare cœperunt, dicentes, "Per pretiosam mortem Crucifixi, in quem credimus, quicquid fecerit ille J[ohannes], rex Angliæ, de statu⁹.

The French nobles solemnly declare, that no sovereign

¹ *litteras*] Interlined.

² *vassallum*] vassalum, MS.

³ *beati*] Interlined.

⁴ *regibus et*] Interlined.

⁵ *Anglorum . . . adversarium*] On an erasure.

⁶ *cum*] Here in the MS. is a sign of *caref*, but no other word is supplied in the margin.

⁷ In the margin opposite a hand

of the 15th century has written, "Nota, quid rex Franciæ responderit legato papæ de facto Johannis, regis Angliæ, subdantis regnum suum in manus papæ, absque assensu baronum et lege processum (*sic*)."

⁸ *in*] Interlined.

⁹ *Johannes . . . de statu*] On an erasure.

regni sui, pro isto articulo stabimus usque ad caputem A.D. 1216.
 expositionem, immo usque ad mortem, ne videlicet rex could give
 vel princeps per solam voluntatem suam posset regnum away his
 vel principatum suum dare, vel tributarium quomodo- kingdom.
 libet facere, unde nobiles regni efficerentur servi, præ- *Nota pro-*
 cipue dominio papæ, archiepiscopi, episcopi, vel alicujus *ducia verba*
Francu-
rum.
 ecclesiastici prælati vel sacerdotis.¹ Quid ad tales de
 regnis, guerris, vel militia? De ecclesiis et animabus
 sollicitentur,² beati Petri sequentes vestigia." Acta sunt
 hæc Lugduni, die xv^a. post Pascha.

Responsio Lodowici.

Rog.Wend. De hiis autem omnibus certificatus, ecce supervenit *Reply of*
 iii. 365. ex industria Lodowicus, qui torvo oculo respiciens *Louis to*
 legatum, dixit tam patri suo et legato, quam omnibus *the legate.*

Rog.Wend. ibidem existentibus, "Rogo vos, ne propositum meum
 iii. 367. pium et justum impediatis, quia pro hereditate mea,
 dum cor in pectore meo palpitat,³ decertabo." Et,
 hiis dictis, addidit, "Impium esset et inhumanum,
 barones Angliæ pro libertate regni decertantes con-
 stanter patulis discriminibus⁴ expositos relinquere, præ-
 sertim cum me sui gratia in dominum elegerunt."
 Et sic iratus recessit, patre ejus hæc omnia conniven-
 tibus oculis dissimulante, nec ipsum revocante. Et
 respiciens legatum, ait, "Ecce imminet⁵ totius tam
 mei quam Angliæ perturbatio. Iter ejusdem L[odo-
 wici], filii mei, qui favorem totius regni mei optinet,
 vel propositum, nec impedio nec promoveo."⁶

¹ *præcipue . . . sacerdotis*] On an
 erasure.

² *sollicitentur*] sollicitentur, MS.

³ *palpitat*] Interlined.

⁴ *discriminibus*] On an erasure.

⁵ *imminet*] iminet, MS.

⁶ *promoveo*] The four last letters
 are on an erasure.

A.D. 1216.

De constantia Lodowici.

26 April. Postea vero Lodowicus in crastino sancti Marci Rog. Wend. iii. 367.
Interview of Louis with his father. evangelistæ¹ veniens apud Melun, quod et Ysium.
Philip gives consent, but not openly. dicitur,² ad patrem suum, rogavit eum cum lacrimis, ne sui itineris impediret pium propositum. Asserebat enim cum juramento, quod si rex ille Angliæ³ im-
 misericors posset suos nobiles apprehendere, omnes exquisitis tormentis et ignominiosis interficeret, quod foret toti mundo lacrimabile,⁴ sed forte soli papæ de-
 siderabile. Addidit etiam, quod baronibus Angliæ in-
 violabile præstitit juramentum, quod ipsis veniret festinum in succursum. Unde præelegit potius⁵ ad tempus in tam pia causa pro sola papali voluntate excommunicari, quam crimen incurrere falsitatis, et deesse laqueo expositis. Pater igitur videns filii constantiam, compassus est filio dolenti et angustiato; mente, voluntate et adiutorio cœpit consentire, sed non palam. Et sic dissimulans, ei licentiam concessit, et cum paterna benedictione dimisit.

Quomodo Lodowicus in Angliam ivit.

Louis embarks with his forces at Calais. Tunc Lodowicus, missis ad curiam Romanam nunciis, Rog. Wend. iii. 367.
 qui ibidem jus, quod sibi de regno Angliæ vendicabat, coram papa protestarentur, sub omni celeritate multo stipatus comitatu ad mare festinavit, ut legatum, qui et illuc festinavit, in Angliam præveniret. Venientes igitur universi ad portum de Caleis, invenerunt ibi Rog. Wend. iii. 368.
 secentas naves et quater xx. cogas bene paratas, quas Eustachius dictus⁶ Monachus contra adventum ipsius Lodowici ibidem congregaverat. Quas ilico ingressi, sese Neptuno commiserunt.

¹ *evangelistæ*] euangeliste, MS.² *quod . . . dicitur*] Added in marg.³ *rex ille Angliæ*] On an erasure.⁴ *lacrimabile*] At first written, *lacrimale*.⁵ *potius*] Interlined.⁶ *dictus*] Interlined.

Fugam iniit caute et cessit venienti rex J[ohannes]. A.D. 1216.

Rog.Wend.
iii. 368. Erat autem tunc rex Johannes apud Doveram cum John re-
exercitu suo, sed quoniam alienigenis, quibus in arti- treats from
culo minime credendum est, stipendiariis vallatus fue- Dover,
rat, Lodowico applicanti non est ausus occurrere, ne leaving the
forte ipsi transmarini, in necessitate eo relicto, ad castle in
Lodowicum transmarinum sese transferrent. Unde præ- the custody
elegit ad tempus cedere, quam prodicionis casibus se of Hubert
committere, anceps certamen ineundo. Fugit [ergo]¹ de Burgh.
rex J[ohannes] a facie Lodowici, relinquens castrum
Doverense sub custodia Huberti de Burgo, in quo,
tanquam in fidelissimo, confidebat cor illius; illud enim
castrum quasi clavis est Angliæ, et repagulum contra
impetus² alienigenarum. Nec cessavit fugere raptim
usquoque ad Guldeford, et inde ad Wintoniam per-
venisset.

Qualiter adventus Lodowici³ primo fuerit fortunatus.

Rog.Wend.
iii. 368. Lodowicus vero, cum neminem sibi resistere cogno- Louislands
visset, apud Sandiwicum⁴ de navibus exiens, provin- at Sand-
ciam totam, præter Doverense castrum, sibi continuo wich, and
subjugavit; et iter versus Londonias dirigens, castrum marches to
Rofense in suam recepit potestatem. Deinde Londonias London.
veniens, cum ingenti gaudio⁵ omnium baronum sus-

Rog.Wend.
iii. 369.
fol. 98 a. ceptus est. Cepit itaque homagia et fidelitatem ab He receives
omnibus baronibus ac civibus, qui ibidem expectave- the homage
rant ejusdem adventum. Ille vero, tactis sacrosanctis of the
evangeliiis,⁶ juravit, quod singulis eorum jura reddens, barons.
bonas leges regni teneret, malas, si quæ essent, abo- ¶ *Nota ju-*
leret, et amissa per regem J[ohannem] eis readquireret. *ramentum,*
quod si ob-
servasset,
omnia
adquisisset.

¹ ergo] Supplied from W. B. C.;
igitur, E.

² contra impetus] Added in marg.

³ Lodowici] Lodowi, MS.

⁴ Sandiwicum] Santwicum, E.

⁵ gaudio] Interlined.

⁶ evangeliiis] ewangeliiis, MS.

A.D. 1216. Scripsit etiam regi Scotorum A[lexandro], et cunctis
 He summons the king of Scotland and the northern barons to do homage.
 Many nobles join him.
 magnatibus Angliæ partium septentrionalium,¹ qui nondum homagium sibi fecerant, ut ad ejus fidelitatem advenirent, vel a regno Angliæ festinanter recederent. Quid plura? Concurrerant ad ejus edictum Willelmus, comes Waranniæ, W[illelmus], comes Harundellie, W[illelmus], comes Saesbiriensis, W[illelmus] Marescallus junior, et alii multi præelecti totius regni de regno,² et postea Norenses,³ regem J[ohannem] desertentes, quasi plena securitate jam concepta, quod Lodowicus regnum Angliæ optineret. Constituit autem idem Lodowicus magistrum Simonem de Langetona, fratrem archiepiscopi Cantuariensis, de quo prædictum est, cancellarium suum, cujus prædicatione⁴ tam cives Londonienses quam barones omnes excommunicati divina celebrare refecerunt.

Louis appoints Simon de Langetune his chancellor.
Nota præsumptionem magistri Simonis de Langetona.

Quomodo Walo legatus Lodowicum sequens, in Angliam venerit.

Arrival of the legate Walo, who joins John at Gloucester.
 Eodem quoque tempore, cum Walo legatus de progressu Lodowici in Angliam certificaretur, diligens apostolici mandati executor ipsum L[odowicum] secuturus transfretavit, atque illæsus et indempnis inter hostes transiens, apud Gloverniam ad regem J[ohannem] usque pervenit. At legatus, rege assistente, qui totam spem suam in ipso congesserat, episcopis, abbatibus, cum clericis, quot et quos habere poterat, convocatis, Lodowicum nominatim, cum complicitibus et fautoribus suis, et præcipue magistrum Simonem de Langetuna, pulsatis campanis et candelis accensis, excommunicavit; præcipiens eisdem et aliis, ut singulis Dominicis diebus ac festivis per totam Angliam ipsam

Reg. Wend. iii. 369.
 Reg. Wend. iii. 370.

¹ partium septentrionalium] Added in marg.

² de regno] Apparently superfluous.

³ et postea Norenses] Added in marg.

⁴ prædicatione] Over this word is interlined, *vel admonitione*.

sententiam publicarent. Sed ad hæc magister Simon et A.D. 1216.
 Gervasius de Hobrugge, ecclesiæ Sancti Pauli Londoni- Appeal
 arum præcentor, cum quibusdam aliis, dixerunt, se pro made to
 jure et statu Lodouici appellasse; unde sententiam the pope.
 illam, cum, pendente appellatione, nihil debeat innovari,
 irritam habuerunt et inanem. Eodem tempore recesse- John is
 runt a rege J[ohanne] milites omnes et servientes de deserted by
 partibus¹ Flandrensibus et aliis finibus transmarinis, his forces
 abroad.
 præter quosdam Pictavenses paucos, quorum tamen
 quidam Lodouico adhæserunt, nonnulli vero ad propria
 remearunt; hæc omnia² caute procurante Lodowico, qui
 eisdem comminabatur.

*Lodouicus australes Angliæ partes sibi cito sub-
 jugavit.*

R. Wend. iii. 371. Lodowicus igitur expedite et in brevi, xviii^o. kalendas 14 June.
 Julii se ad ulteriora terræ transferens, totam circum- Louis sub-
 jacentem provinciam sibi potenter subjugavit. Cesse- duces the
 runt igitur in potestatem L[odowici] omnes provinciæ southern
 australes, præter sola castella de Dovera et de Windle- provinces,
 shores. Interea Willelmus de Mandevilla, Robertus except the
 filius-Walteri, et Willelmus de Huntingefeld provincias castles of
 de Esexe et Sufolke Lodouico subjugarunt. Inter John gar-
 hæc vero rex J[ohannes] castra de Walingeford, de risons Corf,
 Corf, de Warham, de Bristoldo, de Divises, et quæque³ Wareham,
 nobiliora castra quæ habuit, militibus, victualibus et⁴ and other
 armis optime communivit. places.

Quid nuncii Lodowici Romæ egerint.

Rog. Wend. iii. 371. Circa dies istos nuncii⁴ Lodouici, quos ad curiam Letter to
 Romanam miserat, eidem scripserunt communiter⁵ sub Louis front
 his envoys
 at Rome.

¹ *partibus*] The last syllable is on | ³ *quæque*] *que* is interlined.

an erasure. | ⁴ *nuncii*] On an erasure.

² *omnia*] Written at first *omni*. | ⁵ *communiter*] On an erasure.

A.D. 1216. hac forma : “ Excellentissimo domino suo L[odowico],”¹
 etc. Incipe in primo Rotulo scripto, inter Rotulos.
 parvos magistri Alexandri de Suereford, clerici de.
 scaccario.²

*Qualiter Ludowicus orientales Angliæ partes
 vastaverit.*

He ravages the eastern counties. Norwich castle cap- tured, with Thomas de Burgh. Lynne is taken. Gilbert de Gant made earl of Lin- coln. Yorkshire and Lin- colnshire subdued. Holland ravaged.	Diebus autem sub eisdem Lodouuicus in fortitudine gravi versus orientalem Angliæ partem equitationem faciens, urbes et villas de Estsexe, et Sufole et de Northfole miserabiliter spoliavit, et castellum North- wici vacuum reperiens, ibidem suos constituit. Tho- manque de Burgo, fratrem Huberti de Burgo, ejusdem castri castellanum, fugientem cum suis comprehendit, eumque vinculis mancipavit; credens et certe sperans, quod, eo capto, quicquid custodiæ Huberti de Burgo commissum fuit, eidem quamtocius manciparetur, sed non cognovit constantiam et fidelitatem ipsius Huberti.³ Ipsas quoque regiones omnes sub tributo tenseriæ con- stituit. Ad villam quoque de Len exercitum grandem mittens, eam sibi subjugavit, civesque captivos inde abducens, ad gravem eos redemptionem coegit. Quo facto, Franci cum præda et spoliis innumeris Londonias sunt reversi. Veniente autem ibidem ad Lodouuicum Gilberto de Gant, comitatus Lincolnæ ipsum gladio donavit. Quo utique tempore Robertus de Ros, Petrus de Brus, et Ricardus de Perci Eboracum cum tota pro- vincia Lodouuico subjecerunt. Gilebertus de Gant et Robertus de Roppesle urbem Lincolnæ ceperunt, et provinciam illam, præter castellum, totam sub annuo censu posuerunt. Deinde Hoilandiam invadentes, eam	Rog. Wend. iii. 378. Rog. Wend. iii. 379.
--	---	---

¹ Inserted at length in Wendover
and B. C.

² primo . . . scaccario] Written
on a piece of vellum, pasted over

three lines of the original text now
quite erased.

³ sed . . . Huberti] Added in
marg.

spoliabant, et sibi fecerunt tributariam. Rex autem A.D. 1216. Scotorum Northanhunbrorum provinciam Lodouico Northumberland subjugavit totam, præter castella, quæ Hugo de Bailloil conquered et Philippus de Hulecotes strenue defendebant. Hæ¹ for Louis by the king autem omnes provinciæ Lodouico subjectæ erant et of Scots. juratæ.²

Procuratia³ legato.

Rog. Wend. Eodem quoque tempore Walo legatus exegit procura- Procurations ex-
iii. 379. tias⁴ per totam Angliam, non misertus cleri vel eccle- acted by
siae, quam exterminium per totum regnum depauperat- the legate.
verat⁵ generale; et⁶ ab ecclesiis cathedralibus et domi-
bus religiosis pro singulis procurationibus l. extorsit⁷
solidos. Omnia etiam beneficia clericorum ac virorum He seques-
religiosorum, qui Lodowico et baronibus auxilium, ters all the
consilium vel favorem impenderunt, sequestravit; quo- livings of
rum quædam in suos usus, quædam in clericorum who
suorum dominia, raptim convertit. favoured
Louis.

De obsidione castri Doverensis.

Cf. Rog. . Anno quoque sub eodem, cum litorie repreh- Siege of
Wend. deretur Lodowicus a patre suo, tanquam nescius Dover
iii. 380. guerræ, eo quod, relicto castro Doveræ, ulterius pro- castle.
fol. 98 b. grederetur, instante Nativitate beati Johannis Baptistæ, 24 June.
in fortitudine gravi Doverense castrum obsedit; ad
cujus obsidionem pater ejus ei petrariam maximam et
optimam transmisit,⁸ quæ *Maleveisine* Gallice nuncupa-
tur. Qua cum aliis ante muros locata, Franci ipsos
nocte dieque crebris jactibus infatigabiliter flagellabant,

¹ Hæ] Hee, MS.

² juratæ] In the margin is written,
"Respice Historias."

³ Procuratia] Above is added,
vel cio, i.e., procuratio.

⁴ procuratias] An attempt has
been made by a later hand to alter

this word. In W. B. C. *procura-*
tiones.

⁵ depauperaverat] Added in marg.

⁶ et] Interlined.

⁷ extorsit] Added in marg.

⁸ transmisit] The last syllable is
on an erasure.

A.D. 1216. jaculorumque grandine crebrius impetebant. Sed Hurtus de Burgo, miles strenuus et fidelis, cum aliis septies ^{xxvi} militibus et servientibus pluribus cum illo existentibus, et defensioni vigilanter et viriliter insistentibus, jacula pro jaculis, saxa pro saxis remittentes, multos ex hostibus prostraverunt, donec Franci dampnificati, tentoria sua et machinas a castro longius retraxerunt. Unde Lodowicus, nimia succensus ira, pejerando juravit sese non inde recessurum, quousque, capto castro, omnes inclusi suspendio punirentur.

De captionibus castri Canteburgie et quorundam aliorum municipiorum et villarum.

Capture of
Cambridge
castle by
the barons.

Norfolk
and Suffolk
are
ravaged.

Colchester
spoiled.

Per idem tempus quædam pars baronum, qui Londoniis remanserant, equitationes faciens, invasit provinciam de Canteburge, ipsam deprædando, et cepit munitionem, et xx. servientes ibi inventos secum traxit compeditos. Inde quoque progredientes, provincias de Northfolc et Sufolc perlustrando, municipia sibi mancipabant, incolas quoque spoliabant, populo quasi inter duas molas e contrario sese volventes, videlicet baronum et regalium miserabiliter contrito. Villas quoque de Gernemue, Dunewico et Gipeswico, ad redemptionem gravissimam compulerunt. In quo facto Deum ad iracundiam, ut ex casibus subsequenter conjici¹ valet, infelicitè provocarunt, dum incolæ incolis, domestici domesticis, subjecti dominis, degeneres nobilibus, vulgares religiosis, molestiores extitere. Tandem per Colecestriam prædam agentes, et ibidem simili rabie sævientes, ad nota et solita Lundoniarum latibula sunt reversi.

Rog. Wend.
iii. 380.

Rog. Wend.
iii. 381.

¹ *conjici*] *connici*, MS.

De obsidione de Windleshores.]

A.D. 1215.

Cf. Rog. . Animati igitur barones, congregato exercitu copioso, Siege of
Wend. nobile castrum de Windleshores obsederunt. Erat au- Windsor
iii. 381. tem princeps militiæ illius comes Nivernensis,¹ vir qui- castle by
dem versutus et proditor multiformis, de sulphureo the barons.
semine Guenelonis, qui archanis consiliis, donis et pro- The count
missis regis J[ohannis] corruppebatur. Et jam in of Nevers,
contumelias contemptu plenas contra barones, verbis their
leader,
ampullosis cum juramentis horribilibus prorumpebat; proves a
traitor.
Francos in militia et audacitate² pompose extollendo,
et alios parvipendendo, immo potius vilipendendo.
Cumque ejusdem comitis furtivo mandato certificaretur
rex de obsidione de Windleshores, sicut et de Dovera,
congregavit exercitum magnum de præsiidiis castrorum
suorum. Quo stipatus, discurrit per unum mensem³ per John lays
terras comitum et baronum, ædes eorum cum frugibus waste the
concremando, dampna⁴ irrestaurabilia et tyrannidem lands of
inauditam baronibus et eorum pertinentiis irrogando, the barons
in the
homines inhumane contrectando, mulieres nobiles ludi- eastern
brius traditas conculcando, ecclesias violando, religiosos counties.
invadendo. Tandem provincias de Northfolc et Suffolc
perlustrans, simili rabie ibidem in rebus comitis de
Harundel, Rogeri Bigod, et aliorum magnatum immi-
sericorditer desævit. Cujus ira excitata⁵ speciales trac-
tatus exigens,⁶ propter suas ferocitates non se permittit
recitari, dum in suam terram rex, quasi maniacus,⁷ in
propria viscera ferrum acuebat et incendia præparavit.
Novissime autem, cum hæc omnia baronibus in obsi- The siege
of Windsor

¹ *Nivernensis*] Ninivernensis, MS. and E.

² *audacitate*] Interlined is *vel cia*, i.e., *audacia*.

³ *per unum mensem*] tempore mensis, W. I. In B., at first, *tempore mensis*, and *unius* afterwards added after *tempore*, which is followed by C.

⁴ *dampna*] *dapna*, MS.

⁵ *excitata*] *exitata*, MS., on an erasure.

⁶ *exigens*] The last letter is on an erasure, as are also the first three syllables of *ferocitates*, and the last syllable of *permittit*.

⁷ *maniacus*] On an erasure.

A.D. 1216. dione de Windleshores commorantibus nunciaretur, con-
 raised, and silio comitis Nivernensis¹ decreverunt obsidionem sol-
 the barons vere, ut² regi J[ohanni], qui jam circa maritima prædas
 march to- agebat et rapinis ac incendiis intendebat, viam præ-
 wardsCam- cluderent revertendi. Sicque versus Cantebruge festi-

Rog. Wend.
 iii. 382.

John with- circumseptum sub captione concluderent repentina. Sed
 draws to rex per exploratores³ præmunitus, antequam barones
 Stamford, ad Cantebruge pervenissent, in villam de Stanforde
 and raises callidus sese viator receperat. Deinde cum festina-
 the siege of tione partes penetrans aquilonis, castrum⁴ Lincolnæ,
 Lincoln. quod audivit fuisse obsessum, adventu suo libera-
 vit. Fugerunt enim a facie ejus Gilebertus de Gant
 ceterique Norenses, ipsum quasi ignivomum draconem.

The barons formidantes. Barones quoque, qui regem insecuti fue-
 return to rant, cum se delusos cognovissent, prædis vacantes et
 London. rapinis, Londonias sunt reversi. Rex interea versus
 John ad- Walliæ confinia se conferens, castella baronum ibidem
 vances to- Walliæ confinia se conferens, castella baronum ibidem
 wards the cepit, et complanari præcepit. In ædificiis autem et
 the confines of pomeriis eorundem illic pari crudelitate exardescens,
 Wales. miserabile spectaculum præbuit intuentibus.

Alexander, rex Scotorum, homagium fecit Lodowico.

Alexander, Eodem tempore, mense Augusti, Alexander, rex
 King of Scotorum, apud Doveram ad Lodowicum veniens, fecit
 Scotland, ei homagium de jure suo, quod de rege Anglorum
 does hom- tenere debuit. Sed veniendo versus Lodowicum
 age to cum exercitu magno, dum transitum faceret per Castellum-
 Louis at Bernardi, quod erat de feodo Hugonis de Bailloil in
 Dover. provincia de Haliwerfole situm, dictus rex castellum
 circuit, ut videret si ex aliqua parte esset expugnabile,
 balistarius quidam, qui in castro erat, telum emittens,

Rog. Wend.
 iii. 382.

Rog. Wend.
 iii. 383.

¹ Nivernensis] Ninivernensis, MS.

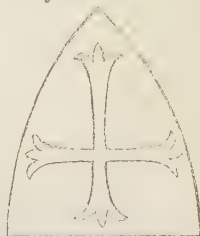
³ exploratores] In the text, ex-
 plores, but corr. in marg.

² ut] et, MS.; corr. from W.B. C.

⁴ castrum] Added on to the text.

Eustachium de Vesey,¹ virum nobilem et potentem, in fronte percussit, qui, cerebro perforato, ilico spiritum exhalavit.² Habuit quidem idem Eustachius sororem regis Scotiae desponsatam, unde idem rex et ejus magnates, cum universo baronum collegio exterritus³ est nimis, animo consternatus. Rex autem, facto, ut dictum est, homagio, tristis ad propria remeavit.

A.D. 1216.
Death of
Eustace de
Vesey.

Qualiter proditio et superbia Francorum detecta fuerit.

Reg. Wend.
iii. 239.

101. 99 a.

Contigit autem hac tempestate vicecomitem de Melun, virum nobilem de regno Francorum, qui cum Lodowico in Angliam venerat, in urbe Londoniarum graviter infirmari.⁴ Qui, cum mortem sibi cerneret imminere,⁵ ascivit ad colloquium suum secretissimum quosdam baronum Angliæ, qui ob custodiam civitatis remanserant; et quod⁶ se angebat conscientia propria confessus est, audientibus cunctis, dicens eis, "Doleo super imminente⁷ desolatione et subversione vestra, et quod vobis parata pericula et laqueos absconditos ignoratis. Juravit namque Lodouicus et xvi. cum eo de regno Francorum comites et barones, quod, si contingerit eum Angliam sibi subjugare et in regem coronari, ipse omnes illos, qui nunc ipsi militant et regem J[ohannem] persequuntur, ut proditores domini sui, perpetuo dampnabit exilio, et omne genus eorum delebit⁸ de terra. Et, ne hoc vertatur in dubium, ego, qui hic continuo moriturus jaceo, in periculo animæ meæ vobis veraciter affirmo, me unum esse ex illis, qui hoc cum Lodouico juraverunt. Misereor piæ ac

Confession
of the
vicomte de
Melun, on
his death-
bed, touch-
ing the
intentions
of Louis.

¹ In the margin is drawn his shield of arms reversed, viz., gules, a cross patonce argent.

² *exhalavit*] exhalavit, MS.

³ *exterritus*] exterritus, MS.

⁴ *infirmari*] infirmari, MS.

⁵ *imminere*] imminere, MS.

⁶ *et quod*] On an erasure, and repeated in marg.

⁷ *imminente*] iminenti, MS.

⁸ *delebit*] The last syllable is on an erasure. In W. B. C. *deleret*.

A.D. 1216. elegantissimæ genti Anglorum, Deo devotæ, et genti¹. liberali, quæ tot oppressionibus undique prægravatur." Et cum exitus aquarum deducerent oculi ejus, subdidit sermonem, singultibus crebro prorumpentibus, "Amici, summopere nunc consulo, ut utilitati vestræ provideatis in posterum proventuræ. Revera tyrannide regis vestri. oppressi conculcamini, sed si iste L[odowicus] prævaleat, delebit vos de sub cælo. Duorum malorum. minus eligatis. Ea vero, quæ jam dixi² vobis, sub sigillo secreti teneatis." Et, hiis dictis, nobilis ille Rog. Wend. iii. 384. continuo expiravit.

De præcordiali dolore baronum et desolatione.

Many of the barons wish to renew their fealty to John.

Cum autem hæc verba inter barones disseminarentur, Rog. Wend. iii. 384. contristabantur³ vehementer, et in semetipsis dolore. vehementi suspirantes contabuerunt, dum se perplexos. et adversitatibus irretitos undique cognovissent.⁴ Auxit. præterea tristitiam eorum, quod singulis essent diebus excommunicati, papæ quoque exosi et legato, terris et. possessionibus, uxoribus et liberis miserabiliter privati, prædis et rapinis miseram vitam protrahentes. Cogitaverunt⁵ igitur multi inter se mutuo sed secretissime. colloquentes, quod, inter Scillam et Caribdim consti- tuti, melius arbitrandum ad fidelitatem regis, si sinum. alicujus misericordiæ invenire possent, sub ambiguo. convolare. Hæc omnia tamen adhuc sub serena facie. caute palliabant.

*De ultimis ultionibus regis Johannis.*⁶

John burns the granaries of

Tandem, cum Lodouicus apud Doveram obsidionem diu et inaniter protraxisset, rex J[ohannes] in forti- Rog. Wend. iii. 384.

¹ *genti*] At first written *gentibus*, but *bus* erased.

² *dixi*] Interlined.

³ *contristabantur*] *constritabantur*, MS.

⁴ *cognovissent*] *congnoviscent*, MS.

⁵ *Cogitaverunt*] *Cogitavernt*, MS.

⁶ This rubric is on an erasure.

tudine gravi provincias de Sufole et Northfole misera A.D. 1216.
 . contrivit afflictione. Deinde per mariscum divertens, the abbat
 . possessiones abbatis et conventus de Burgo, primo of Peter-
 . horrea de Undele, licet illi monachi quicquid poterant borough,
 . aliunde abradere, ipsi regi præsentrassent, incendio con-
 . flagravit. Deinde ad Croilandiam properans per maris- He orders
 . cum, tunc in fine æstatis siccum, jussit suis incendariis the church
 . ipsam ecclesiam, scilicet abbatiam, et villam concre- and town
 . mari,¹ ipso vidente, et extra villam non procul, propter of Croy-
 . fumum et favillam, expectante. Abbas illius domus land to be
 . exosus ei fuerat ab antiquo, eo quod consanguineus burnt,
 . fuit episcopi W[alteri], quondam cancellarii. Et cum but they are
 . venisset Savaricus de Malleone cum regio et suo exer- spared by
 . citu, ut præceptum ferale regis adimpleret, obvium Savary de
 . invenit conventum nudis pedibus cum processione ad- Mauleon.
 . ventantem,² qui prostratus coram eo, lacrimabiliter
 . petiit junctis manibus misericordiam, ne videlicet, quod
 . iratus rex præceperat, in Dei et sancti Guthlaci con-
 . tumeliam perficeret. Cum hæc audisset Savaricus, et
 . vidisset ymaginem beatæ Virginis ibidem elegantissi-
 . mam, et alios ecclesiæ ornatus³ decentissimos, miseri-
 . cordia motus pepercit ecclesiæ et cœnobio et villæ, ne
 . omnia secundum præceptum regis conflagraret. Verum-
 . tamen homines in ecclesia et cœnobii curia et villa
 . inventos cepit, et vinctos abduxit, inhumane cruciandos
 . et gravissime redimendos. Multi autem qui fugerant
 . in harundinetis, usque ad caput mersi in profundo
 . luto latuerunt, et sic commune flagitium evaserunt.
 . A conventu tamen, quia abbas, qui a facie⁴ fugerat
 . persequentium, absens tunc erat, eidem Savarico in
 . solutione l. marcæ,⁵ truculenter extortæ, sunt⁶ solutæ.
 . Cum igitur inaudita scelera idem Savaricus et ejus

¹ *concremari*] Added above the line, and at first written after *veniente*, but erased, and inserted after *villam*.

² *adventantem*] Added in marg.

³ *ornatus*] Added in marg.

⁴ *a facie*] On an erasure.

⁵ *marcæ*] Originally, *marcas*.

⁶ *extortæ, sunt*] On an erasure.

A.D. 1216. nefarii¹ complices perpetrassent ibidem, recessit, et ad regem perveniens conviciis affectus est, eo quod omnia non combussisset. Inde in furore recedens, omnia blada, quæ dictus abbas habuit in Holandia, et ædificia et blada Conani filii-Elyæ, sicut erant circa festum sancti Michaelis aggerata, combussit, ipsomet ignem supponente et docente, quod in imis aggerum incendiarii ignem supponerent; inter favillas, fumum et faces. huc illucque discurrens, non prius inde recessit, donec omnia, ita ut etiam ipsi hostes facinus abhorrerent, consumpsisset.

The crops of the abbat in Holand are consumed in John's presence.

De jactura regis apud Wellestrem.

Deinde vero rex J[ohannes] versus aquilonem iter arripiens, cum fugerent omnes incolæ a facie ejus, velut adveniente rapidissima tempestate, aquam marinam cum fluviali mixtam transire sine duce præsumpsit, qui locus Wellestrem dicitur;² sed vix evadens, ididem bigas, summarios prædas et rapinas portantes, et omnem thesaurum et supellectilem irrecuperaliter amisit. Aperta [est]³ enim in mediis fluctibus terra, et sabulo, qui vivus dicitur, et absorbit universa, equos cum hominibus, arma, tentoria et victualia, et quæ in mundo rex præter vitam possedit cariora. Rex igitur cum residuo exercitus sui vix elapsus, nocte sequenti apud abbatiam Cisterciensis Ordinis, quæ Suinesheved appellatur, tristis valde et mœrore confectus pernoctavit.⁴ Ubi, ut creditur, de rebus a fluctibus devoratis tantam mentis incurrit tristitiam, quod acutis febribus cœpit graviter infirmari.⁵ Auxit autem ægritudinis molestiam inordinata ejus dieta et crapula consueta, qui nocte illa de

Cf. Rog. Wend. iii. 384.

John marches northwards. He loses his booty and treasure in the river Wellstream [Welland].

John sleeps at the abbey of Swineshead, where he is attacked by fever.

R. Wend. iii. 385.

fol. 99 b.

¹ nefarii] nepharii, MS.

² qui . . . dicitur] Added in marg.

³ est] Supplied from W. B. C.

⁴ pernoctavit] After this word several lines have been added in the lower margin, and afterwards erased.

⁵ infirmari] infirmari, MS.

fructu persicorum¹ et novi pomacii, quod vulgariter A.D. 1216.
 cicera appellatur, nimis repletus, febrilem in se calorem
 acuit fortiter et accendit. Veruntamen summo inde Thence he
 diluculo, licet cum labore recedens, versus castellum de advances
 to Sleaford.
 . Lafford hospitaturus iter arripuit, plus ultionis quam
 . februm incendiis inflammatus; sed cum circiter tria
 . vel quatuor miliaria itinerando anhelus² et gemebun-
 . dus confecisset, descendere morbo ingravescente co- He be-
 . actus, jussit sibi lecticam, in qua lenius veheretur, comes
 . pręparari. At illi, quibus constipabatur, non habentes worse, and
 . ad hoc in promptu³ artificem, vel instrumenta, vel a tempo-
 . materiem, gladiis extractis et cultellis, ex salicibus rary litter
 is made
 . circumstantibus qualem qualem⁴ lecticam illi prępara- for him.
 . runt, quam et ex coopertorio equi bellici⁵ contexerunt,
 . extendendo incomposite.⁶ Quam cum ascendisset, et
 . pulvinaribus⁷ et lectisterniis et etiam stramine caru-
 . isset, libratus est et huc et illuc oscillatus⁸ et con-
 . fractus, maxime cum equos non haberet veredarios.
 . De qua⁹ dolore mortifero jam subarratus, descendere
 . coactus est, dicens, "Ista malefacta, immo maledicta,
 . lectica jam omnia ossa mea dissipavit et concussit,
 . immo jam¹⁰ fere interfecit." Et creditur, quod in illa
 . lectica mortis molestiis irremediabiliter pręoccupaba-
 . tur.¹¹ Ira quoque maxima incendebatur, quę febris

¹ *persicorum*] perisicorum, MS.

² *anelus*] hanelus, MS.

³ *promptu*] promptu, MS.

⁴ *qualem qualem*] Partly on erasure, and repeated in marg.

⁵ *bellici*] At first written *belli*.

⁶ *incomposite*] At first, *incomposito*.

⁷ *pulvinaribus*] The last syllable is on an erasure.

⁸ *oscillatus*] ocillatus, MS.

⁹ *De qua*] On an erasure.

¹⁰ *jam*] On an erasure.

¹¹ *pręoccupabatur*] preoccupabatur, MS. In the margin opposite is the following curious addition :—

"*Nota.* Unde pronostica Gallica,

§ Henri, li plus beus,

Murra à Marceus ;

§ Ricard, li Peitevins,

Murra en Limozins ;

§ Johan, rois sanz tere,

Murra en Bere.

§ Ibi dicitur fuisse mortuus, ubi morte pręvenieniebatur [*read* pręveniebatur] causaliter; "Sine terra," quia moriturus nil terrę in pace possedit." Above this addition is written by Matthew Paris in red letters, "*Cave, quia offendiculum,*" and by the side, the monitory phrase "*Vacut*" repeated.

A.D. 1216. præbuit incrementum; ira enim, secundum Philosophum,¹ est accensio sanguinis circa cor;² unde vix ad castellum de Lafford,³ manno leniter portante, pervenit.

He arrives with difficulty at Sleaford [Newark.]

De morte regis Johannis.

John confesses, and receives the sacrament, and appoints his son Henry his successor.

He is persuaded to forgive his enemies.

Memorato igitur castro decubans graviter infirmatus, ab abbate canonicorum de Crokestuna consilium confessionis et eukaristiam suscepit. Deinde Henricum, filium suum primogenitum, regni sui heredem constituit, regnumque habere⁴ Angliæ illi jurari fecit. Literas etiam sigillo suo communitas ad omnes vicecomites regni et castellanos direxit præcipiens ut ei essent singuli intendentes. Et inter loquendum dixit ei unus de circumsedentibus,⁵ "Dominus noster Jhesus moriturus pro nobis, oravit pro persequentibus, relinquens nobis. pium exemplum. Necesse habetis similiter omnibus debitoribus vestris omnem iram remittere et rancorem." Cui ille suspirans, "Hoc quidem mihi difficile est, illis omnem iram remittere, qui me a solio⁶ regni mei præcipitare conantur,⁷ et inimicum meum. præcipuum subrogare, et adhuc insequentes persequuntur."⁸ Sequebantur enim eum tunc quidam baronum e vestigio, volentes sese ipsi, quasi domino suo naturali, subdendo reddere, et ejusdem experiri misericordiam, propter revelationem nuper eis factam, ut .

R. Wend.
iii. 385.

¹*Philosophum*] Philosophum, MS.

²Seneca de Ira, lib. ii. p. 28, ed. Lipsii, 1652.

³*Lafford*] So in MS. and E., and copied by John de Wallingford, MS. Cott. Jul. D. vii. f. 83^b; but we should certainly read *Newark*, with Coggeshale, p. 112, Wendover, the larger Chronicle in B. C., and Matth. Westm. The error arose from the omission in our text of some lines, stating that John remained one

night at Lafford [Sleaford] and proceeded onwards the next day to Newark. See the Itinerary of John in the "Rot. Lett. Pat.," ed. Hardy.

⁴*que habere*] Added on to the text.

⁵*circumsedentibus*] The two last syllables are on an erasure.

⁶*me a solio*] a me, MS., and the last letter of *solio* on an erasure.

⁷*conantur*] Added in marg.

⁸*persequuntur*] persequuntur, MS.

. prædictum est ; unde rex eosdem fugit, timuit et vitavit, A.D. 1216.
 . cum tamen non oportuit, sed hoc penitus ignoravit.
 . Et subdidit instanter amicus ejus qui loqui inceperat,
 . ne regis anima periclitaretur, et dixit, " Domine, do-
 . mine, si placet, considerandum est, si subfuerit causa
 . rationabilis quare contra vos commoti insurgent. Quia
 . si causa eos urgens stimulaverit, mitius agendum est,
 . et cum eisdem dispensandum ;¹ si non, etsi hostes essent
 . manifesti, cum in tali casu gloriosa reposita sit corona,
 . pro amore Christi Salvatoris nostri hoc docentis et
 . facientis, et pro animæ vestræ salvatione, omnem baro-
 . nibus vestris malivolentiam penitus remittatis." At
 . rex, extremum jam trahens spiritum, ab imo pectoris
 . longum resumendo gemitum cum miserabili suspirio,
 . ait, " Si aliter non contingat me salvari, fiat ut per- ¶ *Nota*
 . suasisti. Et hoc dicatur filio meo Henrico, ut similiter *finalia*
 . faciat, ne peccato suo prægravetur anima mea ; et de *verba regis*
 . cetero, exemplo mei præmunitus et edoctus, suos ho- *Johannis.*
 . mines diligat naturales, congreget et sequatur."

De ejusdem regis sepultura.

Reg. Wend.
 iii. 385.

Hiis ita gestis, sciscitabatur² ab eo abbas de Crokes-
 tune, si ipsum mori contingeret, ubinam vellet eligere
 sibi sepulturam. Cui rex, " Deo et sancto Wlstano
 corpus et animam meam commendo." Postea vero, in
 nocte quæ diem sancti Lucæ evangelistæ³ proximo
 secuta⁴ est, ex hac vita migravit.⁵ Facta igitur de
 . corpore suo phisicali anathomia per dictum abbatem,
 . seposita sunt viscera ejus, et conspersa sale apud Crokes-
 . tun delata sunt, et,⁶ sic disponente eodem abbate, ibi-

His direc-
 tions as to
 his burial.

¹ *dispensandum*] In the text *dis-*
pendum, but corr. in marg.

² *sciscitabatur*] The last two syl-
 lables are on an erasure.

³ *evangelistæ*] ewangeliste, MS.

⁴ In Coggeshale, p. 112, he is

said to have died "in festo S. Lucæ
 Evang." [18 Oct.]

⁵ In the lower margin is drawn
 the royal shield of arms, reversed,
 with a crown below.

⁶ *sunt, et*] Interlined, and an
 erasure after *delata*.

A.D. 1216. dem¹ sunt sepulta. Corpus vero regio scemate ornatum.
 His body is interred at ad Wigorniam delatum est, et in ecclesia cathedrali Rog. Wend.
 Worcester. ab episcopo loci reverenter tumulatum. Tempore vero iii. 386.
 Messengers quo apud Neuwere idem rex mori incipiebat, venerunt
 of peace ad eum ibidem nuncii quorundam baronum Angliæ
 had arrived
 previously circiter xl. cum literis, qui voluerunt, ut præactum
 from the est, ad pacem regis redire; sed ipse in extremis agens,
 barons. dare hiis operam non valebat.²

Gestorum regis J[ohannis] conclusio.

Duration
of John's
reign.

Certain
good works
alleged in
his behalf.

Cum autem regnasset rex Johannes annis xviii., mensibus v., diebus autem iiiior., ab hac vita, post multas. hujus seculi perturbationes et labores inutiles, in multa. mentis amaritudine distractus transmigravit, nihil terræ, immo nec se ipsum, in pace possidens. Sperandum est. autem et credendum confidenter, quod quædam bona. opera, quæ fecit in hac vita, allegabunt pro eo ante. Summi Judicis tribunal. Construxit enim abbatiam Cisterciensis Ordinis de Bello-loco, et moriturus domui de Crokestun cum corde suo terram decem libratarum. legavit. Et, quod per secula ascribendum est ei ad laudem immortalem, quosdam Græciæ philosophos,³ cum magno fastu ad curiam suam in vita sua venientes, qui, secundum eorum assertiones, fidem catholicam in multis. voluerunt⁴ corrigere, repulit, nec mutire permittebat.⁵

¹ *ibidem*] Added in marg.

² Here is inserted in W. B. I. an epitaph of six lines on John, which in B. is followed by two other lines of a satirical character.

³ *philosophos*] philosophos, MS.

⁴ *voluerunt*] Added in marg.

⁵ *permittebat*] After this word, three short lines have been erased. The event alluded to in the text is related more fully under the year 1249.

fel. 100 a. *De prima regis Henrici III. coronatione, a qua com-* A.D. 1216
putantur anni coronationis ejusdem regis.

Rog. Wend. Defuncto Johanne, Anglorum rege, convenerunt apud Coronation
of Henry
III.
27 Oct.
 iv. 1. Gloverniam in vigilia apostolorum Simonis et Judæ, in præsentia Walonis, apostolicæ sedis legati, Petrus Wintoniensis, Jocelinus Bathoniensis, et Silvester Wiggorniensis episcopi, Ranulphus, comes Cestrensis, Willelmus Marescallus, comes Penbrockie, Willelmus, comes de Ferrariis, Johannes Marescallus, Philippus de Albino, cum abbatibus, prioribus, et turba multa nimis, ut Henricum, Johannis regis filium primogenitum, in regem Angliæ feliciter exaltarent. In crastino autem, præparatis omnibus ad coronationem necessariis, legatus supradictus, associatis sibi episcopis et comitibus memoratis, duxit eum ad ecclesiam conventualem cum processione sollempni, regem acclamandum; ubi ante majus altare constitutus, dictante sacramentum¹ Jocelino, Bathoniensi episcopo, juravit ipse Henricus coram clero et populo, apposis sibi sacrosanctis evangeliiis² et plurimorum sanctorum reliquiis, quod honorem, pacem ac reverentiam portabit Deo et sanctæ ecclesiæ et ejus ordinatis, omnibus diebus vitæ suæ. Juravit etiam, quod in populo sibi commissio rectam justitiam tenebit, quodque leges malas et iniquas consuetudines, si quæ sunt³ in regno, delebit, et bonas conservabit, et ab omnibus faciet observari. Et, hiis ita gestis, Petrus Wintoniensis et Jocelinus Bathoniensis⁴ episcopi ipsum in regem ungentes, coronaverunt eum sollempniter cum canticis et modulationibus, quæ in regum coronationibus solent decantari. Tandem, expletis missarum sollempniis, duxerunt ipsum jam regem cum

¹ sacramentum] At first written
sacramento.

² evangeliiis] euuangeliiis, MS.

³ sunt] So also W. B. C. E., but

corrected *sint* in Edd. and ed.
Wend.

⁴ Bathoniensis] Bothoū, MS.

The king remains under the guardianship of William, earl of Pembroke.

A.D. 1216. processione sollempni episcopi et comites sæpediti regalibus indutum ad mensam, ubi omnes in ordine suo exultantes et spe nacta meliori epulabantur. Coro-
 natus est autem rex Henricus III. anno ætatis suæ x^o, in die apostolorum Simonis et Judæ, xx^oviii^o. die mensis Octobris.¹ Rex autem post coronationem suam remansit in custodia Willelmi, comitis Penbrokiæ, magni videlicet mariscalii. Qui protinus misit literas suas ad omnes vicecomites de regno Angliæ et castellanos, præcipiens singulis, ut regi nuper coronato essent intendentes; promittens omnibus possessiones ac donaria multa, ita scilicet ut dicto regi, domino suo naturali, fideliter adhærerent, sequerentur, et præcordialiter diligèrent.

R. Wend.
iv. 3.

Quomodo rex Henricus III. gratia divina illustrabatur.

Many of the nobles adhere to Henry.

Regi igitur Henrico III., quem gratia juventutis et innocentia cunctis reddidit amabilem, et venusta facies. cum flava cæsarie singulis favorabilem, sermo quoque. maturus universis venerabilem, nobiles regni certatim. convolando promptius adhæserunt. Castrorum quoque. et civitatum custodes, qui regi Johanni sub timore. servili militaverant, ipsi regi Henrico III. sub filiali.

¹ On the lower margin is drawn the royal shield of arms, erect, with a crown below; and by the side is written the following note:—"Nota, quod si computetur illud tempus, scilicet quod fluxerat a festo apostolorum Symonis et Judæ usque ad Natale Domini, pro uno anno per sinodochen, computabitur a Natali proximo sequenti annus secundus, et sic deinceps. Et hoc ad titulum erit regnantis; multi enim anni magnificant regem. Verbi gratia,

si aliquis coronaretur in regem die Natalis Domini, et regnaret xv. diebus, posset dici quod in duobus annis regnasset, quia ante Circumcisionem [1 Jan.] et post. Et hæc ratio hic tenetur usque ad sextum decimum annum hujus regis. Tunc vero mutatur et deletur tempus particulare pro anno computatum." The accuracy of this note is confirmed by the entries on the Patent Rolls, and the Red Book of the Exchequer.

. et fidei reverentia jam cœperunt obedire ac famulari. A.D. 1216.

. Auxit autem gratiarum ejus congeriem custodis sui
. doctrina venerabilis, et in educatione diligens infor-
. matio. Censuerunt igitur magnates Angliæ, indignum
. esse ut, ira traduce, filius culpas portaret genitoris;

Rog. Wend. iv. 3. unde omnes sese ad defensionem præparantes, castella
sua peroptime cœperunt communire. Animabat eos
præterea, qui partem regis fovebant quamplurimum,
quod singulis diebus Dominicis ac festivis Lodouicum
cum complicitibus suis videbant excommunicari.¹

*Quomodo Lodowicus, audita morte regis J[ohannis],
a Dovera recesserit.*²

Rog. Wend. iv. 3. Cumque Lodowicus ac barones, qui adhuc cum ipso
stantes in³ obsidionem circa castrum Doverense, de
morte regis J[ohannis] certificarentur, invasit omnes
fallax lætitia, quasi regnum Angliæ jam sibi subju-
gassent. Una igitur dierum Lodowicus, credens flectere
fidelitatem Huberti de Burgo, et constantiam enervare
per avaritiam, significavit eidem, quod voluit habere
per intermedios parlamentum pacificum⁴ cum eo. Quod
cum concessisset Hubertus, misit Lodowicus nuncios ¶ *Nota Hu-*
sollemnes ad eum, ad posticum qui ad hoc compe-
tens videbatur. Missi sunt igitur ad eum comes *berti con-*
Saresbiriensis⁵ W[illelmus] Longa-spata, qui secum ad
cautelam Thomam de Burgo, fratrem prædicti Huberti,
adduxit,⁶ qui captus fuit in munitione castri Norwi-
censis, vinculis mancipatum, et comitem Nivernensem,⁷
et tres alios⁸ de nobilioribus Francorum. Hubertus
autem veniens ad posticum, duxit secum v. arcubalis-
tarios cum balistis suis extentis, spiculis adaptatis, ut,
si opus exegisset, minime parcerent inimicis. Ait igitur

¹ *excommunicari*] excommunicare,
MS. and E. Corr. from W. B. C.

² *recesserit*] recisserit, MS.

³ *in*] Interlined.

⁴ *pacificum*] pacifum, MS.

⁵ *Saresbiriensis*] Sarelb', MS.

⁶ *adduxit*] Added in marg.

⁷ *Nivernensem*] Niniversem, MS.

⁸ *comitem . . . alios*] So in MS.,
but we ought to read *comes Niver-*
nensis et tres alii.

A.D. 1216. illi¹ comes W[illelmus] Saresbiriensis, "O Huberte, non te latet, ut credo, mors regis J[ohannis], nec conditio juramenti domini nostri Lodouici, qui incommutabiliter juravit, quod cum castrum hoc violenter occupaverit, omnes in eo inventi suspendio peribunt. Consule vitæ tuæ et honori. Non poteris semper vel etiam diu hoc castrum, quin saltem fame deficias, defendere et custodire.² Fortitudo domini nostri L[odowici] crescit diatim, fortitudo autem adversa jam suo³ capite caret et decrescit manifeste. Spes succursus evanuit. Redde igitur castrum sine moræ dispendio, nec notaberis de infidelitate, cum non possis illud amplius tenere; vides quod omnes ad fidelitatem domini nostri jam confluerunt." Thomas insuper, qui cum ipso comite ibidem stabat vinculatus et compeditus,⁴ cum lacrimis et singultibus insuper dixit eidem Huberto, "O frater carissime, miserere tui et mei et omnium nostrum, horum consiliis adquiescendo; sic enim omnes ab imminente⁵ confusione poterimus liberari. Sin autem, primus, ut juravit L[odowicus], coram oculis peribo suspensus tuis ignominiose, et ad totius generis nostri obprobrium sempiternum." Et comes addidit, dicens, "Verum tibi dicit frater tuus Thomas. Ceterum, O Huberte, amice, adquiesce consilio nostro ac voluntati domini nostri L[odowici], et dabit tibi jure hereditario Norfolckiam et Suthfolckiam, et eris primus inter amicos ejus et consiliarios." Cui Hubertus, "O comes, proditor nequissime, etsi mortuus sit rex J[ohannes], dominus noster ac frater tuus, heredem habet filium suum, nepotem tuum, immo et filios et filias, qui eidem succedere debent. Sed de castello reddendo nullam penitus spem concipiat Lodowicus. Dum enim auras vitales carpere potero, nun-

fol. 100b.

¹ *Ait . . . illi*] On an erasure.² *defendere et custodire*] Added in marg.³ *suo*] On an erasure.⁴ *et compeditus*] Added in marg.⁵ *imminente*] iminenti, MS.

quam hoc castrum Francigenis, quod regni clavis est, A.D. 1216.
 ostium et repagulum, resignabo. Et si omnes heredes
 domini regis deessent, tu, qui patruus ejus es, nulla-
 tenus deberes ipsum supplantare. Quid enim demeruit
 innocens? Coronatur jam, bene scimus, et rex feli-
 citer acclamatur in Anglia, magnifice, Deo protegente,
 regnaturus. Sed tu, O comes, recede a Lodouuico ex-
 communicato, et superbis Francigenis, qui te et alios
 Anglicos in fine proponunt conculcare, resiste;¹ honestam
 enim causam habes recedendi, ut insonti nepoti tuo
 adhæreas." Et cum verbis Huberti rebellis erat comes,
 et qui cum ipso erant, torvo oculo respexit eos et
 etiam fratrem suum Hubertus, dicens, "Recedite quan-
 tocius, iniquissimi! Quia, per lanceam Dei, si amplius
 unicum verbum emittat os vestrum, spiculis pectora
 vestra in ictu oculi perforabuntur; sed nec fratri
 meo Thomæ parcam enervato." Comes igitur et qui
 cum eo erant, videntes mortem suam imminere,² quia
 balistarii prompti erant ad nutum Huberti spicula
 arcubus aptata emittere, horruerunt, et statim recesse-
 runt. Quod cum audisset L[odowicus] et Francigenæ,
 licet dolentes et irati, Huberti constantiam, fidelitatem
 et strenuitatem collaudarunt. Resumpto igitur alacri-
 ori spiritu audaciæ, fortius defensionis insistebant ob-
 sessi,³ multos ex hostibus prosternendo. Tandem, inito
 consilio, decrevit sanius Lodouuicus illam solvere obsi-
 dionem, et minora per Angliam subjugare prius sibi
 castella, ut, levioribus subactis, confugerent tutius ad
 majora. Et sic, infecto proposito, et soluta turpiter
 obsidione, ad urbem Londoniarum sunt reversi. Post
 quorum recessum, qui in castro Doveriæ extiterant
 alacriter exeuntes, combusserunt domos et ædificia,
 quæ ante castrum Lodowicus construxerat, quæ spe-
 ciem protenderant nundinarum. Et sic [per]⁴ pro-

Louis
 raises the
 siege, and
 returns to
 London.

The garris-
 son sally
 out, and
 burn the
 houses
 erected by
 the French.

Reg. Wend.
 iv. 3.

¹ *resiste*] Added in marg.

² *imminere*] *iminere*, MS.

³ *obsessi*] Added in marg.

⁴ *per*] Supplied from W. B. C.

A.D. 1216. vinciam discurrentes, quasi apes alvearia sua, abundanter¹ castrum suum victualibus² munierunt. Interea, crescente et apparente superbia Francorum et malitia, quasi stillatim recesserunt unus post unum magnates Angliæ a Lodouico, attrahente eos W[illelmo] Marescallo et P[etro], Wintoniensi episcopo, prudenti diligencia.

The nobles gradually desert the party of Louis.

De obsidione et captione castri de Hertford.

12 Nov. Lodowicus igitur in crastino sancti Martini cum exercitu copioso ad municipium de Hertford subito superveniens, illud obsidione vallavit; sed Walterus de Godardvilla illud diu viriliter defendens, tandem illud, salvis personis et armis obsessorum, Lodouico resignavit. Redditoque municipio, petiit illud Robertus filius-Walteri, asserens custodiam illius ad eum antiquo jure³ pertinere. Quod cum Lodouicus denegaret, cœpit reperi murmur inter Angligenas vehementius, et corda eorum magis ac magis cœperunt regi mitius inclinari.

Louis besieges and takes the castle of Hertford.

The custody is claimed by Robert Fitz-Walter, but refused.

Rog. Wend. iv. 4.

Rog. Wend. iv. 5.

De redemptione et liberatione Willelmi de Albineto.

25 Nov. Eodem tempore, in die beatæ Katerinæ, exivit de carcere nobilis vir Willelmus de Albineto, facto prius fine pro redemptione sua sex milium marcarum. Qui, facto homagio regi Henrico, tradidit eidem rex castrum de Ledford⁴ ad custodiendum. Similiter et alii captivi, miserante rege et ejus custodibus, redempti⁵ sunt et liberati, qui omnes, regi facto homagio, ipsi deinceps fideliter adhæserunt; unde pars ejus non mediocriter est roborata.

William de Albin and others are released from prison.

Rog. Wend. iv. 5.

¹ abundanter] habundanter, MS.
² victualibus] Added above the line.

³ jure] Added in marg.

⁴ Ledford] Lafor, W.

⁵ redempti] redepti, MS.

De captione castri de Berkamestede.

A.D. 1216.

Cf. Rog. . Progrediens autem Lodowicus die sancti Nicholai de 6 Dec.
Wend. . Hertford, castrum de Berchamestude obsedit; ubi diu Siege and
iv. 5, 6. . turno tempore inaniter protracto, illud cum non posset capture of
adhuc rex potenter ab¹ obsessis liberare, in suam re- the castle
cepit² potestatem, salvis personis, armis et possessioni- of Berk-
bus obsessorum. hampstead.

Quid fecerit Lodowicus ad Sanctum Albanum.

Rog. Wend. . Lodouuicus igitur in superbiam iam erectus, im- Louis
iv. 6. . sitis in castro nuper capto suis, venit ad Sanctum comes to
Albanum die beati Thomæ apostoli, exigens instantis- St. Alban's,
sine ab abbate Wilhelmo, ut faceret sibi homagium. and de-
Cui cum abbas respondisset, se nolle ei homagium mands
facere, nisi prius absolveretur ab homagio quod fecerat homage
regi Anglorum, Lodowicus vehementer³ indignatus jura- from the
vit, se igne ipsam abbatiam cum villa tota crematurum, abbat.
nisi faceret quod petebat. Tandem abbas, post multas 21 Dec.
terribiles comminationes, interveniente Saiero, comite The abbat
Wintoniæ, finem fecit pro se et villa sua tota, dans redeems
Lodowico pro induciis usque ad Purificationem beatæ the abbey
Mariæ quater viginti marcas argenti. Quo facto, Lo- and town
douuicus Londonias est reversus. by paying
a fine.
2 Feb.

*Quomodo barones propriam miseriam cognoverunt.*⁴

Rog. Wend. . Anno Domini M^o.CC^o.XVII°, qui est annus [regni]⁵ A.D. 1217.
iv. 9. . regis Henrici Tertii ii^{us},⁶ juvenis rex Henricus III. Henry
fuit ad Natale Domini apud Bristoldum, présente keeps
Walone legato, et Wilhelmo Marescallo, rectore ejusdem Christmas
regis et regni. Erat autem ea tempestate inter opti- at Bristol.
iv. 10. . mates Angliæ fluctuatio maxima et multiplex dissensio,

¹ ab] Added in marg.² recepit] In the text *repit*, but
corr. in marg.³ vehementer] On an erasure.⁴ cognoverunt] congnoverunt, MS.⁵ regni] Omitted in MS.⁶ qui . . . ii^{us}.] Added in marg.
over an erasure.

A.D. 1217. cuius domino honestius ac fructuosius adhærerent, fol. 101 a.

Hesitation of the barons to which side they should adhere.

juveni videlicet regi Henrico, an domino Lodowico. Habebant enim ex Francigenis talem tantumque contemptum et e converso, quod multi eorum consolationem non admiserunt. Qui enim mendici advenerant et contemptibiles, in verba jactantiæ et intolerabilis superbiæ proruperunt. Auxit præterea hujus perturbationis procellam, quod Lodowicus, spreto juramento suo, terras, possessiones et castella eorundem optimatam, quæ eorum auxilio subegerat, illis murmurantibus et tandem palam reclamantibus, in suam redegit potestatem; ponens in eis milites suos et servientes ultramarinos, qui abhominaciones inauditas in comprovincialibus exercuerunt. Ceterum, turpe sibi videbatur, inhonestum et probrosum, ipsum derelinquere quem per juramenta, cartas et obsides attraxerant in regnum Angliæ, et etiam fidelitatem et homagium fecerant. Multis tamen, quos conscientia propria pro sententia excommunicationis¹ sauciabat, videbatur sanius fore et honestius, insonti regi ac domino naturali, et omnem justitiam promittenti adhærere, quam alieno jam perjuro et tyrannizanti, et manifeste ante plenitudinem potestatis adeptæ injurianti. Præterea, perterruit eos vehementer vicecomitis de Melun morituri, ut prædictum est, terribilis confessio, quæ jam apparuit fuisse verissima. Sic sic igitur inter duas molas contriti, suam cognoscentes² miseriam, plures qui corpore steterunt cum Lodowico, corde regi adhæserunt innocentibus.

De quodam impetu verræ.

20 Jan. Eodem tempore, xiii^o. kalendas Februarii, exierunt Rog. Wend. de castro Muntsorello milites et servientes, qui ex. iv. 10. parte baronum extiterant, ut scilicet prædis instarent et rapinis. Quod cum per exploratores suos milites de

¹ excommunicationis] excōnis; MS. | ² cognoscentes] congnoſcentes, MS.

Notingham cognovissent,¹ venerunt eis obviam; et, A.D. 1217.
facto congressu, ceperunt ex obstantibus x. milites et the king's
xxiiii. servientes, et, tribus interfectis, cum lætitia troops.
remearunt.

*Qualiter Falcasius abbatiam Sancti Albani et villam
non impune spoliaverit.*

Rog. Wend. Per idem tempus, xi^o. kalendas Februarii, Falcasius, 22 Jan.
iv. 10. ignobilis genere sed vitiis multo ignobilior, multitudine Fankes [de
gravi congregata de præsidiis castrorum Oxonia, Nor- Breauté]
hamtoniæ, Bedeforde, Windleshores, Cireth et Benifeld, extorts
et aliorum municipiorum et diaboli nidorum, et spelun- money
cis latronum, venit ad villam Sancti Albani subito, from the
scilicet in crepusculo² vespertino, nocte sancti Vincentii; abbat of
atque, inopinato impetu facto, villam totam feraliter St. Alban's.
spoliavit, homines et feminas et etiam infantes cepit, 22 Jan.
Rog. Wend. ac vinculis arctissimis immisericorditer mancipavit; ad
iv. 11. ostium quoque ecclesiæ Beati Albani quendam hono-
rabilem de curia abbatis interfecit. Et sic, opere
nefario³ a ministris Sathanæ, qui etiam vivos captivos
inter cetera assaverunt facinora, consummato, abbati
Willelmo significavit, ut sub omni festinatione mitteret
ei centum libras argenti; alioquin, injecto igne, totam
villam cum ipso monasterio et suis ædificiis ilico redi-
geret in favillas. Abbas vero, post multos decepta-
tiones, aliud non habens remedium, pecuniam concessit
postulatam. Quibus ita gestis, dictus Falcasius, cum
suis prædonibus excommunicatis et spoliis, et captivis
tractis turpiterque vinctis manibus, ad castrum suum
de Bedeforde citius avolavit.

¹ cognovissent] cognovissent, MS. | ³ nefario] nephario, MS.

² crepusculo] crepulculo, MS.

A.D. 1217. *De impetu facto apud Warberge super baroniales.*

He seizes
many per-
sons in the
forest of
Walberge
[Wa-
bridge.]

Deinde cum omni multitudine prædicta ad forestam de Walberge properans, cepit ibidem Rogerum de Cole- villa et multos alios milites et servientes, qui ad nume- rum sexagenarium computabantur, et præter eos multos de incolis, clericos et laicos. Sed cum quendam cleri- cum armatum, G. videlicet, personam de Elintona, capere voluissent Falcasius et sui complices, ipse clericus ele- gans et strenuus¹ tot ex illis ruptariis prostravit, vul- neravit et interfecit, quod omnes ejusdem strenuitatem vehementer admirarentur; xii. enim peremit, et multo plures letaliter vulneravit.² Tandem captus est, et legato in armis præsentatus, cui propter admirabilem probitatem mitius actum est.

Rog. Wend.
iv. 11.

Bravery of
the parson
of Elling-
ton.

*Nota umbratilem satisfactionem Falcasii apud
Sanctum Albanum.*

Dream of
Faukes,
and empty
offer of
satisfaction
to St.
Alban's.

¶ *Nota
mirabilem
visionem
Falcasii.*

Postea vero quadam nocte per visum accepit memo- ratus Falcasius, quod de turri ecclesiæ Sancti Albani quoddam immane saxum, in modum fulguris cadens et in ipsum irruens, ipsum in pulverem contrivit. Qua perterritus visione, in lecto suo subito rugitu terribi- liter infremuit expergefactus; uxorique³ suæ, Marga- retæ de Ripariis,⁴ ob hoc stupefactæ visionem enarravit. At ipsa, "Provocastisne unquam beatum Albanum, aut injuriam irrogastis?" At ipse, "Etiam, cum ejus eccle- siam homicidio violavi, ab abbate pecuniam extorsi, villam deprædatus sum, homines captivos abduxi redi- mendo." At ipsa, "Festinanter mane adi ecclesiam venerabilis Anglorum prothomartiris Albani, et satis- fac Deo et martiri, et viris religiosiis ibidem⁵ militanti-"

¹ *et strenuus*] Added on to the text.

² *xii. enim . . . vulneravit*] Added in marg.

³ *que*] Interlined.

⁴ *Margaretæ de Ripariis*] Added in marg.

⁵ *ibidem*] *ibidem*, MS.

.bus Deo die ac nocte, quos læsisistis.” Adquievit autem A.D. 1217 .sed vix Falcasius, juxta illud apostoli, “Salvabitur vir .infidelis per mulierem fidelem.”¹ Postea vero, ut uxorem .suam non offenderet, venit ad Sanctum Albanum, die .scilicet sequenti, et humiliter intravit capitulum; et .spoliatus² tenens virgam, disciplinam accepit a quolibet .fratre.³ Et sic petens optinuit absolutionem, osculans .unumquemque monachum, quasi sic omnibus satisfac- .cisset; nihil⁴ tamen de ablatis restituens, vel de injuria .satisfaciens Christi pauperibus. Steterunt autem fideles .Christi ad ostium capituli, sperantes in aliquo restau- .rare. Quos visos sprexit et pertransiit expectantes, ne- .sciens illius propheticae comminationis ultionem, quam .reservavit ei, conquerente beato Albano, Dominus ulti- .onum, dicens per prophetam, “Væ qui prædaris, quia .prædaberis!”⁵ quod in fine didicit experimento, sicut .sequens historia luculenter declarabit.⁶

De treugis statutis inter regem et Lodowicum.

Rog. Wend. Circa eosdem dies nuncii Lodowici, qui pro eo Truce
iv. 11. steterunt in curia Romana, eidem L[odowico] signi- made be-
ficaverunt, quod, nisi exiret ab Anglia, sententia tween
communicationis, quam Walo legatus in eum tulerat, Louis and
in die Cænæ confirmaretur a papa. Hac itaque de Henry.
causa statutæ sunt treugæ inter ipsum L[odowicum] 4 May.
et regem, usque ad mensem de Pascha, scilicet, ut
omnia remaneant in eo statu, quo fuerunt in die qua
fol. 101 b. juratæ fuerunt treugæ, in castellis⁷ et rebus aliis,
Rog. Wend. usque ad terminum constitutum. Transfretavit igitur Louis
iv. 12. Lodowicus tempore Quadragesimali, eo pacto, quod leaves
nunquam deinceps gratiam baronum habuit ut prius. England.

¹ Cor. vii. 14.

² *spoliatus*] exspoliatus, B. C.

³ *a quolibet fratre*] Added on to the text.

⁴ *nihil*] nichil, MS. *passim*.

⁵ Is. xxxiii. 1.

⁶ See under the year 1226.

⁷ *castellis*] castallis, MS.

A.D. 1217. Nam continuo ad fidelitatem regis avolarunt¹ comes Willelmus Saresbiriensis,² comes W[illelmus] de Harundel, comes W[illelmus] Waranniae, et alii multi, dicto regi deinceps fideliter adhærentes. Sed et magnus Marescallus Willelmum, filium suum primogenitum, ad regis fidelitatem revocans, partem Lodouici non mediocriter mutilavit.

The barons resume their allegiance to the king.

De obsidione castri de Muntsorel.

Siege of the castle of Muntsorel.

Per idem tempus post Pascha, procurante Willelmo Rog. Wend. iv. 14. Marescallo, convenerunt ad obsidendum castrum de Muntsorel Ranulphus, comes Cestriae, Willelmus, comes Albemarlæ, Willelmus, comes de Ferrariis, Robertus de Veteri-ponte, Briennus de Insula, Willelmus de Cantelupo, Philippus Marc, Robertus de Gaugi, Falcasius cum castellanis suis, et alii multi ex præsiidiis castrorum, [qui]³ castrum de Muntsorel obsiderunt et acriter invaserunt. Erat autem summus in castello Henricus de Braibroc, et decem milites cum eo strenuissimi, cum servientibus quamplurimis. Qui, supervenientibus hostibus licet infinitis, assilientibus viriliter resistentes, lapides pro lapidibus, tela pro telis infatigabiliter remiserunt. Inclusi quoque per dies multos castrum bene defendissent, nisi, ne forte longa obsidione deficere cogerentur, misissent ad Særum, comitem Wintoniensem, qui tunc Londoniis erat, obsecrantes ut celeriter Rog. Wend. iv. 15. obsessis subveniret. Tunc comes S[ærus], cujus illud erat castrum, ad Lodowicum, qui nuper de partibus venerat transmarinis et in urbe fuerat Londoniarum, accedens, postulavit eum cum amicis obnixius,⁴ ut subsidium mitteret militare, quo obsidio solveretur. Tunc, habito tractatu, communiter ad invicem decreverunt,

The besieged send to Særum, earl of Winchester, for aid.

¹ *avolarunt*] Added on to the text.

² *Saresbiriensis*] Sarebž, MS.

³ *qui*] Supplied from W. B. C.

⁴ *obnixius*] obnoxius, MS. and B. C. Corr. from W. I.

ut robustissima militia illuc mitteretur, quæ et obsidio- A.D. 1217.
nem solveret, et totam Lodowico patriam¹ subjugaret.

*Nota exitum ab urbe Londoniarum copiosissimæ
militiæ.*

Rog. Wend. Exierunt itaque ab urbe Londoniarum milites secenti, A large
iv. 15. et cum eisdem plusquam viginti milia armatorum, qui forec
omnes in aliena aspirabant; habentes capitaneos comi- marches
tem Perticensem, hominem immisericordem et super- from Lon-
bissimum, Marescallum Franciæ,² comitem Wintoniæ don, under
S[ærum], Robertum filium-Walteri, cum aliis multis, the count
quos ad expeditionem hanc idoneos censuerunt. of Perche.
Mo-
ventes igitur castra pridie kalendas Maii, die Lunæ 30 April.
proxima ante Ascensionem, profecti sunt ad Sanctum They ra-
Albanum, quæquæ sibi obvia deprædantes. Ruptarii vage the
vero et prædones nequissimi de regno Franciæ villas neighbour-
in girum perlustrantes, incolis in ecclesiis vel cimiteriis hood of St.
non parcebant, quin omne genus hominum caperent, Alban's,
spoliarent, et excogitato corporum cruciatu ad gravis-
simam compellerent redemptionem. Abbatis quoque
Beati Albani, quæ paulo ante improbitati Falcasii satis-
fecerat, multis datis muneribus et precibus per inter-
cessores multiplicatis, exterminium vix evasit; sed
ipsam vacuum omni genere cibariorum et poculorum
dimiserunt, quam redundantem invenerunt. Comes
Perticensis in curia Sancti Albani inconvenientia per-
petravit, apud Lincolniam proinde puniendus.³

¹ *patriam*] provinciam, W. B. de Nemause. Rec. des Hist. de Fr.,
C. xvii. 335.

² *Marescallum Franciæ*] Walter ³ *Comes . . . puniendus*] Added
in marg.

A.D. 1217. *De solutione obsidionis castri de Muntsorel, et obsidione castri Lincolnie.*

The army
of Louis
advances
north-
wards.

Ralph, earl
of Chester,
retires to
Notting-
ham.

The siege
of Mount-
sorel
raised.

The barons
march to
Lincoln,
and assault
the castle.

Exercitus igitur Lodouici ac baronum Angliæ, qui cum eo erant, apud Dunstapliam veniens, ibidem pernoctavit. Mane autem versus aquilonem iter dirigit et vexilla; sed comes Cestrensis Ranulphus et qui cum eo obsidionem continuabant, præmuniti, expeditione dimissa, ad castrum sese de Notingham conferentes, decreverunt communiter, ut hostium supervenientium ibidem explorarent adventum, moram et progressum. Barones itaque,¹ cum per immunitam² patriam iter confecissent prædis et rapinis intendentes, ad castrum de Muntsorel pervenissent, et obsidionem dissolvissent, communi omnium consilio decretum est, ut versus Lincolniam properarent, ubi Gilebertus de Gant, cum aliis baronibus prædictis, diutinam circa castrum obsidionem egerant, sed inanem. Transeuntes igitur barones per vallum Bealverie, omnia sibi obvia deprædabantur. Denique Lincolniam pervenientes, insultus in castrum fecerunt acerrimos, nec profecerunt.

Rog. Wend.
iv. 17.

Rog. Wend.
iv. 18.

Quomodo rex Angliæ exercitum congregavit, ut dissolveret obsidionem castri Lincolnie.

The castel-
lans on the
king's side
are sum-
moned to
Newark.

15 May.

Cum autem ibidem hæc agerentur, Willelmus Marescallus, regis et regni custos, de consilio Walonis legati, Petri, Wintoniensis episcopi, et aliorum, quorum consilio regni gerebantur negotia, fecit convocari omnes castellanos ad regem spectantes, præcipiens ut feria secunda in ebdomada Pentecostes apud Neuwerce ad edictum regis convenirent, ut et pariter cum ipsis obsidionem castri Lincolnie potenter dissolverent. At illi, quibus ardens desiderium erat bellum cum excommuni-

Rog. Wend.
iv. 18.

¹ que] Interlined.

| ² immunitam] On an erasure.

catis conserere Francigenis, et pro patria dimicare, A.D. 1217. venerunt gaudenter ad diem præfixum et locum. Cum quibus utique et ipse legatus, cum aliis regni prælatis, cum equis et viris bellicosus apparuit, ut regi inobedientes et domino papæ rebelles precibus insequerentur et armis, et sententia excommunicationis coercerent.¹

Cumque omnes in unum forent congregati, recensiti sunt milites cœti., balistarii vero ferme cœti. l. ; servientes quoque equites,² qui vices poterant equitum³ adimplere, innumerabiles. Principes autem exercitus fuerunt Wil-

Amount of the forces, and names of the chiefs.

Rog. Wend.
iv. 19.

lhelmus Marescallus, et Willelmus, filius ejus, Petrus, episcopus Wintoniensis, Ranulphus, comes Cestrensis, Willelmus, comes de Ferrariis, Willelmus, comes Saresbiriensis, Willelmus, comes Albamarliæ. Affuerunt et barones, Willelmus scilicet de Albeni, Johannes Marescallus, Willelmus de Cantelupo, et Willelmus, filius ejus, Thomas Basset, Robertus de Veteri-ponte, Briennus de Insula, Gaufridus de Lucy, Philippus de Albeni, Falcasius cum suis castellanis, in opere martio peritis et expertis. Hii autem omnes apud Neuwerce triduanam moram facientes, ad respirationem hominum et equorum, confessionibus hortatu prælatorum vacabant et orationibus; corporis quoque et sanguinis Christi perceptione sese contra hostilium incursionum pericula muniebant, ut essent promptiores, expeditiores et audaciores pro insonte rege et natali patria mori vel triumphare.

fol. 102 a.

Legatus ad certamen omnes animabat.

Rog. Wend.
iv. 19.

Legatus autem omnes ad certamen ut efficacius animaret, ipsum L[odowicum] nominatim excommunicavit, et postea omnes ejus complices et fautores, præcipue eos, qui contra regem apud Lincolniam fuerant con-

March of the king's army towards Lincoln.

¹ *coercerent*] coercherent, MS., and added in marg. with three previous words.

² *equites*] At first written *et equi-*

tes, as in W. B. C., but *et* afterwards expuncted, and partially erased.

³ *equitum*] Added on to the text.

A.D. 1217. gregati; omnesque qui regi adhæserunt, vice domini. papæ absolvit a peccatis eorum, et benedixit illis. Venientes itaque ad villam de Stouue, quæ octo miliariis distat a Lincolnia, ibidem intrepidi pernoctarunt. Mane autem [facto],¹ bellis septem eleganter secundum militarem disciplinam ordinatis, densis agminibus processerunt in hostes, nihil adeo metuentes, quam fugam eorum ante adventum suum. Balistarii quoque eorum² exercitum semper præibant, uno fere miliario; sarcinæ vero bigarum et summariorum, cum victualibus et rebus necessariis, exercitum tantundem sequebantur a tergo; vexillis tamen et scutis undique emicantibus, quæ compatriotis hæc videntibus non minimum terrorem incusserunt.

Rog. Wend.
iv. 20.

Quomodo barones ab urbe Lincolnice exeuntes, regis exercitum æstimarunt.

The nobles at Lincoln go out to reconnoitre the royal forces. Barones vero et Francigenæ in civitate existentes, tantam ex eorum multitudine conceperant fiduciam et securitatem, ut de superadventu regaliū sannas redderent et cachinnos; non cessantes castrum spiculis impetere et petrariis flagellare. Sane Robertus filius Walteri et S[aerus], comes Wintoniæ, cum audissent hostes civitati appropinquare, exierunt ab urbe, ut progressum eorum inspicerent et numerum æstimarent. Qui, cum ordinem eorum disciplinatum et numerum contemplati fuissent diligenter, redierunt dicentes, "Composite procedunt isti contra nos, sed multo plures sumus quam illi; unde consilium nostrum est,³ ut exeamus obviam eis usque ad ascensum montis, quia, si ita fecerimus, capiemus omnes sicut alaudas." Quibus comes Perticensis et Franciæ Marescallus superbientes, et eorum consiliis obsecundare dedignantes,

Rog. Wend.
iv. 20.

Rog. Wend.
iv. 21.

¹ factō] Supplied from W. B. C.

² eorum] Repeated after *exercitum*, superfluously.

³ est] Interlined.

consilium dederunt, ut portæ civitatis bene custodirentur. A.D. 1217.
 tur, hostesque viriliter ab ingressu arcerentur, donec
 castrum, cujus captio imminebat,¹ occuparetur. Placuit
 aliquibus non omnibus consilium memoratum. Obsera-
 tis itaque portis et custodibus adhibitis, omnes se ad
 defensionem præparabant.

*De prælio apud Lincolniam commisso, et de morte
 comitis Perticensis.*

Rog.Wend. Exercitus autem regis a parte castelli urbi appropin- Faukes
 iv. 21. quans,² cum [a]³ castellanis cognitus⁴ fuisset, miserunt with his
 clam nuncium per posticum, quod erat a tergo castelli, gains ad-
 ad majores exercitus, qui eis omnia quæ fiebant inte- mission
 rius nunciavit. Dixit etiam, quod, si vellent, potuerunt into the
 Rog.Wend. iv. 22. ingressum habere per posterulam, quæ propter adven- castle.
 tum eorum fuerat jam aperta. At illi per eam nolue-
 runt omnes intrare, sed miserunt Falcasium cum agmine
 suo toto, cui præerat, et cum balistariis omnibus, qui
 portam civitatis saltem unam exercitui patefacerent.
 Deinde omnis multitudo ad portam se aquilonarem
 conferens, illam confringere vacavit. Nec propter [hæc]⁵
 barones cessabant de petrariis ad castellum lapides
 emittere ponderosos. Sed Falcasius interim castrum
 cum agmine, cui præerat, ac balistariis omnibus in-
 gressus, statuit eos super muros domorum et in pro-
 pugnaculis castri, qui ilico tela mortifera in dextrarios
 baronum dirigentes, equos cum assessoribus suis pro-
 straverunt. Videns autem Falcasius ex nobilioribus
 adversariorum suorum plurimos in terram prostratos,
 prorupit de castro cum suis audacter in medium hos-
 tium; sed ab irruentibus in eum legionibus captus est
 et abductus, donec per probitatem balistariorum ac

¹ *imminebat*] iminebat, MS.

² *appropinquans*] The last syl-
 lable is on an erasure, and *cum* is
 interlined. This correction is also
 repeated in the margin.

³ *a*] Supplied from W. B. C.

⁴ *cognitus*] cognitus, MS.

⁵ *hæc*] Supplied from W. I.

A.D. 1217. militum suorum liberaretur. Interea moles totius exercitus regis, januis civitatis licet cum difficultate con-
 fractis, civitatem ingrediens, audacter prorupit in hostes. Videres igitur ex ictibus gladiatorum igneas prosilire scintillas,¹ et ad modum tonitruui vel terræmotus totam terram reboare ex congressu confligentium. Sed tandem per regales, quorum probitate equi, in quibus sedebant barones, telis confossi sunt et ad instar porcorum jugulati, enervati, eviscerati, pars baronum jam penitus fuit infirmata. Irruit interea pars regaliū in comitem Perticensē, circumdans eum, et versum est in ipsum pondus belli. Sed demum, cum impetum irruentium in eum sustinere non potuit, hortabantur ut se redderet, ut vivus evadere posset. At ille cum juramento horribili affirmavit, quod se Anglico alicui nequaquam redderet. Cujus superbiam² quidam Anglicus, quem non expedit nominare, per ocularium galeæ caput ejus perforando, cerebrum effudit, et merito, quia per cerebrum Dei crebro pejeravit; et corruens nec Deum invocavit, nec etiam verbum unum edidit, ut creditur, per superbiam. Videntes igitur Galligenæ, quod major pars eorum jam cecidisset, inierunt fugam tam pedites quam equites. Quid plura? Capti sunt ex baronibus capitaneis, Saerus, comes Wintoniæ, Henricus de Boun, comes Herefordiæ, comes Gilebertus de Gant, quem nuper Lodouicus comitem fecerat Lincolnæ. Capti sunt etiam barones, Robertus filius Walteri, Ricardus de Muntfichet, Willelmus de Munbrai, Willelmus de Bello-campo, Willelmus Maudut, Oliverus de Harecurt, Rogerus de Cressi, Willelmus de Colevilla, Willelmus de Ros, Robertus de Roppele, Radulphus Cheinduit, et alii multi, quos longum esset dinumerare, nedum eorum nomina scribere. Capti sunt etiam milites ceceti,³ præter servientes, equites et pe-

The king's
troops
force an
entrance
into the
city.

¶ *Interim-
tur comes
Perticensis
propter
superbiam
suam.*

The
French
take flight.
Names of
the barons
captured.

Rog. Wend.
iv. 23.

Rog. Wend.
iv. 24.

¹ *scintillas*] *cintillas*, MS.

² *superbiam*] Some words seem wanting to complete the sense, such as *haud ferens*. In B. C. we read,

"Et hiis auditis, irruit quidam de regaliibus," etc.

³ *cccc^{ti}*] *cccc^{ti}* W., but B. C. I. agree with the text.

dites, qui sub numero determinato non cadebant. A.D. 1217.
Comes Perticensis in pomerio hospitalis extra villam
sepultus est, et duo alii interfecti ex militibus ejus
carissimis¹ sunt ibidem ignobiliter tumulati.²

De spoliis civitatis et rapinis.

Rog. Wend. Hiis ita gestis, invenerunt regales in plateis civitatis Spoils
iv. 24. bigas baronum et Francorum, cum summariis et sarcini- found in
nis, vasis argenteis et varia suppellectili,³ quæ omnia, the city,
concedentibus Willelmo Marescallo et legato, in usus and cruel
cesserunt occupantium. Sed et legatus, oblitus miseri- treatment
cordiæ ac justitiæ, præcepit regalibus ad hoc pronis, of the in-
ut cives et etiam canonicos et omnes civitatis presbi- habitants.
folios 102 b. teros caperent, et tanquam regis proditores et domino
papæ rebelles et proditorum receptatores, præsentarent⁴
eis, in profectum regii exercitus, quantumcunque pos-
sent quoque pecuniam extorquerent; cum tamen in-
sontes essent, et subito,⁵ in dampnum suum magnum,
R. Wend. præoccupati⁶ violenter. Facta est autem ista belli con- Date of the
iv. 25. gressio xiiii^o. kalendas Junii, die sabbati,⁷ in ebdo- battle.
mada Pentecostes. Fuerunt autem in civitate matronæ 19 May.
venerabiles, quæ, ne ludibrio⁸ traderentur, in fragilibus Many
cimbis et parvis se suosque liberos posuerunt, ut per women are
aquam elaberentur. Quarum quedam pars defecit in drowned,
via, pars autem est⁹ submersa. Qui autem et quæ with their
remanserant, omnibus calamitatibus exponebantur. children.

Relinquitur Muntsorel.

Rog. Wend. Mane autem facto, venerunt nuntii ad regem, qui Mount-
iv. 26. dixerunt, milites de Muntsorel castrum reliquisse et sorel is
deserted

¹ *carissimis*] km'is, MS.

² *ex tumulati*] Added in
marg.

³ *suppellectili*] suppelectili, MS.

⁴ *præsentarent*] On an erasure.

⁵ *subito*] On an erasure.

⁶ *præoccupati*] preoccupati, MS.

⁷ *sabbati*] sabati, MS.

⁸ *ludibrio*] ludubrio, MS.

⁹ *est*] Interlined.

A.D. 1217. aufugisse. Unde rex vicecomiti de Nothingham¹ dedit
 by the gar- in mandatis, ut personaliter accedens ad castrum, illud
 rison, and subverteret ac penitus complanaret. At incolæ, tan-
 razed to the ground. quam nidum diaboli, speluncam latronum et prædo-
 num, illud libenti animo citius compleverunt præcep-
 tum, castrumque² solo tenus diruerunt.³

De fuga baronum et Francorum a Lincolnia.

Flight of the barons and the French troops. Triumphantibus igitur regalibus, ut dictum est, et.
 ad votum omnibus subactis eisdem, omnes tam equites.
 quam pedites, maxime pro morte comitis Perticensis.
 exterriti Lodowicales,⁴ versus urbem Londoniarum rap-
 tim fugam inierunt. Quorum primus erat Franciæ Rog. Wend.
 Marescallus, cum castellano de Atrabato et Galligenis iv. 26.
 universis, et alii multi vitæ suæ caventes. Verum-
 tamen multi ex alienigenis ignari viarum, nescientes.
 idioma Anglicum ut interrogantes edocerentur, fatigati.
 defecerunt in via; et, cognita⁵ veritate, a rusticis sunt.
 interfecti, antra vel marleras habentes pro sepulchris.
 Milites vero circiter ducenti, quorum quidam saucii,
 quidam confracti, quidam fame et labore exhausti, qui-
 dam armis, vestibibus, et lectisterniis spoliati, quidam.
 equis, qui pro immoderato labore festinoque⁶ per viam.
 defecerant, privati, et qui equos habebant, lateribus cru-
 entatis et dilaceratis, miserabile spectaculum intuentibus.
 præbuerunt; et⁷ coram suo [domino]⁸ Lodouuico Lon-
 doniis apparuerunt lugubres, et singultibus sermonem.
 prorumpentibus rei seriem eidem retulerunt. At ipse.
 dolens respondit, dicens, "Nullus vestrum pro me fide-
 liter dimicavit, nisi solus comes Perticensis. Si omnes.
 ut ipse stetissent, gloriose triumphassem. Et erat hoc.

Louis reproaches the knights who survived.

¹ *Nothingham*] Partly on an era-
 sure.

² *que*] Interlined.

³ *diruerunt*] *dirruerunt*, MS.

⁴ *Lodowicales*] Added in marg.

⁵ *cognita*] *congnita*, MS.

⁶ *que*] Interlined.

⁷ *et*] Interlined.

⁸ *domino*] Supplied from conjec-
 ture.

verbum tam Anglis quam Francis scandali et offensio- A.D. 1217.
nis manifestæ.¹

De morte Innocentii papæ.

Eodem anno papa Innocentius, qui vere stupor Death of pope Inno-
cent III.
mundi² erat et immutator seculi, qui prius quasi im-
mutabiliter stetit cum baronibus, et postquam regem
Angliæ subpeditavit et regnum sibi subegerat, et regem
Francorum, quem contra ipsum exacerat, et barones,
quos erexerat, deseruit, viam universæ carnis est in-
gressus,³ iudicium summi iudicis, ut creditur, terribile
nimis subiturus.⁴

*Ut Lodouuicus ad patrem suum pro subsidio
militari miserit.*

Rog. Wend. Eodem tempore Lodouuicus de infortunio, quod sibi Louis sends
to his
father and
wife for
aid.
iv. 27. et suis apud Lincolniam acciderat, mœstissimus, et pro-
lapsus in desperationem, ne propositum suum perduceret
ad effectum, nuncios suos misit ad patrem suum et
uxorem suam Blanchiam, proponens ei⁵ dampna irre-
cuperabilia, quæ sibi et suis apud Lincolniam contige-
rant, quæ magis a Deo quam hominibus doluit irro-
gata. Significavitque ei, quod gratia divina erat cum
rege, puero innocente, unde quasi stillatim ad ipsum
baronum jam pars non minima confugit; unde in tan-
tum convaluit, quod in manu armata omnes provincias
circa urbem Londoniarum perlustrans, exitum dictæ
civitatis liberum jam præclusit. — “Unde nobis jam

¹ *Et erat . . . manifestæ*] Added in marg.

² *stupor mundi*] This epithet is borrowed from the “Nova Poetica” of Geoffrey de Vinsauf. See Leyser, “Hist. Poet. Med. Ævi,” p. 855.

³ According to Wendover, he died 16 July.

⁴ *subiturus*] Added to the text, and immediately below there is an erasure of several lines.

⁵ *ei*] eis, W. I. sec. m., and Edd.

A.D. 1217. desunt victualia, nec habemus unde enamus, et aversa. sunt a nobis corda baronum, qui remanserunt, propter superbiam aliquorum de nostris. Quocirca vobis significo, quod nec habeo facultatem resistendi, nec ab Anglia recedendi, nisi mihi potenter provideatis in subsidio militari."

Providetur subsidium militare Lodowico.

The king of France commits to his son's wife the charge of furnishing aid to him. Cumque ad patrem de filio, et ad uxorem de marito talia pervenissent, doluerunt valde, ipsum in tali fuisse articulo constitutum. Rex autem tristis respondit nunciis, "Quid sibi vult istud? Vivitne W[illelmus]. magnus Angliæ Marescallus?" Et est¹ responsum, "Immo." Et rex, "Non igitur timendum est¹ de filio meo." Unde idem W[illelmus] notam prodicionis contraxit indelebilem. Et quoniam rex timuit filio excommunicato opem ferre manifestam, qui multotiens fuerat super hoc a papa redargutus, nec potuit pater filio deesse, summam hujus negotii imposuit uxori L[odowici]. Quæ non segniter rem sibi impositam exequens, milites cætos strenuos in subsidium viri sui cum multa armatorum manu transmisit. Sed hæc omnia regem Anglorum latere non poterant, qui jam, viribus resumptis, cum ingenti exercitu australia maris litora occupaverat, et urbem Londoniarum decreverat in proximo obsidione vallare. Assignavit ergo rex, de consilio Marescalli, Philippum de Albineto et Johannem Marescallum, simul cum v. portubus et aliis armatis multis, qui semitas maris sollerter speculantes, Francorum explorarent et adventum præpedirent.

Rog. Wend.
iv. 27.

Rog. Wend.
iv. 28.

Increase of power on Henry's side.

He assigns a force to guard the coasts.

¹ est] Interlined, twice.

De superadventu Francorum per mare.

A.D. 1217.

Rog. Wend. Die igitur sancti Bartholomæi, classis Francorum 24 Aug.
 iv. 28. Eustachio Monacho, viro flagitiosissimo, commissa est, The
 ut eam sub salvo conductu ad urbem Londoniarum con- French
 duceret, et Lodowico præsentaret. Ingressi autem mare flect is
 milites supradicti, habuerunt a tergo flatum turgidum, placed
 qui eos versus Angliam vehementer urgebat et impulit, under the
 sed insidias paratas sibi penitus ignorabant. Habuerunt guidance
 autem naves magnas quater xx., et plures de minoribus of Eustace
 cum galeis; Angli autem vix quadraginta naves habe- "the
 bant, sed bene communitas. Monk."

*De strenuitate, audacia et fidelitate Huberti de
 Burgo.*

fol. 103 a. Cum autem Hubertus de Burgo, qui in castro Do- Brave
 veræ fuerat summus custos, ab alto speculans falesia su- conduct of
 percilio, de adventu¹ tam formidabili certificaretur, per Hubert de
 fidelesque exploratores de approximatione eorum ple- Burgh.
 nius edoceretur, dixit episcopo Wintoniensi et Mares-
 scallo, et aliis, qui ibidem congregabantur, magnatibus,
 : "Quid agendum? Si hæc gens superveniens indempnis
 Angliam ingrediatur, omnibus nobis exheredatis, reg-
 num amittetur et rex confundetur. Summopere igitur
 occurrendum est eis in mari, et portus præcludendus.
 Flos enim militiæ Franciæ et robur nobis supervenit,
 ut pro domino suo, qui in arcto constituitur, stet vel
 moriatur. Si autem portum attingant, durum erit no-
 bis et anceps illis resistere, sed in mari sunt tanquam
 insoliti, timidi et imbelles. Nec timeamus robur eorum
 aut numerum, quia nobiscum est Deus, et illi excom-

¹ *speculans ... adventu*] At first
 written *speculans de adventu*, but
 the letters *ns de ad* erased, and re-
 placed by the correction printed

above, which is noted with a plum-
 met in the margin, and copied in
 E.

A.D. 1217. municantur. Qui nos cœpit juvare Deus, non derelin-
 quet. Accingimini igitur, et sequimini me præceden-
 tem omnes regis et regni fideles!" Cui Marescallus,
 "Non sum miles maris, sed terræ." Similiter comites.
 et barones et episcopus Wintoniensis dicebant, cum.
 aliis, quoniam non piscatores, non¹ piratæ erant, "nun-
 quam procellas aut bellum navale experiemur." Hu-
 bertus igitur dolens de formidolorum responsis, divertit.
 parum a loco, et in secreto advocavit Lucam, capella-
 num et confessorem suum; et confessus plene, acceptis
 disciplinis usque ad cruentationem et livorem, sese sa-
 lutari viatico præmunivit. Et postea induens audaciam
 leoninam, fecit advocari majores de castro, quibus illud
 custodiendum commiserat, et ait illis, "Obtestor per
 sanguinem Jhesu Christi, ut si forte capiar, permittatis
 me suspendi et omni genere mortis affici, antequam,
 etiam me acclamante, 'Miserere, miserere mei!' cas-
 trum hoc alicui Franco reddatis. Clavis enim Angliæ
 est et repagulum." Ipsi autem flentes, fide interposita.
 ac præstito juramento, hoc ipsi sed vix tamen con-
 cesserunt.

¶ *Nota dic-
 tum com-
 mendabile.*

Nota bellum navale cruentissimum.

Hubert
 embarks,
 and sets
 sail to
 encounter
 the enemy.

Acceptis igitur præelectis secum militibus, videlicet:
 Henrico de Trublevilla et Ricardo Suard, cum quibus-
 dam aliis paucis, quorum animos novit et constantiam,
 in optimam navem² intrans, ait super litus expectanti-
 bus magnatibus, "Si hostes de nobis super mare trium-
 phaverint, excipite eos in ore gladii super aridam appli-
 cantes cito, dum fatigantur et antequam armati equos.
 stratos ascendant, ut nec unus eorum evadat.³ Vos:
 autem nostrum, scilicet fratrum vestrorum, sanguinem de.

¹ non] nec, E.

² navem] Repeated by error, but
 underscored for omission.

³ evadat] The last syllable has

been added, and was originally
 written on the next line, but after-
 wards erased.

. manibus eorum requirite, non segniter vindicando.¹ Erant A.D. 1217.
. autem nutui ejus omnes naves attendentes et vexillo.
. Episcopi vero absolvebant et benedicebant ascendentes
. naves et recedendo velificantes. Perrexerunt igitur
. audacter, obliquando dracenam, quæ vulgariter dicitur
. Loof, ac si vellent adire Calesiam. Quod cum vidisset
. Eustachius Monachus, dux Francorum, ait, "Scio quid
. hii miseri cogitant; proponunt deprædari Calesiam tan-
. quam latrunculi, sed frustra, etsi essent in decuplo
. plures; bene enim præmuniuntur." Et ecce Angli ma- Engage-
. ris periti subito, cum se scivissent ventum exhausisse, ment at sca
. versa dracena ex transverso, vento sibi jam secundo, between
. insecuti sunt hostes alacriter; et cum attigissent pup- Hubert
. pes adversariorum, injectis uncis et anchoris, attraxe- and the
. runt eas ad se violenter. Hubertus vero de Burg, cum French.
. sociis suis armatis ad unguem, unam maximam navem,
. in qua multa vidit vexilla, et per hoc perpendit eam
. esse nobilibus refertam, specialiter insequabatur, attigit,
. et attractam agili saltu intravit. Et qui² cum ipso
. erant securibus præacutis ilico præsciderunt rudentes et
. antennas, velum et malum sustinentes, et cecidit velum
. expansum super Francos, ad instar retis super aviculas
. irretitas; et nobilioribus parcendo incarcerationis, in
. frustra ceteros detruncarunt. Philippus quoque de
. Albineto et balistarii atque sagittarii in Francos tela
. mortifera dirigentes, nimiam ex obstantibus stragem
. fecerunt. Habuerunt præterea Angli galeas ferro ros-
. tratas, quibus naves adversantium perforantes, multos
. in momento submerserunt. Calcem quoque vivam in
. pulverem subtilem redactam in altum projicientes,³
. vento illam agitante, oculos Francorum excæcarunt.
. Fit inter partes conflictus gravissimus, sed tandem pars
. Francorum, quorum usus non fuerat prælium navale

The
English
gain the
victory.

Reg. Wend.
iv. 29.

¹ Vos . . . vindicando] Added in
. marg., with a red cross prefixed, as
. a reference to the text, in which
. also a red cross is inserted.

² qui] Added in marg.

³ projicientes] proicientes, MS.

A.D. 1217. conserere, in brevi erat penitus infirmata. Nam ab Anglis bellatoribus, et in marino prælio eruditis, telis confodiebantur et sagittis, lanceis perforabantur, cul- tellis jugulabantur, gladiis trucidabantur, navibus per- foratis mergebantur, calce cæcabantur. Spes auxilii et succursus penitus evacuabatur, fuga non patebat. Unde multi, ne caperentur cruciandi¹ ab hostibus vivi, sese sponte in maris fluctibus projecerunt, eligentes potius mori quam arbitrio et voluntate tractari adver- sariorum, prout dicit Seneca, "Hostium arbitrio mori, est bis mori."² Angli igitur ad votum triumphantes, naves hostium funibus colligatas post se ad terram trahebant, atque cum lætissima victoria versus Dove- ram æquora sulcantes, Deum in suis operibus collauda- bant. Videntes igitur magnates ibidem expectantes et castellani inopinatam Dei virtutem, et victoriam mani- feste miraculosam, Deum glorificantes exierunt obviam. Anglis, et Gallos arctioribus vinculis constrictos carce- ribus intruserunt. Inter ceteros autem, de sentina cujusdam navis extractus est diu quæsitus et multum desideratus Eustachius Monachus, proditor regis Angliæ et pirata nequissimus. Erat autem ille Flandrensis³. natione, et aliquando habitum religionis portavit, sed. pro hereditate consequenda, fratribus suis sine liberis. præmortuis, relicto habitu et ordine suo, apostataverat; et extunc existens pirata et piratarum magister, mul- tis dampnosus⁴ et cruentus prædis indulsit et rapinis. Sed tandem prædo præda factus, fructus collegit via- rum suarum. Quia prodigialiter diffiguratus de imo. fol. 103 b. extractus et agnitus, adductus est coram Anglorum. magnatibus; optulit pro vita sua et membris inæsti-

Capture
and death
of Eustace
'the Monk.'

¹ *caperentur cruciandi*] Partly on an erasure.

² *prout . . . bis mori*] Added in marg. Seneca is also referred to in B. C. thus, "Arbitrio inimici mori, est bis mori," and the quo-

tation repeated at fol. 144 b, but the passage does not occur in Seneca's works.

³ *Flandrensis*] Interlined.

⁴ *dampnosus*] *dapnosus*, MS.

Rog. Wend. iv. 30. mabilem pecuniæ quantitatem, et quod exinde sub rege A.D. 1217. Anglorum fideliter militaret. Quem quidam¹ ex Anglis truculenter arripiens, ait, "Nunquam de cetero aliquem amplius decipies;" et, educto gladio, caput suum amputavit. Cum autem Hubertus, victor miraculosus, ad litus lætus pervenisset, perrexerunt ei obviam et suis convictoribus omnes episcopi, qui ibidem extiterant, sacris induti vestibus, cum crucibus et vexillis, cantantes sollempniter et Deum collaudantes. Magnates² etiam super litus expectantes, ut in³ hostes, si applicuissent, irruerent, videntes rem consummatam, victoribus applaudebant. Spolia itaque navium in auro, argento, pannis sericis, armis et equis, cum prisonibus, in usus merito cesserunt triumphantium. Hujus autem rei eventus cum ad Lodouici notitiam perveniret, multo præcordialius doluit, quam de infortunio sibi apud Lincolniam irrogato. Erant enim ibidem capti de nobilioribus Franciæ, Robertus scilicet de Curtenai, et alii multi, quorum nomina longum esset dinumerare.

The victors are received with joy by the bishops and nobles.

Grief of Louis.

De pace et concordia facta inter regem et Lodowicum.

Rog. Wend. iv. 30. Marescallus igitur, regis et regni rector, congregavit exercitum grandem militum et clientum, atque in fortitudine gravi ad urbem Londoniarum se conferens, obsedit eam per girum, id est, per terram simul et per aquam; omneque inclusis victualium genus subtrahens, ad deditionem eos compellere satagebat. At Lodowicus

The earl Marshal besieges London.

Louis proposes to

¹ *quidam*] According to Wendenover (followed by B. C.) it was Richard, the natural son of king John.

² *Magnates*] In the margin is added the following note: "Erant namque ibidem, Petrus Wintoniensis, Ricardus Saresbiriensis, Joce-

linus Bathoniensis, Hugo Cicestrensis, episcopi; magnus Marescallus, comes Herefordiæ, comes Waranniæ, comes Albemarlæ, magnates; legatus circuiens provinciam in adjutorium." In E. this note is incorporated in the text.

³ *in*] Interlined.

A.D. 1217. jam in areto positus, significavit¹ humiliter et secrete
 treat for legato simul ac Marescallo, quod voluit consiliis eorum
 peace. in omnibus obedire, ita tamen quod, salvo honore suo
 et sine suorum scandalo, pacem congruam providerent.
 At illi, a quorum nutu totum negotium dependebat,
 misericordia ducti sunt, et Lodouici liberationem cœ-
 perunt desiderare et providere, pro gratiosa corona.
 Franciæ, quam etiam læsi et irati non possunt odisse.
 Quandam igitur pacis formam in scripto redactam ei
 remiserunt, cui si consentire vellet, ipsi providerent et
 ad hoc sese obligarent, quod liberum sibi ac suis om-
 nibus imprisiis ab Anglia facerent habere recessum ac
 conductum,—cum multi tamen huic misericordiæ essent.
 toto et avido conamine contradictores manifesti,—sin-
 autem, ipsi subversionem ejus omnibus modis procura-
 rent.

Placuit forma pacis Lodowico et suis.

Hanc igitur pacis formam cum Lodowicus et ejus Rog.Wend.
 consiliarii conspexissent, placuit eis valde ab Anglia iv. 30.
 recedere. Mandavit igitur legato et Marescallo, ut diem Rog.Wend.
 certum providerent et locum, ubi prætaxata possent iv. 31.
 effectui mancipari. Partibus tandem in hoc consenti-
 entibus, convenerunt ad colloquium prope villam de
 A meeting takes place near Stanes. Stanes, juxta flumen Tamisiæ,² ad pacem reformandam,
 rex Henricus, cum legato et Marescallo et aliis multis,
 ex una parte, Lodowicus vero cum aliquot, qui adhuc
 cum eo steterant, baronibus et aliis imprisiis suis, ex
 altera. Ubi, divina cooperante gratia, in subscriptam
 11 Sept. pacis formam communiter consenserunt, iii^o. idus Sep-
 tembris.

¹ significavit] The last two syl-
 lables are added in marg.

² Tamisiæ] In the margin is

added, *vel insula*, and B. *marg.*
 reads, "in una insula."

*Forma pacis inter regem Henricum III. et Lodowicum.*¹ A.D. 1217.Rog. Wend.
iv. 31.

Juravit in primis Lodowicus, et omnes excommunicati et imprisii ejus cum eo, tactis sacrosanctis evangelii,² quod starent judicio sanctæ ecclesiæ, et quod de cetero fideles erunt domino papæ et ecclesiæ Romanæ.

Terms of
the peace
concluded.

Juravit etiam, quod incontinenti recederet cum omnibus suis de regno Angliæ, nunquam in vita sua malo animo reversurus. Juravit insuper, quod pro diligenti posse suo patrem suum P[hilippum] induceret reddere regi H[enrico] III. jura sua ultramarina; et, cum rex foret, ipse restitueret.³ Juravit insuper, quod omnia

¶ *Nota juramentum
Lodowici.*Rog. Wend.
iv. 32.

castra cum terris omnibus, quas ipse et sui per werram occupaverant in regno Angliæ, regi et suis redderet incontinenti. Rex autem Anglorum H[enricus] III., tactis sacrosanctis evangeliiis, juravit cum legato et Marescallo, quod redderent baronibus Angliæ et omnibus aliis de regno omnia jura et hereditates suas, cum omnibus libertatibus ante petitis, pro quibus discordia fuit exorta inter Johannem, regem Angliæ, et barones. Prisiones autem omnes, qui ante hanc pacem provisam se redimerant, et suæ redemptionis jam factæ pecuniæ partem suis solverant creditoribus, quod solutum est non reddatur eis, sed, si quid superfuerit ad solutionem, debitori penitus relaxetur. Prisiones universi, qui capti erant apud Lincolniam, vel nuper in proelio navali, statim sine omni difficultate, redemptione et censu liberentur.

¹ In Rymer, i. 148.² *evangeliiis*] *euvangeliiis*, MS., here and below.³ *inducet . . . restitueret*] On an erasure.

A.D. 1217. *Absolutus Lodowicus tam a regno Angliæ quam a sententia excommunicationis, liber ab Anglia recedit.*

Louis is absolved by the legate, and returns to London. He borrows money from the citizens, and goes back to France.

Hiis itaque sic gestis, Lodowicus Londonias revertitur, absolutus ab excommunicationis sententia et ab regno Angliæ, servata ecclesiæ forma, datis mutuo osculis. Inde a civibus Londoniarum mutuo acceptis præ paupertate quinque milibus librarum esterlingorum, sub conductu magni Marescalli ad mare cum festinatione perveniens, in Galliam transfretavit.¹ Cum autem in navi sederet cum sibi specialibus optinatis Franco- rum, secretius dixit eis, "Quis revelavit Anglicis sacramentum nostrum de eo, quod si triumpharemus in Anglia, omnes Anglicos confunderemus et exheredatos expelleremus?" Et responsum fuit ei, "Vicecomes de Melun moriturus; unde non est admirandum, si omnes postea barones a nobis recesserint. Merito hæc patimur, tantum facinus in cordibus nostris pro bonis eorum factis nequiter reservantes."

Reg. Wend.
iv. 32.

He is told of the dying confession made by the vicomte de Melun.

Qui excepti fuerint ab hac pace.

The clergy who favoured Louis are excepted from the peace.

Ab hoc vero absolutionis et pacis beneficio excepti fuerunt episcopi, abbates, priores, canonici seculares, et clerici cum eis multi, qui Lodowico ac baronibus consilium aut favorem videbantur, licet inviti, præstitisse, ut depauperandi faucibus legati quasi devorandi exponerentur. Maxime autem et specialius magistri Symon de Langetuna et Gervasius de Hobrugge, qui ab omnibus beneficiis spoliati, curiam Romanam adire sunt compulsi, papalem misericordiam, quæ parva fuerat, experturi.

Reg. Wend.
iv. 32.

Reg. Wend.
iv. 33.
fol. 104 a.

¹ *transfretavit*] tranfretavit, MS.

*Quam graviter clerus punitus sit injuste, qui hinc A.D. 1217.
inde contritus est.*

R. Wend. . Legatus itaque post victoriam ad votum optentam, Oppression
iv. 33. of the
clergy by
the legate.
non mansuetus nec viscera adversus proximum habens
misericordiæ,¹ sed tanquam ignobilis tyrannus, avaritia
persuadente, ilico post recessum L[odowici] misit in-
quisitores astutos et perversos per omnes Angliæ pro-
vincias, qui quoscunque de consensu etiam levissimo
culpabiles invenerunt, cujuscumque essent ordinis vel
dignitatis, suspensos miserunt ad legatum, et ab omni
beneficio spoliatos. Qui illorum beneficia suis clericis
abundanter² distribuit, [atque]³ de dampnis aliorum
suos omnes, imponens eis crimen lesæ majestatis et
quærens nodum in scirpo,⁴ locupletavit.

*Quam graviter episcopus Lincolnensis H[u]go
puniebatur.*

Rog. Wend. . Hugo quoque, episcopus Lincolnensis, in Angliam Heavy
iv. 33. sums
exacted
from Hugh,
bp. of Lin-
coln, and
others.
veniens, eo quod credebatur abundare,⁵ pro episcopatu
suo recuperando, ad ydropisim domini papæ curandam
mille marcas, et ad sitim legati sedandam⁶ centum
marcas, de probatissima moneta numeravit. Cujus
exemplo edocti multi episcopi et prælati, sumptibus
nimis dampnosis⁷ gratiam, quam non gratuitam in-
venerunt, legati sibi conciliare studuerunt.⁸ Clericorum
quoque et canonicorum secularium ubique haustu in-
moderato oculos evacuavit, "metens quod non semina-
vit,"⁹ ut ex multis spicis cumeram¹⁰ magnam exagge-
ret.

¹ *misericordiæ*] Added in marg.

² *abundanter*] habundanter, MS.

³ *atque*] Supplied from W. B. C.

⁴ *scirpo*] cirpo, MS.

⁵ *abundare*] habundare, MS.

⁶ *sedandam*] sedantam, MS.

⁷ *dampnosis*] dapnosis, MS.

⁸ *studuerunt*] From the beginning

of the chapter to this word is marked
"vacat" in the margin, in red letters.

⁹ Luc. xix. 22.

¹⁰ *cumeram*] The equivalent in W.
B. C. is *acervum*. In B. marg. is
added by Matth. Paris, "videlicet,
duodecim milia marcarum," and so
in C. marg.

De obsidione castri de Neuwerce, et de Roberto de Gaugi.

A.D. 1218. Anno gratiæ M^o.CC^o.XVIII°., qui est annus [regni]¹ Reg.Wend.
Henry regis Henrici III. iiii^{us}., idem² rex Henricus ad Natale iv. 34.

Henry
keeps
Christmas
at North-
ampton.

Domini fuit apud Norhamtonam, Falcasio regie festi-
vitati omnia necessaria administrante. Erant autem
hiis diebus multi in Anglia, quibus tempore belli præ-
teriti dulcissimum fuerat de rapinis vixisse; unde nunc
post pacem denunciatam et omnibus concessam, non
potuerunt adhuc manus prurientes a præda cohibere.
Horum autem fuerunt principales incentores, Willelmus,
comes Albemarlæ, Falcasius cum suis castellanis, Ro-
bertus de Veteri-ponte, Brihennus de Insula, Hugo de
Bailloil, Philippus Marc, et Robertus de Gaugi, cum
eorum complicitibus, qui castella quorundam episcopo-
rum ac magnatum cum terris et possessionibus, contra
regis prohibitionem et [illorum]³ voluntatem, adhuc
detinere præsumperunt. Inter quos Robertus de Gaugi,
post multas regis admonitiones, castellum de Neuwerce,
cum villa tota et pertinentiis aliis, quæ ad jus Hugo-
nis, Lincolnensis episcopi, spectabant, ei reddere con-
tradixit. Quapropter magnus Marescallus indignans
non mediocriter, versus illum spurium et ignobilem,
jubente rege, exercitum grandem congregavit; et cum
tandem appropinquassent ad castrum hostiliter, præ-
miserunt armatos, ut inclusis exitum præcluderent, ne,
sicut fieri solet, exeuntes villam ignibus injectis con-
cremarent. Quos cum Robertus ejusque commilitones
venire cognovissent,⁴ exierunt cum impetu de castello,
sed ab irruentibus in eis militibus regis compulsi sunt
denuo in castellum redire; ubi Willelmus de Diva,
miles de familia Hugonis, Lincolnensis episcopi, dum
eis castellum ingredientibus instaret acerbius, inter-
fectus est, et plures utrobique vulnerati. Ex quo facto

Reg.Wend.
iv. 35.

Occupation of
Newark
castle by
Rob. de
Gaugi.

He is be-
sieged by
the royal
forces.

Death of
William
de Diva.

¹ regni] Omitted in MS.

² qui . . . idem] Added in marg.

³ illorum] Supplied from W. B. C.

⁴ cognovissent] cognovissent, MS.

rex et Marescallus perturbati, jusserunt machinas col- A.D. 1218.
locari in girum castelli, ut muros continua petrariarum
verberatione violenter dissiparent. Duravit autem ob-
sidio viii. fere diebus, in quibus amici ipsius Roberti
cum episcopo Lincolniensi de pace tractantes, in hoc, Composition
rege annuente,¹ pariter consenserunt, ut episcopus me- with the
moratus daret Roberto de Gaugi pro victualibus, quæ bp. of Lin-
erant in castello, centum libras esterlingorum. Et sic,² coln for the
obsidione soluta, unusquisque ad propria remeavit. of the
castle.

Rog. Wend.
iv. 36.

*De motione facta a peregrinis ab Achon usque ad
Damiatam.*

Eodem anno confirmatum est consilium papæ Inno- Affairs of
centii, sicut provisum fuerat in concilio Lateranensi, the cru-
de introducenda Christi militia in terram Ægypti. saders in
Mense enim Maio, præparatis cogonibus, galeis et aliis the East.
navibus onerariis, multi profecti sunt de Achon, Jo-
hannes scilicet,³ rex Jerusalem, patriarcha, cum episco-
pis Nicosiensi,⁴ Achonensi, Bethlimitano, duce Austriæ,
Magistris Templi et Hospitalis sancti Johannis, et
sanctæ Mariæ Theutonicorum, ac Christianorum multi-
tudine copiosa. Borea [itaque]⁵ provehente, exercitus They sail
Domini prosperis velis die tertia ad portum applicuit from Acre
Damiatæ, et absque impedimento inter litus maris et to Da-
mietta.

Rog. Wend.
iv. 36.

ripam Nili fluminis tentoria fixerunt. Itaque post
Christianorum adventum apud Damiatam, cito facta est Eclipse of
eclipsis lunæ fere generalis, quam in defectum Sarra- the moon.
cenorum interpretati sunt Christiani, et e converso Sar-
raceni.⁶ Erat autem quædam turris nobilis valde ac A strong
fortis lapidea in medio Nili fluminis,⁷ non longe ab tower in
urbe, a qua cathena quædam ferrea grossa nimis ex the Nile is

Rog. Wend.
iv. 37.

¹ annuente] In the text *annunci-*
ante (and so in B. *pr. m.*, C. *pr. m.*),
but corr. in marg.

² sic] Interlined.

³ scilicet] Interlined.

⁴ Nicosiensi] Nicolniensi, MS.;
Nicholsiensi, B. C.

⁵ itaque] Supplied from W. B. C.

⁶ Sarraceni] Added in marg.

⁷ fluminis] On an erasure.

A.D. 1218. transverso fluminis protendebatur usque ad urbem, attacked by the Christians. super aliam ripam ejusdem fluminis constitutam. Hæc autem turris cum cathena, omnium judicio ante ob- sisionem Damietæ fuerat subjuganda. Principes vero militiæ¹ Christianæ de captione ejus valde solliciti, viderunt eam capi non posse fame, propter urbis vici- nitatem, neque suffossione, propter aquæ circumfluenta, neque insultu petrariarum, quia cum fuerat attempta- tum, propter remotionem nihil profecerunt. Sane in hoc tandem omnes pariter consenserunt fideles, ut, magnis navibus simul colligatis, in malorum summita- tibus scalas præpararent, et in eis balistarios consti- tuerent et armatos, ut in eminenti constituti contra infideles in propugnaculis turris excubantes a pari di- micarent. Scalæ vero ducis Austriæ et Hospitalis. obrutæ in flumen cadentes, cum suis pugnatoribus. perierunt, et sic Christiani igne Græco et spiculis in- toxicatis adversantium primo multa sustinuerunt cum dampnis detrimenta.

Rog. Wend.
iv. 38.

De miraculosa captione turris Damiatæ.

Renewed attack, and capture of the tower. Tandem, necessitate industriam edocente, Theutoni- corum ac Frisonum sumptibus, peritia et labore, duæ maximæ cogones concathenatæ, in quibus ⁱⁱⁱ^{or} mali eriguntur, cum suis rudentibus et antennis tectis coriis. bovinis, adhibentur ad turrim memoratam. Tunc, facto insultu acerrimo, jacebat patriarcha cum clero ante lignum Crucis in oratione, prælibato jejunio. Jactus est in machinam ignis Græcus, sed orantium fidelium lacrimæ incendium extinxerunt. Nostrates autem usi flagellis ferreis, capita Sarracenorum contriverunt.² Tandem Sarracenis in defensione deficientibus, collo-

Cf. Rog.
Wend.
iv. 38-41.
fol. 104 b.

Rog. Wend.
iv. 42.

¹ *militiæ*] milie, MS.

² *contriverunt*] After this word, has been added in the margin, but

afterwards erased (yet still legible), "sed et sic turrim libere in sua re- ceperunt."

quii¹ de pace petebant solatium, ac sese sub pactione ducis² Austriæ reddiderunt. Expugnata est autem turris illa sexta feria ante festum sancti Bartholomæi, 24 Aug. et infra paucos dies post idem festum est capta, et Christianis mancipata.

De morte Saphadini,³ et destructione murorum Ierusalem.

Rog. Wend. iv. 42. Post captam itaque turrin illam, Saphadinus, dierum malorum plenus,⁴ fratrueiunque suorum exheredator ac regni Asiæ usurpator nequissimus, dolore cordis, ut asseritur, tactus intrinsecus, mortuus est ac sepultus in inferno. Cui successit filius suus Coradinus, vir quidem crudelis et infidelis. Qui ob ultionem captio-
nis turris memoratæ, et obsidionis Damiatæ jam in-
ceptæ, muros Ierusalem destruxit, et turres omnes,
præter templum Domini et turrem David, redegit in
acervos.

Death of Saphadin, who is succeeded by Coradin.
He destroys the walls of Jerusalem.

De adventu Pelagii legati,⁵ et aliorum nobilium ad Damiatam.

Rog. Wend. iv. 43. Subjugata autem turri Damiatæ, venerunt ad pas-
sagium sanctæ crucis, quod tunc instabat, de diversis
mundi partibus peregrini multi. Inter quos venit Pe-
lagius, Albanensis episcopus et apostolicæ sedis legatus,
cum magistro Roberto de Curcun, viro sancto et no-
bili et clerico nominis celeberrimi⁶ et Romanæ ecclesiæ
cardinali, natione Anglico,⁷ et Romanis multis. Vene-
runt et episcopi multi, cum comite Nivernensi,⁸ qui

Arrival of the legate Pelagius at Damietta, with other prelates and nobles.

¹ colloquii] Afterwards altered to colloquium, as in W. B. C., but in these solatium is omitted.

² pactione ducis] pactione vitæ duci, W. B. C.

³ Saphadini] Saphadin, MS.

⁴ plenus] Interlined.

⁵ legati] legagi, MS.

⁶ celeberrimi] celeberrimi, MS.

⁷ natione Anglico] Added in marg., but written falsely Anglici, and so in E.

⁸ Nivernensi] Ninivernensi, MS. and E.

A.D. 1218. dico comes¹ postea, imminente² Christianorum periculo, turpiter recessit. Venit et tunc temporis vir illustris et nobilis³ comes Cestrensis Ranulphus, de regno Anglorum, cum comitibus Saero Wintoniensi, et Willelmo Harundelensi,⁴ et baronibus illustribus Roberto filio-Walteri, Johanne, constabulario Cestriæ, Willelmo de Harecurt, Olivero, filio regis Angliæ, cum eorum sequela multa. Venerunt etiam comites de Marchia, de Barri, Willelmus de Carnoto, Iterus de Tocce, et Herveus de Ursone, et multi alii nobiles, quorum nomina ignoramus, sicut nec notitiam habemus.

De quadam incomparabili tempestate et Nili inundatione.

29 Nov.
Loss
suffered
in conse-
quence of
a tempest,
and over-
flow of the
Nile.

In vigilia autem beati Andreæ, nocte media, facto tonitru incomparabili, cum nimbis, vento et chorusca-
tionibus, intumuerunt fluctus maris et fluminis Nili,
ita ut tentoria fidelium cum victualibus et armis et
omni suppellectili⁵ nimis dampnose subvertit. Quæ
tempeestas adeo generalis fuit, quod tam partes occi-
dentis quam orientis, quod est inauditum, horribiliter
exturbavit.

Cf. Rog.
Wend.
iv. 45.

De dedicatione ecclesiæ Wigorniensis, et translatione sancti Wlstani episcopi.

Dedication
of the
church of
St. Mary,
Worcester.
Transla-
tion of St.
Wulstan.

Eodem quoque anno dedicata est ecclesia Sanctæ Mariæ Wigorniae. Et corpus gloriosi episcopi et confessoris Wlstani, præsentibus Silvestro, ejusdem ecclesiæ episcopo, et multis aliis episcopis, abbatibus, prioribus, et aliis ecclesiæ prælatis, translatum est uno.

¹ dico comes] Added in marg.

² imminente] imminente, MS.

³ et nobilis] et is interlined, and nobilis on an erasure.

⁴ Harundelensi] de Arundello, E.

⁵ suppellectili] suppellectili, MS.; and again, p. 238.

. eodemque die.¹ Et, ut idem sanctus magis veneraretur, A.D. 1218.
 . collata [est]² una costarum ejus abbati Sancti Albani³
 . Willelmo.

*Ricardus de Marisco fit episcopus Dunelmensis.*⁴

Reg. Wend.
 iv. 46.

Tempore quoque sub eodem, procurante Walone le- Richard de
 gato, Ricardus de Marisco clericus, de familia et con- Marisco
 siliariis⁵ regis Johannis, qui diu in clientela militaverat made bp. of
 curiali, factus est episcopus Dunelmensis. Qui nono Durham.
 kalendas Augusti munus suscipiens consecrationis,⁶ 24 July.
 nunquam postea pacem cum ecclesia habuit sua vel
 quietem.

Walo recedit.

The legate
 Walo
 leaves
 England.

Anno quoque sub eodem Walo, refertis sarcinis et
 clitellis inæstimabili pecunia, recessit ab Anglia, vocatus He is suc-
 a domino papa. Pandulfus, qui sullimatus per ipsum ceeded by
 fuit in episcopatum⁷ Norwicensem, ilico⁸ successit Pandulph
 eidem in prioris⁹ officium. Rex quoque adhuc¹⁰ Hen- bp. of
 ricus III, proprium sigillum optinuit. Norwich
 Seal of
 Henry III.

Willelmus Marescallus senior obiit.

Reg. Wend.
 iv. 46.

Anno Domini M^o.CC^o.XIX°, qui est annus regni regis A.D. 1219.
 Henrici III. iiii^{us},¹¹ rex Henricus III., iiii^o. regni sui
 anno, fuit ad Natale Domini apud Wintoniam, cui Henry
 keeps
 Christmas
 at Win-
 chester.

¹ In B. C. the date is added, "vii. idus Junii" [7 June].

² *est*] Supplied from B. C. E.

³ *Albani*] Added in marg.

⁴ In the margin are drawn a small mitre and crosier.

⁵ *et consiliariis*] On an erasure; no doubt originally written *et moribus*, as in W. B. C.

⁶ According to other authorities, he was consecrated bishop of Dur-

ham 2 July 1217. See Fasti, iii. 285.

⁷ *episcopatum*] episcopum, E.

⁸ *ilico*] On an erasure.

⁹ *prioris*] On an erasure, and originally written *legationis*.

¹⁰ *adhuc*] Added in marg., but a word seems wanting, perhaps *juvenis*.

¹¹ *qui est . . . iiii^{us}*] Added in marg.

A.D. 1219. P[etrus], episcopus ejusdem civitatis, omnia ministravit necessaria. Quo etiam tempore Willelmus Marescallus senior, qui propter sui magnanimitatem merito Magnus dicebatur, regnique et regis summus gubernator, salutato mundo sibi familiari, in fata concessit.¹ Londiniis quoque apud Novum Templum, in medio ecclesiæ honorifice tumulatus,² tali meruit epitaphio intitulari, dictante magistro Gervasio de Melckeleia,³ optimo astrologo,

Death of
William
Mareschal
senior.

"Sum quem Saturnum sibi sensit Hibernia, Solem .
Anglia, Mercurium Normannia, Gallia Martem."⁴

Obsidetur Damietta.

Siege of
Damietta.

Eodem tempore Pelagius, apostolicæ sedis legatus, Rog. Wend. iv. 46.
ardens habens desiderium civitatem Damiatæ obsidendi, Christianos post captionem turris, de qua bonam spem . Cf. Rog. Wend. iv. 47-49.
conceperunt, diligenter exhortabatur ad Nili fluminis transitum; quem cum maxima difficultate transeuntes, tandem civitatem obsederunt per girum, ita quod nec per⁵ terram nec per mare poterunt obsessi succursu gratulari. In qua obsidione impetus supervenientium Sarracenorum et prælia Christianorum, quæ speciales exigunt tractatus, si quis audire desiderat, librum requirat Templariorum.⁶

¹ *regnique . . . concessit*] On an erasure. In B. C. is added, that he was buried on Ascension day, 17 kal. April (a mistake for *Junii*) [16 May].

² On the lower margin is drawn his shield of arms, reversed, *viz.*, party per pale, or and vert, a lion rampant double quevé gules, and below is written in red, "*Obiit comes Willelmus Marescallus senior.*"

³ *Melckeleia*] On an erasure.

⁴ Some words have here been added

in the margin, but afterwards completely erased. In the margin of B. is the following curious note by Matthew Paris: "*Plura habentur epitaphia scripta de eo in libro confratris M. Parisiensis, quem habet de verbis Henrici de Abrincis.*"

⁵ *per*] Added in marg.

⁶ *Templariorum*] On an erasure. The "*Historia Hierosolimitana*" of Jacobus de Vitriaco is probably referred to here, pp. 1136-1139, ed. Bongars, 1611.

De sancta Elizabeth, Alemanna.

A.D. 1219.

fol. 105 a. Diebus quoque sub eisdem signipotentissima sancta Elizabeth, regis Hungariæ filia et Landegraviæ Thuringiæ sponsa, miraculis et vitæ sanctitate supra sexum muliebrem floruit in Alemannia. Hujus hortatu vir suus Landegravius, nomine Ludouuicus, crucem suscepit, et apud Damiatam¹ obiit sanctissime.² Post cujus obitum sancta Elizabeth in ordine sanctissimæ viduitatis perseverans, habitum religionis de manu magistri Cunradi, viri sanctitate perspicui, suscepit. Et adeo de virtute in virtutem adscendit, ut ante et post obitum viri³ tota Alemannia virtutibus ipsius et fama choruscaret. Et sciendum est, quod ipsa Elizabeth filia fuit illius reginæ⁴ interfectæ de Hungaria, consilio ejusdam archiepiscopi; de qua regina Innocentius papa interpretabatur hanc locutionem amphibologicam in melius, ne idem archiepiscopus, qui de consensu illius cædis accusatus [fuit],⁵ dampnaretur: "Reginam interficere nolite timere;"⁶ et si omnes contradixerint,⁷ ego non contradico."⁸ In qua locutione hæc fuit intentio⁹ accusantis,¹⁰ prout jam punctis distinguitur. Interpretatio vero papæ propitiantis hæc fuit,¹¹ "Reginam interficere nolite, timere bonum¹² est; et si omnes consenserint,¹³ ego non, contradico."¹⁴ Et sic per propitium

Account
of St.
Elizabeth
of Ger-
many.

¹ *Damiatam*] Damiata, MS.

² This is an error, also in B. C. Louis IV., landgrave of Thuringia, was married to Elizabeth, daughter of Andrew II., king of Hungary, in 1221, and died at Otranto 11th Sept. 1227. "L'Art de Vérifier les Dates," iii. 367.

³ *vir*] ejus, B. C.

⁴ *reginæ*] After this word, *Hungariæ* is added in marg., but superfluously, unless we omit *de Hungaria* in the text. Several other words have been written in marg., but are now erased.

⁵ *fuit*] Supplied to complete the sense.

⁶ *nolite timere*] nolite, timere bonum est, B. C.

⁷ *contradixerint*] consenserint, B. sup. ras.; consensenserint, C.

⁸ *ego non contradico*] ego non, contradico, B. C.

⁹ *intentio*] On an erasure.

¹⁰ *accusantis*] acusanis, MS.

¹¹ *prout . . . fuit*] Om. B. C.

¹² *interficere nolite, timere*] interficere, nolite timere, bonum, B. C.

¹³ *consenserint*] contradixerint, B. C. marg.; consenterint, C. text.

¹⁴ *non, contradico*] non contradico, B.

A.D. 1219. interpretem, intervenientibus amicis,¹ liberatus est accusatus.

De peste, qua affligebantur inclusi in urbe Damiatæ.

The city of Damiatta is afflicted with pestilence. Nunc autem de hiis, quæ in civitate Damiatæ gesta sunt, aliquid referamus. Damiata igitur obsidione longa et irrequieta, ferro, fame, flammis et pestilentia graviter et ultra quam credi possit aut scribi, attrita est interior et afflicta; in spe sola fidem habuit, quod Soldanus Babilonis civibus certe promisit, ut pro eis, si tanta instaret necessitas, cum Christianis componeret, ut saltem mortem evadere potuissent. Sed interim tanta fames in urbe generaliter invaluit, ut unum coctanum xii. bisanciis venderetur. Annona quidem, quam habuerant, mucore consumebatur, nec audebant pauperes exire, ne inopiam, quam inclusi tolerabant, Christianis enarrarent. Præterea aurisia percutiebantur, ne apertis oculis possent videre. Ceterum, Nilus non tunc ascendit, ut terram irrigaret et fecundaret, ut annuatim solebat; unde terra sicca nec se passa est arari vel seminari, nec habuit vel pacis vel humoris alimentum vel solatium. Unde Soldanus famem timens validam, amore retinendæ Damiatæ, cum Christianis pacifice componere satagebat. Auxit etiam ad propositum tale, secundum² partem non minimam, miraculosa turris subjugatio, et Christianorum indefessa præliandi constantia, qui totiens cum admodum paucis fidelibus omnem paganismi fortitudinem audacter invadentes, de prælio multa milia ex eis fugaverunt aut peremerunt. Hoc quoque anno, cum lis dampnosa³ mota esset inter ecclesiam Lincolnensem et ecclesiam Sancti Albani,

Reg. Wend.
iv. 56.

Reg. Wend.
iv. 57.

Composition between the bp. of Lin-

¹ amicis]. On an erasure.

² secundum] Added in marg. A note has also been written in the margin, but afterwards erased, which

appears to read, quod pauci Christiani . . . peremerunt.

³ dampnosa] dapnosa, MS.

. super vicariam de Luitona, facta est compositio paci- A.D. 1219.
 . fica, tempore episcopi Hugonis secundi Lincolnensis et
 . abbatis Willelmi de Sancto Albano.¹

coln and
 abbat of
 St. Alban's,
 relative to
 Luton.

*Quomodo Soldanus regnum Jerusalem optulit Chris-
 tianis, ita ut a Damiatâ recederent.*

Rog. Wend.
 iv. 57.

Soldanus igitur, convocatis magnatibus suis, dum The Soldan
 esset in mentis angaria constitutus, coram eis locutus proposes to
 est in hunc modum, "Deus Christianorum magnus est, surrender
 fidelis et potens in prælio, quod nos comprobavimus the king-
 omnes, et maxime in hoc instanti articulo, in quo dom of
 manifeste pugnat contra nos pro inimicis nostris; et Jerusalem.
 procul dubio inanis erit actio nostra tota, quamdiu isti
 fideles ipsum habebunt placabilem adiutorem. Ecce,
 imminet² captio Damiatæ, quæ clavis totius est Ægypti;
 quæ si capta fuerit, in maximum nostri ac legis nostræ
 erit detrimentum. Quæ licet multotiens legatur a
 Christianis fuisse obsessa, nunquam tamen legitur fuisse
 . haecenus subjugata. Et quis crederet turrim nostram
 . ab aliquibus subjugandam? Unde nobis utile reor, ut
 reddamus Deo Christianorum ea quæ juste postulant,
 . et omnia quæ aliquando sua fuerunt regnum videlicet
 . ubi Deus eorum natus est, conversatus est, mortuus
 est, ne simul cum suis auferat a nobis quæ nostra esse
 videntur. Sicque cum justus sit, et aliena non con-
 cupiscat, si hanc pacem recusaverint justam sibi et Deo
 suo honorabilem, provocabunt Deum suum in odium
 sui per superbiam et concupiscentiam iniquam. Et sic
 superborum aspernator ab eisdem recedet, habebuntque
 impugnatores, quem habuerant propitium adiutorem."
 —Licet igitur hoc consilium multum multis displiceret,

¹ *Albano*] Albani, MS. The para-
 graph from *Hoc quoque* to *Albano* is
 written in the lower margin. In B. C.
 is added, "quæ compositio plenius
 scribitur in libro Additamentorum."

It is in MS. Cott. Nero D. i. fol. 63,
 and printed in the "*Vitæ Abbatum*,"
 p. 130, ed. Wats.

² *imminet*] iminet, MS.

A.D. 1219. missis tamen nunciis, Christianis optulit veram Crucem, quæ olim a Salahadino capta fuerat, cum captivis omnibus, qui per regnum Babilonis et Damasci vivi poterant reperiri, cum sumptibus necessariis ad reparandos muros Ierusalem, et civitatem in statum pristinum reducendam.—Addens,¹ “Et erit pax beata inter nos et eos, tutus intermeatus institorum, et omnium hominum fœdus et amicitia.” Optulit insuper totaliter regnum Ierosolimitanum,² præter Craccum et Montem Regalem, pro quibus retinendis tributum optulit singulis annis xii. milia bisanciorum, quamdiu illa teneret.³ Sunt autem illa duo castra in Arabia, vii. firmissimas munitiones habentia, per quæ negotiatores paganorum et peregrini Mecham tendentes vel ab illa recedentes solent transmeare. Et hoc postulavit Soldanus, non per avaritiam vel astutiam plus possidendi, sed ut Christianorum crebrius expertam cupiditatem plus habendi refrænaret, et eorum possessionem certius limitaret. Quia sæpius nobis regnum illud, et quicquid juste postulare sciremus, nobis Sarraceni⁴ concederent, nisi aviditatem nostram plus possidendi et acquirendi semper amplius formidarent.

Rog. Wend.
iv. 58.

*Oritur lamentabilis dissentio in exercitu Christiano
pro hac Soldani humilitate.⁵*

Hanc compositionem acceptabilem et utilem esse Christianitati rex Ierusalem, comes Cestrensis, et omnes Francigenæ, cum capitaneis Theutonicorum constanter consueverunt. Nec hoc mirandum est, cum multo minore pace, quæ prius oblata fuerat, contenti fuissent Christiani, nisi insano consilio eis fuisset obviatum.

Rog. Wend.
iv. 58.
fol. 105 b.

¹ *Addens*] In the text this word is omitted, and in the margin was at first written *et dicentes*, but afterwards erased, and replaced by *ad-dentes*. The whole paragraph ought, apparently, to follow the word *ad-torem*, in the last page.

² *Ierosolimitanum*] Ierolimitanum, MS.

³ *teneret*] tenerent, MS. Corr. from W. B. C.

⁴ *Sarraceni*] Sarrani, MS.

⁵ *humilitate*] humilitatem, MS.

The proposals appear acceptable to many.

Quomodo per legatum impeditum fuit salubre consilium. A.D. 1219.

Rog. Wend. iv. 58. Legatus autem, concupiscentia¹ optinendæ civitatis ductus, horum consiliis non adquevit. Surgens igitur in medio comes Harundellæ W[illelmus], ait, "Domine Pelagi legate, viris expertis et in hiis partibus bellorum peritis, Templariis et Hospitalariis, viris religiosis, quorum etiam res agitur, credendum est et consentiendum, qui consulunt post labores aliquantulum respirare." Recalcitrante autem legato, et affirmante se nosse papæ voluntatem, voluit comes in ipsum irruisse, nisi per dominum Thomam monachum² retineretur.³ Patriarcha igitur et clerus sequens voluntatem papæ et legati, obsidioni inchoatæ⁴ insistebant. Nuncii vero Soldani recesserunt, de mutua dissensione gratulantes. The legate objects. Speech of the earl of Arundel. The patriarch and clergy side with the legate.

De miraculosa captione Damiatæ.

Rog. Wend. iv. 59. Hiis ita gestis, cum populus Christianus civitatem Damiatæ acerrime invasisset, perspexerunt insurgentes murorum propugnacula⁵ urbem⁶ omni carere defensore; unde cum festinatione scalis ad murum applicatis, civitatem intraverunt fideles. Sicque, Salvatore mundi volente, nonas Novembris capta est Damia sine defensione, et absque tumultu et cruento assultu, ut soli Filio Dei victoria ascribatur. Capture of Damietta. 5 Nov.

¹ *concupiscentia*] *cucupiscentia*, MS.

² *Surgens . . . monachum*] Written on a piece of vellum fastened down over the original text, on raising which the following words were found still legible, although the whole had been partially erased: " *violenter aere oculum illius senis usurarii (?) . . . legatus exclamavit dicens, 'Liberate, liberate te carissimum consanguineum re-*

verendi patris nostri domini papæ. Et sic vix raptus est s . . . ex o . . . "

³ *retineretur*] *retinetur*, MS., on an erasure. In the margin is added: "Magistrum Thomam, monachum ecclesiæ Sancti Albani, qui postea fuit prior de Wimundham."

⁴ *inchoatæ*] *inchoete*, MS.

⁵ *propugnacula*] *propugnacula*, MS.

⁶ *urbem*] Added in marg.

A.D. 1219.

Qualis inventa fuerit Damietta interior.

State of the city, when taken. Cum autem caperetur civitas in oculis regis Babilonis, non fuit ausus more solito Christianos aggredi, sed confusus et aufugiens, propria castra combussit. Christo itaque duce, milites Christi Damietam ingressi, plateas invenerunt plenas mortuorum cadaveribus, ex quibus occurrit eis foetor intolerabilis et aspectus miserabilis. Mortui vivos¹ interfecerant. Ædificia quoque corruptelis fuerant pleniora, et in cubiculis corpora.

Rog. Wend.
iv. 59.

Number of the slain.

tabefacta jacebant defunctorum. Octoginta milia a tempore obsidionis perierant in urbe, exceptis illis, quos sanos vel languidos invenerant Christiani, qui ad tria milia et plures numerabantur. Ex hiis trecenti de nobilioribus ad redemptionem reservabantur, quamplures vero ad baptismum convolarunt. Hæc civitas primo a

Rog. Wend.
iv. 60.

Three sieges of Damietta.

Græcis legitur fuisse obsessa; secundo a Latinis, sub Almarico, rege Ierusalem, qui minime profecit; hac tertia vice tradidit eam in manus Christianorum³ Rex regum et Dominus dominantium, Dominus noster Jhesus Christus, triumphator magnificus.

Divisa sunt spolia.

Division of the spoils.

Capta civitate, divisa sunt spolia victoribus, in quorum distributione non expers fuit legatus. Inveniuntur autem in domibus, in auro et argento, olosericis et gemmis et omni supellectili, divitiæ infinitæ. Baptizatis autem parvulis, et dedicata ecclesia in honorem beatæ Virginis de maximo fano eorumdem infidelium, profecti sunt quidam Christianorum, de consilio magnatum, ad castrum Taphneos, quod vacuum invenientes, libere intraverunt, et dominationi Christianorum addiderunt.

Cf. Rog.
Wend.
iv. 60, 61.

Capture of Taphneis.

¹ vivos] nimios, W. I.

² de] On an erasure.

³ in manus Christianorum] Added in marg.

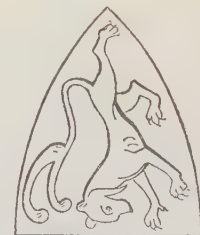
Recedit comes Cestria, Ranulphus.

A.D. 1219.

R. Wend. . Quo magnifico negotio feliciter consummato, vir no- Ralph, earl
iv. 62. bilis Ranulphus, comes Cestrensis, postquam fere per of Chester, returnus home, biennium in servitio Dei ibidem fideliter militaverat, cum legati licentia et benedictione, et totius exercitus favore et laude, naves ascendit repatriaturus.

Lodowicus a Tolosæ obsidione confusus recedit.

Rog. Wend. . Tempore quoque sub eodem Lodowicus, filius regis Siege of
iv. 62. Francorum, ad instantiam patris sui innumerabilem col- Toulouse by prince Louis of France, legit exercitum, ut hæreticos Albigenes impugnaret; veniensque Tholosam, eam obsidione vallavit. Cives autem defensionem vacantes, sese viriliter contra ejus multiformes insultus defendebant, lapides pro lapidibus, spicula pro spiculis remittendo. Cum igitur Francorum exercitus diu sed inaniter et dampnose¹ ibidem laborasset, facta est in populo fames pervalida, quam etiam subsecuta est² nulli parcens dira mortalitas hominum et equorum peremptiva.

Death of Simon,
earl of
Montfort.

*Obiit Symon, comes Montis-fortis.*³

Rog. Wend. . Symon quoque, comes Montis-fortis, miles strenuis-
iv. 63. simus et laude dignus triumphali, qui magnifice in partibus illis diu Deo militaverat, ante portam civitatis, lapide de petraria emisso, in capite percussus, toto contrito corpore, subito in multorum dolorem expiravit.⁴

¹ *dampnose*] *dapnose*, MS.

² *est*] Interlined.

³ In the margin are drawn the shields of arms, reversed, of Simon de Montfort and his brother, which are both alike, viz., argent, a lion rampant, double quevé gules. Out-

side each shield is a roundle, meant to represent the stones which caused their death.

⁴ Simon de Montfort died 25 June 1218. See Dugdale, Baron., i. 752, and "L'Art de Vérifier les Dates," ii. 678.

A.D. 1219.

Epitaphium comitis Symonis.

His epi- Erant autem ante obsidionem quidam choriei geo-
taph. mantici, qui mortem comitis prædixerant; quorum unus .
natione ¹ Anglicus, magister scilicet Rogerus de Insula, .
hoc de ipso composuit epitaphium.² .

Nota. "Dantur item fato, casuque cadunt iterato, .
Symone sublato, Mars, Paris, atque Cato." .

Declaratio. Alter Mars fuit, quia bellicosus; alter Paris, quia .
formosus; alter Cato, quia multis moribus adornatus.³ .

Death of Frater quoque ejusdem Symonis in obsidione cujus- Rog.Wend.
his brother. dam castri, non longe a Tholosa distantis,⁴ ad cumulum iv. 63.
doloris et mœroris, lapide similiter ictus diem clausit
Louis extremum. Lodowicus igitur multiplici dampno laces- .
raises the situs, cum multi de suis fame tabefacti, nasis quoque .
siege. labiis mutilati, diminuerentur, cum reliquiis populi sui .
confusus ad Gallias remeavit.

Death of
Hugh, bp.
of Here-
ford.
Hugh
Foliot
succeeds.

Obiit episcopus Herefordensis.

Eodem quoque anno obiit Hugo,⁵ episcopus Here-
fordensis, circa Pascha. Cui successit Hugo Folioth, .
et consecratur Cantuariæ, festo Omnium Sanctorum. .

1 Nov.

De secunda coronatione regis Henrici III.

A.D. 1220. Anno Domini M^o.CC^o.XX°., qui est annus regni regis Rog.Wend.
Henry H[enrici] v^{us},⁶ rex Henricus fuit ad Natale Domini iv. 63.
keeps apud Merleberge, adhuc sub custodia Petri, episcopi
Christmas Wintoniensis, constitutus. Quo etiam anno coronatus
at Marl- est denuo⁷ idem rex apud Westmonasterium,⁸ die
borough. He is
crowned

¹ natione] nascione, MS.² epitaphium] epitafium, MS.

³ Epitaphium comitis . . . adorna-
tus] Added in the lower margin,
and a reference made outside the
text, thus, "In inferiori margine ejus
epitaphium."

⁴ distantis] distante, MS.⁵ Hugo] Hugo de Maneport, B. C.⁶ qui . . . v^{us}.] Added in marg.

⁷ denuo] Added in marg., and a
small crown drawn opposite.

⁸ Westmonasterium] Cantuariam,
W. I., erroneously.

Pentecostes, a Stephano, Cantuariensi archiepiscopo, A.D. 1220. again at
 Rog.Wend. præsente clero et populo totius regni, xvi^o. kalendas West-
 iv. 64. Junii, anno regni sui quinto. In cujus rei testimonium minster.
 et memoriam exiit præceptum, in signum quoque jocun- 17 May.
 ditatis, ut quilibet præter ordinatos sertis florum ute- 11 June.
 retur. Deinde in festo sancti Barnabæ convenerunt Meeting at
 ad colloquium apud Eboracum, rex Anglorum Henricus York be-
 et rex Scotorum Alexander; ubi inter eos tractatum tween
 est de matrimonio contrahendo inter eundem regem Henry and
 fol. 106 a. Scociæ et Johannam, sororem regis Angliæ,¹ atque ibi- king of
 dem fœdere confirmato, rex Scotorum ad propria re- Scotland.
 meavit.

Fit episcopus Eliensis.

Eodemque anno consecratus est in episcopum Ely- John, abbat
 ensem Johannes, abbas de Fontibus, apud Westmonas- of Foun-
 terium, in crastino sanctarum² Perpetuæ et Felicitatis. tains, con-
 8 March.
 bp. of Ely.

De canonizatione sancti Hugonis.

Eodemque anno et etiam die sanctus Hugo, Lincoln- Canoniza-
 Rog.Wend. ensis episcopus, a papa Honorio canonizatus est; facta tion of
 iv. 64. prius miraculorum rite diligenti inquisitione a Stephano, Hugh, bp.
 of Lincoln.
 Cantuariensi archiepiscopo, et aliis.

De translatione sancti Thomæ martiris.

Eodemque tempore levatum est de sarcophago mar- Transla-
 Rog.Wend. moreo, scilicet de cripta ecclesiæ Cantuariensis, corpus tion of the
 iv. 65. beati Thomæ, archiepiscopi Cantuariensis et martiris, a³ body of St.
 gloriosæ memoriæ archiepiscopo Cantuariensi Stephano; Thomas.
 cui videbatur quod ignobiliter jacuit, quasi in funda-
 mento ecclesiæ et in lapide. Preparaverat autem the-
 cam ad⁴ corpus honorifice collocandum, de auro obrizo

¹ Anglorum, E.

² sanctarum] On an erasure.

³ a] ab, MS.

⁴ ad] At first written in.

A.D. 1220, purissimo et gemmis pretiosissimis, artificio materiam superante. Facta est autem hæc translatio in crastino. 7 July. octavarum apostolorum Petri et Pauli, die videlicet anniversario regis Henrici II.,¹ sub quo passus est. idem martir, præsentibus rege Henrico III., quampluribusque tam transmarinis quam cismarinis archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, et magnatibus. innumerabilibus. Præsentibus etiam incomparabilibus. artificibus, magistris Waltero de Colecestria, sacrista. de Sancto Albano, et Elya de Derham, canonico Saresbirien-² quorum consiliis et ingeniis omnia, quæ ad artificium thecæ³ et ipsius elevationis et translationis necessaria fuerant, irreprehensibiliter parabantur. Nec est visa in terra tam celebris vel tam gloriosa translatio, ubi tot diversarum nationum venerabiles personæ. interfuissent. Nam dignissimum omnibus videbatur, ut sanctum martirem Christi generaliter honorarent, qui pro universali ecclesia sanguinem suum fundere non timuit, et pro ejus libertate usque ad mortem stare nullatenus formidavit.

Walter of Colchester and Elyas of Durham, the artists of the shrine.

Notandum.

R. Wend. iv. 66.

De captione castrorum, videlicet de Sauveia et Rokingham.

Capture of the castles of Sauvey and Rokingham.

28 June.

Foundation of the chapel of the Virgin at Westminster.

16 May.

Anno quoque sub eodem rex Henricus III., Willelmo, Rog. Wend. comite de Albemarla, invito, cepit subito castella de Rokingham et Sauveia, in vigilia apostolorum Petri et Pauli. Eodemque anno, sed paucis antea diebus, devotus Deo rex Henricus III. fecit inchoari fabricam novæ capellæ beatæ Virginis apud Westmonasterium, eodem rege existente fundatore et patrono, et primum lapidem operis in fundamento in bonum auspiciu disponente, videlicet sabbato sancto⁴ Pentecostes.

¹ In the margin is added, "qua die obiit rex Henricus II., translatus est Sanctus Thomas."

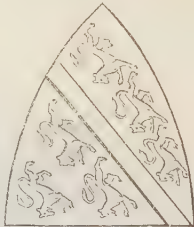
² *Saresbiriensi*] *Sarebiriensi*, MS.

³ *thecæ*] *teche*, MS.

⁴ *sancto*] On an erasure, and for *Pentecostes* at first written *Pentecosten*. In B. C., in *vigilia Pentecostes*.

. *Obierunt Saerus de Quincy, comes Wintoniæ, et Henricus de Boun, comes Herefordiæ.*¹

. Anno quoque sub eodem obierunt viri nobiles et magnifici, Saerus de Quincy, miles strenuus et elegans, præmortuo Roberto, filio suo primogenito, quo non, ut creditur, fuit in mundo miles speciosior, et Henricus de Bouun, comes Herefordiæ.

*De obsidione castri de Biham.*²

Rog. Wend.
iv. 66.

Anno Domini m^o.cc^o.xxi^o., qui est annus regni ejusdem sextus, idem³ rex Henricus III. ad Natale Domini tenuit curiam suam apud Oxoniam. Tunc quoque temporis Willelmus de Forz, comes Albemariæ,⁴ volens pacem regni perturbare, sequenti nocte a curia⁵ non licentiatus recedens, ad castellum de Biham cum festinatione perrexit. Ubi post dies paucos, collectis viris armatis, ad villam de Tenham⁶ hostiliter accedens, illam spoliavit, et bladum canonicorum de Bridlintoua ad castellum de Biham fecit asportari. Villam quoque de Pingē⁷ cum aliis ejusdem provincie villis spoliavit, et homines captos ad gravissimam pœnis exquisitis coegit redemptionem. Habuit autem hujus factionis

A.D. 1221.

Henry keeps Christmas at Oxford.

William, earl of Albemarle, provisions Biham castle, and ravages the neighbourhood.

¹ In the lower margin are drawn three shields of arms, reversed, viz., two for De Quincy, gules, seven mascles voided or, 3, 3, 1; and one for Bohun, azure, a bend argent between six lioncels rampant or. In the upper margin, also, the shield of Bohun is repeated in trick, and beneath is written, "Scutum de azuro, leones de auro, benda alba."

² In W. and B. C. this chapter and the next form only one, and the rubric reads, "*De obsidione castri de Biham et perturbatione regni.*"

³ *qui . . . idem*] Added in marg.

⁴ *comes Albemariæ*] Added in marg.

⁵ *a curia*] Added in marg.; *a curia regis, E.*

⁶ *Tenham*] So read W. B. C. I., but doubtless a mistake for *Edenham*, co. Line., which belonged to the monks of Bridlington. See Monasticon, vi. 284.

⁷ *Pingē*] So also C., but *Depingē*, more correctly, in W. B. I.

A.D. 1221. incentores, quos guerra præhabita fecerat consuetudi-
 His abet- narios, et consuetudo sub necessitate ligavit, Falcasium, .
 tors, Philippum Marc, Petrum de Malo-lacu,¹ Engelramum
 de Athie, et alios multos, qui clam miserunt ei viros
 armatos, ut, pace regni perturbata, ipsi solitis prædis .
 et rapinis saginarentur.

Consilium super hoc habitum.

The earl Convenerunt igitur magnates Angliæ cum rege apud Reg.Wend.
 seizes Fo- Westmonasterium, super² hoc et aliis regni negotiis iv. 67.
 theringay tractaturi. Comes vero, qui cum ceteris vocatus fue-
 castle. rat, simulavit se illo ire, sed callidus viator propositum
 mutans, ad castellum de Fotheringeia³ divertit. Erat
 autem tunc illud castellum in custodia Ranulphi, comitis
 Cestrensis, ab⁴ omni militia destitutum; quod cum comes
 cognovisset,⁵ scalas ad muros adhibens, armatis suis
 ingressum præparavit, qui ilico quos invenerunt vin-
 culis arctissime constrinxerunt.⁶ Deinde, impositis in
 castello custodibus armatis, ad municipium de Biham,
 ut illud de dampnis læsorum communiret, celeriter con-
 volavit. Quo facto, cum armatis suis totam adjacen-
 tem provinciam spoliavit, castrumque suum de dampnis
 aliorum communivit. Sed cum tandem ista præsumptio
 temeraria⁷ ad notitiam regis et ejus consilium perve-
 nisset, exercitu magno celeriter convocato, feria iii^{ta}.
 2 Feb. post Purificationem beatæ Mariæ castellum de Biham
 cuneis militaribus circumcinxit, obsessosque adeo in
 brevi coartavit, ut nescirent ubinam caput reclinarent.
 Qui aliud refugium non habentes, exierunt omnes de
 8 Feb. ruina castelli, et vi^o.⁸ idus Februarii sese regi præsen-
 tarunt. Venit interea comes de Albemaria, sub con-

Biham
 castle be-
 sieged and
 taken by
 the royal
 troops.

The earl of
 Albemarle

¹ *Malo-lacu*] So also E.; Malo-
 leone, W. B. C.

² *super*] On an erasure.

³ *Fotheringeia*] Frotherigeia, MS.

⁴ *ab*] Written at first *a*.

⁵ *cognovisset*] congnovisset, MS.

⁶ *constrinxerunt*] constrinxerunt,
 MS.

⁷ *temeraria*] Interlined, and also
 added in marg.

⁸ *vi^o.*] viii^o, C.

ductu Walteri, Eboracensis archiepiscopi,¹ ad regem, A.D. 1221. et, eodem archiepiscopo et Pandulpho² impetrantibus, reconciled
 Rog. Wend. cum rege pacificatus est, eo quod ejusdem regis³ patri, with the
 iv. 68. scilicet J[ohanni],⁴ in tempore werræ suæ fideliter ac
 fol. 106 b. potenter militaverat. Milites etiam omnes et servientes
 sine pœna et redemptione relaxati sunt a rege. Qui
 in hoc pessimum aliis dedit exemplum, ut contra eum
 hac fiducia in casu consimili levarent⁵ calcaneum, cum
 impunitas crebro delinquendi præbeat incentivum.

*De dissensione inter episcopum Dunelmensem et ejus
 monachos orta.*

Rog. Wend. Sub eisdem quoque diebus exorta est magna inter Dissension
 iv. 68. Ricardum de Marisco, episcopum Dunelmensem, et ejus- between
 dem ecclesiæ monachos dissensio, pro quibusdam liberta- the bp. of
 tibus et consuetudinibus, quas iidem⁶ monachi se gavisi Durham
 and his
 monks.
 sunt multis retro temporibus in pace habuisse. Cum
 autem monachi viriliter possessioni suæ incumberent,
 juravit episcopus nec pejeravit, quod, eo vivente, pacem
 Dunelmensis ecclesia non haberet. Nec multo post,
 cum servientes episcopi monachum quendam ab ecclesia
 quadam violenter ac indecenter extraxissent, et usque
 ad sanguinis copiosam flagellassent effusionem, monacho
 super hoc coram episcopo querelem flebiliter deponenti,
 infrunito⁷ spiritu respondit, "Malas grates habeat deses
 ille serviens, eo quod tonsum illum non interemit."
 Rog. Wend. Sicque deinceps ita monachis præfatis adeo fuit epi-
 iv. 69. scopus injuriosus et intolerabilis, ut, necessitate cogente,
 ad præsentiam domini papæ appellantes, sese et sua Appeal
 omnia sub ejus protectione ponerent; ac deinde Romam made to
 the pope.

¹ archiepiscopi] In the text *epi-*
scopi, but corr. in marg.

² Pandulpho] Walone, W. I., erro-
 neously. In B. Pandulpho is written
 over an erasure.

³ ejusdem regis] At first written
eidem regi et, as in W. B. C.

⁴ scilicet Johanni] Added on to the
 text.

⁵ levarent] At first written *levant*.

⁶ iidem] idem, MS.

⁷ infrunito] ifeunito, MS.

A.D. 1221. clericos suos mittentes et monachos, episcopum accusaverunt in multis. Effusa igitur non minima cum inani labore pecunia, impetrarunt literas¹ ad quosdam in Anglia potentes et prudentes, qui papam super hiis redderent certiore². Cum autem literæ illæ graves et accusatoriæ,³ in quibus itaque notabatur episcopus, "quod postquam fuit ad officium pontificale promotus, reus sanguinis, symoniæ, adulterii, sacrilegii, rapinæ, perjurii, ac multiplicis dilapidationis manifeste effectus est," fuissent perlectæ in præsentia executorum et multorum ecclesiæ magnorum prælatorum et clericorum, erubuerunt audientes non mediocriter pro tantis enormitatibus confusi, quia nonnulla vera fama laborante videbantur. Surrexerunt igitur clerici episcopi, quasdam recusationes frivolas et fallaces allegantes contra executores memoratos, atque, ne procederent in inquisitione prædicta, præsentiam domini papæ appellarunt. Accedens autem episcopus in propria persona ante papalem præsentiam, multis facundis ac peritis stipatus legistis, respectis honorifice nimis omnibus, qui causam suam poterant justificare, ad votum negotium suum expedit. Veruntamen ecclesiam suam adeo depauperavit, ut post multos annos non valeret respirare, donec videlicet post ejusdem mortem desideratam⁴ successor ejusdem episcopi Ricardus,⁵ cognomento⁶ Pauper, sicut sequens sermo suo loco plenius declarabit, feliciter liberavit oppressam, et prostratam relevavit.

Papal letters, directing inquiry.

The bp. goes to Rome, and gains the cause by bribery. Impoverished state of his church.

Rog. Wend. iv. 71.

¹ These letters are in Wendover, iv. 69, and in B.C., dated "Viterbii, pontif. anno iv^o."

² *cum inani . . . certiore*] On an erasure.

³ *accusatoriæ*] *acusatorie*, MS.

⁴ *multis . . . desideratam*] On an erasure.

⁵ *Ricardus*] Added above the line.

⁶ *cognomento*] *congnoimento*, MS.

*De constructione novi castri apud Montem-Gomer- A.D. 1221.
ricum.*

Rog. Wend. Eodem anno, circa Nativitatem beatæ Virginis, Leo- 8 Sept.
iv. 71. linus, rex Walliæ, cum exercitu copioso castellum, quod Siege of
Rog. Wend. Grosmund¹ appellatur, obsedit. Reginaldus quoque de Grosmund
iv. 72. Brause, ejus illud municipium erat, regis constanter castle by
imploravit auxilium, ut per eum, cum ad hoc non Llewellyn,
sufficeret, obsidio solveretur. Rex igitur, qui suis mag- king of
natibus deesse non debuit, cum exercitu magno illuc Wales.
tendens, fugientibus ex more Walensibus, obsidionem Henry
annovit. Tunc versus Montem-Gomericum tendens cum causes the
exercitu suo, quæquæ sibi obvia de rebus Walensium siege to be
in pecoribus et ædificiis exterminavit. Deinde, cum ad raised, and
Montem-Gomericum pervenisset, et loca illa perlustras- marches to
set, deprehenderunt prudentiores exercitus locum illum Montgo-
idoneum ad inexpugnabile castrum construendum, ejus mery.
situs natus fit et fortissimus. Jussit igitur rex ad He orders
securitatem regionis illius, propter creberrimas Walen- a castle to
sium irruptiones, ibidem castellum firmari. Et ita sin- be built
gula ad propria remearunt. Concesserunt etiam tunc there.
magnates regi scutaguim, de quolibet scilicet scuto duas *Nota scu-
marcas argenti, in magnum gravamen eorum.* tagium.

Mali rumores audiuntur de Terra Sancta.

Tempore sub eodem mali rumores de Terra Sancta Unfavour-
ad notitiam principum occidentalium pervenerunt, per- able ru-
epistolam fratris Petri de Monte-acuto, Magistri militum mours from
[Templi],² casum lugubrem Christianorum continen- the Holy
tem.³ Summa autem hæc est:⁴ "Si de spe succursus in Land.

¹ *Grosmund*] Added in marg. In W. B. C. it is, more correctly, named *Buet* or *Bueth* [Builth, co. Brecon].

² *Templi*] Supplied from W. B. C.

³ *casum . . . continentem*] On an erasure.

⁴ The letter is in Wendover, iv. 72-75, and B. C., dated "Achon, 12 kal. Oct." [12 Sept.]

A.D. 1221. proxima æstate frustremur, utraque terra, Syriæ scilicet et Ægypti, tam illa quæ nuper est adquisita quam illa quæ diu possessa est, patet discriminari."

William,
bp. of
London,
resigns,
and is suc-
ceeded by
Eustace de
Faucun-
berge.

26 Jan.

25 Feb.

25 April.

Pandulph
leaves
England.

*Cedit episcopus Londoniensis W[illelmus].*¹

Anno quoque sub eodem Willelmus de Sanctæ Mariæ Ecclesia, Londoniensis episcopus, resignavit sponte episcopatum suum in crastino Conversionis sancti Pauli. Eustachius de Faucunberge, tunc scaccarii thesaurarius, v. kalendas Martii loco ejus in episcopum Londoniensem eligitur; cujus electio a Pandulpho legato confirmatur, et vii. kalendas Maii apud Westmonasterium consecratur. Anno quoque sub eodem cessavit legatio Pandulphi, ipso Romam revertente.²

*Johanna, soror regis, desponsatur regi Scotorum.*³

Marriage of
Johanna,
sister of
Henry.

25 June.

Rex Henricus dedit Alexandro, regi Scociæ, Johannam sororem suam in uxorem, quæ desponsata est in crastino Nativitatis sancti Johannis Baptistæ, apud Eboracum; ubi, præsentibus ipsis regibus, nuptiæ sunt sollempniter celebratæ.

*Hubertus de Burgo duxit in uxorem sororem regis
Scotice.*⁴

and of
Hubert de
Burgh.

Hubertus quoque de Burgo sororem regis Scociæ in ipsa civitate duxit in uxorem, nomine Margaretam.

¹ Two small croziers are drawn in the margin, the first of which is reversed.

² Opposite to this paragraph is

written in the margin *dub'*, i.e. *dubium*, but the same text is in B. C.

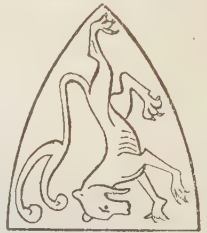
³ A crown is drawn in the margin.

⁴ In the margin is drawn a ring.

- . *Obiit Willelmus de Albineto, comes Harundeliæ.*¹
- . Anno quoque sub eodem obiit Willelmus de Albineto, comes Harundelliæ, in partibus transmarinis, rediens a Damiata. Corpus cujus Thomas, monachus de Sancto Albano, qui cum eo fuerat, in Angliam transportavit, et in ecclesia de Wimundham honorifice tumulavit.

A.D. 1221.

Death of
William de
Albini, earl
of Arundel.

fol. 107 a.

De peregrinatione Philippi de Albineto.

Rog. Wend.
iv. 75.

- Anno Domini M^o.CC^o.XX°.II°., qui est annus regni regis A.D. 1222.
- H[enrici] III. vii^{us}, idem² rex Henricus III. fuit ad Henry keeps Christmas at Winchester. Philip de Albini goes to the Holy Land.
- Natale Domini apud Wintoniam, episcopo civitatis P[etro] omnia sibi necessaria ministrante. Quo etiam tempore Philippus de Albineto, miles strenuus et morum honestate commendabilis, regisque informator et magister, iter Ierosolimitanum arripiens, suis valefacto, illuc prospere pervenit. Qui, protinus ut statum terræ cognovisset, Ranulpho, comiti Cestriæ, literas in hæc verba direxit, "Reverendo domino et amico R[nulpho], Comiti Cestriæ et Lincolnæ," etc. Require quod superest in aliquo libro historiographi.³ Hujus autem epistolæ summa fuit: Gens Christiana existens in Damiata, cujus capitanei fuerunt rex Ierusalem, legatus, dux quoque Balvariæ, fecerint equitationem supra terram Babilonis, et fuerunt mille milites crucesignati, et alii equites v. milia, et peditum xl^a. milia. Et dum essent inter duo brachia Nili, Sarraceni subito de nocte secturas ad aquam derivandam fecerunt,⁴ de uno alveo ad alium. Ita quod antequam sibi pro-vidissent, erant Christiani in aqua usque ad cinc-

A.D. 1222.

His letter
to the earl
of Chester.

Disastrous
position of
the crus-
saders.

¹ In the lower margin is drawn his shield of arms, reversed, viz., gules, a lion rampant double quevé or.

² qui . . . idem] Added in marg.

³ historiographi] istoriographi, MS.

This word is on an erasure, as well as the three preceding. The letter is in Wendover, iv. 75, and in B.C.

⁴ ad aquam . . . fecerunt] Added in marg.

A.D. 1222. toria. Et tunc dolor et gemitus Christianorum, et infidelium exultatio; et caperentur omnes vel submergerentur, si Soldanus, quod mirum fuit, voluisset. Immo potius parcens eis, transmisit, cum per biduum jejunasent, alimenta; "alioquin fame et alia miseria defecissemus. Mandavit igitur genti nostræ, ut loqueretur de pace,¹ quia tradidit Deus nos in manum suam, et addidit, quod si tradidisset sic Deus gentem Sarracenicam. in manus eorum, omnes sine misericordia perimerent."

De amissione Damiatæ, et pactione dolenda.

Truce
made with
the Soldan,
and sur-
render of
Damietta.

The Sara-
cens exult
over the
Christians.

Coacti igitur Christiani treugas sumpserunt cum Soldano usque ad viii^o. annos, tali pacto, quod gentes nostræ Damiatam redderent, et omnes esclavos quos tenebant. Et propter hanc pactionem tenendam rex Ierusalem, legatus et dux Balvarie, cum quibusdam aliis nobilibus, in hostagio remanserunt; et Soldanus ex sua parte xx. obsides² tradidit Christianis, quod ipse scilicet suos, quos tenebat Christianos esclavos, liberos resignaret. Quod sic demum cum maxima Christianitatis totius confusione³ factum est;⁴ quia [quanto]⁵ captio Damiatæ gloriosior, tanto fuit amissio lamentabilior. Tunc insultaverunt impropere Christianis. victores Sarraceni dicentes, "Quid nunc profuit vobis vestri tanti laboris inanis diuturnitas?"⁶ Vestra vos confudit superbia, cum oblatam vobis pacem honorabilem, toti legi vestræ frontosam, refutastis. Ut quid plus exigitis quam regnum Ierusalem, terram scilicet, quam Jhesus Christus vester inhabitavit? Ut quid aliena concupiscitis?" Hæc igitur cognoscens⁷ per.

Reg. Wend.
iv. 76.

¹ pace] Interlined.

² obsides] Written in the margin with a plummet. In W. B. C., in hostagio.

³ confusione] Supplied with a plummet in the margin.

⁴ est] Interlined.

⁵ quanto] Supplied from conjecture.

⁶ vestri . . . diuturnitas] On an erasure.

⁷ cognoscens] cognoscens, MS.

.intermeantes memoratus Philippus, Achon divertit, ne A.D. 1222.
 .penitus vacua et inanis esset ejus peregrinatio. Et hæc
 .occidentalibus significavit.¹

. *De suspendio Constantini, civis Londoniensis.*

Cf. Rog.
 Wend.
 iv. 79-81.

Contigit eodem anno, die sancti Jacobi, quod ex quo- 25 July.
 .dam luctamine apud Londonias tanta orta est dissensio, Tumult at
 .quod, mota seditione in urbe et maxima perturbatione London,
 .et quasi civili, pulsaretur commune signum, et,² sub headed by
 .versis nonnullis ædibus, magnum dampnum³ intulerunt Constantine Fitz-
 .cives abbati Westmonasterii, cujus homines victores Olaf.
 .fuerant in luctamine memorato. Inter quos cives cum
 .protervius instaret Constantinus filius-Olavi, vir su-
 .perbus et duplex, exclamavit voce temeraria, "Montis
 .gaudium! Montis gaudium! Adjuset nos Deus et Do-
 .minus noster Lodouuicus!" Sed res gesta, quæ latere
 non potuit, cum ad aures Huberti de Burgo cum
 querela abbatis Westmonasterii pervenisset, collectis
 armatorum copiis, ad urbem perrexit Londoniarum,
 præcipiens ut majores civitatis ante ipsum conveni-
 rent. Quod cum factum esset, sciscitabatur ab eis, quis-
 nam seditionem movisset in civitate. Constantinus
 .igitur, constans in præsumptione et superbia secus He is
 .quam deceret vel expediret, respondit, "Ego. Quid seized and
 .vultis?"⁴ Quod cum audisset justiciarius, retinuit eum hung.
 et duos alios sibi fautores cum eo, sine omni tumultu.
 Et mane misit Falcasium,⁵ quem semper pronum sciebat
 .ad omnem crudelitatem, per Thamensem [fluvium]⁶
 cum multis armatis, qui ipsum Constantinum ad sus-
 .pendium, scilicet ad Ulmos, clam et repente perduxerunt.

¹ In the lower margin is noted with a plummet, "Obiit Hugo de Novilla," as if an addition was here to have been made respecting his death, and in B. and ed. Wats, p. 315, such a notice is found.

² *et*] Interlined.

³ *dampnum*] dapnum, MS.

⁴ *Ego. Quid vultis?*] Added in marg.

⁵ *Falcasium*] A mark of reference is placed over his name, but there is nothing added in the margin.

⁶ *fluvium*] Supplied from W. B. C., but this ellipsis is not unusual.

A.D. 1222. runt. Habens autem laqueum circa collum, optulit pro vita sua xv. milia marcas argenti. Sed responsum fuit. præcise, quod nunquam [amplius] ¹ in civitate domini. regis moveret seditionem. Suspensus est igitur statim, et cum eo quidam nepos ejus, nomine Constantinus, et quidam alius, Galfridus, qui Francorum edictum. palam cum prædictis exclamavit. Alios quoque, hujus. seditionis culpabiles et notabiles, fecit justiciarius com-
prehendi et graviter puniri; multi tamen per fugam. evaserunt irredituri. Rex vero, ad majorem vindictam, omnes urbis magistratus deponens, novos subrogavit.

The king appoints new magistrates in the city.

R. Wend.
iv. 82.

De variis et mirabilibus tempestatibus illius anni.

8 Feb. Eodem anno, vi^o. idus Februarii, audita sunt toni-
Unusual trua² terribilia, ex quorum collisione fulmen exiens, ecclesiam de Graham³ et alia ædificia et arbores terri-
thunder biliter accendit et contrivit. Item eodem anno, die.
and hail- storms.

Rog. Wend.
iv. 82.

14 Sept. Exaltationis sanctæ Crucis, per totam Angliam mugierunt horrenda tonitrua; et subsecuta est pluviarum immoderata superfluitas et durabilis, scilicet usque ad.
2 Feb. Purificationem beatæ Mariæ, et segetum suffocatio, adeo. ut in fine æstatis summa frumenti xii. solidis et alicubi. pro una marca vendebatur. Eodemque anno, nocte.

30 Nov. sancti Andreæ, audita sunt tonitrua qualia non sunt. præaudita, non tantum per totam Angliam generalia, immo per remotissimas regiones, cum choruscatione non. successiva sed quasi per unius horæ spatium continua. Concomitabatur ventus furibundus, cum nimborum infusione et grandinis maxima lapidatione. Hæc tempestas turbariam palustrem quandam,⁴ cum limo et gurgite, in ictu oculi ita exhausit et asportavit,⁵ ut. maximi laci fundus velut siccum et mundum pavimen-

R. Wend.
iv. 83.

¹ *amplius*] Supplied from conjecture.

² *tonitrua*] Added in marg.

³ *Graham*] In W. B. C. is added, "in comitatu Lincolnæ."

⁴ At Pilardestune [Pillerton], in Warwickshire, W. B. C.

⁵ *asportavit*] asportaret, MS.

fol. 107 b.

- tum appareret. Item in vigilia sanctæ Lucæ ventus A.D. 1222.
vehemens et repentinus ædificia diruit,¹ ecclesias pro- 12 Dec.
stravit,² arbores avulsit, naves demersit in profundo.

*Archiepiscopus Cantuariensis S[tephanus] exigit in-
stanter libertates prius concessas et juratas.*

A.D. 1223.

Rog. Wend.
iv. 83.

Anno Domini M^o.CC^o.XX°.III°., qui est annus regni regis Henrici III. octavus, idem³ rex Henricus III. ad Natale tenuit curiam suam apud Oxoniam. Et postmodum, in octavis Epiphaniæ, apud Londonias veniens cum baronibus ad colloquium, requisitus est ab archiepiscopo Cantuariensi S[tephano] et magnatibus aliis, ut libertates et liberas consuetudines, pro quibus guerra mota fuerat contra patrem suum, confirmaret. Et sicut idem archiepiscopus ostendit eviden-

Henry
keeps
Christmas
at Oxford.
13 Jan.

He comes
to London
and is re-
quired to
confirm the
liberties
previously
sworn to.

Rog. Wend.
iv. 84.

ter, idem rex diffugere non potuit, quin hoc faceret, cum in recessu Lodouici ab Anglia juraverit, et tota nobilitas regni cum eo, quod libertates præscriptas omnes observarent et omnibus traderent observandas. Quod audiens Willelmus Briwere, nomen ex re gerens, qui scilicet unus erat ex consiliariis regis J[ohannis] et regis tunc existentis H[enrici], dixit, "Libertates quas petitis, quia violenter extortæ fuerunt, non debent de jure observari." Quod verbum, quia virulentum, archiepiscopus merito moleste ferens, increpavit eum dicens, "Willelme, si regem diligeres, pacem regni non impedires." Videns autem rex archiepiscopum commotum, dixit, "Omnes libertates illas juravimus observare, et omnes astricti sumus, ut quod juravimus, inviolabiliter observemus." Et rex protinus, habito super hoc consilio, misit literas suas ad singulos viccomites regni, ut per milites xii. vel legales homines uniuscujusque comitatus per sacramentum facerent inquiri, quæ fuerunt libertates in Anglia tempore regis

¶ *Wlpina
responsio.*

Writs are
ordered to
be issued,
to inquire
concerning
the liber-
ties.

¹ *diruit*] dirruit, MS.

² *prostravit*] protravit, MS.

³ *qui . . . idem*] Added in marg.

A.D. 1223. Henrici, avi sui, et factam inquisitionem apud Londonias mitterent ad regem, xv^o. die post Pascha.

*De quodam diacono, qui apostatavit.*¹

Story of
a deacon
who apos-
tatized.

Anno quoque sub eodem quidam diaconus Anglicus. quandam Judæam illicito amore dilexerat, et ejusdem. amplexus ardentem postulavit. Cui illa, "Faciam. quod hortaris, si apostata factus circumcidaris,² et. Judaismo fideliter adhæreas." Quod cum ipse quicquid. mulier hortabatur complevisset, potitus est amore illi-. cito. Quod cum diu celari non posset, nunciatum est. archiepiscopo Cantuariensi S[tephano], ante quem cum. constanter et graviter accusaretur³ et convinceretur. super hiis omnibus, confessus [est]⁴ se palam interfuisse. cuidam sacrificio, quod Judæi fecerant de puero quodam. crucifixo. Et cum idem diaconus visus est circumcisis. et nulla voluit ratione resipisci, apostatavit⁵ sollemp-. niter coram archiepiscopo et prælatis, qui ibidem præ-. sentes fuerunt, sic. Allata fuit crux ante eum cum. Crucifixo, et minxit super crucem, dicens, "Abrenuncio. legi novæ et inventæ, et commentis⁶ Jhesu pseudopro-. phetæ, spernens et vilipendens Mariam, ejus⁷ matrem." Cui addidit quoddam convicium irrecitabile. Et statim. deordinavit eum archiepiscopus, flens amare, eo quod. audierat tam execrabilem blasphemiam. Et ejectum ex. ecclesia,⁸ statim Falcasius, qui semper pronus fuit ad. effundendum sanguinem, arripuit eum, et jurans per. guttur Dei dixit, "Abscidam guttur, per quod exie-. runt talia verba." Et ducens raptim in loco secreto. extra villam, decollavit eum. Erat autem ipse miser.

¹ The whole of this chapter is added on the lower margin. In B.C. (ed. Wats, p. 314) the story is only briefly alluded to, under the year 1222.

² *circumcidaris*] circumdaris, MS.

³ *accusaretur*] acusaretur, MS.

⁴ *est*] Supplied from conjecture.

⁵ *apostatavit*] apostavit, MS.

⁶ *commentis*] comentis, MS.

⁷ *ejus*] Interlined.

⁸ *ecclesia*] ecclesiam, MS.

natus apud Coventre. Judæa autem clanculo evasit, A.D. 1223. unde Falco doluit dicens, "Doleo, quod iste solus descendit ad inferos." Ex relatu magistri Johannis de Basingestoc, archidiaconi Londoniensis, qui interfuit.

*De altercatione cruenta inter Leolinum et Willelmum
Marescallum,*

Rog. Wend. Eodem anno, dum Willelmus Marescallus, comes Penbroe, fuit in Hibernia, Leolinus, rex Walensium, in manu forti cepit duo castella prædicti W[illelmi], et omnes quos in eis invenit, impositis suis, privavit capitibus. Sed cum post dies paucos hoc ad notitiam prædicti W[illelmi] pervenisset, rediit cum festinatione in Angliam, et, exercitu maximo congregato, castella prædicta obsedit et violenter cepit, reddens Walensibus talionem. Ac deinde, ad majorem dicti facinoris vindictam, terram Leolini hostiliter ingressus, igne et ferro quæquæ sibi obvia letaliter devastavit. Quod audiens Leolinus, venit contra Marescallum in fortitudine gravissima. Sed Marescallus, Marte sibi propitio, inimicos acriter invadens, multis Walensibus interfectis, omnes in fugam coegit, et fugatos trucidavit. Æstimati sunt autem interfecti et vinculis mancipati ex ipsis Walensibus ad novem milia hominum, paucis ex omnibus per fugam elapsis.

Hostilities
in Wales.

¶ *Vindicta
cruenta.*

Walterus Mauclerc fit episcopus Karleolensis.¹

Rog. Wend. Eodemque anno, circa festum Dominicæ Ascensionis, 1 June.
iv. 85. . Walterus, cognomento ² Malus-clericus, qui a pubescen-
tibus annis curiam exercuerat, non moribus sed rege et
aulicis intercedentibus, consecratus est in episcopum
Carleolensem, per manum Walteri, archiepiscopi Ebo-
racensis.

Walter
Mauclerc
made bp. of
Carlisle.

² A small crosier is drawn in the margin. | ² cognomento] cognomento, MS.

A.D. 1223. *De oleo miraculoso, quod prorupit de tumba beati Willelmi.*

Miraculous oil flows from the tomb of St. William, at York.

Shower of bloody earth at Rome.

Circa idem tempus prorupit oleum lucidissimum in magna ecclesia apud Eboracum de tumba beati Willelmi, ejusdem ecclesiæ quondam archiepiscopi. Eodemque anno Romæ pluit terra sanguinea per tres dies, admirantibus, immo potius obstupentibus, qui hæc non præviderunt, universis.

in Rog. Wend. iv. 85.

*De morte Philippi, regis Francorum.*¹

Death of Philip II., king of France.

1 Aug.

11 Aug.

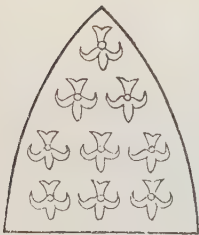
Eodem tempore, circa festum beati Petri ad Vincula, Philippus, rex Francorum, iii^o. idus Augusti,² in signum declinantis ætatis, id est, Francorum prosperitatis, diem

in Rog. Wend. iv. 86.

clausit extremum; cujus mortem cometa ardens et crinita, quæ paulo ante³ Francis manifeste apparuerat, indicavit. Ipsius igitur obitu divulgato, Henricus III., rex Anglorum, misit archiepiscopum Cantuariensem⁴ cum tribus episcopis ad Lodouicum, filium ejus, jam in regem Francorum coronatum, constanter exigens, ut redderet sibi Normanniam, cum aliis terris transmarinis ad jus suum spectantibus, sicut juraverat in recessu suo ab Anglia, quando pax facta fuerat inter ipsum et regem Angliæ, consentientibus hinc inde magnatibus universis. Ad hæc Lodouicus respondens dixit, se Normanniam et terras alias juste possidere, sicut ostendere paratus erat in curia sua, si rex Angliæ ad eam voluerit venire, ibidem in omnibus juri pariturus. Respondit præterea, quod juramentum in Anglia factum ex parte regis Anglorum violatum enor-

¶ *Arduum nuncium.*

Henry sends to Louis VIII. to demand the restitution of Normandy.

¹ On the lower margin is drawn the shield of France reversed, viz., azure, semée of fleurs-de-lis or, 3, 3, 2, 1; and beneath is written in red, "*Obiit Philippus, rex Francorum.*"

² iii^o. idus Augusti] Inserted also

in C. The death of Philip II. really took place 14 July. See "*L'Art de Vérifier les Dates*," i. 581.

³ ante] Interlined.

⁴ Cantuariensem] In E. the name *S[tephanum]* is supplied.

miter fuerat, dum imprisii sui, qui apud Lincolniam A.D. 1223. capti fuerant, ad redemptionem gravissimam sunt compulsi. De libertatibus autem regni Angliæ, pro quibus guerra juste mota fuit, quæ in recessu suo spontanea voluntate et sereno vultu concessæ fuerant, et ab ipso rege et omnibus aliis magnatibus¹ hinc inde juratæ, effectum promissum non sortiuntur, nec ad statum pristinum debitum ac rogatum sunt reductæ, sed et illis nequiores per totum regnum Angliæ sunt generaliter constitutæ. “Immo, quod magis fuit tyrannicum, quendam nobilissimum² civem Londoniensem, eo quod professus est se amicum meum fuisse, suspendio dampnavit.³ Dum igitur in pectore meo vitalis spiritus Louis refuses to comply with the demand. palpaverit, postulata nullatenus pacti transgressor⁴ possidebit.⁵ Dignus enim est⁶ repelli et conculcari, qui, fol. 108 a. . jure postposito, suos persequitur et conculcat.” Quod audientes archiepiscopus et episcopi, cum aliud responsum habere non poterant, cum sannis ad propria sunt reversi, regi Angliæ quæ audierant relaturi. Et tunc poenituit regem Angliæ tam favorabiliter cum Lodowico, qui in retiaculum suum inciderat, composuisse. Imponens hoc per Marescallum fuisse machinatum, cum tamen omnia ei ad votum feliciter accidissent, si fides effectum tenuisset compromissum.

Barones terræ murmurant contra Hubertum de Burgo.

Rog. Wend. Eodem quoque anno surrexit murmuratio non modica The barons
iv. 88. inter magnates Angliæ contra Hubertum de Burgo murmur
justiciarium, qui se supra se gerens, nimis omnia⁷ vo- against
luntati regis incurvavit, qui jam æquis oculis magnates Hubert de
Burgh.

¹ *magnatibus*] *magnitibus*, MS.

² *nobilissimum*] *nobilissum*, MS.

³ *dampnavit*] *dapnavit*, MS.

⁴ *pacti transgressor*] On an erasure.

⁵ *possidebit*] *possisidebit*, MS.

⁶ *est*] Interlined.

⁷ *omnia*] On an erasure.

A.D. 1223. suos non respiciebat. Dicebant etiam ad invicem, quod diatim suas tantum possessiones accumulans, animum¹. regis exasperabat contra illos, et quod similiter non æquis legibus regnum gubernabat, et regem non² moribus, ut expedit et decuit, informavit. Quod horrendum fuit pro regis juventute, quia, quod "nova testa capit, inveterata sapit?"³ Accessit præterea ad majoris odii incentivum adventus nunciorum regis, quos Romam miserat, qui bullam domini papæ⁴ archiepiscopis Angliæ et eorum suffraganeis, quæ talem continebant sententiam, detulerunt,⁵ videlicet, quod dominus papa regem Angliæ plenæ ætatis adjudicaverat, ut de cetero negotia regni idem rex principaliter cum suorum domesticorum consilio ordinaret. Significavit etiam executoribus prælibatis dominus papa in literis supradictis, quatinus auctoritate apostolica denunciarent comitibus, baronibus, militibus et aliis universis, qui custodias habebant castrorum, honorum et villarum, quæ ad regis dominicum spectabant, ut continuo, visis literis, regi illas redderent; contradictores autem per censuram ecclesiasticam ad satisfactionem compellendo. Unde pars maxima comitum, quorum corda concupiscentia allexit, hujusmodi præcepta indigne ferens, bellumque suscitare disponens, convenit in unum, et, conspiratione facta, supradictas occasiones prætendebat, ut pacem regni perturbaret; unde regi resignare prædicta pars renuit, pars suprasedit, pars obedit. Sed hæc infra.

The pope declares Henry of age, and able to rule the kingdom.

Rog. Wend. iv. 89.

Some of the nobles conspire against the king.

De cruce sancta apud Bromholm.

Miracles of the holy Cross at Bromholm. Anno quoque sub eodem apud Bromholm crebuerunt divina miracula, ad gloriam et honorem Dominicæ Passionis et veræ crucis. De cujus crucis allatione et.

Rog. Wend. iv. 89.

¹ *animum*] animum, MS.

² *non*] Interlined.

³ Founded on Horat. Ep., lib. i. ii. 69.

⁴ *papæ*] A word has been here added in marg., but afterwards erased.

⁵ *detulerunt*] Added in marg.

. domui illi collatione, siquis historiam scire desiderat, in A.D. 1223.
 . libris multorum¹ illam inveniet sedulus indagator.

. *Qualis fuit Lodouvicus, rex Francorum, in regimine
 . regni sui.*

. Annorum vero sub illorum profluvio, mortuo, ut præ- The trea-
 . tactum est, sapientissimo Francorum rege Philippo, et Philip II.
 . apud Sanctum Dionisium² magnifice tumulato, pars in aid of
 . magna thesauri sui, prout vivens disposuerat, sub titulo the Holy
 . testamenti assignata est ad succursum Terræ Sanctæ. by the
 . Sed dominus papa, qui ad hoc constitutus erat prin- pope.
 . cipalis executor, omnia in guerra sua contra impera- ¶ *Nota pro-*
 . torem, ecclesiæ inimicum,³ Frethericum⁴ exposuit. hic *digalitem.*
 . Philippus rex suscipiens regnum Franciæ, patre suo ¶ *Nota*
 . Lodouico rege pio adhuc vivente, anno scilicet ætatis *quantum*
 . suæ xv^o., regnaverat annis xl^a.iiii^{or}. Cui, ut præliba- *regnavit*
 . tum est, successit Lodouvicus, ejusdem [Philippi] primo- *rex Fran-*
 . genitus, sed multum dissimiles hic vir et ille puer. *corum Phi-*
 . Ipse namque Lodowicus vir fuit uxorius et delicatus, *lippus.*
 . fluens deliciis, verbis multiplex, actione pusillanimis Character
 . ac infidelis. Ideo, Deo vindice, abbreviati sunt dies of Louis
 . ejus, ut suo loco dicetur. VIII.

. *Rex Johannes Ierosolimitanus et Magister Hospitalis
 . venerunt in Angliam.*

. Eodem quoque anno Johannes de Bresnes, rex Iero- John de
 . solimitanus, et magnus Magister Hospitalis Ierusalem Breisne,
 . venerunt in Angliam, circa octabas apostolorum Petri king of
 . et Pauli, pro auxilio postulando ad Terræ Sanctæ sub- Jerusalem,
 . sidium. Quos rex satis civiliter respexit et honoravit, and the
 . et pro anima patris sui cruce signati de thesauro suo Master of
 . the Hos-
 . pital come
 . to England
 . 6 July.

¹ *libris multorum*] On an erasure.
 The narrative is in Wendover, iv.
 89-91, and in B. C. In the Annals
 of Dunstable, p. 158, these miracles
 are assigned to the year 1225.

² *Dionisium*] Interlined.

³ *ecclesiæ inimicum*] Added on
 to the text.

⁴ *Frethericum*] Fretherium, MS.

A.D. 1223. affluenter distribuit. Rex autem Ierusalem remeando Offerings apud Cantuariam in ecclesia¹ Sanctæ Trinitatis ad made at tumbam sancti Thomæ veniens et orans, ex innata sibi St. Thomas. munificentia optulit beato martiri iiiior. maximos saphi- ros, quibus non vidimus nobiliores.

*De obitu Exoniensis et Cestrensis episcoporum.*²

Deaths of Tempore quoque sub eodem magister S[imon] de the bps. of Apulia, episcopus Exoniensis, circa festum Exaltationis. Exeter and sanctæ Crucis, et Willelmus de Cornhulle, episcopus. Chester. Cestrensis, circa idem tempus, naturæ debita persol- 14 Sept. verunt.

Qualiter rex Anglorum, invititis baronibus, dominica castella sua in usus suos recepit.

A.D. 1224. Anno Domini M^o.CC^o.XX°.IIII°., qui est annus regni Rog. Wend. regis Henrici III. nonus, idem³ rex Henricus III. ad iv. 92. Natale tenuit curiam suam apud Norhamptonam, præ- sente archiepiscopo Cantuariensi, cum plurimis episcopis. et militiæ multitudine copiosa. Comes vero Cestrensis. R[anulphus] cum suis conspiratoribus apud Legreces- triam festum suum tenuit, tumens et minas ampullosas. contra regem et justiciarium exaggerans, pro custodiis castrorum ac terrarum, quas rex exigebat ab illo. In crastino autem, post missarum sollempnia, archiepiscopus Cantuariensis cum suis, quos habebat⁴ tunc præ- sentes, episcopis, albis induti vestibus cum candelis accensis, excommunicaverunt⁵ omnes regis⁶ et regni perturbatores et sanctæ ecclesiæ et rerum ecclesiastica- rum invasores. Deinde misit idem archiepiscopus sol-

¹ ecclesia] ecclesiam, MS.

² In the margin are drawn two small mitres and crosiers reversed.

³ qui . . . idem] Added in marg.

⁴ quos habebat] Partly on an erasure.

⁵ excommunicaverunt] In the margin is written *vel vit*, i.e. *excommunicavit*, and so in E.

⁶ regis] regi, MS.

He is threatened

lempnes nuncios ad Legrecestriam, ad comitem Cestren-
sem et suos complices, firmiter denunciatis, quod nisi in
crastino resignarent in manus regis omnia castella et
honores ad coronam spectantes, ipse et omnes episcopi
nominatim excommunicarent illos, sicut eisdem a do-
mino papa fuerat demandatum. Tunc comes Cestrensis
et ejus complices, cum per exploratores suos edocti fu-
issent quod rex majorem quam ipsi numerum habuit
armatorum, consternati sunt¹ valde, quia, si facultas
eis suppeteret, in regem propter justiciarium, in quem
culpam refundebant, potenter arma movissent. Sed
cum proprium conspexissent defectum, verebantur re-
calcitrare, et excommunicationem ex altera parte vehe-
menter formidabant. Unde salubriori usi consilio, ve-
nerunt apud Norhamtonam ad regem, et a comite
Cestrensi incipientes, reddiderunt singuli castella et
municipia sua, honores et custodias regi, quæ ad coro-
nam spectare videbantur. Instillatum² quippe fuerat
illis in auribus secreto, quod si prompta voluntate ea
regi ilico³ resignassent, statim illis redderet resignata,
quod tamen non est factum. Mansit tamen nihilominus
eorum indignatio versus regem, quia noluit ad eorum
instantiam justiciarium, qui hæc omnia videbatur pro-
curasse, amovere. Erant autem hujus dissidii⁴ incen-
tores, comes Cestrensis R[anulphus] principalis, comes
Albemarliæ, Johannes, constabularius Cestriæ, Falcasius
cum suis castellanis, Robertus de Veteri-ponte, Briennus
de Insula, Petrus de Malo-lacu,⁵ Philippus Marc, Wil-
helmus de Cantelupo, Willelmus, filius ejus, et multi
alii, qui pacem regni turbare conabantur.

A.D. 1224.

with ex-
communi-
cation by
the abp.
of Canter-
bury.Rog. Wend.
iv. 93.The earl
and his
associates
give up
their
castles.Names of
the rebel-
lious ba-
rons.¹ *sunt*] Repeated by error.² *Instillatum*] At first written *In-*
stillati, but corr. in marg.³ *ilico*] On an erasure.⁴ *dissidii*] *disidii*, MS.⁵ *Malo-lacu*] So also E.; *Malo-*
leone, W. B. C.

A.D. 1224. *Quomodo Lodowicus, rex Francorum, Rupellam sibi subjugavit.*

The city of
Rochelle
delivered
upto Louis. Eodem quoque anno rex Francorum Lodowicus ad- Rog. Wend.
versus regem Anglorum¹ iram et odium reservans in. iv. 93.
corde, duxit exercitum grandem ad Rupellam, ut et
illam armis aut prece vel pretio vel proditione sibi.
subjugaret. Quo cum pervenisset, optulit civibus non
modicam pecuniam, ut villam suam si reddentes, fide-
litatem sibi facerent, forentque ei de cetero illi penitus
intendentes. At cives, cum a rege Anglorum se quasi
derelictos reputarent, tam prece quam pretio tanquam
nativi proditores inducti, regi Francorum sine aliqua.
controversia clam et subito Rupellam tradiderunt. Qua.
amissa, enervatum est quicquid residuum rex Anglorum.
habuit in Pictavia. Est enim Rupella tanquam clavis, R. Wend.
introitus, porta et portus Pictaviæ, ubi reges Anglorum. iv. 94.
et milites ad defensionem illarum regionum applicare
consueverunt; quibus nunc via,² quasi hostili repagulo,
miserabiliter est præclusa. Rex igitur Francorum tam
in villa quam in castello suos milites posuit ac servi-
entes; ac deinde, de maxima parte Pictaviæ securitate
recepta, sine sanguinis effusione gaudens ad propria re-
meavit bene ditatus,³ et de Pictavensium proditione
subridendo.

*De obsidione castri Bedefordensis, et concilio Norham-
toniæ.*

Council
held at
Northamp-
ton. Per idem tempus convenerunt ad colloquium in Rog. Wend.
octavis sanctæ Trinitatis, apud Norhamtonam, rex cum iv. 94.
archiepiscopis, episcopis, comitibus, baronibus et aliis
16 June. multis, de regni negotiis tractaturi. Voluit enim rex
uti consilio magnatum suorum de terris transmarinis,

¹ Anglorum] Interlined.

² via] At first via est, but est
erased.

³ bene ditatus, et] On an erasure.

quas rex Francorum occupaverat. Nempe fuerunt eo A.D. 1224.
 tempore apud Dunestapliam justiciarii, quos Itinerantes Faukes [de
 appellamus, Martinus videlicet de Pateshulle, Thomas Breauté]
 de Muletune, Henricus de Braibroc, et alii, qui ibidem condemned
 tenebant placita regis de nova disseisina. Ubi Falca- to pay a
 sius inter alios, qui multos spoliaverat, cecidit in mise- heavy fine.
 ricordia regis de triginta paribus literarum et amplius,
 de quibus singulis in centum libris erga regem debue-
 rat condemnari. Hoc autem cum Falcasio fuerat
 intimatum, iratus est valde; unde credens se posse
 gerere¹ tempore illo sicut consueto, nimis inconsulte
 agens, jussit militibus suis, qui in praesidio castrì Bede- He orders
 fordensis erant, quatinus in manu armata ad Dunesta- his troops
 pliam accedentes, justiciarios praefatos caperent, atque in Bedford
 vinculis constrictos apud castrum de Bedeford in custo- castle to
 diam detruderent carceralem. Justiciarii autem talia seize the
 praecognoscentes,² cum festinatione recesserunt quo im- justiciaries.
 petus eos fortuitus deducebat. Inter quos Henricus Henry de
 de Braibroc incaute fugiens, captus est a militibus et Braibroc
 satis inhumane tractatus, et apud castrum de Bedeford falls into
 carcerali custodiæ mancipatus. Rumore itaque divul- their hands.
 gato, venit uxor praedicti Henrici apud Norhamtonam
 ad regem, et, audiente universo concilio, de viro suo
 cum lacrimis querelam deposuit. At omnes una voce The king
 consilium regi dederunt, quatinus ilico, omnibus aliis besieges
 praetermissis, in manu valida ad castrum memoratum the castle.
 accedens, tantam temeritatem studeat primitus vindi-
 care. Quod et sic factum est. Missis igitur a rege
 nunciis ad custodes castelli, petiit ingressum sibi dari,
 et Henricum justiciarium sibi reddi demandavit. Wil-
 lelmus autem de Breaute, frater Falcasii, et alii jam
 inclusi, priori de Neuhenham et aliis domini regis
 nunciis responderunt, se castellum non reddituros, nisi

Rog. Wend.
iv. 95.

¹ *gerere*] This word has been partly erased, but no other is supplied in its place.

² *praecognoscentes*] precongno-
scentes, MS.

A.D. 1224. inde a domino suo Falcasio præceptum haberent, et ob hoc præcipue, quod regi de homagio vel fidelitate non tenebantur astricti. Iratus igitur rex, et merito, jussit. castellum obsidione vallari; prælati quoque omnes ob-
 16 June. sessos excommunicaverunt. Quod factum est xvi^o.¹ Cf. Rog. Wend. iv. 96, 97.
 Assault described. kalendas Julii. Quid plura? Lapidés hinc inde jaci-
 untur; ingruit grando spiculorum, catervatim ruunt. armati ad dejectionem² murorum, alternisque³ moriuntur vulneribus; fit insultus acerrimus, die nocteque continuatus; in quo certamine duo nobiles perierunt. Tandem violenter ingressi castellum, equos, arma, vidualia, machinas arripiunt inclusorum. Quorum pars⁴ fol. 109 a. in turrim confugit, et, ut jugularent Henricum de Braibroc, quem quasi captivum et obsidem tenebant, omnes jurando comminabantur. Pars autem domino regi se representavit, non potens amplius resistere. Regales igitur turrim viriliter aggredientes, cito partem maximam contriverunt; et nisi esset Henricus prædictus, quem servare cupiebant habere et⁴ illæsum, omnes incendio consumpsissent. Tandem nullo modo se potentes amplius defendere inclusi, descenderunt coacti⁵ de turri, et exeuntes de castello, misericordiam regiam prostrati ante pedes regis cum lacrimis et singultibus postulabant. Sed quia hoc sero fecerunt, suspendio sunt addicti. Suspensi sunt itaque inter milites et servientes circiter xxiiii^{or}. Tamen, multiplicatis intercessoribus et intervenientibus quibusdam rationibus excusatoriis, pepercit rex tribus, qui tamen propter regis jusjurandum salvandum laqueati a terra suspensi sunt.

The besieged surrender, and are hung, with the exception of three.

¹ xvi^o.] So read W. B. C., but add, "die videlicet Jovis proximo post octavas Trinitatis." In 1224 Trinity Sunday fell on the 9th June, therefore the octave was on the 16th, and the Thursday following would be xii^o. kal. Julii [20 June].

² armati ad dejectionem] Added in marg.

³ que] Interlined.

⁴ et] Added in marg.

⁵ coacti] Added in marg. to supply a word erased in the text.

. sed non usque ad mortem. Henricus vero de Braibroc, A.D. 1224.
 . regius justiciarius, exiens illæsus, Deo et sancto Leo- Henry de
 . nardo et regi, cui sese gaudens præsentavit, gratias Braibroc
 . impendendo. Durante vero obsidione, distracta sunt escapes
 . blada in maneriis Falcasii, utensilia, et omnia quæ unhurt.
 . poterant inveniri. Falcasius autem spe falsa seductus, Repentance
 . et promissione comitis Cestrensis et quorundam¹ ali- of Faukes,
 . enigenarum, prout cum lacrimis profitebatur, infelicitè as reported
 . deceptus,² cum de suspendio fratris sui W[illelmi] et by Alexan-
 . aliorum sibi carissimorum plenius certificaretur, corrui- der, bp. of
 . in terram in extasim; et tandem respirans et præcor- Chester.
 . dialiter suspirans, glorificavit Deum dicens, "Vere per-
 . cussit et contrivit me, jacto lapide, beatus quem offendi
 . prothomartir Anglorum Albanus sanctissimus, immo
 . Deus per ipsum!" Erat autem ibidem præsens bonæ
 . memoriæ Alexander, episcopus Cestrensis, qui hæc
 . omnia præsentium scriptori enarravit, et scitur quia
 . verum est ejus testimonium. Post fletum autem et He asks
 . suspiria deprecabatur Falcasius memoratum episcopum, mercy of
 . ut sub conductu et protectione ejus ante dominum the king,
 . regem tutus duceretur. Quod et factum est. Cumque
 . ante regem apud Bedeford venisset, corruens pronus ad
 . pedes ejus postulavit, quatinus pro magnis obsequiis et
 . laboribus periculosis ac sumptuosis sibi ac patri suo
 . necessariis, tempore hostilitatis impensis, misericordiam
 . non judicium subiret. Tunc rex per consilium tradidit and is com-
 . illum, castellis, terris, ac rebus omnibus sententialiter mitted to
 . spoliatum, sub custodia Eustachii de Fauconberge, epi- the charge
 . scopi Londoniensis, donec quid de corpore suo quidem³ of the bp.
 . fieret,⁴ judicialiter diffiniretur. Quem cum accepisset of London.
 . episcopus, subridendo dixit Falcasio, "Quondam apud
 . Bedeford ecclesiam Sancti Pauli subruisti, nunc autem⁵

R.Wend.
iv. 98.

¹ *quorundam*] In the text *quorum*,
and *dam* added in marg.

² *deceptus*] After this word, *Fal-*
casius is repeated in the margin,
and in the text of E., but super-
fluously.

³ *quidem*] At first written *quid*.
Om. E.

⁴ *fieret*] *et* is here interlined, and
so in E., but disturbs the sense.

⁵ *nunc autem*] Added in marg.

A.D. 1224. tenet te¹ minister ejusdem sancti Pauli,² suæ custodiæ. mancipatum." Cui Falcasius, "Sanctum Paulum, sanctum Albanum, sanctam Etheldredam, et multos sanctos. Dei pro amore regis offendi. Et mala mea nunc³. exaggerantur super caput meum." Et cum dixisset. hæc, respiciens⁴ vidit fratrem suum W[illelmum] suspensum,⁵ et cognatos⁶ suos, et amicos et socios suos, quos habuit carissimos,⁷ patibulis per ordinem, lacrimabiliter ingemuit, et dixit, "O quam dura, quam dira. est Dei et sanctorum ejus vindicta, et quanto tardior. tanto severior!"⁸ Heu mihi! quod in tantum protrahitur. vita mea, ut hunc diem viderem; quod per peccatum. meum⁹ tot strenui totque nobiles tam abjecte perierunt." De hoc igitur casu quidam sic ait,

Rog. Wend.
iv. 98.

Versus. "Perdidit in mense, Falco tam fervidus ense,
Omine sub¹⁰ sævo, quicquid quæsit ab ævo."

The bp. of London's facetious reply. Et episcopus, sicut erat homo misericors et tamen. jocundus, sicut postea nobis narravit, redarguendo ait, . repetens et exponens illud Ovidianum, .

"Si de tot læsis sua numina quisque deorum
Vindicet, in pœnis non satis unus eris."¹¹

Pro hoc nomine "deorum" poni potest, catholice. loquendo, "sanctorum;" et sic, dilatato peccato, vindicta. et pœna dispergitur in consortes. Hæc propensius. duximus enarrandum, ne quis credat impune se posse. quomodolibet similia perpetrare. .

¹ *te*] Interlined.

² *sancti Pauli*] Pauli sancti, MS., but marked to be transposed.

³ *nunc*] Added on to the text.

⁴ *hæc, respiciens*] Partly on an erasure.

⁵ *suspensum*] In the margin is written, in a hand of the 15th century, this note: "corpus Willielmi jacet sepultum juxta aquam, inter Niwenam et castrum."

⁶ *cognatos*] cognatos, MS.

⁷ *carissimos*] carismos, MS.

⁸ *savior*] In the margin is added: "*Testimonium*. Gregorius. Lento gradu divina procedit severitas, sed tarditatem gravitate compensat." This is inserted in the text of E.

⁹ *meum*] Interlined.

¹⁰ *sub*] tam, E.

¹¹ Ovid. Ep. ii. 43.

. *De consecrationibus quorundam episcoporum.* A.D. 1224.

. Sub illius vero anni curriculo consecrantur in epi- Consecra-
scopos Alexander de Stauenesbi in Cestrensem, Romæ tion of
. a domino papa; ¹ Willelmus, nepos Willelmi Briuere shops.
. senioris, in Exoniensem; Radulphus de Nevilla in
. Cicestresem, a Cantuariensi archiepiscopo S[tephano].
. Qui dico Radulphus, cancellarius regis, permansit in Character
. multis postea periculis fidelis, expertus, et singularis of Ralph
. in regni negotiis columpna veritatis. Suscepit autem de Neville,
. sigilli custodiam ² totius barnagii Angliæ assensu et when
. consideratione. ³ chancellor.

. *De quodam, qui se asserebat fuisse imperatorem*
Constantinopolitanum.

. Anno quoque sub eodem quidam senilis ætatis, elo- Return of
. quens ⁴ tamen et gestu magnus ac nobilis, venit in one who
. regnum Francorum, asserens se fuisse comitem Flandriæ asserts him-
. Baldeuunum, qui postea in imperatorem Constantino- self to be
. politanum promovebatur. Cui multi fidem præbuerunt count Bald-
. et favorem, et etiam fecerunt, quasi domino naturali, win of
. fidelitatem, et pecuniam multam præbuerunt. Tandem, He is cap-
. procurante comitissa Flandriæ, quam memoratus senex tured and
. asseruit esse filiam suam, captus est idem senex, et hung.
. ignominiose nimis in patibulo suspensus. ⁵ Comitissa
. quoque ⁶ fecit duos veteres canes suspendi hinc inde, et
. fimo equino cadaver mortui suffumigari.

¹ In B.C. is added "die Paschæ"
[12 April].

² *custodiam*] *custdiam*, MS.

³ Ralph de Neville was made
chancellor, 12 Feb. 1227. See Dug-
dale's "Orig. Judic."

⁴ *eloquens*] *elequens*, MS.

⁵ *suspensus*] Originally *suspensus*
est, but *est* erased.

⁶ *Comitissa quoque*] Added in
marg.

Concessa est regi avma. pars rerum mobilium.

A.D. 1225. Anno Domini M^o.CC^o.XX°.V^o., qui est annus regni regis Reg.Wend.
 Henry keeps Christmas at Westminster. Henricus III. decimus, idem¹ rex Henricus III. ad iv. 99.
 Natale Domini tenuit curiam suam apud Westmonasterium, præsentibus clero et populo cum magnatibus regionis. Sollemnitatem igitur, ut decebat, completa, fol. 102 b.
 Hubertus de Burgo iusticiarius, ex parte regis proposuit coram archiepiscopis, episcopis, comitibus, baronibus, et aliis regni nobilibus universis ad hoc congregatis, dampna² et injurias, quæ regi illata fuerant in partibus transmarinis; ex quibus non solum rex, sed et comites multi et barones sunt exheredati cum ipso. Et cum multi sint in causa, multorum subventio foret necessaria. Petiit ergo ab omnibus consilium pariter et auxilium, quibus corona³ Angliæ, dignitates amissas ac jura posset pristina revocare. Ad hoc quoque plene perficiendum regi sufficere credidit, si ei quintadecima pars omnium rerum mobilium totius regni Angliæ, tam Rog.Wend. iv. 100.
 a personis ecclesiasticis quam a laicis, donaretur. Hiis in hunc modum prosecutis, archiepiscopus et concio tota aliorum, habita deliberatione, regi dedere responsum, quod regis petitionibus, licet magnum postulasset, obtemperarent, si illis diu petitas libertates et sæpe concessas, omni amplius cavillatione remota, concedere voluisset. Annuit itaque rex, precibus ac rationibus ductus, quod⁴ petebant magnates; cartisque protinus conscriptis et regis sigillo communitis, ad singulos Angliæ comitatus cartæ sigillatæ⁵ diriguntur. Et ad provincias illas, quæ in forestis sunt constitutæ, duæ cartæ sunt directæ, una scilicet de libertatibus commu-

An aid of a fifteenth is granted, on condition that the liberties demanded should be conceded.

The Charters of Liberties and of the

¹ qui . . . idem] Added in marg.

² dampna] dapna, MS.

³ corona] coronam, MS.

⁴ precibus . . . quod] On an erasure, and probably written originally,

as in W. B. C., cupiditate ductus, quod.

⁵ sigillatæ] At first written sigilla; singulæ, W. B. C.

nibus, et altera de libertatibus forestæ.¹ Istarum autem A.D. 1225. tenor cartarum superius habetur expressius, ubi historia regis J[ohannis] describitur, quibus istæ cartæ, de quibus modo agitur, in nullo videntur discrepare. Tunc constitutus est dies certus ad mensem post Pascha, ut de singulis comitatibus regni xii. milites et legales homines eligerentur, qui, præstito juramento, novas a veteribus discernere forestas; ut omnes illæ, quæ inventæ fuerint afforestatæ post primam coronationem Henrici II., istius regis avi, statim deafforestarentur. Et sic, soluto concilio, delatæ sunt cartæ singulæ ad singulos comitatus, ubi ex regis mandato literatorio, interposito juramento, ab omnibus observari jubebantur.

Forest
are sent
to every
county.

A term set
to appoint
juries to
view the
forests.

*Ut rex Anglorum Henricus III. Ricardum, fratrem suum, cingulo donaverit militari.*²

Rog. Wend. iv. 100. Eodem anno, in die Purificationis beatæ Mariæ, Ricardus,³ frater regis Angliæ, ab eodem rege donatus est cingulo militari, et x. nobiles cum eodem, qui ad ejus sunt obsequium deputati. Qui postea, tempore vernali, a rege cum Willelmo, comite Saresbiriensi, et Philippo de Albineto militibusque xl^a. in Wasconiam missus, apud Burdegalim est appulsus.⁴ Quorum adventus cum archiepiscopo civitatis et civibus divulgatus fuisset, honorifice ab omnibus sunt recepti. Deinde, congregatis civibus, coram archiepiscopo et nunciis regis, Ricardus, frater regis prædicti, literas fratris sui archiepiscopo et civibus cunctis porrexit, in quibus rex humiliter supplicavit, quatinus omnes fideles sui de regionibus illis fratrem ejus amicablem suscipere, consilium ei præstantes et

2 Feb.

Richard,
earl of
Cornwall,
knighted,
and sent
with forces
to Gascony.

His pro-
ceedings
there.

¹ See note in vol. i. p. 157. These charters are given at length in Ann. Burton., p. 225, ed. Luard, and Hemmingburgh, i. 265, under the year 1224.

² In the margin is drawn, in trick, the shield of Richard, viz. [argent],

a lion rampant double quevé [gules], crowned [or], within a border [sable] bezanté [or].

³ Ricardus] Repeated, but expuncted.

⁴ est appulsus] On an erasure.

A.D. 1225. auxilium, quibus terras suas amissas posset revocare.

Created
earl of
Poitou, and
Gascony
granted to
him by
charter.

He takes
La Reule,
and other
places.

At omnes gaudenter ipsum suscipientes, regi Angliæ per ipsum subjectionem fecerunt. Venerunt igitur multi de partibus illis milites et servientes, quibus cum stipendia sufficienter ministrasset, in ejus obsequio remanserunt.

Dederat ei namque rex, ante recessum suum ab Anglia, comitatum Cornubiæ, cum tota Pictavia; unde ab omnibus comes Pictaviæ vocabatur, titulusque literarum suarum, "Comes Pictaviæ et Cornubiæ." Clamque

dederat ei Wasconiam, et incartaverat.¹ Itaque comes Ricardus, cum avunculo suo W[illelmo], comite Saresbiriensi, et Philippo de Albineto et militia copiosa, processit per villas et castra Wasconensis regionis, et contradicentium, ne homagium ei ut primi facerent,

castra et possessiones sibi potenter subjugavit. Nam castrum Regulæ cum villa longa obsidione cepit, villamque Sancti Macarii cum municipio optinuit; Rog. Wend. iv. 102.

Bregerac castrum obsedit, et dominum ejus ad regis fidelitatem revocavit.

Militia, quam rex Francorum misit ad succursum, vincitur.

Louis
orders the
count of
March to
oppose him.

Rex autem Francorum Lodowicus hæc audiens, Hugi- Rog. Wend. iv. 102.

goni, comiti de Marchia, aliisque Pictaviæ baronibus dedit in mandatis, quatinus ad castrum de Regula, quod

comes R[icardus] obsederat et morabatur, hostiliter ac potenter accedentes, comitem R[icardum] captum sibi præsentarent, obsessis liberatis. Comes vero de Marchia, adjunctis quibusdam baronibus partium illarum, cum militibus et apparatu non modico, ad prædictam obsidionem dissolvendam fastigiose nimis processit. Sed comes R[icardus] cum sociis, super hiis præmunitus, paravit ei insidias, et, parte exercitus sui ad obsidionem dimissa, ipse cum parte armatorum probatissima ad

¹ Clamque . . . incartaverat] Added in marg.

nemus quoddam, quod prope erat, divertens, hostes A.D. 1225.
venientes clam expectavit ibidem. Qui dum incauti
locum insidiarum versus obsidionem pertransissent, comes
R[icardus] et sui cum horribili strepitu buccinarum et
hastarum vibramine prorupit de nemore, subito irruens
in hostes; durissimoque atque dirissimo conflictu inito,
in fugam adversarios compulerunt. Quos comes R[icardus] He is de-
feated by
Richard.
ardenter insecutus, bigas hostium et summa-
rios, cum spoliis, armis, vasis, et omni supellectili¹ sibi
appropriavit, multis ex fugientibus captis, vel inter-
fectis.

*Obiit J[ohannes], episcopus Elyensis. Succedit ei
Gaufridus de Burgo.*

Rog. Wend. Eodem quoque anno Johannes, Elyensis episcopus, Death of
iv. 102. diem clausit extremum. Cui successit Gaufridus de John, bp.
of Ely.
Burgo, plus potestate Huberti de Burgo procurante, Geoffrey
de Burgh,
quoniam meritorum excellentia vel scientiæ; frater enim archdn. of
Norwich,
ipsius extiterat, et prius archidiaconus Norwicensis.² succeeds.

De exilio Falcasii.

Rog. Wend. Circa hos quoque dies, mense scilicet Martio, conve- Council
iv. 103. nerunt apud Westmonasterium ad colloquium rex cum held at
West-
magnatibus suis; ubi idem rex jussit sententialiter minster.
diffinire, quid de proditore suo Falcasio foret agendum.
Proceres vero in hoc omnes consenserunt, eo quod regi
ac patri suo multis fideliter servierat annis, multis se
opponens periculis, etsi³ turpissimæ mortis reus esset, Sentence of
exile pro-
ne de vita periclitaretur, vel membris mutilaretur, sed nounced
against
Faukes.
fol. 110 a. Angliam perpetuo abjuraret. Quo facto, præcepit rex
comiti Warennæ, ut ipsum sub salvo conductu ad

¹ *supellectili*] suppellectili, MS.

² In B. C. is added, that he was
consecrated "in Passione apost.
Petri et Pauli" [29 June].

³ *etsi*] The first syllable is on an
erasure.

A.D. 1225. mare perduceret, et navi impositum committeret ventis et Neptuno. Quod cum factum fuisset, dum Falcasius navem ascenderet, adjuravit comitem memoratum cum lacrimis, ut salutaret dominum suum regem; affirmans¹ omnes perturbationes, quas in regno suscitaverat, instinctu quorundam magnatum Angliæ se fecisse. Et suspiciens et suspirans murmurando ait, "Maledicatur proditio illius et illius, quos nolo nominare."² Sicque cum v. tantum servientibus in Normanniam transvectus, confestim ut applicuit a ministris regis Francorum captus est, et regi in vinculis præsentatus. Cui rex, "Audistine de³ Cradoco, Normanniæ senescallo, qui de ignobili mancipio factus est potens et abundans;⁴ et elevans allisit eum Deus⁵ propter suas superbias et enormes rapinas, ita quod incarceratus tabuit præ dolore? Similiter erit de te, sed multo plus deliquisti, et plus mali promeruisti." Et cum percepturus erat rex, ut tota vita sua vinculis mancipatus incarceraretur, suggestit ei unus ex magnatibus, dicens,⁶ quoniam exul fuit pauper et inglorius, omnibus bonis spoliatus, factus obprobrium⁷ hominum et abjectio plebis; præterea, cruce signabatur, ad faciendum peccatorum suorum purificationem et poenitentiam; præterea, ut datum fuit ei secretius intelligi, clericus fuit infra sacros ordines constitutus; præterea, spurius et ignobilis, nec redimeret eum aliquis de suo genere, etiam si in carcere putrefieret, et illi pauci, quos habuerit parentes, sunt⁸ suspecti; quibus de causis vilis fuit undique et abjectus, nec dignus ira Cæsaris. Tunc sprexit eum rex et dimisit. Ipse igitur Falcasius Romam petiturus ilico transalpinavit,⁹ ex tunc deditus consiliis Roberti Passe-

He is captured in France, and brought to king Louis.

At first threatened with perpetual imprisonment, but released.

He goes to Rome.

¹ *affirmans*] The last syllable is on an erasure.

² *illius et . . . nominare*] On an erasure.

³ *de*] Interlined.

⁴ *abundans*] habundans, MS.

⁵ *Deus*] On an erasure.

⁶ *dicens*] Added in marg.

⁷ *obprobrium*] obprium, MS.

⁸ *sunt*] Interlined.

⁹ *transalpinavit*] tranalpinavit, MS.

.lewe, quem promoverat. Qui solus præstitit ei in tri- A.D. 1225.
bulationibus suis¹ consilium et consolationem.²

De visione, quæ forestæ deaforestari debeant.

Rog.Wend. Eodem anno, ad mensem post Pascha, missi sunt Juries
iv. 103. præcepto³ regis Hugo de Nevilla et Briennus de Insula, appointed
cum aliis ad hoc assignatis, per Angliam, ut in singulis to view the
forestarum provinciis xii. milites vel homines liberos forests.
et legales eligerent, ad deambulandum metas forestarum, ut per eorum sacramentum, quæ forestæ remanere ut prius fuerunt, et quæ deaforestari debeant, discernatur. Facta igitur in brevi regii executione mandati, licet non sine plurimorum contradictione, concessis libertatibus singuli usi sunt, de boscis suis propriis vendentes, assarta facientes, bestias venantes, terram arabilem de inculta sulcantes; ita quod de nemoribus deafforestatis omnes pro libitu disponebant. Et non solum homines, immo et canes, qui solebant expeditari, has libertates se habere sentiebant. Communibus vero libertatibus magnates, milites et libere tenentes adeo usi sunt, quod nec iota unum in regis carta contentum fuerat prætermissum. Hæc infirmo⁴ peccavit Robertus Passeleue mortalissime; sed hoc in sequentibus.⁵

¹ *tribulationibus suis*] Partly on an erasure.

² In the margin below has been added a short chapter, with a rubric prefixed, but afterwards erased, and

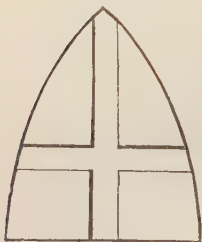
only traces of a few words are now left.

³ *præcepto*] ex præcepto, E.

⁴ *infirmando*] infirmando, MS.

⁵ *Hæc . . . sequentibus*] Added in marg., but in E. inserted in the text.

A.D. 1225.

Collection of the
tax on moveables.

Death of Hugh Bigod, earl of Norfolk.

William,
earl of
Salisbury,
is miracu-
lously
saved from
shipwreck.*De collectione quintædecimæ.*

Circa eosdem dies quintædecimæ medietas totius regni omnium mobilium et rerum habitarum colligitur ad opus regis, concessis induciis de altera medietate usque ad festum sancti Michaelis. Eodemque anno obiit Hugo Bigod,¹ comes Orientalium Anglorum, ejus terras et honores omnes rex sub justiciarii custodia deputavit.

Rog. Wend.
iv. 104.*Ut comes Saresbiriensis a naufragio fuerit liberatus.*

Per idem tempus Willelmus, comes Saresbiriensis,² qui cum comite Ricardo in partibus transmarinis militaverat, ad Angliam transiturus, navem ascendit. Sed cum longo maris periculo [et]³ ventorum turbinibus per dies plurimos et noctes in partes diversas jactaretur, cum ipsis nautis et aliis omnibus, qui in navi erant, de vita penitus desperarent,⁴ anulos pretiosos, et quæcunque in auro et argento vel vestibus pretiosis possidebat, pelagi fluctibus commendabat,⁵ ut, sicut ad vitam nudus intravit temporalem, ita et nudus a mundo exularet. Et cum in suprema fuisset desperatione constitutus, visus est cereus ingens⁶ et magno splendore choruscans ab omnibus, qui in navi periclitabantur, scilicet in summitate mali; et juxta cereum stantem viderunt quandam miræ pulchritudinis puellam, quæ lumen cerei nocturnas⁷ tenebras illustrantis a ventorum et pluviarum irruentium injuria conservaret indempne.

Rog. Wend.
iv. 106.

¹ In the margin is drawn, in trick, his shield of arms, reversed, viz. [or], a cross [gules].

² *Saresbiriensis*] Sareb̃r, MS.

³ *et*] Supplied from W. B. C.

⁴ *desperarent*] Added in marg.; but, more correctly, *desperatus*, in W. B. C.

⁵ *commendabat*] The third syllable is on an erasure.

⁶ In the margin is drawn a tall lighted wax taper, in a tripod candlestick.

⁷ *nocturnas*] nocturras, MS.

Hac igitur cœlestis visionis claritatis tam comes ipse A.D. 1225. quam nautæ omnes, securitate concepta, divinum sibi auxilium adesse confidebant. Et cum universi quid hæc visio portenderet ignorarent, solus Willelmus comes hujus benignitatis gratiam beatæ Mariæ assignavit. Siquidem die, qua primo donatus fuerat cingulo militari, cereum unum ante altare beatæ Virginis, ut ad missam, quæ diebus singulis in honorem ejus decantatur, jugiter arderet, devotus invenit et sustinuit, ut pro lumine .temporali lucem æternam commutaret. Et sic comes a .mortis discrimine liberatus, Deo et ejus Genitrici gratias .persolvit.

*Ut magister Otto pro negotiis domini papæ in
Angliam venerit.*

Rog. Wend. Eodem anno magister Otto, domini papæ nuncius, in Arrival of
iv. 107. Angliam veniens pro arduis ecclesiæ Romanæ negotiis, Otho, the
regi literas præsentavit. Sed rex, cognito¹ literarum pope's
tenore, respondit, quod solus non potuit diffinire [nego- nuncio, in
tium],² quod omnes clericos et laicos totius regni ge- England.
neraliter tangebatur. Tunc per consilium archiepiscopi
Cantuariensis S[tephani] datus est ei dies a rege in
octavis Epiphaniæ, ut, convocatis omnibus clericis et
laicis, super præfato negotio apud Westmonasterium
.contractarent, et, habita deliberatione, responderent.

fol. 110 b. *Ut idem Otto Falcasium regi pacificare studuerit.*

Rog. Wend. Eodem tempore idem magister O[ttho]³ ex parte He inter-
iv. 107. domini papæ, qui Falcasium, non muneribus paucis cedes with
.intervenientibus, in visceribus dilexit caritatis, regem the king
Angliæ humiliter postulavit, ut, Falcasio reconciliato et for Faukes.
.ab omni juramento ne rediret absoluto, uxorem suam

¹ *cognito*] cognito, MS.

² *negotium*] Supplied from W. B.

C. In E., *illud*.

³ *O.*] Interlined.

A.D. 1225. cum terris et omnibus rebus amissis ad integrum re-
stitueret, et ipsum, qui patri suo et sibi in werra sua
tam fideliter militaverat¹ ut humanam et etiam divi-
nam offenderet [dignitatem,² pura, ut decebat, diligeret.
caritate. Ad quod rex respondit, quod etsi multum.
in servitio suo laborasset, omnia fine pessimo conclusit;
unde

The king
refuses his
prayer.

"Tota trahit series ex illa parte pudorem,"³

sicut patet in vita hominis penes Deum. Item, idem.
F[alcasius] propter proditionem manifestam, seditionem
et perturbationem regni, licet aliis facinoribus inqui-
netur, ab omni clero et populo regni, per iudicium
curiæ suæ, ab Anglia perpetuo exulavit; unde et se.
abcessurum sine reditu supra sacra iuravit. Et hæc.
quoque mansuetudo et gratia, multiplicatis interces-
soribus, mitigato juris rigore, quia mortem turpissimam.
promeruerat, est concessa. Et, licet regni cura specia-
liter ad regem ipsum pertinere dinoscatur, considera-
tionem suæ curiæ tamen non potest infirmare.⁴ Hæc.
cum audisset magister Ottho, cessavit ulterius de Fal-
casio regem inaniter sollicitare, licet fuisset ab ipso.
F[alcasio] multis conductus donativis.

*Magister Ottho cepit procurationes.*⁵

The legate
takes
money for
procura-
tions, and
the pope
exact
large sums.

Tunc idem Ottho cepit ab omnibus ecclesiis Angliæ
conventualibus duas marcas argenti, nomine procura-
tionis. Et sciendum est, quod tempore quo magister
Ottho venit in Angliam, dominus papa misit nuncios
per orbem universum, exactiones pecuniæ faciens in-
auditas, prout inferius dicitur.

Rog. Wend.
iv. 108.

¹ *militaverat*] Added in marg.

² *dignitatem*] dingnitatem, MS.

³ Taken from the "Nova Poetica"
of Geoffrey de Vinesauf. See Leyser,
"Poet. Med. Ævi Hist.," p. 865.

⁴ *infirmare*] infirmare, MS.

⁵ In the margin opposite this
chapter has been written in red
letters, but now partially obliterated,
"*Vacat, quia offendiculum.*" It is
found, however, in nearly the same
words, in W. and B. C.

De constantia comitissæ Saresbiriæ.

A.D. 1225.

Rog. Wend.
iv. 113.

Per idem quoque tempus, cum relatum esset pro certo regi, Willelmum, comitem Saresbiriensem, avunculum suum, submersum fuisse, exegit ab eodem rege Hubertus justiciarius, ut uxorem ejusdem Willelmi daret Reimundo de Burgo, nepoti suo, in uxorem, quam¹ honor comitatus illius jure hereditario contin-
Refusal of the countess of Salisbury to marry the nephew of Hubert de Burgh.

gebat. Rex autem, cum petitionem suam acceptando annuisset, si posset ipsam comitissam inclinare ad consensum, misit ilico justiciarius ipsum Reimundum ad comitissam in nobili apparatu militari, quo facilius animum mulieris enervaret. Cumque eam idem Reimundus blandis sermonibus et promissionibus ad consensum conaretur votis² suis inclinare, mulier ipsa, utpote matrona venerabilis et magnanima, ipsum repulit

R. Wend.
iv. 114.

lenocinantem cum magna indignatione, dicens se adhuc de morte viri sui minime certificatam, et, si certificaretur, nunquam ipsum reciperet³ in sponsum. Hoc audito, recessit Reimundus confusus. Et cum postea in brevi venisset comes lætus post pericula, facta est præsumptio et ambitio Huberti et Reimundi in sibilum multorum et derisum. Ex tunc igitur inter magnates Angliæ, licet multa bona antea fecisset Hubertus⁴ de Burgo, fama et conditio ipsius non mediocriter cœpit deteriorari⁵ et diatim denigrari.

¹ *quam*] See also B. *sup. ras.*, C., but originally written *cui*, as in W. I., and, no doubt, rightly. See Dugd. Baron., i. 176. In Edd. *quem*.

² *votis*] At first written *ipsam* *votis*, but *ipsam* erased.

³ *reciperet*] *recepere*, MS.

⁴ *Hubertus*] Originally, *sape Hub'*, but afterwards corrected into *cœpit Huberti*, which is wrong, since *cœpit* is repeated, on an erasure, after *mediocriter*.

⁵ *deteriorari*] At first written *deteriori*.

Quomodo dominus papa præbendas sibi dari a toto regno communiter postulaverit.

A.D. 1226. Anno Domini M^o.CC^o.XX°.VI°, qui est annus regni Rog.Wend.
iv. 114.
 Henry regis H[enrici] III. undecimus,¹ rex Henricus III. fuit
 keeps ad Natale apud Wintoniam, præsentibus episcopis qui-
 Christmas busdam et multis magnatibus. Solempnitate itaque
 at Win- perfecta, profectus est rex apud Merlebergiam, ubi gravi
 chester. infirmitate correptus, per multos dies desperatus jacebat.
 His illness Venit interea terminus concilii memorati, ubi rex cum
 at Marl- clero et regni magnatibus debuit comparere, ut, audito
 borough. papali mandato, præcise responderet. Multis [igitur]².
 Council held at Westmins- in loco præfato congregatis episcopis, cum aliis prælatis
 ter, to hear the pope's demands respecting prebends. et laicis, magister Ottho aperte literas papales coram
 omnibus recitavit. In quibus idem papa allegavit
 scandalum Romanæ ecclesiæ et obprobrium vetustissi-
 mum, notam scilicet avaritiæ,—“Nec potest aliquis
 aliquod negotium in curia Romana expedire, nisi cum
 magna effusione pecuniæ et munerum multis exhibitione.
 Et quoniam scandali hujus paupertas [causa]³ esse Rog.Wend.
iv. 115.
 dinoscitur, debent matris inopiam filii naturales sulle-
 vare. Petimus igitur in primis ab omnibus ecclesiis
 cathedralibus duas nobis præbendas exhiberi, unam de
 portione episcopi et alteram de capitulo. Et similiter
 de cœnobiis, ubi diversæ sunt portiones abbatis et con-
 ventus; a conventibus quantum pertinet ad unum
 monachum, æquali facta distributione bonorum suorum,
 et ab abbate tantundem.”

Dilatio usquequo⁴ prælati convenissent.

An answer is postponed, on Hæc autem omnia audientes prælati, divertentes Rog.Wend.
iv. 115.
 seorsum ad colloquendum, cum super rebus propositis

¹ qui . . . undecimus] Added in
 marg.

² igitur] Supplied from W. B. C.

³ causa] Supplied from W. B. C.
 E.

⁴ usquequo] usquoque, MS.

diutius deliberassent, responsum suum in ore magistri A.D. 1226. Johannis, Bedefordensis archidiaconi, communiter posue-
 runt. Qui veniens in præsentia magistri Otthonis, per account of the absence of the king and archbishops. hæc verba respondit, "Domine, ista quæ nobis proponitis, regem Angliæ specialiter tangunt; generaliter vero omnes ecclesiarum patronos regni. Tangunt archiepiscopos et suffraganeos eorundem, necnon et innumeros Angliæ prælatos. Cum [ergo]¹ rex, propter infirmitatem, et archiepiscopi, nonnulli etiam episcopi, et alii ecclesiarum prælati sint absentes, in eorum absentia vobis respondere non possumus nec debemus. Quia, si id facere præsumeremus, in præjudicium omnium absentium fieret prælatorum."

Rog. Wend.
iv. 116.

Prohibitio regia, ne prælati postulata concederent.

Rog. Wend.
iv. 116. Et venit Johannes Marescallus, dum talia dicerentur, The king forbids the prelates to subject their baronies to the church of Rome. et alii nuncii regis cum eo, ad omnes prælatos ibidem cum dicto magistro O[tthone] congregatos destinati, ex parte ejus firmiter inhibentes, ne aliquis eorum, qui de rege baronias tenebant in capite, laicum feodum suum Romanæ ecclesiæ obligaret, unde a servitio sibi debito privaretur. fol. 111 a. Hæc autem cum magister Ottho audisset, statuit hiis qui aderant diem in media Quadragesima, dum ipse procuraret regis adventum et absentium prælatorum, ut saltem tunc negotium domini papæ adoptatum effectum sortiretur. Sed illi absque regis et aliorum, qui absentes erant, assensu, diem præfixum admittere noluerunt; unde singuli sic ad propria sunt reversi. They refuse to appoint another day of meeting.

¹ ergo] Supplied from W. B. C.

A.D. 1226. *De laudabili morte Willelmi, comitis Saresbiriensis.*Return of
the earl of
Salisbury,
and his
complaint
to the king.

Rex Anglorum interea, cum apud Merleberge ab infirmitate sua plene Dei gratia convaluisset, venit ad

Rog. Wend.
iv. 116.

eum ibi Willelmus, comes Saresbiriensis, qui post longa maris pericula antea in diebus Nataliciis in Cornubia cum difficultate applicuerat. Qui cum fuisset a rege gratanter susceptus, de justiciario coram rege gravem deposuit querelam, quod, dum in remotis partibus esset in servitio suo, ipse miserat virum degenerem, qui, eo vivente, cum uxore sua disposuit fornicari et adulterinum cum ipsa matrimonium contrahere violenter. Addidit insuper, quod nisi rex plenam sibi de ipso faceret justitiam exhiberi, ipsemet quæreretur de tanto excessu vindictam, in gravissimam regni totius perturbationem. Tunc justiciarius humilians se, et proprium.

He is re-
conciled
to the jus-
ticiary.

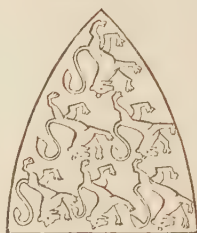
cognoscens¹ et confessus reatum et errorem, in equis pretiosis et ingentibus donativis gratiam comitis sibi reparavit. Et sic facta concordia, invitavit comitem ad mensam suam, in qua, ut dicitur, vel crapulatus vel.

Rog. Wend.
iv. 117.His peni-
tent death.

potionatus, ilico ad castellum suum Saresbiriense profectus, lecto decubuit graviter infirmatus. Invalescente demum morbo, cum certissima suæ necis indicia cognovisset,² fecit episcopum civitatis accersiri, ut ea quæ Christiani sunt in confessione, viatico et unctione suscepturus, legitimum conficeret testamentum. Intrante igitur episcopo thalamum, quo jacebat, comes nudus penitus præter femoralia, obviam ei corpus Dominicum afferenti ex lecto prosiliens, asperrimum[que]³ laqueum annectens collo, cum jugi lacrimarum effusione se prostravit in pavementum, Summi Regis se⁴ fuisse proditorum et ejusdem præceptorum reum protestans transgressorem.⁵ Nec de loco moveri voluit, nisi facta con-

¹ *cognoscens*] *congno*scens, MS.² *cognovisset*] *congno*visset, MS.³ *asperrimumque*] *asperimum*, MS. ; *que* is supplied from W. B. C.⁴ *se*] On an erasure.⁵ Written at first *transgressorem protestans*, but marked to be transposed.

fessione et sacramenti vivifici¹ Christi communione, ut se palam sui servum ostenderet Creatoris. Et sic per dies aliquot in suprema permanens pœnitentia, spiritum suo tradidit Redemptori.² Contigit autem, quod dum de castello ad novam ecclesiam per unum miliare corpus ejus ad tumultandum deportaretur, cerei, qui cum cruce et thuribulo de more bajulabantur accensi, inter pluviarum effusiones et ventorum turbines lumen continuum in itinere ministrabant, ut aperte ostenderent comitem tam ardue pœnitentem ad lucis filios, similem in hoc beato Hugoni, Lincolnensi episcopo, qui eodem honorabatur miraculo, pertinere.

¶ *Nota miraculum de comite Wilhelmo Longaspatha.*

De concilio Bituricensi, cui præsedit Romanus, Francorum legatus.

Reg. Wend. iv. 118. Hoc eodem tempore venit magister Romanus ad partes Gallicanas a domino papa destinatus, ut ibi legationis officio fungeretur; ubi per autenticum pale, sicut magister Ottho in Anglia, exegit a singulis ecclesiis cathedralibus duas pœbendas, unam a capitulo et alteram ab episcopo. Et in cœnobiis similiter, nisi sint³ diversæ portiones, abbatis scilicet et conventus, duas exegit ecclesias, unam ab abbate et aliam a conventu, æquali facta distributione honorum suorum; a conventibus quantum pertinet ad unum monachum, sicut ipse interpretatus fuerit legatus, et ab abbate tantundem. Tunc allegavit commoda,⁴ quæ possent inde provenire, illud videlicet, quod amoveretur scandalum a Romana ecclesia, matre omnium ecclesiarum; concupiscentia [scilicet],⁵ quæ radix est omnium malorum; cum nullus in curia Romana pro aliquo negotio, si ipsa

Demands of the legate Romanus in the council held at Bourges.

¹ *vivifici*] The two last syllables are on an erasure.

² In the margin is drawn his shield of arms, reversed, viz., azure, five lioncels rampant, 3, 2, 1, or.

³ *nisi sint*] So also B. C., but

ubi sunt, W I., more correctly, as in p. 278. The mistake arose from the contractions *ui* (ubi) and *ni* (nisi).

⁴ *commoda*] *comoda*, MS.

⁵ *scilicet*] Supplied from W. B. C.

A.D. 1226. abundaret,¹ aliquid offerret, vel aliquis oblata reciperet.

Objections
made by
the French
clergy.

Cui per procuratorem archiepiscopi Lugdunensis in hunc modum est responsum, "Domine, nullo modo volumus esse sine amicis in curia, et largitate donorum.

Ecce qualia, si quod postulas fieret, sequerentur incommoda.² Erit enim in qualibet diocesi, vel ad minus

in provincia, nuncius unus continuus, procurator Romanus, qui non vivet de proprio, sed graves exactiones et procuraciones exiget ab ecclesiis majoribus et forte minoribus, ut nullus remaneat impunitus, nomenque procuratoris habens, officio legati fungetur." Item

dixerunt, imminere³ turbationes capitulorum; forte enim demandaret dominus papa, cum vellet, procuratori suo vel alii, ut vice sua⁴ interesset electionibus, qui eas turbaret; et sic, lapso tempore, devolvi posset

Rog. Wend.
iv. 122.

electio ad curiam Romanam, quæ in omnibus vel pluribus ecclesiis Romanos poneret, vel tales, qui eis plurimum essent devoti; et sic nullæ forent partes indigenarum prælatorum vel principum, cum multi sint viri ecclesiastici, qui potius curiæ Romanæ quam regi vel regno providerent. Item addiderunt, quod, si proportionaliter fieret bonorum distributio, omnes in curia fierent divites, cum multo plus essent recepturi quam rex proprius; et sic majores non solum divites, sed et ditissimi fierent. Cum igitur vermis divitum sit superbia, majores vix causas audirent, sed eas in immensum differrent, et minores scriberent inviti; cujus rei experimentum in evidenti est, quia et modo negotia pertrahunt, etiam post percepta obsequia.⁵ Et sic periclitaretur justitia, et morentur queruli in portis Romanorum tunc plenissime dominantium. Item, cum vix possibile sit fontem avaritiæ desiccari, quod nunc faciunt per se, tunc facerent per alios, et suis multo

¹ *abundaret*] habundaret, MS.

² *incommoda*] incomoda, MS.

³ *imminere*] iminere, MS.

⁴ *sua*] Interlined.

⁵ *obsequia*] On an crasure.

majora quam [nunc]¹ dari munera procurarent; mo- A.D. 1226.
 dica enim nulla sunt in conspectu divitum cupidorum.
 Item, multæ divitiæ jamjam faciunt Romanos insa-
 nire, et sic inter diversas parentelas tantæ orirentur
 seditiones, quod posset timeri totius excidium civitatis,
 .cujus etiam nec modo expers esse videtur, propter
 .divitias quas habent ad nauseam.² Item dixerunt, quod
 .fol. 111 b. licet se obligarent, qui modo præsentés sunt, id non
 susciperent eorum successores, nec illam obligationem
 ratam haberent. Novissime autem sic negotium con-
 cluserunt, "Domine, moveat vos zelus universalis eccle-
 siæ et sanctæ sedis Romanæ, quia, si fieret omnium
 universalis oppressio, posset timeri ne immineret³
 generalis discessio, quod Deus avertat!"

Responsio Romani legati ad præmissa.

Rog. Wend. Hiis auditis, respondit legatus Romanus, ut vide- Reply of
 iv. 123. batur, plurimum perturbatus, se cum esset in curia the legate.
 nunquam huic exactioni consensisse, et ipsum super
 .hoc literas accepisse postquam Galliam fuerat ingressus,
 .ut supersederet,⁴ et se multum inde doluisse. Adjunxit
 insuper, se nihil amplius super hoc attemptaturum,
 donec per alia regna prælati consenserint, quod tamen
 credidit provenire non posse.

Quod magister Ottho Romam invitatus redierit.

Rog. Wend. Eodem anno magister Ottho, domini papæ nuncius, Recall of
 iv. 123. tempore Quadragesimali ad Northanhumbriam profec- the nuncio
 turus, et procurationes recipiens,⁵ Norhamtonam usque Otho from
 England.

¹ *nunc*] Supplied from W. B. C.

² *nauseam*] *nausiam*, MS. The words *propter* . . . *nauseam* are added in marg.

³ *immineret*] *imineret*, M.S.

⁴ *ut supersederet*] Interlined.

⁵ *recipiens*] On an erasure. In W. B. C., *exacturus*.

A.D. 1226. pervenisset, venerunt ad eum, S[tephano], Cantuariensi archiepiscopo, procurante, literæ domini papæ, in quibus continebatur expressum, ut statim, visis literis, Romam rediret, ejus potestate penitus enervata. Talibus igitur¹ literis inspectis, demisso vultu eas projecit in ignem, atque ilico, proposito mutato, ab Anglia recessit contristatus;² inuncto Stephano, Cantuariensi archiepiscopo, sicut erat in literis domini papæ expressum, ut, convocatis rege et omnibus Angliæ prælatis, responsum eorum super negotio, pro quo idem Ottho missus fuerat, domino papæ transmittere non omittat. Magistro igitur Otthone recedente, Stephanus, Cantuariensis archiepiscopus, convocatis ad concilium cunctis apud Westmonasterium, quos³ negotium tangebatur, recitari fecit literas suprascriptas de beneficiis Romanæ ecclesiæ conferendis coram rege prælatisque⁴ Angliæ, qui ad ejus vocationem plene convenerant. Sed, illis auditis ac diligenter intellectis, singuli singulos intuentes, de novitate quamplurimum admirabantur. Rex igitur, habito super hoc consilio diligenti, tam⁵ magnatum quam prælatorum, nequaquam sensit.⁶

Council held at Westminster, in which the pope's letters are read, concerning benefices.

Reg. Wend.
iv. 124.

Responsio regis.

Reply of the king.

Tunc rex, convocatis seorsum prælatis cum quibusdam magnatibus, hoc archiepiscopo dedit responsum, "Ista, quæ suadet nobis papa, universæ Christianitatis latitudinem respiciunt; et quoniam nos quasi in extre-

Reg. Wend.
iv. 124.

¹ *Talibus igitur*] On an erasure. In W. B. C., *Obliquo igitur oculo*.

² *contristatus*] Partly on erasure, and originally *confusus*, as in W. B. C.

³ *quos*] On an erasure.

⁴ *que*] Interlined.

⁵ *tam*] tum, MS.

⁶ *singuli . . . consensit*] Written on a piece of vellum pasted over

four lines of the original text, now partially erased, but reading, as in W. B. C., *singuli singulos ad risum movebant super concupiscentia Romanorum, qui illud morale non intelligunt, videlicet:*

"*Quod facit virtus [virtus reddit, B. C.], non copia, sufficientem, Et non paupertas, sed mentis hiatus, egentem.*"

mis mundi constituti sumus partibus, cum viderimus A.D. 1226. qualiter cetera regna erga tales se habuerint exactiones, dominus papa, cum ab aliis regnis habuerimus exemplum, in obsequiis nos inveniet promptiores." Et, hiis dictis, concessa est omnibus licentia recedendi.

Magna motio facta est super comitem Tholosanum.

Rog. Wend. iv. 124, 125. Per idem tempus facta est prædicatio in partibus Gallicanis a legato Romano generalis, ut omnes, qui possent arma movere, se cruce signarent super comitem Tholosanum et populum ejus, qui omnes hæretica fœditate dicebantur infecti. Ejus igitur consilio ipse rex Francorum cruce signatus, ad hanc meritoriam peregrinationem se accingebat; et ad ejus prædicationem, quoniam et ipse legatus cruce signabatur, multitudo copiosa prælatorum et laicorum, tanto informata exemplo, crucis signaculum susceperunt, plus metu regis multi vel favore legati, quam [zelo]¹ justitiæ inducti. Impetrarat autem rex Francorum literas a domino papa inhibitorias, ne rex Anglorum, propter terras suas transmarinas, quoquo modo regem Francorum pro universali ecclesia militantem infestaret. Unde rex Anglorum, qui ardenti desiderio cupiebat sua potenter repossidere in ore gladii, visis literis domini papæ, mutato consilio, remansit. Et, hiis ita gestis, rex Francorum L[odowicus] et legatus omnibus cruce signatis diem statuerunt peremptorium, ut in Ascensione Domini apud Lugdunum cum equis et armis sub pœna excommunicationis convenirent, ipsos ad expeditionem propositam secuturi.

Crusade preached against the count of Toulouse .
28 May.

¹ *zelo*] Supplied from W. B. C.

*De morte*¹ *Ricardi de Marisco, episcopi Dunelmensis.*²

Death of Richard de Marisco, bp. of Durham. Eodem quoque anno Ricardus de Marisco, Dunelmensis episcopus, dum in causa, quam contra monachos suos indefessus³ persecutor agebat, ad diem Londoniis constitutum cum tumultu⁴ valido plurium legistarum reboantium properavit. Et, dum apud Burgum in C f. Rog. abbatia hospitaretur, subito in ipsa nocte miserabiliter Wend. iv. 127, 128. expiravit. Cujus corpus Dunelmum in lectica delatum, ibidem in capitulo sepultum est. Obtenta igitur a rege. licentia alium episcopum loco ejus eligendi,⁶ optulit. eis idem rex, justiciario procurante, Lucam, capellanum suum, instanter rogans, ut illum reciperent in pastorem. Conventus vero reputans eum insufficientem, de com- Rog. Wend. muni assensu elegerunt magistrum Willelmum, Wigorniensem⁷ archidiaconum, virum idoneum,⁸ et ipsum iv 129. regi præsentaverunt. Quem cum rex, objectis quibusdam frivolis exceptionibus, recusasset, monachi quosdam de conventu Romam miserunt, ut electionem factam auctoritate apostolica confirmarent. Rex autem, cum hæc intellexisset, misit Romam contra monachos episcopum Cestrensem et Lentoniam priorem, ut eorundem monachorum propositum irritarent. Quibus diu altercantibus, dampnosam ecclesiæ Dunelmensis et sumptuosam cepit negotium dilationem.

William, archdn. of Worcester, elected in his place, but refused by the king, and the election referred to the pope.

¹ *morte*] Originally written *turpissima morte*, but *turpissima* subsequently erased.

² In the margin are drawn a mitre and crosier reversed. The foot of the crosier terminates in a spear, and near the head is an axe-blade attached to the staff.

³ *indefessus*] *indessus*, MS.

⁴ *tumultu*] *timultu*, MS.

⁵ He died, "primo die mensis Maii," W. B. C.

⁶ *eligendi*] *eligendum*, MS.

⁷ *Wigorniensem*] In the margin is added *d'*, i.e. *dubium*. See Fasti, iii. 285.

⁸ *idoneum*] *ydoneum*, MS.

Quomodo rex Francorum L[odowicus] Avinionem A.D. 1226. obsedit.

Rog. Wend. iv. 129. Venit interea dies Ascensionis, Francigenis prefixus a rege Francorum et legato; qui congregati aestimati sunt in exercitu militum et equitum bellatorum ad l. milia, præter pedites innumerabiles. Legatus autem excommunicavit publice comitem Tholosanum et omnes ejus fautores, et terram ejus totam interdicto¹ supposuit, licet ipse comes omnimodam obtulisset cum humilitate satisfactionem. Avinionem igitur pervenientes rex Francorum et omnis ejus exercitus, cum intrare urbem vellent ad victualia emenda tantummodo, ipsi,² quia suspecti, non potuerunt. Rex igitur³ iratus juravit se inde non recessurum, donec, comprehensa civitate, cives omnes irrestaurabiliter condemnatos confunderet. Obsessa igitur civitate, fit assultus acerrimus, dum petraria, balista et omne genus machinarum, quid valeat, experitur.

Of. Rog. Wend. iv. 130. Siege of Avignon.

fol. 112 a.

De mortalitate et fame in illa diuturna obsidione.

Rog. Wend. iv. 130. Cumque per tempus plurimum protraheretur obsidio, deficientibus alimentis, periit hominum innumera multitudo; fame igitur et peste invalescentibus, mutilatus est Francorum exercitus incredibiliter.

Mortality and pestilence.

De morte regis Francorum Lodowici. Recessit comes Campaniæ.⁴

Rog. Wend. iv. 132. Tunc Lodowicus, rex Francorum, ut pestilentiam effugeret in castris nimis ferventem, ad quandam abbatiam, quæ non multum ab obsidione distabat, Munt-

Louis retires to the abbey of Montpancier.

¹ *interdicto*] Interlined.

² *urbem . . . ipsi*] The first word is written on an erasure, and the rest added in the margin.

³ *igitur*] Interlined.

⁴ *Recessit comes Campaniæ*] This portion of the rubric has been inserted in the text after *consternatus*, over an erasure.

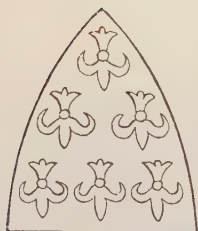
A.D. 1226. pancier vocatam, donec civitas caperetur, causa respi-
 rationis divertit. Ubi venit ad eum Henricus,¹ comes
 Campaniensis, cum jam xl^a. dies in obsidione peregrisset, petens de consuetudine Gallicana licentiam ad propria
 remeandi. Cui cum licentiam rex vetuisset, respondit

The count
 of Cham-
 pagne
 threatens to
 leave the
 army.

Rog. Wend.
 iv. 133.

Report of
 his having
 poisoned
 the king.

Death of
 Louis VIII.

*Clipeus regis Franco-
 rum Ludowici, potionati.*

The fact is
 concealed,
 and his
 body pri-
 vately de-
 posited in
 the abbey.

comes, quod factis xl^a. dierum excubiis, non tenebatur
 nec voluit diutius interesse. Rex autem ad hæc nimia
 succensus ira, affirmavit cum juramento, quod si ita
 recederet, ipse terram suam totam ferro et flamma
 devastaret.² Tunc comes, ut fama refert, procuravit
 regi venenum propinari, pro talibus comminationibus
 consternatus.³ Comite igitur cum superbia recedente,
 et jactitante ipsum regem nullatenus formidare, rex.
 ilico graviter cœpit infirmari, et, pervagante veneno ad
 vitalia, perducitur ad extrema;⁴ licet alii asserant,
 ipsum non veneno sed morbo dissinterico expirasse.
 Mortuo igitur rege L[odowico],⁵ Romanus qui affuit
 legatus, et prælati, qui aderant, mortem regis expediens
 decreverunt celare, donec civitas redderetur; quia, si
 ita solveretur obsidio, magnum inde Francis et curiæ.
 Romanæ scandalum⁶ oriretur. Finxit ergo legatus et.
 primates exercitus, regem gravi infirmitate⁷ detentum,
 sed ex medicorum judicio cito dicebant convalesciturum;
 denunciantes principibus legionum, ut urbem viriliter
 et potenter impugnarent. Corpus autem regis fecerunt
 multo sale condiri, et in abbazia illa viscera tumultantes,
 reliquum corpus lintheaminibus ceratis coriisque taurinis

Rog. Wend.
 iv. 134.

¹ *Henricus*] An error copied from Wendover, and so in B. C. The count of Champagne at this period was Theobald IV. See "L'Art de Vérifier les Dates," ii. 623.

² *devastaret*] devastaret, MS.

³ *consternatus*] On an erasure.

⁴ In the margin is drawn the shield of France, reversed, viz., azure, six fleurs-de-lis, 3, 2, 1, or, with a crown beneath.

⁵ In Wendover and the larger Chronicle of Matthew Paris he is said to have died "mense Septembri," but this is a mistake, as his death took place on 8th November. See "Rec. des Hist. de France," xvii. 768, and "L'Art de Vérifier les Dates," i. 582.

⁶ *scandalum*] Added in marg.

⁷ *infirmitate*] infirmitate, MS.

involvi jusserunt. Et sic legatus cum magnatibus ad A.D. 1226.
 obsidionem reversus est, corpore regis in abbazia sub deposited in
 tuta custodia secretius¹ deputato. Cum igitur vidisset the abbey.
 legatus, quod nihil in obsidione proficiebat,² sed diversis The legate
 incommodis³ prorsus deficiebat,⁴ de consilio majorum, offers to
 qui erant in castris, nunciavit in civitatem, instantius treat with
 petens quatinus, accepta securitate pacifice veniendi et the city.
 revertendi, mitterent ex majoribus civitatis ad legatum,
 et venirent quamtocius de pace et concordia tractaturi.

*Quomodo civitas Avinionis dolo legati fuit
 subjugata.*

Rog. Wend. Datis igitur de securitate obsidibus, venerunt ad The city of
 iv. 134. colloquium legati cives xii., et de pacis forma diutius Avignon
 contrectantes, persuasit civibus legatus constanter ut captured by
 se redderent, salvis sibi et suis omnibus possessionibus treachery
 et rebus, cum libertatibus universis. Ad hæc cives of the le-
 respondentes dixerunt, quod nullo modo se redderent, gate.
 ut sub Francorum viverent potestate, quorum multo-
 tiens experti fuerant superbiam et insolentiae feritatem.
 Tandem post multas hinc inde disceptationes,⁵ petivit
 regis signifer,⁶ ut cum praelatis, qui aderant, posset
 ingredi civitatem, ut fidem probaret inhabitantium;
 affirmans cum juramento, se non ob aliud obsidionem
 protraxisse, nisi ob salutem animarum. Addidit etiam,
 quod clamor infidelitatis, quæ in urbe invaluerat, ad
 papam ascendit, unde scire desiderabat, utrum clamorem
 opere complevisset. Tunc cives super promissione hac
 Rog. Wend. fiduciam habentes, et de fraude nihil sinistrum suspi-
 iv. 135. cantes, sub conditione prædicta, præstito utrimque
 juramento, concesserunt eidem⁷ cum praelatis simpliciter
 et eorum sequelis ingressum civitatis; quos dolose, ut

¹ *secretius*] Interlined.

² *proficiebat*] proficiebant, W. B. C.

³ *incommodis*] incomodis, MS.

⁴ *deficiebat*] deficiebant, W. B. C.

⁵ *disceptationes*] deceptions, MS.

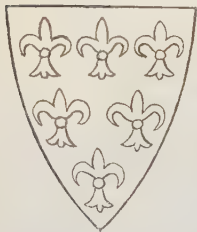
⁶ *regis signifer*] On an erasure, and originally, as in W. B. C., *legatus*.

⁷ *eidem*] On an erasure. In W. B. C., *legato*.

A.D. 1226. prælocutum fuerat, Francigenæ apertis januis subse-
quentes, spreto turpiter juramento, cives ceperunt et
vinculis constrinxerunt, urbem spoliaverunt, multos
occiderunt, et dolosam sic adepti victoriam, nobilissimæ
civitatis turres et mœnia confregerunt.¹ Legatus igitur,
civitate Francorum custodiæ deputata, soluta obsi-
dione, corpus regis defuncti Parisius jussit deferri
tumulandum.

The king's
body is
taken to
Paris, to be
buried.

Coronation of Louis IX. *De coronatione Lodowici,² filii Lodowici, regis Fran-
corum.*

*Clipeus Lodowici, filii
Ludouici, potionati
apud Avinionem.*

Sinister
reports
concerning
the legate.

Many
nobles
absent
themselves.

Defuncto itaque Lodowico, Francorum rege, regina
de consilio legati, metuens ne mora periculum genera-
ret, convocato regni clero et proceribus, quos habere
poterat, fecit filium suum, puerum vix decennem no-
mine Ludouuicum, die sancti Andreæ in regem coro-
nari.³ Oriebatur interim rumor irrecitabilis ac sinister,
scilicet quod dominus legatus secus quam deceret se
habebat versus universitatem Parisiensem; et orta est
proinde infamia⁴ multiformis, quam suscitavit, ut dici-
tur, ipse⁵ Parisiensis contemptus et persecutio. Unde
multi magnates Francorum a prædicta coronatione et
reginæ ac legati consilio,—qui jam se de jam dicta
Avinionis proditione, necnon et reginæ infami societate
multipliciter maculaverat,—sese absentaverunt, nec con-
senserunt, immo potius ad arma sese præparaverunt.

Rog. Wend.
iv. 136.

¹ *confregerunt*] Written at first
fregerunt.

² *Lodowici*] Above is written *vel
Lud*, i.e. *Ludowici*.

³ In the margin is repeated the
shield of France, erect, with a crown
above.

⁴ *infamia*] *infamia*, MS. From
the word *universitatem* to *infamia*
is written over an erasure. In B.

C. the text reads very differently, as
follows: "*versus dominam Blancam;
sed pium non est hoc credere, quia
æmuli ejus hoc disseminaverunt, be-
nignus autem animus dubia in me-
lius interpretatur.*" The Edd. for
pium non est read *impium est*, and
the text of B. has been so altered.

⁵ *ipse*] On an erasure.

Rex Angliæ mittit illuc nuncios sollemnes. A.D. 1226.

Rog. Wend. Rex autem Anglorum, audiens dissidium¹ prædicto- Henry
iv. 136. rum procerum, misit ad partes transmarinas archi- sends mes-
episcopum Eboracensem Walterum et Philippum de sengers to
Albineto militem, cum aliis sollemnibus nunciis, ad Normandy.
fol. 112 b. optimates Normanniæ, Andegaviæ, Britanniae et Picta-
viæ, qui sibi subjici² de jure tenebantur, postulans cum
Rog. Wend. magnis promissionibus,³ quatinus ad eos ipsum venire
iv. 137. cupientem fideliter admittere dignarentur.

De transitu beati Francisci.

Hoc etiam anno, iiii^o. nonas Octobris, beatus Fran- 4 Oct.
ciscus in civitate Assisii, de qua ortus est, apud Sanc- Death of
tam Mariam de Porciuncula, ubi etiam Ordinem Fra- St. Francis.
trum Minorum ipse initiaverat, migravit ad Christum.

De morte Falcasii.

Cf. Rog. Eodemque anno Falcasius exul, extorris et judicia- Death of
Wend. liter expulsus ab Anglia, cum contra juramentum Faukes [de
v. 137. suum in curia Romana, profusis multis muneribus, im- Breauté].
petraverat, ut redderetur ei uxor ejus Margareta de
Ripariis, cum terris et possessionibus suis, apud Sanc-
tum Ciriacum, rediens a curia Romana et proponens
Angliam protectus papalibus munimentis reintrare,
vitam flagitiosam infectus veneno, quod in pisce quo-
dam ei dabatur, subito terminavit; ut verificaretur
beati Albani, cui injuriabatur, de jacto lapide terribilis
comminatio.⁴

¹ *dissidium*] *discidium*, MS.² *subjici*] *subici*, MS.³ *promissionibus*] *promissibus*, MS.⁴ See *ante*, p. 205.

A.D. 1226.

*De obitu quorundam episcoporum.*Deaths of
bps. of Ro-
chester and
Norwich.To the
latter
succeeds
Thomas de
Blunville.
20 Dec.

Anno quoque sub eodem defuncti sunt episcopi, Be-
nedictus Rofensis, et Pandulphus Norwicensis. Pan-
dulpho vero successit Thomas de Blunvilla, clericus de
scaccario, procurante Huberto de Burgo justiciario; et
a Stephano, Cantuariensi archiepiscopo, Dominica prox-
ima ante Nativitatem Domini munus consecrationis
suscepit.

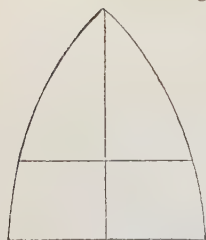
Reg. Wend.
iv. 138.A.D. 1227. *Quomodo rex Anglorum a multis pecuniam multam*

Henry

keeps

Christmas
at Reading.*exegit.*

Anno Domini M^o.CC^o.XX°.VII°, qui est annus regni
ejus xii^{us},¹ rex Anglorum Henricus III. ad Natale
Domini festum celebravit apud Radingum. Et in
eisdem diebus Nataliciis obiit Willelmus, comes Essexiæ,²
in multorum dolorem et lamentationem; adolescens
strenuus, et in donorum largitate profusus. Deinde rex
Londoniam veniens, causatus est cives, quod in suum
præjudicium dederunt Lodowico jam defuncto, in re-
cessu suo ab Anglia, quinque milia marcas argenti;
unde compulsi sunt ipsi cives, consilio cavillatorum et
maxime justiciarii, regi persolvere pecuniam memora-
tam. Cepit præterea ab eis quintamdecimam partem
omnium mobilium suorum et totius substantiæ suæ,
sicut ei prius fuerat ab Anglia tota concessum. De
burgensibus autem Norhamtuniæ cepit de auxilio mille
et ducentas libras, præter quintamdecimam, quam ge-
neraliter rex extorsit ab Anglia. Compulsi sunt viri
religiosi et clerici beneficiati hanc quintamdecimam
dare omnium bonorum suorum, tam rerum ecclesiasti-

Reg. Wend.
iv. 138.Reg. Wend.
iv. 139.He extorts
money
from the
citizens of
London,and from
Northamp-
ton.The clergy
compelled
to pay the
fifteenth
of their
goods.¹ qui . . . xii^{us}.] Added in marg.² In the margin is drawn his shield of arms, reversed, viz., quarterly, or and gules; and below is

written in red, "Obiit Willelmus de Mandevilla, comes Essexiæ, gloria Angliæ."

carum quam laicarum; nec profuit eis appellatio ad A.D. 1227. dominum papam interposita, sed, ordine turbato, archiepiscopi et episcopi, auctoritate papali, per censuram ecclesiasticam, quos laica potestas non potuit, ad solutionem omni destitutos solatio compulerunt.¹

*Quomodo rex fecit cancellare cartas libertatum.*²

Rog.Wend.
iv. 139.

Eodem tempore, mense scilicet Febuario, rex apud Oxoniam, concilio congregato, denunciavit coram omnibus se legitimæ esse ætatis, ut de cetero solutus a custodia, regia negotia ipse principaliter ordinaret. Et sic qui prius tutorem habuit et rectorem Willelmum Marescallum, dum viveret, et postmodum Petrum, Wintoniensem episcopum, collum³ excussit, per consilium Huberti de Burgo justiciarii, de consilio et gubernatione dicti episcopi et suorum, qui regi fuerant prius quasi pædagogi. In eodem itaque concilio idem rex fecit cancellare omnes cartas de⁴ provinciis omnibus regni Angliæ de libertatibus forestæ, postquam jam per biennium in toto regno fuerant usitatæ; hanc occasionem prætendens,⁵ quod cartæ illæ concessæ fuerant, et libertates scriptæ et signatæ, dum ipse erat sub custodia, nec sui corporis aut sigilli aliquam habuerit potestatem; unde viribus carere debuit, quod sine ratione fuerat usurpatum.

Council held at Oxford, where the king declares himself of age.

He cancels the charters of the forest liberties.

Hubertus justiciarius non tantum amittit gratiam, sed odium totius regni incurrit.

Rog.Wend.
iv. 140.

Facta est autem super hiis in concilio ingens murmuratio, et omnes in justiciarium hujus perturbationis

Hubert, the justiciary, becomes

¹ *De burgensibus . . . compulerunt*] Opposite this portion of the text is written in the margin, in red letters, "*dubium*," but the same passage is in W. B. C.

² In B. the first portion of this chapter is marked "*Offendiculum*."

³ *collum*] Interlined, and at first written *excussit se*, as in W. B. C.

⁴ *de*] in, C.

⁵ *prætendens*] protendens, MS. and E.

A.D. 1227. causam refundunt, et auctorem ipsum affirmant. Nam deinceps tanta regi familiaritate conjunctus est, ut omnes regni consiliarios præter ipsum pro nihilo reputaret. Huberti igitur nomen factum est exosum omnibus, et imprecabantur ei omnes, optantes ejusdem mortem et confusionem; et ut regis odium incurreret. et¹ indignationem, cujus lambebat pedum vestigia, fallaciter in regni excidium adulando, procurabant. Tunc² vero denunciatum est³ viris religiosis et aliis, qui suis volebant gaudere libertatibus, ut innovarent cartas suas de novo regis sigillo, scientes quod rex cartas antiquas nullius esse momenti reputabat; pro quarum innovatione, non juxta singulorum facultatem taxatio facta est, sed quicquid justiciarius æstimabat, solvere sunt coacti. Et sic diatim odium omnium et maledictiones in caput suum coacervavit, quæ effectu non caruerunt, sicut sequens historia suo tempore declarabit.

hateful to all.

The clergy are ordered to renew their characters.

*Defuncto papa Honorio, succedit Gregorius.*⁴

Death of pope Honorius III. Gregory IX. succeeds.

18 March.

Eodem anno, defuncto papa Honorio, Gregorius, episcopus Ostiensis, successit, quintodecimo scilicet kalendas Aprilis. De quo Honorio, x^o. die ante mortem ejus, cum mortuus crederetur nec erat, et exhaustus et semivivus populo Romano in res papales debacchanti,⁵ quod.

Reg. Wend. iv. 140.

¹ et] On an erasure.

² Tunc] A new chapter was originally commenced here, with a rubric prefixed; but the rubric has been erased, and the word *procurabant* substituted, which closes the preceding paragraph.

³ est] Interlined.

⁴ In the margin below are drawn, first, a papal mitre and cross reversed, with this inscription in red

letters, "*Obiit Gregorius papa, leo et sanguisuga; leo, feritate; sanguisuga, cupiditate;*" and secondly, another papal mitre and cross, erect, with the words, also in red, "*Creatur Honorius, senex atque mansuetus.*" There is evidently an error here, and the words *Obiit* and *Creatur* should be transposed.

⁵ *debacchanti*] *debacanti*, MS.

fol. 113 a. . viveret per altam fenestram monstraretur, ait quidam A.D. 1227.
 . versificator,

. "O pater Honori, multorum nate dolori,
 . Est tibi dedecori vivere, vade mori."

Nuncii regis reversi sunt, infecto negotio.

Rog.Wend. Per idem tempus, instante scilicet sollempnitate Pas- The king's
 iv. 140. chali, archiepiscopus Eboracensis et episcopus Karleo- envoys
 lensis, cum Philippo de Albineto, nuncii regis Anglorum, return from
 . reversi sunt in Angliam de partibus transmarinis, infecto their un-
 . negotio. Omnes enim magnates regni Franciæ cum rege successful
 errand
 abroad.
 R.Wend. Francorum pacificabantur. Comes insuper Britanniae,
 iv. 141. cujus filiam nuncii petebant regi Anglorum matrimonio
 copulandam, nunciis regis dedit in responsis, quod ipse
 cum rege Francorum pacis foedus composuerat, quod
 nullo modo poterat violare.

Revertitur comes Ricardus de Wasconia.

Rog.Wend. Eodemque tempore, mense videlicet Maio, Ricardus, Earl
 iv. 141. . frater regis, post multos varios¹ labores et² inutiles et Richard
 . expensas, rediit in Angliam; qui ab ipso rege et regni comes back
 to England.
 magnatibus cum honore et gaudio est susceptus.

Henricus fit episcopus Rofensis.

Rog.Wend. Eodemque tempore Henricus de Sanford, Cantuari- Consecra-
 iv. 141. . ensis archidiaconus, ad Rofensem episcopatum canonice tion of
 . electus, a Stephano, Cantuariensi archiepiscopo, conse- Henry de
 cratur. Sanford, bishop of
 Rochester

¹ *varios*] On an erasure.

² *et*] Interlined, and the next *et* should probably be omitted.

A.D. 1227.

Hubertus comes fit Cantia.

5 Feb.

Hubert de
Burgh
created
earl of
Kent.

Quo etiam anno, nonas Februarii, Hubertus, Angliæ Reg. Wend.
justiciarius, gladio accinctus est a rege Cantia comi-
tatus. iv. 141.

De quadam magna regni commotione.

9 July.

Discord
between
the king
and earl
Richard.Many
barons take
the part of
Richard.They de-
mand the
restitution
of the char-
ters of the
forest
liberties.

Tempore quoque sub eodem, vii^o. idus Julii, orta est Reg. Wend.
periculosa nimis¹ discordia inter regem Anglorum et. iv. 141.
fratrem ejus Ricardum, Cornubiæ comitem, pro quodam
manerio, quod rex dederat Waleranno Theutonico, tunc
castellano Berchamstudia, ad Cornubiæ pertinens comi-
tatum. Quæ discordia in tantum excrevit, ut parti.
comitis adhærent magnates plurimi² commoti non me- R. Wend.
diocriter, et convenientes³ apud Stanford cum equis et iv. 143.
armis, Ranulphus, comes Cestrensis, comes Willelmus
Marescallus, comes Ricardus, frater regis, comes Glo-
vernia Gilebertus, comes Warannia Willelmus, comes
Herefordia Henricus, comes de Ferrariis Willelmus,
comes Warewicensis Willelmus, cum baronibus multis
et ingenti multitudine armatorum, significantes regi
cum minis ampulosis, ut injuriam fratri suo illatam,
confestim emendaret. Cujus rei culpam justiciario im-
ponunt. Addiderunt insuper, ut cartas, quas nuper.
consilio⁴ ejusdem justiciarii apud Oxoniam ex abrupto⁵.
cancellaverat, de libertatibus forestæ, sibi absque dila-
tatione restituat sigillatas; sin autem, ipsi discurrentibus
gladiis compellerent, ut sibi super hiis [satisfaceret]⁶
competenter. Rex igitur, qui fratrem merito dilexit,

¹ *periculosa nimis*] On an erasure.² *magnates plurimi*] Added in
marg.³ *convenientes*] We should read
convenerunt, as in W. B. C., or else,
instead of *significantes* below, read
significaverunt.⁴ *consilio*] On an erasure, and re-
peated in marg.⁵ *ex abrupto*] Added partly in the
margin and partly on an erasure.⁶ *satisfaceret*] Supplied from W.
B. C.

.cupiens eundem præ omnibus ditare simul et pacificare,¹ A.D. 1227.
 .dedit ei totam dotem matris suæ, addens ei terras Henry
 .omnes, quæ ad jus comitis Britanniæ pertinebant in gives earl
 .Anglia, cum terris etiam omnibus, quæ fuerant comitis Richard his
 .Bononiæ nuper defuncti. Et exinde accrevit honor et mother's
 .magnificentia² comitis Ricardi, qui illam et multas dowry, and
 .alias exortas in Anglia sedavit perturbationes.³ other lands.

Et tunc facta est magna motio in opus Crucis.

Rog. Wend. Eodem anno, in fine mensis Junii, facta est motio Great stir
 iv. 144. magna in opus Crucis per universam Christianitatem made in
 .crucesignatorum; quæ adeo fuit numerosa, ut ex solo aid of the
 .Anglorum regno plus quam xl^a.⁴ milia proborum homi- crusade.
 .num, præter senes et mulieres, profecti referantur. Per A Crucifix
 .idem tempus, ad prædicationem magistri Oliveri in appears in
 .Alemannia, apparuit omni populo Crucifixus in aere the sky, in
 .manifeste; unde literæ sigillatæ plurium prælatorum Germany.
 .sigillis missæ fuerunt universitati Parisiæ, et in pro-
 .patulo perlectæ.

*Wintoniensis et Exoniensis episcopi iter arripiunt
 Jerosolimitanum.*

Rog. Wend. Diebus sub eisdem, inter alios cruce-signatos qui de The bps. of
 iv. 145. regno Angliæ exierunt in opus Crucifixi, iter arripiunt Winchester
 .viri venerabiles Petrus Wintoniensis et Willelmus Exo- and Exeter
 .niensis episcopi. Qui peregrinationis votum fere per go to the
 .Holy Land.

¹ *hiis . . . pacificare*] Written on a slip of vellum pasted down over two lines of the original text, now nearly erased, but of which these words may still be read: "*hiis satisfaceret competenter. Rex igitur, qui fratrem*"

² *magnificentia*] *magnificentia*, MS.

³ *Et exinde . . . perturbationes*] Written on an erasure, as are also the first two words of the rubric following. The whole of this chapter is directed in the margin to be omitted, by the word "*vacat*," written in red.

⁴ *xl^a.*] lx., B. C.

A.D. 1227. sequens quinquennium, ad salutem multorum et honorem, præcipue omnium Anglorum, laudabiliter com-
pleverunt.

*Qualiter negotium Crucis per imperatorem fuerit
impeditum.*

The pro-
gress of the
crusade is
impeded by
the empe-
ror. Romanorum autem imperator F[redericus], qui cum Cf. Rog.
aliis cruce signatis sub pœna excommunicationis in Wend.
præscripto passagio transfretari debuerat, fingens se. iv. 148-9.
ægotum, noluit suæ peregrinationis vota, prout certis-
sime sperabatur, persolvere; unde plusquam xla. milia.
virorum fortium et armatorum spe frustrati redierunt,
et multo plures perierunt. Unde, Deo irato, multipli-
catæ sunt ei ab illa hora tribulationes et angustiae,
papæ et multorum odium, tam regum et magnatum.
quam prælatorum; iraque generavit¹ odium et infes-
tationes, sicut sequens sermo suo tempore declarabit.

Crebrescunt miracula per merita sancti Francisci.

Increase of
the Orders
of St. Fran-
cis and St.
Dominic. Crebrescentibus per idem tempus miraculis per merita
beatorum Francisci et Dominici, Ordo eorundem cœpit.
inopinabiliter florere, et felix incrementum suscipere,²
non tantum in partibus transmarinis, immo etiam in
regno Anglorum, ita ut in ædificiis et congregationibus
jam famosis cœnobiis æquiparari censerentur. Fratres
autem regulæ beati Francisci intendentes, se Fratres
Minores appellari fecerunt; intendentes autem regulæ
beati Dominici, quæ³ regulæ beati Augustini concordat,
Fratres Prædicatores vel Jacobinos, a domo Sancti
Jacobi, quæ Parisius est, ubi prius citra montes reci-
piebantur,⁴ sese nuncupabant. Tam hii tamen quam
alii officio prædicationis, studii et eruditionis strenue.

¹ que generavit] Added in marg.

² suscipere] suscepere, MS.

³ quæ] qui, MS.

⁴ a domo . . . recipiebantur] Added
in marg.

.intenderunt, et ad eorum Ordinem nobiles, clerici et A.D. 1227.
 .etiam prælati cœperunt convolare. Multi autem ex eis
 .ad regimen nobilium ecclesiarum cathedralium rite
 .electi, fructum in ecclesia Dei verbo et opere multi-
 .plicantes, feliciter floruerunt. Quorum primordia et
 .regulæ in libris eorundem¹ plenius conscribuntur.

*R[obertus] fit episcopus Saresbiriensis.*²

. Eodem quoque anno magister Robertus de Bing- Robert de
 .ham, ex canonico Saresbiriensi fit episcopus ejusdem Bingham
 .ecclesiæ.³ made bp. of
 Salisbury.

fol. 113 b. *De quibusdam novis institutionibus regis H[en-
 ric] III.*

Rog. Wend. Anno Domini M^o.CC^o.XXVIII°, qui est annus regni A.D. 1228.
 iv. 155. regis Henrici III. tertius decimus, idem⁴ rex Anglorum Henry
 H[enricus] III. festum Dominicæ Nativitatis apud keeps
 Eboracum sollempniter celebravit. Et protinus inde Christmas
 recedens, versus Londonias properavit, in quo itinere at York.
 mensuras bladi, vini et cervisiæ⁵ falsitatis arguens, He reforms
 quasdam confregit aut combussit, et vasa substituens the mea-
 capaciora, panem majoris ponderis fieri, et hujus sures of
 statuti contemptores poena gravi pecuniaria multari, wheat,
 præcepit. wine and
 ale.

¹ *libris eorundem*] On an erasure.
 The rules of the Order are given at
 length in B. C. (ed. Wats, p. 342.)

² In the margin is drawn a small
 crosier.

³ This entry (which is also in B.
 C. E.) is erroneous; for Robert de

Bingham was not elected bishop of
 Salisbury till July 1228. Fasti, ii.
 595. See next page.

⁴ *qui . . . idem*] Added in marg.

⁵ *cervisiæ*] In the margin is writ-
 ten *vel celiæ*, which is the reading
 of W. I.

A.D. 1228. *De translatione Ricardi, Saresbiriensis episcopi, ad Dunelmum.*¹

Translation of Richard, bp. of Salisbury, to Durham. Eodem anno, cassata Romæ electione magistri Willelmi Scoti, Dunelmensis electi, Ricardus, Saresbiriensis episcopus, ad eundem episcopatum postulatur et transferatur. Post cujus translationem canonici Saresbirienses elegerunt magistrum Robertum de Binham² in episcopum, ut præactum est. Quo utique anno decisa est contentio inter monachos Coventrenses et canonicos Lichfeldenses, super episcopo eligendo, Romæ per sententiam diffinitivam, ita scilicet, ut deinceps episcopos alternatim eligant, monachi primum, et canonici, eo defuncto, alterum; hoc tamen observato, ut prior Coventrensis in electione primam semper habeat vocem. In qua sententia videtur plurimum juri monachorum fuisse derogatum, qui eatenus semper pontifices elegerant absque consensu canonicorum.

Rog.Wend.
iv. 156.

Decision given as to the right of election of the bishop. Eodem anno, cassata Romæ electione magistri Willelmi Scoti, Dunelmensis electi, Ricardus, Saresbiriensis episcopus, ad eundem episcopatum postulatur et transferatur. Post cujus translationem canonici Saresbirienses elegerunt magistrum Robertum de Binham² in episcopum, ut præactum est. Quo utique anno decisa est contentio inter monachos Coventrenses et canonicos Lichfeldenses, super episcopo eligendo, Romæ per sententiam diffinitivam, ita scilicet, ut deinceps episcopos alternatim eligant, monachi primum, et canonici, eo defuncto, alterum; hoc tamen observato, ut prior Coventrensis in electione primam semper habeat vocem. In qua sententia videtur plurimum juri monachorum fuisse derogatum, qui eatenus semper pontifices elegerant absque consensu canonicorum.

Rog.Wend.
iv. 157.

De sententia in imperatorem F[rethericum] lata.

Excommunication of the emperor Frederick. Circa dies illos papa Gregorius, cum imperatoris contumaciam, simul et Crucifixi contemptum, impunitum diutius distulisset ac dissimulasset,³ tandem, ne canis videretur latrare non valens, de consilio fratrum cardinalium suorum ipsum imperatorem excommunicavit, et latam sententiam per literas apostolicas in diversis mundi partibus publicari præcepit. Inter ceteros autem hujus sententiæ publicatores, Stephano, Cantuariensi archiepiscopo, scripsit in hæc verba, "Gregorius, episcopus," etc. quæ sequuntur.⁴ Imperator autem F[re-

Rog.Wend.
iv. 157.

Rog.Wend.
iv. 165.

¹ In the margin are drawn two mitres joined together, with the head of a crosier above them.

² Binham] Corrected Bingham in marg.

³ ac dissimulasset] Added in marg.

⁴ sequuntur] sequuntur, MS. This word and the preceding one are on an erasure. The letter is in Wendover, iv. 157-165, and in B. C., dat. "Laterani, pont. anno ii."

thericus], sicut papa per literas suas in omnibus Chris- A.D. 1228.
 tianorum finibus latam fecerat sententiam publicari,
 ita dictus imperator scripsit universis regibus et prin-
 cipibus Christianis, conquerens sententiam in eum *Nota recal-*
 fuisse latam injuriose. In conclusione autem hoc ad- *citrant's*
 Rog. Wend. jecit, exhortans omnes orbis principes, ut contra in- *verba.*
 iv. 166. comparabilem Romanæ curiæ avaritiam et iniquitatem
 sese prospiciant. Quia "Tunc" saltem "sua res agitur,
 paries cum proximus ardet."¹ Ex hac itaque impera- The empe-
 tor perturbatione commotus, excitavit contra dominum *ror adopts*
 papam et Romanæ ecclesiæ patrimonium seditionem *hostile*
 gravissimam, invadens ejus civitates et occupans cas- *measures*
 tella, sicut idem papa literatorie Romano, Francorum *against the*
 legato, sic significavit, "Gregorius, episcopus," etc.² *pope.*
 Et sic de die in diem utrobique suscitata sunt scan-
 dala cum incommodo³ multiformi.⁴

*Quomodo populus Romanus excitavit seditionem
 contra dominum papam.*

Rog. Wend. Per idem tempus populus Romanus in papam Gre- Sedition of
 iv. 169. gorium, machinante imperatore F[r]ethrico], seditionem *the people*
 excitavit; et in sollemnitate Paschali illum ejecerunt *of Rome,*
 ab urbe, insequentes eum usque Viterbium; ubi etiam *and flight*
 ipsum fortiter invadentes, eundem usque Perusium⁵ *of the pope.*
 fugaverunt. Papa autem, aliud vindictæ genus non
 habens,⁶ persecutores suos excommunicationis senten-
 tia, quod et ipsi cum cachinno contempserunt, inno-
 davit.

¹ From Horat. Epp., lib. i. ii. 69.

² In Wend. iv. 166-169, and B. C.,
 dated "non. Aug. [5 Aug.], pont.
 anno ii."

³ *incommodo*] *incomodo*, MS.

⁴ *Et sic . . . multiformi*] On an
 erasure.

⁵ *Perusium*] *Perisium*, MS.

⁶ *habens*] *habentes*, MS.

A.D. 1228. *Fit motio magna super comitem Tholosanum.*

Expedition against the count of Toulouse ; and defeat of the French. Eodem tempore rex Francorum misit in Provinciam, super comitem Tholosanum, expeditionem non modicam, tam de suis stipendiariis quam cruce signatis militibus, ut dictum comitem debellarent et expugnatum¹ a suis finibus propulsarent. Franci vero a comite præmunito in insidiis præoccupati² capti sunt, videlicet milites quingenti, et multo plures interfecti. Servientes vero, qui vel capti vel interfecti fuerant, ad duo milia computantur ; quos nudos turpiter fecit manibus, pedibus, oculis, auribus, labiis, nasis mutilatos, ad propria remeare, et miserabile spectaculum intuitibus ostentare.

Rog. Wend.
iv. 169.

Cf. Rog.
Wend.
iv. 170.

*De obitu Stephani, Cantuariensis archiepiscopi.*³

Death of Stephen, abp. of Canterbury. 9 July. Walter de Eynesham elected in his place, but rejected by the king. Anno quoque sub eodem Stephanus, Cantuariensis archiepiscopus, prælatorum inter omnes occidentales merito celeberrimus, apud Slindonam, manerium suum, vii^o. idus⁴ Julii diem clausit extremum, et Cantuariæ est⁵ sepultus. Monachi autem Cantuarienses, impetrata a rege licentia, elegerunt Walterum de Heineshame,⁶ monachum de gremio ecclesiæ suæ ; quem cum monachi regi præsentassent, ipse post diutinam deliberationem, eundem electum certis objectionibus refutavit.⁷

Rog. Wend.
iv. 170.

¹ *expugnatum*] expugnatum, MS.

² *præoccupati*] preoccupied, MS.

³ In the margin are drawn a mitre and archiepiscopal cross, reversed.

⁴ *vii^o. idus*] So also B. C. I., but *viii^o. idus*, W. After *sepultus*, in W. B. C. I., is added "pridie nonas ejusdem" [6 July]. There is evi-

dently some error, and we should probably read *pridie nonas* for the date of his decease, and *vii^o. idus Julii* for that of his burial.

⁵ *est*] Interlined.

⁶ *Heineshame*] Hemeshame, MS. and B. C. ; Eynesham, E.

⁷ *refutavit*] recusavit, W. I.

Quomodo imperator F[rethericus] in Terram Sanctam A.D. 1228. veniens, negotium Crucis promoverit.

- R. Wend. . Eodem quoque anno imperator F[rethericus], non The empe-
iv. 174. . sustinens amplius hominum propter desidiam suam in- the Holy
sultationes, mare Mediterraneum¹ ingressus, ut Domino Land.
votum peregrinationis persolveret, in vigilia [Nativi- 7 Sept.
tatis]² beatæ Mariæ apud Achon applicuit. Quem His recep-
clerus et populus cum magno honore, ut decuit, et³ tion there.
cum processione sollempni applicantem reverenter ex-
cepit. Verumtamen, quia eum noverant fuisse excom-
municatum, non ei communicaverunt in osculo nec
in mensa, sed eidem consuluerunt omnes, ut domino
papæ satisfaciens, rediret ad ecclesiæ unitatem. Quod
imperator moleste ferens, gravem de summo pontifice
coram omnibus reposuit querimoniam,⁴ quod scilicet in
eum injustam tulerat sententiam; excusans se, quod
nullo modo præ infirmitate poterat antea advenisse.
Rog. Wend. Soldanus autem Babiloniæ, cum ejus adventum in Si- The Soldan
iv. 175. . riam cognovisset,⁵ misit ei xenia multa et pretiosa in sends him
auro et argento, et olosericis et gemmis, et bestiis mi- presents.
rabilibus, quas occidens non vidit aut cognovit.⁶ Sed
hæc omnia magis reddiderunt imperatorem suspectum,
quam amicum ecclesiæ fidelem et constantem. Ma-
fol. 114 a. . ligni tamen animi est in dubiis sinistre interpretari.

De prospero progressu Christiani exercitus.

- Rog. Wend. . Invenit autem imperator, tempore quo Achon appli- Progress
iv. 175. . cuit, principes et rectores exercitus populi Christiani, of the
ducem de Lemburgo,⁷ patriarcham Jerosolimitanum, Christian
army.

¹ *Mediterraneum*] Mediteraneum,
MS.

² *Nativitatis*] Supplied from W.

B. C.

³ *et*] Interlined.

⁴ *querimoniam*] Added in marg.

⁵ *cognovisset*] cognovisset, MS.

⁶ *cognovit*] cognovit, MS.

⁷ *Lemburgo*] Lemburc, E.

A.D. 1228. archiepiscopos Nazarensem, Cæsariensem et Narbonensem; episcopos vero Angliæ, Wintoniensem et Exoniensem; Magistros Hospitalis et Theutonicorum, qui præerant octingentis militibus peregrinis, et pedibus quasi decem milibus de diversis mundi partibus congregatis. Qui omnes pari devotione ducti, Cæsaream et quædam castra¹ communierant, ita quod nihil defuit eis, nisi ut Jopen restaurarent, et sic in sanctam tenderent civitatem. Imperator itaque, cum statum Terræ Sanctæ cognovisset,² approbavit³ plurimum peregrinorum propositum; et, præparatis omnibus ad progrediendum necessariis, processerunt feliciter, prævio imperatore, et xvii^o. kalendas Decembris apud Jopen prospere pervenerunt. Sed quoniam unusquisque de exercitu necessaria victus ad dies plurimos sibi et equitaturis suis cum summariis per terram portare nequiverant, et specialiter propter hoc in portu Achonensi naves pararentur, quæ victualium copiam exercitui deferre debebant, cum onustæ velificarent, repente suborta tempestate, per vii. dies continuos peregrinis victualia fuerant interdicta. Erat autem tunc timor inter multos, ne iratus populum suum delere vellet Deus⁴ de superficie terræ; sed ineffabilis clementia Dei, quæ neminem temptari permittit ultra quam sustinere potest, tandem clamoribus lacrimosis fidelium excitatus, imperavit ventis et mari, et facta est tranquillitas magna. Et continuo, ducente Domino, venit apud Jopen innumera navium multitudo, cum ingenti copia frumenti, hordei,⁵ vini, et omni genere victualium, ita quod indeficiens abundantia⁶ fuit semper in exercitu, usque ad perfectam reædificationem castri memorati. In qua episcopus Wintoniensis nulli fuit secundus.

15 Nov.
They
arrive at
Joppa.

Want of
provisions.

The fleet
brings
supplies
to them.

Rog. Wend.
iv. 176.

¹ *castra*] Interlined.

² *cognovisset*] *congnovisset*, MS.

³ *approbavit*] *approbavit*, MS.

⁴ *Deus*] Interlined.

⁵ *hordei*] *ordei*, MS.

⁶ *abundantia*] *habundantia*, MS.

Floruit fama de Joseph, qui viderat Christum.

A.D. 1228.

Cf. Rog. . Eodemque tempore floruit fama longe lateque dis-
Wend. iv. . persa de Joseph Cartaphila, quem Ananias baptizavit,
176-178. . et qui vidit Christum crucifigendum.

Reports
respecting
Joseph
Cartaphila
[the Wan-
dering
Jew].

Magister Roger Niger successit Eustachio in episcopatu Londoniensi.¹

Rog. Wend. . Eodem anno Eustachius, Londoniensis episcopus, diem
iv. 178. . clausit extremum. In cujus loco canonici² elegerunt
magistrum Rogerum, cognomento Nigrum, theologum
peritum, virum sanctum et per omnia laudabilem, re-
ligionis amatorem ac religiosorum defensorem, omni
genere superbiæ carentem, canonicum ejusdem ecclesiæ;
quem dominus rex sibi præsentatum gratanter sus-
cepit.

Death of
Eustace,
bp. of Lon-
don.
Roger
Niger suc-
ceeds.

Obiit Elyensis episcopus Gaufridus.³

Rog. Wend. . Tempore quoque sub eodem obiit Gaufridus, epi-
iv. 179. . scopus Elyensis, mense Decembris, et sepultus est in
ecclesia sua cathedrali, sicut et Eustachius supradictus
in sua, pridie idus ejusdem mensis.⁴ Monachi autem
elegerunt Hugonem, Sancti Edmundi abbatem, virum
idoneum, honestatis et religionis specialem amatorem;
qui licet in episcopum translatus, monachi tamen nun-
quam mores et habitum transmutavit.

Death of
Geoffrey,
bp. of Ely.
12 Dec.
Hugh,
abbat of St.
Edmund's,
is elected
in his
place.

¹ In the margin are drawn a mitre and crosier reversed, and another mitre and crosier erect.

² canonici] canonici, MS.

³ A mitre reversed is again drawn,

and a crosier; but the latter is erect.

⁴ According to other authorities, he died 17 Dec., and was buried on the 27th. Fasti, i. 328.

*Quomodo magnates transmarini regem Anglorum
sollicitarunt, ut transfretaret.*

A.D. 1229. Anno Domini M^o.CC^o.XXIX°, qui est annus regni regis . R. Wend.
Henry keeps Christmas at Oxford. Henrici III. quartus decimus, idem¹ rex Anglorum Hen- . iv. 179.
The king is invited by the nobles of his foreign territories to come over to them. ricus ad Natale Domini tenuit curiam suam apud Oxoniam, præsentibus magnatibus regni quamplurimis. .
Ubi venit ad ipsum archiepiscopus Burdegalensis, missus a magnatibus Wasconiae, Aquitannie, et Pictaviæ, qui a rege cum honore susceptus, dies cum illo Natalicios celebravit. Venerunt etiam et alii nuncii sollempnes de Normannia, quorum omnium unum erat negotium, ut videlicet ex parte magnatum regionum prædictarum regem studiose sollicitarent, quatinus ad partes illas venire in propria persona dignaretur; denunciantes ei indubitanter, quod universi ad eum cum equis venirent et armis et populo toto regionis, atque cum illo immutabiliter starent usque ad capitum expositiones, ut revocare posset jura sua amissa et hereditates dissipatas. Indignum quidem ipsis videbatur, colla sua muliebri dominio supposuisse, et dominæ Blanchiæ, quæ ipsos secus quam deceret pertractavit, inclinare. .

Pusillanime consilium justiciarii.

Hubert de Burgh advises him to postpone the matter. Rex autem, qui adhuc nimia erat cereus² simplicitate Rog. Wend.
et tener ætate, a justiciario suo H[uberto], quem uni- . iv. 179.
cum habuit magistrum et consiliarium, consilium quærens, nihil aliud accepit, nisi ut negotium differret, donec firmius certificaretur et hora felicior arrideret. Nuncii vero, aliud non habentes in responsis, dolentes et sine³ spe respirationis ad propria remearunt. .

¹ qui . . . idem] Added in marg.
² cereus] In W. B. C., perplexus. |

³ dolentes et sine] On an erasure.

*Quomodo papa Gregorius bellum movit contra impe- A.D. 1229.
ratorem.*

Rog. Wend. . Circa dies istos papa Gregorius nimis moleste ferens, Pope
iv. 182. . quod Romanorum imperator F[rethericus], spreto papali Gregory
consilio, excommunicatus et rebellis ad Terram Sanctam raises
transierat, de illius pœnitentia ac satisfactione, ut red- forces and
iret ad ecclesiæ unitatem, cœpit non mediocriter de- makes war
sperare. Decevit igitur eum, quem contumacem vidit on the em-
et rebellem, ab imperiali culmine præcipitare, et alium peror.
quemlibet, filium scilicet pacis et obedientiæ, loco illius
subrogare. Fomentum insuper odii ministravit, quod
idem imperator quosdam domini papæ consanguineos
infestaverat, et quasdam mulieres, ipsi domino papæ
consanguinitate propinquas, suis nobilibus indignas¹
censuit matrimonio copulari, et earum nuptias impedi-
vit. Præterea doluit ac formidavit papa, quoniam si
quid magnificum in Terra Sancta consummaretur ne-
gotium, totum ei, quem jam scismaticum² reputavit et
fol. 114 b. . rebellem, et non ecclesiæ Romanæ ascriberetur. Con-
stituit igitur principem militiæ suæ Johannem de John de
Bresne, quandoque regem Jerosolimorum. Et collegit in Breisne is
diversis mundi partibus infinitam pecuniam stipendiariis appointed
distribuendam, deditque multis provincias, urbes et cas- their
tella de imperio, quæ nondum adquisierat. Invasit leader.
igitur dictus Johannes, et alii ecclesiæ Romanæ prin-
cipes et vassalli, et de regno Francorum vocati stipen-
diarii, et de aliis conterminis regionibus, quibus omnibus
idem J[ohannes] præfuit, urbes et castra de imperio, et
multa occupavit. Habebat etiam quasdam legati dig-
nitates, ut in utroque gladio terribilius in obvios ful-
minaret. Huic etiam Johanni associabatur quidam
frater domini papæ, qui etsi non militia et strenui-
tate,³ thesauro tamen⁴ papali abundanter⁵ instauraba-

¹ *indignas*] *indignas*, MS.

² *scismaticum*] *cismaticum*, MS.

³ *militia et strenuitate*] At first

written *milia*, but corr. in marg.,
and *et strenuitate* added.

⁴ *tamen*] Interlined.

⁵ *abundanter*] *habundanter*, MS.

A.D. 1229. tur. Sed hæc omnia imperatori, Deo in Terra Sancta. jam¹ potenter militanti, quantocius nunciabantur.

De discordia orta inter scolares et cives Parisius.

28 Feb. Eodemque anno, feria secunda et tertia ante Cineres, quarrel between the scholars of the University of Paris and some of the inhabitants of St. Marcel. quibus diebus solent clerici Parisienses² scolares ludis vacare, exierunt quidam clerici ab urbe Parisiacensi. versus Sanctum Marcellum propter aeris commoditatem,³ ut ludis ibidem intenderent consuetis. Quibus se immiscentes quidam caupones, clericos vulnerarunt; at læsi vulnera pro vulneribus, alapas pro alapis, ictus⁴ pro ictibus, cum usuris reddiderunt. Prior igitur Sancti Marcelli, de læsione hominum suorum iratus, querimoniam coram Romano legato et episcopo Parisiacensi gravem super hoc reposuit. Qui simul ad reginam B[lanchiam], cui tunc tota regni dispositio commissa fuerat, properantes, rogabant eam instantius, ut talem injuriam præciperet vindicari. At illa muliebri impetu agitata, præpositis et quibusdam ruptariis ilico dedit in mandatis, ut sub omni celeritate armati, hujus violentiæ auctores punirent. Illi autem ad etiam pejora proni, urbem ingressi invenerunt extra urbis mœnia clericos multos ludis adhuc intendentes, qui in violentia præfata nullam penitus culpam habuerunt. Illi enim Flandrenses, quos Picardos vulgus appellat, culpabiles extiterunt. Satellites autem sontes ab insontibus non discernentes, irruerunt in omnes illos, et etiam in urbe degentes, et armati in inermes et incautos sævi- entes, multos occiderunt, vulneraverunt, spoliaverunt et in Sequanam submerserunt. Hujus autem transgressionis enormitas cum ad aures magistrorum Universitatis pervenisset, suspensis lectionibus et disputationibus, convenerunt omnes in præsentia reginæ et legati, instanter postulantes de tanta injuria sibi justitiam exhiberi. Sed cum legatus nimis pronus et reginæ favo-

Queen Blanche orders the authors of the tumult to be punished.

The lectures of the University are suspended, and the masters disperse.

¹ jam] On an erasure.

² Parisienses] Parienses, MS.

³ commoditatem] comoditatem, MS.

⁴ ictus] itus, MS.

.rabilis nollet eam contristari, ejus præcepto hoc factum A.D. 1229.
 .fuerat, facta est Universitatis discessio, ita quod nec
 .unus de famosis magistris in civitate remaneret. Pars
 .autem maxima scoliarum Andegavim elegit, ut ibi sco-
 .larium universitas studeret liberius.¹

*Quomodo nuncii instabant Romæ, ad dejectionem
 electi Cantuariensis.*

Rog.Wend. Diebus autem sub eisdem, instante die Cinerum, qui Proceed-
 iv. 184. .electo Cantuariensi et nunciis regis Anglorum, improbe ings of
 .electo adversantibus, fuerat præfixus, ut quid de jure the king's
 .foret a papa diffiniendum inter partes, procuratores envoys at
 .dicti regis, videlicet, magister Alexander de Stavenesbi,² Rome.
 .et magister Henricus de Sanford, et magister Johannes
 .de Hotuna,³ dominum papam et cardinales omnes assi-
 .duis petitionibus convenerunt super desiderio regis ad-
 .implendo, scilicet de cassatione Walteri monachi, electi
 .Cantuariensis, et promotione magistri Ricardi. Et cum
 .ipsos duos et inexorabiles invenissent, et a desiderio
 .suo et regis defraudari metuissent, habito tractatu
 .detestabili super præmissis, promiserunt domino papæ,
 .ex parte regis Anglorum, ab universo regno Angliæ et
 .Hiberniæ decimationem omnium rerum mobilium ad
 .guerram suam contra imperatorem sustinendam, ut eos
 .in regis proposito et desiderio exaudiret.⁴ Dixerat

¹ On the lower margin, in refer-
 ence to this event, are written two
 epigrams (both of which, with varia-
 tions, are inserted in the text of B. C.)

¶ "Parisius { Clere, tremisco¹ metu, quia
 Univer- { vis dimittere² me tu;
 sitati. { Defluo jam³ fletu, mea
 { [dampua]⁴ fleo, [tua]⁴
 { fle tu."
 ¶ "Quidam { Heu! morimur strati, cæsi,⁵
 Bedel- { vincti,⁶ spoliati;
 lus. { Mentula legati nos facit
 { ista pati."

¹ tremisco, B. C.

² contempnere, B. C.

³ Perfundor, B. C.

⁴ Supplied from B. C.

⁵ vincti, B. C.

⁶ mersi, B. C.

² Stavenesbi] Stannesbi, C.; Sta-
 venebi, E.

³ Hotuna] Houtune, E. In the
 margin is added a note (but after-
 wards erased, so as not to be read-
 able without the aid of a chemical
 agent) in reference to these three per-
 sons: "Episcopus Cestrensis, episco-
 pus Rofensis, archidiaconus Bede-
 forde."

⁴ exaudiret] Here also some words
 have been added in the margin, but
 subsequently erased, and quite ille-
 gible.

A.D. 1229. enim ipsis rex ante recessum eorum, ut nullo [modo]¹. redirent frustrati a suo desiderio, nec abhorrent pe-
cuniæ etiam infinitæ effusionem; unde illam præsump-
serunt, sine regis speciali assensu, super humeros suos.
concessionem. At dominus papa, qui rebellem impera-
torem super omnia sitienter cupiebat dejicere,² tantis
promissionibus exhilaratus, trahitur³ ad consensum.⁴

*De cassatione Walteri monachi, electi Cantuariensis.*⁵

The pope
cancels the
election of
Walter, as
abp. of Can-
terbury.

Cassavit igitur dominus papa electionem de Waltero, Cf. Rog.
monacho Cantuariensi, factam, asserens ipsum tantæ . Wend.
dignitati insufficientem esse prorsus et indignum. Im- . iv. 184-5.
posuitque ei, quod ad plures articulos interrogatus⁶ et .
examinatus, male respondisset.

*De promotione Ricardi, Cantuariensis archiepiscopi.*⁷

Richard,
chancellor
of Lincoln,
is proposed
as abp. and
approved.

Cassata igitur in hunc modum electione præfata, Rog. Wend.
procuratores regis Angliæ et⁸ episcoporum Cantuarien- . iv. 185.
sis ecclesiæ suffraganeorum literas de rato eorundem,
tam regis quam episcoporum, in domini papæ præsentia Rog. Wend.
exhibentes, proposuerunt de magistro Ricardo, Lincol- . iv. 186.
niensis ecclesiæ cancellario, quod esset vir eminentis
vitæ et scientiæ, ecclesiæque et regno fructuosus. Com-
mendantes⁹ igitur ipsius non mediocriter personam,
dominum papam cum cardinalibus suis trahunt ad con-

¹ modo] Supplied from E.

² dejicere] deicere, MS.

³ trahitur] After this word is added *proh dolor!* in the margin.

⁴ et cum ipsos . . . ad consensum]

The whole of this has been marked in the margin "*Offendiculum*" and "*vacat*," in red letters; but this warning has afterwards been partly erased. In B. C. the text is similar, but not so full.

⁵ In the margin is drawn a mitre falling down, and an archiepiscopal cross reversed.

⁶ interrogatus] interrogatus, MS.

⁷ A mitre and archiepiscopal cross are drawn in the margin.

⁸ et] in, MS. and B. C.

⁹ Commendantes] Comendantes, MS.

sensum. Sicque, memorato Ricardo non electo ad archiepiscopatum sed dato,¹ dominus papa suffraganeis Cantuariensis ecclesiæ scripsit in hunc modum: "Gregorius episcopus," etc. quæ sequuntur² consequenter.³

. *Quomodo Terra Sancta restituta sit imperatori*
 . *Fretherico in pace.*

. Anno quoque sub eodem, cum audisset imperator Frethericus, quod dominus papa terram suam jam pro magna parte occupaverat, et a⁴ toto subjecto sibi imperio ipsum summo desiderio curavit præcipitare, a profundo pectoris trahens suspiria, cœpit districtius cogitare qualiter tot malis posset potenter ac prudenter obviare. Significavit igitur Soldano Babiloniæ, quod si idem Soldanus sese humiliaret, adeo ut Terram totam Sanctam Christianis pacifice restitueret, posset sic sui soldanatus confusionem, quæ in proximo imminebat,⁵ evitare. Quod cum audisset Soldanus, lætus huic mandato consensit.

Jocundus eventus.

Rog.Wend. Eodem igitur tempore Dominus noster Jhesus Christus, oppressorum consolator, civitatem sanctam Jerusalem et terram totam, quam idem Dominus proprio sanguine consecravit, [generaliter]⁶ populo Christiano, specialiter

The Holy Land is restored.

Rog.Wend. vero imperatori restituit Fretherico. Erat enim in diebus illis Soldanus Babiloniæ domesticis undique præliis tam graviter oppressus, quod, ne minus sufficeret ad plura, coactus est cum imperatore mediantibus treugis componere decennialibus, ac Terram Sanctam populo, sine sanguinis effusione, reddere Christiano. Sed hujus

¹ dato] After this word is a mark of *caret*, and a word has been erased in marg.

² sequuntur] sequuntur, MS.

³ quæ . . . consequenter] On an

erasure. The letter is in Wendover, iv. 186-188, and in B.C.

⁴ a] Interlined.

⁵ imminebat] iminebat, MS.

⁶ generaliter] Supplied from W.B.C.

A.D. 1229. gratiæ beneficium divinæ, ut legenti clarius illucescat,
 Letter of ejusdem imperatoris literas legat auro bullatas, quas regi
 the em- Angliæ Henrico III. duxit in hæc verba transmittendas :
 peror to king Henry "Frethericus, Dei gratia Romanorum imperator,"¹ etc.

Nota Fretherici factum, de reconciliatione Jerusalem.

The Christian army enters Jerusalem. Ingressus est igitur sanctam civitatem Jerusalem Rog. Wend. iv. 197.
 Mass not celebrated within the city, on account of the excommunication of the emperor. exercitus Christianus, et patriarcha cum episcopis suis suffraganeis mundificavit templum Domini et ecclesiam Sancti Sepulchri, cum aliis ecclesiis sanctis et locis venerabilibus civitatis; abluentes pavementum et parietes aqua benedicta, et agentes processiones in hymnis² et canticis, reconciliaverunt Deo loca universa, diuturnis infidelium sordibus profanata. Verum quamdiu imperator, qui excommunicatus fuerat, intra urbis mœnia moram fecit, nullus prælatus eidem³ missam celebrare præsumpsit. Magister tamen Walterus, frater quidam de Ordine Prædicatorum, Anglicus natione, vir literatus. et discretus, qui a domino papa officium prædicationis in exercitu Christi susceperat, celebravit divina in ecclesiis suburbanis, unde fidelium corda ad devotionem excitavit et ad obsequium Christi animavit. Intenditur igitur ad reædificationem civitatis, eratque tanta inter Christianos exultatio, ut viderentur terrenis cœlestia commisceri.

*De superbia et invidia Templariorum et Hospitalariorum in hoc casu.*⁴

The emperor proposes Hiis autem, Deo dispensante, ordinatis, imperator, ut vestigia Christi plenius adoraret, disponit pedes.

¹ This letter is in Wend., iv. 189–193, and in B. C., dated at Jerusalem, 17 March, 1229.

² *hymnis*] *himnis*, MS.

³ *eidem*] So also C.; in *ea*, W. In B. these words have been erased.

⁴ This and the following chapter are marked with red letters in the margin thus, "*Vacat, quia offendiculum Templariorum.*" They are in B. C., but not so full as here.

. adire loca sancta terræ illius, et præcipue in laneis et A.D. 1229.
. jejunio flumen Jordanis, in quo Christus baptizatus to visit
. erat. Antiquo autem scismatum seminatore Sathana the river
. procurante, incolæ Terræ Sanctæ,¹ præcipue Templarii Jordan.
. et Hospitalarii, invidentes magnificis factis imperatoris,
. ex odio papali sibi cornua assumpserunt. Certi enim
. quod excommunicatus fuerat jam audierant, quod papa
. imperium hostiliter invaserat, et multum invaluerat, et
. etiam ad dejectionem ejus anhelavit.² Volentes igitur The Tem-
. omnia magnalia hæc sibi ascribi, qui a tota Christiani- plars and
. tate tot proventus diglutiendo recipiunt, significaverunt Hospital-
. subdole ac proditiose nimis Soldano Babiloniæ, quod lers write to
. imperator proposuit adire flumen Jordanis, quo beatus the Soldan,
. Johannes Baptista Christum baptizavit,³ adoraturus to betray
. humiliter pedes jejunos et in laneis, et ibidem posset the emperor
. eundem imperatorem vel capere vel trucidare; addentes, into his
. quod ipse circumvenit in treugarum forma ipsum Sol- hands.
. danum, quia jam non imperator erat, sed⁴ excommu-
. nicatus et jam ab imperio dejectus. Quod audire
. Soldanus cum abhorruisset, et⁵ super hoc cartam noto
. sibi sigillo conspexisset, detestatus est Christianorum
. versutiam, invidiam et proditorem, et maxime eorum,
. qui videbantur habitum religionis cruce signatum baju-
. lare. Et advocans duos secretissimos discretos consi-
. liarios suos, instillavit auribus illorum universa, osten-
. dens eis epistolam, cui adhuc signum notum inhærebat.
. Et ait, "Ecce fidelitas Christianorum!" Inspectis
. igitur literis, post diligentem deliberationem ipsi sic re-
. sponderunt, "Domine, inita est pax utroque benepla-
. cita et firmata, quam tam recenter violare facinorosum
. foret. Sed ad omnium Christianorum dedecus et con-
. fusionem, mittatis hanc epistolam eandem cum signo
. adhærenti ipsi imperatori; et honor et gloria erit tibi

¹ Sanctæ] After this word is an erasure of the letter *m*, and then *sci*, which is superfluous. In B. C. we only find *terræ, præcipue*.

² anelavit] hanelavit, MS.

³ baptizavit] baptivit, MS.

⁴ sed] Interlined.

⁵ et] Interlined.

A.D. 1229. in sempiternum. Eritque tibi, et merito, ipse imperator.
 The Soldan amicissimus omnibus diebus vitæ suæ." Huic igitur.
 sends their consilio¹ Soldanus obtemperans, misit dictam episto-
 letter to the lam cum signo adhærenti imperatori, et omnem dolum.
 emperor. prælocutum eidem detunicavit. Paratum igitur impe-
 ratorem peregrinari, prævenit nuncius Soldani, ostendens.
 illi secretius epistolam memoratam, per quam plenius.
 de proditione, quam etiam præaudierat sed credere non.
 poterat, certificabatur. Gaudens igitur et gratias Deo.
 persolvens et Soldano, quod laqueos absconditos eva-
 sisset, dissimulabat usque ad tempus condignæ retri-
 butionis.² Quæ igitur ad reditum in terram suam.
 necessaria fuerant, nam revocarunt eum ardua negotia,.
 prudenter præparavit.

*Quod hoc fuit odii seminarium inter imperatorem et
 Templum.*

Origin of Hoc autem constat fuisse seminarium odii inter.
 the ill will imperatorem et Templum et Hospitale. Veruntamen.
 between Hospitalarii minorem notam infamiæ super hoc sibi.
 the empe- contraxerunt; sese enim postea sacramento purgave-
 ror and the runt. Ex illo igitur tempore conglutinata est anima.
 Templars imperatoris cum anima Soldani indissolubiliter, et e.
 and Hos- pitalers. converso, omnibus diebus vitæ eorum, quod multi postea.
 sinistre sunt interpretati, mittendo sibi ad invicem.
 munera pretiosa. Inter quæ Soldanus misit imperatori.
 The Soldan unum elefantem.
 sends the emperor an elephant.

Doluerunt Templarii se fuisse discoopertos.

The Comperientes autem Templarii imperatoris peregrina- fol. 115 b
 Templars tionem differri, intellexerunt per illud et alia indicia,.
 induce the dolum suum discoopertum effectum proposito caruisse.
 patriarch of

¹ *consilio*] consilo, MS.

² *retributionis*] Two words have | been added here to the text, but afterwards entirely erased.

. Patriarcham igitur Jerosolimitanum¹ ad suam attraxe- A.D. 1229.
 . runt conspirationem, qui hanc epistolam ad diffamandum Jerusalem
 . imperatorem dicitur conscripsisse, et diversis orientis to join
 . principibus transmisisse: "Geroldus, patriarcha Jero- them.
 . solimitanus, universis Christi fidelibus in Domino,
 . salutem."²

*Nota gravamen Angliæ.³ De decimis Gregorio papæ
 ab Anglia collatis.*

Rog.Wend. Per idem tempus, cum magister Stephanus, domini Arrival of
 iv. 200. papæ capellanus et nuncius, regi Anglorum negotia Stephen,
 ipsius papæ et sui causam adventus ostendisset, fecit the papal
 rex convenire apud Westmonasterium, Dominica qua nuncio.
 cantatur "Misericordia Domini," archiepiscopos, episco- 29 April.
 pos, abbates, priores, Templarios, Hospitalarios, comites, Council
 barones, ecclesiarum rectores, et qui de ipso tenebant held at
 in capite, ut ad locum præfixum et diem audirent⁴ ne- Westmin-
 gotia memorata, et inde contractarent ibidem. Omnibus ster, where
 igitur congregatis, tam laicis quam clericis et eorum the papal
 subjectis, magister Stephanus palam recitavit literas letters are
 domini papæ, in quibus exigebat decimas omnium rerum read, claim-
 mobiliū de toto Anglia, Hybernia et Wallia, ab ing tithes.
 universis laicis et clericis, ad guerram suam sustinendam,
 quam contra Romanum imperatorem susceperat Frethe-
 ricum, quam non potuit solus sustinere. Rex autem
 Rog.Wend. Anglorum, a quo ceteri omnes sperabant habere de- The king
 iv. 201. fensionis auxilium, factus est, quia sic oportuit, baculus tacitly con-
 . arundineus,⁵ cujus fragmenta vulnerant in se confidentes. sents.
 Qui Romæ per procuratores, ut supradictum est, ad

¹ *Jerosolimitanum*] Jerolimita-
 num, MS.

² This letter is in B. C. and ed.
 Wats, p. 359.

³ *Nota . . . Angliæ*] On an era-
 sure.

⁴ *audirent*] Before this word *ut*
 has been repeated and afterwards
 erased. In W. B. C., *ut* is inserted
 here, and omitted after *capite*, and
 this seems most correct.

⁵ *arundineus*] harundineus, MS.

A.D. 1229. decimas solvendas fuerat obligatus, non potuit contradicere.¹ Et, cum nihil responderet, visus est tacendo assensum præbuisse.

Laici huic improbæ exactioni non consentiunt.

The nobles and laity refuse, but the prelates unwillingly consent.

Comites vero et barones, ac laici omnes præcise decimas se daturos contradixerunt, nolentes baronias suas vel laicas possessiones Romanæ ecclesiæ obligare. Episcopi vero et abbates, priores, et alii ecclesiæ prælati, post trium vel quatuor dierum disceptationem² et murmurationem non modicam, tandem consenserunt, metuentes propter regis consensum excommunicationis sententiam vel interdicti.

Rog. Wend. iv. 201.

*Prælati enervati consentiunt.*³

Simoniacal agreement of Stephen de Segrave with the nuncio.

Consentientes igitur, sed sub cordis amaritudine, sub quadam summa pecuniæ finem conclusissent, sibi ut cunque tolerabili, nisi Stephanus de Segrave, miles et literatus, vir subtilis,⁴ sui non reipublicæ amator, regis tunc specialis consiliarius, quadam simoniaca conventionem, ut videlicet filius suus multis ditaretur ecclesiæ redditibus, ad talem effectum rem perduxit, quod magister S[tephanus] decimas ipsas plenarie sibi exegit, et hoc⁵ ad dampnum ecclesiæ et regni inæstimabile optinuit. Sed idem Stephanus de Segrave,⁶ a quo hoc subtile⁷ consilium emanavit,⁸ a proposito suo, Deo ultore, est fraudatus. Nam filius, quem cupiebat promoveri, ipso mense naturæ debita persolvit.

¹ *Qui . . . contradicere*] These two lines are underscored with a red line, as if to mark them for omission, but they are in W. B. C.

² *disceptationem*] *deceptationem*, MS.; *deliberationem*, W.B.C.

³ *consentiunt*] *consensiunt*, MS.

⁴ *subtilis*] On an erasure.

⁵ *hoc*] Interlined.

⁶ *Segrave*] *Segrarave*, MS.

⁷ *subtile*] On an erasure.

⁸ *emanavit*] On an erasure. In the margin several lines have been added, but afterwards wholly erased.

Collectio decimæ avarissima.

A.D. 1229

Reg. Wend.
iv. 201.

Tunc magister Stephanus prælatis omnibus literas domini papæ procuratorias ostendit, quibus idem papa ipsum ad dictas decimas colligendas procuratorem constituerat, ut non secundum taxationem factam in vicesima, quæ paulo ante regi data fuerat pro libertatibus optinendis, sed secundum quod melius possunt, ad commodum¹ domini papæ, et uberius omnia bona et mobilia singulorum taxari; videlicet de omnibus redditibus, proventibus, fructibus carucarum, oblationibus, decimis, nutrimentis animalium et fructibus, et de omnibus ob-

Papal instructions how the tax was to be levied.

Reg. Wend.
iv. 202.

ventionibus ecclesiarum vel aliarum possessionum, quocunque nomine censeantur, non aliquibus debitis vel expensis aliqua occasione deductis. Habuit etiam auctoritatem ex eisdem literis contradictores excommunicandi, et ecclesias interdicendi. Unde, constitutis procuratoribus suis in singulis comitatibus regni, omnes illos excommunicavit, qui circa decimas ipsas reddendas vel taxationem faciendam, per se vel per alium, collusionum, pactum iniquum, subtractionem vel fraudem aliquam duxerint faciendam. Et quoniam negotium festinum exigebat auxilium, prælatis omnibus et aliis sub pœna excommunicationis interdixit,² ut vel mutuo,³ vel alio quocunque modo, pecuniam perquisitam sibi traderent indilate, ut eam domino papæ incontinenti transmitterent, eandem postmodum, decimis singulorum rite taxatis, plenarie recepturi. Erat autem idem papa tot et tantis involutus debitis, ut unde bellicam quam susceperat expeditionem sustineret,⁴ penitus ignoraret. Et sic, soluto concilio, murmurantibus cunctis et imprecantibus, ut eventu careat tam argumentosa extorsio, recesserunt. De miseriis et paupertatibus virorum ecclesiarum, si quis in hoc casu exprimeret, lacrimas excuteret auditorum.⁵

¹ *commodum*] *comodum*, MS.² *interdixit*] At first written *indixit*, as in W. B. C.³ *mutuo*] *metuo*, MS.⁴ *sustineret*] *sustinere*, MS.⁵ *De miseriis . . . auditorum*] On an erasure.

A.D. 1229. *Consecratur episcopus Saresbiriensis,¹ et opus ecclesiæ consummatur.*

Consecra- Eodem anno magister Robertus de Bingham, electus Rog. Wend.
tion of Robert de Saresbiriensis, munus consecrationis suscepit.² Qui fa- iv. 203.
Bingham, bricam novæ ecclesiæ, quam prædecessor suus Ricardus.
bp. of Salis- transtulit et ausu non pusillanimi inchoavit, viriliter.
bury. usque ad consummationem in vita sua est persecutus.
He com- juvante Deo, rege et populo; unde quidam versificator,
pletes the new church there.

“Rex largitur opes, fert præsul opem, lapicidæ
Dant operam; tribus hiis est opus, ut stet opus.”

John, son of Hubert, the jus- Eodem tempore rex Anglorum H[enricus], die Pen- Rog. Wend.
ticiary, tecostes, Johannem, filium Huberti justiciarii, nimis. iv. 204.
knighted. fastigiose cingulo cinxit militari.
3 June.

*De consecratione Ricardi, Cantuariensis archiepiscopi,
et Rogeri, Londoniensis et Hugonis, Elyensis
episcoporum.³*

Conse- Tempore quoque sub eodem, convenientibus Cantua- Rog. Wend.
cration of riensis ecclesiæ suffraganeis apud eandem civitatem, iv. 204.
several consecratus est magister Ricardus, Cantuariensis electus,
prelates. per manum Henrici, Rofensis episcopi, sine pallio; ita
quod licuit ei ordines celebrare et ecclesias dedicare.
Consecrati sunt etiam cum eo die eadem, per ministe-
rium ejusdem episcopi, ante majus altare in ecclesia fol. 116 a.
Sanctæ Trinitatis Cantuariæ,⁴ Rogerus, electus Lon-
doniensis, et Hugo, Elyensis, iiiio. idus Junii.

¹ In the margin are drawn a mitre and crosier erect.

² In W. B. C. is added, “vi^o. kal. Junii [27 May].”

³ In the margin are drawn three mitres, an archiepiscopal cross, and two crosiers, all erect.

⁴ *Cantuarie*] Interlined.

De magno apparatu regis ad transfretandum. A.D. 1229.Cf. Rog.
Wend.
iv. 204.

Sub eisdem diebus, instante festo sancti Michaelis, 29 Sept. rex Anglorum H[enricus] III.,¹ congregato apud Portesmue exercitu copiosissimo, ut transfretaret, jura sua et amissas terras revocaturus, cum naves vellet ascendere, non sufficebat classis ad medietatem multitudinis congregatæ transvehendum. Unde rex iratus vehementer, crimen totum in Hubertum justiciarium refudit, vocans eum veterem proditorem, [et]² improperans ei, quod sicut prius sic³ et nunc suum impedivit progressum.

Henry collects forces at Portsmouth, to cross the channel.

R. Wend.
iv. 205.*Applicat comes Britannia.*Rog. Wend.
iv. 205.

Applicuit interea in portu ipso comes Britannia,⁴ vir proditiosus et cavillator, vii^o. idus Octobris, qui regem conducere debuit⁵ in terram suam sub salvo conductu, sicut conductum fuerat inter eos et sacramento confirmatum. Sed idem comes et alii de exercitu dederunt regi consilium, ut negotium differret usque ad sequens Pascha, et non in hiemis initio.⁶ Quo audito, rex consentiens licentiam dedit omnibus ad propria revertendi. Justiciarius autem cum rege pacificatus est. Comes autem Britannia regi fecit homagium contra omnes homines de Britannia; et rex reddidit ei totum jus suum in Anglia, et, datis ei v. milibus marcarum, remisit eum in regionem suam. Eodemque anno missum est pallium archiepiscopo Cantuariensi Ricardo.

Arrival of the count of Brittany. 9 Oct.

Henry postpones his expedition.

Richard, abp. of Canterbury, receives his pall.

¹ *H. III.*] On an erasure.² *et*] Supplied from W. B. C.³ *sic*] At first written *sicut*, but the last syllable erased.⁴ In Wendover and B. C. he is named *Henricus*, which is incorrect. *Peter* Mauclerc was at this timecount of Brittany. See "*L'Art de Vérifier les Dates*," ii. 900.⁵ *debut*] Added in marg.⁶ *et non . . . initio*] The sense is imperfect here, from abbreviation of Wendover's text, which reads, "*quia periculosum erat tempore hiemali iter tam arduum expedire.*"

A.D. 1229. *Imperator F[rethericus] rediens de Terra Sancta, applicat in Sicilia.*

The emperor lands in Sicily, and the papal troops retreat. Eodemque anno imperator F[rethericus], vix evadens hostium insidias¹ per mare ei multiformiter² preparatas,² prospere in Sicilia applicuit. Sed cum ejus naturales ac fideles homines de adventu ejus certificarentur, confluebant ad ipsum catervatim qui dispergebantur, retrocedentibus papalibus; ita quod quicquid, per³ unum mensem præmiserat, una die vel hora recuperavit. Et quos rebelles invenit, præcipue de consanguineis, amicis et affinibus domini papæ, graviter punivit. Cf. Rog. Wend. iv. 207.

Quod rex Anglorum H[enricus] fuerit ad Natale apud Eboracum.

A.D. 1230. Anno Domini M^o.CC^o.XXX°., qui est annus regni regis Henrici III. xv^{us}, idem⁴ rex Anglorum H[enricus] III. ad Natale tenuit curiam suam, associato sibi rege Scotorum, apud Eboracum; archiepiscopo quoque ejusdem loci⁵ et aliis multis magnatibus cum ipso rege splendide convivantibus. Ubi dominus rex Angliæ regi Scotorum donativa contulit pretiosa. Die autem quarta, concione soluta, rex Scotorum in suam reversus est regionem, rex autem Anglorum Londoniam properavit. Henry keeps Christmas at York, with the king of Scots. R. Wend. iv. 207. Henry returns to London.

Nota mirabile de fulgure.

25 Jan. Die vero Conversionis sancti Pauli, dum episcopus civitatis in ecclesia Sancti Pauli ante majus altare. Rog. Wend. iv. 208. Marvellous thunder-

¹ *insidias*] After this word another has been added in the margin, but afterwards erased.

² *multiformiter præparatas*] On an erasure.

³ *per*] Added in marg.

⁴ *qui . . . idem*] Added in marg.

⁵ *loci*] Interlined.

staret infulatus ad celebrandum divina sollempniter, A.D. 1230.
 . præsentibus canonicis et populo numero valde, tanta ^{storm}
 subito in aere facta est nubium densitas et opaca solis ^{during}
 obumbratio, ut¹ vix socius socium in ecclesia videre ^{divine}
 aut cognoscere valeret. Admirantibus igitur cunctis et ^{service at}
 . formidantibus, facta est repente tonitruum adeo horribilis ^{St. Paul's,}
 super ecclesiam concussio, ut tota ecclesia cum turri
 super capita omnium ruere videretur. Ex illa autem
 nubium collisione² exivit choruscatio tanta, ut tota
 ecclesia intus ignea videretur; nec defuit foetor intole-
 . rabilis, adeo ut omnes extingui pertimescerent. Quæ-
 . dam etiam flamma quasi per dimidiæ horæ spatium
 . columnas et muros lambebat, tanquam magnum velum
 . vel vexillum valido vento agitatum. Omnes igitur
 . quotquot erant in ecclesia certatim currendo exierunt,
 . quasi sensu privati, solo episcopo cum unico diacono
 . in ecclesia ante altare remanente, et, aere serenato,
 . missarum sollempnia consummante.

*Imperatore prosperante, cedit Johannes de Bresne,
 unde statuta sunt treuga inter papam et impe-
 ratorem.*

R. Wend. . Eodem anno, tempore Quadragesimali, vere aridente, Success
 iv. 209. imperator contra hostes suos ita invaluit, quod castra of the
 sua et jura omnia ad imperium spectantia potenter emperor
 . revocavit; et quoscunque in castris vel civitatibus de against his
 . proditoribus suis comprehendit, vel vivos excoriari fecit enemies.
 . vel patibulis suspendi. Inter quos quendam cepit He hangs
 . domini papæ fratrem, quem dominus papa proposuit a brother
 . multis honoribus, ut dicitur, sullimasse.³ Et, ne⁴ of the
 . tanti viri sermo prophetica careret veritate, fecit illum pope.
 . imperator in quodam eminenti monte in patibulo,

¹ ut] ita, MS. Corrected from W.
 B. C.

² collisione] collione, MS.

³ sullimasse] Some words have
 been here added in the margin, but

are now quite erased. In E., how-
 ever, after *sullimasse* we read, *cum*
imperatorem dejecisset.

⁴ ne] Interlined.

A.D. 1230. longis trabibus specialiter¹ ad hoc composito, suspendi. .
 Johannes vero de Bresnes, qui ipsius imperatoris post
 papam hostis erat capitalis, horrens incidere in manus
 illius, fugiens² in Gallias ad natale solum, disper-
 sisque³ stipendiariis commilitonibus suis, festinus re-
 meavit.⁴

John de
Bresne
takes re-
fuge in
France,

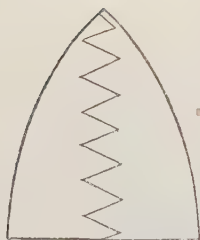
*Statutæ sunt treugæ inter dominum papam et
imperatorem.*⁵

Truce be-
tween the
emperor
and the
pope.

Mediantibus igitur amicorum precibus, statutæ sunt Reg. Wend.
 treugæ inter dominum papam et imperatorem, quous- iv. 209.
 que in aliquam pacis formam convenirent. Interea :
 dominus papa ecclesiæ universali et sibi prudenter.
 providens, pecuniæ colligendæ ad expugnandos ecclesiæ.
 inimicos vigilanter indulsit, potentumque consanguini-
 eos, quos consideravit posse ecclesiæ conferre subsidium,
 de bonis Cisalpinorum saginavit.⁶

*Perimitur Willelmus de Brause.*⁷

Per idem tempus Willelmus de Brause, vir nobilis Reg. Wend.
 et potens, a Leolino, principe Northwalliæ, compressus, iv. 209.
 in regis Angliæ dedecus et dampnum, sine querela et.
 sine curiali iudicio peremptus est; imposito ei crimine.
 pro causa, quod scilicet cum uxore dicti Leolini adul-
 terabatur. Quod contigit mense Aprilis.

¶ *Nota
impium
murthrum.*
 Murder of
Will. de
Brause by
the prince
of North
Wales.

¹ *specialiter*] *specilr*, MS.

² *fugiens*] Added in marg., in the place of *fugit*, as originally written, and as in W. B. C.

³ *que*] Interlined.

⁴ *festinus remeavit*] On an erasure.

⁵ This rubric is written on an erasure.

⁶ *Interea dominus . . . saginavit*] The whole of this (with the exception of the last word, which is on an erasure) is written on a piece of vellum, pasted over six lines of the original text, which has been partially erased, but which (on raising

the vellum) can be read as follows,
*Verum pecunia ad bellum sustinen-
 dum extorta et collecta, et in Carib-
 dim papalis ararii deposita, nun-
 quam alicui spoliatio fuerat restituta,
 immo nec cessarunt eam domini papæ
 theleonarii usque ad extremum quad-
 rantem exquirere, et reliquiis patulis
 rictibus inhiare. Decipiebantur igi-
 tur huic regulæ credentes, "Cessante
 " ret et effectus."*

⁷ In the margin is drawn his shield of arms reversed, viz., party per pale indented, gules and azure.

Rex transfretaturus magnam exegit¹ pecuniam. A.D. 1236.

fol. 116 b. . Eodemque anno rex H[enricus] III. a toto regno Henry ex-
 Cf. Rog. suo, maxime vero a domibus religiosorum, magnam acts large
 Wend. . pecuniæ quantitatem transfretaturus accepit,² credens sums of
 iv. 209. . per thesauri incrementum, quomodolibet adquisiti, terras money, to
 . suas transmarinas perditas revocare. Cives vero Lon- aid him in
 . donienses, non obstantibus libertatibus suis, ad redemp- his expedi-
 . tionem gravissimam sunt compulsi. Judæi³ insuper tion.
 . tertiam partem catallorum suorum, vellent nollent,
 . regi sub festinatione persolverunt.

*Rex Anglorum cum exercitu suo transiit in
 Britanniam.⁴*

R. Wend. . Anni quoque illius sub curriculo rex H[enricus] III., He collects
 iv. 209. . vere aridente, in⁵ sollempnitate Paschali apud Radin- an army at
 Rog. Wend. gum exercitum copiosum valde congregavit; omnium Reading,
 iv. 210. videlicet regni nobilium, qui debebant ei⁶ servitium and crosses
 militare, et aliorum innumerabilium ex diversis regio- over to
 nibus. Qui inde castra movens ad portum de Portes- Brittany.
 mue, pridie kalendas Maii cum universa multitudine 30 April.
 sua naves ascendit. Rex autem, procurantibus nautis
 suis, in Britannia applicuit⁷ apud Sanctum Machutum.⁸
 Comes autem Britanniae regem reverenter suscipiens, The count
 tradidit ei castella sua; nobilesque Britanniae multi ad of Brittany
 eum venientes, homagia fecerunt, et fidelitatem eidem and many
 juraverunt. Andreas tamen de Vitri et alii viri nobles do
 homage.

¹ *exegit*] On an erasure.

² *accepit*] On an erasure.

³ *Judæi*] So at first written, but the final letter afterwards erased.

⁴ In the margin is a coloured drawing, representing the king in an open vessel, on the sail of which are blazoned the royal arms, gules three lions passant gardant or.

Above is written in red, "*Rex Henricus III., navigans in Britanniam.*"

⁵ *in*] Interlined.

⁶ *ei*] Interlined.

⁷ *applicuit*] applicuit, MS.

⁸ *Machutum*] Mauloum, W. I., and so B. in text, but in marg. *vel Mauloum*. In C. *Machuum*.

A.D. 1230. nobiles, pauci tamen, ad fidelitatem regis venire contempnentes, munierunt castra sua alimentis, ad pugnam sese præparantes.

Rex Francorum obviam¹ venit.

The king of France marches to Angers. Rex autem Francorum inde certificatus, congregavit exercitum copiosum valde, et ad Andegavensem pervenit civitatem; ubi castrametatus moram protraxit diuturnam, ut progressum regis Anglorum in Pictaviam præpediret. Rex vero Anglorum dum apud urbem Nannetensem² majorem expectaret numerum ex diversis partibus armatorum, rex Francorum cum exercitu suo quoddam³ municipium, Hodum scilicet,⁴ obsedit, subvertit, et ad dictam urbem est reversus. Rog. Wend. iv. 210. Rog. Wend. iv. 211.

De eclipsi solis.

Eclipse of the sun. 14 May. Eodemque anno facta est eclipsis solis, contra morem solitum, in ortu solis, pridie idus Maii, in Rogationibus. Rog. Wend. iv. 211.

De adventu ducis Saxonie in Angliam.

Arrival of the duke of Saxony in England. Tempore quoque sub eodem dux Saxonie, regis Anglorum consanguineus, veniens in Angliam, et de absentia regis, quem credidit invenisse, tristis,⁵ cum honore a civibus Londoniensibus receptus est, ubi adventum regis commorans expectabat. Erat autem idem dux tantæ elegantie et magnitudinis, ut intuentibus spectaculum præbuit admirationis. Rog. Wend. iv. 211.

¹ *obviam*] *obiam*, MS.

² *Nannetensem*] *Nantensem*, MS.

³ *quoddam*] Written in the text *quod*, and *am* interlined.

⁴ *scilicet*] Interlined.

⁵ *tristis*] Added in marg.

De perturbatione regni Francorum.

A.D. 1230.

Cf. Rog. . Eisdemque diebus totum regnum Francorum pertur- Hostilities
Wend. . batum est vehementer, ita quod multi, completis xl. between
iv. 212. . diebus, a regis Francorum eo invito recedentes, insecuti the nobles
 . sunt usque Parisius hostiliter et in ore gladii comitem of France
 . Campaniæ, contra quem gravissimam moverant quæs- and the
 tionem de crimine proditiõis et læsæ majestatis, ut count of
 Rog. Wend. qui dominum suum regem Lodowicum in obsidione Cham-
 iv. 213. . Avinionis, ob amorem, ut dicebatur,¹ reginæ, quam pagne.
 . illicite amabat, veneno interfecerat, condigne puniretur. Charges
 . Unde, cum iidem magnates in curia regis Francorum, against
 . in præsentia regis inde querimoniam sæpe deposuissent, him.
 . et ipsum comitem per duellum appellatum convincere
 . voluissent, regina supra sexum muliebrem prudens et Astute con-
 . astuta, per quam omnia regni negotia disponebantur duct of the
 . propter regis simplicitatem et ætatem puerilem, noluit queen.
 . eos audire. Persuadens omnia ad tempus sub silentio
 . pertransire, propter adventum hostilem regis Anglorum,
 . ne ex perturbatione Franciæ roboraretur.²

Multi nobiles veniunt ad regem Anglorum.

Rog. Wend. Eodemque tempore Fulco Paganellus de Normannia, Many no-
 iv. 214. . vir potens et nobilis, multas passus per Francorum bles come
 . arrogantiam oppressiones, et Willelmus, frater ejus, et to Henry,
 . cum eis xl.³ milites strenuissimi, ob veterem amorem, to induce
 . relictis terris suis et castris, venerunt ad regem An- him to
 glorum in Britanniam, fidelitatem et homagia eidem enter Nor-
 facientes. Qui summopere⁴ persuadebant, ut rex hosti- mandy.
 liter Normanniam intraret, eam certissime sibi propter
 Rog. Wend. . Francorum intolerabilem superbiam subjugaturus. Sed
 iv. 215.

¹ *ut dicebatur*] Added on to the text.

² *roboraretur*] At first written *roboretur*.

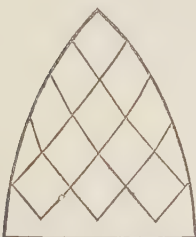
³ *xl.*] ad lx^a., W. B. C.

⁴ *summopere*] sumopere, MS.

A.D. 1230. justiciarius Hubertus huic consilio non adquevit; unde .
 Hubert, nobiles illi delusi revertebantur, sed a rege Francorum .
 the justici- exheredati.
 ary, op-
 poses it.

Henry marches into Gascony and Poitou.

Death of Reimund de Burgh.

The castle of Mirebeau captured.

Rex Anglorum in Wasconiam profectus, homagia¹ ibi cepit Wasconensium.

His ita gestis, rex Anglorum, per consilium Huberti justiciarii, relicta Andegavi, cum exercitu suo, qui multa jam passus est thesauri sui² cum detrimine³ diminutionem, disponit adire Pictaviam.⁴ Submersus est eodem tempore Reimundus de Burgo, nepos Huberti, miles strenuus et facetus.⁵

Rog. Wend.
iv. 215.

Capitur Mirabellum.

Veniens rex in Pictaviam, obsedit castrum Mirabellum, et laudabili Anglorum virtute potenter occupavit.

Rog. Wend.
iv. 215.

Pacificati sunt papa et imperator.

Hoc etiam tempore, mense Augusti, dominus papa Gregorius et Romanorum imperator F[redericus], mediantibus utrorumque fidelibus et amicis, in concordiam convenerunt. Veniens autem Romam dictus imperator absolutus est, omnibus ad jura imperii spectantibus revocatis. Comederunt igitur simul maximus sacerdotum et principum eminentissimus in palatio summi

Rog. Wend.
iv. 215.

Rog. Wend.
iv. 216.

¹ *homagia*] homiagia, MS.

² *thesauri sui*] Added in marg.

³ *detrimine*] The last two syllables are on an erasure. Perhaps we should read *detrimeto*, but in Du Cange is *detrimonium*.

⁴ The text does not correspond with the rubric, in consequence of the omission here of a paragraph found in W. B., which read, "per Andegaviam in Pictaviam transiens, profectus est in Gasconiam, ubi ac-

ceptis homagiis, et regione sub securitate disposita, rediit in Pictaviam, ubi multorum homagia suscepit." In C. the words "in Pictaviam transiens Gasconiam," are omitted, by error of the scribe.

⁵ In the margin is roughly tricked his shield of arms, reversed, viz., masculy, [gules, and vair]. The same shield is repeated in colours at fol. 134 b.

pontificis per triduum, gaudentibus cardinalibus et A.D. 1230.
imperii potentibus de concordia tam desperata et tam
subito confirmata. Pecunia autem extorta ad fomen-
tum praeliorum, nescitur in quam Caribdim et abissum
sit demersa.¹

Pacificati sunt rex Francorum et ejusdem magnates.

Cf. Reg. . Circa dies ² eosdem pacificatus est rex Francorum, The king
Wend. . procurante regina, cum suis magnatibus, ita tamen, of France
iv. 216. . quod comes Campaniæ cruce signatus Terræ Sanctæ and his
nobles are
reconciled.
fol. 117 a. . cum centum militibus, pro anima regis Lodowici et
statu regni Franciæ, subeat peregrinationem. Rex
autem Francorum et regina, mater ejus, tactis sacro-
sanctis juraverunt, quod singulis redderent jura sua,
et quod omnes homines regni sui secundum rectas
consuetudines regerentur,³ et singuli⁴ debitas vendica-
rent.⁵ Et sic pars regis Anglorum non mediocriter est
enervata.

Redit rex de Britannia inglorius.

Rog. Wend. . Rex autem Anglorum, qui ad civitatem Nanneten- Henry
iv. 217. . sem ⁶ rediorat, jacebat ibidem cum exercitu suo, nihil exhausts
his treasure
before
Nantes.
agens nisi thesauros consumens infinitos. Consumptis
igitur denariis, equis et armis, nobiles Angliæ coeperunt
egere, languere, et miseras animas exhalare.⁷ Eadem
quoque tempestate, recedens⁸ ab exercitu regis comes Ralph, earl
of Chester,
fortifies his
castle at
S. Jean
Beveron.
Cestrensis Ranulphus, munivit castellum suum⁹ apud
Sanctum Johannem de Beverona, quod ad jus uxoris
suæ jure hereditario pertinebat, militibus, alimentis et
armis. Reddiderat enim illi castrum illud comes Bri-

¹ *Pecunia . . . demersa*] Against this passage is written in red letters in the margin, "*Vacat*," i.e. it is to be omitted.

² *dies*] Interlined.

³ *regerentur*] Added in marg.

⁴ *singuli*] singulis, W. B. C.

⁵ *vendicaret*] At first written *judicaret*, as in W. B. C.

⁶ *Nannetensem*] Nannetensem, MS.

⁷ *exhalare*] exalare, MS.

⁸ *recedens*] On an erasure.

⁹ *suum*] Interlined.

A.D. 1230. tanniae, quando confederatus regi Anglorum omnia jura sua in regno Angliæ, rege concedente, recepit. Tandem rex Anglorum, mense Octobris, dispositis rebus necessariis ad custodiam terræ illius, dimisit ibi milites quingentos et mille servientes stipendiarios, super quos principes constituit comitem Cestriæ Ranulphum, Willelmum Marescallum, et Willelmum, comitem Albemariæ. Sicque rex naves conscendens pauper et inglorius, post plurima maris pericula apud Portesmue applicuit vii^o. kalendas Novembris, consumpta infinita pecunia, quam undecunque abraserat, et nobilibus innumerabilibus vel morti datis, vel infirmitate et fame attenuatis, vel ad extremam redactis paupertatem.

Henry returns to England.

26 Oct.

Rog. Wend. iv. 217.

Deaths of Gilbert, earl of Gloucester, and others.

Obiit comes de Glovernia Gilebertus.²

Comes vero de Glovernia et de Clare³ Gilebertus de partibus illis veniens, aeris et cibariorum corruptela tabefactus, et Robertus de Greslei, vir nobilis et potens, et alii multi infirmi et corrupti de partibus illis redeuntes, nunquam postea prosperum diem habentes, infata concesserunt. Comitis autem terrarum et honorum omnium supradicti custodiam rex Huberto justiciario concessit.

Rog. Wend. iv. 217.

De equitationibus factis, post recessum regis, in partibus transmarinis.

Post recessum vero regis ex partibus transmarinis, comes Cestrensis et alii principes militiæ regis Anglorum, cum toto ejus exercitu, ne desides viderentur, fecerunt equitationem per Andegaviam, ceperuntque

Forays of the English forces in Anjou and Normandy.

Rog. Wend. iv. 218.

¹ Sicque . . . paupertatem] This passage is also marked "*Vacat*" in the margin, but it is found in B. C.

² In the margin is drawn his

shield of arms, reversed, viz., or, three cheverons gules.

³ Clare] At first written *Clere*.

castellum Gunner et complanaverunt illud, et villam A.D. 1230. combusserunt. Deinde ceperunt Novum-Castrum super Sartam. Nec multo post Normanniam hostiliter ingressi, ceperunt castrum Puntursun, et villam combusserunt. Ita quod viderentur plus fecisse rege absente, quam præsente.¹ Eodemque anno facta est eclipsis lunæ, x^o. kalendas Decembris.

Eclipse of the moon.

22 Nov.

De exactione scutagii pro expeditione transmarina.

Rog. Wend. Anno Domini M^o.CC^o.XXX°.I^o., qui est annus regni regis A.D. 1231.
iv. 218. H[enrici] xvi^{us}, idem² rex Anglorum H[enricus] ad Henry

Natale tenuit curiam suam apud Lamliethiam, Huberto keeps Christmas at Lambeth.

vii^o. kalendas Februarii, convenerunt ad colloquium apud 26 Jan.

Westmonasterium rex cum prælatis et aliis magnatibus Parliament held at Westmin-

ter, and a scutage imposed.

Rog. Wend.
iv. 219.

laicis quam prælatis. Cui Ricardus, Cantuariensis archiepis-
copus, et quidam episcopi cum eo audacter resis-
tentes dixerunt, quod non tenentur viri ecclesiastici ¶ *Nota*
judicio subijci³ laicorum, cum absque illis concessum *scutagium.*
fuisset scutagium in finibus transmarinis. Tandem The arch-
vero, post multas hinc inde disceptationes,⁴ negotium, bishop of
quantum ad prælatos pertinuit reclamatum, usque ad Canterbury
xv. dies post Pascha dilationem accepit. Omnes autem and other
alii regiæ favebant voluntati. Archiepiscopi vero cor prelates
ex tunc et deinceps a rege àversum est. oppose it.

De discordia orta inter regem et archiepiscopum Cantuariensem.

Rog. Wend. Per idem tempus Ricardus, Cantuariensis archiepi- Complaint
iv. 219. scopus, ad regem veniens, conquestus est graviter de made by
the arch-

¹ Ita quod . . . præsente] These words are scored with a red line, as if for omission.

² qui . . . idem] Added in marg.

³ subijci] subici, MS.

⁴ disceptationes] deceptions, MS., as elsewhere.

A.D. 1231. Huberto justiciario, quod castellum de Thunebruge
 bishop cum villa et pertinentiis ejus, et alias quasdam terras
 against Hu- Gileberti, comitis de Clare, nuper defuncti, quæ ad
 bert the justiciary. jus Cantuariensis ecclesie spectabant, injuste detine-
 bat; unde idem comes et prædecessores sui ad recog-
 nitionem homagii tenebantur. Qua de causa regem
 rogavit, ut custodiam dicti castelli cum pertinentiis
 sibi restitueret. Cui respondens rex, dixit comitem
 præfatum de se tenere in capite, et vacantes custodias
 comitum et baronum, et eorundem heredum ad suam
 coronam usque ad ætatem legitimam pertinere, et sibi
 licere tales custodias cui voluerit vendere vel conferre.
 Archiepiscopus vero, cum aliud responsum habere non
 potuit, excommunicavit omnes invasores possessionum
 prædictarum, et omnes, præter regem, qui cum eisdem
 communionem haberent. Et tam pro hiis quam aliis
 de causis Romam profectus, jus suum et ecclesiæ suæ
 viriliter prosequi maturavit. Rex vero e contra, ut
 causam suam prosequeretur, magistrum Rogerum de
 Cantelu Romam cum aliis quibusdam nunciis desti-
 navit.

Reg. Wend.
iv. 220.

The arch-
bishop goes
to Rome, to
urge his
suit there.

Roger de
Cantelu is
sent to
Rome by
the king.

Combusta est cella de Hatfeld.¹

Burning of Annoque sub eodem combusta est cella Sancti.
 the cell of Albani de Haethfield, xvii^o. kalendas Aprilis, videlicet.
 Hatfeld. ecclesia cum turri, et omnibus officinis adjacentibus,
 17 March. salvatis tantum presbiterio, cum vestimentis, calicibus.
 et libris, et similiter horreis et granario. Alia autem.
 omnia utensilia, scilicet, cipi argentei et macerini,
 cum codelaribus et mensalibus, et omnibus qui in.
 refectorio et dormitorio habebantur, et ollis æneis,
 et denariis, et etiam campanis liquefactis,² combusta³
 perierunt.

¹ The whole of this chapter is
 added in the lower margin.

² *liquefactis*] lequefactis, MS.

³ *combusta*] combusta, MS.

*Ricardus, frater regis, desponsavit comitissam
Gloverniæ Ysabellam.*¹ A.D. 1231.

Marriage
of earl
Richard to
the count-
ess of
Gloucester.

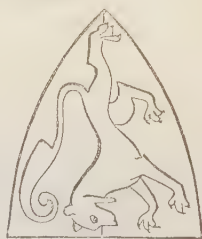
Rog. Wend.
iv. 220.

Eodemque tempore, mense Aprilis, post Pascha,
Ricardus, frater regis, desponsavit Ysabellam, comitis-
sæ Gloverniæ, sororem videlicet Willelmi Marescalli,
comitis de Penbroc.

*Obiit Willelmus, comes de Penbroc.*²

Rog. Wend.
iv. 220.

Et, nuptiis vix completis, idem comes diem clausit
supremum, et Londoniis apud Novum Templum juxta
patrem suum est sepultus.³

Death of William,
earl of Pembroke.

*Leolino, principe Walliæ, excommunicato,⁴ recedificatur
Castrum Matildis.*

Rog. Wend.
iv. 220.

Mense quoque sub eodem Walenses de latibulis suis
exeuntes, terram quæ fuit Willelmi de Brausa vasta-
verunt; rege vero illo tendente, sunt reversi. Di-

Hostile
proceed-
ings in
Wales.

fol. 117 b.

Cf. Rog.
Wend.

iv. 221.

missus est igitur ibidem Hubertus justiciarius ad
reprimendum impetus eorum, rege recedente. Cujus
cum recessum cognovissent Walenses, iterum exierunt,
et non longe a castro Montis-Gomerici patriam vasta-
verunt. Sed milites de castro exeuntes, simul cum
armatorum præsidio, quod illuc Hubertus justiciarius
destinavit, viam illis revertendi præcludentes, multis
peremptis, captos justiciario præsentarunt. Quos statim
jussit omnes decapitari, et capita regi præsentari. Quod
Leolinus nimis moleste ferens, collegit exercitum copi-
osum, et terras baronum conterminorum et possessiones
gravi vastavit depopulatione. Et nec ecclesiis nec per-

¹ In the margin are drawn two
hands extended clasped together.

² In the margin is his shield of
arms, reversed, viz., party per pale,

or and vert, a lion rampant, gules.

³ In W. B. C. is added the date,
"xvii. kal. Maii [15 Apr.]"

⁴ *excommunicato*] excoicato, MS.

A.D. 1231. sonis parcens ecclesiasticis, matronas quasdam nobiles et puellas, quæ ad ecclesiam quandam causa tuitionis.

Prince Llewellyn is excommunicated at Oxford.

13 July.

confugerant, cum ipsa ecclesia concremavit. Quod cum regi nunciaretur, collegit apud Oxoniam exercitum copiosum, iii^o. idus Julii; ubi cum tota nobilitas Angliæ, tam cleri quam populi, congregata¹ fuisset, episcopi omnes et alii ecclesiarum prælati in regis præsentia ipsum Leolinum cum suis fautoribus, ecclesiarum violatorem, sub anathemate concluserunt. Rex autem inde progrediens, apud Hereford suas bellicas ordinavit legiones. Erat autem tunc non longe a castro Montis-

Cf. Rog. Wend. iv. 222, 223.

He escapes by the help of a monk of Cumhyre.

Gomerici Leolinus² in insidiis. Quod audiens rex, præmissa de suis quadam acie fortissima, ipsum L[eolinum] occupasset, nisi a quodam fratre Cisterciensis Ordinis, scilicet de Cumira, idem L[eolinus] præmuniretur. Sed, insequentibus eum regalibus, per dolosum documentum ejusdem fratris, per quoddam pratium palustre, submersi sunt usque ad³ ventres equorum; quos Walenses reversi eviscerarunt,⁴ equosque volutantes in cæno enervaverunt, multosque de militibus peremerunt. Denique regales vix et sero respirantes, insecuti sunt ipsum L[eolinum], jam per dictum fratrem elapsam, et ad ulteriora terræ suæ sibi notæ sese conferentem. Angli autem, licet fugam inirent Walenses, in illo certamine deteriore calculum reportarunt. Rex igitur pro fraude dicti fratris, et pro eo quod dicebatur illa domus de Cumira refugium Leolini extitisse,⁵ jussit eam redigi in favillas; pro cujus redemptione abbas domus regi trecentas marcas numeravit. Repressa igitur Leolini superbia sese subtrahentis, rex fecit reædificare Castrum Matildis de lapide et cemento, quod antea ligneum extitit, et⁶ a Walensibus destruebatur.

The English forces suffer great loss.

The abbat of Cumhyre pays 300 marks to save the abbey from being burnt. Castle Maud rebuilt.

¹ congregata] congrega, MS.

² Leolinus] Added in marg.

³ ad] Interlined.

⁴ eviscerarunt] eviscerarunt, MS.

⁵ extitisse] extisse, MS., and the last three letters are on an erasure.

⁶ extitit et] Added on to the text.

*De treugis statutis inter regem Francorum et regem A.D. 1231.
Anglorum.*

Rog. Wend. Circa eosdem dies, mense Junio, rex Francorum pro- The king
iv. 224. movit exercitum copiosum, ut Britanniam expugnaret. of France
Sed cum ejus adventum Britanniae et Cestriae comites invades
cognovissent,¹ regi paraverunt insidias venienti; et a Brittany.
tergo rhedas² ejus et vehicula, victualia, arma et
machinas deferentia invadentes, omnia ceperunt, lucra-
tique sunt equos pretiosos lx. Deinde Franci, cum Truce
Britanniam cognovissent³ quasi inexpugnabilem,⁴ et established
debile principium habentes suspectum, procurantibus between
ex parte regis Francorum archiepiscopo Remensi et France and
Philippo, comite Bononiensi, atque ex parte regis An- England.
glorum comitibus Britanniae et Cestriae, qui communiter
in hoc consenserunt, ut inter dictos Francorum et An- 5 July.
glorum reges, [tertio]⁵ nonas Julii, juramento communi
treugae triennales firmarentur.

Rediit⁶ episcopus Wintoniensis a Terra Sancta.

Rog. Wend. Eodem mense Julio Petrus, Wintoniensis episcopus, Return of
iv. 224. completo in Terra Sancta jam fere per quinquennium Peter, bp.
voto suae peregrinationis laudabiliter ac magnifice, re- of Win-
versus est in Angliam, kalendis Augusti; qui cum chester.
gaudio et honore debito ab omnibus est susceptus. 1 Aug.

Incipit dolenda persecutio Ricardi Marescalli.

Rog. Wend. Venerunt eodem tempore, post treugas statutas, comes The earls
iv. 224. Britanniae et comes Cestriae, cum Ricardo Marescallo, of Brittany
et ad regem profecti in Walliam, occupatum adhuc and Chester
join the
king in
Wales.

¹ cognovissent] connovissent, MS.	⁴ inexpugnabilem] inexpugna-
² rhedas] redas, MS.	bilem, MS.
³ cognovissent] congnovisse, MS.	⁵ tertio] Supplied from W. B. C.
	⁶ Rediit] Redit, MS.

A.D. 1231. circa Castrum Matildis, honorifice [sunt]¹ ab ipso sus-
 Mareschal is exiled by the king. cepti. Ricardus vero Marescallus, se regi representans
 Rog. Wend. iv. 225.

ut heredem fratris sui Willelmi Marescalli, optulit
 eidem² regi pro hereditate sua homagium suum, et
 quicquid de jure [facere]³ tenebatur. Cui respondens
 rex, per consilium Huberti, justiciarii ac consiliarii
 sui, quod audierat uxorem fratris sui defuncti fuisse
 prægnantem, unde noluit eum audire, donec inde rei
 veritas probaretur. Cumque Ricardus id constanter
 negans in postulatione sua perseveraret, rex motus ob-
 jecit ei, quod diu conversatus fuerat inter hostes suos
 publicos in partibus Gallicanis, quibus, ut dicebatur,
 indissolubiliter confederabatur. Unde præcepit, ut de
 regno suo exiret irrediturus, affirmans, quod post dies
 xv. si inveniretur in regno, carceri perpetuo traderetur.

He goes to
 Ireland,
 and collects
 forces.

At Ricardus, cum aliud non haberet responsum, trans-
 fretavit in Hiberniam, ubi omnes fratres et milites
 sui⁴ ipsum gaudenter susceperunt, reddentes ei omnia
 castella quæ erant fratris sui W[illelmi], homagiumque
 illi cum fidelitate fecerunt. Castellum etiam de Penbroc
 in suam recipiens potestatem, cum honore pertinente,
 collegit armatorum multitudinem, hereditatem suam,
 etiam invito rege, si necessitas cogeret, justo Marte
 exacturus. Erat autem miles strenuus et imperterritus,
 cujus militiam Franci, licet æmuli, cunctis⁵ præfere-
 bant. Erat insuper elegans corpore, sermone affabilis,
 et in subtilibus manuum opusculis singulariter subtilis.
 et ingeniosus. Multiplicatis igitur, quia omnibus gra-
 tiosus erat, Ricardi intercessoribus, mutato rex consilio,
 metuens ne regni pacem turbaret, suscepit homagium
 suum, sed non sereno corde, simul cum fidelitate,⁶ et
 ei omnia jura sua salvo sibi relevio annuit consueto.

The king
 receives his
 homage,
 and re-
 stores his
 rights.

¹ sunt] Supplied from W. B. C.

² eidem] Interlined.

³ facere] Supplied from W. B. C.

⁴ omnes fratres et milites sui]

In W. I. we read *omnes milites et ho-*

mines fratris sui (which is no doubt correct), and in B. C. *omnes milites et omnes fratres sui*.

⁵ cunctis] cunctis, MS.

⁶ fidelitate] fidelite, MS.

Quod Ricardus, Cantuariensis archiepiscopus, a Roma A.D. 1231. rediens, obierit.

Rog. Wend.
iv. 225.
fol. 118 a.

Venit hoc tempore ad curiam Romanam Ricardus, Complaints
Cantuariensis archiepiscopus, et in presentia domini laid before
the pope by

Rog. Wend.
iv. 226.

papæ proposuit hæc quæ sequuntur. Conquestus est the arch-
bishop of
Canterbury.

in primis de rege Anglorum, quod solummodo omnia
regni negotia per consilium Huberti justiciarii, aliis
spretis magnatibus, disponebat. Item, de justiciario
proposuit, quod habuit uxorem, cujus consanguineam
prius habuerat sibi matrimonio copulatam; et quod
jura ecclesiæ Cantuariensis invaserat et injuste detine-
bat. Proposuit etiam, quod episcopi quidam ejus suf-
fraganei, neglecta pastoralis cura, sedebant ad scaccarium
regis, laicas causas ventilantes et judicia sanguinis
exercentes.¹ Item conquestus est, quod clerici bene-
ficiati, et infra sacros ordines constituti, plures habue-
runt ecclesias, quibus annexa fuerat cura animarum,
et quod insuper, sicut episcopi, ab ipsis trahentes
exemplum, curis secularibus et laicorum se judiciis im-
miscabant. Hiis autem et consimilibus coram papa
propositis, petiit, ut limam correctionis excessibus ad-
hiberet. Cumque hæc omnia dominus papa diligenti He suc-
ceeds in his
suit.
studio consideraret, et vidisset [quod universa]² quæ
proposuerat archiepiscopus, justitia fuerant et ratione
subnixa, jussit incontinenti, quatinus archiepiscopi
negotia, justitia mediante, expedirentur. Proposuerunt
autem in contrarium clerici regis, pro ipso rege et jus-
ticiario multa inaniter allegantes; sed parum vel nihil
profecerunt quia favor archiepiscopi quicquid petiit
impetravit. Erat namque staturæ elegantissimæ, facun-
diæ admirabilis, scientia et moribus incomparabilis, et
allegavit pro eo causa manifeste justa et favorabilis.
Archiepiscopus igitur cum, expletis negotiis omnibus

His return
and death.

¹ *exercentes*] *excercentes*, MS.

² *quod universa*] Supplied from W. B. C.

A.D. 1231. pro voluntate sua, repatriare maturaret, apud Sanctam Gemmam in domo Fratrum Minorum, tertia dieta citra . Romam, diem clausit extremum, iii^o. nonas Augusti; Rog. Wend. iv. 227.
et sic, ipso expirante, expirabant cum eo negotia im-
petrata. De quo hoc mirabile accidit, quod, cum . pontificalibus, sicut moris est, corpus defuncti sepelien-
dum insigniretur, de nocte venerunt homines illius . patriæ, qui hæc omnia oculo fascinnanti¹ aspexerant; . aperuerunt de nocte sepulchrum, cupientes ut anulum . et alia insignia episcopalia furarentur, [sed]² nulla vi . vel ingenio propositum suum poterant consummare . . Recesserunt ergo confusi, et pectora sua, in quibus . scelerata corda latitabant, percusserunt.³

Attempt to
plunder the
archbi-
shop's
tomb.

*Quod rex Angliæ revocatus sit a nuptiis sororis regis
Scotorum.*⁴

Eodem tempore rex Anglorum, constructo in Wallia Rog. Wend. iv. 227.
castello supradicto, mense Octobris in Angliam remea-
vit. Proposuit sane idem rex eo tempore ducere in
uxorem sororem regis Scotorum, indignantibus comiti-
bus et baronibus suis universis, præcipue Marescallo . Non enim, ut aiunt, decebat, quod rex duceret natu
filiam minorem, cum Hubertus justiciarius natu ma-
jorem haberet sibi matrimonio copulatam. Sed ab hoc
proposito cum per Marescallum et comitem Britanniae . rex invitatus revocaretur, dedit eidem comiti Britanniae .
v. milia marcas argenti, et sic ad propria comes re-
meavit.

Henry re-
turns from
Wales.
He pro-
poses to
marry the
sister of the
king of
Scotland.

The count
of Brittany
returns
home.

¹ *fascinnanti*] fascinnante, MS.

² *sed*] Supplied to complete the sense.

³ On the lower margin of the preceding page is a coloured repre-

sentation of the attempt to plunder the archbishop's tomb.

⁴ In B. this chapter is marked by Matthew Paris "*Offendiculum*," but it is retained in C.

*De electione vel postulatione Radulphi, Cicestrensis A.D. 1231.
episcopi, in archiepiscopum Cantuariensem, et
cassatione ejusdem.*

- Rog. Wend. iv. 227. Defuncto, ut dictum est, Ricardo, Cantuariensi archiepis- Election of Ralph de Neville to the see of Canterbury.
- co, decreverunt monachi Cantuarienses Radulphum de Nevilla,¹ Cicestrensem² episcopum, sibi in præsulem postulare, qui erat regis fidelissimus cancellarius, assensu totius barnagii in eodem officio stabilitus. Facta igitur rite electione vel postulatione, præsenterat eum regi conventus,³ viii^o. kalendas Octobris; quem rex gratanter, quantum ad eum pertinebat, acceptans, de maneriis et rebus aliis ad archiepiscopatum adjacentibus illum protinus investivit. Monachi vero Romam profecti, postulationem suam petierunt confirmari. Dominus autem papa, facta per magistrum Symonem de Langetona diligenti inquisitione de persona postulati, respondit et⁴ asseruit, ipsum aulicum curialemque fuisse, rapidum in verbo ac festinum, spiritumque habentem in naribus, et, quod durius est, si ad illam dignitatem promoveretur, moliri volentem ad hoc, ut Angliam liberaret a tributo Romanæ ecclesiæ. Papa autem, hiis auditis, postulationem hanc cassavit, concedens ut conventus alium sibi eligeret in pastorem.
- Rog. Wend. iv. 228. 24 Sept. It is annulled by the pope.

*De distractionibus bladorum clericorum Italicorum.*⁵

- Cf. Rog. Wend. iv. 240-242. Anno quoque sub eodem, propter intolerabiles Romanorum oppressiones, procurantibus clam Huberto justiciario et Stephano de Segrave, regis consiliario, quidam de regno temerarii, quibus quidam miles præ-
- Pillage of the crops of the Italian clergy.

¹ *Nevilla*] *Novilla*, MS.

² *Cicestrensem*] On an erasure.

³ *conventus*] Added on to the text.

⁴ *et*] Interlined.

⁵ The substance of the first portion of this chapter is inserted by Wendover under the year 1232, and so in B.C.

A.D. 1231: fuit, nomine Robertus de Thuenge, qui se Willelmum. Wither fecit nominari, blada Romanorum in Anglia. beneficiatorum violenter rapuerunt, et subito flagellata¹. vendiderunt quovis pretio; portantes super hoc, ut sic. R. Wend. iv. 232. eis liceret, literas domini regis sigillo suo consignatas, quas, cum requisiti a vicecomitibus qua auctoritate hoc. facerent, palam ostenderunt. Unde ipsi clerici quasi. fures latuerunt, credentes omnes trucidari. Johannes. quoque Romanus, Eboracensis ecclesiæ canonicus, the- saurarius,² in ecclesia latuit eadem, ibidemque credidit. decapitari. Item, inter Sanctum Albanum et Londonias, clerici Romani venientes de quodam magno consis- torio,³ inter quos Johannes Ferentinus,⁴ archidiaconus. Norwicensis, et Cincius, ecclesiæ Londoniensis canoni- cus, et multi alii extiterant, a quibusdam armatis re- pente supervenientibus obiter sunt exturbati, et dictus. Cincius captus et male tractatus, aliis fugientibus et. in dumetis latitantibus. Quod cum ad audientiam. regis pervenisset, asserebat se talis præsumptionis ne- quaquam fuisse auctorem vel conscium. Consiliarii. autem regis rei gestæ conscii, et rei tumultum super. hoc ventilatum suppresserunt.

The trea-
surer of
York hides
himself,
and others
are ill-used.

The king
disowns
any know-
ledge of the
transaction.

Cf. Rog.
Wend.
iv. 231.

fol. 118 b.

Excommunicantur prædictæ violentiæ auctores.

A.D. 1232. Anno Domini M^o.CC^o.XXX°.II°., qui est annus regni. R. Wend. iv. 232. regis H[enrici] III. xvii^{us}, idem⁵ rex Anglorum H[en- ricus] fuit ad Natale apud Wintoniam, cui Petrus, ejusdem urbis episcopus, omnia necessaria procuravit, et festiva tam regi quam suis distribuit cum donativis indumenta. Ipsi quoque diebus, cum distractæ fuis-

Henry
keeps
Christmas
at Win-
chester.

¹ In the margin is a drawing, representing a man thrashing out two sheaves of wheat.

² *thesaurarius*] *thesaurius*, MS.

³ This consistory was held at St.

Alban's, 17 December. Wend. iv. 231.

⁴ *Ferentinus*] Florentinus, W.B.C.

⁵ *qui . . . idem*] Added in marg.

sent fruges et horrea vacuata de Wengham,¹ et blada² A.D. 1232.
 bonis conditionibus postulantibus venderentur et pau- The bp. of
 . peribus erogarentur, Romanus ipse, cujus erant fruges London ex-
 . illæ, graves super hoc coram episcopo Londoniensi re- communicates the
 R. Wend. . posuit querimonias. Ipse igitur episcopus, convocatis authors of
 iv. 233. x. episcopis, hujus violentiæ auctores in crastino beatae 10 Feb.
 Scolasticæ in ecclesia Sancti Pauli sollempniter excom-
 municavit.

*Rex auxilium per totam Angliam sibi dari
 postulavit.*

Rog. Wend. Convenerant eodem tempore³ ad colloquium apud Parliament
 iv. 233. Westmonasterium, ad regis vocationem, magnates An- held at
 gliæ, tam laici quam prælati, quibus rex proposuit, Westmin-
 quod magnis fuerat debitis implicatus causa bellicæ ster, in
 expeditionis, quam nuper egerat in partibus trans- which the
 marinis; unde, necessitate compulsus, ab omnibus king de-
 generaliter auxilium postulavit. Comes autem Cestrensis mands an
 Ranulphus pro magnatibus regni loquens respondit, aid.
 quod comites, barones et milites, qui de eo tenebant The earl of
 in capite, cum ipso erant ibi corporaliter præsentes, et Chester, on
 pecuniam suam ita inaniter effuderunt, quod inde tam the part of
 . pauperes quam confusi redierunt, unde regi de jure the baron
 auxilium non debebant. Et sic, petita licentia, omnes refuses.
 recesserunt. Prælati vero regi respondentes dixerunt, The pre-
 quod episcopi multi et abbates, qui vocati erant, non lates ask
 fuerant præsentes; et sic petierunt inducias, quousque for delay
 Rog. Wend. ad diem possent omnes certum convenire. Præfixus and the
 iv. 234. . est igitur dies a xv. diebus post Pascha ad hoc. proceed-
 ings are
 postponed.

¹ Wengham] Wihingeham, W.;
 Winghame, B.; Wingeham, C.

² blada] bladi, MS.

³ In W. B. C. is added the date
 "nonas Martii [7 Mar.]"

A.D. 1232.

Electus est Cantuariensis archiepiscopus.

John, prior
of Canter-
bury,
elected abp.
and goes to
Rome, to be
confirmed.

Tempore quoque sub eodem conventus Cantuariensis Rog. Wend. iv. 234.
elegit Johannem, priorem suum, in archiepiscopum.
Qui cum esset regi præsentatus, et ab eo receptus,
profectus est Romam, ut electionem rite factam impe-
traret a sede apostolica confirmari.

*Facta per dominum papam inquisitione, cessavit
frugum distractio.*

The pope
writes to
Henry, to
punish the
authors of
the riots.

Eodem anno, ascendente querela super Romanorum .
gravamine, quorum fruges distrahebantur, scripsit idem .
papa regi Anglorum acriter et increpatorie, admirans .
quod tales in regno suo fieri permisit rapinas, non
habens respectum ad sacramenta, quæ fecerat suæ
tempore coronationis. Mandavit igitur eidem regi, sub
pœna excommunicationis et interdicti firmiter præ-
cipiens, quatinus, diligenti facta inquisitione, si quos
hujus violentiæ inveniret auctores, tam graviter fontes
puniret, ut ex pœna eorum ceteri formidarent. De-
ditque Petro, Wintoniensi episcopo, et abbati Sancti
Edmundi, in partibus australibus, et archiepiscopo
Eboracensi, episcopo Dunelmensi, et Johanni Romano,
in partibus aquilonaribus, in mandatis, ut omnes tam
diu denunciarent excommunicatos, quousque Romam

R. Wend.
iv. 241.

The king
thinks it
prudent to
hush up the
matter.

venirent a sede apostolica absolvendi. Facta igitur Rog. Wend. iv. 242.
inquisitione diligenti, inventi sunt transgressores tot .
et tanti, quod, præ eorum multitudine et potestate,
rex omnia dissimulare tutius judicavit, quod ipsos, et .
si posset, temere puniendo pacem regni perturbaret.¹

¹ *quod ipsos . . . perturbaret*] The faulty, and would be clearer if we
construction of the sentence is | read, *quam ipsos . . . perturbare*.

- . Quod et significatum est domino papæ. Verumtamen A.D. 1232.
 . ex tunc cessavit præsumptionis tempestas memoratæ.

*Electio facta de priore Cantuariensi reprobata est
 Romæ.¹*

- Rog.Wend. Venit interea Romam prior Johannes, electus Can- The elec-
 iv. 243. tuariensis. Et cum literas suæ electionis ostendisset, tion of the
 visum est papæ, quod nimis esset senex et simplex, prior of
 . licet sanctus, et ad tantam insufficiens dignitatem; Canterbury
 . bonus, sed non ad hoc. Et cum persuasisset papa, ut set aside by
 cederet, electus humiliter factæ electioni renunciavit; the pope.
 et petiit licentiam statim repatriandi. Concessa autem
 licentia, monachis præcepit papa, ut circumspecte alium
 talem eligerent, cui onus suum communicare et curam
 posset committere tutius pastorem.

*Rex quosdam amovit a consilio suo, et ab officiis
 suis.*

- Rog.Wend. Circa dies illos Leolinus, princeps Walliæ, fines Ravages
 iv. 243. baronum Angliæ ingressus, cepit more solito vacare committed
 incendiis et rapinis. Accesserunt autem ad regem by Llewel-
 Anglorum Petrus, Wintoniensis episcopus, et alii ejus- lyn, prince
 dem consilarii, dicentes, magnum coronæ suæ fore of Wales.
 scandalum, quod Walenses scurræ, nullius momenti
 Rog.Wend. latrunculi, annis singulis terras suas et baronum suo-
 iv. 244. rum impune pervagantes et incendio cuncta depopu-
 lantes, nihil intactum derelinquunt. Quibus cum sus- Complaint
 pirio rex respondit, "Audiui a thesaurariis meis, quod made by
 redditus omnes de scaccario vix mihi sufficiunt ad the bp. of
 simplicem victum et elemosinas consuetas; unde pau- Winches-
 pertas non permittit, ut bellicas expediam actiones." ter.
 Tunc consilarii regis responderunt, "Si pauper es,

¹ In the margin is drawn a mitre falling down, and an archiepiscopal cross broken.

A.D. 1232. tibi imputes, qui honores et custodias ac dignitates vacantes ita in alios transfers et a fisco alienas, quod nec in divitiis auri vel argenti, sed solo nomine umbratili, rex debeas appellari. Antecessores namque tui, reges magnifici et in omni divitiarum gloria ditissimi, non aliunde, sed ex regni exitibus et emolumentis, thesauros impretiabiles congesserunt." At rex ab eis instructus, cœpit a vicecomitibus et ballivis aliisque ministris suis de redditibus et rebus omnibus ad fisci commodum¹ spectantibus ratiocinium exigere; et quoslibet de fraude convictos a suis officiis deponens, exegit ab eis pecuniam suam etiam cum usuris, et tenens coartabat eos, donec redderent debitum univsum.

He exacts
strict ac-
counts
from the
sheriff and
others.

Amovetur Ranulfus Brito.

Ralph
Brito re-
moved from
his office of
treasurer.

Ranulphum etiam, cognomento² Britonem, cameræ suæ thesaurarium, ab officio suo deponens, cepit ab illo mille marcas³ argenti; et consilio Petri, Wintoniensis episcopi, jam in omnipotentatu dominantis, loco illius substituit Petrum de Orivallis,⁴ genere et origine Pictavensem, ejusdem episcopi alumpnum,⁵ et, ut dicebatur, consanguineum propinquissimum.⁶ Et sic undique loculos rex jejunos, licet⁷ in brevi, gravidos reddidit et refertos.

Rog. Wend.
iv. 244.

fol. 119 a.

¹ *commodum*] comodum, MS.

² *cognomento*] *congnoemento*, MS.

³ *marcas*] libras, W. B. C.

⁴ *Orivallis*] So also in W. B. C.; *P. de Oriwallis*, Chron. Dunst. p. 218 (sub anno 1234), but in other passages he is rightly named *Rivallis*. Cf. Wend. iv. 264, 268.

⁵ *alumpnum*] *alumpni*, MS.

⁶ *consanguineum propinquissimum*] *consanguinei propinquissimi*, MS. Over the last word has been written,

id est, filii, but *filii* afterwards erased. B. C. read *nepotem vel filium*. See p. 353.

⁷ *licet*] So also in B. C. In Edd. the comma is placed after *jejunos*, and not after *brevi*. "The word *licet* is really superfluous, but was retained from the text of Wendover, which reads, "rex jejunos in brevi, licet non plena gravidos crapula, reparavit."

*Amovetur Hubertus a justiciaria, exigiturque
ratiocinium ab eodem.* A.D. 1232.

Rog. Wend.
iv. 245.

Per idem tempus rex, per consilium Wintoniensis Removal of
episcopi, Hubertum de Burgo justiciarium ab officio Hubert de
suo amovit, et Stephanum de Segrave, literatum et¹ Burgh from
militem, subrogavit, iiii^o. kalendas Augusti. Et post the office of
dies paucos contra ipsum perturbatus, exegit ab eodem justiciary.
instante ratiocinium de thesauris suis ad scaccarium Stephen de
suum redditis, et de debitis, quæ ei debebantur de Segrave is
tempore patris sui et de tempore suo. Item, exegit put in his
de dominicis suis rationem, de quibus erat in pos- place.
sitione die obitus Willelmi, comitis de Penbroc, tunc 29 July.
justiciarii et marescalli,² qui ea teneant et habebant³ His ac-
in Anglia, Wallia, Hibernia et Pictavia. Item, de counts de-
libertatibus, quas habuit tunc⁴ temporis in forestis, manded,
warennis, comitatibus, et aliis locis, qualiter custoditæ and charges
sint vel alienatæ. Item, de quintadecima et sexa- made
gesima, et aliis redditis,⁵ tam ad scaccarium suum against
quam ad Novum Templum Londoniarum et alibi. Item, him.
de prisis factis pro jure suo relaxando, tam in terris
quam mobilibus. Item, de ipsis, quæ ipse rex amisit
per negligentiam Huberti. Item, de vastis factis sine
commodo⁶ regis, tam per guerram quam aliis modis.
Item, de libertatibus, quibus idem H[ubertus] usus
est in terris sibi datis et episcopatibus et custodiis,
sine warento, quæ pertinent ad dominum regem.
Item, de injuriis et dampnis illatis et clericis Ro-
manis et Ytalicis, et nunciis domini papæ, contra
voluntatem domini regis, per auctoritatem ipsius Hu-
berti, tunc justiciarii, qui nullum consilium voluit ap-

¹ *literatum et*] On an erasure. In the margin is written *juris peritum*.

² *marescalli*] *marcalli*, MS., but corr. by a later hand.

³ *habebant*] Written at first *ha-beant*, as in W. B. C.

⁴ *tunc*] Interlined.

⁵ *redditus*] Interlined is *vel bus*, i.e. *redditibus*.

⁶ *commodo*] *comodo*, MS.

A.D. 1232. ponere, ut illa corrigerentur, quod facere tenebatur Rog. Wend.
iv. 246.
 ratione officii sui ad justiciarium pertinentis. Item,
 de pace regis, qualiter sit custodita, tam versus homines
 terræ suæ Angliæ, Hiberniæ, Wasconia et Pictaviæ,
 quam alios extraneos. Item, de scutagiis, carucagiis,
 donis et xeniis, sive custodiarum exitibus, spectantibus
 ad coronam, quid inde actum sit. Item, de maritagiis,
 quæ rex Johannes dimisit in custodia ipsius, in die
 quo obiit, et de aliis maritagiis sibi traditis, tempore
 suo.

Responsio Huberti.

Hubert's
reply.

Ad hæc respondit Hubertus regi, quod patris sui Rog. Wend.
iv. 246.
 habuit cartam,¹ quæ ipsum absolvit ab omni ratiocinio
 de rebus perceptis et percipiendis de thesauris suis;
 qui ejus fidelitatem in tantum expertus est, quod
 noluit ab eodem audire ratiocinium. Tunc dixit Petrus,
 Wintoniensis episcopus, quod talis carta post obitum
 regis Johannis non habebat vigorem; unde ad hunc
 regem non pertinere proposuit de carta patris sui,
 quin rationem exigat de prædictis. Hæc quidem² quasi
 levia quædam sunt, de quibus rex rationem exigit ab
 Huberto, in quibus idem H[ubertus] arguitur de
 crimine multiforini enormiter læsæ majestatis.

Excusatio tribulati pia.

Apology
offered by
the author
for Hubert.

Sed quia in ira propositi sunt articuli contra eum, et inimici ejus judices erant, non arbitror illos fore recitandos. Prædictus enim Hubertus tam laudabiliter se gessit obsessus in castro de Chinun, et obsessus in castro de Dovera, et in navali bello in mari, et in obsidione de Bedeford, pro rege et regno, quod illa bona omnes malas objectiones merito debent absorbere.

¹ *habuit cartam*] On an erasure. | ² *quidem*] quidam, MS.

.Tribulationes autem, quas postea passus est, sequens A.D. 1232.
 .sermo declarabit.¹

Quomodo Hubertus apud Meretonam confugit.

R. Wend. . Cives autem Londonienses, qui eundem H[ubertum] Complaints
 iv. 248. .propter suspendium Constantini oderant, lætati sunt of the citi-
 .de tribulationibus suis; et ilico conquesti sunt de eo, zens of
 quod concivem suum injuste suspendit, et absque ju- London
 dicio. Unde Hubertus clam et subito fugit ad Mere- against
 tunam, ibique inter canonicos pavidus latitabat. him.
 He flies to
 the priory
 of Merton.

*Eligitur magister Johannes Blundus in archi-
 episcopum.*

Rog. Wend. Eodem anno, tempore autumpnali, electus est ma- Election of
 iv. 248. gister Johannes, cognomento² Blundus, clericus emi- John Blund
 .nentis scientiæ, apud Oxoniam legens de theologia, in to the see
 .archiepiscopum Cantuariensem. Qui regi acceptus, et of Canter-
 Rog. Wend. iv. 249. .ab eo gratanter susceptus, cum monachis quibusdam bury.
 Cantuariensibus Romam profectus est, ut electionem
 suam dominus papa confirmaret.

*De quadragesima regi concessa ad solutionem³ debi-
 torum suorum.*

Rog. Wend. Conveniunt autem tempestate sub eadem apud Parliament
 iv. 249. Lamheim ad colloquium, in Exaltatione sanctæ Crucis, held at
 coram rege, episcopi et alii ecclesiarum prælati, cum Lambeth,
 .regni proceribus. Ubi, post multas disceptationes,⁴ and a tax
 concessa est regi pro debitis, quibus comiti Britannię of a fortieth
 tenebatur obligatus, xl^a. pars rerum mobilium ab granted.
 episcopis, abbatibus, prioribus, clericis et laicis, sicut 14 Sept.
 ea habuerunt, frugibus congregatis, in autumpno, anno
 regni ejusdem regis xvi^o.

¹ *Tribulationes* *declarabit*]
 On an erasure.

² *cognomento*] *cognomento*, MS.

³ *solutionem*] *sulucionem*, MS.

⁴ *disceptationes*] *deceptiones*,

MS.

A.D. 1232. *Quomodo Londonienses fere oppresserant Hubertum apud Meretonam.*

Hubert de Burgh re-
fuses to
come to
trial.

Hubertus quoque de Burgo, cui datus fuerat a rege terminus ille ad respondendum super articulis et ex-
actionibus supradictis, iram regis nimis habens sus-
pectam, non est ausus comparere. Innotuit enim ei, quod rex habuit consilium ipsum morte turpissima condemnare; unde ad pacem ecclesiæ confugerat, donec sibi aura felicior arrideret. Sed tandem cum rex ei significasset, ut veniret ad curiam juri pariturus, renunciavit regi, quod iram ejus formidans et ejus consilium, ad ecclesiam confugerat, quæ ultimum refugium est injuriam patientibus, nec exiret, donec illius animum in melius nosceret commutatum. Tunc rex in iram versus, significavit majori Londoniarum, jam hora instante vespertina, quatinus, statim conjunctis sibi civibus universis, qui arma movere possent, iret ad Meretonam hostiliter, et Hubertum undecunque ex-

Rog. Wend.
iv. 249.

The king
orders the
mayor of
London to
bring him
by force.

tractum, vivum sibi seu mortuum præsentaret. At major lætus de præcepto, signo communi pulsato, hæc omnia populo propalavit super hoc lætificato, quia ipsum oderant; unde ad viginti milia armatorum in crastino ante lucem exeuntes, versus Meretonam ruunt catervatim, Hubertum in frusta discerpturi. Quod audiens Hubertus, ante majus altare nudus pedes, in femoralibus et camisia, sese præcordialiter Deo cum¹. lacrimis orans, corpus suum et animam tanquam ilico moriturus commendabat.² Interim, dum iter agerent.

Rog. Wend.
iv. 250.

fol. 119 b.

A large
body of
citizens set
out for that
purpose,
but are
recalled.

¹ *Deo cum*] On an erasure.

² *commendabat*] *comendabat*, MS. In the margin of fol. 119 a. is a drawing which refers to this passage, representing Hubert de Burgh kneeling before an altar, clad only in his shirt and drawers, and holding a cross in his hands. Above his head is the following rubric, "*Hubertus*

de Burgo, discalcatus et in camisia solum ante altare de Meretona, mortem orando expectat; adveniunt enim cives Londonienses, hostes ejus." Beneath the drawing is written: "Hoc etiam competit ei duobus aliis locis sequentibus, scilicet, apud Boscum-combustum, et in capella apud Divisas."

.cives frendentes in Hubertum, suggestum fuit regi a A.D. 1232.
 comite Cestrensi, quod, si talem excitaret seditionem
 . in vulgo irrationabili ac protervo, posset rex timere,
 . ne ipsam semel motam¹ sedare non valeret, cum vellet.
 . “ Et si, diruta ecclesia, perimeretur H[ubertus], qui
 . magni nominis est in partibus transmarinis, erit tibi
 . in obprobrium per secula.” Mutato igitur consilio, rex
 . omnes, misso festino nuncio, revocavit.

*Idem Hubertus a quadam capella extractus, in turri
 Londoniarum vincitur.*

Cf. Rog. . Procurante igitur archiepiscopo Dublinensi Luca, qui Hubert
 Wend. . aliquando capellanus Huberti extiterat, et per ipsum obtains a
 iv. 250. . promovebatur, concessa est eidem Huberto pax usque respite.
 . ad octavas Epiphaniæ, ut tempus haberet interim deli-
 berandi super præmissis. Tunc Hubertus, accepta, ut He goes
 . credebat, securitate, iter arripuit ad Sanctum Edmun- towards St.
 R. Wend. . dum, ubi uxor ejus morabatur, gloriosi regis et mar- Edmund's.
 iv. 251. . tiris rogaturus de tribulatione consolationem; et² obiter
 . hospitatus est in villa, quæ ad jus pertinet Norwi-
 . censis episcopi, in domibus ejusdem episcopi. Quod
 . cum regi innotuisset, ira incanduit vehementi, metuens,
 . ut³ si ita Hubertus recederet, perturbationem machina-
 . retur in regno. Unde poenitens, misit post eum Gode- The king
 . fridum de Craecumbe,⁴ militem, cum cæctis, armatis, sends
 . præcipiens sub poena suspendii, quatinus illum captum Geoffrey de
 . reducerent, et in turri Londoniarum vinctum incarce- Craecumbe
 . rarent. At illi cum festinatione profecti, invenerunt to arrest
 . Hubertum in quadam capella, crucem in una manu et him.
 . in altera corpus Dominicum bajulantem. Erat enim
 . præmunitus de rapido adventu quærentium animam
 . ejus. De qua, cum ad⁵ vocationem Godefridi exire He is captured with

¹ motam] Added in marg.

² et] So written at first, as in E., but afterwards erased. The sentence, however, requires it.

³ ut] ne, E. Om. W. B. C.

⁴ Craecumbe] Crouecumbe, E.

⁵ ad] Interlined.

A.D. 1232. nollet, ipse G[odefridus] et complices sui rapuerunt¹.
 violence in a chapel at Boisars. violenter de manibus ejus crucem et corpus Domini-
 cum, et vinculis eum arctissimis constrinxerunt. Et.
 vocatus ibidem degens faber quidam, ut apponeret.
 tibiis ejus anulos, rogavit faber, "Quem ponam in vin-
 culis ferreis?" At illi, "Hubertum de Burgo." At.
 faber, "Vivit Deus! nunquam illum in anulis ponam,
 qui totiens Angliam liberavit; fiat de me Dei bene-
 placitum." Hubertus autem, hiis auditis, tacitus in.
 corde considerabat illud evangelicum,² "Confiteor tibi;
 Pater cœli et terræ, quia abscondisti causam meam a.
 prudentibus, revelans eam simplicibus, quam et ego.
 tibi, Deus meus,³ revelavi.⁴ Insurrexerunt in me.
 testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi,"⁵ Godefri-
 dus autem et sui has⁶ sermocinationes parvipendentes,
 ipsum Hubertum raptantes, loris constrictum imposue-
 runt equo despicabili compeditum, et posuerunt eum.
 in turri Londoniarum, in custodia carcerali.

A smith
refuses to
put fetters
on him.

He is car-
ried priso-
ner to the
Tower.

Quomodo idem Hubertus reductus sit ad capellam.

At the de-
mand of
the bp. of
London,
Hubert is
taken back
to the cha-
pel.
Hæc cum audisset Rogerus, episcopus Londoniensis, venit celer ad regem, increpans eum, quod pacem
ecclesiæ violaverit;⁷ dixitque, quod,⁸ nisi ipsum cum
festinatione a vinculis liberatum remitteret ad capel-
lam, a qua fuerat violenter abstractus, ipse omnes
hujus violentiæ auctores excommunicationis sententia
innodaret. Rex igitur sic increpatus⁹ reatum suum
intelligens, remisit Hubertum ad capellam memoratam,
quæ dicebatur capella de Boisars, v^o. kalendas Octobris.
Dedit autem in mandatis vicecomitibus Hertfordiæ et
Essexiæ, sub pœna suspendii, quatinus in propriis per-
sonis et cum omnibus hominibus duorum comitatum

Rog. Wend.
iv. 251.
Rog. Wend.
iv. 252.

27 Sept.

¹ rapuerunt] rapierunt, MS.

² evangelicum] euuangelicum, MS.

³ tibi, Deus meus] Added in marg.

⁴ Founded on Matth. xi. 25.

⁵ Ps. xxvi. 12.

⁶ has] hos, MS.

⁷ violaverit] violaverat, W. B. C.

⁸ quod] Interlined.

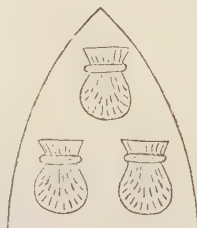
⁹ sic increpatus] On an erasure.
In W. B. C., licet invitus.

capellam obsidione, facto fossato per girum,¹ vallarent, A.D. 1232. et, ne Hubertus evaderet, vel a quoquam cibum acciperet, explorarent. Quod et factum est.

*De morte Ranulphi, comitis Cestriæ.*²

Rog. Wend.
iv. 256.

Eodem tempore Ranulphus, comes Cestriæ et Lincolniae, apud Walingeford diem clausit extremum;³ .cujus viscera apud Walingeford, corpus autem apud .Cestriam, tumulatur. Cujus obitus cum Huberto nunciaretur, et diceretur quod unus de maximis hostibus suis expirasset, accepit psalterium, et stans ante Crucifixum, illud pro anima defuncti,⁴ antequam sedisset, .complevit. Successit autem eidem Ranulpho in comitatum Cestriæ Johannes, nepos ejus ex sorore sua, quem genuit David, frater Willelmi, regis Scottorum; alius autem nepos ejus ex sorore sua,⁵ Lincolniae optinuit comitatum, et de barone comes effectus est. Comes autem Harundelliae, alius nepos ejus, quingentas libratas terræ suscepit.

Death of
Ranulph,
earl of
Chester.
John, his
nephew,
succeeds
him.

Colligitur quadragesima.

R. Wend.
iv. 253.

Diebus quoque sub eisdem, misit rex literas eis quos ad hoc idoneos decreverat, ad xl^{am}. sibi colligendam, sub hac forma, "H[enricus], Dei gratia rex Anglorum, etc., Petro de Thaneio, Willelmo de Culeswurthe, et Adæ filio-Willelmi, salutem," etc. Require quæ sequuntur in Rotulis Vicecomitum.⁶

The king
issues let-
ters for the
collection
of the tax.

¹ *facto girum*] Added in marg.

² In the margin is drawn his shield of arms, reversed, viz., azure three garbs or, and underneath is written in red, "*Clipeus Cestriæ, qui jam in dampnum regni prostratus est.*"

³ In W. B. C. the date is added, "v. kal. Nov. [28 Oct.]"

⁴ *defuncti*] defunc. MS.

⁵ *sua*] secunda, W. I.

⁶ *in Rotulis Vicecomitum*] On an erasure. The letters are in Wend. iv. 253-255, and in B. C.

A.D. 1232. *Hubertus, fame cogente, exiit de capella, et in turri Londoniarum incarcerationatur.*

Hubert surrenders, and is taken again to the Tower. Morabatur autem interea Hubertus in¹ capella multiformi inedia coartatus multo tempore, precibus incumbens intercise, cum duobus tantum servientibus, qui ei clam qualiacunque victualia mendicando subministrabant, donec ex præcepto regis ei interdicta² fuerant omnia genera ciborum, et ejus ejecti servientes. Tunc Hubertus in arcto positus, cum fame perire sibi turpe videretur, sponte de capella exivit. Dixit enim, se potius velle regis misericordiam experiri, quam fame perire³ detestanda. Tunc, rege jubente, ductus est Londoniam, et in turri sub arcta custodia carcerali custodiæ mancipatur compeditus. Rog. Wend. iv. 253.

*Thesaurus Huberti distrahitur.*⁴

The treasure of Hubert at the New Temple is seized by the king. 11 Nov. Diebus quoque sub eisdem, instante festo beati Martini, suggestum fuit regi, quod Hubertus habuit thesaurum non modicum apud Novum Templum. Rex autem ilico omnia cepit in manu sua. Nec est tamen adhuc ad misericordiam inclinatus, ut a vinculis liber absolveretur; urgebant enim eum consiliarii ejus, et ad tyrannidem acuerunt. Hiis ita gestis, venerunt ad regem⁵ adversarii Huberti dicentes, "Ecce convincitur Hubertus de furto! Quid adhuc condigna⁶ moratur vindicta? Ducatur apud Cornhullam, ut ibi accusantium respondeat objectionibus, ut liquido⁷ pateat omnibus quam multiformis proditor existat." Quod et factum est in crastino.⁸ Ubi cum a multis inexorabili. Rog. Wend. iv. 256. fol. 120 a. Cf. Rog. Wend. iv. 257.

¹ *in*] Interlined.

² *interdicta*] Added in marg.

³ *perire*] periire, MS.

⁴ In the margin are drawn three covered cups, apparently, of silver and enamel.

⁵ *ad regem*] Repeated after Huberti, but underscored for omission.

⁶ *condigna*] condignna, MS.

⁷ *objectionibus, ut liquido*] On an erasure.

⁸ *crastino*] crastino sancti Martini, E.

• odio accusaretur, respondit vel ipse in propria per-A.D. 1232.
 • sona, vel pro illo Laurentius, clericus de Sancto Albano,
 • qui solus fideliter stetit cum eo, tam eleganter et
 • tam prudenter omnibus articulis, quod palam coram
 • omnibus insontem se probavit. Objectiones autem
 • et responsiones, quia notabiles, sunt in Rotulis Vice-
 comitum.¹

Rex ad misericordiam revocatur.

• Tunc rex ad misericordiam revocatus, dixit, "Con- The king
 • fundantur omnes, qui Hubertum morte turpi moliuntur has mercy
 • condemnare,² et me ad hoc stimularunt! Qui prius on him, and
 R. Wend. . patruo³ meo⁴ Ricardo, postea regi J[ohanni], patri meo, restores
 iv. 257. . satis servivit fideliter, et mihi in multis casibus prae- his lands.
 . stitit adminiculum. Nunquam per me condemnabitur
 . ad mortem." Concessit igitur Huberto omnes terras,
 Rog. Wend . quas ex dono patris sui vel ex emptione possidebat,
 iv. 258. . ut sibi inde ac suis necessaria provideret. Susceperunt
 . igitur eum sub fidejussione Ricardus comes, frater regis,
 . Willelmus, comes Waranniæ, Ricardus, comes Mares-
 . callus, et Willelmus, comes de Ferrariis. Et missus est He is sent
 . a rege ad castellum de Divisis, traditus sub custodia to the
 . iiii^{or}. militum prædictorum comitum, ut sub liberiori castle of
 . custodia servaretur ibidem. Devises.

¹ *Rotulis Vicecomitum*] On an erasure. Here and in p. 249 the text was probably originally written, in *libro Additamentorum*. The charges and replies are there found (MS. Cott. Nero D. I. f. 167), and printed by Wats, p. 159. They are referred to again by Matth. Paris, at fol. 129 b., under the year 1239 (ed.

Wats, p. 516). In the margin of C. fol. 243 b., opposite to the mention of Laurence of St Alban's, is this note: "In fine vero hujus libri invenies objectiones adversariorum et responsiones Laurentii."

² *condemnare*] condepnare, MS.

³ *patruo*] avunculo, W.C. *pr. man.*

⁴ *meo*] At first written *me*.

A.D. 1232. *De visitatione per dominum papam super viros religiosos.*

Pope Gregory directs a general visitation of the monasteries. Hoc quoque anno papa Gregorius constituit visitatores super viros religiosos per orbem generaliter universum Christi nomine dedicatum, sub hac forma: "Gregorius, episcopus, venerabilibus fratribus suffraganeis ecclesiæ Cantuariensis, salutem et apostolicam benedictionem. Egressus a facie Dei Sathan,"¹ etc. Quære in libris religiosorum² omnia, quæ super visitatione illa facta fuerant, et plene invenies. Rog. Wend. iv. 258.

Rogerus, Londoniensis episcopus, Romam profectus est.

Roger, bp. of London, goes to Rome. Eodem autem anno Rogerus, Londoniensis episcopus, accusatus³ inter alios de consensu, vel saltem de per-
missione, distractionis frugum Romanorum clericorum, profectus est ad sedem apostolicam, ut suam ibi purgaret innocentiam. Qui cum Parmam, civitatem Ytaliæ perveniret, cives, qui ipsum fascinnanti oculo perspexerant esterlingis desideratis abundare,⁴ insidiis de nocte paratis, furtive ac nequiter ipsum tota sua pecunia, quam congesserat non paucam⁵ contra accusantes,⁶ ad⁷ obstruendum os loquentium iniqua,⁸ spoliaverunt. Nec iccirco pepercit ei in aliquo Romanæ curiæ censura judicii.⁹ Ipse vero episcopus in recessu a Parma, ipsam civitatem in ira sua, cum suis iniquis¹⁰ habitatoribus, maledixit. Rog. Wend. iv. 263.

¹ The bull is in Wendover, iv. 258-260 and B. C., dat. "5 id. Jun. [9 June], an. pont. 6."

² *libris religiosorum*] The last two letters of *libris* and the next word, are on an erasure. The papal bull and proceedings are in Wend. iv. 258-263, and, with additional matter, in B. C.

³ *accusatus*] *acusatus*, MS.

⁴ *abundare*] *habundare*, MS.

⁵ *paucam*] *pauc*, MS.

⁶ *accusantes*] *acusantes*, MS.

⁷ *non . . . ad*] These words, with the first syllable of *obstruendum*, are on an erasure.

⁸ *iniqua*] Added in marg. In the text follows the word . . . *iaceret*, partly erased, but as it disturbs the sense of the text as it now stands, I have omitted it.

⁹ *censura judicii*] On an erasure.

¹⁰ *iniquis*] Above has been written *maledixit*, and afterwards erased.

*Rex multos de suis naturalibus hominibus expulit a curia sua.*¹

Rog. Wend. Anno Domini M^o.CC^o.XXX°.III°, qui est annus regni A.D. 1233.
iv. 263.

regis H[enrici III.] xviii^{us},² tenuit idem³ rex curiam Henry
suam ad Natale apud Wigorniam; ubi, ut dicitur, de keeps
consilio P[etri], Wintoniensis episcopi, omnes fere natu- Christmas
rales curiæ suæ ministros a suis removet officiis, et at Worces-
Pictavenses extraneos in eorum ministeriis subrogavit. ter.

Rog. Wend. Willelmum quoque de Rodune, militem, expulit, qui in Many per-
iv. 264. curia regis vices gerebat Ricardi, comitis Marescalli; sons are
quod idem Ricardus nimis moleste tulit. Walterum removed
quoque, Karleolensem episcopum, ab officio thesaurarii from their
expellens, centum libras ab eodem exegit.⁴ Impropera- offices.

vitque ei, quod unam cameram lapideam nobilissimam
plus de alieno quam proprio in curia sua fabricaverat.
Consiliarios autem suos omnes, tam episcopos quam
comites ac barones, et quosque de regno suo nobiles, ita
præcipitanter abjecit, quod nulli credere audebat, nisi
episcopo memorato, et clerico⁵ suo, Petro de Rivallis.
Idem quoque episcopus, ut regis favorem liberius opti- The bp.
neret, attraxit in suum consortium Stephanum de of Win-
Segrave et Robertum Passeleue, qui sub Petro de chester
Rivallis thesauros regios conservabat; et illorum con- manages
silio et arbitrio universa regni negotia ordinavit. the affairs
of the king-
dom.

¹ Opposite to this rubric a note
has been written in the margin, but
afterwards completely erased.

² xviii^{us}] Added in marg.

³ idem] Interlined.

⁴ exegit] Partly on an erasure.
In W. B. C. cepit.

⁵ et clerico] On an erasure, and so
reads E. In W. et filio, and in B. sup.
ras. and C. et caro. See before, p. 342.

A.D. 1233, *Ricardus, comes Marescallus, regem increpavit.*

Richard, earl Mareschal, complains to the king of these abuses. Cumque hiis injuriis videret comes Ricardus Marescallus naturales regni postponi et alienigenas multos¹ præponi, tam in castris regni quam in curia et consilio regis, zelo² justitiæ provocatus, regem super hoc deliramento verbis amicabilibus atque mordacibus, more fidelis, salubriter increpavit, associatis sibi quibusdam magnatibus, quos rex venerabiles, graves et credibiles habere tenebatur. Affirmabat insuper, quod si³ hæc, quibus subversio regni imminebat,⁴ emendare diffugeret, ipsi et ceteri de regno magnates tamdiu se ab ipsius consilio subtraherent, quamdiu alienigenarum consiliis frueretur. Rog. Wend. iv. 265.

Contumeliosa responsio episcopi Wintoniensis.

Contemptuous reply of the bp. of Winchester. The barons resolve to resist. Ad hæc autem respondens P[etrus], Wintoniensis episcopus, dixit, quod bene licuit domino regi extraneos quoscunque vellet vocare ad defensionem regni et coronæ suæ; et etiam tot et tales, qui possunt homines ejus superbos et rebelles ad debitum compellere famulatum. Addiditque, quod adhuc reliquias odii et guerræ, quas⁵ olim Angli contra regem J[ohannem], patrem suum, suscitabant, merito debet habere suspectas. Comes vero Marescallus et ceteri magnates de venenoso verbo perturbati a curia recedentes, cum aliud responsum habere non poterant, firmiter proposuerunt ad invicem, quod pro⁶ hac causa omnes tangente usque ad divisionem corporis et animæ viriliter decertarent. Rog. Wend. iv. 266. fol. 120 b.

¹ multos] On an erasure.

² zelo] Partly erased, (apparently by an accident,) but the reading is established by W. B. C. E.

³ si] Added in marg.

⁴ imminebat] iminebat, MS.

⁵ quas] quam, E.

⁶ quod pro] On an erasure.

*De cassatione J[ohannis], electi Cantuariensis.*¹ A.D. 1233.Rog. Wend.
iv. 267.

Per idem tempus cassatus est electus Cantuariensis, magister J[ohannes] Blundus. Divulgatum quidem fuit Romæ, quod [post]² electionem suam acceperat ex dono P[etri], Wintoniensis episcopi, mille³ marcas [argenti],⁴ præter alias mille marcas, quas eidem J[ohanni] cre-
 .diderat, ut promoveretur. Fuerunt enim cor unum
 .et anima una, et idem J[ohannes] simplex et conver-
 .tibilis. Scripserat insuper idem episcopus imperatori,
 .ut suas partes interponeret circa promotionem præ-
 .dicti J[ohannis] versus papam; unde papa indignaba-
 .tur, perpendens ambitionem. Præterea confessus fuerat,
 quod duo habebat beneficia, quibus cura annexa fuit
 animarum, contra statuta concilii generalis; unde quia
 .carebat dispensatione, reprobatus est, licet allegatum
 .fuerit, quod ea possederat ante concilium. Sed quo-
 niam, jam cassatis tribus Cantuariensibus electis, præ-
 fata fuit diu ecclesia a pastore viduata, monachis
 potestatem concessit sibi pastorem eligendi. Qui ma-
 .gistrum Edmundum de Abendona, virum elegantissime
 .literatum, sanctum, et in theologia⁵ legentem, sibi in
 suarum animarum pastorem elegerunt. Cui etiam
 prompta voluntate pallium transmisit,⁶ ne tanta sedes
 metropolitana amplius⁷ vexaretur frustrata diutius a
 .pastore, dominus papa, factus illi in felix auspici-
 .quem non noverat, præter omnium spem favorabilis.⁸

The elec-
tion of John
Blund to
the see of
Canterbury
annulled by
the pope,and the
election of
Edmund of
Abingdon
approved.

¹ In the margin is drawn a mitre falling down, and an archiepiscopal cross, with the top broken off.

² *post*] Supplied from W. B. C.

³ *mille*] Before this word, *pro* is interlined, but disturbs the sense.

⁴ *argenti*] Supplied from W.B.C.

⁵ *theologia*] *thelogia*, MS.

⁶ *transmisit*] After this word, *papa* has been added, but afterwards erased, as superfluous.

⁷ *amplius*] Before this word, *nec* has been erased.

⁸ *favorabilis*] *favoralis*, MS.

A.D. 1233. *De electione magistri Ædmundi in archiepiscopum Cantuariensem.*¹

His election is assented to by the monks of Canterbury.

Monachi vero nec ipsum nec alium, qui irrevocabili-
liter² noluerunt sine conventus consensu sui recipere,
Cantuariam festinanter adierunt, et consensum con-
ventus super præmissis,³ totius conventus promptam
repererunt⁴ gratiam et favorem. Ex tunc igitur Æd-
mundus beatissimus de virtute in virtutem ascendens,
gratia Dei et hominum subarratus, felix in omni præ-
stantia suscipit incrementum. Misertus est Dominus
illius, et omnia ejus opera dirigebat, sicut sequens
sermo⁵ luculenter declarabit.

Reg. Wend.
iv. 267.

Quomodo consilium episcopi Wintoniensis regnum perturbavit.

Confederacy of the barons against the bp. of Winchester.

Diebus sub eisdem confederabantur comiti Mares-
callo viri nobiles et milites strenuissimi, Gilebertus
Basset et fratres ejus, Ricardus Suard, Walterus de
Clifford, cum multis, quos longum foret enumerare.
Causa enim favorabilis erat, ut eis videbatur, et justa,
et magis pro rege quam contra regem. Quos tamen
omnes rex, solius fretus Wintoniensis episcopi consilio,
absque curiæ suæ judicio et parium suorum, exules
fecit denunciari, terras eorum distribuens Pictavensibus.
Præcepitque, ut eorum corpora caperentur,⁶ ubicunque
in regno invenirentur.

Cf. Reg.
Wend.
iv. 271.

¹ In the margin is a drawing of a mitre and archiepiscopal cross, above which is the hand of the Deity extended from the clouds.

² *qui irrevocabiliter*] Written at first *irrevocabiliter qui*, but marked to be transposed. The sense would be clearer, if we read, "Monachi

vero, qui nec ipsum nec alium voluerunt irrevocabiliter."

³ *præmissis*] A word is wanting here, perhaps *petentes*.

⁴ *repererunt*] reperunt, MS.

⁵ *sermo*] Added in marg.

⁶ *caperentur*] caperrentur, MS.

*Wintoniensis episcopus multos comiti Marescallo A.D. 1233.
confœderatos muneribus corruptit.*

Rog. Wend. Tunc Petrus, episcopus Wintoniensis, qui vires comi- The bp.
iv. 271. tis Marescalli vidit multiplicari, modis omnibus illas gains over
conabatur infirmare. Comites¹ igitur Cestriæ et Lin- the earls of
colnæ, qui Marescallo cœperant² adherere, datis mille Chester and
marcis, corruptit. Nam Ricardus, frater regis, diu ante Lincoln.
ad regem sine difficultate reversus erat, quia fratri Richard,
deesse nequivit,³ qui Marescallo primitus adhærebat. earl of
Cornwall,
sides with
the king.

Marescallus confœderatur Leolino.⁴

Rog. Wend. Hæc cum Marescallus cognovisset,⁵ confœderatus est The earl
iv. 271. Leolino, principi Walliæ,⁶ et aliis proceribus regionis Mareschal
joins Lle-
wellyn,
prince of
Wales.
Rog. Wend. illius, interposito juramento, quod nullus eorum con-
iv. 272. cordaret sine alio.

Applicant alienigenæ, a rege vocati.

Rog. Wend. Tunc quoque, scilicet in crastino⁷ sanctæ Mariæ, 16 Aug.
iv. 272. applicuerunt apud Doveram viri armati ex partibus Foreign
mercena-
ries are
brought
over to
England.
transmarinis, vocati a rege per episcopum Wintonien-
sem, in Anglorum contemptum et detrimentum. Qui
venientes ad regem, apud Gloverniam convenerunt.
At rex illorum et aliorum multorum vallatus cater-
vis, ad Herefordensem⁸ urbem suum exercitum pro-
movit copiosum. Et ex Flandria veniens Baldewinus
de Gisnes cum sua custodia, pecunia subarratus, regio
additus est exercitui. Hoc etiam anno obiit Warinus
Basset,⁹ in obsidione et insultu castri de Caardif. Death of
Warin
Basset.

¹ *Comites*] At first written *Comite*.

² *cæperant*] ceperat, MS.

³ *quia . . . nequivit*] On an erasure. In the margin above is written (apparently with reference to this passage), "Proh dolor! de cupiditate comitis Ricardi!"

⁴ This rubric is written on an erasure.

⁵ *cognovisset*] cognovisset, MS.

⁶ *Walliæ*] Norwalliæ, W.

⁷ *crastino*] crastino Assumptio-
nis, W.

⁸ *Herefordensem*] Hertfordensem,
MS., and so B.

⁹ In the margin is drawn a blank shield, reversed.

A.D. 1233. *De injuria illata episcopo Karleolensi Waltero.*

Walter, bp. of Carlisle, is prevented leaving the kingdom. Per idem tempus Walterus, episcopus Karleolensis, Rog. Wend. iv. 272. quibusdam, ut dicebat, injuriis sibi a rege illatis, apud Doveram navem erat ingressurus, ut transfretaret. Supervenerunt autem quidam regis ministri, ejicientes¹ eum cum suis omnibus de navi irreverenter; et firmiter ex parte regis prohibebant, ne absque ejus licentia de regno exiret, contra articulum per sanctum Thomam adquisitum.²

De constantia Rogeri, Londoniensis episcopi.

The bp. of London excommunicates the authors of this violence. Applicuit autem eodem tempore et in ipso portu. R. Wend. iv. 272. Rogerus, Londoniensis episcopus, qui videns injuriam quæ præfato inferebatur episcopo, excommunicavit omnes, qui in eundem manus injecerant violentas. Et in magna solidatus constantia, inde indistanter profectus ad regem, invenit eum apud Hereford, cum exercitu copioso. Ibique in præsentia regis et quorundam episcoporum, de violentia Karleolensi episcopo illata supradictam innovavit³ excommunicationis sententiam. Adjunctis episcopis insuper, qui aderant, omnes illius guerræ auctores et tantæ perturbationis, super qua plenius jam edocebatur, incentores, excommunicavit.

De diffidatione Marescalli, et obsidione cujusdam castri.

The king declares the earl Mareschal's fealty void, and besieges one of his castles. Et, hiis ita gestis, rex, de consilio episcopi Wintoniensis, de quo timendum est, ne in laqueos excommunicationis propter contemptum inciderit, diffidavit. Rog. Wend. iv. 273. Marescallum; et sic jussit contra eum arma movere, et ejus castella obsidere. Et quoddam ejus castellum⁴ obsidione vallavit.

¹ *ejicientes*] *icientes*, MS.² *contra . . . adquisitum*] Added in marg.³ *innovavit*] Added on to the text.⁴ *castellum*] in W. is added, "cujus nomen non teneo."

De liberatione Huberti de Burgo.

- Rog. Wend. Circa dies istos P[etrus], Wintoniensis episcopus, A.D. 1233.
iv. 273. nulla de Huberto de Burgo, qui apud Divisas in car- The bp. of
cere tenebatur, facta mentione, regem rogavit instan- Winchester
desires the
custody of
the castle
of Devises.
- fol. 121 a. tissime, ut concederet sibi castri custodiam memorati;
haec, ut credebatur et dicebatur,¹ ductus intentione,² ut
copiam haberet ipsum Hubertum vel fame³ perimendi.
- R. Wend. Super quo scelere Hubertus præmunitus, duobus mi-
iv. 274. nistris, qui eidem serviebant, hoc misterium sub astric-
tione fidei et juramenti revelavit. Qui ipsius periculo
et pavori compatiētes, sollicite cogitabant, qualiter
ipsum a mortis discrimine liberarent. Considerata
igitur temporis opportunitate,⁴ dormientibus castellanis
et dormitantibus excubitoribus, unus eorum, altero ex-
plorante, in prima noctis sancti Michaelis vigilia, præ- 29 Sept.
fatum H[ubertum] in humeris arripuit compeditum, Hubert
effects his
escape from
the castle,
et de turri clam custodibus descendens et pium furtum
deferens, latitudinem castelli, facto pius et sceleratus
eodem, pertransivit. Et de quodam muri propugna-
culo saltu descendens, in quendam rubum, qui in pro-
clivo fossati succreverat, cecidit, per quod nec multum
tinnitum fecerunt compedes, nec os in eo comminutum
est. Ministri autem sequi cogitabant, sciebant enim,
quod omnes tres letali periculo subjacebant. Caute
igitur illæsi ad dominum suum sine aliquo strepitu
descendebant. Et unus eorum, qui robustior videbatur,
Hubertum in humeris sullevans, fossatum, licet cum
difficultate, transcendit; et sic ecclesiam villæ parro- and seeks
refuge in
the church.
chiale, tutum ibidem habere sperantes refugium, in-
traverunt. Sacerdos enim excitus credens aliquem eu-
karistiam postulare, ostium reseravit.

¹ *dicebatur*] In the margin above these words is the following note, "Hoc michi hoc scribenti enarravit ipse Hubertus Londoniis, coram Laurentio, clerico suo." The same report appears in Wendover, and in B.C.

² *intentione*] Interlined.

³ *vel fame*] It would appear as if a word were missing here.

⁴ *opportunitate*] oportunitate; MS.

*Hubertus extractus ab ecclesia durius ac dirius
incarceratur.*

A.D. 1233. Evigilantibus interea castellanis, cum Hubertum in loco consueto custodes non reppererunt, perturbati sunt valde. Et catervatim exeuntes de castro, cum ipsum in eo non invenirent, cum laternis et fustibus omnia quærendo perlustrabant, donec a referentibus audirent Hubertum in ecclesia fuisse compedibus liberatum. Quo, cum tumultu raptim concurrentes, invenerunt eum ante altare, crucem manibus tenentem ac deosculantem vulnere Crucifixi, præcordialiter cum lacrimis orantem¹ de tot tribulationibus a Deo percipere consolationem. Regales autem frendentes in eum, atrociter eum arripientes et fustibus eum, cum suis ministris, ac pugnis impie cædentes et pellentes, reducunt ad castellum, et graviori custodiæ quam prius cæsum committunt.

Rog. Wend.
iv. 274.R. Wend.
iv. 275.*De constantia Saresbiriensis et Londoniensis
episcoporum.*

Robert, bp. of Salisbury, threatens to excommunicate the violators of the church. Res autem gesta cum ad aures Roberti, Saresbiriensis episcopi, pervenisset, venit celeriter² ad castellum, præcipiens ipsis ecclesiæ violatoribus, ut Hubertum ad pacem ecclesiæ quantocius reductum, in illo statu quo illum invenerant, dimitterent absolutum. Sed castellani tumultuose satis episcopo respondentes dixerunt, se malle quod Hubertus suspenderetur, quam ipsi. Et cum ipsum reducere noluisent, episcopus de commissa sibi potestate omnes nominatim excommunicavit, qui eum detinebant, et qui in eum manus injecerant violentas. Tunc episcopus ille, conjuncto sibi Rogero, Londoniensi episcopo, et quibusdam aliis episcopis, venit ad regem, super injuria Huberto illata coram eo querelam deponens, nec prius ab eo recessit

Rog. Wend.
iv. 275.He obtains
the release
of Hubert,¹ orantem] Added in marg.| ² celeriter] sceleriter, MS.

quam Huberti liberationem impetrasset. Et sic in A.D. 1233. ecclesia,¹ concedente sed invito episcopo Wintoniensi,² who is re-
remissus est Hubertus in ecclesia memorata,³ xv^o. placed in
kalendas Novembris.⁴ Rex tamen iratus vicecomiti the church.
provinciæ illius dedit per literas in mandatis, ut eccle- 18 Oct.
siam obsideret, donec Hubertus in ea exire per ciborum
inediam⁵ cogeretur.⁶

Iterum liberatus est Hubertus.

R. Wend. . Post dies vero paucos Hubertus de Burgo raptus est Hubert is
iv. 277. . ab ecclesia de Divisis a viris armatis, qui misericordia set free,
ducti, quod Hubertus, qui totiens Angliam liberaverat and joins
et eam regi restituerat, tam inhumane tractabatur. Et the king's
statim ut exierat Hubertus ab ecclesia, adductus est enemies in
ei equus⁷ pretiosus, et ipse militaribus armis decenter Wales.
ornatus, circa horam diei primam in Walliam ad-
ductus est ac regis hostibus sociatus, iii^o. kalendas 30 Oct.
Novembris.

Exulati invaserunt exercitum regis apud Grosmund.

Rog. Wend. . Circa eosdem dies, cum rex apud Gloverniam copi- Henry in-
iv. 278. . osum collegisset exercitum, versus Hereford in Walliis vades the
suas promovit legiones; et inde terram ingressus hos- lands of the
tiliter Marescalli, ad ipsius exheredationem et corporis earl Mares-
captionem modis omnibus anhelabat.⁸ Sed ille, ut chal.

¹ in ecclesia] These words, from what follows, are superfluous.

² episcopo Wintoniensi] Written over the erasure of a word, which was, no doubt, *rege*, as in W. B. C. Before this alteration was made, a marginal addition had been made, thus, "episcopo Wintoniensi obgrunniente," but afterwards partially erased.

³ memorata] memoratam, MS.

⁴ According to Tyrrell, "Gen. Hist. England," ii. 2. 884, this date is erroneous, since Hubert was sent back to the church on the 11th October.

⁵ exire per ciborum inedia] At first written *ex ciborum inedia*, omitting *exire*, as in W. B. C.

⁶ cogeretur] On an erasure, and no doubt at first *moriretur*, as W. B. C.

⁷ equus] equus, MS.

⁸ anhelabat] hanelabat, MS.

A.D. 1233. bellator providus, ante regis adventum armenta sub-
 He besieges the castle of Gros-
 mond, but is com-
 pelled to retreat to Gloucester.

11 Nov.

traxerat et victualia; unde rex pro necessariorum de-
 fectu moram ibi facere non valens, ad castellum de
 Grosmund cum exercitu suo divertit. Ubi cum per
 dies aliquot moram protraxisset, Marescallus et ejus
 confœderati cum proscriptis ab Anglia, missis explora-
 toribus, ut cognovisset regem infra castelli ambitum
 pernoctare, et majorem partem exercitus in tentoriis
 expectando¹ excubare, omnis multitudo, præter Mares-
 callum, qui regem invadere noluit, cum Walensibus et
 exercitu copioso, die sancti Martini post crepusculum
 illuc properantes, et illos, qui in tentoriis soporati jace-
 bant, invadentes subito, equos circiter quingentos cum
 clitellis et spoliis ac suppellectili² varia rapuerunt, fugi-
 entibus ceteris fere nudis, quo impetus quemque rapi-
 ebat. Nec ex eis quempiam lædere vel captum abducere
 voluerunt, præter duos milites, qui indiscrete rebellantes,
 potius a semetipsis quam ab aliis sunt interfecti. Et, R. Wend.
 hiis ita gestis, rex Gloverniam est reversus. iv. 279.

*De Domo Conversorum Londoniis constructa.*³

Unusual
thunder.

Henry
builds a
church for
converted
Jews.

Circa idem tempus, mense scilicet Novembris, audita . Cf. Rog.
 sunt tonitrua horribilia, in triste, quia in medio . Wend.
 hiemis,⁴ præsagium terram inhabitantium. Eodemque . iv. 279.
 anno rex Anglorum H[enricus] III. quandam decentem . fol. 121 b.
 ecclesiam et congregationi conventuali sufficientem, cum .
 quibusdam ædificiis adjacentibus, propriis sumptibus .
 fabricavit, pro redemptione animæ suæ et regis Jo- .
 hannis, patris sui, et omnium antecessorum suorum, .
 quam Domum Conversorum appellamus, videlicet Lon-

¹ *expectando*] Added in marg.

² *suppellectili*] suppellecti, MS.

³ In the lower margin is the coloured drawing of a church, intended to represent this edifice.

⁴ *quia . . . hiemis*] Added above the line, and is in reference to a rustic proverb cited by Wendover.

.doniis, haud¹ procul a Veteri Templo, anno regni sui A.D. 1233.
 .xvii.;² ad quam domum confugientes Judæi conversi,
 .relicta Judaismi cæcitate, sub quadam honesta vivendi
 .regula vel forma certum haberent in tota vita domi-
 .cilium, tutum refugium, et sufficiens vitæ sustentamen-
 .tum, sine servili labore et fœnoris emolumento. Unde
 .factum est, quod in brevi congregatus est ibidem nu-
 .merus conversorum copiosus, et ibidem baptizati et
 .Christianorum lege instructi vivunt laudabiliter, a
 .perito rectore, sacerdote ad hoc specialiter deputato,
 .gubernati. Ubi etiam cotidie sollempniter divina cele-
 .brantur, et crebris lectionibus ac prædicationibus ab
 .eruditore, sciente nova et vetera proferre, prudenter
 .erudiuntur, ut tam cibo spirituali quam corporali refi-
 .ciantur sustentati.

De hospitali regis.³

. Simili quoque pietatis spiritu tactus, idem rex quod- He founds
 .dam nobile hospitale Oxoniis constituit, non procul a also a Hos-
 .ponte, ut ibidem infirmi et peregrini suæ remedium pital at
 .percipiant necessitatis. Oxford.

Rex Anglorum fuit apud Gloverniam ad Natale.

R. Wend.
iv. 289.

Anno Domini M^o.CC^o.XXX°.III°, qui est annus H[enrici] A.D. 1234.
 III. regis xviii^{us},⁴ idem rex ad Natale Domini tenuit Henry
 curiam suam apud Gloverniam, cum parvo admodum keeps
 comitatu, quia recesserant ab eo magnates multi, qui Christmas
 at Glou-
 cester.

¹ haud] haut, MS.

² regni sui xvii^o.] In the margin is added this note: "Nota hic ordinem annorum regni regis mutatum, scilicet, ut non computetur pro anno tempus regni sui primitivum, scilicet a festo apostolorum Simonis et Judæ [28 Oct.] usque ad Natale Domini proximo sequens."

³ In the margin is a coloured drawing of this Hospital.

⁴ qui . . . xviii^{us}] In the margin has been written, but afterwards nearly obliterated, *qui est annus regni regis H. III. xix^{us}*, and in E, it is also noted as "anno xix^o."

A.D. 1234. spoliati erant a rebus omnibus apud Grosmund, ut prædictum est. Quo utique tempore cœpit terra gelu graviter constringi, ita quod fruges suffocabantur in agris; radices quoque herbarum in hortis,¹ quæ quatuor² pedum altitudine figebantur in terra, desiccatae perierunt. Hoc etiam gelu usque ad Purificationem beatæ Mariæ continue sine nive perdurans, agriculturam suspendit, et secuta est sterilitas et fames importuna.

Unusual
and heavy
frost.

2 Feb.

Marescallus multos de hostibus suis peremit.

John of
Monmouth
and his
forces de-
feated by
the earl
Mareschal.

In crastino autem Natalis Domini Johannes Mone-
mutensis, vir quidem nobilis et potens, cum rege mili-
tans in Wallia, copiosum collegit exercitum, ut furtivum
faceret impetum in comitem Marescallum. Sed cum
hoc per diligentes exploratores comiti innotuisset, misit.
se in quandam silvam densam et opacam, per quam.
hostes fuerant transituri, ut eosdem deluderet, qui
ipsum decipere cogitabant. Cum igitur adversarii me-
morati ad locum insidiarum pervenissent, Marescallus
et exercitus ejus totus strepitum horribilem cum lituis
et tubis³ clangentibus repente prorumpentes⁴ et im-
munitos invadentes, omnes in fugam compulerunt. Et
fugientes insecuti, multos a tergo lanceis transverbe-
ratos interfecerunt. Sed in Pictavenses, qui eisdem as-
sociabantur, protervius irruerunt, quia ipsos, quorum,
proprium est seducere et proditores esse, non puduit.
Anglicos vocare proditores. Perempta igitur de adver-
sariis multitudine copiosa, vix ipse Johannes equo raptus.
velocissimo est elapsus. Et progrediens Marescallus
victor cum suis legionibus, villas ejusdem J[ohannis]
et ædificia, cum omnibus quæ ipsius erant, ferro
flammaque devastavit. Hiis ita gestis, Marescallus cum.

Rog. Wend.
iv. 289.

Rog. Wend.
iv. 290.

¹ *hortis*] *ortis*, MS.

² *quatuor*] *quatuor*, MS.

³ *tubis*] After this word W. I.

add *emittentes*, which renders the
sense clearer.

⁴ *prorumpentes*] *erumpentes*, B.C.

spoliis impretiabilibus et armentis, et honore triumphī, A.D. 1234.
qui pluris erat, in sua se recepit municipia lætabundus.

De equitationibus frequentibus Marescalli.

Equitationes vero et prælia fere cotidiana, vel ad minus qualibet septimana bis vel ter, quæ vir martius Marescallus, natura et exercitio¹ triumphator bellicosus laudabiliter exercuit,² nec volo nec valeo propter sui multitudinem huic paginæ commendare³; sed secundum volubilitatem rotæ fortunalis nunc hii nunc alii Martem propitium sentiebant.⁴

Dum hæc agerentur, salubre fuit consilium episcoporum, et maxime tamen electi Cantuariensis Edmundi.

R. Wend. . Cum hæc autem in partibus Walliæ conterminis
iv. 294. agerentur, rex venit ad colloquium apud Westmonas-
terium in Purificatione beatæ Mariæ. In quo quosdam
Rog. Wend. episcopos, et maxime Alexandrum, Cestrensem episco-
iv. 295. pum, graviter increpavit de nimia familiaritate comitis
Marescalli. Episcopus vero contristatus, sciens quod
talía verba ab episcopo Wintoniensi sumebant exor-
dium, indutus⁵ pontificalibus excommunicavit inconti-
nenti omnes, qui contra regem et regnum perturbam-
tionem moliebantur, aut hostibus regis favorem præstant
aut consilium, vel qui super episcopos, qui omnino de
salute et honore regis sollicitabantur, malitiose talia
imponebant. Affuit quidem huic colloquio magister
Edmundus, Cantuariensis electus, cum multis episcopis,
qui omnes non mediocriter regis et regni desolationi
condolentes, venerunt ad regem, et quasi uno ore

Frequent
raids made
by the earl
Mareschal.

Parliament
held at
Westmins-
ter.

2 Feb.

The king
blames the
bp. of Ches-
ter for his
intimacy
with the
earl Mares-
chal.

The pre-
lates com-
plain of the
counsels
followed by
the king.

¹ *exercitio*] exerceo, MS.

² *exercuit*] exerceuit, MS.

³ *commendare*] comendare, MS.

⁴ *sed sentiebant*] On an erasure.

⁵ *indutus*] At first written *indutus* est, but est erased.

A.D. 1234. dixerunt eidem, "Domine rex, dicimus vobis ut fideles vestri, quod consilium, quo nunc utimini, non est sanum vel securum, sed¹ Deo displicens et canonically sancto dissonum;² crudele et periculosum vobis et regno Angliæ, et, ut exprimamus, Petri videlicet Wintoniensis episcopi, et Petri de Rivallis et complicum suorum." Et cum ad³ hoc rationes efficaces addiderunt, in sermonis fine annectebant, quod nisi ab errore incepto rex citius desisteret, et cum fidelibus regni sui pacifice componeret, ipse incontinenti cum omnibus qui aderant prælatis, in prædictos⁴ sententiam ferrent excommunicationis, et in omnes alios hujus pacis contradictores et concordie perversores. Rex autem pius audiens consilium prælatorum, humiliter respondit, quod consiliis eorum in omnibus optemperaret. Unde post paucos dies proprium intelligens errorem, poenitentia ductus de more,⁵ præcepit Petro, Wintoniensi episcopo, ut pergens ad episcopatum suum curis intenderet animarum, et de cetero regiis negotiis non interesset. Petro etiam de Rivallis, cujus Anglia tota nutibus subjacebat, ut, redditis sibi castellis suis, et ratiocinium de thesauris incontinenti redderet et a curia recederet; affirmans cum juramento, quod, nisi beneficiatus et in sortem clericorum fuisset admissus, graviter in corpore puniretur. Pictavenses insuper omnes, tam de curia sua quam de castrorum præsiidiis⁶ expellens, remisit in patriam suam, præcipiens ut ultra faciem suam non viderent. Ac deinde rex, qui modis omnibus pacem sitiēbat, misit Ædmundum, Cantuariensem electum, in cujus labiis diffusa fuit gratia omnibus favorabilis et in consiliis salubris efficacia, cum episcopis Cestrensi et Rofensi in Walliam, ad Leolinum et Ricardum,

The king orders the bp. of Winchester and P. de Rivallis to leave the court.

He sends back the Poitevins to their country. Some prelates are sent to make peace with Llewellyn and the earl Mareschal.

¹ *sed*] So written at first, but afterwards erased by mistake.

² *Deo . . . dissonum*] Added in marg.

³ *ad*] Added on to the text.

⁴ *in prædictos*] On an erasure, and so corr. in marg.

⁵ *more*] mora, MS.

⁶ *præsiidiis*] In the margin is *vel custo*, i.e., *custodiis*.

fol. 122 a.

Cf. Rog. Wend. iv. 297.

R. Wend. iv. 299.

comitem Marescallum, ut cum eis pacem optinere cunctantes, de concordia contrectarent. Et sic rex, dimissis iniquis consiliariis suis, revocavit ad obsequium suum naturales homines de regno suo, subjiciens¹ se consilio suorum praelatorum.

*Consecratus est Edmundus in archiepiscopum
Cantuariensem.*²

Rog. Wend. Eodem anno in ecclesia Cantuariæ consecratus est magister Edmundus, ejusdem ecclesiæ electus, vir quidem Deo amabilis et hominibus, a Rogero, Londoniensi episcopo, sanctus a sancto, in archiepiscopum Cantuariensem, Dominica qua cantatur, "Lætare Jerusalem," quæ tunc fuit iiii. nonas Aprilis, non sine nutu Spiritus Sancti. Ipsa enim consecratio, ipsius promotio, ipsius et vita morte vallata pretiosa, non tantum Angliam, immo et Galliam, lætitia spirituali exhilaravit et honore. Hujus consecrationi felicissimæ interfuit rex cum xiii. episcopis. Et eodem die missam cum pallio, quod ei sponte præmiserat papa, et hoc notabile, sollempniter celebravit.

Comes Ricardus Marescallus in Hyberniam transit.

Cf. Rog. . Comes vero Marescallus, antequam pacifici nuncii memorati ad ipsum pervenissent, ignorans cor regis in melius fuisse commutatum, in Hiberniam werram contra regem moturus transfretaverat. Venerant enim ad

War in Ireland carried on by Richard earl Mareschal.

¹ *subjiciens*] *subiciens*, MS.

² On the lower margin is drawn a clever representation of the consecration of Edmund, by the bishop of London. Above the head of the former is written in red, "*Sanctus Edmundus C[antuariensis] a[rchiepiscopus]*," and above the latter,

"*Sanctus Rogerus, episcopus Londoniensis.*" By the side also of the archbishop is written (after the erasure of a line), "*Doctor theologus a doctore, sollempnis prædicator a celebri prædicatore, sanctus præsul a sancto præsule feliciter consecratur.*"

A.D. 1234. eum ab ipsa Hibernia, missi ab magnatibus terræ, urgentes nuncii, qui eum in pacem non sinebant, affirmantes quod ejus inimici impune terram suam pervagantes, rapinis et spoliis indulgebant. Machinante igitur Gaufrido de Marisco, qui primus fugit de proelio, et Marescallum, ligium dominum suum, tanquam proditor dereliquit, commissum est bellum cruentissimum. inter ipsum comitem Marescallum Ricardum et magnates Hiberniæ. Et cum versum fuisset pondus proelii. in ipsum, percussus est in corporis sui parte secretiori. cum quodam genere cultelli, quod hanelacius dicitur, equo suo enervato. Qui tamen postea convalesceret, nisi a chirurgico quodam proditore imprudenter ustus, in tantum cruciaretur, ut in febrem acutam præangustia decidens expirasset. Actum est autem proelium illud prima die mensis Aprilis, in sabbato.

R. Wend.
iv. 306.

Lamentatio papæ gravissima super desolatione Terræ Sanctæ.

Bull of pope Gregory in aid of the Holy Land. Et dum talia mundialis rota in partibus occidentibus suscitar, oritur¹ consimilis, immo pejor, in orientalibus regnis perturbatio, inter etiam Christianos. Dominus igitur papa² hanc querulam paginam super desolatione Terræ Sanctæ scripsit, et transmisit omnibus Christi fidelibus regnum Angliæ inhabitantibus: "Gregorius episcopus, servus servorum Dei."³ Summa, de discordia Templi et Hospitalis.⁴

¹ *suscitar, oritur*] On an erasure.

² *papa*] Added on to the text.

³ The bull is given at length in Wendover, iv., 327-330, and B. C., under the year 1235, dat. Spoletto, "2 non. Sept. [4 Sept.], ann. pont. 8."

⁴ *Summa . . . Hospitalis*] Written over an erasure, and in the margin

opposite is the following note: "Nota, quod lugubris discordia orta est tunc temporis inter Templum et Hospitale in Terra Sancta." It must be remarked, that in the bull itself there is no allusion whatever to the dissension between the Templars and Hospitaliers.

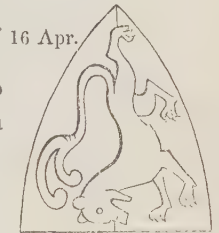
Reversio ad materiam.

A.D. 1234.

Cf. Rog. Wend. iv. 307, 308. Et dum circa hæc viri ecclesiastici sollicitabantur, comes Marescallus in tutela Hiberniensium retentus, febre acuta occupatus est, quam ex multiplici dolore conceperat, maxime tamen ex imperita, et utinam non voluntaria et proditiosa, adustione cujusdam Hibernici chirurgici. Facta igitur confessione et viatico salutis suscepto, palam coram confessore suo cum lacrimis protestatus est, se nunquam domino regi malum¹ voluisse, immo, ut salubriter consiliis suorum naturalium hominum ipsum inclinasset, elaborasse, et propter hoc guerram, ut sibi bene videbatur justam, sed² temere suscitasse. Tenens igitur crucem et adorans, spiritum contritum exalavit,³ xvi^o. kalendas Maii, et sepultus est in oratorio Fratrum Minorum apud Kilkenni, ubi idem sepulturam elegerat, flos militiæ temporum modernorum.

Details respecting the decease of the earl Mareschal.

De morte Ricardi, Marescalli.

Omnes proscripti ad pacem regis redierunt.

Rog. Wend. iv. 309. Per idem tempus, videlicet post Pascha, cum rex Anglorum versus Gloverniam tenderet, cupiens obviare archiepiscopo et episcopis, quos in Ualliam miserat, ut supradictum est, venit apud Wudestoc, ut ibidem pernoctaret. Venerunt autem ibidem ad ipsum nuncii ex Hibernia, casum ei referentes de morte comitis Marescalli. Unde rex, admirantibus cunctis qui aderant, in fletum et lamentationem prorumpens, conquestus est graviter de morte tanti militis, asserens constanter et veraciter, quod nullum sibi comparem⁴ in militia, quod et Franci asserunt, in regnis Franco-

The king is grieved at his death.

¹ *malum*] Added in marg.

² *sed*] Interlined.

³ In the margin is drawn his shield of arms, reversed, viz., party per pale, or and vert, a lion rampant, double quevé, gules.

⁴ *sibi comparem*] Written on an erasure, and the words following, *in militia regnis*, are carried out into the margin.

A.D. 1234. rum et Anglorum moriens reliquisset. Et, convocatis. ¶ *Nota laudabilem hic in rege caritatem.* presbiteris et clericis de capella sua, fecit sollempniter decantari obsequium defunctorum pro anima ejus. Et in crastino, completis missarum sollempniis, largas. fol. 122 b. pauperibus elemosinas erogabat, consimilis in hoc David. casum Saulis et Jonathæ deploranti.¹ Dum² igitur. rex cum archiepiscopo et episcopis, qui de Uallia. venerant, longum haberet³ tractatum, et informatus. salubriter ab archiepiscopo Edmundo ad se revertere-
 tur,⁴ pacem cœpit ardentem desiderare. Fecit igitur Rog. Wend. iv. 310. convocare per literas suas proscriptos omnes, ut veni-
 rent Gloverniam Dominica proxima ante Ascensionem
 Domini, iiii^o. scilicet kalendas Junii, ad colloquium,
 plenam gratiam ipsius cum suis hereditatibus recep-
 turi. Et, ut hoc facerent omni mala suspicione remota,
 sub salvo conductu archiepiscopi Æ[dmundi] et episco-
 porum ducerentur.⁵ Venerunt ergo ad pacem regis, pro-
 curante archiepiscopo Æ[dmundo] simul cum episcopis,
 sub ducatu eorundem, Hubertus de Burgo, quondam.
 Angliæ justiciarius, et alii exules memorati.

He causes
 the exiled
 persons to
 be recalled.
 29 May.

Quomodo rex reddidit Gilberto Marescallo hereditatem suam.

Et in eodem colloquio venit ad regem Gilbertus, Rog. Wend. iv. 310.
 frater Ricardi, comitis Marescalli jam defuncti, protes-
 tans mortem fratris sui; et postulavit ab eo, ut ipsum
 in hereditate [sua]⁶ susciperet, offerens homagium suum

The king
 restores
 to Gilbert,
 earl Mares-
 chal, his
 inheritance.

¹ *deploranti*] At first written *de-
 plorantis*, but *s* erased.

² *Dum*] Originally *Cum*.

³ *haberet*] The last syllable is on
 an erasure.

⁴ *et informatus . . . reverteretur*]
 Added in marg.

⁵ *Et ut hoc . . . ducerentur*]
 In the margin opposite this passage
 is a note of several lines, referring

to Hubert de Burgh, unfortunately
 too much erased to be deciphered,
 but the first words of which are,
 "Require (?) autem in Historia
 magna hujus opusculi . . ." It is
 observable, that it is at this passage in
 the Cotton MS. Nero D. V. fol. 252,
 that the Chronicle of Roger of Wen-
 dover is noted to have terminated.

⁶ *sua*] Supplied from W.B.C.

regi, et quicquid ei ut domino facere tenebatur. Tunc A.D. 1234.
 . rex, licet cum magna difficultate,¹—renitebantur enim
 . quidam susurrone ad hoc, ut rex omnia sibi appropria-
 . ret, eo quod comes Ricardus in bello contra regem inito
 . captus fuit et rebellio mortuus—reddidit eidem Gile-
 . berto hereditatem suam totam, tam in Anglia quam
 . in Hibernia, et homagium ejus recepit.² Gilebertum
 . quoque Basset et Ricardum Suard in plenam gratiam
 . suscepit; hæc omnia procurante filio pacis archiepi-
 . scopo Ædmondo. Postea, die Pentecostes, apud Wigor-
 . niam, eundem Gilebertum, qui bene literatus erat et ³
 . beneficiatus, cingulo donavit militari, tradens eidem
 . virgam marescalciæ curiæ suæ, sicut moris est, et sicut
 . eam antecessores sui melius et liberius habuerunt. Hu-
 . bertum quoque de Burgo, Gilebertum Bassat et Ricar-
 . dum Suard inter domesticos et familiares consiliarios
 . admisit, tunc demum intelligens, quod priorum fuerat
 . seductus astutia consiliariorum, qui se jam cauteriatam
 . habere senserunt conscientiam, a regisque præsentia
 . sese subtraxerunt. Unde cum graviter accusarentur, ad
 . pacem ecclesiæ confugientes episcopus Wintoniensis et
 . Petrus de Rivallis, in ecclesia cathedrali apud Winto-
 . niam latitabant, a conspectu hominum sese subtra-
 . hentes. Stephanus ⁴ quoque de Segrave, vir legum
 . regni peritissimus, in abbacia canonicorum de Legre-
 . cestria vix ibidem tutus latitabat; ubi per circiter
 . annum moram continuabat. Similiter quoque ⁵ Rober-

11 June.
 He gives
 him the
 wand of the
 office of
 Mareschal.

Hubert de
 Burgh,
 Gilbert
 Basset and
 Richard
 Suard are
 made coun-
 cillors.
 The bp. of
 Winchester
 and others

¹ *difficultate*] *difficultate*, MS.

² *recepit*] In the margin is a drawing representing the homage of Gilbert, who is presented to the king by the archbishop; and above is written in red letters, "*Nota caritatem beati Edmundi, qui pacificavit Gilebertum Marescallum, et comitem Cancie Hubertum, et alios magnates Angliæ, domino regi.*" Beneath this drawing is the shield of Gilbert,

viz., party per pale, or and vert, a lion rampant gules.

³ *et*] On an erasure.

⁴ *Stephanus*] A marginal note in red was originally added here, but is now almost defaced, and reads, "*Nota f. . . . stoliditatem (?) Stephani de Segrave.*"

⁵ *de Segrave . . . quoque*] These lines are written on a piece of vellum pasted over the original text, on rais-

A.D. 1234. tus Passeleue apud Novum Templum dilituit, graviter.
 seek places of refuge. infirmatus.¹

*Hugo de Pateshulle factus est thesaurarius de
 scaccario.*

Hugh de Pateshulle made treasurer of the exchequer. Reprobatis igitur multis, quos ante rex promoverat, alios in officiis arduis subrogavit. Repulsis igitur tam Roberto Passeleue quam episcopo Karleolensi Waltero, Hugonem de Pateshulle, clericum prudentem et generosum ac divitem,² ad scaccarii officium thesaurarii.⁴ vocavit.

Comes Britanniae penitus recessit a rege Anglorum.

Walter, count of Brittany, renounces his homage. Eodemque anno comes Britanniae Walterus, cognomento³ Mauclerc, juxta interpretationem cognomenti⁴ versus in arcum pravum, spoliatus omnibus bonis suis per regem Francorum, postquam extorserat quicquid potuit pecuniæ diversis argumentis a rege Angliæ, per internuncios eidem regi Anglorum reddidit homagium suum, quod ei pridem fecerat. Et rex cepit in manu sua omnia jura comitis Britanniae in Anglia, et honores ad illum spectantes. Comes vero videns mala sibi diatim multiplicari, in seipso tabescens, per mare paravit insidias mercatoribus, pirata factus execrabilis.

R. Wend.
 iv. 317.

ing which we read as follows : *de Segrave, vir et mendosus et fortunatarius (?) sectator, in ecclesia sancta Mariæ, scilicet, ab[*b*]acia canonicorum Legacestriae, latitavit, et clericatus jam beneficio confidens plus-*

quam militiae. Similiter quoque. Cf. Wend. iv. 312.

¹ *infirmatus*] infirmatus, MS.

² *prudentem . . . divitem*] Added in marg.

³ *cognomento*] cognomento, MS.

⁴ *cognomenti*] cognomenti, MS.

Orta est discordia inter dominum papam et Romanos. A.D. 1234.

Rog. Wend.
iv. 322.

Eodem anno orta est Romæ gravis dissensio inter dominum papam et cives Romanos. Causæ autem discordiæ in libris plurimorum¹ plenius annotantur. Papa igitur Gregorius non sustinens hanc injuriam et per-

Discord between the pope and the citizens of Rome.

R. Wend.
iv. 323.

turbationem, cum cardinalibus suis exivit ab urbe, et apud Perusium² moram facturum divertit. At Romani irati quædam ejus ædificia solo tenus prostraverunt; unde contra eorum, ut dicunt, privilegium excommunicabantur a papa; unde in majorem furorem versi, moliebantur attrahere ipsum imperatorem in sui adiutorium. Qui propter recentem concordiam, noluit ipsos fovere vel eisdem favere, sed potius copiosum congregavit exercitum, ut insolentiam et impetum reprimeret Romanorum. Tunc exercitus papalis, cui præerat comes

The emperor joins his forces to those of the pope.

R. Wend.
iv. 323.

Tholosanus, quærens gratiam papæ,³ et episcopus Wintoniensis, quem papa callide advocaverat ad regimen sui exercitus, tum propter pecuniæ suæ⁴ abundantiam,⁵ tum propter militandi peritiam, et exercitus imperatoris simul convenientes, casalia eorundem Romanorum in girum urbis posita numero xviii^o. prostraverunt, et vineas succiderunt. Cives autem irati exierunt ab urbe viii^o. idus Octobris, viri, ut dicitur, armati circiter

8 Oct.

fol. 123 a.

centum milia, ut civitatem Viterbii, quæ ad jus domini papæ spectabat, destruerent. Sed, cum irrationale⁶ vulgus civitatis absque militari disciplina exirent et agminibus incederent dissolutis, acies militares domini papæ, quibus præerant instructi armis et bellicis negotiis exercitati,⁷ scilicet Cismontani, et acies imperatoris, simul ab insidiis prorumpentes, irruunt in Romanos, et

Battle at Viterbo, where the citizens are defeated.

¹ *in libris plurimorum*] Written on an erasure. The fuller narrative of these events may be found in Wendover, and in B. C.

² *Perusium*] Perisium, MS.

³ *papæ*] Interlined.

⁴ *sucæ*] sui, MS., and so B. C., but they read *thesauri* instead of *pecuniæ*.

⁵ *abundantiam*] habundantiam, MS.

⁶ *irrationali*] irrôle, MS.

⁷ *exercitati*] excercitati, MS.

A.D. 1234. ex eis magnam stragem, non sine tamen suorum læsione, fecerunt repentinam. Ceciderunt autem hinc inde ad xix.¹ milia hominum, ita ut tanta strages. Christianorum longe lateque diffamata lætificavit corda. Paganorum. Romani tamen majus dampnum² perpassi sunt, ut qui, dissutis legionibus, ad suam civitatem, aliis insequentibus,³ præcipientes confugerunt. Exasperatum est quidem cor Romanorum nimis adversus dominum papam, quia in illo conflictu de civitate multi nobiles corruerunt. Duravit autem diu ista dissensio inter eos; Romani tamen semper aleam Martis sibi contrariam invenientes, deteriorem calculum reportaverunt.⁴

R. Wend.
iv. 324.

Magnificum factum regum Arragonum et Castellæ.

Capture of Majorca by the kings of Arragon and Castille. Eodem anno capta est insula Majorica, sita inter Affricam et Marsiliam,⁵ paganisma, et omnibus Christianis per illud mare intermeantibus nociva, a rege Arragonum et civibus Marsiliæ, rege Castellæ efficax auxilium impendente. Dicta est autem Majorica, eo quod major sit quadam alia insula sibi vicina, quæ Minorica nuncupatur, a Christianis pridem occupata.

*Obiit Hugo Herefordensis; substituitur Radulphus.*⁶

Death of Hugh, bp. of Hereford, Ralph de Madenestane succeeds. Anno quoque sub eodem obiit Hugo Folioth, antistes Herefordensis. Cui successit magister Radulphus⁷ de Madenestane, vir quidem moralis et eleganter literatus, sed Ordini Prædicatorum fidei interpositione obligatus.

Reg. Wend.
iv. 324.

¹ xix^o.] xxx^a, W. B. C.

² dampnum] dapnum, MS.

³ aliis insequentibus] Added in marg.

⁴ reportaverunt] rereportaverunt, MS., and the last two syllables on an erasure.

⁵ et Marsiliam] On an erasure.

⁶ Radulphus] On an erasure.

⁷ Radulphus] On an erasure. So also in W., but in B. C. and Edd., Robertus, erroneously, which is copied in Matth. Westm.

Qui ab Edmundo, Cantuariensi archiepiscopo, munus A.D. 1234. suscepit consecrationis.

Annalis conclusio.

Pertransiit autem annus iste sterilis, paucissimas habens aristas, sed inopinabiliter sub flagello respondentes; Anglia paucas, Gallia pauciores, Wasconia vero et Pictavia fere nullas segetes aut fructus reportavit, imbribus autumpnalibus omnia suffocantibus; discordia vero multis in regnis sanguinem Christianum prodigaliter effundente.¹

Annual summary of events.

De Judæis, qui puerum Christianum circumciderunt.

Rog. Wend. Anno Domini M^o.CC^o.XXXV°., rex Anglorum Henricus A.D. 1235.
iv. 324. III^{us}., anno regni sui xix^o., ad Natale tenuit curiam Henry keeps
suam apud Westmonasterium, præsentibus episcopis et Christmas
regni magnatibus quampluribus. Eodemque tempore, at Westminster.
septem Judæi adducti [sunt]² coram rege apud West- Imprison-
monasterium, qui in Norwico puerum quendam, quem ment of
furto sublatum jam per annum a conspectu Christiano- some Jews
rum absconderant, circumciderunt, volentes eundem cru- for circum-
cifigere in sollempnitate Paschali. Et super hoc³ facto cising a boy
palam convicti, in regis præsentia confessi sunt rei at Norwich.
veritatem prælibatam; et sic de vita sua et membris
in ipsius voluntate sub carcerali custodia remanserunt.

De mortibus et creationibus quorundam episcoporum.

Rog. Wend. Eodem tempore obiit Hugo de Welles, episcopus Lin- Death of
iv. 324. colniensis,⁴ monachorum gravator⁵ indefessus, canonico- Hugh de
of Lincoln.

¹ *effundente*] effundente, MS.

² *sunt*] Supplied from W. B. C.

³ *hoc*] Interlined.

⁴ In the margin are drawn a mitre and crosier, reversed, and by the

side of them a ram's head, above which is written, "Obiit Hugo, Lincolniensis episcopus, pastor ovium."

⁵ *gravator*] On an erasure; *persecutor*, B.C.

A.D. 1235. rum, sanctimonialium, et omnium religiosorum malleus, .

7 Feb. vii^o. idus Februarii, et sepultus est apud Lincolniam in

10 Feb. ecclesia cathedrali, iiii^o. idus ejusdem. Quo sepulto, .
cum eligere deberent canonici alium in loco ejus succes-
surum, ortum est scisma¹ inter eos, nec potuit hic de
eo nec is de ipso ut promoveretur tolerare, præ invidia .

Election of et indignatione. Tandem post multas inter canonicos .

Robert altercationes, elegerunt unanimiter magistrum Rober- .

Grosseteste, tum,² cognomento Grosseteste,³ contra omnium opinio- .

nem,⁴ licet, ut dicebatur, Ordini Minorum obligaretur. .

Ipse autem R[obertus] ex humillima⁵ stirpe procrea- .

tus, eleganter tam in trivio quam quadrivio⁶ eruditus, .

sui ipsius consilio non alieno præsentari⁷ regi nolens, .

singularis erat conversationis et propriæ sectator volun- .

tatis, suæ⁸ innitens prudentiæ, quod perspicue postea .

who is con- manifestavit, sicut sequens narratio manifestabit. Hic .

secrated at igitur electus apud Radingum ab Edmundo, Cantua- Rog.Wend.

2 June. riensi archiepiscopo, consecratus est, iiii^o.⁹ nonas Junii, iv. 325.

reclamantibus monachis Cantuariensibus et allegantibus,

ne alibi consecraretur quam in ecclesia Cantuariensi.

Sed id tandem hac vice permiserunt, ne labores et .

expensæ frustrarentur convenientium, ita tamen, quod .

id in consequentiam non traheretur.

Stephen
de Se-
grave and
Rob. Pas-
seleue are
reconciled
with the
king.

Concordia.

Per idem tempus concordati sunt cum rege Stephanus Rog.Wend.
de Segrave et Robertus Passeleue, data tamen non iv. 325.
minima pecunia¹⁰ regi.

¹ *scisma*] cisma, MS.

² *post multas . . . Robertum*] On an erasure.

³ In the margin are drawn a mitre and crosier erect.

⁴ *opinionem*] oppinionem, MS.

⁵ *humillima*] humilima, MS.

⁶ *quadrivio*] quadruvio, MS.

⁷ *præsentari*] Added in marg.

⁸ *suæ*] After this word has been added *que* in the margin, but afterwards erased.

⁹ *iiii^o.*] iiii^o., W. B. C.

¹⁰ *pecunia*] Over this word is interlined *ℳ. marcis*, as in the text of W. B. C.

*Obiit episcopus Rofensis.*¹

A.D. 1235,

Rog. Wend.
iv. 325.

Circa eosdem dies Henricus de Sanford, Rofensis antistes, diem clausit extremum² vi^o. kalendas Martii. Post cujus obitum monachi Rofenses elegerunt magistrum Ricardum de Wendene,³ virum eleganter eruditum.⁴ Qui Edmundo, Cantuariensi archiepiscopo, ad electionem confirmandam, a præfatis monachis præsentatus, non fuit admissus, unde monachi domini papæ præsentiam appellarunt. Indeque⁵ exorta est et amplius accumulata dissensio, sed juxta preces sancti archipræsulis, qui semper oravit quod justitia non elideretur, idem archiepiscopus deteriore in causa calculum reportavit.

Death of
Hen. de
Sanford,
bp. of
Rochester.
24 Feb.
Richard de
Wendene is
elected in
his place,
but not
admitted by
the abp.
Appeal to
the pope.

fol. 123 b.

*Obiit Willelmus, abbas Sancti Albani.*Rog. Wend.
iv. 325.

Eodemque anno, die⁶ sancti Mathiæ, obiit Willelmus, piissimæ memoriæ, abbas Sancti Albani. Quo in capitulo sepulto,⁷ electus est in abbatem ejusdem ecclesiæ Johannes, prior de Hertforde, ejusdem ecclesiæ, scilicet Sancti Albani, monachus. Memoratus autem Willelmus ecclesiam Sancti Albani⁸ strenue rexerat annis xxi. et mensibus fere tribus.

Death of
William,
abbat of
St. Alban's.
24 Feb.
John, prior
of Hertford,
succeeds.

¹ *Obiit . . . Rofensis*] On an erasure. In the margin are drawn a mitre and crosier, reversed.

² *extremum*] *extremum*, MS.

³ *Wendene*] Originally written *Wendoure*, as in E., but afterwards altered to *Wendene*, as in *Wendover* and B. C. In C., under the year 1238, the name is written at first *Wendoure*, but corrected *Wendene*. See *post*, p. 406. The fact of his name being *Wendene* is confirmed not only by the *Chron. Roffense*, in MS. Cott. Nero D. II. ff. 137-139, and the *Annal. Eccl. S. Mariæ de Suthwerke*, MS. Cott. Faust. A.

VIII. f. 145, and *Annal. de Waverleia*, p. 319, ed. Luard, but also by the papal decision in his favour, in Thorpe's *Reg. Roff.* p. 95. Later and modern writers have, however, retained the erroneous name of *Wendover*, and so in *Fasti*, ii. 560.

⁴ In the margin a mitre and crosier erect are drawn.

⁵ *Indeque*] *que* is interlined.

⁶ *die*] In *crastino*, W. The date given by Matthew Paris in *Vit. Abbat.*, p. 132, agrees with the text.

⁷ *sepulto*] Added in marg.

⁸ *Albani*] Interlined.

A.D. 1235.

Novum privilegium Judæorum.

The Jews
obtain new
privileges
from the
pope.

Anno quoque sub eodem Judæi, effusa multa pecunia. et amissa, impetrarunt, quod est admirandum,¹ privilegium novum a summo pontifice, ne a regibus aut principibus pro exactione pecuniæ turpiter tractarentur. Et quod liceret eis Christianos habere servientes, et Christianas etiam puerorum suorum nutrices, in derisum magnatum Christianorum, qui iccirco minus eisdem Judæis pepercerunt.

R. Wend.
iv. 326.

De publica prædicatione.

A crusade
preached.

Hoc quoque anno, qui est annus octavus postquam constitutæ sunt treugæ decennales² in Terra Sancta inter Romanum imperatorem F[r]ethericum et Babiloniæ Soldanum, facta est prædicatione de Cruce per totam Christianitatem, ad commonitionem et instantiam domini Gregorii papæ. Qui literas in diversas orbis partes direxit sub hac forma: "Gregorius, etc. Rachel videns," etc.³ Respice in libro Additamentorum.

Rog. Wend.
iv. 327.

De adventu nunciorum imperatoris in Angliam.

Messengers
from the
emperor
arrive, to
demand the
king's sis-
ter in mar-
riage.
23 Feb.

Eodem anno, mense Februarii, venerunt apud Westmonasterium duo Hospitalarii Theutonicorum,⁴ cum militibus et aliis nunciis sollempnibus, a Fretherico, Romanorum imperatore, ad regem Anglorum missi, ferentes literas ipsius auro bullatas, quibus postulavit Ysabellam, sororem regis, sibi matrimonio copulari. Venientes autem vii^o. kalendas Martii ad regem, petierunt

Rog. Wend.
iv. 332.

¹ *quod est admirandum*] On an erasure.

² *decennales*] Before this word is written *inter*, but expuncted.

³ This bull of the pope has been referred to previously under the

preceding year (see p. 368), and in B. C. is repeated here at length. It is not in the "*Liber Additamentorum*" [MS. Cott. Nero D. I.].

⁴ *Hospitalarii Theutonicorum*] Templarii, W.

literarum et suæ postulationis responsum sibi dari, ut A.D. 1235. regis voluntatem domino suo imperatori possent celeriter nunciare. Rex autem, inito consilio, postulata nunciis concessit. At nuncii postularunt puellam conspectibus suis præsentari. Quod cum factum fuisset, placuit illis pulcritudo puellaris. Confirmaverunt igitur matrimonium in animam imperatoris, interposito juramento, offerentes ei ex parte imperatoris anulum sponsalem. Quem cum in ejus digito posuissent, pronuntiaverunt eam imperatricem esse Romani imperii, dicentes palam, "Vivat imperatrix, vivat!" Deinde cum legati ea quæ facta fuerant imperatori nunciassent, post Paschalem sollempnitatem misit idem imperator archiepiscopum Coloniensem et Lovaniæ ducem cum aliis nunciis solempnibus in Angliam, qui imperatricem ad ipsum honorifice perducerent,¹ matrimonium jam initiatum et ratum procurarent, ut in cognitione² carnali fieret consummatum. Remansit igitur imperatrix in custodia episcopi Exoniensis et Radulfi filii-Nicholai, domini regis senescalli. Detulerant autem xenium nobilissimum in olosericis, auro et gemmis, ut decuit nuncios imperiales.³ Et, hiis in hunc modum dispositis, rex in die sancti Johannis ante Portam Latinam apud Westmonasterium tenuit sollempne festum, cum archiepiscopo Coloniensi et ceteris nunciis imperialibus. Et in crastino omnes apud Derteforde iter arripiunt, versus partes orientales profecturi. Imperatrix autem et archiepiscopus Coloniensis, cum ceteris viris nobilibus et matronis ad conductum ejus assignatis, vº. idus Maii naves ingressi, velis patentibus sese pelago commiserunt, et prospere navigantes, apud Enevers⁴ salvo applicuerunt. Quibus occurrit innumera armatorum multitudo, ut

Feast held
at West-
minster.

6 May.

The impe-
rial messen-
gers return
with Isabel
to the
continent.

11 May.

¹ *perducerent*] In W. and B. C., *perducentes*, which is better. There is an erasure above this word., as if it had been added.

² *cognitione*] *congnicione*, MS.

³ *Detulerant . . imperiales*] Added in marg.

⁴ *Enevers*] Anevers, B.C. [*Antwerp*].

A.D. 1235. ipsam imperatricem ab insidiis regis Francorum, qui illud magnificum matrimonium impedire moliebatur, custodirent.

*Imperator in imperatricem apud Wermesiam matrimonium initiatum consummavit.*¹

The marriage takes place at Worms.

20 July.

Three leopards sent as a gift to the king of England.

Tempore autem quo imperatrix apud Coloniam venit, imperator erat bellicis expeditionibus implicatus contra Rog. Wend. filium suum Henricum, quem cepit, et custodiæ carcerali omnibus vitæ suæ diebus tradidit mancipandum. R. Wend. Misit igitur imperator pro imperatrice apud Wermesiam, postquam Coloniæ per sex² menses moram continuavit. Desponsavit igitur ibidem puellam solempniter, matrimonium initiatum consummando, xiii^o. kalendas Augusti; cum qua data fuerunt eidem imperatori xxx. milia marcarum, ad quas reddendas assisum fuit scutagium per totum regnum, tam de novis feoffamentis quam veteribus, scilicet de quolibet feodo ii. marcæ.³ Remisit igitur imperator omnes, qui cum ea⁴ venerant, in Angliam, retenta imperatrice cum una sua nutrice et magistra, scilicet, Margareta Biset,⁵ et altera ancilla, aurifrigiaria Londoniensi.⁶ Misit etiam regi tres leopardos, leporariis simillimos,⁷ quia in clipeo regis Anglorum⁸ tres leopardi figurantur.⁹ Promisit etiam regi efficax auxilium ad requirenda jura sua contra regem Francorum.¹⁰ Expenderat autem rex pro isto.

¹ In the lower margin is a drawing representing the emperor espousing Isabella, by giving her a ring. Above their heads is written in red letters, "*Imperator Frethericus in uxorem ducit Ysabellam, sororem H[enrici] III., regis Anglorum.*"

² *sex*] On an erasure. In W. B. C., for *menses* we find *ebdomadas*, which is more correct.

³ *cum qua . . . marcæ*] Added in the lower margin, in the author's secretary hand.

⁴ *ea*] Interlined.

⁵ *et magistra . . . Biset*] Added in marg.

⁶ *aurifrigiaria Londoniensi*] Added in marg.

⁷ *simillimos*] *similimos*, MS.

⁸ *Anglorum*] On an erasure.

⁹ *figurantur*] *fugurantur*, MS.

¹⁰ Here ends the text of Wendover in W. I., with the addition of a chapter on the genealogy of the empress.

.matrimonio plusquam sexaginta milia marcarum, pro A.D. 1235.
 .quibus omnibus solas recepit umbratiles cum consola- Treatment
 .tionibus promissiones. Deputavit autem ipsam impe- of the em-
 .ratricem¹ inclusam et velut incarceratam spadonibus, press.
 .et Mauris ementulatis et vetulis larvis consimilibus,
 .nocte dieque strictissime custodiendam, ita ut mallet²
 .pauperrimo militi Anglico vel Franco matrimonio
 .indissolubili³ sociari.

*De invectione et accusatione contra Gilebertum,
 comitem Marescallum.*

Circa idem tempus clericus quidam, Henricus Clemens Gilbert,
 dictus, Hibernicus,⁴ dum minus sapienter se gereret, Mareschal
 jactitando se causam fuisse mortis Ricardi, comitis is accused
 of the death
 fol. 124 a. Marescalli, vocando eundem proditorem et cruentum of Henry
 Clement.
 domini sui regis inimicum simul et regni, miserabiliter
 Londoniis, rege ibidem existente, est interfectus. De
 qua morte, cum ab ipso etiam rege accusaretur Gile-
 bertus Marescallus, plurimis argumentis suam purgavit
 innocentiam.⁵ Rex vero semper eum habens suspectum,
 nunquam tam sincero corde dilexit eum ut prius.

*De novis decretalibus, scilicet Gregorianis; et de
 Summa Reimundi.*

Hiis quoque temporibus Gregorius papa IX^{us}. videns NewDecre-
 Decretalium tediosam prolixitatem, sub quodam com- tals of Gre-
 pendio eas eleganter abbreviatis⁶ et collectas sollemp- gory IX.
 niter et autentice per totius mundi latitudinem legi
 præcepit et divulgari. Illas autem ab auctore ipsarum
 Gregorianas appellamus, sic incipientes, " Rex pacificus,"

¹ *imperatricem*] *impetricem*, MS.

² *mallet*] *malet*, MS.

³ *indissolubili*] *indissolubi*, MS.

⁴ *Hibernicus*] At first written
natione Hibernicus, but *natione*

struck out. In B. C. we read, *nun-
 cius procerum Ybernensium*.

⁵ *innocentiam*] Added in marg.

⁶ *abbreviatis*] *abreviatis*, MS.

A.D. 1235. etc. In quibus quædam innovavit, ne scilicet illegitimi prælacias¹ vel ecclesiastica beneficia, nisi adepta a sede Romana legitimationis dispensatione, optineant, sciens inde curiæ Romanæ pro impetratione tali² multa in spiritualibus et temporalibus³ commoda provenire,⁴ sicut ex statuto Innocentii pro dispensatione plurium beneficiorum optinendorum. Reimundus quoque, sic volente summo pontifice, Summam quandam confecit perutilem, ubi sub succincta brevitate multa tam de civili quam canonico jure continentur. Erat autem ille Reimundus frater de Ordine Prædicatorum, eleganter nimis in literatura multiplici expeditus.

Summa of
Reimund
[de Penna-
forti].

*De Caursinis.*⁵

Increase of
the usurers
named
Caorsini. Diebus autem sub eisdem quidem ultramontani usurarii, qui se Caursinos nominarunt, asserentes se esse mercatores denariorum, et postea specialius se esse mercatores domini papæ vel escambiatores, adeo prius Londoniis habitantes terram totam infecerunt, ut etiam cives et incolas, et etiam, si fas est dicere, quosdam literatos consimili vitio infecerunt,⁶ et sophisticos usurarios esse docuerunt. Multos enim illaquearunt et illaqueatos depauperarunt, ut loculos proprios impregnarent.

¹ *prælacias*] At first written in *prælacias*, as in B. C., but in afterwards erased.

² *tali*] *talía*, MS.

³ *in spiritualibus et temporalibus*] On an erasure.

⁴ *commoda provenire*] *comoda pro-*

nire, MS. In B. C. *emolumenta provenire*.

⁵ *Caursinis*] Originally written *De peste Caursinorum*, but altered by erasure, as in B. C. To the whole of this chapter the word "*dubium*" is affixed in the margin.

⁶ *infecerunt*] *imfecerunt*, MS.

*De episcopo Londoniensi Rogero, volente expellere A.D. 1235.
Causinos a Londoniis.*¹

Eodemque anno episcopus Londoniensis Rogerus, vir The bp. of
quidem optime literatus et religiosus, cum intellexisset London attempts to
hos Causinos usuras sine erubescencia palam frequen- expel them.
tare, vitamque insolitam² deducere, viros religiosos
simpliciores³ fatigare, pecuniamque argumentose coacer-
vare, commotus est et iratus, et zelo justitiæ accinctus,⁴
omnes illos quasi scismaticos⁵ et usurarios manifestos,
licet se sophistice mercatores denariorum appellarent,
ab urbe Londoniarum decrevit amoveri, nisi a tali ces-
sarent enormitate, pœnitentiamque agerent de commissis.
Quod cum contempsissent, subsannantes et deridentes
insuper et comminantes, episcopus armis accinctus jus-
titiæ spiritualis, omnes tales excommunicavit, jubens
omnes fideles a communione talium elongari, ne civitas
Londoniarum, quæ hactenus talis pestis fuit ignara, ut
scilicet Christiani sic Judaizarent, tali tabe commacu-
laretur. At ipsi tumentes et superbi, de pecuniali⁶ de- They ob-
fensione confidentes, sine difficultate et moræ dispendio tain from
in curia Romana impetrarunt, ut dictus episcopus, qui Rome a
jam senuerat valitudinarius et ægrotativus, citaretur citation of
peremptorie in remotis partibus ultramarinis coram the bp. be-
judicibus Calursinis ipsis⁷ familiaribus, quos elegerant, fore judges
ut personaliter compararet super tali injuria et teme- of their own
ritate mercatoribus papalibus irrogata responsurus et choosing.
juri pariturus. Episcopus vero malens patris, scilicet
papæ,⁸ verenda, ut Sem, tegere, quam, ut Cham, reve-

¹ To this chapter also the word
"dubium" is added in the margin.

² *insolitam*] On an erasure. In
B. C. *spurcissimam*.

³ *simpliciores*] On an erasure. In
B. C. *variis injuriis*.

⁴ *accinctus*] In B. C. *accensus*,
which is the preferable reading, but
E. agrees with the text.

⁵ *scismaticos*] cismaticos, MS.

⁶ *pecuniali*] pecuali, MS.; *pecu*
being written on an erasure, and *ali*
added in the margin, but it is evident
that the reading was at first *papali*,
as in B. C.

⁷ *ipsis*] On an erasure.

⁸ *scilicet papæ*] Interlined.

A.D. 1235. lare, tumultum¹ suscitatum pacifice ac prudenter sedavit ;
 The bp. et hæc conniventibus oculis sub dissimulatione, non
 yields, but tamen sine spiritus amaritudine, quia senex, pertran-
 not without sicens, causam tam arduam Dei et sancti² Pauli patrocínio
 remorse. et examini commendavit trutinandam. Ex³ tunc igitur
 Cahursini elata fronte se papales mercatores et escam-
 biatores appellantes, consuetum quæstum sine contra-
 dictionis offendiculis exercebant.⁴

*Ordo Prædicatorum et Minorum cæpit multipliciter⁵
 prosperari.*

Prosperous Hiis quoque diebus Ordo Prædicatorum et Minorum
 state of the in tantum cæpit augeri et prosperari, ut⁶ in ædificiis
 Orders of et fratrum numero⁷ bene literatorum multiplicato, et
 Preachers etiam fama scientiæ et prædicationis, magnis et famo-
 and Minors. sis cœnobiis æquiparetur.

Capitur Corduba.

Capture of Hoc quoque anno famosissima civitas Hispaniæ Cor-
 Cordova by duba a victoriosissimo rege Castellæ capta est, magno
 the king of principe domino civitatis, cum multitudine infinita
 Castille. paganorum, occiso. In qua, inquam, civitate, magnus
 Lucan born et altiloquus⁸ poeta Lucanus natum se commemorat,
 there. dicens, "Corduba me genuit."⁹

¹ *tumultum*] Added in marg.

² *sancti*] sui, MS. and E. Corr. from B. C., which omit *Dei et*.

³ *Ex*] At first written *Et*.

⁴ *exercebant*] *exercebant*, MS.

⁵ *multipliciter*] *multipliter*, MS. This and the next word are on an erasure.

⁶ *et prosperari, ut*] On an erasure.
⁷ *numero*] *numero*, MS.

⁸ *altiloquus*] *altiloquus*, MS.

⁹ Borrowed from a hexastich found in many MSS. of Lucan, beginning, "Corduba me genuit, rapuit Nero, "prælia dixi." See Fabricii Bibl. Lat. ii. 140, ed. Ernesti.

Obiit Robertus filius-Walteri.

A.D. 1235.

Eodem quoque anno, in Adventu Domini, obiit Robertus filius-Walteri,¹ miles strenuus et genere præclarus, de quo multa prædicuntur, ætate quidem fere centenarius. Qui cum moriturus diu mortis imminetia² et accessu torqueretur, nec tamen moreretur penitus, ait uxori suæ vix loquens, "Tolle lapidem pretiosum, quem gero circa collum, et da primogenito et heredi meo, quia dum illum gessero, mori non potero,"³ nec ille vel aliquis, qui ipsum gestaverit."⁴ Quem cum mulier sustulisset, statim exanimatus est Robertus. Eodemque tempore obiit Rogerus de Sumerico, miles elegantissimus, sine herede.

Deaths of
Robert Fitz
Walter,
2 Dec.

and of
Roger de
Sumeri.

fol. 124 b. *Rex Henricus in uxorem ducit Alienoram, filiam comitis Provincie.*

Anno Domini M^o.CC^o.XXX°.VI°.⁵ qui est annus regni⁶ regis Henrici III. XX^{us}, idem rex tenuit curiam suam ad Natale Domini apud Wintoniam, ubi cum gaudio festa Natalicia celebravit. Expectabat autem ardenti desiderio adventum nunciorum suorum. Sollemnes enim nuncios, viros prudentes, in Provinciam ad Reimundum, comitem ejusdem Provincie, cum literis suis, [destinavit],⁷ petens Alienoram, ejus⁸ filiam, sororem reginæ Francorum, sibi matrimonio copulari. Præmisso igitur Johanne de Gatesdene, et postea Ricardo, priore de Hurleie, secretius, tunc ultimo cum dicto priore Hugonem, Elyensem et Radulphum,⁹ Herefordensem epi-

Henry
keeps
Christmas
at Win-
chester.

He sends an
embassy to
demand the
daughter of
the count of
Provence in
marriage.

¹ *filius-Walteri*] On an erasure.

² *imminetia*] iminencia, MS.

³ *non potero*] Interlined.

⁴ *Qui . . . gestaverit*] Added in marg.

⁵ *xxx^o.vi^o.*] On an erasure.

⁶ *regni*] Added in marg.

⁷ *destinavit*] Supplied from B. C.

⁸ *ejus*] On an erasure.

⁹ *Radulphum*] At first written *Rob.* (as in B.), but the last two letters erased, and corr. in marg. In C. only *R.*; in Edd. *Robertum.*

A.D. 1236. scopos, et fratrem Robertum de Sanforde, Magistrum militiæ Templi, illuc destinavit.¹ Qui favorabiliter recepti, nec aliquam in petitione sua patientes repulsam, memoratam puellam speciosam et ætate fere duoden- nem versus Angliam gaudenter reduxerunt. Et in- trantes mare in portu Sanwici,² ad portum Doveriæ prospere pervenerunt. Et Cantuariam venire properan- tibus, occurrit rex; et, visa puella sibi que accepta, apud Cantuariam eandem desponsavit,³ officium archi- episcopo Cantuariensi Edmundo, simul cum episcopis qui advenerant cum ipsa puella et aliis, peragente, xix^o. kalendas Februarii. Quartodecimo autem kalen- das ejusdem⁴ venit dominus rex ad Westmonasterium, et in crastino, scilicet die Dominica, ibidem cum⁵ sol- lempnitate inaudita portavit rex coronam; et coro- nata est regina, Alienora. Et sic desponsata fuit Can- tuariæ; nuptiæ vero celebratæ Londoniis, die sanctorum Fabiani et Sebastiani.

She is brought to Canter- bury and espoused by the king.

14 Jan.

19 Jan.

They are crowned at Westmin- ster.

20 Jan.

Imperator misit pro comite Ricardo.

The king reassem- bles the nobles at Merton. Messen- gers from the em- peror arrive, de- manding that earl Richard should be sent over to him.

Consummato autem gaudio nuptiali, rex recedens a Londoniis venit Meretonam, ut ibi revocati magnates, audito recenti imperatoris mandato, una cum rege de regni negotiis contrectarent. Nuncii enim ab imperatore directi ad regem venientes, eidem cum literis mandata detulerunt, ut scilicet dominus rex fratrem suum Ricardum ad ipsum imperatorem mittere⁶ non differret, ut stipendiis imperialibus militaret potenter super regem Francorum; et ipse imperator vires omnes

¹ *destinavit*] The last syllable is on an erasure.

² *Sanwici*] The letter *w* is on an erasure. In B. *Santwici*; C., *Sandwici*. The place intended is *Witsant*.

³ In the margin opposite are drawn two figures representing the king in the act of espousing Alienora, by

placing a ring on the first finger of her right hand. Above the heads are their names in red letters, "*Rex Henricus III. Alienora.*"

⁴ *ejusdem*] The last syllable is interlined.

⁵ *cum*] Added in marg.

⁶ *mittere*] Added in marg.

effunderet in ipsius comitis auxilium, donec omnia A.D. 1236. jura, quæ rex Angliæ postulat ipsum contingentia, recuperaret, insuper fines pristinos dilataret. Audiens ^{His request} ^{is refused,} ^{on account} ^{of Richard's} ^{youth.} autem hæc rex, simul et magnates ibidem congregati, præhabita deliberatione, responderunt, quod non esset tutum tam tenellum ætate in calidas regiones mittere et dubios casus guerræ contra Francos experiri, cum adhuc unicus et manifestus heres regis et regni comprobaretur;¹ et de regina, cum sit juvencula, utrum sit sterilis aut fœcunda, penitus ignoraretur.² De aliquo autem alio, si placeret imperatori, bene consentirent. Et sic nuncii recesserunt, sed non est auditum postea de voluntate imperatoris. Argumentose tamen ^{The emperor obtains} ^{money from} ^{the king.} a domino rege, quasi impostor prodigialis, pecuniam extorsit non minimam³ de die in diem, scilicet quæ remansit exhibendam.

De quibusdam⁴ novis legibus tunc a rege concessis.

Diebus etiam sub eisdem rex Henricus III., pro ^{New laws} ^{promul-} ^{gated at} ^{Merton.} salute animæ suæ et regni emendatione, et ut Dominus prolem sibi concederet fortunatam, apud Meretonom⁵ quasdam novas leges, spiritu ductus justitiæ et pietatis, constituit, et constitutas per regnum suum inviolabiliter jussit observari. Quæ in libro Supplementorum vel Additamentorum plenius poterunt reperiri.⁶

¹ *comprobaretur*] At first written *comprobetur*, as in B. C., but corr. in marg.

² *ignoraretur*] In the text *ignoretur*, but corr. in marg. In B. C. *ignoratur*.

³ *minimam*] *miniam*, MS.

⁴ *quibusdam*] *quibus*, MS.

⁵ *apud Meretonom*] Added in marg.

⁶ These laws pass under the name of the Statutes of Merton. They are not in the "Liber Additamentorum," but the substance of them is given in B. C. (ed. Wats, p. 422), also in Ann. Burton., p. 249, ed. Luard.

A.D. 1236.

De Paterinis et Bulgaris.

Rise of
heretics
named Pa-
terinis and
Bougars.

Many of
them are
burnt by
friar
Robert,
surnamed
Bugre.

Circa dies autem illos invaluit hæretica¹ perversitas, eorum videlicet qui vulgariter Paterini vel Bulgares dicuntur, in partibus Transalpinis, de quorum erroribus malo tacere quam² loqui, vel sectas eorundem recitare; quæ adeo crevit pullulando, quod fidei puritatem in finibus Franciæ et Flandriæ enormiter maculavit. Sed diligenti ministerio et indefessa prædicatione sanctorum theologorum Prædicatorum et Minorum, præcipue magistri et fratris Roberti, cognomento Bugre, qui sic dictus est, quia quandoque talis erat, confusa est eorum superstitio et error deprehensus; unde factus malleus hæreticorum, accusator et deprehensor, multa milia in regno regis Francorum, qui eidem Roberto auxilium præstitit militare, incendio fecit talium conflagrari. Et post paucos, prout tempore suo dicitur, idem Robertus, ut dicitur,³ quod est mirabile, in arcum pravam est reflexus.⁴

De quodam colloquio habito Londoniis.

Parliament
held at
London.

28 April.

Complaints
made of
the favour
shown by
the king
to William,
bp. elect of
Valentia.

Many she-
riffs are re-
moved, and
others sub-
stituted.

Eodem quoque anno, iiii^o. kalendas Maii, congregati sunt Angliæ magnates Londoniis ad colloquium, de negotiis⁵ regni tractaturi. Admirabantur enim multi indignantes vehementer, quod rex nimis et secus quam deceret, suis spretis et repulsis hominibus naturalibus, Willelmum, electum Valentinum, quem avunculum suum appellavit, sequebatur, quasi pupillus suum tutorem, venerando et in omnibus obtemperando. Super quo rex acriter correptus, secure⁶ in hoc excessu spondit emendationem. Et tunc sane provisum est, ut, amotis multis vicecomitibus, alii substituerentur, eo quod

¹ *hæretica*] heritica, MS.² *quam*] On an erasure.³ *ut dicitur*] Added in marg.⁴ *Et post . . . reflexus*] Opposite this paragraph is written in themargin, "*dubium*." See hereafter, p. 415.⁵ *negotiis*] *nogociis*, MS.⁶ *secure*] At first written *se*.

fol. 125 v. nimis a tramite veritatis et justitiæ corrupti muneribus exorbitarunt.¹ Iccirco uberiores in tenementis et genere nobiliores locis eorundem rex decrevit subrogari, qui non egerent muneribus adulterinis; fecit etiam eos jurare, ne reciperent munera aliqua, præterquam in esculentis et poculentis, et hoc moderate. Sed hic rigor et juramentum cito evanuit, unde dominus rex doluit, qui, pia ductus intentione, ea quæ vicecomites gravamina irrogarunt, tollere sitiebat.² Facti sunt igitur sicut muscæ esurientes, abactis prioribus, quas vulnera cruenta saturaverant.

De nunciis regis Scociæ.

In eodem colloquio rex Scociæ illuc sollempnes nuncios destinavit, qui instanter jura, quæ dominum suum dictum regem contingebant, exegerunt; de quibus se habere cartam et multorum magnatum testimonium asserebant. Cujus negotii diffinitio tunc cepit, petente rege Angliæ, dilationem.

Item de eodem colloquio.

Eodem quoque tempore, ante ejusdem colloquii solutionem, rex dolens³ quod non potuit Ricardum comitem, fratrem suum, cum Ricardo Suard concordem facere, licet idem Ricardus multum se humiliaverit, ipsum R[icardum] Suard a regno relegavit, dicens se malle incurrere suam quam fratris sui indignationem. Radulphum quoque filium-Nicholai, virum commendabilem, hospitii sui senescallum, cum quibusdam aliis consiliariis et magnis ministris, a⁴ suis officiis amotos a consilio suo sequestravit. Sigillum quoque suum ab episcopo Cicestrensi, cancellario suo, qui officium suum

Rights demanded by the messengers of the king of Scots.

Richard Suard is banished.

Ralph Fitz-Nicholas and others are removed from their offices. The king demands

¹ *exorbitarunt*] *exhorbatarunt*, MS.

² *unde dominus sitiebat*]

Written on an erasure.

³ *dolens*] Interlined.

⁴ *a*] *ab*, MS.

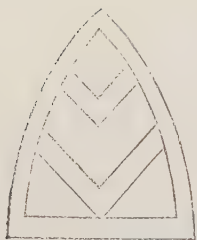
A.D. 1236. laudabiliter ministravit, exegit rex instantissime; sed idem episcopus hoc facere renuit, videns impetum regis modestiæ fines excedentem. Dixitque se nulla ratione hoc posse facere, cum illud de¹ communi consilio regni suscepisset; quapropter nec illud similiter sine communi assensu regni alicui resignaret.

his Seal
from the
chancellor,
who refuses
to give it
up.

De quadam perturbatione regni Franciæ.

Insurrec-
tion of the
nobles in
France.

Anno etiam sub eodem, verno tempore arridente, insurrexerunt multi magnates accincti ad prælium, ut guerram moverent adversus reginam et regnum Galliæ. Indignabantur enim vehementer, quod regnum regnorum, scilicet Francia, consilio muliebri regebatur. Erant autem insurgentes viri graves et famosi, rex scilicet Navariæ, qui et comes Campaniæ, comes de Marchia, comes Britanniæ, et alii potentes.

Death of
William de
Albini.
6 May.

De morte Willelmi de Albineto.²

Tunc quoque temporis Willelmus de Albineto senior, vir quidem plenus dierum, miles strenuus et magnanimus, pridie nonas Maii apud Offintune, manerium suum, diem clausit extremum.

Magna pars Hispaniæ capitur.

Great part
of Spain
conquered
by the king
of Castille.

Eodemque anno capitur magna pars Hispaniæ a Christianissimo rege Castellæ A[lphonso];³ et, catholicis introductis viris, Christiano cultui mancipatur.

¹ *de*] Added in marg. Om. E.

² In the margin below is drawn his shield of arms, reversed, *viz.*, or, two chevrons within a border gules.

³ This is a mistake. The king

of Castille at this time was Ferdinand III., son of Alphonso IX. He died in 1252. See "L'Art de Vérifier les Dates," i. 748.

De quibusdam apparitionibus fantasticis.

A.D. 1236.

Sub eisdem quoque temporibus, mense Maio, in partibus Angliæ Walliæ conterminis apparuerunt in aere portenta militum armatorum eleganter, velut hostiliter congregientium.¹ Quod omnibus auditoribus incredible videretur, nisi in principio Machabeorum consimile legeretur.² Similia autem in Hibernia contigerunt, de quorum apparitione per certam comitis Gloverniæ relationem plenius edocemur. Hoc enim mihi, qui hæc scripsi, cum juramento comes Gloverniæ Ricardus affirmans enarravit.³ Eodemque tempore Stephanus de Segrave et Petrus de Rivallis, eo quod multum domino regi in nobili clientela aliquando servierant, in pristinam gratiam regis sunt recepti.

Atmospheric phenomena.

Stephen de Segrave and Peter de Rivaux are restored to the king's favour.

De quibusdam magnatibus cruce signatis.

Tempore quoque sub eodem comes Ricardus, frater domini regis, comes quoque G[ilebertus] Marescallus, comes J[ohannes] Cestrensis, comes Saresbiriensis, G[alfridus] de Luci, frater ejus, Ricardus Siward,⁴ et multi alii nobiles de regno Angliæ crucem assumpserunt.

Many nobles as sume the cross.

De strage Judæorum.

Illis quoque diebus facta est strages magna Judæorum in partibus transmarinis, præcipue autem in Hispania. Timentesque cismarini, quia multi occidendi evadentes huc transfugerant, subire similia, data regi pecunia multa, fecerunt voce præconis acclamari in

Slaughter of the Jews in foreign parts.

Proclamation that they

¹ *velut congregientium*] In the text, *congregientium velut hostiliter*, with marks of transposition.

² See 2 Macc. ii. 25-28.

³ *Hoc enarravit*] Added in marg.

⁴ *Siward*] Sunard, C.; Suard, E.

⁵ *in*] Interlined.

A.D. 1236. omnibus Angliæ civitatibus, in quibus Judæi habitabant, ne quis quicquam injuriæ cuiquam inferret Judæorum.

should suffer no injury in England.

De æenio imperatoris.

Gifts sent by the emperor to the king and earl Richard. Nature of the leopard. Bernard Sylvester.

Eodem quoque tempore dominus imperator misit domino regi Anglorum, ad continuationem amicitiae, nobile xenium, videlicet xviii. equos pretiosissimos et iii. mulos, pretiosis olosericis et aliis desiderabilibus donativis oneratos; tribus² leopardis præmissis. Qui re vera pardi erant, quia parvi et molosis simillimi³ fuerunt. Est enim quædam bestia pardus, quæ adulterans cum leone, leopardum parturit; unde Bernardus Sylvester,

“Pardusque lupusque sititor
Sanguinis, ille nemo, hic juga montis amat.”⁴

The French nobles make peace with their sovereign.

Fratricque domini regis, comiti Ricardo, equos et alia munera pretiosa. Eodemque tempore, scilicet æstivo, nobiles illi, qui regnum Franciæ disposuerunt perturbare, facta quadam pacis compositione, regi ac reginæ, matri ejus, pacificati sunt.

De obitu quorundam magnatum.

Deaths of several prelates,

Eodem quoque anno, mense Augusti, migraverunt a seculo Wigorniensis Willelmus de Bleis,⁵ Norwicensis

¹ *tribus*] On an erasure, as are also the last syllable in *leopardis* and the first and last syllables of *præmissis*.

² *simillimi*] *similimi*, MS.

³ *Qui re vera . . . amat*] Added in marg. This quotation is made from a poem of Bernardus Sylvester, intitled “Cosmographia,” a copy of which of the 13th century exists in MS. Cott. Cleop. A. xiv.

⁴ *Willelmus de Bleis*] Originally written by mistake *J[ohannes]* et (as in B. C. and Edd.), but afterwards erased, and the name of *Willelmus de Bleis* substituted in the margin; but this is a careless repetition of what occurs a few lines below. William de Bleis or Blois died 18 Aug. 1236. Fasti, iii. 52.

Thomas, episcopi, et abbas Croilandiae, nobilissimus A.D. 1236.
 genere et moribus, Henricus, et strenuissimus miles and of
 Philippus de Albineto. Et eodem anno, circa festum Philip de
 sancti Michaelis, obiit Rofensis¹ episcopus, et Willel- Albin.
 mus de Bles, Wigorniensis episcopus, et Thomas, abbas 29 Sept.
 Eweshamiae, cui successit Ricardus, prior de Hurle. Walter de
 Magister Walterus de Cantelupo electus est in episco- Cantelupo
 pum Wigorniensem, quem dominus papa consecravat. elected bp.
 of Worces-
 ter.

fol. 125 b. *De magno parlamento habito Londoniis in octavis
 Epiphaniae, ubi rex exigebat tricesimum regni.*

Anno Domini M^o.CC^o.XXX°.VII°, qui est annus regni A.D. 1237.
 regis Henrici III. xxi^{us}, tenuit idem rex curiam suam Henry
 ad Natale apud Wintoniam. Misit autem continuo keeps
 per omnes fines Angliae scripta regia, praecipiens omni- Christmas
 bus ad regnum Angliae spectantibus, videlicet archi- at Win-
 episcopis, episcopis, abbatibus² et prioribus installatis, chester.
 comitibus et baronibus, ut omnes sine omissione in Parliament
 octavis Epiphaniae Londoniis convenirent, regia negotia summoned
 et ardua tractaturi. Venit igitur Londonias die sancti 13 Jan.
 Hyllarii infinita nobilium multitudo, scilicet regni tota-
 lis universitas. Willelmus igitur de Rale,³ regis clericus Will. de
 et specialis consiliarius, ex parte regis eis nunciavit Rale de-
 dicens, "Mandat vobis dominus rex, quod quicquid mandans an
 hactenus fecerit, amodo vestrum omnium subdetur aid for the
 consilio. Verumtamen per matrimonium sororis suae king.
 imperatricis, et suum proprium, expensis profusis, peni-
 tus pecunia destituitur. Postulat igitur a vobis auxi-
 lium pecuniare, ita videlicet, ut illa pecunia ad bene-
 placitum vestrum collecta, secundum⁴ dispositionem
 aliorum vestrum ad hoc electorum, in usus regno

¹ This is an error (also in B. C.), for Henry de Sanford died 24 Feb. 1235. Fasti, ii. 560. See previously, p. 377.

² *abbatibus*] Added in marg.

³ *Rale*] Ralegh, C., here and elsewhere.

⁴ *secundum*] On an erasure.

A.D. 1237. necessarios reservetur expendenda." Quod verbum cum graviter accepissent, generaliter murmurare cœperunt.¹

The king promises to observe the liberties of Magna Carta.

Quod cum rex intellexisset, cupiens murmur hoc sedare, pollicebatur jurans se nunquam amplius nobiles regni tali exactione molestare, dummodo sibi ad præsens tricesima pars mobilium Angliæ illi benigne concessa solveretur. Disceputationibus² igitur inter magnates multiplicatis, protractum est colloquium in moram quatri-duanam. Rex itaque volens sibi magnatum suorum gratiam conciliare, vultu sereno et spontanea promisit voluntate, libertates Magnæ Cartæ ex tunc inviolabiliter observare. Et quia videbatur non penitus immunis a sententia, quam tulerat archiepiscopus S[tephanus], cum omnibus Angliæ episcopis in omnes violatores prædictæ cartæ, quam rex³ malo consilio fretus in parte læserat, fecit in publico innovare sententiam prætaxatam in omnes ejusdem cartæ contradictores et violatores; sic, ut si per aliquem conceptum rancorem forte eam non observaverit, in latam sententiam gravius recidivaret. Unde factum est, ut omnium corda in verbo hoc voluntati suæ plenius inclinaret. Igitur, quia durum videbatur, ipsos qui hactenus de consilio regio fuerant, subito quasi reprobos⁴ a latere regis sequestrare,⁵ appositione aliquorum magnatum additorum illud roborarunt, adjungentes ei comitem Waranniæ Willelmum, et comitem de Ferrariis Willelmum, et Johannem filium-Galfridi. Et fecit rex jurare, quod nullo modo muneribus vel aliquo alio modo a via veritatis deviarent, quin darent ipsi regi sanum consilium et regno salubre.

William earl Warren and others added to the king's council.

¹ *murmurare cœperunt*] Partly on an erasure.

² *Disceputationibus*] Deceptationibus, MS.

³ *rex*] Interlined.

⁴ *reprobos*] The last syllable is on an erasure.

⁵ In the margin are some words written with a plummet, of which only the following are legible, "Nihil autem dilationis . . . a monstravit . . . reportavit."

Finis.

A.D. 1237.

Concessa est igitur benigne tali conditione regi ea Grantmade
 vice tricesima regni pars, omnium scilicet mobilium, ad of a thir-
 thesaurum suum, qui dispersus fuerat, restaurandum; moveables.
 salvis tamen unicuique auro suo et argento, equis et
 armis.

*Ricardus, comes futurus Gloverniæ, filiam Huberti
 desponsavit.*

Circa idem tempus iterato incanduit ira regis ad- The king
 versus comitem Cancie Hubertum, eo quod instinctu angry with
 ejus Ricardus de Clare, adolescens elegans, puer habi- Hubert,
 tus adhuc sub regis custodia, sibi Margaretam, filiam earl of Kent,
 ejusdem H[uberti], matrimonio clanculo et sine regis on account
 licentia copulaverit. Tandem, multiplicatis¹ intercesso- of his
 ribus, eo quod asseruit comes hoc factum fuisse eo daughter's
 de Clare. marriage
 penitus ignorante, et hoc optulit se jurare, regalis to Richard
 quievit indignatio. de Clare.

De inundationibus pluviarum.

Intrantibus autem kalendis Martiis, inundaverunt Unusual
 pluvie vehementer, in festo [scilicet]² sancti Valentini; rains and
 quæ vada et itinera, confractis ripis solitis, intrans- floods in
 meabilia per viii^o. dies continuos reddiderunt. Et, ut England
 de aliis fluminibus similia intelligantur, Thamensis in and France.
 Anglia et Secana in Francia civitates, pontes et mo- 14 Feb.
 lendina dissiparunt.

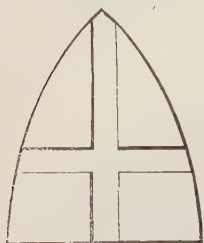
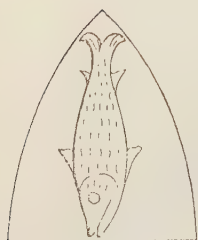
Recedit electus Valenticæ.

Ipsis quoque diebus electus Valentinus Willelmus, The bp.
 cui rex ante memoratum concilium totius regni com- elect of
 Valentia
 leaves Eng-
 land.

¹ multiplicatis] multip[li]atis, MS. | ² scilicet] Supplied from B. C.

A.D. 1237. miserat gubernacula, comperiens magnatum Angliæ indignationem merito esse¹ conceptam, versus patriam suam iter maturavit; recolens illius poetæ proverbiale consilium,

“Dum furor in cursu est, currenti cede furori.”²

Canonization of
St. Dominic.

Migraverunt a seculo multi viri præclari.

Tempore quoque sub eodem migraverunt ab hoc seculo immortalis memoriæ inclitus rex Jerusalem, Johannes de Bresne, jam pœne nactus culmen Græcorum imperiale,³ et frater Jordanus, prior Ordinis Prædicatorum, vir vitæ sanctissimæ, in mari submersus. Et circa illa tempora canonizatus est beatus Dominicus, primus inventor et constitutor Ordinis Prædicatorum.

*De morte R[icardi] II., episcopi Dunelmensis.*⁴

Death of
Richard,
bp. of Dur-
ham.

15 April.

Circa idem quoque tempus, scilicet xvii^o. kalendas Maii, obiit piæ memoriæ Ricardus II. episcopus Dunelmensis, postquam tria commendabilia consummaverat. Ecclesiam Dunelmensem, prodigalitate prædecessoris sui

¹ esse] Interlined, and also added in marg.

² Ovid. Rem. Amor. l. 119.

³ In the lower margin are drawn two shields, reversed, between two swords with the points downwards; over the first, azure, a fish erect in pale, or, is in red letters, “*Scutum ejus primum*”; and over the second, or, a cross argent, “*Scutum ejus secundum*.” Beneath the first shield is a crown, and below an inscription in red, “*Obiit rex Jerusalem Johannes de Bresne, cujus filia nupti tradita fuit Fretherico impera-*

tori, quæ peperit ei Conradum.”

Under this is added the following note: “Iste rex Johannes excellentissimæ vitæ, vir sanctissimus et in armis strenuissimus, et corpore fuit elegantissimus. Qualibet nocte, quasi vir religiosus, surrexit ad matutinas, et ante mortem aliquot annis factus frater Minor, usque ad mortem sanctitatem continuavit. Et sic a regno ter[r]enæ Jerusalem ad cælestem transvolavit.”

⁴ In the margin are drawn a mitre and crosier, reversed.

Ricardi I. obligatam, a debito xl. milium marcarum A.D 1237.
 prudenter liberavit. Ecclesiam quoque Saresbiriensem ^{His good works.}
 a loco arido et convexo, et vicino castro¹ transtulit,
 fol. 126 a. profusis inæstimabilibus expensis, ad locum aptiorem.
 Sanctam insuper domum sanctimonialium de Tarento, ^{Foundation of a nunnery at Tarent.}
 ubi et ipse sibi elegit sepulturam, fundavit; quam et
 dominæ reginæ, quando venit in Angliam, commisit
 gubernandam. Iste tres ecclesias episcopales strenue
 rexerat, Cicestrensem, Saresbiriensem, et Dunelmensem.

*De generali parlamento imperatoris apud Vaucular
 cassato.*

Eodemque tempore imperator F[rethericus] omnes ^{General conference of Christian}
 principes Christianos per sollempnes nuncios² convo-
 cavit, ut omnes apud Vauculur in Nativitate sancti
 Johannis convenirent tractaturi, vel in propriis perso-
 nis vel nobilibus procuratoribus, de statu imperii, per
 excellentem potentiam papalem, ut finxerat,³ vacillantis.⁴ ^{24 June.}
 Ad quod colloquium tam generale, quasi suspectum,
 dum rex Francorum, congregato innumerabili exercitu,
 properaret, terribile nimis et perniciosum exemplum
 aliis exhibens, papa, ut dicitur, procurante, totum illud
 parlamentum impedivit, dum ad pacis tractatum, quasi
 ad expugnandos inimicos, cum armatis legionibus ad-
 venirent. Unde Dei gratia, papa prosperante,⁵ confusus
 erubuit imperator. Inde⁶ quoque⁷ ad invicem, tacitis ^{Cause of hatred between the pope and the emperor.}
 pectoribus inexorable conceperunt odium, unde tota
 Christianitas concussa perturbatur, sicut sequens sermo
 plenius declarabit.

¹ vicino castro] castro comitis
 vicino, B. C.

² nuncios] Added in marg.

³ finxerat] fixerat, MS.

⁴ ut . . . vacillantis] On an erasure.

⁵ Dei . . . prosperante] On an erasure.

⁶ Inde] Written at first Unde.

⁷ quoque] Added in marg.

A.D. 1237.

The holy
chrismmade in the
church of
St. Alban's
by the bp.
of Ardfert.*Crisma.*

Eodem anno episcopus Hertfertensis sanctum crisma
in ecclesia Sancti Albani sollempniter confecit.

Obiit comes Cestriæ Johannes.

Death of
John, earl
of Chester.
The bp. of
Lincoln
poisoned,
but re-
covers.

Et circa eosdem dies comes Cestriæ Johannes et Lin-
colniæ, cognomento Scotus, circa Pentecosten, potionat-
us,¹ ut dicitur, diem clausit extremum. Et ejusdem
pestis genere episcopus Lincolniensis² seditiose præ-
ventus, vix a portis mortis, licet parum lamentatus,
peritia magistri Rogeri de Campedene, phisici sui,
revocatus est.

*Otto venit legatus in Angliam, ut statum ecclesiæ
reformaret, et conditiones prælatorum emendaret.*

The legate
Otho comes
to England.

Eodem quoque anno scribens domino³ [papæ],⁴ ipse
rex postulavit sibi mitti dominum Ottonem, in Carcere
Tulliano cardinalem, in Angliam legatum, ad reforman-
dum statum ecclesiæ et regni. Quia idem Otto, fama
referente, vir discretus extitit et modestus, necnon et
juris peritus. Qui veniens in Angliam legatus, juxta
domini regis petitionem et desiderium, ab⁵ ipso domino
rege, ab archiepiscopo Cantuariensi Æ[dmundo],⁶ et ab
omnibus episcopis, abbatibus, prioribus, et aliis ecclesiæ
prælatiis, necnon et magnatibus, cum summo honore et
reverentia est receptus.⁷

¹ *potionatus*] On an erasure.² *Lincolniensis*] Lincoln. R[ober-
tus], E.³ *scribens domino*] On an erasure.⁴ *papæ*] Supplied from E.⁵ *ab*] a, MS.⁶ *Ædmundo*] A., MS.⁷ *ipse rex receptus*] The
whole of this is written over an
erasure.

De quodam infausto bello inter Templarios et Sarracenos. A.D. 1237.

Circa idem tempus Templarii, Hospitalariis¹ quibusdam comitantibus,² conserentes bellum cum Sarracenis, qui ad subjectionem Soldani Halapensis pertinent, apud castrum quod Guascun appellatur,³ sub ducatu præceptoris Anthiochiæ, W[illelmi] de Monte Ferrato, victi sunt. Et ceciderunt in conflictu illo plus quam centum milites Templi, et trecenti arcubalararii, elapsis aliis et contra ordinem eorum terga dantibus; de Turcis vero tria milia, quod tamen propter eorum multitudinem vix apparuit. Cecidit autem in illo infausto certamine illustris miles Templarius, Anglicus natione, Reginaldus de Argentomio, cui illa die cruentissima commissum fuit, propter ejus singularem probitatem, vexillum deferendum quod dicitur *Baucan*. Quod indefessus alacriter sustinuit, donec, equo enervato et brachiis abscisis,⁴ multisque aliis confossus vulneribus, sanguine corrui eliquato, et sic Deo spiritum commendavit; de hostibus tamen per manum ejus⁵ circiter sexdecim ad Tartara destinatis. Hæc autem belli congressio facta fuit mense Junio. Ad quam injuriam et jacturam vindicandam missus est ab Anglia Theodoricus, prior Hospitalis, cum magna militia et thesauro, quia in conflictu memorato multi tam Hospitalarii quam Templarii ceciderunt. Templum quoque⁶ quascunque potuit vires effudit, ut sanguinem fraternum potenter vindicaret.

Battle between the Templars and Saracens, in which the former are defeated.

Bravery of Reginald de Argenton.

Theodoric, prior of the Hospital, is sent with forces to their assistance.

¹ *Hospitalariis*] Hospitaciis, MS. Corrected from E.

² *quibusdam comitantibus*] Added with the preceding word above the line.

³ *appellatur*] apellatur, MS.

⁴ *abscisis*] abscis, MS.

⁵ *ejus*] Interlined.

⁶ *quoque*] Added in marg.

A.D. 1237. *Quomodo legatus nimis fastigiose se præparaverit ad concilium.*¹

Pride of the
legate (Otho,
at the coun-
cil held at
London.

Appropinquante vero tempore concilii, quod memoratus² Otto legatus Londoniis convocaverat, sedem parari in occidentali parte ecclesiæ³ fastigiosam nimis et sollempnem, longis trabibus et sedilibus fecit⁴ exaltatam. Vocati igitur omnes Angliæ prælati, scilicet archiepiscopi, episcopi, abbates, priores installati, tam sub conventus sui vel capituli quam suo nomine literas procuratorias deferentes, ut quicquid in concilio statueret legatus, ratum utrobique haberetur. Cum igitur omnes prælati vel eorum procuratores ad concilium convenissent, concilio jam incepto, missi sunt ex parte domini regis comes Lincolnia J[ohannes], et J[ohannes] filius-Galfridi, et Willelmus de Rale, canonicus Sancti Pauli et regis clericus, ut dicto legato ex parte regis et regni firmiter inhiherent, ne ibi contra regiam coronam et dignitatem aliquid statuere attemptaret. Et remansit ibi, ut hoc observaret, dictus Willelmus de Rale. Omnia autem quæ in eodem concilio statuta⁵ sunt, in libro scribuntur Additamentorum.^{fol. 126 b.}

The king
forbids the
legate to do
anything
against the
dignity of
the crown.

De colloquio⁶ inter reges Angliæ et Scociæ apud Eboracum.

Parliament
summoned
at York.

Eodem quoque anno scripsit rex omnibus magnatibus suis, ut coram eo et legato O[ttone], in festo

¹ In the lower margin is a well executed drawing, representing the legate seated on a high throne, and, on a lower bench, three bishops, holding crosiers. Above is written in red, "*Concilium Londoniis celebratum.*"

² *memoratus*] memoraratus, MS.

³ *ecclesiæ*] B.C. add *Sancti Pauli*.

⁴ *fecit*] Interlined.

⁵ *Additamentorum*] These statutes

are not found in the "*Liber Additamentorum*," but are inserted in the text of the larger chronicle, B. C. (ed. Wats, p. 448). In the margin, higher up, is added this note by Matthew Paris: "In hoc concilio privavit [*sc.* legatus] omnes illos beneficiis suis ecclesiasticis, qui successerant patribus suis immediate."

⁶ *colloquio*] colloquio, MS.

Exaltationis sanctæ Crucis apud Eboracum conveni- A.D. 1237.
rent, de arduis negotiis regnum contingentibus tracta- 14 Sept.
turi. Venerat autem eis obviam rex Scotorum A[lex- The king of
ander], vocatus a rege Angliæ et legato, ut ibi habita Scotland is
communi deliberatione, de pacis reformandæ soliditate present.
tractaretur.

*Quomodo imperator F[rethericus] Mediolanenses
vicerit.*

Tempore quoque sub eodem imperator F[rethericus] Slaughter
Mediolanenses, ausos contra ipsum exire, vicit, et x. of the Mila-
milia trucidavit vel captos abduxit. Potestatem autem nese by the
eorum cepit, filium videlicet ducis Venetorum, quem emperor.
postea suspendi jussit; Carrochiumque eorum, quod Capture of
est quasi eorum standardum, in magnam eorum cepit their Carro-
confusionem. Quia hæc consuetudo est¹ Ytalicorum, chio or
quod si forte standardum illud, quod Carrochium standard.
rehabere, nisi illud de gratia optineant imperatoris, vel
reconquiratur.²

*De insolentia et rebellionem Græcorum recedentium a
subjectione ecclesiæ Romanæ.*

Eodem tempore Græci, sua ducti levitate, a Romanæ Schismatic
ecclesiæ soliditate facti scismatici, in scandalum pro- conduct of
prium et detrimentum recesserunt, et, scismate facto, the Greeks
multos sibi inimicos procrearunt.³ in separat-
ing from
Rome.

¹ est] Interlined.

² vel reconquiratur] Added in
marg.

³ sua ducti procrearunt]
Written on an erasure.

A.D. 1237. *Archiepiscopus Cantuariensis Æ[dmundus]*¹ *transfretavit.*

Edmund,
abp. of
Canterbury,
goes
abroad,
although
forbidden
by the le-
gate.

Vow of
continence
made by
Alienor, the
king's sis-
ter.

Ebdomada vero ante Natale Domini, multis archiepiscopus² lacessitus dampnis et injuriis transfretavit, volens a summo pontifice accipere de tribulatione consolationem, et de quibusdam³ dubiis casibus certificationem. Alienora⁴ enim, soror⁵ domini regis, relicta comitis Willelmi junioris, Marescalli, votum fecerat continentiae vidualis coram eo, quod tolerare violari⁶ ipsi videbatur nefarium,⁷ prout scriptum continetur⁸ in libro Sententiarum iiiio, in tractatu de Voto.⁹ Quod cum audisset legatus, antequam navem ascendisset, inhibuit districte ne transfretaret. Timebat enim, ne ipsum graviter accusaret coram papa et fratribus supra multis excessuum articulis, soli regi potius quam Deo complacere cupientem. Sed archiepiscopus audiens et certificatus,⁵ quod a domino papa revocabatur, nec adhuc regis redierunt nuncii, qui moram diuturnam impetraverant, respondit, quod noluit pro eo remanere, qui pro eo et ejus fugit oppressionibus; non enim ei amplius tenebatur obedire, cujus potestas expiravit.

Annalis conclusio.

Annual
summary.

Transiit igitur annus ille procellosus et turbidus in aere, hominibus flagitiosus, et multorum sanitati inimicus; unde non se meminit aliquis tot vidisse sicut

¹ *Ædmundus*] A., MS.

² *archiepiscopus*] Partly on an erasure.

³ *quibusdam*] The last syllable interlined.

⁴ *Alienora*] Originally written *Johanna*, but this is struck out by a later hand, which has written *Alienora* in the margin.

⁵ *soror*] The letters *or* have been interlined, and afterwards erased, and the last syllable is on an erasure.

⁶ *violari*] On an erasure.

⁷ *nefarium*] *nepharium*, MS.

⁸ *continetur*] Added in marg.

⁹ *Petri Lombardi Sententiarum* lib. iv. dist. 38. col. 422, ed. Migne.

in eo¹ quartenarios. Terræ Sanctæ, Ytaliæ, Alemanniæ A.D. 1237. et Scociæ, sicut et Angliæ et Franciæ, martius et turbulentus.

Simon de Monte-forti Alienoram, sororem regis, desponsavit. A.D. 1238.

Anno Domini M^o.CC^o.XXX°.VIII°., qui est annus regni regis Henrici III. xxii^{us}, tenuit idem rex curiam suam Londoniis, videlicet apud Westmonasterium. Ubi in crastino Epiphaniæ, scilicet die Jovis, Symon de Monte-forti Alienoram, sororem regis, desponsavit, contra consilium archiepiscopi Ædmundi.²

Henry keeps Christmas at Westminster. 7 Jan. Marriage of Simon de Montfort to the princess Alienor.

Imperator Fr[ethericus] scribit comiti Ricardo, super peregrinatione sua.

Sub eodem tempore imperator Fr[ethericus] scripsit amicabiliter comiti Ricardo, super peregrinatione sua promovenda. In quo mandato³ hoc fuit insertum: "Cum personam vestram videre fraterno cupiamus affectu, et honorem vestri passagii liberaliter procurare, volumus et rogamus, ut, vita comite, per nos et regnum [nostrum]⁴ Siciliæ opportuno⁵ tempore trans-eatis; quia nostræ non residere⁶ gratum est⁷ voluntati, si aliunde, nobis invisis, transitum faceretis, maxime cum regnum nostrum sit taliter constitutum, quod per illud ad partes transmarinas facilior et opportunior⁸ transitus præbeatur."

Letter from the emperor Frederic to earl Richard.

¹ *sicut in eo*] Added in marg.

² *contra Ædmundi*] These words are underscored with red, for omission, and the word "*vacat*" also written against it.

³ The letter is given in B. C. (ed.

Wats, p. 466), dated "Vercellis, xi. Feb., indict. xi."

⁴ *nostrum*] Supplied from B. C.

⁵ *opportuno*] oportuno, MS.

⁶ *residere*] resideret, B. C.

⁷ *est*] Interlined. Om. B. C.

⁸ *opportunior*] oportunior, MS.

A.D. 1238. *Quomodo legatus revocatus remansit adhuc in Anglia.*

The legate is recalled, but stays, by wish of the king. Tempore quoque sub eodem dominus papa scripsit legato, ut rediret ad curiam Romanam, expirante legationis potestate; timebat enim ne aliquid sinistri ei accideret, eo quod multa immutavit et innovavit. Quod tamen cum regi non esset acceptum, procuravit idem rex, ipso legato consentiente, ut diutius moraretur, quia domino regi fuerat amicissimus.¹

Natus est imperatori filius ex imperatrice Isabella.

Birth of a son to the emperor. Anno quoque sub eodem, xviii^o. die Februarii, natus est imperatori Fr[etheric]o filius ex Isabella imperatrice, sorore regis Angliæ, et vocatum est nomen ejus Henricus, in indicium amoris regis Angliæ, avunculi sui. Unde ad participationem gaudii communis, scripsit imperator regi et comiti Ricardo, parvuli avunculis. Epistolæ autem præmissæ de peregrinatione, et papæ legato, et istius jocundi rumoris, plenius in multis locis Angliæ annotantur.²

Commotum³ est regnum.

Commotion caused by the marriage of the king's sister. Sub eodem anno commotum est regnum vehementer, eo maxime quod rex, præter suorum magnatum consilio et assensu, præsertim comitis Ricardi, procuratum est⁴ illud tam arduum matrimonium inter Simonem de Monte-forti et Alienoram, contra etiam voluntatem et consilium sanctissimi archiepiscopi. Edmundi, in cujus præsentia⁵ dicitur ipsa Alienora votum fecisse conti-

¹ *quia amicissimus*] On an erasure.

² *in multis . . . annotantur*] On an erasure, and originally written in libro [*Additamentorum* ?]. All these

letters are found in B. C. (ed. Wats, p. 466.)

³ *Commotum*] Comotum, MS.

⁴ *procuratum est*] We should probably read *procuravit*.

nentiae vidualis, vestibus utens tinctura carentibus. A.D. 1238.
 Alia autem ardua negotia rex facere attemptavit,¹
 fol. 127 a. cum tamen certissime suis magnatibus, ut prædictum
 est, promiserat² nihil tale attemptare. Tandem, ut
 dicebatur, omnium prolocutore comite Ricardo pacato,
 et legato consentiente, omnium rancor et perturbatio,
 quasi in fervente cacabo projecta aqua frigida, sedata
 est, et ad nihilum³ omnis conatus magnatum feliciter
 est⁴ redactus.⁵

*De morte Johannæ, sororis regis Angliæ et reginæ
 Scociæ.*

Tunc vero temporis Johanna, soror regis Angliæ et Death of
 regina Scociæ, quæ venerat in Angliam ut fratrem Joanna,
 suum regem visitaret, diem clausit extremum, iiii^o. queen of
 nonas Martii; et sepulta est⁶ apud Tarente,⁷ domum 4 March.
 scilicet sanctimonialium. Cujus obitus, licet lugubris
 erat, tamen ipsa minus meruit plangi, quia sæpius
 per virum suum revocata reverti dedignabatur; et sic
 remansit vel invita.

Simon de Monte-forti clam recessit.

Videns autem Symon de Monte-forti cor regis et Simon de
 cor comitis Ricardi, necnon et magnatum, ab eo aversa, Montfort
 et matrimonium, quod cum sorore regis contraxerat, leaves Eng-
 multis displicere, prudenter recessit, secundum illud land.
 poeticum,

“Dum furor in cursu est, currenti cede furori;”⁸

¹ *attemptavit*] atteptavit, MS.

² *promiserat*] On an erasure.

³ *nihilum*] nichilum, MS.

⁴ *feliciter est*] On an erasure.

⁵ *redactus*] After this word, *est*
 has been originally written, but
 afterwards erased. A note was also

added in the margin, but is now
 wholly effaced.

⁶ *est*] Interlined. .

⁷ *Tarente*] A later hand has noted
 in the margin, “apud Haveringe.”

⁸ Ovid, Rem. Amor. l. 119.

A.D. 1238. et latuit, ita ut multi de suis quonam diverterat, igno-
 The comit- raverunt. Comitissa interim apud Kenilwurthe gravida
 cess remains morabatur, ubi postea peperit, et moram continuavit,
 at Kenil- donec puer in ætate prosperaretur. Comes interim
 worth dur- ing her con- lora. divertens per imperatorem, literas impetravit ab
 finement. eodem ad eos qui potentes erant in curia, ut pace
 Simon de frueretur adoptata. Et sic, post multos labores et ex-
 Montfort penses, permissus est tam pace quam prosperitate
 succeeds in his suit at gratulari, et matrimonio diu prius adoptato.¹
 Rome.

De sententia data pro monachis² Rofensibus.

The pope confirms the election of Rich. de Wendene as bp. of Rochester. 20 March. Temporibus quoque sub eisdem data est sententia a domino papa pro monachis Rofensibus, super controversia mota inter archiepiscopum Edmundum et eosdem monachos, de eligendo sibi episcopo. Et confirmatus est electus eorum, magister scilicet Ricardus de Wendene,³ die sancti Cuthberti. Effusis igitur expensis innumerabilibus et perditis utrobique⁴ laboribus, in nullo mota est⁵ sancti archipræsulis constans patientia et patiens constantia, semper deprecantis, ut quod jus dictaret, lis tanta consequeretur.

Venit imperator Constantinopolitanus in Angliam.

Arrival of the emperor Baldwin in England. Eodem quoque anno ætate tenus adolescens imperator Constantinopolitanus Baldewinus, filius comitis

¹ *multis displicere . . . adoptato*] The whole of this passage is written over an erasure, and in the lower margin several lines have also been written with a plummet, referring to the same event. They are very illegible, but may be thus deciphered: "Interim comitissa apud Kenilwurthe gravida morabatur, ubi postea peperit. Comes vero per imperatorem transitum faciens, literas deprecatorias domino papæ dirigendas adipiscens, Romam adiit,

et ibidem de desiderio suo exequendo pro matrimonio confirmando, de quo prædictum est, consequebatur."

² *monachis*] monachi, MS.

³ *Wendene*] Wendoure, MS., and so also B. and C. *pr. m.*, Matth. Westm. 299, and elsewhere. We ought doubtless to read *Wendene*. See the previous note at p. 377.

⁴ *utrobique*] utrobi, MS.

⁵ *est*] Interlined.

Autissiodorensis Petri, venit in Angliam, expulsus et A.D. 1238. proscriptus ab imperio, auxilium a rege, cujus se fecerat consanguineum, pecuniare petiturus; nec spes ejus effectu frustrabatur. Et cum per Franciam remearet, rex Francorum non ita liberaliter¹ eidem pecuniam effundendo distribuit, immo ab ipso pro certa pecunie summa reliquias impretiabiles, scilicet Crucem Sanctam, cum Corona Sancta et quibusdam [aliis],² feliciter comparavit.³

He sells some holy reliques to the king of France.

De discordia mota inter legatum et scolares Oxoniæ.

Tunc vero temporis legatus Oxoniam veniens, hospitatus est in domo Oseneæ. Scholares vero eidem xenium honorabile in esculentis et poculentis ante tempus prandii transmiserunt; et, post prandium, ut ipsum reverenter salutantes visitarent, ad hospitium suum pervenerunt. Quibus janitor quidam Transalpinus parum facetus convicians, introitum procaciter denegavit; sed clerici indignantes, post quædam jurgia impetuose intraverunt. Unus autem scolarium timens ne post jurgia pejora sequerentur, ad hospitium suum, quod prope erat, ut arcum cum sagittis arriperet, festinavit. Et cum rediret, orta jam discordia, magister cocorum broidum de fervente lebetes in sartagine haustum super clericum quendam aspersit, et ex ferventi pinguedine enormiter læsit. Excitato igitur clamore, architenens memoratus misit sagittam in ipsum cocum, corpus ejus transverberando. Erat autem ille cocorum summus, qui jam expiravit, frater legati, et ipsum illi officio præfecerat, ne forte intoxicaretur ipse legatus. Multiplicato igitur tumultu, legatus vehementer perterritus, assumpta capa canonicali, turrim ascendit, ut saltem

Quarrel between the legate and the scholars of Oxford.

¹ *liberaliter*] On an erasure.

² *aliis*] Supplied to complete the sense.

³ *scilicet . . . comparavit*] Added in marg.

A.D. 1238. ibi tutus latitaret. Ascendente autem querimonia usque ad aures regis, ipse rex¹ iratus jussit capi scolares et incarcerari, quod et factum est. Legatus insuper jam sub alis protectus et tutus regiis, civitatem Oxoniæ supposuit interdicto, suspendens universitatem. Elaborantibus igitur episcopis, cum omni clero Angliæ, vix reconciliata est ipsi legato universitas, licet nimis ei prona et humiliata. Et nisi instillaretur in aure legati, quod nisi parceret rigori, timere possit pelli suæ, cum multi Walenses et Scoti et alii barbari in facto suo læderentur, majorem tyrannidem in ultione exercuisset.

Oxford placed under an interdict by the legate.

Mittit rex auxilium imperatori F[retherico].

The king sends troops to assist the emperor.

Eodem anno, statim post Pascha, misit rex Angliæ militare præsidium imperatori F[retherico], contra rebelles suos Ytalicos dimicanti, sub ducatu Henrici de Trulevilla, militis, et Johannis Mansel, clerici, et Wilhelmi Hardel,² clerici et civis Londoniensis, cum pecunia multa stipendiariis suis persolvenda. Qui tota æstate imperatori strenue militantes, multos imperatori adversantes potenter edomuerunt et subdiderunt.

Moritur Soldanus Babiloniæ.³

fol. 127 b.

Death of the Soldan of Babylon.

Eodemque tempore obiit potentissimus Soldanus Babiloniæ, Fretherico imperatori amicissimus, quod probavit, cum eidem F[retherico] ituro ad flumen Jordanis, de proditione sibi præparata præmunivit. Hic, ut dicitur, baptismi suscepisset sacramentum, nisi parentum suorum obprobrium formidasset.

¹ *regis, ipse rex*] Added in marg.

² *Hardel*] Added in marg.

³ In the margin is drawn a

crowned and bearded head, and out of the mouth the soul is depicted issuing in the shape of a black bird.

Tartari maximam tyrannidem tunc exercuerunt. A.D. 1238.

Diebus sub eis venerunt Sarracenorum legati sol-lempnes, destinati ab orientalium primatibus, soldanis et admirabilibus ad reges Francorum et Anglorum, et alios magnates occidentales Christianos, præmunientes eos de exterminio, quod exercuerunt inhumani Tartari, prorumpentes de Tartareis sedibus suis nativis. Postularunt etiam suppliciter Christianis confœderari, ut, collatis viribus, injurias eorundem Tartarorum potentius propulsarent.

The princes of the East send to France and England, for aid against the Tartars.

Rediit Simon de Monte-forti de curia Romana.

Per idem tempus rediit S[imon] de Monte-forti de curia Romana, optento desiderio suo de uxore sua licite retinenda. Jussitque omnibus debitoribus suis omnia, quæ abstulerant ministri ejus a plebe, sub specie justitiæ, restitui et de injuria satisfieri.¹

Simon de Montfort returns from Rome.

De morte episcopi Wintoniensis Petri.²

Anno quoque sub eodem, v^o. idus Junii, obiit episcopus Wintoniensis, Petrus de Rupibus. Qui cum ecclesiam Wintoniensem circiter xxxii. annis strenue rexisset, et laudabiliter peregrinationem suam in Terra Sancta una cum Exoniensi episcopo peregisset, domosque plurimas religiosorum magnifice construxisset, apud Fernham,³ manerium suum, plenus dierum, facto nobili testamento, diem clausit extremum. Sepultus est autem in ecclesia sua Wintoniensi, ubi etiam, dum viveret, humilem elegit sepulturam. Hic etiam quædam ardua aggressus, ea gratiose consummavit. Pacem inter papam et imperatorem mediator reformavit. Domorum etiam, ut præactum est, religiosorum, quas condidit et conditas possessionibus, ædificiis et redditibus in-

Death of Peter, bp. of Winchester. 9 June.

Religious houses founded or endowed by him.

¹ *Jussitque . . . satisfieri*] On an erasure

² In the margin are drawn a mitre and crosier, reversed.

³ *Fernham*] Ferham, MS.

A.D. 1238. stauravit, hæc sunt nomina : Hales, de Ordine Prati-
monstrati¹ ; Tikeford,² ejusdem Ordinis ; Seleburne, de
Ordine sancti Augustini ; hospitale egregium de Portes-
mue.³ Item, Ordinem fratrum reparavit⁴ sancti Thomæ
martiris in Terra Sancta, scilicet in Achon,⁵ a loco
importuno ad idoneum domum⁶ transferendo, cum ec-
clesia et claustro et officinis, auxilio et consilio patri-
archæ, cum signo eorum transmutavit, et sub ordine
coartavit.⁷ Item, Jopen, nobile Christianorum refugium,
firmavit. Cuilibet autem istorum locorum moriturus
quingentas marcas delegavit. Quo sublato de medio,
rex omnem quam potuit adhibuit diligentiam, ut in
eodem episcopatu Willelmus, electus Valentinus, et
eligeretur et electus celeriter substitueretur ; et ad
hoc cor prioris ecclesiæ Sancti Suithuni, cujusdam sci-
licet alienigenæ corde et natione, inclinavit. Conven-
tus autem, ad quem dinoscitur electio pertinere, ne-
quaquam⁸ consensit ; unde relatu indignas tribulationes
toleravit.

The king
favours the
election of
the bp. elect
of Valentia
to the see of
Winchester

De reditu archiepiscopi Edmundi a curia Romana.

Circa idem tempus archiepiscopus Cantuariensis Æd-
mundus a curia Romana rediens, venit in Angliam
inglorius, tristis et depauperatus,⁹ licet tristitiam sereno
vultu palliaret. Machinante enim humani generis anti-
quo adversario, et hominibus, quos ad hoc idem in-
flammaverat, multa dura et dira illuc eundo et illinc

Return of
Edmund,
abp. of Can-
terbury,
from Rome.

¹ *Prati-monstrati*] Præmonstra-
censi, C.

² *Tikeford*] So also in B.E. and
Edd. ; in C. *Tikefeld*. It is cer-
tainly an error, and we should read
Tichefeud or *Tichfeld*, as pointed
out by Lambard in his " Dict. Angl.
Topog.," p. 373. The latter was a
monastery of the Præmonstratensian
Order, founded by the bishop of
Winchester in 1231. See Monas-
ticon, vi. 2. 931.

³ *Portesmue*] Portemue, MS.

⁴ *fratrum reparavit*] On an era-
sure.

⁵ *in Terra . . . Achon*] Added in
marg.

⁶ *domum*] Added on to the text.

⁷ *sub ordine coartavit*] B. and C.
read, *in ordinem mutavit competen-
torem*.

⁸ *nequaquam*] *necquaquam*, MS.

⁹ *et depauperatus*] On an erasure.

redeundo et illic commorando toleravit. Inter quos A.D. 1238. adversarios validissimum habuit prosecutorem Ottonem The legate Otto influences the pope against him. legatum, qui etiam regem contra ipsum provocaverat; et sociis suis cardinalibus et ipsi domino papæ contra eundem, ne quod peteret impetraret, efficaciter nimis scripserat, et quod non expedivit papæ vel curiæ, ut impetraret quæ quæsivit;¹ unde quod desideravit, et quod expedivit Simonis de Monte-forti et ejus uxoris animabus, non est consecutus.² Contra ipsum etiam data est sententia in causa Rofensi, ut præactum est.³ Contra comitem Harundellie Hugonem condempnatus est in expensis ferme mille marcarum. Et ne sancto Dispute between the abp. and the monks of Canterbury. viro etiam domestica prælia deessent, procurante hoste suo diabolo, qui ei undique bella indixerat, monachi Cantuarienses contra eum calcaneum levaverunt, habentes⁴ quidem zelum bonum, sed non secundum scientiam. Quasdam enim consuetudines et libertates pertinentes, ut aiunt, priori et conventui, archiepiscopus sibi præsumpserat in præjudicium ecclesiæ temere usurpare. Improperant etiam eidem archiepiscopo redarguentes, quod ingratus fuisset, immemor tanti honoris per electionem eorum ipsi impensi. Multiplicato igitur The legate removes the prior, and transfers the monks to a stricter Order. tumultu, legatus, ut litem tam dampnosam sedaret, accessit Cantuariam, et intrans capitulum, quosdam reos, aut saltem suspectos, quos⁵ reperit⁶ de quodam scripto adulterato, reprehendit et castigavit;⁷ unde commotus priorem amovens, alios perpetuæ poenitiæ addictos ad arctiorem Ordinem transmisit. Recedente The abp. strives to promote peace. vero legato, commota sunt viscera pii patris archiepiscopi super confusione conventus sui; et, addita cum⁸ diligentia vigilantia ac deliberatione⁹ prolixa, ad hono-

¹ *papæ . . . quæsivit*] On an erasure.

² *et quod non . . . est consecutus*] These lines are underscored with red, for omission, and in the margin is noted in red, "*vacat.*"

³ *est*] Interlined.

⁴ *habentes*] At first written *habens*.

⁵ *quos*] Interlined.

⁶ *reperit*] reperit, MS.

⁷ *reprehendit et castigavit*] Added in marg.

⁸ *cum*] Interlined and superfluous.

⁹ *deliberatione*] diliberatione, MS.

A.D. 1238. rem et profectum¹ ambarum partium paterna sollicitudine pacem providit et procuravit. Quam etiam auctoritate papali se spopondit præsentialiter confirmaturum, nec iter ad² tantum laborem recusavit.

Non acceptatur electio facta in episcopum Cicestresem, Radulphum cancellarium.

The monks of Winchester elect the chancellor Ralph as bishop. Anger of the king. He takes away the Seal from the chancellor.

Monachi autem Wintonienses ipso tempore sibi in pastorem animarum suarum elegerunt³ Radulphum, episcopum Cicestresem, domini regis cancellarium, virum fidelem regi et regno, indigenam, et omni genere superbiæ carentem, quem sperabant, propter fidele ejus servitium, domino regi esse acceptissimum. Videns igitur rex propositum suum irritum fuisse, et preces suas effectum caruisse, de electo scilicet Valentino in episcopatum Wintoniensem promovendum, iratus est vehementer, non tantum contra monachos, sed etiam contra episcopum Cicestresem, electioni jam consentientem. Et abstulit ab eo sigillum, et illud nunc Galfrido Templario, nunc Johanni de Lexingtona, militi, commisit bajulandum; remanente tamen emolumento sigilli episcopo Cicestrensi R[adulpho] semicancellario. fol. 128 a.

De quodam facinoroso, volente regem jugulare.

Attempt to assassinate the king at Woodstock frustrated. 9 Sept.

Eodemque tempore accidit regi periculum, omnes audientes nimis reddens attonitos. In crastino enim Nativitatis beatæ Mariæ venit quidam armiger ad curiam regis apud Wudestoc, se fingens infatuatum. Nocte autem profunda, considerata una fenestra non tunc clausa neque ferro repagulata, ascendit clam, et ferens cultellum, quo regem evisceraret, intravit et

¹ *profectum*] On an erasure.

² *iter ad*] On an erasure.

³ *elegerunt*] Over this word is written *vel postularunt*.

quæsivit furiose, ubinam rex esset; et, Deo sic volente,¹ A.D. 1238. diverterat² a loco, ubi prius fuerat rex.³ Erat autem tunc in thalamo quædam mulier, dominæ reginæ familiaris, sancta et Deo devota, quæ tunc ad candelam, sicut de more solebat, psalterium psallebat. Hæc videns sicarium illum detestabilem, animam regis extracto cultello quærentem, clamavit voce magna⁴ et terribili; et, advocatis ministris et introductis, captus est ille latro cruentus. Mulieris autem sanctæ nomen erat Margareta Biset,⁵ quæ Dei nutu illa nocte regem feliciter salvavit. Merito igitur crudeli morti ille miser captus adjudicatus, distractus est, detruncatusque membratim; missa quoque sunt iiiior. membra ad iiiior. regni civitates⁶ magnas, ut miserum spectaculum præberetur intuentibus et⁷ horror incuteretur.

Execution
of the
assassin.

Redit Simon de Monte-forti a curia Romana.

Die vero sancti Kalixti rediit Simon de Monte-forti departibus transmarinis, impetrato desiderio suo; et, salutato rege, festinanter adiit uxorem suam Alienoram, partui proximam, apud Kenilwurthe commorantem.

Arrival of
Simon de
Montfort.
14 Oct.

De concilio legati super reformatione Nigri Ordinis.

Eodem quoque anno legatus Otto abbates Angliæ Nigri Ordinis omnes auctoritate papali citavit, ut coram eo apparerent Londoniis in octavis sancti Martini, de statutis, quæ dominus papa ordinavit studiose, de Or-

Council
held by the
legate, and
the statutes
of the black
monks
[Benedic-
tines] re-
formed.

¹ In the margin is drawn a crowned head, and over it the hand of the Deity extended. Above is written in red, "*Nota protectionem Dei.*"

² *diverterat*] At first written *divertit*.

³ *rex*] Interlined.

⁴ *magna*] mangna, MS.

⁵ *Biset*] Originally written *Bise*. In C. *Biseth.*; in B. a leaf is wanting in this place.

⁶ *civitat:s*] civitatates, MS., but the second *ta* expuncted.

⁷ *et*] On an erasure.

A.D. 1238. dine monastico reformando [tractaturi].¹ Quæ Statuta plenius in libro Additamentorum annotantur.²

Repatriat Constantinopolitanus imperator.

The emperor of Constantinople returns to his country. Tempore quoque sub eodem repatriavit Constantinopolitanus B[aldewinus], clitelis refertis³ de Anglorum liberalitate.⁴

Natus est Simoni de Monte-forti filius.

Birth of Henry, son of Simon de Montfort. 28 Nov. In Adventu vero Domini natus est Simoni de Monte-forti ex uxore sua Alienora filius, nomenque ei adaptatur Henricus, ad robur et solatium regni. Timebatur enim vehementer, quod regina sterilis fuisset. Ut autem episcopus Cestriæ⁵ Alexander, qui illac Londonias ad regem properavit, gratiam regalem sibi pronius compararet, apud Kenilwurthe commorans, puerum, nepotem regis novellum, baptizavit. Eodemque⁶ die decubuit graviter infirmatus,⁷ usque⁸ ad vitæ consummationem.⁹

Illness of Alexander, bp. of Chester.

De scismate¹⁰ Græcorum.

Secession of the Greek church from the Roman. Eodemque tempore recessit Græca ecclesia a subjectione Romanæ, pro enormitatibus quas Græci se asse-rebant in curia Romana invenisse. Cujus discessionis causam et originem, et epistolas invicem sibi transmissas, si quis audire desiderat, in Historiis multorum poterit reperire.¹¹

¹ *tractaturi*] Supplied from C.E.

² These statutes are not in the "Liber Additamentorum" but are inserted in B. C. (ed. Wats., pp. 475-481.)

³ *refertis*] resertis, MS.

⁴ *liberalitate*] The first five letters are on an erasure.

⁵ *Cestriæ*] On an erasure.

⁶ *Eodemque*] Eedemque, MS.

⁷ *infirmatus*] infirmatus, MS.

⁸ *usque*] On an erasure.

⁹ He died 26 Dec. 1238. Fasti, i. 547.

¹⁰ *scismate*] cismate, MS.

¹¹ *in Historiis reperire*] Written on an erasure, and so also corrected by a plummet note in the margin. The letters here referred to are placed under the year 1237 in B. C. (ed. Wats, pp. 457-465.)

*De Roberto Bugre, de Ordine Prædicatorum fratre.*¹ A.D. 1238.

Discurrentibus autem eorumdem dierum curriculis, Robert
quidam de Ordine Prædicatorum Robertus, cognomento² Bugre is
Bugre, eo quod aliquando scismaticus³ et infidelis sentenced
extiterat ante suam conversionem, competenter quidem to per-
litteratus et in officio prædicationis expeditus, multos petual
in regno Francorum, præcipue tamen in Flandria, ubi imprisonment.
magis solebant usurarii abundare,⁴ auxilio regio fultus,
multos fecit combustos incinerari. Memoratus⁵ autem
prædicator, cujus imposturas melius est silere quam ex-
plicare, tandem, meritis suis exigentibus, perpetuo carceri
mancipatur.

Obfuscatur fama imperatoris.

Ejusdemque temporis profluvio fama imperatoris non Sinister
mediocriter est obfuscata. Imponebatur enim ei, quod rumours
vacillans in fide catholica verba dixerit enormia, ex respecting
quibus elici potuit, non tantum fidei enormis fluctuatio, the em-
immo hæresis et blasphemiae, præsertim de sacramento peror.
altaris, abusio detestanda.

De fama sanctitatis sancti Roberti heremitæ.

Eodem anno claruit fama sancti Roberti heremitæ Fame of
apud Knareburg,⁶ cujus tuniba oleum medicinale visa est St. Robert,
abundanter⁷ emisisse. hermit of
Knare-
burgh.

¹ In the margin the notes of "vacat" and "offendiculum," in red letters, are affixed to this chapter. It is, however, nearly in the same words, in B. and C. and ed. p. 482. Cf. ante, p. 388.

² cognomento] congnomento, MS.

³ scismaticus] cismaticus, MS.

⁴ abundare] habundare, MS.

⁵ Memoratus] Memomoratus, MS., but the second *mo* expuncted.

⁶ Knareburg] Cnareburg, E.

⁷ abundanter] habundanter, MS.

A.D. 1238.

*Annalis conclusio.*Annual
summary.

Transiit ergo annus ille turbidus et procellosus, donec vernale tempus pertransisset, unde spes tota frugum seminatarum deperiit; fructibus tamen tandem et ¹ frugibus abundans.² Notandum autem, quod eodem anno, litera Dominicali existente B.,³ fuit dies Paraceves, scilicet dies Veneris, quæ antonomasice dicitur Sancta, proxima scilicet ante diem Paschæ, dies Annunciationis ⁴ Dominicæ, et dies Paschæ recto loco suo, scilicet tertia die sequente.⁵ Fluxit itaque annus ille Romanis bellicosus et Italicis,⁶ Francis autem et Anglis, necnon et Alemannis, inimicus.⁷

Dominus rex apud Wintoniam fuit, ad Natale. fol. 128 b.

A.D. 1239.

Henry
keeps
Christmas
at Win-
chester.

Anno Domini M^o.CC^o.XXX°.IX°., qui est annus regni regis Henrici III. 'xxiii^{us}., tenuit idem rex curiam suam apud Wintoniam, multis honoribus, ut decuit, redundantem. Episcopatus enim Wintoniæ, quem in manu sua tenuit, licet indecens hoc fuisset, omnia ei abundanter ⁸ ministravit.

¹ *tandem et*] On an erasure.

² *abundans*] habundans, MS.

³ According to the tables in "L'Art de Vérifier les Dates," and elsewhere, the Dominical letter in 1238 was not *B.* but *C.*, and Easter day was on the 4th of April. It is evident therefore that the remarks in the text apply to the year 1239, in which Good Friday fell on the 25th March, and Easter day on the 27th March. It may be added, that in

B. C. and Edd., for vi. kal. *Maii* and viii. kal. *Maii*, we ought to read *Aprilis* in both places.

⁴ *Annunciationis*] Annuncionis, MS.

⁵ *scilicet tertia* [*secunda?*] *die sequente*] Added in marg.

⁶ *Italicis*] Italicicis, MS.

⁷ *necnon inimicus*] On an erasure.

⁸ *abundanter*] habundanter, MS.

Obiit episcopus^a Cestrensis Alexander.¹

A.D. 1239.

Die vero sancti Stephani, episcopus Cestriæ Alexander² diem clausit extremum.

Death of
Alexander,
bp. of
Chester.

26 Dec.

Simon de Monte-forti fit comes Legrecestricæ.

Die vero Purificationis beatæ Virginis contulit rex comitatum Legrecestricæ Simoni de Monte-forti, et investivit eum; vocato prius Almarico, primogenito fratre ejus, et pacificato, ne super hoc³ aliquando tanquam hereditate⁴ moveret quæstionem.

Simon de
Montfort
created
earl of
Leicester.
2 Feb.

Stephanus de Segrave revocatur ad curiam.

Eodemque tempore rex Stephanum de Segrave ad curiam et ad familiare consilium suum revocavit. Ipse autem⁵ S[tephanus] vocatus illuc, invitus ac trepidus accessit, tum quia curiales sollicitudines præcognoverat⁶ per experientiam, tum quia jam senuerat, tum quia morbo podagrico vexabatur infirmatus.⁷

Stephen de
Segrave
recalled to
the court.

Cassantur duo electi, scilicet Wintoniensis et Norwicensis.⁸

Sub eisdem temporibus cassati sunt, quia regi displicuerunt, electus Norwicensis, scilicet prior ejusdem

The elec-
tions of the
bps. of

¹ In the margin are drawn a mitre and crosier, reversed.

² *Alexander*] In B. C. the initial letter *A.* only is given. The Edd. read falsely *Edmundus*, and this error is copied by the French and English translators.

³ *hoc*] Interlined.

⁴ *tanquam hereditate*] Added in marg.

⁵ *autem*] Interlined.

⁶ *præcognoverat*] *precongnoverat*, MS.

⁷ *infirmatus*] *infirmatus*, MS. The whole of the passage *illuc invitus . . . infirmatus*, is written over an erasure. A few words have also been added in the margin, but afterwards wholly effaced.

⁸ In the margin are drawn two mitres falling down, and two crosiers, reversed. This chapter and the one which follows are directed in the margin to be omitted, by the word "*vacat*," but they are found in B. C. in very similar terms.

A.D. 1239. domus, licet competens, et postulatus in episcopum
 Winchester Wintoniensem, episcopus Cicestrensis Radulphus, scilicet
 and Nor- cancellarius, vir quidem idoneus, et inter omnes aulicos
 wick an- nullus. regno fidelissimus.

*De electione Willelmi de Rale in episcopum Ces-
 trensem.*¹

24 Feb. Circa festum vero sancti Mathiæ, monachi Coven-
 Election of tenses timentes, ne si aliquem non² curialem elige-
 Will, de rent, et qui non foret regi acceptus, paterentur sicut
 Rale, as bp. of Chester. alii repulsam et cassationis cum rubore dispendia, Wil-
 lelmum de Rale, canonicum ecclesiæ Sancti Pauli Lon-
 doniarum, domini regis clericum specialem et consilia-
 rium familiarem, virum discretum et legum terræ
 peritum, in episcopum suum sibi elegerunt.

*Reddita est Fretherico imperatori Sardinia.*³

Sardinia
 restored to
 the em-
 peror.

Anno quoque sub eodem Sardinia reddita est impe-
 ratori Fretherico, contra domini papæ voluntatem et
 prohibitionem. Quam, licet papa offenso et reclamante,
 et asserente illud ad jus beati Petri pertinere, idem
 imperator libenter suscepit, et contulit regnum illud
 Ensio, filio suo, dicens se jurasse revocare obligatum
 dispersa imperii, et illud regnum, cum de imperio esset,
 per negligentiam imperatorum antecessorum et vendi-
 cationem⁴ curiæ Romanæ dudum fuisse alienatum.
 Ex tunc igitur ortum est odium inexorabile inter do-
 minum papam et imperatorem F[rethericum], quod
 nunquam postea potuit mitigari, sed diatim infelix⁵
 suscepit incrementum.

¹ In the margin is drawn a mitre falling down, and a crosier broken in halves.

² non] Interlined by a later hand.

³ Sardinia] Over the second syl-

lable is written, *vel i*, i.e., *Sardinia*; and so again in the text immediately following.

⁴ et vendicationem] On an erasure.

⁵ infelix] infelix, MS.

A.D. 1293.

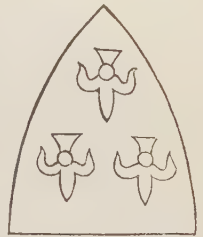
*Movetur quæstio gravis et sumptuosa super visitatione
facienda in ecclesia Lincolnensi.*

Diebus autem sub eisdem mota est quæstio gravis et sumptuosa nimis, super visitatione facienda in ecclesia Lincolnensi per episcopum in canonicis. Et tandem appellatum est, post multas disceptationes,¹ ad præsentiam domini papæ.

Dispute between the bp. and canons of Lincoln, as to the right of visitation.

Obiit Willelmus de Cantelupo miles.²

Eodem anno, vii^o. idus Aprilis, obiit nobilis baro Willelmus de Cantelupo, natione Neuster,³ qui multum regi Johanni, præcipue in werra sua, licet etiam amicos⁴ offenderit, et regi Henrico III., filio suo regi, et diu servierat. Hic quoque duos filios habuit strenuissimos, Willelmum de Cantelupo, heredem suum legitimum, et Waltherum de Cantelupo, clericum jurisperitum, qui postea, ut dicetur, factus est episcopus Wigorniae.

26 March.
Death of Will. de Cantelupe.

Rex Scociæ desponsavit uxorem.

Et eisdem diebus rex Scociæ Alexander I. filiam cujusdam nobilis baronis de regno Francorum, Engelrami de Cuscy, nomine Mariam, sibi matrimonio copulavit, et nuptias die Pentecostes apud Rokesburg solempniter nimis celebravit. Quod regi Anglorum minime fuit acceptum; constat enim Franciam Angliæ esse infestatricem.⁵

Marriage of the king of Scots to a daughter of Engelram de Coucy.
15 May.

¹ *disceptationes*] deceptions, MS.

² In the margin is tricked his shield of arms, reversed, viz. [gules], 3 fleurs de lis [or].

³ *natione Neuster*] nascione Neuter, MS.

⁴ *licet etiam amicos*] On an errand.

⁵ *infestatricem*] infestatrice, MS.

A.D. 1239. *Eligitur Willelmus de Rale in episcopum Norwicensem.*¹

Election of Will. de Rale as bp. of Norwich. Tempore vero sub eodem monachi Noruicepses ne-
scientes, vel se scire hoc cum conniventia² dissimulantes,
quod Willelmus electus fuisset in episcopum Cestren-
sem, ipsum eundem Willelmum in episcopum Norwicen-
sem elegerunt. Willelmus autem malens manere in An-
glia, quam in contermino Walliæ, episcopatu adhæsit
uberiori.

Roborata est turris Londoniarum.

The Tower of London is fortified. Iphis quoque diebus rex³ non modicum thesaurum
profudit et exposuit in vanum, roborando et ampliando
turrin Londoniarum; falsum enim fundamentum, om-
nem cito postea structuram concutiendo, ut dicetur
in posterum, labefactavit.

Excommunicatur imperator F[rethericus].

Excommu- Eodem anno, cum multotiens ammonitus noluisset
nication of the em- errores suos imperator Frethericus corrigere, dominus
peror. papa, cum multis cardinalibus tunc præsentibus, in spi-
ritu amarissimo ferventis iracundiæ eundem F[retheri-
cum] imperatorem sollempniter ac terribiliter excom-
municavit. Verba autem latæ excommunicationis et
causas singulas, quæ magnæ sunt et horribiles et
magnæ prolixitatis, gratius reputo reticere quam reci-
tare.⁴

¹ Opposite to this chapter is written in the margin "*dubium*."

² *hoc cum conniventia*] On an erasure.

³ *rex*] On an erasure.

⁴ *horribiles . . . recitare*] Written over an erasure. The sentence of excommunication is in B. C. and ed. p. 486.

De eclipsi solis.

A.D. 1239.

Anno quoque sub eodem, tertio die Junii, passus est sol eclipsim, hora sexta, in signum quod possibile est assignari¹ ecclesiæ, quæ, quasi sol, genus humanum illuminat. Ecclesia namque undique per Frethericum imperatorem,² qui ecclesiam exterminans et religionem, episcopos a suis sedibus et religiosos a suis expulit mansionibus, et suis privavit possessionibus in imperio; unde ipsi monachi de Monte-Cassino et ipsi de Monte-Regali extra Palernam, et alii, tam religiosi abbates quam alii episcopi et episcopales, confusi et extorres exulaverunt.

*Nota quantam potestatem et gratiam adeptus est
electus Valentinus.*

Et tunc temporis tantam gratiam et potestatem, quia³ vir elegans erat et generosus,⁴ adeptus est electus Valentinus Willelmus, ut episcopatum possideret Leodiensem, retenta procuratione Valentini episcopatus. Qui adhuc ad episcopatum aptabatur⁵ Wintoniensem, quem, si eligeretur, ex plenitudine gratiæ et potestatis papalis, retentis prioribus, possedisset. Extitit enim magnatum consanguineus, qui auxilium domino papæ in tribulatione præstiterunt, et tam domino papæ quam regi acceptabatur.⁶

¹ *Anno quoque assignari]*
These lines, together with the rubric, are on an erasure.

² The sense is incomplete, and a verb seems wanting.

³ *quia]* Only *qui* is visible, in consequence of a small hole in the vellum.

⁴ *quia generosus]* On an erasure.

⁵ *aptabatur]* On an erasure.

⁶ *Extitit acceptabatur]*
Written over an erasure. The whole chapter is directed to be omitted by the word "*vacat*," in the margin, written in red letters.

A.D. 1239.

Natus est domino regi H[enrico] filius.

16 June. Eodemque anno, xvi^o. kalendas Julii, apud Westmo-
 Birth of a nasterium natus est domino regi filius primogenitus et
 son to king heres regni legitimus, ex regina sua Alienora; et con-
 Henry. gratulabantur ei omnes regni magnates, maxime tamen
 cives Londonienses, quia accidit eidem regi illuc
 juxta desiderium suum et preces speciales, quas¹ ante
 His bap- postulaverat² religiosorum. Otto vero, legatus diaco-
 tism. nus, infantulum baptizavit,³ ubi⁴ præsens extitit⁵
 archiepiscopus Cantuariensis Edmundus, iiii^o. die, in
 ecclesia conventuali, suscipientibus eum a sacro fonte
 Londoniensi et⁶ Karleolensi episcopis et W[altero]
 Norwicensi electo; domino quoque Ricardo, fratre
 regis, Cornubiæ, Simone de Monte-forti, Legrecestriæ,
 H[umfrido] de Boun, Herefordiæ et Essexiæ, comitibus,
 et multis aliis nobilibus viris et mulieribus. Archi-
 episcopus autem Cantuariensis Æ[dmundus] eum con-
 firmavit.

Incarceratur Ranulfus Brito.

Accusation Diebus quoque sub eisdem Ranulphus Brito, canoni-
 and impris- cus ecclesiæ Sancti Pauli Londoniarum, graviter a qui-
 sonment of busdam susurronibus accusatus⁷ est domino regi; ita
 Ralph de ut ex amicissimo et consiliario familiarissimo factus et
 Breton. habitus est despicabilis inimicus. Præcepit igitur do-
 minus rex, ut repente in domo sua captus, in turri
 Londoniarum incarceraretur. Cum autem major Lon-
 doniensis⁸ tale præceptum accepisset, ipse, plus obediens

¹ *quas*] qua, MS.² *quas ante postulaverat*] Added in marg.³ In the margin is drawn the representation of an infant in swathing clothes lying in a square cradle, and above is a crown.⁴ *ubi*] On an erasure.⁵ *extitit*] On an erasure.⁶ *et*] et et, MS.⁷ *accusatus*] acusat, MS.⁸ In B. C. we find his name added, namely, William Goimer.

domino regi quam Deo, dictum Ranulphum, clericum et A.D. 1239. canonicum, in domo sua, quæ vicina est ecclesiæ Sancti He is re-
Pauli, violenter rapuit et incarceravit. Qui vix per leased, by
episcopum et decanum et quosdam canonicos, regis interposi-
amicos et eidem speciales, postea a carcere et vinculis tion of the
ereptus est. Parabatur etenim episcopus Londoniensis, bp. of
scilicet Rogerus, viriliter pro libertate ecclesiæ decer- London.
tando civitatem Londoniarum interdicto supponere, et
ulterius progredi, si necessitatis urgentior articulus id
exposceret, ut beati Thomæ martiris vestigia sequeretur.
Liberatus igitur Ranulphus, edoctus est experimento,
quanta volubilitate fortuna aulicos exagitat et ocillat.
Verum omnibus vitæ suæ diebus, idem R[anulphus]
contabuit, vehementi dolore et pudore infatuatus.¹ Ac- His accuser
cusator autem ejus præcipuus, qui eum etiam de læsæ hung.
majestatis crimine domino regi accusaverat, nomine
Petrus de Turbera,² suspendio postea addictus est. Et
cum suspendendus mortem suam cerneret imminentem,³
confessus est quoniam insons per omnia fuisset memo-
ratus R[anulphus], unde veniam petiit; sed talia com-
menta⁴ se protestatus est dixisse, ut sic saltem miseram
vitam protelaret. Erat enim pro aliis facinoribus cap-
tus et convictus, quapropter fides ei non extitit adhi-
benda.

Imperator denunciatus est excommunicatus.

Diebus autem sub eisdem, in ecclesia Sancti Pauli The em-
Londoniarum, et postea per totum Angliæ regnum, de- peror is de-
nunciatus est Fretherichus imperator excommunicatus. nounced at
St. Paul's
as excom-
municate.

¹ *infatuatus*] imfatuatus, MS.

named *Willelmus*, and stated to be
regis nuncius.

² *nomine Petrus de Turbera*] Added in marg. In B. C. he is

³ *imminentem*] imminent, MS.

⁴ *commenta*] comenta, MS.

A.D. 1239.

*De quodam mirabili signo in aere.*¹

24 July.
Appear-
ance of a
comet.

Vigilia autem sancti Jacobi, in crepusculo, non adhuc apparentibus stellis, cum esset aer purissimus, apparuit, ad instar Luciferi, stella maxima ut facula, quæ se jaculabatur per tractus aereos, quasi sagitta ignea; clarissima in capite, relinquens ignem et fumum post se cum moveretur. Quæ etiam pluries sic apparuit; censebatur autem draco vel cometa.

*Comes Legrecestriæ Simon clam recessit ab Angliā.*²

Simon, earl
of Leices-
ter, leaves
England
with his
wife.

Tempore quoque sub eodem comes Legrecestriæ Simon per quosdam invidos domino regi tam graviter accusatus est, ut, multis conviciis lacessitus, non est permissus interesse festivis sollemniis, quæ fiebant de purificatione reginæ. Sed excommunicatus appellatus, et quasi excommunicatus, ab eodem festo Londoniis celebrato sequestratus, clam cum uxore sua tunc gravida, nocte sequente, paucaque familia, naviculam in Thamensi intravit. Et sic subito confusus et pudibundus clandestinam fugam arripiens, in partes se transtulit ultramarinas, et post continuo transalpinas, ut ad tempus declinaret, donec indignatio regalis flecteretur.

*Episcopi Angliæ contradixerunt legato,³ postulanti
procuraciones.*

The
bishops
refuse to
31 July

Per idem tempus convenerunt omnes episcopi Angliæ, ii. kalendas Augusti, de oppressionibus ecclesiæ Anglicanæ tractaturi; exigebat enim legatus, qui plus

¹ In the margin is drawn a representation of this comet or meteor, with the words "*Signum in aere*," written above in red.

² This chapter is directed to be omitted, by the word "*vacat*," in

red letters, in the margin. It is found, however, in substance in B. C.

³ *legato*] A word has been erased just before.

morabatur quam credebatur, novas¹ procurationes. A.D. 1239. Nam magister Simon Normannus, domini regis specialis jam consiliarius, ex praecepto ejusdem regis moran-
grant procurations to the le-
 legati ampliorem procuraverat. Responderunt igitur gate.
 universi legato, quod totiens bona ecclesiae exhauserat Romana indigentia, quod æquanimiter amplius nequi-
 verant tolerare. Legatus igitur, cum esset patiens et
 modestus, impetus talis contradictionis prudenter emol-
 livit. Et circa eadem tempora pluviarum inundationes
 spem frugum præconceptam denegavit.² Excessive rains.

fol. 129 b.

Thomas, comes Flandriæ, venit in Angliam.

Circa festum vero Assumptionis beatæ Virginis venit 15 Aug.
 in Angliam comes Flandriæ Thomas,³ avunculus reginæ.⁴ Arrival of Thomas, count of Flanders.
 Cui adventanti occurrit rex lætabundus, et ducturus
 ipsum Londonias, jussit totam civitatem mundari luto
 et omni offendiculo; civesque, indutis vestibus præ-
 tiosis, in equis quoque faleratis gaudenter occurrere
 venienti satagebant.⁵ Qui postea homagium faciens
 regi, quingentas marcas, quas annuatim ex scaccario
 fuerat recepturus, lætabundus⁶ reportavit. Magister
 quoque Henricus Flandrensis, clericus ejus, quem assig-
 naverat ad eas recipiendum, opimis redditibus subito
 saginatur.

*Willelmus de Rale consecratur in episcopum Nor-
 wicensem.*⁷

Anno quoque sub eodem Willelmus de Rale, electus Consecra-
 in episcopum Noruicensem, in ecclesia Sancti Pauli tion of Will. de

¹ *qui plus novas* On an erasure. In the lower margin also is written with a plummet, *qui plus quam credebatur, morabatur.*

² *indigentia . . . denegavit* Written over an erasure.

³ *Flandriæ Thomas* On an erasure.

⁴ *reginæ* After this word, *in Angliam* is repeated by error.

⁵ *satagebant* Added on to the text.

⁶ *lætabundus* On an erasure.

⁷ In the margin are drawn a mitre and crosier. He was consecrated 25 Sept. Fasti, ii. 461.

A.D. 1239. Londoniarum a Cantuariensi archiepiscopo Edmundo
Rale, bp. of munus consecrationis suscepit.
Norwich.

Qualiter Hubertus de Burgo calumpniatus sit.

Accusa- Tempore quoque sub eodem Hubertus de Burgo
tions graviter a rege calumpniatus est, et gravibus appetitus
against quæstionibus. Quas, si quis scire desiderat, necnon et
Hubert de responsiones, qualiter scilicet Laurentius, de Sancto
Burgh. Albano clericus, cuilibet objectioni eleganter respondit,
in Rotulis ipsius Laurentii¹ plenius reperiet.

Finis.

He is ad- Verumtamen ut tandem regia penitus sedaretur in-
judged to dignatio, adjudicatum est, ut quatuor castra dicti Hu-
give up berti carissima, pro bona pacis et pristina caritate
four castles reformanda, in manu regis resignarentur, videlicet,
to the king. Blancum-castrum et Grosmund in Wallia,² et Skene-
frith, et Hauefeldiam.³ In quorum castrorum reædifica-
tionibus prædictus comes Hubertus infinitam expendit⁴
pecuniam. Sed hæc omnia magnanimus H[ubertus]
patienter toleravit.

Ecclesia Wintoniæ multas tolerat oppressiones.

Oppression Eisdem diebus ecclesia Wintoniæ cathedralis, suo
suffered by viduata pastore, magnas, quas indignum est referre,
the church pressuras et dampna toleravit, mundo persequente.
of Win- Inter quas tribulationes, hæc ipsam præcordialius⁵ vul-
chester. neravit. Intrusus enim quidam monachus ejusdem

¹ in Rotulis ipsius Laurentii] On an erasure, and probably written at first, in libro Additamentorum, as in B. See note as to these charges against Hubert, ante, p. 351.

² Wallia] Uallia, MS.

³ Hauefeldiam] Hafeldiam, B. C. [Hatfield Peverell, co. Essex].

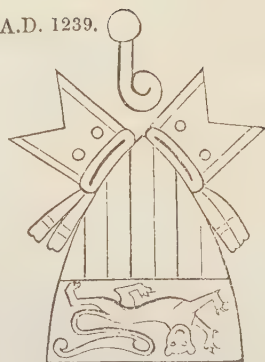
⁴ expendit] Interlined.

⁵ præcordialius] Written at first præcordius.

ecclesiæ, natione Brito, invito conventu, auctoritate regis A.D. 1239. circumventi, se ut priorem habuit et appellari fecit; cui multi de conventu, facta scismate,¹ adhæserunt. Et dum generarentur hinc inde dissensiones, ecclesiæ substantia non minimam toleravit diminutionem.

*De lugubri morte Willelmi, electi Valentini.*²

Eodemque anno Willelmus, electus Valentinus, cum a domino papa multis donariis et pollicitis amplioribus, concomitante magistro Laurentio de Sancto Martino, impetrasset, ut in episcopum Leodiensem eligeretur electus manens Valentinus, et episcopatum Wintoniensem optineret ut procurator, manens electus Leodiensis; et cum a Roma, expeditis negotiis,³ [reverteretur], apud Viterbium potionatus animam, ut dicitur,⁴ exhalavit.⁵ De quo facinore cum graviter dictus magister Laurentius accusaretur, se rite purgavit. Rex autem, cum hos rumores lugubres audisset, ineffabiliter dolens et mœrens, vix ullam admisit consolationem. Obiit autem dictus W[illelmus] die Omnium Sanctorum. Et circa idem tempus obiit Avelina, mulier admirabilis pulchritudinis, comitissa Albemariæ. Duodecimo vero kalendas Januarii obiit strenuissimus miles et fidelissimus, Henricus de Trublevilla.⁶ Eodemque anno nobilissimus miles Radulfus de Thoni, in mari peregrinans versus Terram Sanctam, obiit.⁷ Tem-

Death of the bp. elect of Valentia, by poison.

1 Nov.

Deaths of other persons of note.

21 Dec.

¹ *scismate*] *cismate*, MS.

² In the margin is a drawing of his shield of arms, reversed, viz., gules, three pales or, on a chief sable, a lion passant guardant of the second. On each side of the lower part of the shield is a mitre attached, and the head of a crosier between them.

³ *et cum a Roma negotiis*] On an erasure. After *negotius* is the letter s, as if for *suis*, but subsequently

struck out. A verb has been supplied to complete the sense.

⁴ *ut dicitur*] On an erasure.

⁵ *exhalavit*] *exalavit*, MS.

⁶ In the margin is drawn his shield of arms, reversed, viz., gules, on a chief sable a demi-lion rampant, double quevé, or.

⁷ His shield of arms reversed is also in the margin, viz., argent, a manche gules.

A.D. 1239. pore quoque sub eodem imperator F[rethericus] suam
 The em- etiam in fide obfuscavit famam, quia Montem-Cassinum
 peror is occupavit. Anno quoque sub eodem capta Valencia
 blamed for magna in Hispania a rege Castellæ, obsessa est maxima
 occupying Monte- civitas Hispaniæ, scilicet Sibilla. Sed rex proditione
 Cassino. circumventus, et a civibus occupatus, vix vita comite
 Siege of Seville by inde confusus recessit; verumtamen, convocatis viri-
 the king of bus, rediit ab obsidione;¹ quem licet multis annis
 Castille. semper indefessus continuavit, donec, ut in posterum
 dicetur, ipsam suæ ditioni subjugasset.²

Annalis conclusio.

Annual Transiit igitur annus ille curiæ Romanæ inimicus,
 summary. Ytaliæ et Angliæ nocivus; frugifer tamen satis et
 fructifer, et sanitatis conservativus.

Baldewinus accinctus est balteo militari.

A.D. 1240. Anno Domini M^o.CC^o.XL°, qui est annus domini
 Henry regis H[enrici] III. regnantis xx^{us}.iiii^{us}, tenuit idem
 keeps rex curiam suam ad Natale Domini apud Wintoniam,
 Christmas at Win- ubi Baldewinum³ de Ripariis, juvenem elegantem, die
 chester. videlicet Natalis Domini, baltheo donavit militari, et
 Baldwin de Rivers comitatu Devonæ⁴ investivit; præsentem comite Ri-
 created earl of cardo et id procurantem. In cujus custodia idem Balde-
 Devon. winus pluribus annis extiterat, et filiastram suam,
 scilicet Amiciam, filiam uxoris suæ Ysabellæ, Glover-
 niæ quondam comitissæ, sibi matrimonialiter copula-
 verat.

¹ *obsidione*] obsidionem, MS.

² *subjugasset*] After this word is written in the margin *continuavit*, but it is a superfluous repetition.

³ *Baldewinum*] At first written *Baldewinus*.

⁴ *Devoniæ*] Vecte, B. *text*, Devene, *marg.*, and so C., but blundered by the scribe into *veste*. In Edd. *Vectæ*.

*De electione Hugonis de Pateshulle in episcopum Cestrie.*¹ A.D. 1240.

Eodem quoque tempore, cum eligeretur in episcopum Coventrensem sive Cestrensem dominus Hugo de Pateshulle, domini regis clericus specialis et thesaurarius, nec haberet contradictionis repagulum, confirmata est.

fol. 130 a.

Election of Hugh de Pateshulle as bp. of Chester.

*Obiit Ysabella, comitissa Cornubiæ.*²

Circa idem tempus nobilissima mulier Ysabella, comitissa Gloverniæ et Cornubiæ, uxor scilicet comitis Ricardi, ictericia percussa, gravis infirmabatur, et in discrimine puerperii, cum puero naturæ debita persolvit.

Death of Isabella, countess of Cornwall.

Apparuit cometa.

Sub ejusdem temporis processu, videlicet per totum mensem Februarii, tempore serotino, versus occidentem, quædam fusca stella emittens radium versus orientem apparuit; quam, quia extra ordinem stellarum insolita emicuit, cometa fuisse dicebatur.

Appearance of a comet.

Reprehensus est rex ab imperatore F[retherico].

Eodemque tempore reprehensus est rex ab imperatore vehementer, eo quod permisit terram suam tan frequenter tamque impudenter per papam depauperari, sicut solet servus depauperari in necessitate domini.

The king is blamed by the emperor, for allowing the papal exactions.

¹ In the margin are drawn a mitre and crosier.

² In the lower margin of the previous page is a drawing representing this lady. Her head is depicted, quite bare, with the eyes

closed, and resting on the right hand, whilst long ringlets flow down behind; alluding to the fact of her hair having been shaved off before her death. See ed. p. 523.

A.D. 1240. sui, in sui et imperii detrimentum. Quod nullo modo credebat. Inde autem elegantem epistolam cum nuncio sollempni destinavit, sed rex proinde nullatenus motus est.

Legatus procurationes extorsit.

The legate extorts procurations. Legatus interea, qui, ut præactum est, procurante rege, in Anglia mansit adhuc, procurationes opimas undique protervus extorsit. Cujus literas qui inspicere desiderat, in Rotulis plurimorum poterunt inveniri.¹

Comes Legrecestriæ Simon ad iter Jerosolimitanum se præparavit.

1 April. Eodemque anno, kalendis Aprilis, comes Legrecestriæ Simon cruce signatus, collecta undecunque pecunia, venditis nemoribus Legrecestriæ abbati Legrecestriæ et Hospitalariis, non minima, transfretat peregrinaturus in Terram Sanctam. Uxor autem ejus gravida sequebatur eum, sed in partibus transmarinis, donec peperisset, commorabatur.

The earl of Leicester goes to the Holy Land.
Nota devotionem.

Moritur Leolinus, princeps Northwalliæ.

10 April. Anno quoque sub eodem, iiii.² idus Aprilis, princeps Northwalliæ Leolinus, diuturna paralisi vexatus, viam universæ carnis est ingressus. Qui duos filios suos, Griffinum et David, post se derelinquens, magnam posteris suis calamitatem, eo quod ex diversis matribus erant filii et se ad invicem oderant, generarat.

Death of Llewellyn, prince of North Wales.

¹ *qui inspicere inveniri*] On an erasure. This letter is in B. C. (ed. Wats, p. 526), dated "London. 15 kal. Mart." [15 Feb.]

² *iiii.*] *iii.*, B. C.

Quomodo captus fuit Griffinus.

A.D. 1240.

Una enim dierum David, legitimus ex sorore regis Anglorum natus, fratrem suum Griffinum, primogenitum sed illegitimum, vocavit in dolo ad colloquium. Qui cum sub conductu episcopi de Bangor Ricardi nil sinistri cogitans venisset, cepit eum, et misit illum incarcerationum avunculo suo regi. Qui in turrim Londoniarum ipsum detrusit compeditum.

Capture of David, son of Llewelyn, by stratagem.

Absolvebantur cruce signati, data pecunia.¹

Ipsis quoque diebus, quod multum multis absurdum videbatur, ipsi, quibus commissa fuit cura de Crucis negotio prædicandi, quos paulo ante signaverant, accepta pecunia, a voto absolvebant et a Cruce liberabant.

Those who have taken the Cross, are absolved on paying a sum of money.

Legatus nititur² inclinare corda episcoporum ad concedendum quintam partem bonorum.

Ejusdem anni spatio convenerunt apud Radingum omnes Angliæ prælati et quidam regni magnates, mandatum domini papæ a domino legato explicandum audituri. Quo cum pervenissent, legatus, facto prolixo sermone, ut sibi corda audientium inclinaret, tandem varias pressuras sumptuosas, quas contra imperatorem F[rethericum] dominus papa sustinuit, omnibus patefecit. Exigebat igitur instantissime, ex parte domini papæ, quintam partem bonorum suorum, quibus suffultus, injurias tam validi inimici valeret propulsare. Cui, inito consilio, responderunt episcopi, quod nullo modo tam importabile onus, quod universalem tangebatur eccle-

Meeting of the prelates and nobles at Reading.

The legate demands a fifth part of their goods for the pope.

¹ In the margin the word "*vacat*" is written in red letters against this chapter.

² *nititur*] *ninitur*, MS.

A.D. 1240. ^{siam, sine prolixioris¹ consilii deliberatione subirent.}
 The meet- Et datus est illis dies super hoc mandato deliberandi,
 ing is ad- et certus locus.²
 journed.

Super prædictis deliberatio.

Conference Interim coram archiepiscopo Cantuariensi Ædundo
 of the pre- convenerunt omnes Angliæ prælati, ut contrectarent
 lates, at quid in tantis augustiis tutius esset aggrediendum.
 which the Tandem post multas ac variis consultationes, a profundo
 alp. ad- miserabilia trahens suspiria, ait archiepiscopus, "Fratres
 vises them to yield. et amici, videt perspicue vestra peritia, quod in præ-
 cipiti positi sunt dies moderni, nec est quem non
 tædeat vitam letalem protelare. Necesse est igitur
 facere de necessitate virtutem. Non enim video, cum
 hinc rex hinc papa conentur hoc perficere, resistere
 quomodo valeamus." Hæc autem cum audissent³ alii
 prælati Angliæ, in consimilem sententiam⁴ sunt prolapsi.
 Sed ne mundus vacet perturbatione, eodem tempore,
 Death of de Subiria⁵ archidiaconus Alanus, cum Londoniis⁶ cito
 Alan, arch- post pranderet, ingurgitatus subito obiit, et a mensa
 deacon of moriens extractus, proh dolor!⁷ animam exhalavit.⁸
 Sudbury.

Imperator dissuadet, ne consentiatur.

The em- Diebus etiam sub eisdem, imperator F[retharicus]
 peror dis- scribens amicabiliter regi, ne prædictæ contributioni
 suades the scribens amicabiliter regi, ne prædictæ contributioni
 king from consentiret, supplicavit.⁹ Qui bene contradixisset, nisi
 consenting prius prælati, ut dictum est,¹⁰ consensissent.
 to the above tax.

¹ *prolixioris*] *prolixoris*, MS.

² *et certus locus*] On an erasure.

³ *Interim audissent*] The whole of this, with the rubric, is written over an erasure.

⁴ *sententiam*] On an erasure. In B. C. *ruinam*.

⁵ *ne mundus, . . . Subiria*] On an erasure.

⁶ *Londoniis*] On an erasure.

⁷ *proh dolor*] On an erasure.

⁸ *exhalavit*] *exalavit*, MS.

⁹ *supplicavit*] Added to the text. The emperor's letter is in B. C. and in ed. p. 527.

¹⁰ *ut dictum est*] On an erasure.

A.D. 1240. *De deploranda cæde Christianorum in Terra Sancta.*

Slaughter
of the
Christians
in the Holy
Land.

Circa idem tempus Franci in Terra Sancta, qui multi et nobiles erant, dum inconsulte cum Sarracenis congregaderentur, victi sunt, et occisi multi aut captivati. De cujus rei serie per has literas certificamur:¹

fol. 130 b.

“Talis amicus tali, salutem. Sciatis, quod comes Britanniae fecit equitatum unum ante Damascum, et sumpsit prædam magnam, et salvam² conduxit ad exercitum. Sed hoc videntes³ inviderunt ei comes de Bar, comes de Monte-forti, dux etiam Burgundiae; et post viii^o. dies fecerunt alium equitatum sine consilio comitis Britanniae, et ibidem interfectus fuit comes de Bar, dominus autem⁴ Simon de Claro-Monte, dominus Johannes de Barres, dominus Robertus Malet, Ricardus de Beumunt, et alii innumerati.⁵ Verumtamen dominus Almaricus, comes Montis-fortis, captus fuit, et ductus in Babiloniam; dux autem Burgundiae fugit.”—“Præterea⁶ sciatis, quod rex Franciae amovit omnem thesaurum suum a templo, quia Templarii nec Hospitalarii voluerunt in hoc certamine juvare, nec juvari.⁷ Et sciatis, quod sexaginta capti sunt vivi, et postea in reditu decerunt milites nobiles. Capti sunt etiam et occisi multi de Templariis et Hospitalariis, volentibus redimere famam suam, et captivati⁸ sunt magistratus eorum et electi, prostratis eorum vexillis.”⁹

¹ *certificamur*] Added on to the text.

² *salvam*] At first written *salvum*.

³ *videntes*] Interlined.

⁴ *autem*] Om. B. C.

⁵ In the margin are drawn three shields of arms, reversed, above which is written in red, “*Scutum victorum Francorum non procul a Gazre.*” The shields are, 1. “*Dareines*,” gules, two trumpets in pile, or; 2. “*De Bares*,” gules, a cross, cercelee, or; 3. “*De Bar*,” azure, two barbels addorsed, or. Below these are drawn the standards of the

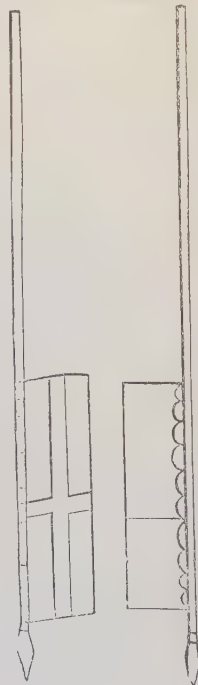
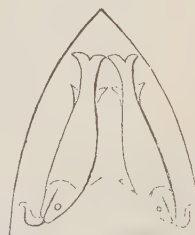
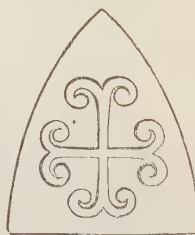
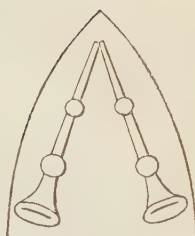
Hospitallers and Templars reversed, viz., “*Vexillum Hospitalis*,” gules, a cross argent, and “*Vexillum Templi*,” party per fess, gules and argent.

⁶ *Præterea*] This latter portion, as far as *nobiles*, is assigned in B. C. to a letter from the earl of Montfort to his wife. See ed. Wats, p. 530.

⁷ *nec juvari*] Interlined.

⁸ *captivati*] captivitati, MS.

⁹ *prostratis eorum vexillis*] Added in marg.

A.D. 1240. *Imperator condolens scribit domino regi Anglorum.*

Letter of
the emper-
or to king
Henry, on
the above
news.

Hæc cum innotuissent imperatori F[rethrico], condoluit, et condolens scripsit domino regi Anglorum in hæc verba :

“F[rethricus] Dei gratia Romanorum imperator et semper Augustus, Jerusalem et Siciliae rex, illustri Anglorum regi, dilecto sororio suo, salutem. Communem casum,” etc.

Quære residuum in libro Additamentorum.¹

Cardinales consentiunt et imperator, ut convocetur concilium generale.

A General
Council is
convened.

Consenserunt autem, et censuerunt² eodem tempore dominus imperator et cardinales opportunum,³ ut dominus papa generale convocaret concilium, ut ecclesia vacillans confirmaretur. Præfixus est igitur dies concilii proximo advenientis dies Paschæ, ut eadem die cum resurgente Domino resurgens ecclesia feliciter respiraret.

Consecratur Hugo de Pateshulle⁴ in episcopum Coventrensem.

Consecra-
tion of the
bp. of
Coventry.

Eodemque⁵ tempore Hugo de Pateshulle, electus Coventrensis, Lichfeldensis, vel Cestrensis, kalendis Julii ab archiepiscopo Cantuariensi Æ[dmundo] munus consecrationis accepit.

¹ The letter is not in the “Liber Additamentorum,” but in B. C. (ed. Wats, p. 531).

² *et censuerunt*] Added in marg.

³ *opportunum*] oportunum, MS., added in marg.

⁴ *Pateshulle*] Pateshulle, MS.

⁵ *Eodemque*] *que* interlined.

Exulat irrediturus Cantuariensis archiepiscopus A.D. 1240.
Ædmundus,

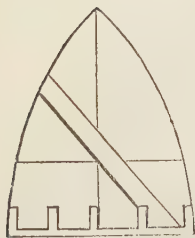
Diebus quoque sub eisdem archiepiscopus Cantuari-
 ensis Ædmundus comperiens se in hac contributione
 enormiter gravatum, marcasque¹ octingentas dolens
 domino papæ numerasse, cum vidisset ecclesiam An-
 glicanam diatim magis ac magis conculcari, bonis tem-
 poralibus destitutam, ac pristinis libertatibus spirituali-
 bus spoliata, affectus est tædio quod viveret et
 videret mala gentis suæ super terram. Increpansque
 regem, quod talia toleraret, nil nisi dilationum verba
 reportavit; admonens legatum, nihil nisi sannas ab eo
 et Romanis suis recepit, et, quod magis eum angebat,
 auctoritatem suam, in omnibus quibus poterat, mutila-
 vit. Tactus ergo dolore cordis intrinsecus, quia variis
 undique lacessitus injuriis, transiit subito in Franciam,
 et, castigata familia, formam induit exulantis. Nec
 adhuc tamen pacificatus fuit ei conventus ejus. Exulavit
 igitur sic, Deo volente, irrediturus, unde indelebile
 obprobrium incurrit Anglia, sed maxime ecclesia, de
 tam sancti viri offensione et amissione. Et cum
 recessurus valediceret regi, plorans ait, "Nunquam
 faciem meam amplius videbis."² Apud Pontiniacum
 igitur, ubi prædecessor ejus beatus Thomas martir
 pressuras tolerans latitavit, commoratus est; ubi jeju-
 niis et orationibus intendens, tempora commodiora præ-
 stolabatur.

The abp. of
 Canterbury
 is afflicted
 at the
 state of the
 English
 church.

He goes
 over to
 France

and fixes
 his resi-
 dence at
 Pontigny.

¹ *se in hac . . . marcasque* On | ² *Et cum . . . videbis* Added
 an erasure. | in marg.

A.D. 1240.
Death of
John, earl
of Lincoln.
22 July.

Obiit comes Cestriæ et Lincolnæ.¹

Eodem [anno],² die beatæ Mariæ, scilicet³ Magdalænæ, comes Lincolnæ et Cestriæ Johannes, cognomento Scotus, longa thisis infirmitate vexatus, de medio sublatus est.

Advenit Petrus Rubeus, exigens pecuniam.

Arrival of
P. Rosso in
England,
who
extorts
money on
behalf of
the pope.

Per eosdem quoque dies venit in Angliam domini papæ clericus familiaris, talis enim erat epistolæ suæ titulus, nomine Petrus Rubeus. Qui clanculo intrans religiosorum capitula, exegit ex parte domini papæ pecuniam cum silentio, sub tali modo, ne quis revelaret misterium illud sub pœna excommunicationis. Et⁴ cum venisset in unum capitulum, mentitus asserebat se omnia postulata benigne suscepisse in alio. Jurare etiam coegit, ut hoc per dimidium annum nulli revelaretur. Hæc fuit exactio⁵ quintæ partis bonorum religiosorum detestanda. Et cum abbates, ratione baroniarum suarum, regi super hoc conquererentur, factus est rex legati advocatus, nec ullam invenire poterant consolationis defensionem. Responsa autem regis in nullo dictum rigorem mitigarunt.⁶

The abbats
complain
to the king,
but get no
redress.

Episcopi noluerunt hoc jugum subire.

The
bishops
refuse to

Cumque similia facere legatus, ipsi Petro Rubeo associatus, proposuisset,⁷ episcopis propter hoc apud

¹ In the margin is drawn his shield of arms, reversed, viz., quarterly, or and gules, a bend sable, and label of 5 points, argent.

² anno] Supplied from B. C.

³ scilicet] Inserted in the text.

⁴ Et] Ec, MS.

⁵ nulli exactio] Written partly on an erasure, and partly in the margin.

⁶ in nullo mitigarunt] On an erasure.

⁷ proposuisset] Added in marg.

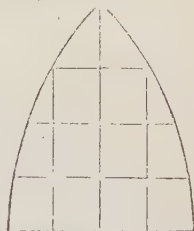
Norhamtonam convocatis, edocti abbatum exemplo, contradicentes exceptiones proposuerunt, quas diligens investigator¹ poteris invenire. A.D. 1240. submit to this exaction.

Transfretavit comes Ricardus, et alii multi nobiles cruce signati.

Eodemque anno comes Ricardus, paratis omnibus ad transfretandum necessariis, movens de castro suo de Berkamestude, venit in capitulum Sancti Albani, valedicens fratribus, se peregrinaturus orationibus eorum devotus commendabat. Et postea Londonias [veniens],² imminente³ Pentecoste, ubi domino regi, fratri suo, et legato, et aliis magnatibus valedicens, et committens filium suum Henricum, heredem suum, cum possessionibus suis custodiæ regis, versus Doveram gressus maturavit. Qui et quot nobiles cum eo transierunt, in libro reperies Additamentorum.⁴

Richard, earl of Cornwall, comes to St. Alban's.

Heembarks for the Holy Land.

Death of William, earl Warren.

27 May.

Obiit comes Warannia Willelmus.⁵

Die vero crastina post festum beati Augustini, scilicet vi^o. kalendas Junii, obiit inclitus comes Warannia Willelmus, de stirpe regia progenitus, quia filius fuit comitis Hamelini, filii regis Henrici II.⁶

¹ *diligens investigator*] On an erasure, and no doubt originally written in *libro Additamentorum*. These exceptions are in B. C. and in ed. Wats, p. 534.

² *veniens*] Supplied from B. C.

³ *imminente*] imminente, MS.

⁴ These names are not in the "Liber Additamentorum," but are

in the margin of B. C. They are omitted in Edd.

⁵ In the margin is drawn his shield of arms, reversed, viz., checky, azure and or. This chapter, including the rubric, is written over an erasure, which extends into the lower margin.

⁶ *de stirpe . . . Henrici II.*] Added in marg.

A.D. 1240. *Eligitur magister [Petrus de Egeblanke]¹ in episcopum Herefordensem.*

Election of Procurante vero rege,² electus est in episcopum Here- fol. 131 a.
 Peter de fordensem magister Petrus de Egeblanke, natione³
 Egeblanke Transmontanus,⁴ et cito post, acceptante rege, confir-
 as bishop of matus; alio, scilicet Michaelē,⁵ et præelecto sponte
 Hereford. cedente.

Regina peperit filiam.

29 Sept. Festo autem Angelico⁶ sollempnizato, regina Angliæ
 Birth of Alienora peperit filiam; et vocatum est nomen ejus
 the prin- Margareta.
 cess Mar-
 garet.

Magister Andelmus⁷ consecratur in archiepiscopum Armachcanum.

Andelm Die vero sancti Ieronimi magister Andelmus, natione
 conse- Coloniensis, præsentē rege et legato, consecratus est in
 crated abp. archiepiscopum Armachcanæ ecclesiæ, quæ est totius
 of Armagh. Hybernæ metropolitana, licet exilis existat in tem-
 30 Sept. poralibus.

Dedicatur ecclesia Sancti Pauli Londoniarum.

1 Oct. Die vero sancti Remigii dedicata est ecclesia Sancti
 Dedication of St. Pauli Londoniarum, ab episcopo ejusdem loci Rogero,
 Paul's,
 London.

¹ *Petrus de Egeblanke*] Supplied from B. C.

² *vero rege*] Added in marg. The words originally written in the text are erased, but appear to have been *aut cogente*.

³ *natione*] nascione, MS.

⁴ *Transmontanus*] Provincialis, B. C.

⁵ *scilicet Michaelē*] Added in marg. in the place of *electo*, origi-

nally written in the text, and afterwards erased.

⁶ *Festo autem Angelico*] So also B. C. In E. in *festo sancti Michaelis*. This date has been questioned, but apparently without reason. See Rot. Lib. 24 Hen. III. m. 1.

⁷ *Andelmus*] He is named *Albert* in Cotton's "Fasti Eccles. Hibernicæ," iii. 12.

præsentibus rege, legato, et multis episcopis et magna- A.D. 1240.
tibus, qui omnes ea die convivium cum ipso episcopo
celebrarunt. Ad quam dedicationem annuatim devote
venientibus, concessa est venia xiiii. annorum; quod
legatus et episcopi omnes ibi præsentis confirmarunt.

Obiit Thomas de Muletuna.

Eodemque tempore obiit grandævus et magnanimus Death of
miles ac opulentus, Thomas de Muletuna. Thomas de
Muletun.

De tribulatione monachorum Dunelmensium.

Cassata electione facta de archidiacono sed perperam, The monks
monachi Dunelmi Romam destinati petierunt electio- of Durham
nem factam de priore suo Thoma a domino papa con- fail in their
firmari; sed regalibus repagulis præpediti, moram sibi suit as to
nimis dampnosam ibidem¹ continuabant, ut quasi præ the election
tristitia contabescerent. Decubuerunt igitur infirmati,² of a bishop.
juxta verbum Salomonis, "Spiritus tristis desiccatur
ossa;"³ et mortui sunt quatuor præelecti de conventu,
cum quibusdam in⁴ jure peritis clericis et ministris,
consolationi eorum deputatis. Quod cum audisset elec- The bishop
tus, scilicet prior Dunelmensis, ab alto ducens suspiria, elect re-
doluit inconsolabiliter quod unquam eligeretur, ut pro signs.
ejus electione causaliter vel occasionaliter tot peritos
contigit deperisse. Cessit igitur spontaneus, asserens
nunquam pristinae letitiæ statum⁵ vel alacritatis re-
cepturum, sed sub poenitentia mœrore dies suos con-
tinuaturum. Monachi vero, quibus eligendi libera The king
potestas relinquebatur, regem, ut moris est, adierunt, recom-
petituri ut concederet justam eligendi facultatem; et mends to
concessit instanter, petens ut Bonifacium, avunculum the monks
the queen's

¹ *ibidem*] *ibidem*, MS.

² *infirmati*] *infirmati*, MS.

³ Prov. xvii. 22.

⁴ *in*] *Interiined*.

⁵ *statum*] *Interlined*.

A.D. 1240. reginæ, vel electum¹ Herefordensem sibi assumerent, licet de illis nulla præcesserat mentio² in suarum regimen animarum.
uncle, or the bp. elect of Hereford.

Magister Simon Normannus abjectus est, et depauperatus.

Simon le Norman is deprived of his livings. Diebus autem sub eisdem, procurante regis ira vin- dice, præcipitatus a fastigio magistratus sui magister Simon Normannus, omnibus fere beneficiis suis privatur; et merito, quia sublimatus plus quam decuit se supra se gerens, multis jacturam procuravit.

*Quædam magistri Simonis justificatio.*³

Laudable act of Simon le Norman. Hic tamen unum laudabile fecit, videlicet, quando fuit bajulus sigilli regis, non consensit cuidam voluntati reginæ impetuose, nec sigillum voluit apponere. Voluit enim rex unum theloneum concedere comiti Flandrensi Thomæ, præter magnum redditum, quem recepit annuum de scaccario. Quod si hoc fieret, læsio enormis foret coronæ, et dampnum similiter inæstimabile. Hoc autem in Majoribus Cronicis Beati Albani plenius annotatur.

Jocundus rumor de Terra Sancta.

Favourable news from the Holy Land. Tempore autem sub eodem, indice epistola Magistri militiæ Templi,⁴ Soldanus Damascenus, non timore populi Christiani, sed miraculose, Domino faciente, totam terram integre a flumine Jordanis ditioni resti-

¹ *electum*] On an erasure.

² *licet . . . mentio*] On an erasure.

³ The whole of this chapter is added in the margin. The passage referred to relative to Simon le

Norman occurs in the larger Chronicle under the year 1239 (ed. Wats, p. 519).

⁴ This letter is at length in B. C. and in ed. p. 542.

tuit Christianæ; inter Christianos et ipsum Soldanum A.D. 1240. interveniente hujusmodi conventione, quod unus juvabit alterum pro posse suo, ad defendendum terras suas contra Soldanum Babiloniæ; neutra parte cum eodem Soldano sine altera componente, quæ in hac compositione consenserunt. Nuncius autem hoc eulogium deferens, obviam habuit classem comitis Ricardi prospere velificantem, qui ipsum comitem per hæc exhilaravit, addens, quod prædictus Soldanus certissime proposuit baptismi suscipere ¹ sacramentum.

Pœnituit imperatorem procurasse concilium convocari.

Et eodem tempore imperatorem pœnituit procurasse convocari concilium generale, quia vehementer formidabat, ne aliquid contra eum ibidem statutum conditionem suam deterioraret, cum multi de capitalibus suis inimicis publicis et manifestis illuc convocarentur. Illos igitur ² præmuniendo persuasit, ne, in ³ perditionem suam eundo vel redeundo, prælatos, concilium adirent celebrandum, ⁴ sicut diligebant suas personas et bonorum suorum indemnitatem. Multi tamen prælatorum, plus timentes Deum quam hominem, sicut dominus papa eos per elegantem epistolam, scriptam in libro Additamentorum ⁵ animaverat, ad iter alacriter sese procinxerunt.

The emperor repents having caused a General Council to be summoned.

Comes Ricardus prospere applicat in Terra Sancta.

Per idem tempus comes Ricardus navigans in Terra Sancta prospere cum tota sua classe et comitatu in

Arrival of earl Richard in

¹ *suscipere*] suscepere, MS.

² *vehementer . . . igitur*] Written over an erasure.

³ *in*] Interlined.

⁴ *concilium adirent celebrandum*] Added in marg.

⁵ *in libro Additamentorum*] This letter is not in the "Liber Additamentorum," but is inserted in B. C. (ed. Wats, p. 553,) under the following year.

A.D. 1240. portu applicuit Aconensi, xii^o. die post festum sancti
 the Holy Michaelis. Et postea, tertia die, voce præconia fecit
 Land. acclamari, ut nullus peregrinus recederet pro defectu
 29 Sept. pecuniæ, sed stipendiis ejus Christo militaret.

*De transitu beati Edmundi, Cantuariensis archi-
 episcopi.*

Death of Edmund, abp. of Can-
 terbury. Dum autem fortunalis rota sic mundanum cursum
 volubiliter exagitaret, beatus Edmundus, Cantuariensis
 archiepiscopus, dum apud Pontiniacum aliquot diebus
 moraretur, orans pro statu ecclesiæ Anglicanæ, cœpit
 infirmari. Et, ut gratiori aere ad horam respiraret,
 consilio medicorum apud Soysi, domum quandam
 canonicorum,¹ divertit, moram facturus ibidem;² ubi
 16 Nov. graviter infirmatus, xvi^o. kalendas Decembris migravit fol. 131 b.
 ad Dominum. Cujus vita gloriosa et mors pretiosa,
 cum speciales tractatus exigant et diffusos,³ ad librum
 transferatur ⁴ lector Additamentorum.⁵

*Consecratur magister Petrus de Egeblanke in epi-
 scopum Herefordensem.*

23 Dec. Circa idem tempus, die scilicet Dominica proxima
 Peter de Egeblanke ante Natale Domini, consecratus est magister Petrus
 conse- de Egeblanke in episcopum Herefordensem.
 crated bp.
 of Here-
 ford.

¹ *quandam canonicorum*] On an erasure.

² *ibidem*] Added to the text.

³ *et diffusos*] On an erasure.

⁴ *transferatur*] The last two syllables are on an erasure.

⁵ *Additamentorum*] In the "Liber

"Additamentorum" I find only two letters which relate to the archbishop's canonization and translation, printed in ed. Wats, pp. 156-161. They are referred to in B. C. under the years 1246 and 1247.

*Delata est Christi corona spinea in Franciam.*¹

Eodem quoque anno, geminato Domini nostri Jhesu Christi beneficio, Francia floruit et exultavit. Præter enim hoc quod meruit, ut jam dictum est, beatum A.D. 1240. confessorem Edmundum ab Anglia sublatum optinere, The crown of thorns of Christ brought into France. Coronam Domini spineam et Crucem, apud² Constantinopolim adeptam, est gavisa possidere.

Artabantur inhumane Christiani apud Damascum et Babiloniam.

Artabantur interim nobiles Francorum incarcerati, Affliction suffered by quos soldani Babiloniæ et Damasci tenebant captivos. the Christians at Et deteriorata est conditio eorum, quia unus super Damascus and Babylon. hoc interrogatus³ dixit, nullum nobilem captum fuisse præter ipsum, quod compertum est falsum. Denuo propter adventum comitis R[icardi] artati sunt amplius, et quidam intoxicati, ita scilicet, ut non statim morirentur,⁴ sed post dimidium anni vel annum; quod rei exitus comprobavit.

Obiit Johannes, filius-Roberti.

Hoc etiam anno obiit Johannes filius-Roberti, unus Death of John Fitz-Robert. de præcipuis baronibus in plaga Angliæ boreali.

Terribile pronosticum de piscibus in mari⁵ pugnantibus.

Etsi magna mirabilia hoc anno contigerunt, unum, Prognostic drawn from some quod est mirabilius, huic opusculo duximus inseren-

¹ In the margin is a drawing of the crown of thorns and Cross, as engraved above.

² et Crucem, apud] On an erasure.

Originally written apud only, and so in B. C.

³ interrogatus] interrogatus, MS.

⁴ morirentur] morerentur, MS.

⁵ mari] ma, MS.

A.D. 1240. dum. Balenæ enim circiter ix, præter alias beluas
 dead whales thrown up on the shore. marinas, in litore maris Angliæ contermino mortuæ,
 et quasi in aliquo certamine mutuo læsæ, ad aridam
 sunt projecta. Quod in triste pronosticum, scilicet
 discordiæ inter sacerdotium et imperium, interpreta-
 tum est.

*Floruerunt in Alemannia sanctæ Elizabeth et
 Hildegardis.*

SS. Eliza- Temporibus quoque sub eisdem, floruerunt in Ale-
 beth and mannia fama et miraculis sanctæ Elizabeth et Hilde-
 Hildegard gardis. Et in regno Franciæ, beatus Edmundus,
 flourish in Germany. Cantuariensis archiepiscopus et confessor, ita ut vide-
 rentur apostolorum tempora renovari.

Annalis conclusio.

Annual summary. Transiit igitur annus ille regno Angliæ inimicus,
 ecclesiæ universali adversarius, orientalibus nocivus et
 occidentalibus; aridus per tres menses initiales, plu-
 viosus per reliquos. Autumpnus autem nubilus et
 madidus frugum et fructuum abundantiam suffocavit,
 et diserasiam in hominibus generavit.

*Quomodo dominus rex legatum exaltavit, et receden-
 tem ad mare cum magno comitatu perduxit.*

A.D. 1241. Anno quoque gratiæ M^o.CC^o.XLI°, qui est annus regni
 The king keeps Christmas at West- minster. regis H[enrici] III. xxv^{us}, tenuit idem rex curiam
 suam Londoniis, scilicet apud Westmonasterium; ubi
 magnates plurimi festa cum eo Natalicia celebrarunt.
 Convenerant autem ibidem totius Angliæ prælati, ut
 legatum transfretaturum conducerent. Quarto vero
 Departure of the legate with great honours. die Natalis, legatus a domino papa irrefragabiliter
 revocatus, Anglis valedicens, iter arripuit transalpinum,
 cum jam moram in Anglia jam protraxisset, ad mag-

num dampnum ecclesiæ et domini regis dedecus,¹ A.D. 1241.
 triennalem. Et pacificaturus ecclesiam Anglicanam²
 venerat, ecclesiam Cantuariensem reliquit dampnis et
 obprobriis irrestaurabiliter dampnificatam. In crastino 7 Jan.
 autem Epiphaniæ transfretavit.

Venit Petrus de Sabaudia in Angliam.

Circa eosdem quoque dies Petrus de Sabaudia, Arrival of
 avunculus reginæ, cui rex comitatum Richemundiarum³ Peter of
 contulerat, venit in Angliam, quam sibi jam senserat Savoy,
 fructuosam; vir quidem prudens et circumspectus.³ who is
 knighted.
 Quem rex occurrens gaudenter suscepit, se suaque
 consiliis ejus exponendo, et ipsius terras cum donativis
 plurimis ampliando. Die vero sancti Ædwardi, qui 5 Jan.
 sollempnis regi de more habetur, idem rex prædic-
 tum Petrum cum nimis pomposo fastu balteo cinxit
 militari, et convivium sui tirocinii in⁴ magna regia
 Westmonasterii celebravit.

*Magister Nicholaus de Fernham eligitur ad episcopa-
 tum Dunelmensem.*

Diebus quoque sub eisdem monachi Dunelmenses, Election of
 post multos labores inutiles et expensarum effusiones, Nich. de
 cedente priore eorum Thoma, elegerunt magistrum Fernham
 Nicholaum de Fernham, domini regis clericum, virum as bp. of
 eleganter literatum et moribus adornatum, in episco- Durham.
 pum et pastorem animarum suarum.

¹ *ad magnum . . . dedecus*] This line is underscored with red, for the purpose of omission.

² *Anglicanum*] Added in marg.

³ *sibi jam . . . circumspectus*]

These words are written on a slip of vellum pasted over the original text, which is now erased.

⁴ *in*] Repeated by error.

A.D. 1241.

*Obierunt quidam magnates Angliæ.*Deaths of
Gilbert
Basset and
his son,
and John
Biset, chief
forester.

Eodem anno obierunt quidam Angliæ magnates lamentandi. Gilebertus Basset, corruens de equo suo, et filius ejus unigenitus et heres; hereditate ad Fulconem Basset, decanum Eboracensem, fratrem dicti G[ileberti], devoluta. Obiit etiam Johannes Biset, Angliæ prothoforestarius. Erant autem dicti G[ilebertus] et J[ohannes] armis strenuissimi, nec sibi pares in Angliæ reliquerunt.

*Multi magnates Angliæ iter arripiunt Jerosolimitanum.*Many
nobles go
to Jeru-
salem.

Arridente vero verna serenitate, comes de Almarla, Willelmus scilicet de Fortibus, miles strenuissimus, Petrus de Malo-lacu, Ebelinus de Rochefort, Johannes Ansard, Alexander de Hiltuna, Gaufridus de Chandlers, et alii multi nobiles de regno Angliæ iter arripiunt Jerosolimitanum.

*Cruæ sancta in Franciam deportatur.*20 March.
The holy
Cross
brought to
France.

Eodemque anno, die Veneris quæ proxima¹ Pascha antecedit, dominus rex Francorum Crucem Domini, quam ab imperatore Constantinopolitano B[aldewino] sibi pro maximo thesauro comparaverat, ab ecclesia Sancti Antonii nudus pedes et in laneis cum summa fol. 132 a. humilitate et sollempni processione portavit, præsentibus matre ejus et uxore et fratribus ejus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, et universitate cleri Parisiæ; edoctus exemplo Christianissimi imperatoris Eraclii. Multiplicatis igitur Dei beneficiis, ditatur de

¹ *proxima*] proxim, MS.

novo regnum Francorum corpore beati Edmundi con- A.D. 1241.
fessoris, spinea Christi corona, Cruce sancta, clamide
Christi, spongia. Rex igitur Francorum, Deo devotis- The Sainte
simus, ut¹ hæc et alias pretiosas reliquias honorifice Chapelle is
collocaret, quandam incomparabilem capellam Parisius receive
juxta palatium suum fecit fabricari. the holy
reliques.

Obiit Walterus de Lasci.

Anno quoque sub eodem Walterus de Lascy, inter Death of
omnes nobiles Ybernæ eminentissimus, viam universæ Walter de
carnis est ingressus. Lasci,

Obiit rex Daciæ W[aldemarus].

Eodemque tempore rex Daciæ Waldemarus,² ætate Death of
centenarius, cum jam fere quinquaginta annis regnasset, Waldemar,
et multum terræ super infideles in ore gladii, unde king of
septem³ episcopatus ordinavit, viriliter adquisisset, Denmark.
viam universæ carnis ingressus, filio suo primogenito
regnum reliquit. Qui eodem anno in fata concessit.
Quibus successerunt duo fratres, videlicet Henricus⁴ et War be-
Abel, qui sese odio habentes, guerram diu inter se tween his
continuarunt; et dum hii huic, alii alteri regnare brothers,
volenti adhæserunt, totum regnum divisum in se deso- contesting
lationem induit et confusionem. Et hoc creditur regi the throne.
et regno, Deo vindice et beato Edwardo, [evenisse]⁵
quia idem rex Æthelmarus,⁶ consentiente⁷ regni univer-
sitate, classem et exercitum in fine dierum suorum
congregaverat ad expugnandum⁸ Angliam hostiliter,

¹ *ut*] In the text is an erasure, and *ut* is supplied with a plummet in marg.

² *Waldemarus*] Æthelmarus, MS., and so E., but corr. from B. C. Waldemar II. is meant, who died 28 March 1241. See "L'Art de Vérifier les Dates," ii. 89.

³ *septem*] sex, B. C.

⁴ *Henricus*] We should read *Ericus*.

⁵ *evenisse*] Supplied to complete the sense.

⁶ *Æthelmarus*] Ælthelm, MS.

⁷ *consentiente*] At first written *consente*, and then corr. *consenciete*.

⁸ *expugnandum*] expugnandum, MS.

A.D. 1241. quæ, ut asserebat, jure antiquo ad ipsum spectabat. Sed dum ordiretur, velut a texente succisa [est]¹ vita sua, et irritum factum est propositum præsumptionis.

Apud Cateby choruscant miracula.

Miracles performed at Kateby by the merits of St. Edmund.

Diebus quoque sub eisdem apud Kateby, domum sanctimonialium, ubi beatus Edmundus, Cantuariensis archiepiscopus, duas habuit sorores sanctimoniales, et uni earum pallium delegaverat et alii unam tabellam argenteam, in qua effigiata fuit passio Christi, meritis dicti sancti Edmundi, sicut et in Francia, jam celeberrima miracula choruscabant. Pallium vero memoratum et tabella in maxima ibidem veneratione, tanquam carissimæ reliquiæ, in memoria sancti Edmundi reservantur.

Monachi Cantuarienses, beneficio absolutionis a domino papa optento, elegerunt Bonifacium, Provincialem, sibi in archiepiscopum.

The monks of Canterbury elect Boniface as abp.

Tempore vero sub eodem monachi Cantuarienses Romam ex parte conventus profecti, optento a domino papa absolutionis beneficio, ex sententia qua legaverat eundem conventum archiepiscopus Ædmundus, multis artabantur² angustiis undique. Instabat enim rex importune opportune,³ ut Bonifacium, Provincialem natione, ortu⁴ generosum, sed ætate, ut ait conventus, insufficientem, scolis inexpertum, [eligerent].⁵ Tandem idem conventus, quasi inter duas molas contritus, hinc sententiæ vinculis innodati, inde regis instantia, ipsum

¹ est] Supplied to complete the sense.

² artabantur] artabatur, MS.

³ opportune] oportune, MS.

⁴ natione, ortu] On an erasure.

⁵ eligerent] Supplied from the text, as originally written.

B[onefacium] elegerunt, ne in dolores inciderent¹ re- A.D. 1241.
divivos.

De oppressionibus monachorum Wintoniæ et constantia eorundem.

Similiter illis diebus monachi Wintoniæ, vacante Oppression suffered by the monks of Winchester. sede episcopali, a regis satellitibus, qui de levibus præceptis crudelia facta prosequuntur, tot angustiis totque injuriis ipsos exagitantibus, adeo opprimuntur, incarcerationantur, trahuntur, vulnerantur, quod lacrimabile esset omnem eorum miseriam explicare. Stetit tamen conventus viriliter et omnia toleravit patienter, nec terrore aliquo, licet stimulasset ipsos prior intrusus, voluerunt resilire, quin constanter episcopum Norwicensem Willelmum postulassent. Monachi autem Cantuarienses terroribus confracti et pristinis oppressionibus fatigati, secundum domini regis desiderium, Bonefacium, reginæ avunculum, generosum, in suarum² pastorem animarum elegerunt.

De captione prælatorum in mari.

Cum autem imperator F[rethericus] prælatos omnes The prelates præmuniendo dissuasisset, ne ad concilium venirent, coming to insimul et³ Januenses, qui duces eis constituti sunt, the General Council are et dominus papa eosdem animando persuasisset, et captured

¹ generosum inciderent] These lines (with the exception of the last three words, added in marg.) are written on a slip of vellum pasted over the original text. On raising this, the reading appears thus, *sufficientem, eligerent in suarum pastorem animarum; quem si suscipiunt, conscientias suas insaniabiliter sauciarent, si autem non*

suscipiunt, post pristinas tribulationes regios incursus sentirent denovo.

² reginæ suarum] Written on a narrow slip of vellum pasted over words subsequently erased, but of which *sibi in suarum* still remain legible.

³ insimul et] On an erasure.

A.D. 1241. ipsi, plus Deo quam homini obedientes, apud Januam
 by the em- navigaturi naves ascendissent, et a portu exissent, Hen-
 peror's son, ricus, qui et Ensius¹ dicitur, filius videlicet Fretherici
 Ensius. imperatoris naturalis, ex præcepto patris, cum Pisanis
 et² multis aliis,³ ipsis obviam hostiliter veniens, cepit
 illos irreverenter nimis in mari.⁴ In quo certamine
 multi capti sunt de Januensibus, aliqui submersi, ali-
 qui trucidati, necnon de prælatis multi submersi peri-
 erunt. Capti vero, immo vere captivi, ex præcepto
 dicti imperatoris per longum maris tractum usque
 Neapolim ducti sunt incarcerationi. Fuerunt vero in
 mari circiter xv. diebus, ardenti soli et muscis vincti
 ad invicem et voluntati crudelium piratarum expositi,
 compressi, famelici et sitientes. Inter quos erat Otto,
 The legate Otho is among them. qui aliquando legatus in Anglia, multis fuit honoribus⁵
 exaltatus.

*Confirmatus electus Dunelmensis apud Gloverniam
 consecratur.*⁶

Consecra- Eodemque anno magister Nicholaus de Fernham,
 tion of the electus Dunelmensis, jam confirmatus apud Gloverniam,
 bp. elect of præsentibus rege et regina, et tam magnatum quam
 Durham. prælatorum copiosa multitudo, ab archiepiscopo Ebo-
 9 June. racensi Waltero, v. idus Junii munus consecrationis
 suscepit.

¹ *Ensius*] *Ensisis*, MS.

² *et*] *et et*, MS.; but after the first *et* some words were added in the margin, which have been afterwards erased.

³ *aliis*] Added in marg.

⁴ *in mari*] Added in marg.

⁵ *fuit honoribus*] On an erasure.

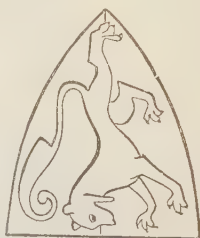
In the margin are some words written with a plummet, to be read, apparently, *donatus honoribus, affluens*.

⁶ A small mitre and crosier are drawn with a plummet in the margin.

*De miserabili morte comitis Gileberti Marescalli apud Hertford.*¹

A.D. 1241.
Death of
Gilbert
Mareschal.

fol. 132 b. Ejusdemque anni curriculo comes Marescallus Gilebertus, dum apud Herfordiam cum multis aliis Angliæ nobilibus tornearet, fractis habenis, corruit de equo, qui nimis fuerat indomitus et impetuosus, et pendens a strepa et violenter tractus, miserabiliter, antequam opem ipsi sui milites ferre possent, expiravit.² Exenterato igitur corpore et facta anathomia, inventum est cor et epar concussa et viscera dissipata; humatis igitur in prioratu visceribus, delatum est corpus Londonias, apud Novum Templum, juxta antecessores suos, tumulandum.

He is
buried in
the New
Temple,
London.

*Colligitur pecunia ad opus domini*³ *papæ.*

Remanserunt autem post recessum legati duo papales clerici, quasi vices legati in colligenda⁴ pecunia sup-
plentes,⁵ videlicet Petrus Rubeus et Petrus de Supino. De quorum argumentosis extorsionibus, ne aures tin-
niant audientium, melius est silere quam aera foedando recitare.

Collectors
of money
for the
pope in
England.

Rex Francorum dedit comitatum Pictaviæ Andefulso, fratri suo.

Eodem anno rex Francorum, usus odientium reg-
num Angliæ consilio, dedit comitatum Pictaviæ Ande-
fulso,⁶ fratri suo, die sancti Johannis Baptistæ. Quo
etiam die ipsum militari gladio cinxit fastigiose.

The king
of France
gives
Poitou to
his brother
Alphonse.
24 June.

¹ In the margin is drawn his shield of arms, reversed, viz., party per pale, or and vert, a lion rampant gules.

² On v^o. kal. Jul. [27 June], B. C.

³ *opus domini*] Written on a piece of vellum pasted over an erasure.

⁴ *in colligenda*] On an erasure.

⁵ *supplentes*] suplentes, MS.

⁶ *Andefulso*] Amdefulso, MS.

A.D. 1241. *Captæ sunt treugæ inter Soldanum Babiloniæ et Christianos, per comitem Ricardum.*

Truce
made be-
tween the
Soldan of
Babylon
and earl
Richard.

3 May.
Richard
embarks
and lands
in Sicily.

Honours
paid him
by the
emperor.
He en-
deavours
to make
peace be-
tween the
emperor
and pope.

Temporibus quoque sub eisdem Soldanus Babiloniæ significavit comiti Ricardo, quod, si vellet¹ ipse comes et alii Christianorum magnates, libenter treugas acciperet. Quod comes annuit,² dum modo prisiones captos apud Gazam, videlicet Francos, restitueret. Quod et factum est. Comes igitur, firmato castro de Ascalona,³ ubi exposuit decem milia marcarum, redditum maturavit. In forma autem treugarum restitutæ sunt, præter captivos, terræ, quæ in epistola comitis ejusdem plenius annotantur, quæ in Rotulis multorum annotatur.⁴ Die igitur Inventionis sanctæ Crucis comes naves ascendens, pelago se commisit, et in Sicilia, in portu de Trapes prospere applicuit. Ubi audivit lugubres rumores, videlicet, quod rex Francorum, reddendo mala pro bonis, contulisset comitatum Pictaviæ fratri suo, sibi prius concessum. Similiter de captione prælatorum, et de augmento⁵ odii et guerræ inter papam et imperatorem. Cito igitur occurrit imperator, faciens comiti inauditos honores et beneficia, et simul in epistolis et sermocinationibus conrecreabantur.⁶ Et locutus est comes cum sorore sua, imperatrice Ysabella, quod multum desideraverat. Et missus est comes inter ipsum imperatorem et papam, ut pacem reforma-

¹ *vellet*] The last syllable is on an erasure.

² *annuit*] On an erasure. Some words written in the margin have also been erased.

³ *Ascalona*] Written at first *Ascalone*.

⁴ *in Rotulis multorum annotatur*] Written on a slip of vellum pasted over the original text, except

the two last syllables, which are on an erasure. The text, as at first written, reads thus, *in libro scribitur Sup[p]lementorum*. The letter of earl Richard is not in the "Liber Additamentorum," but in B. C. (ed. Wats, pp. 566-568).

⁵ *augmento*] aumento, MS.

⁶ *conrecreabantur*] The first syllable is interlined.

ret, pluries, ubi frustra¹ nimis laboravit;² desideravit A.D. 1241. enim sitienter³ liberare captivos citra mare, sicut liberaverat captivos in partibus transmarinis.

Episcopus de Bangor nititur liberare Griffinum frustra.

Diebus sub eisdem episcopus de Bangor Ricardus The bp. of Bangor tries to obtain the release of Griffin, son of Llewellyn. veniens ad regem, multum nitebatur liberare Griffinum, filium Leolini, principis Northualliae, detentum in vinculis in turri Londoniarum; quia in conductu ejus venerat ad⁴ parlamentum, ubi in dolo ceperat ipsum G[riffinum] frater ejus junior David. In quo negotio multum laboravit episcopus R[icardus], sed frustra.

Inventum est stagnum metallum in Alemannia.

Eodem anno inventum [est]⁵ stagnum metallum Discovery of tin in Germany. purum primum et purissimum, in Alemannia, per unum Cornubiensem expulsum a solo natali, in magnam jac-turam comitis Cornubiæ Ricardi. Quia antea non erat alibi in universo mundo, nisi in Anglia, scilicet Cornubia, stagnifodina; unde propter copiam pretium vi-luit apud institores.

Subjugata est Wallia regi, sine prælio.

Tempore quoque sub eodem, juxta verbum Salva-Wales is toris, "Omne regnum in se divisum desolabitur,"⁶ subdued without a mortuo Leolino, bellatore peritissimo, et capto Griffino, battle. et David propter prodicionem exoso, factæ sunt dissensiones inter magnates Walliæ; aliquibus adhærentibus David, aliquibus, propter ejus dolum, sibi adversanti-

¹ *frustra*] Interlined.

² *laboravit*] The last syllable is on an erasure.

³ *sitienter*] Added in marg.

⁴ *ad*] a, MS.

⁵ *est*] Supplied from B. C.

⁶ Matth. xii. 25.

A.D. 1241. bus, quia anathematis vinculo tenebatur astrictus, magnam induit tota terra confusionem. Interim dominus rex in principio autumpni versus Walliam exercitum direxit copiosum. Cujus impetum Walenses vehementer formidantes, tum quia scisma¹ fuerat inter magnates, tum quia palustria loca Walliæ desiccabantur, tum propter excommunicationem, quæ David viluit exosus, sese domino rege reddiderunt. Et sic, sine sanguinis effusione,² cessit Wallia in regis Angliæ ditionem.

Orta est discordia inter episcopum Lincolniensem et ejus capitulum.

Discord
between
the bp. of
Lincoln
and his
chapter.

Eodem tempore episcopus Lincolniensis volens in ecclesia sua cathedrali corrigenda in canonicis suis corrigere, et non permissus, quia hoc hactenus insolitum et inauditum erat, gravem movit adversus eosdem canonicos quæstionem super visitatione et excessuum eorum correptione et correctione facienda, quod tantummodo ad decanum pertinere asserebant ab antiquo canonici. Tandem, post multas hinc inde disceptationes³ et impretiabilium expensarum inutilem effusionem, post paucos annos optinuit episcopus quod optavit.

*De feretro aureo sancti Edwardi.*⁴

Henry III. Anno quoque sub eodem dominus rex Henricus III., causes a pro⁵ sua⁶ et reginæ, filiorum filiarumque suarum⁷ golden shrine to be lute animarum et corporum sanitate, et regni statu, made for et animarum antecessorum suorum, fecit fabricari unum St. Edward the Con- nobilissimum feretrum ex auro puro primo et puris-fessor.

¹ *scisma*] cisma, MS.

² *effusione*] effusionem, MS.

³ *disceptationes*] In the text *deceptōs*, and *ta* added in marg. with a plummet.

⁴ In the margin a note has been written, and afterwards erased.

⁵ *pro*] Before this word the following note has been added with a plummet in the margin, *anno regni sui xxvi*°.

⁶ *sua*] *sde*, MS.

⁷ *filiarumque suarum*] Partly on an erasure.

simo, et gemmis pretiosissimis. In quo ante perfec- A.D. 1241.
tionem¹ operis consummativam, expendit et expensurus
erat plusquam centum milia marcarum, prout hæc scri-
benti cum juramento affirmavit,² ad honorifice repo-
nendum gloriosi regis et confessoris beati Edwardi,
cujus corpus, quia virgineum esse creditur, incor-
ruptum.

fol. 133 a.

*Walter Marescallus adeptus est hereditatem suam
precibus et humilitate.*

Circa idem tempus dominus rex benigne concessit Walter
Waltero Marescallo suam hereditatem, unde difficilem Mareschal
se prius diu exhibuerat, dicens se sola gratia receives
concessisse eam Gileberto, cum Ricardus, captus et occisus his inheri-
in Hibernia, regi rebellis ipsam demeruisset. Dilexit tance from
autem dominus rex Walterum propter sui benigni- the king.
tatem, affabilitatem et humilitatem; et quia diu in
curia sua de familia sua habuerat familiarem.

*Orta est discordia et ira inter regem et episcopum
Norwicensem.*

Eorundem temporum curriculo orta est discordia et Dispute
ira inter dominum regem et episcopum Norewicensem, between
eo quod postulationi de se factæ consensit, in episco- the king
pum videlicet Wintoniensem; unde multa inconve- and the bp.
nientia, multa in ecclesiæ Wintoniensis dampna³ et of Nor-
totius ordinis scandala sunt secuta.⁴ wich.

¹ perfectionem] pfeñnē, MS.

² prout hæc . . . affirmavit] Added
on to the text. Below is written with
a plummet, "Hoc ut dixit rex."

³ dampna] dapna, MS.

⁴ multa in ecclesiæ . . . secuta]
These words, with the rubric fol-
lowing, are written on a slip of
vellum pasted over the former text,

which reads thus, *et enormia, in
dampnum ecclesiæ et ordinis scan-
dala, sunt subsecuta*; and this
(with the exception of *et enormia*)
is written over an erasure, and
taken from a correction of the ori-
ginal text, made with a plummet in
the lower margin:

A.D. 1241.

*Obiit papa Gregorius IX^{us}.¹*Death of
pope Gre-
gory IX.

22 Aug.

Cum autem rota fortunalis mundanum statum sic revolveret, fama diatim accrescens Christianorum climata pervolavit, quod papa Gregorius IX^{us},² dolores undique emergentes impotens amplius sustinere, quos mundus undique³ sibi suscitaverat, xi^o. kalendas Septembris viam universæ carnis est ingressus, ætate centenarius, et multo vitæ suæ tempore calculosus, et senio confractus.⁴

*Obiit Alienora, filia Galfridi, quondam comitis
Britanniæ.*Death of
Alienor,
daughter of
the count
of Bri-
tanny.

Et circa idem tempus obiit Alienora, jam annosa, filia Galfridi, quondam comitis Britanniae, in clausura diuturnæ custodiæ reservata.

*Impedita fuit electio papalis pro multififormi desolatione Romanæ ecclesiæ.*The papal
election is
hindered
by the
disturbed
state of the
Roman
church.

Sublato autem de medio, ut prædictum est,⁵ papa Gregorio, impedita fuit papalis electio; unde nostris non evenit temporibus, ut tam sedes illa diu ut tunc vacasset. Multiformiter enim fuit ecclesia Romana tunc temporis desolata ac perturbata. Duo namque⁶ cardinales eminentiores detenti fuerunt in carcere imperatoris.

¹ In the margin are drawn a papal mitre and cross, reversed.

² *ix^{us}*] Added in marg.

³ *mundus undique*] On an erasure. In B. C. *tamen ipse sibi*.

⁴ *et senio confractus*] On an erasure. In B. C. *valde senex*.

⁵ *est*] Interlined.

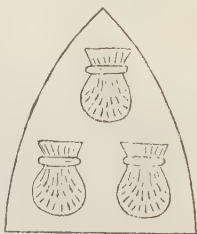
⁶ *namque*] nanque, MS., *passim*.

De mortibus quorundam potentum.

A.D. 1241.

Ipso quoque tempore obiit Prænестinus episcopus, imperatori inimicissimus, de quo idem imperator sæpe in epistolis suis faciens mentionem, graviter conqueritur. Obiit quoque eodem¹ tempore, ad magnam ecclesiæ Romanæ confusionem, magister Robertus de Sumercote, cardinalis, ad officium papale dignissimus, qui natione² Anglus, omnibus amabilem se exhibuerat.³ Obiit autem in Regia Solis,⁴ dum [de]⁵ electione papali tractaretur. Obiit etiam apud Legrecestriam, in abbazia tunc temporis sepeliendus,⁶ Stephanus de Segrave, vir in legibus regni nulli secundus.⁷

Deaths of the bp. of
Palestrina and cardinal
Rob. de Sumer-
cote.

Death of Stephen de
Segrave.

Eclipsis solis.

Ipso quoque anno, pridie nonas⁸ Octobris, videlicet die sanctæ Fidis, passus est sol eclipsim.

6 Oct.
Eclipse of
the sun.

Obiit episcopus Londoniensis Rogerus.⁹

Tertio vero kalendas Octobris obiit episcopus Londoniensis, magister scilicet Rogerus, theologus, vir vitæ venerabilis, scientia præclarus, et prædicatione perspicuus. Et infra mensem illum in fata concessit magister Gaufridus de Lucy, ejusdem ecclesiæ decanus, genere et scientia necnon et moribus commendabilis.¹⁰ Epi-

29 Sept.
Death of
Roger, bp.
of London.

¹ *eodem*] eorum, MS.

² *natione*] nascione, MS.

³ A note has been added here in the margin, but subsequently erased.

⁴ *Regia Solis*] in palatio, quod Regia Solis dicitur, B. C.

⁵ *de*] Supplied from B. C.

⁶ *sepeliendus*] Added in marg.

⁷ *in legibus . . . secundus*] On an crasure. In the margin is drawn

his shield of arms, reversed, viz., gules, three garbs or, and beneath is written in red letters, "*Obiit Stephanus de Segrave.*"

⁸ *nonas*] kalendas, MS. and E. Corr. from B. C.

⁹ In the margin are drawn a mitre and crosier, reversed.

¹⁰ *commendabilis*] comendabilis, MS.

A.D. 1241. scopus igitur et decanus, propter utriusque excellentem sanctitatem, sub nobilibus de marmore sarchofagis in ecclesia Sancti Pauli sunt sepulti.

Eligitur Fulco Basset in episcopum,¹ et magister W[illelmus] in decanum Londoniensem.

Fulk Basset elected bp. of London. Fulco igitur Basset, decanus Eboracensis, eminens tam genere quam scientia, eligitur in episcopum Londoniensem. Magister quoque Henricus de Cornhulla, concanonicus,² in decanum substituitur.

Obiit Cestrensis episcopus Hugo.

7 Sept.
Death of
Hugh de
Pateshulle,
bp. of
Chester.

Septimo quoque idus Septembris³ obiit Cestrensis episcopus, Hugo de Pateshulle.

Eligitur in papam magister Galfridus, Mediolanensis.⁴

Geoffrey
of Milan
is elected
pope [Celestine
IV.].

Tempore quoque sub eodem cardinales, pauci jam facti a tribulatione malorum et dolore, dispersi corporibus et mentibus congregati, licet cum difficultate,⁵ elegerunt in papam magistrum Galfridum, Mediolanensem, virum moribus præditum et scientia, sed an-
nosum et declinantem. Unde cum jam vix xvii. diebus sedisset, præmatura morte præoccupatur.⁶ Et sub eodem tempore obiit Ricardus Hanibal, cardinalis.

¹ In the margin are drawn a mitre and crosier.

² *Henricus de Cornhulla, concanonicus*] Written over an erasure, as directed by a correction in the margin; but the text undoubtedly stood originally, and correctly, *Willelmum de Sanctæ Mariæ ecclesia*, as in B. C., and as the *W.* in the

rubric (not corrected) indicates. See Fasti, ii. 309.

³ *Septembris*] In B. C. *Decembris*, which is more correct. See Fasti, i. 548.

⁴ In the margin are drawn a papal mitre, cross, and crosier.

⁵ *difficultate*] *dufficultate*, MS.

⁶ *præoccupatur*] *preoccupatur*, MS.

Obierunt quidam nobiles Angliæ.

A.D. 1241

Eodemque anno obierunt quidam Angliæ potentes, Deaths of English nobles,
 Hugo Wac, Robertus Marmiun, Petrus de Bruis, Guiscardus Leideit, Eustachius de Stutevilla, Hamo Pecche, Baldewinus de Bettun, Johannes filius Johannis, comitis Ricardi senescallus, et G[alfridus], frater ipsius comitis, Johannes de Bello-loco,¹ Girardus de Furnivaus, et quamplures nobiles Angliæ in comitatu comitis Ricardi, qui Deo militantes in Terra Sancta, a seculo ad Deum migraverunt.

Obiit imperatrix Ysabella.

Obiit etiam eodem anno gloria et spes Anglorum, Death of the empress Isabella.
 Ysabella, imperatrix Romanorum, soror scilicet regis Anglorum H[enrici] III., in partus discrimine;² unde imperator scripsit regi in hunc modum: "Frethericus," etc. Quære in libro Additamentorum.³

Annalis conclusio.

Transiit igitur annus ille frugifer satis et fructifer. Annual summary.
 Verumtamen ab Annunciatione beatæ Virginis usque 25 Mar.
 ad festum apostolorum Simonis et Judæ ariditas continua et æstus incomparabilis paludes profundas et 28 Oct.
 stagna⁴ amplissima desiccarunt, fluvios exhausserunt, varia arefecerunt, molendinorum officia suspenderunt; unde pascua marcuerunt, unde pecora fame et siti contabuerunt. Tempore vero hiemali, scilicet in Adventu Domini, advenit gelu fortissimum et diuturnum, 1 Dec.
 quod volucrum numerosam interemit multitudinem.

¹ *Bello-loco*] So also B. Corrected *Bello-campo* in C.

² *in partus discrimine*] Added in marg.

³ *in libro Additamentorum*] It is

not in the "*Liber Additamentorum*," but is inserted in B. C. (ed. Wats, p. 578); dated 30 January.

⁴ *stagna*] stangna, MS.

De insolentia comitis de Marchia.

fol. 133 b.

A.D. 1242. Anno gratiæ M^o.CC^o.XLII°., qui est annus regni H[en-
 Henry
 keeps
 Christmas
 at London.
 The count
 of March
 refuses to
 pay ho-
 mage to
 Alphonse,
 and sends
 to Henry
 for pecu-
 niary aid.
 rici] III. regis xxvi^{us}, tenuit idem rex ad Natale
 Domini curiam Londoniis, prandens in magno palatio.
 Eodemque tempore, cum renuisset comes de Marchia,
 victricus domini regis, inter omnes Pictaviæ magnates
 eminentissimus, Andefulso, fratri regis Francorum, jam
 in comitatum Pictaviæ intruso, homagium facere et
 liganciam, ortæ sunt graves inimicitiae inter regem Fran-
 corum et ipsum comitem de Marchia. Unde comes
 regem Angliæ in ultionem per nuncios solennes et se-
 cretos pluries vocavit, et per cartas assertivas et obli-
 gatorias, persuadens omnibus modis, ut in Pictaviam
 transfretare non omittat, recuperaturus omnia jura sua
 transmarina et multa alia adepturus; suum enim efficax
 auxilium et omnium Pictavensium ipsi non deerit ve-
 nienti. Nec curet de comitatu vel auxilio militiæ
 Anglicanæ vel consilio, sed tantummodo de pecunia
 sollicitetur afferenda. Ipse enim, ut affirmabat, multi-
 tudinem sufficientem armatorum sibi in necessitate
 promptius inveniret.

Applicat comes Ricardus; occurrit rex.

1 Feb
 Arrival
 of earl
 Richard,
 who is met
 by the
 king.
 Comiti vero Ricardo applicanti kalendis Februarii
 occurrit rex gaudenter. Ipse igitur rex et regina et
 omnes fere regni magnates, ipsi comiti reverenter oc-
 currentes, munera desiderabilia eidem gratanter optu-
 lerunt.

Pictavenses stimulant regem, ut transeat.

The Poite-
 vins per-
 suade the
 king and
 Et cum jam didicissent Pictavenses, quod dictus
 comes in Angliam venisset, non cessabant stimulare et
 stimulando animare regem et comitem, fratrem ejus, ut

venire ad eos non differrent, jura sua, præcipue comitatum Pictaviæ, recepturi indubitanter et sine difficultatis¹ periculo; unde dominus rex animatus,² tam immutabilem voluntatem habuit transfretandi, ut nulla ratione potuit retineri.

A.D. 1242.
his brother
to come
over to
them.

*A singulis prælatis exegit pecuniam.*³

Rex autem spe frustratus præconcepta, cum⁴ ab universitate regni juvamen pecuniare postulasset et pateret repulsam, ad prælatos conversus, exegit ab eis auxilium efficax ad jura sua ultramarina in manu forti requirenda. Qui cum noluissent a forma responsionis universalis recedere, rex a singulis, secretius seorsum conciliaturus vocatis, dulci alloquio exegit pecuniam sub hac forma, "Nostis qualiter destitutus sum omni pecunia et thesauro, et qualiter vocatus sum, ut terram me de jure contingentem sine difficultate et contradictione recipiam, nisi paupertate impediatur; nunc oportet necessario vos me juvare;" et sic ab unoquoque multa impetravit.⁵ Eodem tempore comes Saresbiriensis sanus et incolumis rediit a Terra Sancta. Qui in eo solummodo meruit, quod comiti Ricardo, filio et fratri regis ac consanguineo suo, debitam in peregrinatione eorum non exhibuit reverentiam.

Henry
obtains
money
from the
prelates by
applying
to them
separately.

The earl of
Salisbury
returns
from the
Holy Land.

¹ *difficultatis*] *disfultatis*, MS.

² *unde . . animatus*] Written on a narrow slip of vellum pasted over the original text, which reads thus, *unde rex infatuatus et fascinatus*.

³ *exegit pecuniam*] On an erasure.

⁴ *autem . . cum*] On an erasure.

⁵ *seorsum . . . impetravit*] These lines are written on two slips of vellum pasted down over the original text. On raising them, the following reading presents itself, *advocatis, satis argumentose sigillatim] sibi extorsit, ostendens. rotu-*

lum, in quo nomina abbatum scribebantur, cum quadam summa pecuniâ, quam litera mentiebatur eos promississe; et sic, absentibus illis, quorum nomina scribebantur, ostendebatur rotulus supervenienti cuilibet. Sed quantum Deo talis displicuit cavillatio et pecuniâ argumentosa extorsio, finis negotii comprobavit. In the lower margin other words have been added to the original text, and afterwards erased. Cf. ed. Wats, p. 580.

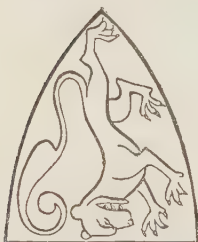
A.D. 1242.

*Commisso regno Angliæ archiepiscopo Eboracensi,
rex transfretat.*

15 May.

Having appointed the
abp. of York guardian
of the kingdom, the
king embarks at
Portsmouth.

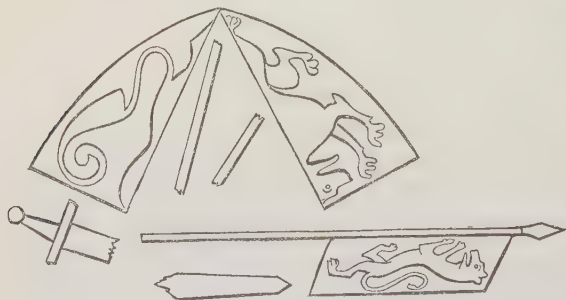
Commisso igitur regno Angliæ archiepiscopo Eboracensi, et disposita classe sua, idus Maii, cum repletis numismate desideratissimo esterlingorum xxx^{ta}. cadis, juxta mandatum comitis de Marchia, apud Portesmue naves ascendit; concomitantibus regina sua et fratre suo comite Ricardo, et de nobilitate Anglicana vii. comitibus et circiter trecentis militibus.

Willelmus de Marisco prædis intendit et rapinis.¹

Cum autem horum dierum dilaberentur decursus, Willelmus de Marisco, miles, filius Galfridi de Marisco, qui quandoque de maximis Hiberniæ censebatur, exul, exlex et fugitivus acclamabatur. Qui receptaculum sibi faciens de quadam insula inexpugnabili, quæ multum non² distat a Bristoldo, dicta Lunde,³ rapinis et prædis intendebat, convocatis ad se sociis circiter trecentis. Sed tandem captus, cum pluribus sociis

Capture
and execu-
tion of
William
Marisco.

24 July. suis ignominiosæ morti⁴ est addictus. In vigilia enim sancti Jacobi, accepto a rege tali mandato, ad caudas

¹ In the lower margin are drawn two shields of arms, first, of Geoffrey de Marisco, reversed, viz., gules, a lion rampant argent, under which is written in red, "*Patris Willelmi, scilicet Galfridi*;" and next of William de Marisco, viz., or, a lion rampant sable, which is represented, not only reversed, but degraded, by being cut in halves, with his sword and banner, both broken, placed under it. On the banner are the same arms as on the shield, and below we

read this rubric, "*¶ Arma Willelmi de Marisco, de prodicione convicti, deprehensi, et Londoniis suspensi.*"

² non] Added in marg.

³ dicta Lunde] Added in marg.

⁴ morti] After this word has been written in the margin, but afterwards partially erased, "prout plenius in libro continetur Additamentorum." The detail is not in the "*Liber Additamentorum*," but in B. C. (ed. Wats, p. 584).

equorum ipse, et xvi. socii ejus, ad patibulum præ- A.D. 1242.
cipitarium tractus, suspensus est. Deinde cadaver ejus
in iii^{or}. partes abscisum est, et quodlibet ad unam
maximarum civitatum membrum transmissum per
Angliam, miseram intuentibus formidinem incussit et
horrorem.

*Rex Francorum cum suo exercitu occurrit regi
Anglorum.*

Divulgato autem per Franciam, quod rex Angliæ The king
hostiliter cum exercitu Wasconiam¹ jam, ad mandatum of France
comitis de Marchia, cum maximoque thesauro intrasset, marches
super ipsos Francos jura sua in manu forti requis- into Poitou,
turus, rex, convocatis Franciæ viribus, versus Picta- and takes
viam, ut comitis de Marchia vires reprimeret et several
audaciam, lora dirigit et vexilla. Quod cum audissent castles.
Pictavenses et Wasconenses, viriliter se præpararant
ad resistendum. Resignatis igitur treugis, incepit²
guerra, et rex Francorum obsedit et in brevi cepit
plura castra comitis, quibus nullo modo potuit comes
succurrere, scilicet, Fruntenai et Vouvent;³ et cepit
idem rex obsessos milites, et transmisit in Franciam
incarcerandos. Et, jam prosperato opere Martis initiali,
erectum est cor regis Francorum in spem; et jam
pcenituit comitem de Marchia et Pictavenses de suæ
temeritatis presumptione; capta enim erant castra sua,
in quibus confidebat, et quidam ejus consanguinei et
familiares. Pictavenses igitur invasit formido cum
desperatione. Comes igitur de Marchia per comitem The count
Britanniæ, sibi familiarem, cepit tractare de pace cum of March
rege Francorum, et duris conditionibus, non sine Fran- makes
corum derisoriis subsannationibus, additus est regis terms with
him.

fol. 134 a.

¹ Wasconiam] In the margin
Pictaviam has been afterwards sub-
stituted.

² incepit] At first written incipit.

³ Vouvent] Mouvent, MS., and
so B. C., but corrected from Guill.
de Nangis in "Rec. des Hist. de la
France," xx. 335.

A.D. 1242. memorati servitio et receptus, gratiam adeptus, sed
The Poi- suspectam. Quod cum audissent Pictavenses, quod
tevins cessisset et cecidisset¹ eorum fortissimus, scilicet comes
submit. de Marchia, stillatim unus post alterum ad subjec-
tionem regis Francorum confluerunt, licet thesau-
rum a rege Anglorum in ipsos confidente copiosum
recepissent.

*Rex Angliæ venit in Pictaviam ad Taillebourg, et
illinc fugit ad Blavium.*

Henry
flies from
Taille-
bourg to
Blaye.
15 Aug.

Rex vero Anglorum, qui jam in Pictaviam ad
Taillebourg venerat, et illinc ad Blavium desolatus,
raptus confugerat circa Assumptionem beatæ Mariæ,
audito² quod rex Francorum, qui omnia, quæ rex
Angliæ a tergo reliquerat, in suam sine difficultate
receperat ditionem, cœperat infirmari, ibidem tutius,
ut a labore quo fatigabatur respiraret, per aliquot dies
commorabatur. Regina insuper, quæ non penitus a
puerperio convalluit, in spem et consolationem quievit
erecta. Pepererat namque filiam, quæ Beatrix vocata
est, apud Burdegalm, in crastino Nativitatis sancti
Johannis.

Birth of
the prin-
cess Bea-
trice at
Bordeaux.
25 June.

*De proditione illusoria comitissæ Biardæ, et³
Guastone, filio suo.*

Treacher-
ous promi-
ses of the
countess
of Bearn.

Tempore sub eodem venit de partibus Wasconię
comitissa Biardæ, mulier prodigiosa et turgens abdo-
mine, ad regem, efficax sub dolo promittens certissime
eidem consilium et auxilium, si ejus et filii sui Guas-
tonis consiliis⁴ adquiesceret. Quid plura? Adeo domi-
num regem falsis sermocinationibus fascinnavit, ut ab
eodem non minimum thesaurum argumentose nimis
extorqueret, ut sic fieret postea fortior ad nocendum.

¹ cessisset et cecidisset] Added in marg.

² audito] At first written *audito igitur*, but *igitur* erased.

³ et] cum, B. C.

⁴ consiliis] Added in marg.

*Orta est pestis inter Francos, rege eorum infirmato.*¹ A.D. 1242.

Cum igitur omnia, quæ a tergo rex Anglorum reliquerat, ipse rex Francorum sine contradictione receperat, et similia speraret facere de toto residuo, iter proponens versus Blavium arripere, ubi cognovit² regem Angliæ commorari, ecce, Deo sic volente, cœpit graviter infirmari,³ necnon et Francos pestifer aer et infirmitas⁴ invadere generalis cœpit cum alimentorum penuria; unde exercitus totus magnum cum diminutione passus est detrimentum. Inde rex Francorum, quia sic oportuit, acceptis treugis cum rege Anglorum, vectus in lectica equestri remeavit ad propria, et in octavis sancti Mathæi venit vix vivus in Franciam. Nec unquam postea plene restitutus est sanitati, sicut sequens narratio plenius declarabit.⁵

Pestilence among the French forces, and sickness of the king.

He makes a truce with Henry, and returns home-wards. 28 Sept.

Rege Francorum in Franciam reverso, rex inutiliter adhuc in partibus transmarinis morabatur.

Rege igitur, ut dictum est, Francorum reverso, et multis cum eo infirmis,⁶ rex Anglorum in partibus Wasconiae, donec totum thesaurum suum Wasconenses exhausissent, immo et multis debitis obligassent, inutiliter contra suorum fidelium consilium commorabatur; mandans pecuniam ab Anglia sibi transportari, ut egentes Wasconenses in dampnum Angliæ⁷ saginarentur.

Henry remains in Gascony, wasting his treasure.

¹ *infirmato*] *infirmato*, MS.

² *cognovit*] *congnovit*, MS., and the last syllable interlined.

³ *infirmari*] *infirmari*, MS.

⁴ *infirmitas*] *infirmitas*, MS.

⁵ An addition of several lines has

been here made in the lower margin, but afterwards wholly erased.

⁶ *infirmis*] *infirmis*, MS.

⁷ *Angliæ*] In the margin has been added, *plus et plus*, but afterwards erased.

A.D. 1242. *Revertitur comes Ricardus, et multi nobiles, tædio affecti et paupertate.*

Return
of earl
Richard
and many
of the
nobles.

Comes igitur Ricardus et multi cum eo¹ nobiles, tædio affecti et paupertate, cum comperissent moram eorum in partibus illis inutilem, immo dampnosam, petita sed non optenta a rege licentia, armis, equis et pecunia destituti, tristes et inglorii revertuntur. Et navigantes post longa et tristia maris pericula, vix in Cornubia, dispersi tamen, portum attingere potuerunt.

Dedicatur ecclesia de Waltham.

30 Sept.
Dedication
of the
church of
Waltham.

Eodemque anno, videlicet in crastino sancti Michaelis, dedicata est ecclesia conventualis de Waltham ab episcopo Norwicensi Willelmo sollempniter valde, assistentibus² eidem aliis pluribus episcopis et prælatis, qui concesserunt veniam dierum pie advenientibus,³ annuatim.⁴

Scutagium exigitur ab Anglia.

Scutage
of 20s.
exacted in
England.

Tempore quoque sub eodem scutagium per totam Angliam, scilicet de scuto xx^{ti}. solidi, extorquetur.

Eligitur abbas Wareduniæ in episcopum Cunerensem.

Election
of Adam,
abbat of
Wardon,
as bp. of
Connor.

Et eodem tempore Adam, abbas de Waredona, electus est in episcopum Cunerensem, et cito postea confirmatus. Qui episcopatus in Hibernia subjacens est archiepiscopatu Armachano.

¹ eo] Interlined.

² assistentibus] assestentibus, MS.

³ advenientibus] adventibus, MS.

⁴ qui . . . annuatim] Added in marg. The number of years is left blank.

Tempestas inaudita et inundatio.

A.D. 1242.

Anno quoque sub eodem, in vigilia sancti Edmundi, 20 Nov.
 tonitrus hiemalis magnus mortalibus triste præsagium Unusual
 promittebat. Subsecuta est aeris diuturna intemperies. thunder-
 Inundaverunt etiam aquæ pluviales, adeo ut Thamensis storms and
 fluvius solitos fines transgrediens, domos et agros sibi inunda-
 vicinos importune vendicavit. In magna itaque aula tions.
 Westmonasterii cimbæ natæ poterant, et equi usque
 ad thalamum suos vehebant assessores.

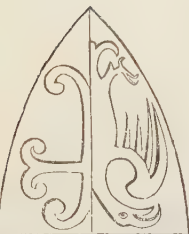
*Episcopus Lincolnensis transtulit Testamenta xii.
 Patriarcharum de Græco in Latinum.*

Diebus etiam sub eisdem episcopus Lincolnensis Transla-
 Robertus, vir in Latino et Græco peritissimus, Testa- tion of the
 menta xii. Patriarcharum ¹ de Græco fideli interpreta- 'Testament
 tione transtulit in Latinum, quæ per invidiam Judæ- of the 12
 orum diu fuerant occultata. Patriarchs',
 by Robert,
 bp. of Lin-
 coln.

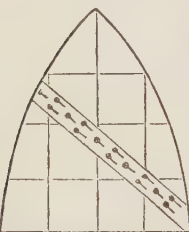
Non transfretarunt abbates Cisterciensis Ordinis.

fol. 134 b. Eodem anno non transfretarunt abbates Cisterciensis The abbats
 Ordinis, prohibito sibi maris transitu ut ad generale of the
 capitulum eorum venirent. Quia, ut dicebatur, humi- Cistercian
 liter petiti noluerunt regem juvare in partibus trans- Order do
 marinis indigentem. not go to
 the General
 Chapter.

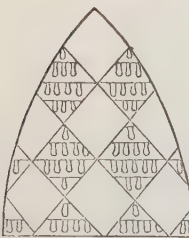
¹ *Patriarcharum*] Patriarcharum, MS.

*Scutum Henrici filii
imperatoris.*

*Scutum comitis de
Warewic.*

*Scutum Ricardi de
Burgo.*

De obitu quorundam nobilium.¹

A.D. 1242.

Anni quoque sub illius temporibus obierunt multi nobiles, scilicet, Gilebertus de Gaunt, Baldewinus² Wac, Philippus de Kime; et in partibus borealibus Angliæ, Rogerus Bertram, comes quoque de Warewic, Ricardus de Burgo. In partibus quoque transmarinis, abbas Eweshamiæ, vice fungens cancellarii, et sigilli regii baiulus. Obiit quoque episcopus Bathoniensis, Jocelinus, iii.³ kalendas Decembris. Obiit quoque mulier sanctissima apud Burdegalim Margareta Biset, quæ excubans ad Psalterium de nocte, regem de mortis imminentis⁴ discrimine liberavit. Obiit quoque unus filiorum imperatoris, scilicet Henricus, longo carcere maceratus.

Deaths of
many
nobles,

of the
abbat of
Evesham,
bp. of Bath
29 Nov.
Margaret
Biset, and

Henry
son of the
emperor.

Annalium eventuum conclusio.

Transiit igitur annus frugifer et fructuosus, Francis pestifer, Anglis dampnosus et probrosus, Imperio turbulentus, Ecclesiæ inimicus. In hieme procellosus, æstate aridus et æstuosus, febres generans errabundas⁵ et quartanas.

Annual
summary.

Rex apud Burdegalim commorabatur.

A.D. 1243. Anno gratiæ M^o.CC^o.XL°.III°, qui est annus regni regis Henrici III. xxvii^{us}, idem rex apud Burdegalim hie-mans commorabatur inutiliter. Et ne penitus ipsa

Henry
stays at
Bordeaux.

¹ In the margin are drawn three shields of arms, reversed, viz., 1, Henry, son of the emperor, or, an eagle displayed sable, impaling gules, a cross cercelée argent, both dimidiated; 2, Earl of Warwick, chequy, azure and or, a bend ermine; 3, Richard de Burgh, lozengy, vair and gules.

² *Baldewinus*] Badewinus, MS.

³ iii^o.] So also B. C., but we ought to read xiii^o. [19 Nov.]. See Fasti, i. 130.

⁴ *imminentis*] imminentis, MS.

⁵ *errabundas*] errabundans, MS.

tempora effluerent otiosa, fecit rex obsideri quædam A.D. 1243.
 rebellium suorum in finibus Burdegalis municipia. In Siege of
 obsidione vero unius monasterii, quod Verrines dicitur, Verrines,
 ubi sese quidam regis rebelles receperant, et de eccle- where John
 sia castrum, immo speluncam latronum fecerant, jactu Mansel is
 lapidis et spiculo arcubalistæ¹ læsus est et in femore wounded.
 contritus Johannes Mansel, domini regis clericus et
 consiliarius specialis.

Coventrensis præcentor pro electo habetur Cestrensi.

Circa idem tempus monachi Coventrenses certificati William of
 de morte abbatis de Euesham, qui apud Regulam² in Montpel-
 Wasconia, ut dictum est, obierat, et quem aliqui de lier, præ-
 conventu, volentes placere regi, elegerant in episcopum centor of
 Coventrensem sive Cestrensem, potiore parte tamen³ Coventry,
 in suum præcentorem, Willelmum de Monte-Pessulano, is elected
 consentiente, eundem W[illelmum] electum habebant, bishop, but
 nullo jam reclamante vel contradicente. Rex tamen rejected by
 ipsum non acceptavit, quia fuit coelectus, et ita æmulus the king.
 dicti abbatis Eveshamiæ; et ita videbatur ejusdem,
 qui regi fuit familiaris et per petitionem regiam elige-
 batur, promotionem et honorem impedivisse.

Prælati incarcerati permittuntur liberi abire.

Eisdemque temporibus postulabant instanter cardi- The emper-
 nales imperatorem,⁴ ut liberos permitteret abire præ- ror releases
 latos quos tenuit, præcipue cardinales, incarceratos, ut the car-
 libere electionem suam de papa substituendo sine dinals,
 fratrum mutilatione celebrarent, promittentes fideliter, to enable
 pope.

¹ *et spiculo arcubalistæ*] Added in marg., and inserted in text of E.

² *Regulam*] In the margin is added, *vel Riolam*.

³ *et quoniam . . . tamen*] These

lines present the appearance as if the author had begun to erase them, and then had changed his mind, and allowed them to remain.

⁴ *imperatorem*] Added in marg.

A.D. 1243. quod talem sibi papam providerent et crearent, qui in nullo eidem rebellis, paci profecto sane¹ consentiret. Quibus verbis fidem adhibens imperator, omnes prælatos incarceratos jussit liberari.

Firmatæ sunt treugæ inter reges Francorum et Anglorum.

23 April. Die vero sancti Georgii treugæ prælocutæ et captæ
 Truce con- inter Francorum et Anglorum reges, intermeantibus
 firmed between viris gravibus et autenticis, sunt quinquennes utrobique
 France and confirmatæ; remanente tamen regi Francorum toto
 England. conquestu, quem in illa expeditione adquisierat. Comes
 The count of Britan- autem Britanniae, vir cavillosus, dissimulans se hoc
 ny turns pirate. scire, more piratico in mari prædis intendit et rapinis. Rex igitur Francorum, ad petitionem regis Anglorum, injuriosos impetus dicti comitis sub interminatione exheredationis imperiose refrænavit.

Universitas Francorum cum ipso rege persuadet, ut cardinales papam ecclesiae providendo eligant.

The French send a mission to Rome, to urge the election of a pope. Per idem tempus rex et Franciæ universitas miserunt sollempnes nuncios ad curiam Romanam, præcise et efficaciter persuadendo, ut ipsi cardinales papam rite constituentes,² universali ecclesiae solatium pastorale maturius providentes eligerent, ne vitium invidiæ et scisma³ eorum sit causa ruinæ totius Christianitatis et corruptela; vel ipsi Franci, [propter]⁴ negligentiam eorum, de sibi eligendo et providendo summo pontifice citra montes, cui in Domino Christo obedire⁵ tenerentur, quantocius⁶ contractarent. Et hoc audacter signi-

¹ sane] Interlined, and apparently superfluous; om. E.

² constituentes] The first three syllables are on an erasure. In B. C. *eligentes*.

³ scisma] cisma, MS.

⁴ propter] Supplied from C. Om. B.

⁵ obedire] obidere, MS.

⁶ quantocius] The last two syllables are interlined.

ficabant, confisi de antiquo privilegio suo, per sanctum A.D. 1243. Clementem beato Dionisio concesso et optento. Qui dico beatus Dionisius, mittendus ad prædicandum fidem Christi Francis, optinuit apostolatam in dignitatem prædicandi et docendi gentibus Cismontanis. Unde¹ ipsi cardinales, quasi quibusdam stimulis hinc imperatoris inde Francorum agitati, Romam convenientes adierunt, ut papam eligerent ibidem congregati.

De stellis quæ videbantur cadere.

Et eodem anno, videlicet vii. kalendas Augusti, fuit 26 July. nox serenissima aerque purissimus. Et ecce stellæ ca- Stars seen to fall. dere de cælo videbantur, velociter sese jaculantes hac et illac; ita quod si omnes, quæ se cadere simulabant, veræ stellæ fuissent, nec una in firmamento remansisset.

*De reditu regis in Angliam a Wasconia.*²

fol. 135 a. Circa idem tempus, postquam scilicet solutum esset capitulum Cisterciensium generale, venerunt abbates referentes quod rex Francorum miserat illuc sollempnes nuncios, orationum suffragia ad opus regis et regni Francorum flagitantes.³ Eodemque tempore rex Anglorum, dispositis in Wasconia disponendis, commissaque custodia terræ illius Nicholao de Molis, militi strenuissimo ac fidelissimo, quem præfecit Wasconię senescallum, naves ascendens, prospere navigando rediens in Angliam transfretavit, et vii^o kalendas Octobris 25 Sept. apud Portesmue applicuit.

¹ *Unde*] On an erasure.

² In the margin is a well executed drawing representing the arrival of the king on shipboard, accompanied by the queen and others. By the side of the ship is

a boat, in which a person sits who is addressed by the king. Over the heads of the king and queen is written in red letters "*Rex*," and "*Regina*."

³ *flagitantes*] Added in marg:

A.D. 1243. *Sinebaldus, cardinalis, electus est in papam.*¹

24 June.

Cardinal
Sinebald
elected

pope and
named
Innocent

IV.

29 June.

He con-
firms

the sen-
tence pro-
nounced
against the
emperor.

Two Friars
Minors

hung.

Eodem anno, die Nativitatis sancti Johannis, creatus est in papam Sinebaldus, cardinalis, natione Januensis, postquam vacaverat sedes papalis per annum et ix. menses. Et die Apostolorum Petri et Pauli confirmatus est, et vocatum est nomen ejus Innocentius IIII. Et statim confirmavit sententiam in imperatorem latam a prædecessore suo; unde imperatoris ira jam in furorem et odium est conversa. Posuit igitur in exitibus viarum, portuum et pontium arcas custodias, ne bullarum portitores libero transitu transmearent. Nec multo post² duos Minores, in contemptum Ordinis,³ suspendit.

*Detestabilis discordia inter Templarios et
Hospitalarios.*

Discord be-
tween the
Templars
and Hos-
pitals
in the Holy
Land.

Et dum dierum illorum tempora revolverentur, Templarii in Terra Sancta Hospitalarios graviter infestantes, obsidebant eos,⁴ ita ut a domo sua, quæ est in Achon, obsessis non licebat mortuorum corpora efferre sepelienda. Insuper ipsi dicti Templarii fratres Theutonicorum⁵ ecclesiæ Sanctæ Mariæ, in contumeliam imperatoris, a finibus suis propulsarunt, iram Dei super capita sua cumulant, et inimicos crucis pro discordia⁶ extollentes.

*Confirmantur a papa Bonefacius in archiepiscopatum
Cantuariensem, et episcopus Norwicensis in epi-
scopum Wintoniensem.*

Confirma-
tion of the
archbishop
of Canter-
bury,

Eisdemque temporibus confirmatur Bonefacius in archiepiscopum Cantuariensem, et episcopus Norwicensis

¹ In the margin are drawn a papal mitre and cross.

² *post*] Interlined.

³ *in contemptum Ordinis*] On an erasure.

⁴ *eos*] Interlined.

⁵ *Theutonicorum*] Thoutonico-
rum, MS.

⁶ *pro discordia*] Added in marg.

Willelmus, Romæ,¹ invito rege vel nescio,² in episcopo- A.D. 1243.
 puni Wintoniensem. Eligitur autem in episcopum and bp. of
 Norwicensem magister Walterus de Sufeld.³ Qui cum Winchester.
 presentaretur domino regi, satis eidem placuit electio Walter de
 et electus. Sufeld
 elected
 bp. of
 Norwich.

Comes Ricardus desponsavit Cinciam.

Eodemque anno comes Ricardus desponsavit Cinciam, Marriage
 filiam Reimundi, comitis Provinciae, sororem reginæ,⁴ of earl
 die sancti Clementis, apud Westmonasterium, cum ho- Richard to
 nore⁵ maximo. Cincia of
 Provence.
 17 Nov.

*Denegatus fuit aditus civitatis Wintoniæ episcopo
 Wintoniensi.*

Diebus autem sub eisdem commotus est rex vehe- The king
 menter contra episcopum Wintoniensem⁶ W[illelmum]. manifests
 jam confirmatum, qui⁷ jam, eo invito et renitente, epi- his anger
 scopus Wintoniensis acclamabatur et habebatur; unde against the
 cum rex a partibus transmarinis et eidem occurrentes new bp.
 magnates in osculo civiliter recepisset, ipsum nec osculo of Win-
 vel affatu amicabili, ut solitus erat, venerabatur. chester.
 Immo
 in maneriis arctam posuit custodiam. Et volenti civi- Access
 tatem intrare Wintoniæ, denegatus est ei aditus, et, within the
 clausa una porta, nudus pedes veniens ad aliam, aditum city of
 humiliter postulavit. Cui custodes, et præcipue major Winchester
 civitatis procaciter respondens, introitum, clausa porta, is denied
 denegarunt; quos prior intrusus ad hoc animavit et to him by
 accendit. Episcopus igitur totam civitatem supposuit the mayor.
 interdicto, et hujus violentiæ auctores, præcipue tamen He excom-
 municates
 the city.

¹ Romæ] Interlined.

² vel nescio] Added in marg.

³ Walter de Suthfield was not
 elected till July 1244. Fasti, ii.
 461.

⁴ sororem reginæ] Added in marg.

⁵ honore] On an erasure.

⁶ episcopum Wintoniensem] On
 an erasure.

⁷ qui] On an erasure.

A.D. 1243. ipsum priorem intrusum, et omnes eidem consentientes anathematis vinculo innodavit. Quo facto, rex magis iratus, manum suam in ipsum aggravavit.

*Rex multum honorat et ditat Beatricem, comitissam
Provinciae.*

Honours and gifts bestowed on Beatrice, countess of Provence. Eisdemque diebus dominus rex, supra quam credi posset, Beatricem comitissam, matrem scilicet reginæ, quæ cum Cincia, filia sua, comiti Ricardo, ut prædictum est, maritanda venerat in Angliam, honoravit et impretiabilibus ditavit muneribus, redditibus et possessionibus.

Denigratur fama imperatoris.

The emperor is defamed on account of his heterodox opinions. Diebus quoque sub eisdem obfuscata est imperatoris fama non mediocriter, et affirmative divulgatum est, quod nunquam divina audire curabat, vel aliquod de Deo audire eulogium, quin sannas vel contradictiones faceret; nunquam orare, nunquam ecclesiasticas personas, ut deceret, venerari, nec etiam in fide catholica sane loqui vel sentire, vel a concubitu muliercularum Sarracenarum abstinere. Immo potius Sarracenos in imperium vocavit, et permisit eos civitates et castra ædificare, roborari et multiplicari. Recesserunt igitur ab eo multi nobiles, videlicet, marchisii de Monte-ferrato et de Mala-spina, et civitates aversæ sunt ab eodem, scilicet, Vercellæ, Alexandria, et multæ aliæ. In Alemannia quoque multi retro¹ abierunt, et adversabantur ei, archiepiscopus scilicet² Coloniensis, et multi maxime ecclesiarum prælati. Et, quod lamentabile erat, multi excommunicati adhæserunt eidem F[retherico], claves

Many nobles, prelates and cities desert him.

¹ *retro*] Added in marg.

| ² *scilicet*] Interlined.

ecclesiæ contempnendo,¹ ita quod fides Christiana dis- A.D. 1243.
pendium pati ac periculum jam vacillans vehementer,
nisi Dominus manum supponeret, formidabatur.²

*Eligitur rex Alemanniæ.*³

Congregati igitur multi Germanorum, amici scilicet The Land-
ecclesiæ, in regem Alemanniæ, quasi in arram imperii, grave of
virum elegantem, genere præclarum, Andegravium de Thuringia
Duringia,⁴ in dominum et regem, instinctu papæ,⁵ sibi elected
king of
Germany.
fol. 135 b. elegerunt, et homagium cum fidelitate facientes, eidem
auxilium et consilium usque ad caputem expositionem
immutabiliter sponderunt.

Humiliatus est imperator.

Verum qui oderunt imperatorem, jam jam extule- Humilia-
runt caput; humiliatus est igitur imperator aliquantu- tion of the
lum, secundum illud Propheticum, "Imple facies eorum emperor.
ignominia, et quærent nomen tuum, Domine."⁶ Inter-
meantibus igitur nobilibus et profundi consilii personis,
tractatum est diligenter de pace inter ecclesiam et im-
peratorem. Sed quod voluit papa, noluit imperator, Peace is
scilicet jurare, ut staret ecclesiasticæ censuræ absolute, fruitlessly
treated of
nisi præcognitis⁷ causis et prævisa via, se papæ omnino between
humiliare,⁸ nec quomodolibet quædam adquisita, ad the em-
peror and
imperium jure antiquo spectantia, resignare. Et sic, pope.
procurante humani generis inimico, ira rediit rediviva.

¹ contempnendo] contepnendo,
MS.

² lamentabile . . . formidabatur]
On an erasure.

³ Alemanniæ] Alim̃, MS.

⁴ Henry Raspon, Landgrave of
Thuringia, was not elected king of
the Romans till August 1246. See
"L'Art de Vérifier les Dates," ii.
28, iii. 368.

⁵ in dominum . . . papæ] Added
on to the text.

⁶ Ps. lxxxii. 17.

⁷ præcognitis] precongnitis, MS.

⁸ se papæ . . . humiliare] On an
erasure, and added also in marg.
Originally perhaps, *et omnibus con-*
ditionibus, as in B. C.

A.D. 1243. *Otto, cardinalis, factus est episcopus Portuensis.*

Cardinal
Otho is
made bp.
of Porto,
and be-
comes an
enemy of
the em-
peror.

Et circa dies illos factus est Otto, cardinalis, episcopus Portuensis. Et amicus effectus est qualisqualis¹ imperatori, quia² eundem captivum liberaverat;³ contra spem ipsius imperatoris et promissionem propriam, factus est ceteris hostibus ipsi perniciosior.

Custodiuntur viæ Transalpinae.

The Trans-
alpine
roads are
guarded by
order of
the em-
peror.

Ipsis temporibus, ne ditatus papa abundaret,⁴ fecit imperator omnes vias Transalpinas districte custodiri, et omnes xenia papæ vel munera deferentes spoliari, et bullas referentes capi, et captos incarcerari.

*Quædam mulieres in Alemannia, scilicet Beguinæ, esse inceperunt.*⁵

Origin
of the
Beguins.

Temporibus quoque sub eisdem, quidam in Alemannia sub numerosa multitudine, mulieres præcipue, habitum et mores religiosorum sibi assumentes, Beguinos sive Beguinæ sese fecerunt appellari; ratione nominis incognita⁶ et auctore penitus ignoto. Mulierumque numerus in brevi adeo multiplicabatur, ut in civitate Coloniae plura milia invenirentur.

¹ *est qualisqualis*] On an erasure.

² *quia*] On an erasure.

³ *liberaverat*] liberaveraverat, MS.

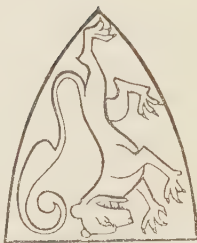
⁴ *abundaret*] habundaret, MS., on an erasure.

⁵ This rubric is written on an erasure.

⁶ *incognita*] incongnita, MS.

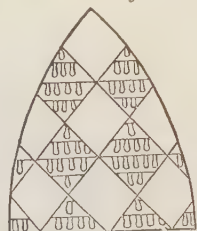
A.D. 1243. *Obierunt comes Harundeliæ Hugo et comes Canticiæ Hubertus.*¹

7 May. Anno sub eodem, nonis² Maii, obiit comes Harundeliæ Hugo de Albineto,³ in ætate juvenili, cum jam vix metas adolescentiæ pertransisset. Et apud Wilmundham, in ecclesia Sanctæ Mariæ, videlicet prioratum Sancto Albano pertinentem, est sepultus, cum patribus suis dictæ ecclesiæ patronis et fundatoribus.⁴

Scutum comitis Harundeliæ Hugonis.

12 May. Et eodem anno, iiii^o. idus Maii, post multas, quas in mundo toleraverat patienter, persecutiones, comes Canticiæ Hubertus de Burgo, de quo multa præscribuntur, laudabiliter diem clausit extremum apud Banstude, manerium suum. Et delatum est corpus suum tumulandum Londoniis, in domo fratrum Prædicatorum, quibus vivens multa bona contulerat, et corpus veneranter intumulandum⁵ delegaverat; nobileque palatium suum, quod Londoniis construxerat, quodque non multum a Westmonasterio distat, quod postea archiepiscopus Eboracensis sibi comparavit,⁶ pro salute animæ suæ contulerat.

Scutum comitis Canticiæ.

He is buried at the Friars Preachers, London.

Annalis conclusio.

Transiit igitur annus ille Ecclesiæ periculosus, Imperio flagitiosus, regi et regno Angliæ dampnosus⁷ et Annual summary. probrosus; Ytalicis adversarius, Germaniæ turbulentus, Hispaniæ præliosus, Terræ Sanctæ suspectus, Templariis et Hospitalariis scismatis⁸ et scandali generativus.

¹ In the margin are drawn two shields of arms, reversed, viz., 1, gules, a lion rampant or; 2, lozengy, gules and vair.

² *nonis*] noñ, MS., nonas, E.

³ *Albineto*] Albeñ, MS. Corr. from B. C. E.

⁴ *et fundatoribus*] On an erasure.

⁵ *intumulandum*] Added above the line.

⁶ *quod . . . comparavit*] Added in marg.

⁷ *dampnosus*] dapnosus, MS.

⁸ *scismatis*] cismatis, MS.

A.D. 1243. Satis tamen, Deo, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, largiente, per loca¹ frugifer et fructifer, et aliis bonis exuberans abundanter.²

De quodam magno convivio comitis Ricardi.

A.D. 1244. Anno gratiæ M^o.CC^o.XL°.III°, qui est annus regni regis H[enrici] III., xxviii^{us}, fuit idem rex ad Natale Domini apud Walingeford, conviva comitis Ricardi; ubi nimis fastigiose convivantes, invitatis fere omnibus regni nobilibus, reliquias nuptiarum comitis celebrarunt. Erant quidem ibi Beatrix, Provinciæ comitissa, et ejus filiæ, regina et³ nova nurus et nupta Cincia. Quibus rex cum summo conanime se serenum exhibuit⁴ et jocundum. Et post festum sancti Eduuardi, cui interfuit, volente sic rege, ipsa comitissa, ad patriam suam remeavit.

The countess of Provence and her daughters present.
5 Jan.

Missus est in Angliam magister Martinus, ad colligendum pecuniam in auxilium papæ.⁵

Martin, the papal nuncio, comes to England to collect money.

Circa idem tempus misit⁶ dominus novus papa Innocentius IIII., quem Frethericus, quandoque Romanorum imperator, in quantum potuit dampnificavit et variis lascessivit⁷ injuriis et multimodis insidiis, in ecclesiæ universalis dedecus et nocumentum, circumvenire nitebatur, adeo quod, ut dicitur, venena mortifera propinabantur, misit in Angliam magistrum Martinum, nuntium suum ac familiarem, ut ad opus suum, immo pocius totius ecclesiæ, quæ tam valido

¹ *per loca*] On an erasure.

² *abundanter*] habundanter, MS.

³ *regina et*] Added in marg., and the preceding word altered from *filia* to *filia*.

⁴ *exhibuit*] exhibuit, MS.

⁵ *ad colligendum . . . papæ*]

Written on a piece of vellum pasted over part of the rubric as originally written, namely, *domini papæ clericus*.

⁶ *misit*] This word should be omitted, since it is repeated lower down in the text, as now corrected.

⁷ *lascessivit*] lascessivit, MS.

impetebatur inimico, pecuniam colligeret, et auxilium A.D. 1244. efficax postularet. Quod dominus rex, de licentia super Henry permits it, on hoc flagitatus, benigne concessit, et iccirco benignius,¹ account of the evil quia jam dicti Fretherici fama denigrabatur, eo quod rumours respecting in publico habere concubinas, et foedera et amicitias the emperor. cum Soldanis, præcipue cum Babilonico, inire et con- Nota trahere.² Insuper, cum sororem ipsius regis Ysabellam causam. sibi matrimonio copulaverat, promisit F[rethericus] memoratus, quod juvaret potenter et efficaciter ipsum regem, ut revocaret a dominio regis Francorum terras suas ultramarinas, sed, optenta nobili puella cum xl.

fol. 136 a. [milibus]³ marcarum, nihil fecit de præmissis.⁴

¹ *benignius*] beningnius, MS.

² *contrahere*] contratrahere, MS.

³ *milibus*] Supplied to complete the sense.

⁴ *quem Frethericus . . . de præmissis*] The whole of this portion (with the exception of the last word, added in the margin) is written on pieces of vellum pasted over the original text, and when raised, we read as follows, *novum in Angliam pecuniæ extortorem, magistrum videlicet Martinum, autenticum papale deferentem, et multiplici armatum potestate excommunicandi, suspendendi, et multipliciter puniendi et vexandi Angliæ prælatos, maxime tamen religiosos. Qui impiger officio sibi commisso tam vigilanter intendebat, ut qui cum tribus tantum equitaturis, computato mulo pro equo, advenerat, jam cum x. palefridis numero incedebat comitatu. Suspendis enim prælati a beneficiorum collationibus, vacantes redditus et præbendas rapuit, quibus papa vel ipse voluit, nullo contradicente, distribuendas. Insuper procuraciones*

*non modicus et munera exegit et extorsit. In quo facto, multorum corda cruento dolore sauciavit. Et mallet jam ecclesia tali carere pastore, quam pro [dolor!] talem habere exactorem.**

Obiit Johannes de Columpna, cardinalis.

Sub eodem tempore, in octavis videlicet Purificationis beatae Virginis [9 Feb.], obiit vas superbiae et omnis contumeliae, Johannes de Columpna, cardinalis, Romæ. Qui inter omnes cardinales, genere, castri, et [possessionibus]† secularibus fuit potentissimus; unde efficacissimus discordiæ inter imperatorem et papam exstitit seminator et sustentator. Et qui spinas teneras et t[ri]bulos plantaverat, non poterat, etiam si voluisset, eradicasse. Jam enim odium in altum radices suas dilataverat propagando. Cf. B. C. and ed. Wats, p. 613.

* *Et mallet . . . exactorem*] Added in marg., and afterwards partially erased.

† Supplied from B. C.

A.D. 1244.

*Confirmatur episcopus Bathoniensis.*¹

Roger, precentor of Salisbury, is confirmed as bp. of Bath. Eodem tempore magister Rogerus, præcentor Saresbiriensis, confirmatus est in episcopum Bathoniensem. Et eo² facilius, quod redditus ejus cuidam Romano expectanti promittebantur.³

*Obiit Cicestrensis episcopus R[adulphus].*⁴

Death of Ralph de Neville, bp. of Chichester. Sub eisdem quoque diebus venerabilis pater episcopus Cicestrensis, Radulphus scilicet de Novilla, Angliæ cancellarius, vir per omnia laudabilis, et immota columpna fidelitatis⁵ in regni et regis negotiis, Londoniis, in nobili palatio, quod a fundamentis non procul a Novo Templo⁶ construxerat, kalendis Februarii, vitam temporalem terminavit, perpetuam adepturus.

1 Feb.

Normanni terras, quas habuerunt in Anglia, amittunt.

The lands held by the Normans in England are seized by the king. Circa eadem tempora dominus rex considerans, quod Normanni bona regni irrevocabiliter ingrati ex terris et redditibus opulentis, quos habebant in Anglia annuis, asportabant, omnes fecit in manu sua seisiri; rege tamen Francorum occasionem suscitante.

Regis novi consiliarii.

Henry appoints new councillors. Eodemque tempore, sublato,⁷ ut dictum est, episcopo Cicestrensi Radulpho, unde dominus rex, nec immerito,

¹ In the margin is drawn the head of a crosier.

² *Et eo*] Instead of these words, others have been added in marg., but afterwards erased.

³ *redditus . . . promittebantur*] Written on a slip of vellum pasted over the original text, which reads,

as in B.C., *præbenda sua cuidam (for cuidam B.C. have Sarisbiriensis) nepoti domini papæ extitit conferenda.*

⁴ In the margin is drawn the head of a crosier, reversed.

⁵ *fidelitatis*] fidelitatis, MS.

⁶ *Templo*] Added in marg.

⁷ *sublato*] sullato, MS.

minis contristatus¹ est, constituit idem dominus rex A.D. 1244. dominum Paulinum, militem et literatum, qui antea fuerat custos archiepiscopatus Cantuariensis,² et dominum Johannem de Lexintonia, militem similiter strenuum et elegantem et literatum, necnon et dominum Johannem Mansel, clericum, viros discretos, fideles, et regni natione et dilectionis affectu naturales, suos principales curiæ suæ dispositores, et consilii sui moderatores speciales; magistrumque Laurentium de Sancto Martino, qui quandoque cum electo Valentino W[illelmo] commorabatur comes familiaris, virum prudentem, eleganter literatum et juris peritum, consiliorum regaliū moderatorem, præcipue negotiorum statum ecclesiasticæ conditionis contingentium, in clericum specialem et procuratorem, tam in curia Romana quam in Anglia, utpote circumspectum et expertum, et regni natione naturalem, sibi elegit constituendum. Unde dominus rex magnatum Angliæ sibi gratiam non mediocriter conciliavit.

Episcopus Wintoniensis W[illelmus] clam transfretat.

Diebus quoque sub eisdem episcopus Wintoniensis W[illelmus], timens sibi injuriis illatis etiam majores exaggerandas, clandestinam³ fugam arripuit, naviculam Londoniis in flumine Thamensi de nocte ascendens, partes aditurus Gallicanas, ut ibidem commorans, regiam serenitatem præstolaretur.

¹ *contristatus*] In the text *constratus*, but partly corrected by a later hand.

² *qui . . . Cantuariensis*] Added in marg.

³ *clandestinam*] clandestinam, MS. Before this word was at first written *2° kalendas*, and *Martii* added in marg. (as in B. C.), but this date has afterwards been erased.

A.D. 1244.

*Griffinus corruit de turri Londoniarum.*¹

Griffin,
prince of
Wales, is
killed in
trying to
escape
from the
Tower.

Et dum alea fortunalis mundum sic prodigialiter variaret, Griffinus, filius Leolini, principis Northwalliæ primogenitus, qui in turri Londoniarum captivus tenebatur, dum tædio diuturni carceris afficeretur, cogitavit una nocte clam custodibus² evadere. Et dum, facta longa reste de lintheaminibus,³ sese per turrin a fenestra voluisset demittere, rupto fune, corruit. Erat quippe magnus et ponderosus valde, et sic, fractis cervicibus,

1 March, miserabiliter expiravit, prima die Martii.

*David ad sinum papæ confugit.*⁴

Prince
David
betrays his
brother
into the
hands of
Henry.

Temporibus quoque sub eisdem David, comperiens quod frater ejus Griffinus, strenuitate præcellens, multorum principum Walliæ⁵ sibi gratiam compararet, invidit; nam in oculis propriis sibi, pro eo quod de stirpe regia procrearetur, [major]⁶ videbatur. Cogitavit igitur, quod, in ultionem fratris, vel ad papalem defensionem recurreret, ut Walliam⁷ de ecclesia teneret, vel ad sinum domini regis Angliæ, avunculi sui, fiducialiter⁸ misericordiam petiturus avolaret. Sed, libratis utroque periculis, tutius ei tandem videbatur, fratrem suum, quia non uterinum, aliquo dolo circumvenire, ut

¹ In the margin is a drawing representing the prince falling from the Tower into the river. Above his head is inscribed, "*Griffinus*," in red; and above the Tower, "*Turris Londoniarum*."

² *custodibus*] In the margin is written with a plummet *dormientibus*, but no mark of reference is added in the text.

³ *lintheaminibus*] *lintheminibus*, MS.

⁴ Part of this rubric is covered over by a piece of vellum, on which the text of this chapter has been rewritten; and the rubric itself does not agree with the present text, but with the text as it originally stood.

⁵ *Walliæ*] *Vallie*, MS.

⁶ *major*] Supplied to complete the sense.

⁷ *Walliam*] *Valliam*, MS.

⁸ *fiducialiter*] *fidicialiter*, MS.

de medio tolleretur. Vocavit igitur eum ad pacis A.D. 1244. colloquium, ut tutus sub conductu episcopi Bangor-nensis; et sic captum dicto regi præsenteravit, qui in turri Londoniarum commisit custodiendum. Una igitur noctium, dum se demitteret per fines de lintheamini-bus factos, cecidit de turri, et sic, fractis cervicibus,¹ expiravit.²

Factum est crisma in ecclesia Sancti Albani.

Anno quoque sub eodem confectum est sanctum The holy crism
ab episcopo Hertfertensi Johanne sollempniter, prout made at
moris est. St. Albans.

Rumor per Berithensem episcopum divulgatus.

Et dum tempora volverentur hujuscemodi, venit Disastrous
episcopus Biritensis in Angliam, Walerannus nomine, news from
nobis lugubres rumores de Terra [Sancta]³ deferens, the Holy Land

¹ cervicibus] cervibus, MS.

² comperiens expiravit]

This text is written on a piece of vellum pasted down over the original, and when raised, we read thus, comperiens fratrem suum primogenitum Griffinum, cui multi de nobilioribus Walliæ adhæserant, valedixisse seculo, ut tutius solus regnaret, significavit domino papæ, quod libenter ab ipso Walliam teneret, solvendo eidem quandam certam, ut fertur, pecuniæ quantitatem. Cui cum papa sinum favoris aperuisset, affirmative instillatum est auribus ejus, quod antequam hoc toleraretur, insurgerent in ipsum papam milia milium, ne hoc fieret, reclamantium et capita gladiis exponentium. Super quo cum papa certificaretur, conniventibus oculis omnia

hæc prolabi permisit, dissimulando. Subierunt igitur multi Walenses examen domini regis Angliæ. Scriptum igitur, quod confecit Senena, uxor Griffini, et alii terræ magnates Walensium, et alia scripta [cum?] obsid[ibus?] obligatoria, in libro Additamentorum inveniantur The charters here referred to, are not in the "Liber Additamentorum," but in B. C. (ed. Wats, pp. 624, 625.) It is remarkable, that Matthew Paris should have cancelled the preceding narrative, in order to substitute another which is out of place, and partly only a repetition of what has been before narrated under 1240 and 1241, and in the chapter immediately preceding. Cf. pp. 431, 453.

³ Sancta] Supplied from B. C.

A.D. 1244. per cartam omnium magnorum prælatorum orientalium
 brought by sigillis roboratam, quæque omnibus audientibus timo-
 the bp. of rem incussit et dolorem.¹ Cujus summa hæc est:
 Beyrout. Succubuerunt in bello de conventibus domus militiæ
 Templi, Hospitalis Sancti Johannis, et Sanctæ Mariæ
 Theutonicorum, præelecti² xxxiii. Templarii, xxvi.
 Hospitalarii; et tres fratres Theutonici evaserunt tan-
 tummodo, omnibus aliis peremptis et captis, et capti-
 vatis, non redemptis.³ Optimates vero terræ, pro
 majori parte, cum militibus suis interfecti sunt, præter
 stragem balistariorum et peditum infinitorum. De
 archiepiscopo vero Tyrensi, episcopo Sancti Georgii,
 abbate Sanctæ Mariæ de Josaphat, Magistro Templi,
 et præceptore Sanctæ Mariæ Theutonicorum, et quam-
 pluribus aliis religiosis et clericis, cum non apparuerint,
 nescitur quid sit de ipsis. Magister vero Hospitalis
 et comes Walterus de Bresna cum multis aliis capti,
 in Babiloniam sunt abducti. Hoc autem⁴ exterminium
 fecerunt Chorosmini, quos a finibus suis Tartari vio-
 lenter expulerunt. Ipsos igitur Chorosminos misit fol. 136 b.
 Soldanus Babiloniæ, simul cum suis, qui ducatum
 eisdem præstiterunt⁵ et auxilium super Christianos.

*Dominus papa et⁶ Cantuariensis electus adhibent
 diligentiam, ut reconcilietur episcopus Winto-
 niensis.*

The pope
 and abp.
 elect of

Diebus quoque sub eisdem dominus papa et dominus
 electus Cantuariensis⁷ omnem quam possunt adhibent

¹ quæque . . . dolorem] Written on a slip of vellum pasted over the original text, which reads, *quam in libro Additamentorum plenius scriptam invenias*. This letter is not in the "Liber Additamentorum," but in B. C. (ed. Wats, pp. 631-633,) dated from Acon, 25 Nov. 1244.

² præelecti] Added on to the text.

³ et captivatis, non redemptis] Added in marg.

⁴ autem] Interlined.

⁵ præstiterunt] præstiteriunt, MS.

⁶ et] Interlined.

⁷ electus Cantuariensis] On an erasure.

diligentiam, scribendo et per interpretes persuadendo, A.D. 1244.
 necnon supplicando, ut rex ¹ omnem rancorem et iram ^{Canter-}
 remittendo recipiat in gratiam dominum episcopum ^{bury en-}
 W[illelmum] exulantem. Franci enim, qui cum ² ^{deavour to}
 aliquam inveniunt materiam, non parcent in Anglos ^{reconcile}
 probra cumulare, dixerunt, ³ "Ecce, rex Anglorum ^{the king to}
 omnes sanctos episcopos terræ [suæ] ⁴ ^{the bp. of} persequitur et ^{Winches-}
 proscribit; quondam sanctum Thomam, nuper sanctum
 Edmundum, nunc istum, qui ipsi familiarissimus habe-
 batur." Unde mitior effectus dominus rex, ipsum
 episcopum Wintoniensem studuit revocare.

De magna perturbatione domini papæ.

Temporibus sub eisdem, videlicet vigilia apostolorum 28 June.
 [Petri et Pauli], ⁵ significatum fuit domino papæ in ^{The pope}
 fide bona, quod, jubente imperatore, trecenti milites ^{takes flight.}
 Tusci erant in veniendo ipsa nocte, ut ipsum appre-
 henderent. Dominus igitur papa nimis attonitus, in
 hora primi sompni, relictis papalibus ornamentis, vete-
 rem induit Sinebaldum, et leviter armatus equum
 ascendit velocissimum, manu non vacua. Et, vix
 cubiculariis suis consciis, clam subitoque discedens, non
 equinis pepercit lateribus, fugit, ⁶ ita quod ante primam
 xxxiii^{or}. miliaria pertransivit, nemine comitante vel
 sequi prævalente. Postea vero venit Petrus de Capua.
 Venerant ibidem, scilicet ad castrum dictum Civitas ^{He em-}
 Vetus supra mare, in occursum papæ, xxiii. galeæ, ^{barks at}
 propter quod argumentum conjecturatum est, quod diu ^{Civita}
 ante provisum fuit hoc. Hiis galeis præfuit potestas ^{Vecchia,}
 Januæ, quem Admiratum vocant, et majores civitatis,

¹ rex] Interlined.

² cum] Added to the text,

³ dixerunt] Written on a small
 piece of vellum pasted over the
 words *et dicere*.

⁴ suæ] Supplied from E.

⁵ Petri et Pauli] Supplied from
 B. C.

⁶ fugit] Added to the text, but
 not required, unless we read *par-*
cens.

A.D. 1244. qui fere omnes asserebant se esse amicos papæ, affines vel consanguineos.¹ Intravit igitur unam galearum illarum dominus papa, et eadem via navigantes² ubi capti erant prælati, de quibus prædictum est, in tempestate magna navigando die Veneris sequenti applicuerunt in portu insulæ cujusdam Pisanorum, ubi, ut respirarent, una nocte latitabant. Die vero Martis, in magno tempestatis discrimine pervenerunt Januam lætabundi. Distabat autem papa ab urbe Romana, unde venerat, xv. dietis. Receptus est autem cum lætitia magna a concivibus suis, quia ibidem natus fuit, dicentibus, "Benedictus qui venit in nomine Domini."³ Et ibi promisit papa conferre illis et suis consanguineis multa ecclesiæ beneficia.⁴

and lands
at Genoa.

Imperator fallitur, et dolet.

Grief of
the emper-
or, who
orders the
roads to be
guarded.

Obstupuit imperator, hiis auditis, et dolens se in suo impio deceptum proposito, ad alia se convertit⁵ ultionis argumenta.⁶ Et ex tunc fecit papa acclamari F[rethericum] imperatorem esse manifestum ecclesiæ persecutorem. Fecit namque adhuc ipse imperator vias custodiri, ne ad ipsum papam habentes⁷ negotia expedienda, ex partibus maxime occidentalibus, pervenire valuissent.⁸

¹ *civitatis consanguineos*]

Written on a slip of vellum pasted over the original text, which reads, *civitatis, qui se omnes jactitabant esse domini papæ, propter retributionem*, nearly as in B. C. In the margin also some words have been added, but these are completely erased.

² *navigantes*] The last syllable is on an erasure. In the margin is written with a plummet, *per mare*.

³ *in nomine Domini*] Interlined. From Matth. xxi. 9.

⁴ *beneficia*] *benefici*, MS.

⁵ *se in suo . . . convertit*] Written on slips of vellum pasted over an erasure.

⁶ *ultionis argumenta*] Added in marg.

⁷ *habentes*] On an erasure.

⁸ *negotia . . . valuissent*] Written on a piece of vellum pasted over the original text, which reads, [*pecuni*]am [*portave*]rant, et propter quam liberius recipiendam illuc properaverat, ...

*Animatur Andegravius, ut ad imperium anhelet.*¹ A.D. 1244.

Diebus sub eisdem, animantibus domino papa et The Land-
Mediolanensibus, et aliis imperatoris rebellibus, Ande- grave
gravius memoratus² tractatum habuit et consilium, ut aspires to
regnum Alemaniae, quod est quasi arra Romani imperii, the title of
sibi assumeret per ecclesiasticum auxilium citius adqui- king of the
rendum.³ Sed, procurante astutia⁴ imperatoris, hoc Romans.
negotium suspensum cepit cum dilatione detrimentum.

Suspectum nimis maritagium.

Ipsorum quoque temporum curriculo, ut partem The em-
suam magis roboraret, imperator nuptui dedit cuidam peror mar-
Græcorum potentissimo, nomine Battacio, Romanæ rries his
ecclesiæ exoso et inobedienti, et ideo scismatico,⁵ filiam daughter
suam, facie nimis speciosam.⁶ to Vataces,
a Greek
prince.

Recalcitrat David, cum suis Walensibus.

Anni quoque sub illius tempore vernali, Walenses Prince
nescientes et nolentes colla sua legibus⁷ ignotis Anglo- David and
rum submittere, duces sibi constituentes David, Leolini the Welsh
rebel.
filium, et quosdam alios potentes de Wallia, contra
regem et ejus marchisios, cartarum suorumque jura-
mentorum obliti, guerram moverunt cruentissimam.
Quibus, præcepto regis et pro terrarum suarum salva- They are
tione, viriliter restiterunt comes de Clare, comes de opposed by

¹ *anhelet*] hanelet, MS.

² *memoratus*] Written on a slip
of vellum pasted over the words,
miles Alemannia.

³ *citius acquirendum*] On an era-
sure.

⁴ *astutia*] *austucia*, MS.

⁵ *scismatico*] *cismatico*, MS.

⁶ *filiam . . . speciosam*] Added

in marg. The lady alluded to was
Anne, a natural daughter of the
emperor, married to John Ducas
Vataces, emperor of Greece from
1222 to 1255. See "L'Art de
Vérifier les Dates," i. 450.

⁷ *legibus*] The last syllable is on
an erasure.

A.D. 1244. Hereford,¹ et Johannes² de Munemuto, Rogerus de the lords Muhaud, et alii marchisii³ potentes et præclari. Qui Marchers. in principio deteriorem calculum reportantes, tandem de aliquibus hostium, ut moris est, in alea guerræ triumpharunt.

*Quæ mandata recepit rex, quando fuit apud
Sanctum Albanum.*

11 June. Festo vero sancti Barnabæ fuit dominus rex apud Henry, when at Sanctum Albanum triduo commorans. Ibique, rumori- St. Alban's, bus crebrescentibus de Walensium insolentia, super- hears that the election of Robert Passellewe to the see of Chiches- ter is an- nulled. venerunt et alii, quibus magis turbabatur, videlicet de Roberti Passelleue, clerici sui specialis, quem promovere proposuerat, cassatione. Qui quidem ad episcopatum Cicestrensem electus fuerat, et, eo cassato, alter loco ipsius, videlicet magister Ricardus de Wiz,⁴ vir quidem idoneus,⁵ sine regio assensu subito fuerat subrogatus. Rex igitur iratus et dolens, preces suas irritas fuisse et inanes, quas pro promotione Roberti porrexerat, baronias episcopatum Cicestriæ et Cestriæ in manu sua ilico jussit seisiri et retineri.⁶ Præterea alios,⁷ fol. 137 a.

¹ Hereford] After this word was added in the margin, *et alii de Marchia potentes*, but afterwards erased.

² et Johannes] Written originally Thomas, as in B. C., and corrected on a slip of vellum pasted above. The same correction is made also in the margin. See Dugd. Baron., i. 442.

³ marchisii] marchii, MS.

⁴ Wiz] Withz, B. C. In Godwin, "De Præsulibus," p. 505, ed. 1743, he is named *De la Wich*, and said to have been born at Wich, in Worcestershire.

⁵ idoneus] ydoneus, MS.

⁶ subito retineri] Written

on a piece of vellum pasted over the original text, which reads, *subito subrogatus. Fuit autem ibidem magister Martinus, papæ clericus,—quem multi Mastinum, propter suum rapacitatem et aviditatem appellabant,—pro[m]ptus ut ignoti promovendi redditibus, tanquam vacantibus, ad opus papæ manus aduncas in[j]iceret*, nearly as in B. C. (ed. Wats, p. 638).

⁷ Præterea alios] In the lower margin a note has been added, and afterwards erased, but which can be deciphered as follows: "Tandem, matrimonio prolocuto inter reges faciendo, de filio regis Scociæ primogenito et filia regis

præter rumores memoratos, audivit dominus rex re- A.D. 1244.
 centes et inauditos, quod, videlicet, rex Scociæ domino The king
 regi Angliæ significavit procaciter, protestans quod of Scotland
 nullam particulam regni Scociæ a rege Angliæ tenuit, signifies to
 vel tenere voluit aut debuit. Erat autem amicitia Henry that
 inter ipsos reges nimis attenuata, postquam scilicet he holds no
 confederatus fuerat memoratus rex Scociæ matrimo- part of
 nialiter cum Francis, qui sunt, ut novit mundus, Scotland
 capitales inimici domini regis Angliæ. Cogitans igitur of him.
 dominus rex has sibi illatas injurias repellere, animavit
 alacriter et adjuvit potenter ipsos, qui Walensium
 impetus sustinuerunt. Post tractatum vero diligentis- Henry
 simum,¹ quid de negotio contra regem Scociæ agendum takes into
 sanius foret, rex episcopatum Cicesterensem in manu sua his hands
 cepit, non permittens novum electum aliquam habere the bishop-
 in eodem potestatem. Et, ut regem Scociæ potentius ric of
 impeteret, vocavit in sui adjutorium comitem Flandriæ Chichester.
 Thomam, qui mandatis regiis obtemperavit. He sum-
 mons Tho-
 mas, count
 of Flanders,
 to his aid.

Revocatur in pace Wintoniensis episcopus W[illelmus].

Eodemque tempore dominus rex, saniori usus con- William,
 silio, episcopum Wintoniensem a partibus transmarinis bishop of
 amicabiliter revocavit, gratiam suam et ablatorum Winchester, is re-
 culationem pollicendo; unde episcopus in spem bonam called.
 erectus, salutato rege Francorum, qui ei sinum aperuit
 exulanti, ad propria remeavit. Eodem tempore nim- Unusual
 borum inundationes per unum mensem continue pontes, inundations.

Angliæ, Alexandro et Margareta, uterque rex in pace ad propria remeavit; sed cum adhuc pueri essent, nondum fuerant nuptiæ celebratæ matrimonium consummatum." This note seems out of place. In the text of E. it is inserted after the revocation of the bishop of

Winchester, and in B. C. (ed. Wats, p. 583) it is entered under the year 1242. A shorter note has been written by the side of the former, but so much erased as to be illegible.

¹ *diligentissimum*] diligentissimum, MS.

A.D. 1244. molendina, vivaria dirumpens, spem frugum suspendit promissarum.¹

Engelramus de Cuscy mirabiliter moritur.

Death of Engelram de Cuscy, father of the queen of Scotland.

Per idem tempus Engelramus de Cuscy, pater reginæ Scociæ, antiquus Clarevallensium persecutor, mirabiliter, Deo ultore manifesto, mortuus est. Cum enim itinerrans corruisset, forte equo suo cespitante, equus² suus attonitus traxit eum per strepam in quoddam vadum, quod transiturus erat. Et dum niteretur erigi, et ad eum armigeri cito venire non poterant ad succursum, proprio, ut dicitur, ense a vagina cadente peremptus est.³ Cui successit in hereditatem filius ejus Johannes, a quo rex Scotorum, timens impetus domini regis Angliæ, auxilium petiit militare. Qui et misisset postulata⁴ per mare, nisi a piratis domini regis Angliæ impediretur.

The king of Scotland solicits aid from his son against Henry.

Rex petit auxilium pecuniare.

Council held by the prelates and nobles at London.

Eodem vero anno convenerant⁵ Londoniis, regia submonitione convocati, magnates totius regni, archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, comites, et barones.

¹ *tempore promissarum*]

With the exception of the last word, added in the margin, these lines are written on a piece of vellum pasted over the original text, which reads, *tempore electus Cantuariensis B.* [this letter is in marg., and nearly effaced] *monachos Cantuarienses plus incepit opprimere, quam unquam archiepiscopus Edmundus vel aliquis alius archiepiscopus facere attemptaverat. Quod creditur eis evenisse in ultimem.* Cf. ed. Wats, p. 638.

² *equus*] equus, MS.

³ *et ad eum . . . peremptus est*] The three first words are on an erasure, and the remainder on a slip of vellum pasted over the original text, which reads thus, *gladius ejus cadens de vagina, ipsum letaliter vulneravit; unde distractus obiit submersus, et gladio transverberatus.* Cf. ed. p. 639.

⁴ *postulata*] Added in marg.

⁵ *convenerant*] convenerat, MS.

In quo concilio petiit dominus rex ore proprio in A.D. 1244. præsentia magnatum, scilicet in refectorio Westmonasterii, auxilium sibi fieri pecuniare; asserens quod anno The king asks for pecuniary aid. præterito fuerat in partibus transmarinis, ubi non minimum thesaurum exposuit; insuper alieno se ære multum obligaverat. Nec poterat respirare, sicut ait, nisi universali auxilio relevatus. Et responsum fuit, Answer given to him, requiring the concession of liberties. quod quia carta libertatum, quas dominus rex J[ohannes]¹ olim concesserat, pro ejus conservatione archiepiscopus Edmundus juraverat, fidejusserat, et certissime pro rege promiserat, nondum extitit observata, et auxilia totiens concessa et soluta domino regi, ad nullum profectum devenierant, hoc dilationem dignum fore capiendum. Insuper² postulabant instanter sibi fieri certus regni justiciarius et cancellarius, per quos status regni solidaretur, ut solebat; quia, per defectum cancellarii, brevia contra justitiam crebro fuerunt concessa. Promisit autem rex humiliter³ hoc The council is adjourned. et alia se per eorum considerationem benigne emendaturum. Datus igitur fuit terminus, et concessus utrobique ad tres septimanas a Purificatione beatæ Virginis, ut interim rex excessus suos corrigeret, et 2 Feb. ejus voluntati magnates, secundum hoc,⁴ obtemperarent. Sed interim tam regia quam magnatum voluntas hinc inde distracta et⁵ enervata est. Tandem dominus rex, sperans saltem clerum ad desiderium suum flectere, The clergy are summoned separately, and letters of pope Innocent shown to them. convocatîs prælatis, porrexit illis papales apices in publico, sub hac forma: "Innocentius episcopus, servus servorum" etc., quæ in Rotulo potest reperiri.⁶ Summa autem hujus epistolæ fuit, "De vestris redditibus

¹ J.] Interlined.

² hoc . . . Insuper] Added in marg.

³ humiliter] The last two syllables are on an erasure.

⁴ hoc] After this word *voluntati* *ejus* is repeated, superfluously.

⁵ et] Interlined.

⁶ quæ . . . reperiri] Written on a slip of vellum pasted over the words, *Quære in libro Additamentorum*. These letters of pope Innocent are not in the "Liber Additamentorum," but in B. C. (ed. Wats, p. 640), dated at Genoa, "iiii^o. kal. Aug. [29 July], anno pontif. 2."

A.D. 1244. honestum subsidium regi vestro conferatis." Et sic prorogata sunt omnia usque ad terminum præfixum. Interim autem magister Martinus, domini papæ clericus,¹ de sibi commissio officio qui sollicitus fuit,² convocatis abbatibus exemptis et non exemptis, ostendit illis literas papæ. Quarum summa hæc est: "In ea nobis subvenire curetis pecuniæ quantitate, quam dilectus filius magister Martinus, cameræ nostræ clericus, vobis duxerit exprimendam."³

Martin, the pope's nuncio, demands money from the abbats.

Item.

The emperor sends letters to Henry, requiring him not to allow contributions to be made to the pope. Interim misit dominus imperator domino regi Angliæ et barnagio magistrum Walterum de Oca, nuncium suum consuetum, imperiales literas deferentem. Quarum summa est⁴ talis: "Supplicamus, admonemus, prohibemus, ne, in dampnum nostrum et vestrum, aliquid papæ contribuatis." Quod si fieret, si quem Anglicum, sive prælatum inveniret,⁵ sive alium, gravi puniret ultione. Tandem vero, ne corda hæc audientium diu suspendantur, Deo permittente⁶ propter peccata populi Anglicani, procuratum est, ut tam domino regi naturali nostro, cujus magnifici patres ecclesias Angliæ fundaverunt, dotaverunt,⁷ et ditaverunt, omnes succurrerent, et papæ, patri spirituali,⁸ pro ecclesia universali dimicanti, non deessent. Et sic Anglia neutri nolens deesse, quasi inter duas molas compressa, diatim languit exinanita.⁹

¹ clericus] clerici, MS.

² de sibi . . . fuit] These words are also on a slip of vellum pasted over the original text, namely, *cujus aviditas impatiens moræ fuit.*

³ The Letters are at length in B. C. (ed. Wats, p. 614), dated "vii. id. Jan. [7 Jan.], anno pont. "1."

⁴ est] Interlined.

⁵ inveniret] Interlined. In E.

the words *in potestate sua* are inserted before *inveniret.*

⁶ permittente] permittente, MS.

⁷ dotaverunt] On an erasure.

⁸ spirituali] In the text *spiritu*, but corr. in marg.

⁹ neutri . . . exinanita] Written on a slip of vellum pasted over the original text, which reads thus, *quasi inter duas molas contrita, diatim induit confusionem et paupertatem.*

*Sancti in Anglia florent.*¹

A.D. 1244.

fol. 137 b. Et dum anni illi profluerent, novi præter beatum Edmundum in Anglia sancti micuerunt. Sanctus Robertus de Knarrebure, heremita, de cujus tumba oleum visum est emanare; beatus Rogerus, episcopus Londoniensis, ad cuius tumbam miracula videntur celebrari; sanctus quoque Robertus, frater Sancti Edmundi, cujus meritis cœperunt miracula manifeste choruscare.²

Some new
saints
flourish in
England.

Adest comes Flandriæ Thomas.

Sub eisdem diebus applicuit comes Flandriæ Thomas apud Doveram, cum c.³ militibus et cctis.⁴ servientibus, in succursum domini regis Scociam expugnare⁵ proponentis. Et cum ad Sanctum Albanum idem comes et frater ejus, electus Cantuariensis, pervenissent, occurrit eis magister Walterus de Sufeld, electus Norwicensis, qui a dicto electo statim confirmabatur.⁶ Diebus quoque sub eisdem magister Willelmus de Burgo, domini⁷ regis clericus, in episcopum Landavensem sullimatur; sed cito post visus privatur beneficio. Ipso tempore obiit præclarus quidam baro de partibus Angliæ borealibus, Ricardus de Stutevilla.

Arrival of
Thomas,
count of
Flanders.
Walter de
Sufeld, bp.
elect of
Norwich,
is con-
firmed.
Will. de
Burgh
made bp.
of Llandaff
Death of
Rich. de
Stuteville.

¹ *Sancti*] Originally written, *Clarent sancti*, as in B. C., but the first word is now covered over, and *florent* was added afterwards.

² *sanctus quoque . . . choruscare*] Added in marg.

³ *c.*] lx., B.; xl., C.

⁴ *cc^{tis}*] c., B. C.

⁵ *expugnare*] expungnare, MS.

⁶ *confirmabatur*] Written at first *confirmatur*. In the margin, from the beginning of this chapter as far as this word, has been written, "*Vacat, quia parum ante*," but afterwards erased.

⁷ *domini*] On an erasure.

A.D. 1244. *Rex cum exercitu copioso versus Scociam proficiscitur.*

Henry
marches
with an
army to-
wards Scot-
land.

His causes
of com-
plaint
against the
king of
Scots.

Peace made
between
them at
Newcastle-
on-Tyne.

Charter of
the king of
Scotland,
confirmed
by the
pope.

Henry
returns to
London.

Tempore autem sub eodem¹ dominus rex, congregato exercitu copioso a tota Anglia, versus boreales Angliæ partes,² regem Scotorum expugnaturus proficiscitur; graves contra ipsum movens quæstiones, videlicet, quod Walterus Cumin, quidam præpotens baro de Scocia, et quidam alii de regno Scociæ castra in Galeweia et Laudiana, in præjudicium et nocumentum et magnum periculum regis et regni Angliæ, contra caritas prædecessorum suorum, firmaverant. In quo facto nullum bonum potest annotari. Regis quoque inimicos et foris banniatos, utpote Galfridum de Marisco, modo, et alios alio tempore, quasi conniventer volens subtrahere sibi homagium, quo ei rex Scociæ tenebatur, Francis jam³ confœderatus, receptaverat. Cum autem dominus rex ad Novum Castrum super Thinam pervenisset, et rex Scotorum viriliter se præparasset ad resistendum, ne tot Christianorum sanguis funderetur, intermeantibus comite Ricardo et aliis utriusque regni optimatibus, reformata est pax feliciter inter ipsos reges. De qua confecit rex Scociæ domino regi Anglorum cartam; cui etiam fecit dominus rex Angliæ appendi sigilla multorum magnatum utriusque regni. Insuper fecit eam auctoritate apostolica confirmari,⁴ ne tanti negotii auctoritas temporis futuri successione deleretur.⁵ Rex igitur versus Londonias in pace remeavit; et⁶ credebatur contra Walenses exercitum ipsum direxisse, qui æstimabatur ad v. milia equitum eleganter armatorum. Exercitus vero regis Scotorum

¹ *eodem*] The last syllable is interlined.

² *partes*] Interlined.

³ *jam*] Interlined.

⁴ *confirmari*] After this word was added in the margin, but afterwards erased, *Et in magnis Cro-*

nicis Sancti Albani. The charter is in B. C. (ed. Wats, p. 646,) as also the papal confirmation.

⁵ *ne tanti . . . deleretur*] On an erasure.

⁶ *et*] On an erasure.

ad M. equites competenter equis, etsi non pretiosis, et A.D. 1244. armis communitos, et peditum validorum non erat numerus. Qui omnes pro domino suo rege Scotorum mori desiderabant.

*Walenses prædis intendunt et rapinis.*¹

Comperientes Walenses, quod [rex]² eos omittit cum The Welsh illo potentissimo exercitu impetere, quod et³ ipsi mul- again in-
tum formidaverant, jam securiores de latibulis suis-
exeuntes, soluto regis exercitu, rapinis, prædis et in-
cendiis, more eis innato, furiose ac crudeliter in suam
propriam 'perniciem intendebant; unde iram regis et
omnium Anglorum⁴ in capita propria exaggerabant.

*Consecratur electus Bathoniensis.*⁵

Eodem tempore, iii^o. idus Septembris, consecratus est 11 Sept.
in episcopum Bathoniensem magister Rogerus, Sares- Consecra-
biriensis præcentor. Cujus redditibus jam vacantibus tion of
cum multi inhiassent, habentes provisionum urgentia Roger, bp.
præcepta, citius ad præsulatum promovebatur.⁶ In elect of
octavis beati Martini transfretavit episcopus Bath.
Lincolniensis, pro causa sua contra canonicos suos decidenda. 18 Nov.
Et cito post, ut partem suam defenderet, decanus The bp.
Lincolniensis. of Lincoln
go to Rome
to plead
their suits.

*Consecratus est episcopus Londoniensis F[ulco].*⁷

Die vero sancti Dionisii consecratus est in episco- 9 Oct.
pum Londoniensem Fulco Basset, decanus Eboracensis, Consecra-
in ecclesia Sanctæ Trinitatis Londoniarum. tion of
Fulk, bp.
of London.

¹ *rapinis*] On an erasure.

² *rex*] Supplied in marg. with a plummet.

³ *et*] Interlined.

⁴ *Anglorum*] The last syllable is on an erasure.

⁵ In the margin are drawn a mitre and crosier.

⁶ *cum multi . . . promovebatur*]. On an erasure.

⁷ In the margin are again drawn a mitre and crosier.

A.D. 1244.

Cruciferi.

Arrival of
the 'Cruciferi' in
England.
The pope
betakes
himself to
Asti, and
thence to
Lyons.

Eodemque tempore venerunt Cruciferi, quidam scilicet novi religiosi, in Angliam, post fratres de Monte Carmeli. Circa idem tempus se transtulit papa ad Astensem civitatem, ut promptius obviaret occidentalibus sua negotia expedire cupientibus.¹ Inde vero, post modicum temporis spatium, deceptis vel corruptis imperatoris custodibus, iter clandestinum² arripuit versus Lugdunum.³

Exigit rex auxilium pecuniare, sed contradictum est ei.

1 Nov.
The king
again de-
mands pe-
cuniary
aid, but
is refused.
He extorts
money
from the
Londoners
and Jews.

In crastino autem Animarum magnates Angliæ regi auxilium pecuniare postulanti, totiens læsi et dampnificati, id facere impotentes,⁴ denegarunt. Sed quia dominus rex obligabatur de debitis non minimis erga mercatores de vino, de cera, de pannis ultramarinis, a civibus⁵ pecuniam multam extorsit et Judæis, nec tamen inde mercatores plenam pacationem receperunt.

Nicholaus de Molis viriliter se ab hostibus defendit.

Nich. de
Molis,
seneschal
of Gascony,
defeats the
king of
Navarre.

Diebus etiam sub eisdem Nicholaus de Molis, quem dominus rex senescallum constituit Wasconix, viriliter ab hostibus in ipsum insurgentibus⁶ se defendens, etiam a rege Navariæ in quodam congressu triumphavit.

¹ sua . . . cupientibus] On an erasure.

² clandestinum] clandestinum, MS.

³ Lugdunum] Lugdunum, MS.

⁴ totiens . . . impotentes] On an erasure.

⁵ civibus] In B. C. is added, Londoniarum.

⁶ insurgentibus] insurgenbus, MS.

*Rex Francorum miraculose convalescit.*¹

A.D. 1244.

fol. 138 a. Eodem anno, in Adventu Domini, rex Francorum 27 Nov. Lodowicus ex reliquiis corruptelæ, quam in Pictavia Louis IX. is miracu-
guerræ indulgens contraxerat, graviter infirmatus,² in lously
extasim letalem raptus, jacuit aliquot diebus quasi saved from
mortuus, et assertione circumsedentium exanimatus. death, and
Mater autem ipsius, scilicet Blanchia, reliquias, de qui- the Cross.
bus supra meminimus, scilicet veram Crucem, coronam, lanceam et clavos, aptavit corpori rigido et frigido; et, redeunte spiritu, revixit, et suspirans postulavit sibi crucem dari, et cruce tunc et ibidem signatus, vovit irrefragabiliter se Terram Sanctam personaliter visitaturum.

Consilium Roberti Passeleue, clerici domini regis.

Et circa illos dies Robertus Passelewe, Lewensis³ Counsel archidiaconus et domini regis clericus et spiritualis given by Rob. Pas-
consiliarius, eidem domino regi dedit consilium, ut, selewe to
facta diligentissima inquisitione per vicinos de regiæ raise fines
forestæ vel terræ inforestatæ occupatione, qui aliena by an in-
invadere præsumpserunt gravi poena muletarentur; quisition into the
unde cum tales quamplurimi invenirentur, et usque state of
exinanitionem puniti, thesaurus regius magnum susce- the royal
pit incrementum, utinam profecturum. forests.

De morte quorundam magnatum.

Obierunt autem anno sub eodem⁴ magnates, de Deaths of
quorum morte præactum est, præter nobiles Franciæ, many per-
sons of
rank.

¹ In the margin is a drawing representing the king lying on his bed, and receiving the cross from a bishop. Above is written in red, "*Rex Francorum a portis mortis*

revocatus, crucem accipit a manu episcopi Parisiensis."

² *infirmatus*] infirmatus, MS.

³ *Lewensis*] Wellensis, E., erroneously. See Fasti, i. 262.

⁴ *sub eodem*] Interlined.

A.D. 1244. qui in Terra Sancta obierunt, Margareta, soror regis Scociæ, relicta Gileberti Marescalli, et sepulta [est]¹ Londoniis;² Willelmus, cognomento Briwere, episcopus Exoniensis; comitissa Flandriæ, uxor comitis Thomæ.

Annalium eventuum conclusio.

Annual summary. Transiit igitur annus ille frugifer abundanter,³ et fructifer, ita quod summa [frumenti]⁴ ad pretium duorum solidorum descendebat; Terræ Sanctæ inimicissimus, regno autem Angliæ et pecuniæ emunctivus; Francis periculosus, Ecclesiæ suspectus, Ytaliæ vero turbulentus.

Dominus rex Londoniis fuit.

A.D. 1245. Anno gratiæ M^o.CC^o.XLV°., qui est annus regni regis Henry keeps Christmas at London. John de Gatesdene knighted. H[enrici] III. xxix^{us}., fuit idem rex ad Natale Domini Londoniis, ubi cum multis nobilibus festa Natalicia celebravit. Ubi⁵ Johannem de Gatesdene, clericum suum, qui multum eidem domino regi servierat, honorifice balteo donavit militari.

Transfretant Cantuariensis electus, Wigorniensis et Herefordensis episcopi.

The abp. of Canterbury elect, and bps. of Worcester and Hereford, go to Rome. Et cum hæc⁶ agerentur, Cantuariensis electus B[onefacius], et Wigorniensis et Herefordensis episcopi, Romanam curiam adituri, occulte et subito, nesciebatur ad quod, transfretarunt.

¹ est] Supplied from E.

² Londoniis] The last three syllables are on an erasure.

³ abundanter] habundanter, MS.

⁴ frumenti] Supplied from B. C.

⁵ Ubi] Written at first *Ibi*. In B. C. *Ibidem*.

⁶ hæc] Interlined.

Rex petiit orari pro eo, ut Deus sibi prolem mitteret A.D. 1245.
masculinam.

Tunc quoque temporis dominus rex, utpote regum The king
Christianissimus, postulavit a viris religiosis orationes, orders
ut Dominus noster, cui nihil est impossibile immo nec be made
difficile, prolem sibi ad regni robur conferre dignare- for male
tur; confisus¹ orationibus et, quas non cessavit erogare, progeny.
elemosinis.²

Natus est domino regi filius, et vocatus est
*Edmundus.*³

Die vero sancti Marcelli peperit Alienora, regina 16 Jan.
Angliæ, filium, et sic, rege jubente, quia⁴ postulaverat Birth of
eum a beato Edmundo, rege et martire, vocatum est prince Ed-
nomen ejus Edmundus. mund.

Strages Walensium.

Quadragesimali tempore sequenti apud Montem-Go- Slaughter
mericum occisi sunt trecenti et amplius Walenses ab of the
Anglis, quibus præerat ipsius castri castellanus, a tergo Welsh at
caute positis insidiis. Simulata⁵ enim formidine, idem Mont-
gomery.

¹ *confisus*] *consisus*, MS.

² The entire chapter, with the rubric, is written on a piece of vellum pasted over the original text, which, although partially erased (as is always the case in similar instances), can be thus read, *Electus naves ascensurus apud Doveram, in triste præsagium, jussit nemora archiepiscopus abscidi et vendi, et quasdam collectas et tallias, tam in clero quam in populo, fieri inauditas, ac si ad illam ecclesiam indignanter sectaret exstirpandam. Et tunc*

monachi Cantuarienses, propriam miseriam cognoscentes, percusserunt pectora sua, facti sui pœnitentes. Cf. ed. Wats, p. 653.

³ This rubric was at first written, "*Regina Angliæ Alienora peperit filium,*" but this is now covered over by the piece of vellum alluded to above. In the margin is a drawing of the royal infant lying in swathing clothes in a cradle, with curtains above.

⁴ *quia*] On an erasure.

⁵ *Simulata*] *Sumulata*, MS.

A.D. 1245. castellanus a facie Walensium fugit abiens retrorsum; sed Angli latitantes proruperunt irruentes in Walenses fugantes, et reversus castellanus cum suis in Walenses, qui de fugantibus jam facti sunt fugientes, susceperunt eos in ore gladii et trucidarunt.

Excommunicatur imperator.

The emperor is excommunicated by the pope.

Tempore quoque sub eodem fecit dominus papa excommunicare imperatorem Fræthericum, et ipsum fecit enunciari¹ excommunicatum per totam Franciam et Angliam.

Death of Matthew Fitz-Herbert.

*Obrutus est quodam lapide Herbertus filius-Mathæi.*²

David autem cupiens jacturam suam redimere, exercitui Anglorum diligenter excubando insidiabatur. Et dum quidam miles strenuissimus inter prærupta montium pertransiret, quidam Walensis³ in vertice stans unius montium, lapidem dimittens⁴ projecit in ipsum, et ipsum conterendo interfecit.

Mandatum domini papæ de concilio generali.

Papal mandate received for a General Council.

Anno eodem, circa medium Quadragesimæ, venerunt nuncii domini papæ in Angliam, de convocando concilio generali tale prælatis mandatum papale bajulantes: "Innocentius episcopus, servus servorum Dei, filiis," etc. quæ in autentico papæ scribuntur.⁵

¹ *enunciari*] We should probably read *denunciari*.

² In the margin is drawn his shield of arms, reversed, viz., party per pale gules and azure, three lions rampant or, and underneath is written in red, "*Obiit Herbertus filius-Mathæi in Wallia, miles strenuus, lapide obrutus.*"

³ *Walensis*] Valensis, MS.

⁴ *dimittens*] demettens, MS.

⁵ *quæ . . . scribuntur*] Written on a slip of vellum pasted over the original text, which reads, *Inspice in libro Additamentorum*; and in the margin is added, *vel in Magnis Cronicis*. The pope's mandate is not in the "*Liber Additamentorum*," but in B. C. (ed. Wats, p. 656), dated "Lugduni, iii. kal. Feb. [30 Jan.], pont. anno ii°."

Aliqui se rationabiliter excusant.

A.D. 1245.

Cum autem ad concilium generale convocatio ad multorum audientiam pervenisset prælatorum, aliqui ad iter præparantur arripiendum; aliqui regiis negotiis intendentes, aliqui senes et valitudinarii vel infirmi, sese rationabilibus causis, per dominum regem supplicantem et testimonium veritati perhibentem, et¹ competentes procuratores, ne ad concilium venirent, excusantur.

Some are reasonably excused from attending it.

De quodam incendio apud Lugdunum dampnoso.

Diebus vero Rogationum, dum ministri papales una noctium minus caute ignem custodirent, incendio repentino combusta² est camera domini papæ apud Lugdunum. Ministri autem, ut suam excusarent desidiam et imperitiam,³ dicebant incendiarios occultos missos a Fretherico ignem occulte subposuisse, ut ipsum papam sic peremissent.⁴ Creditur etiam ipsam cartam de tributo Angliæ feliciter fuisse⁵ illo igne combustam.⁶

22-24 May. The pope's chamber is burnt at Lyons.

The blame laid on incendiaries sent by the emperor.

¹ *et*] vel, B. C.

² *combusta*] combusta, MS.

³ *imperitiam*] imperiam, MS.

⁴ *peremissent*] peremisset, MS.

⁵ *fuisse*] Repeated superfluously after *igne*.

⁶ *minus caute . . . combustam*] With the exception of the last five words added in the lower margin, these lines are written on a piece of vellum pasted over the original text, which, although partially erased, can be thus read, *crapulis . . . [de]dissent, quædam domini papæ camera cum omnibus contentis*

est combusta, asserentibus nonnullis sinistre interpretantibus, quod gratis accensa est, ut scilicet sic occasionem acciperet dominus papa exigendi pecuniam propter restaurationem. Sed cum incendium plus quam credebatur desæviret, combusta sunt et alia quæ habebantur criora. Et fuit multorum assertio, quod detestabilis illa carta, quæ de tributo Angliæ sub rege Johanne confecta fuerat, eodem incendio in cinerem [est redacta]; nearly as in B. C. and ed. Wats, p. 658.

*Ricardus de Clare factus est miles.*¹

fol. 138 b.

A.D. 1245.

Richard
de Clare
knighted.

Inquiry
made as to
the amount
of rents
received by
the Roman
court and
its nomi-
nees.

Die vero Pentecostes, cum² dominus rex Londoniis festum tenuit³ serenissimum, Ricardum de Clare, jam comitem, concomitantibus circiter xl. tironibus, balteo cinxit militari, et tirocinii sui festum gaudenter consummavit. Fecit insuper dominus rex eodem tempore per singulos Angliæ comitatus [diligenter inquiri]⁴ summam reddituum Romanorum et virorum Ytalicorum, quos Romana ditaverat⁵ auctoritas; et inventa est summa reddituum eorum, videlicet meri redditus, exceptis hiis quæ de multorum prælatorum cameris recipiunt præmiis et donativis, ad plus ascendisse quam redditum summa, quam dominus rex de toto regno suo percipere consuevit. Confecta est inde carta, quam eleganter dictavit Robertus de Sotingduun,⁶ querimonialis, ad concilium generale præsentanda.⁷ Electi sunt igitur ad hoc nuncii sollempnes, comes Rogerus Bigod, Johannes filius-Galfridi, Willelmus de Cantelupo, Philippus Basset, Radulphus filius-Nicholai, et

¹ *factus est miles*] So the rubric was originally written, but afterwards partly erased, to make room for a correction in the text. In the margin is drawn his shield of arms, viz., or, three cheverons gules, and beneath is written, in red letters, "*Milicia Ricardi comitis de Clare*," and over the last word is added *Glovernia*.

² *cum*] Added above the line.

³ *tenuit*] This word and the first two syllables of the next are on an erasure.

⁴ *diligenter inquiri*] Supplied from B. C.

⁵ *ditaverat*] Added on an erasure.

⁶ *carta . . . Sotingduun*] Added in marg. This letter is in B. C. (ed. Wats, p. 666.)

⁷ *auctoritas . . . præsentanda*]

The entire passage (with the exception of the two last words, which are on an erasure) is written on a piece of vellum pasted over the original text, which, though partly erased, can still be read as follows, *curia violenter ditaverat, et inventa [est] summa reddituum annuorum lx. milia marcarum meri redditus, absque infinitis et assiduis extorsionibus, quæ ad tantum numerum ascendere judicantur. Confecta est tunc epistola proliza per regni universitatem mittenda querimonialis, ad concilium generale deferenda, in qua extorsiones papales et exactiones . . . [continebantur]*. Cf. ed. Wats, pp. 658-9.

magister Willelmus Powic, clericus domini regis. Franci A.D. 1245.
quoque prolixam querimoniam epistolam pro oppres- Letter of
sionibus, quibus per Transalpinos gravantur, ad con- complaint
cilium mittunt, quæ alibi, propter prolixitatem ejus, addressed
scribitur, ad tale signum .¹ to the
General
Council at
Lyons.

*Fulco filius-Warini mittitur ad magistrum
Martinum.*

Hiis quoque diebus, videlicet in crastino [aposto- 30 June.
lorum]² Petri et Pauli, postquam quædam torneamenta Fulk Fitz-
plena occulto odio per dominum regem prohibebantur, Warin is
capta apud Loitunam, missus est Fulco filius-Warini sent to
ex parte universitatis regni, consentiente sed tacite the legate
ipso rege, ad magistrum Martinum apud Novum Tem- Martin, to
plum Londoniis commorantem. Qui torvo vultu eum order him
respicens, sic ipsum affatus est, "Recedens statim exi to leave the
ab Anglia." Cui Martinus, "Quis mihi hoc mandat? kingdom.
an tu ex te ipso hoc habes?" Cui Fulco, "Hoc tibi
per me mandat armatorum, quæ nuper apud Loitonam
apparuit, universitas; et si sano credis consilio, ne
moreris usque in tertium diem, ne tu et omnes tui in
frusta concidaris." Et re vera, viz se continuit Fulco,
quin in ipsum et omnes suos truculenter irruisset, sicut
sæpe postea jurans protestatus est; sed et postea de
omissione et pusillanimitate, licet multum se humilias-
set, doluisse.³ Recedente autem Fulcone, Martinus tre-
pidus et anhelus⁴ regem adiit, et cum hæc regi reci-

¹ *Franci . . . signum*] Added in
marg. No mention of this impor-
tant letter is found in B. C., but it
is referred to also in E., and is in-
serted in the "Liber Additamen-
torum," MS. Cott. Nero D. I. fol.
126, but omitted to be printed by
Wats. Matthew Paris remarks on
it, "Hee [*sic pro Hæ*] literæ multos
moverunt, sed commotio nondum
pervenit ad effectum."

² *apostolorum*] Supplied from B.
C. E.

³ *est, sed . . . doluisse*] Written
partly on an erasure, and partly on a
slip of vellum pasted over the origi-
nal text, the only words of which
now legible are, . . . *de omissione . . .*
mor tamen de pusillanimitate . . .

⁴ *anhelus*] hanelus, MS.

A.D. 1245. taret, respondit rex, "Non me hujus rei auctorem protestor, sed barones mei, tuam comperientes rapacitatem, vix se continent, quin insurgant in te, immo etiam et¹ in me ipsum, eo quod tuos,² quæ modum excedunt, impetus³ hactenus toleravi. Quorum furorem vix compescui, quin in te irruentes, te membratim non dilacerassent." Cui Martinus humili ac tremula voce ait, "Peto igitur, ob Dei amorem et domini papæ reverentiam, liberum exitum a terra hac, exitum⁴ et conductum." Adsignatus est igitur, rege miserante, ei ad ducatum usque Doveram, dominus Robertus Noriscus, unus scilicet marescallorum hospitii domini regis, de cujus protectione magister Martinus securus et protectus, usque ad Doveram indemnis pervenit. Timens autem ne per mare illi laquei pararentur, promisit constabulario castri et memorato Roberto provisiones ad opus parentum⁵ suorum exhiberi, pro conductu.⁶ Cum autem dictus Martinus Lugdunum pervenisset, gravem coram papa super prædictis reposuit querimoniam, sed papa cum occultis minis omnia dissimulavit,⁷ tempora promittens sereniora.⁸

Martin
appeals to
the king.

Robert le
Noreys is
directed to
conduct
him to
Dover.

Martin lays
his com-
plaints be-
fore the
pope at
Lyons.

Rex disponit impetere Walliam.

Henry
prepares
an expedi-

Tempore quoque sub eodem dominus rex nec valens nec volens Walensium impetus injuriosos amplius⁹ sus-

¹ et] Interlined.

² tuos] Originally written *tuas*.

³ impetus] Written on a slip of vellum pasted over the original reading *deprædationes*, as in B. C.

⁴ exitum] Repeated in MS., for which we should probably read *tutum*, as in B. C.

⁵ parentum] parntum, MS.

⁶ regis . . . conductu] Written on a piece of vellum pasted over the original text, except the last

three words, which are on an erasure. The text first written has been obliterated so completely, that only a word or two can be made out.

⁷ dissimulavit] The last syllable is on an erasure.

⁸ sereniora] On an erasure. In the margin has been added *oportuna*, but afterwards erased.

⁹ amplius] Added in marg.

tinere, kalendis Julii fecit submonere omnes, qui ei A.D. 1245.
servitium debebant militare, ut ipsum hostiliter Wal- tion against
liam aditurum cum equis et armis sequerentur. the Welsh.
1 July.

Electus Coventrensis cedit.

Et dum hiis turbinibus mundus volveretur, electus The bp.
Coventrensis Willelmus de Monte-Pessulano, Coven- elect of
trensensis monachus et præcentor, qui rite in episcopum Coventry
Coventrensem eligebatur, cum vidisset multos adver- resigns.
sarios insurgere,¹ ut ipsum a subarrato honore præcipi-
tarent,² sponte jus suum resignavit, ne ecclesia Coven-
trensensis majora pateretur dispendia cum dilatione. Cujus Roger de
loco electus est magister Rogerus de Weseham, theologus, Wescham,
decanus ecclesiæ Lincolnensis. dean of
Lincoln,
elected in
his place.

Consecrantur Lugduni quidam prælati.³

Anno quoque sub eodem consecrati sunt a domino Consecra-
papa Lugduni, B[onefacius] in Cantuariensem archi- tion of
episcopum, magister Ricardus de Withz⁴ in episcopum prelates
Cicestrensem, et magister Rogerus, decanus Lincolni- at Lyons.
ensis, in Cestrensem, viri qui in episcopos consecraban-
tur,⁵ scientia et moribus eleganter adornati. Quod cum
audisset rex, jussit bona⁶ episcoporum, eo quod eorum
electioni non consensisset,⁷ confiscari.⁸

¹ multos . . . insurgere] On an
erasure.

² præcipitarent] precipitaret,
MS.

³ In the margin are drawn two
mitres and crosiers.

⁴ Withz] Wiz, B. C. E.

⁵ in episcopos consecrabantur]
Added in marg.

⁶ bona] Over this word is written
scilicet baronias, and the latter word
is copied in E.

⁷ consensisset] consisset, MS.

⁸ confiscari] At first written in-
fiscari, as in B. C.

A.D. 1245. *Rex jubet ecclesiam Westmonasterii suis sumptibus*¹
*reparari.*²

Restoration of West-
minster
Abbey. Eodem quoque anno dominus rex devotione ductus,
quam habuit ad gloriosum Dei regem et³ confessorem
Edwardum, ecclesiam Sancti Petri Westmonasterii jus-
sit⁴ veterem dirui in parte orientali, cum ipsa turri,
et ipsam decentius sumptibus fecit⁵ propriis reparari.

*Celebratur concilium generale.*⁶

Celebration
of the
General
Council. Altius igitur solis orbita cursum peragente, congre-
gati sunt Lugduni ex multis mundi partibus prælatis,
vel eorum procuratores, secundum papalis mandati
tenorem, concilium generale celebraturi. Cujus con-
cilii acta et statuta plenius in quamplurimorum libris,

The cano-
nization of
Edmund,
abp. of
Canter-
bury, de-
ferred.
Deposition
of the
emperor.

ne tanti concilii acta deleantur, annotantur. Et cum
petitum esset a fere universis prælatis, ut solem-
niter fieret⁷ canonizatio beati Edmundi, Cantuarien-
sis archiepiscopi et confessoris, cepit dilationem. Item,
imperator Frethericus ignominiose ab imperio depositus
est. Item, per dictos procuratores conquestus est do-

¹ *sumptibus*] *suptibus*, MS.

² In the lower margin is a repre-
sentation of the church, showing
two towers at the west end, and a
peal of five bells. By the side of
the church is drawn what is in-
tended, apparently, for the shrine
of Edward the Confessor.

³ *Dei regem et*] Better if read,
regem et Dei, as in E.

⁴ *jussit*] Added to the text.

⁵ *fecit*] Interlined.

⁶ In the lower margin is a draw-
ing representing the pope sitting in
the General Council, holding a book
or bull in the left hand, and in the
right a scroll, on which is written
in red, "*Omni honore privamus*

Frethericum." In front of him sit
the prelates, and the emperor's nun-
cio is in the act of departure, who
holds also a scroll, on which is
written, "*Dies ista dies iræ, calami-
tatis et miseriæ!*"

⁷ *in quamplurimorum . . . fieret*]
Written on a piece of vellum pasted
over the original text, which reads
thus, *in libro Additamentorum an-
notantur. Hoc autem, quod nota-
bilis censeo, hic duxi merito conscri-
bendum. Invidia Ottonis, aliquando
in Anglia legati, procurante.* The
proceedings of this Council are not
in the "*Addimenta*," but at large
in B. C. (ed. Wats, pp. 663-679.)

f. 139 a. minus rex Angliæ super innumerabilibus exactionibus domini papæ; et contradictum est de tributo Angliæ, quo involvit eam rex Johannes, tempore belli et odii inter ipsum et nobiles de regno; cui obligationi de-
testandæ non consensit regni universitas, immo pro universitate contradixit archiepiscopus Cantuariensis Stephanus. Item, episcopus Beritensis Walerannus cartam legit in publico, in qua appensa fuerunt xii. sigilla, de infortunio¹ quod accidit juxta Gazeram, ubi, triumphantibus Chorosminis,² ceciderunt infiniti Christiani, et victa fuit militia Templi et Hospitalis.³

A.D. 1245.
Complaint of the tribute imposed in the reign of John.
Letter respecting the slaughter of the Christians near Gazera.

Dominus rex firmat castrum de Gannoch.

Tempore sub eodem dominus rex, dum apud Gannoch moraretur reprimens insolentias Walensium, more guerræ multotiens dampna sustulit, et pluries dampna intulit inimicis. Octavo autem kalendas Octobris, facto congressu, ceciderunt ex nostris milites strenui Alanus Bucel, Adam de Moia, Galfridus Esturmy, et Reimundus Arcubalastarius, Guasconensis;⁴ de Walensibus autem multo plures, sed vulgares. Misit igitur rex pro Yberniensibus, qui venientes et⁵ in illa parte Walliæ quæ Engleseie dicitur, ipsam depopulati sunt in ferro et flamma, omnia devastantes. Ipsi autem Ybernienses ab antiquo Walenses odio habent, et sese ad invicem persequuntur. Rex autem post miserabile exterminium Walensium, præclusa etiam omnium via victualium, et multis ad votum subjugatis, et elegantissime firmato castro de Gannoch, quod Walensibus

Loss of the English near Gannoch.
24 Sept.
Irish forces are sent for, and ravage Anglesey.

Henry returns from Wales.

¹ *infortunio*] *imfortunio*, MS.

² *Chorosminis*] *Chorominis*, MS.

³ See *ante*, p. 484.

⁴ *Guasconensis*] At first written *Guasco*.

⁵ *rex*] Interlined.

⁶ *et*] Seems superfluous.

A.D. 1245. quasi spina est ¹ in oculo, reversus est ² ad ³ festum Simonis et Judæ.

Cruce-signato rege Francorum, signantur multi nobiles.

28 Oct. Signato igitur domino rege Francorum et miraculose
Many French nobles assume the Cross. resuscitato, multi de regno Francorum nobiles con-
signantur cruce similiter, videlicet, frater dicti regis Robertus, comes Atrabatensis, dux Burgundiæ, dux Braibanciæ, comitissa Flandriæ, cum duobus filiis suis, comes Britannię P[etrus], comes Britannię filius ejus J[ohannes]; comes Barrensis, comes Suessonensis, comes Sancti Pauli, comes de ⁴ Druis, comes de Retel, Philippus de Curtiniaco, ⁵ Walterus de Juveni, Egidius de Mailli, Advocatus de Bettun, et multi alii de regno Francorum utriusque sexus, divites et ⁶ optimates.

Magister Ricardus, Exoniensis ecclesiæ cancellarius in episcopum ejusdem ecclesiæ [consecratur].⁷

Consecration of Richard, chancellor of Exeter, as bp. of that see. Tempore quoque sub eodem consecratus est apud Radingum, in episcopum Exoniensem, magister Ricardus, ejusdem ⁸ ecclesiæ cancellarius, circa kalendas Decembris, ⁹ vir sanctus et ¹⁰ eleganter literatus.

1 Dec.

¹ est] Interlined.

² est] Originally written *est dominus rex* (as in B. C.), but *rex* afterwards erased, and *dominus* left in the text by mistake.

³ ad] Interlined.

⁴ de] R. de, E.

⁵ Curtiniaco] Curtenai, E.

⁶ divites et] Interlined.

⁷ consecratur] Supplied from B. C.

⁸ ejusdem] ejudem, MS.

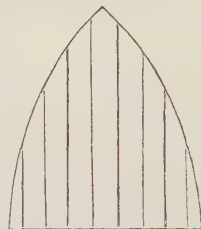
⁹ Richard le Blond was consecrated 22 Oct. 1245. Fasti, i. 369.

¹⁰ et] On an erasure, as are also the first two syllables of *eleganter*.

De mortibus quorundam magnatum.

A.D. 1245.

15 Feb. Obierunt autem illo anno, in crastino sancti Valen-
tini, Baldewinus, comes Devoniae,¹ juvenis elegantissi-
mus. Et in crastino Purificationis beatæ Mariæ Vir-
ginis, comitissa Oxoniæ, Ysabella de Bolebec. Obiit
3 Feb. insuper in Wallia, obrutus lapidis ictu, Herbertus filius-
Mathæi, ut prædictum est.² Et in septimana Passionis
Dominicæ obiit quidam præclarus baro in partibus
Angliæ borealibus, Gilebertus de Unframvilla, parvu-
lum relinquens heredem, cujus custodiam rex concessit
comiti Legrecestriæ S[imoni]. Eodemque tempore
anni obiit Galfridus de Trane, cardinalis, domino papæ
specialissimus. Obiitque Reimundus, comes Provinciæ.
Et³ eodem anno Galfridus de Marisco,⁴ miles⁵ invete-
ratus, qui aliquando inter nobiles Ybernæ non ultimus
habebatur; mortuus est autem exul, inops et extorris.
Eodemque anno comes Marescallus Walterus, absque
prole, sicut fratres sui Willelmus et Gilebertus, ii.
4 Dec. nonas⁶ Decembris obiit.⁷ Et cito post, scilicet tertia
22 Dec. die ante Natale, obiit⁸ Anselmus, frater dicti comitis
Marescalli proximo junior.⁹ Quibus sine liberis de

Deaths of several
nobles.

¹ In the margin of fol. 138 a (but which properly should be placed here) is a drawing of the shield of arms, reversed, of the earl of Devon, viz., or, a lion rampant, double queue azure, and beneath is written in red letters, "*Die sancti Valentini obiit Baldewinus, comes Devonæ, miles juvenis et elegans.*"

² *ut prædictum est*] Interlined.

³ *Reimundus . . . Et*] Added in marg., in which also is drawn his shield of arms, reversed, viz., paly, or and gules, and beneath is written partly in red, "*Obiit Reimundus,*

comes Provinciæ pater reginæ." Some other words have been erased.

⁴ *de Marisco*] Added in marg.

⁵ *miles*] Written on a piece of vellum pasted over the word *proditor*.

⁶ *ii. nonas*] So also E., but *viii. kalendas* in B. C.

⁷ *obiit*] On a slip of vellum pasted over part of the word *Decembris*, as originally written at length.

⁸ *obiit*] On an erasure.

⁹ In the margin are drawn two shields of arms, reversed, both alike, viz., party per pale, gules and vert, a lion rampant, double queue, argent.

A.D. 1245. medio raptis, illa præclara hereditas jam multipliciter dissipata ad multos, ratione sororum, est devoluta. Et sic nobile illud scutum, sicut alia nobilia quamplura,¹ prostratum est.

Clipei in Anglia, heu! prostrati.

Shields
laid low in
England. Et quia de clipeis prostratis mentio facta lamentabilis est, non arbitror alienum a materia de consimilibus, licet non paribus, breviter facere mentionem. Marescalli,² ut dictum est; comitis Cestriæ; comitis de Harundellia; comitis de Mandevilla; comitis de Huntendon; de Albineto;³ Willelmi de Danecastre;⁴ Osberti Giffard; Roberti de Reppele;⁵ Roberti de BURGAT; Roberti de Thurnam; Walteri filii-Gileberti; [Roberti]⁶ de Bulun, et fratris ejus;⁷ Willelmi, Nicholai, et Eustachii de Stutevilla; Rogeri de Muntbegun; Philippi⁸ de Hulecotes; Ricardi de Perci; Henrici de Trublevilla; Philippi de Albineto; Radulphi de Trublevilla;⁹ Ricardi de Doure; comitis de Warewic. In Hibernia, Hugonis de Lascy, et W.;¹⁰ Falconis de Breaute.¹¹ In Provincia, amici nostri comitis de Provincia, Reimundi, qui eodem anno mortuus est. Et eodem anno¹² quidam ecclesiæ Eboracensis canonicus et archi-

Also in
Ireland and
Provence.

¹ *sicut . . . quamplura*] Added in marg.

² This list of names is written in the margin of B., but omitted in C. by the original scribe; and a later hand, at fol. 351 b, has copied from the MS. containing the text printed above [now MS. Reg. 14 C. vii.] a portion of the chapter, as far as *Roberti de Thurnam*, where the copyist breaks off with the words, "et plures magnates, etc."

³ *Albineto*] Albineio, F.

⁴ *Danecastre*] Lancastræ, B.

⁵ *Reppele*] Roppele, B. E.

⁶ *Roberti*] Supplied from E. Om. B.

⁷ *ejus*] Here is inserted in B., *Alexander Arsic*.

⁸ *Philippi*] Philippus, MS.

⁹ *Philippi de Albineto, Radulphi de Trublevilla*] Om. E. After these names are inserted in B., *Ricardi de Ripariis, Ricardi filii-Rogeri de Chileham*.

¹⁰ *et W.*] Omitted in B. E.

¹¹ *Falconis de Breaute*] In B. this name follows *Philippi de Hulecotes*.

¹² *anno*] Interlined.

diaconus, dum quendam militem conviciis temere pro- A.D. 1245.
vocaret, ab eodem in atrio ipsius ecclesiæ obiit truci-
datus. Obiit quoque eodem anno, ii. idus Octobris, 14 Oct.
apud Sanctum Albanum, episcopatu suo multo tempore Death of
privatus sed dignitate retenta, postquam apud Sanctum John, bp.
Albanum circiter xx. annis moram continuasset, epi- of Ardfert,
scopus Johannes, quondam Hertfertensis, vir per omnia and Walter,
commendabilis; et in ecclesia Sancti Albani est sepul- abbat of
tus.¹ Et xi^o.² kalendas Januarii obiit Walterus, abbas Peter-
de Burgo. borough. 22 Dec.

Annalis conclusio.

Transiit ergo annus ille frugum fertilitate redundans, Annual
sed præcedentis quam sui temporis ubertate plus com- summary.
munitus, ita ut summa tritici ad pretium xx. dena-
riorum ³ descendebat, fructuum autem arboreorum
solatio destitutus; regno Francorum prosper et aug-
mentativus; ⁴ regno vero Anglorum inimicus et depræ-
dativus; Terræ Sanctæ hostilis; Walensibus cruentis-
simus; Pictavensibus probrosus et exosus.

¹ In the margin are drawn a mitre and crosier, reversed.

² xi^o] xvi^o, E.

³ xx. denariorum] In B. C. duorum solidorum.

⁴ augmentativus] auementavus, MS.

LONDON:
Printed by GEORGE E. EYRE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
For Her Majesty's Stationery Office.
[497.—1000.—7/65.]

LIST OF WORKS

PUBLISHED

By the late Record and State Paper Commissioners,
or under the Direction of the Right Honourable
the Master of the Rolls, which may be pur-
chased of Messrs. Longman and Co., London;
Messrs. James Parker and Co., Oxford and
London; Messrs. Macmillan and Co., Cam-
bridge and London; Messrs. A. and C. Black,
Edinburgh; and Mr. A. Thom, Dublin.

PUBLIC RECORDS AND STATE PAPERS.

ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIA SCACCARII ABBREVIATIO. Henry
III.—Edward III. *Edited by* HENRY PLAYFORD, Esq. 2 vols.
folio (1805—1810). *Price* 25s. boards, or 12s. 6d. each.

CALENDARIIUM INQUISITIONUM POST MORTEM SIVE ESCAETARUM.
Henry III.—Richard III. *Edited by* JOHN CALEY and JOHN
BAYLEY, Esqrs. Vols. 2, 3, and 4, folio (1806—1808; 1821—1828),
boards: vols. 2 and 3, *price* 21s. each; vol. 4, *price* 24s.

LIBRORUM MANUSCRIPTORUM BIBLIOTHECÆ HARLEIANÆ CATALOGUS.
Vol. 4. *Edited by* the Rev. T. HARTWELL HORNE. Folio (1812),
boards. *Price* 18s.

ABBREVIATIO PLACITORUM, Richard I.—Edward II. *Edited by* the
Right Hon. GEORGE ROSE and W. ILLINGWORTH, Esq. 1 vol.
folio (1811), boards. *Price* 18s.

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES. *Edited by* Sir
HENRY ELLIS. Folio (1816), boards (Domesday-Book, vol. 3).
Price 21s.

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, ADDITAMENTA EX CODIC.
ANTIQUISS. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), boards
(Domesday-Book, vol. 4). *Price* 21s.

STATUTES OF THE REALM. *Edited by* Sir T. E. TOMLINS, JOHN RAITHEY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT, Esqrs. Vols. 4 (in 2 parts), 7, 8, 9, 10, and 11, including 2 vols. of Indices, large folio (1819—1828). *Price* 31s. 6d. each; except the Alphabetical and Chronological Indices, *price* 30s. each.

VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Henry VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by* JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER. Vols. 3 to 6, folio (1810, &c.), boards. *Price* 25s. each.

* * The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price* 2s. 6d.

ROTULI SCOTLE IN TURRI LONDINENSI ET IN DOMO CAPITULARI WESTMONASTERIENSI ASSERVATI. 19 Edward I.—Henry VIII. *Edited by* DAVID MACPHERSON, JOHN CALEY, and W. ILLINGWORTH, Esqrs., and the Rev. T. HARTWELL HORNE. 2 vols. folio (1814—1819), boards. *Price* 42s.

“FÆDERA, CONVENTIONES, LITTERÆ,” &c.; or, Rymer’s Fœdera, New Edition, 1066—1377. Vol. 2, Part 2, and Vol. 3, Parts 1 and 2, folio (1821—1830). *Edited by* JOHN CALEY and FRED. HOLBROOKE, Esqrs. *Price* 21s. each Part.

DUCATUS LANCASTRÆ CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM, &c. Part 3, Calendar to the Pleadings, &c., Henry VII.—Ph. and Mary; and Calendar to the Pleadings, 1—13 Elizabeth. Part 4, Calendar to the Pleadings to end of Elizabeth. (1827—1834.) *Edited by* R. J. HARPER, JOHN CALEY, and WM. MINCHIN, Esqrs. Folio, boards, Part 3 (or Vol. 2), *price* 31s. 6d.; and Part 4 (or Vol. 3), *price* 21s.

CALENDARS OF THE PROCEEDINGS IN CHANCERY, IN THE REIGN OF QUEEN ELIZABETH; to which are prefixed, Examples of earlier Proceedings in that Court from Richard II. to Elizabeth, from the Originals in the Tower. *Edited by* JOHN BAYLEY, Esq. Vols. 2 and 3 (1830—1832), folio, boards, *price* 21s. each.

PARLIAMENTARY WRITS AND WRITS OF MILITARY SUMMONS, together with the Records and Muniments relating to the Suit and Service due and performed to the King’s High Court of Parliament and the Councils of the Realm. Edward I., II. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. (1830—1834.) Folio, boards, Vol. 2, Division 1, Edward II., *price* 21s.; Vol. 2, Division 2, *price* 21s.; Vol. 2, Division 3, *price* 42s.

ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 2 vols. folio (1833—1844). The first volume, 1204—1224. The second volume, 1224—1227. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. *Price* 81s., cloth; or separately, Vol. 1, *price* 63s.; Vol. 2, *price* 18s.

PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND. 10 Richard II.—33 Henry VIII. *Edited by* Sir N. HARRIS NICOLAS. 7 vols. royal 8vo. (1834—1837), cloth. *Price* 98s.; or separately, 14s. each.

ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1201—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. folio (1835), cloth. *Price* 31s. 6d.

* * The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price* 9s.

ROTULI CURIE REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 vols. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 28s.

ROTULI NORMANNIE IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1200—1205; also, 1417 to 1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 12s. 6d.

ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, tempore Regis Johannis. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 18s.

EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS. Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq. 2 vols. royal 8vo. (1835, 1836), cloth, *price* 32s.; or separately, Vol. 1, *price* 14s.; Vol. 2, *price* 18s.

FINES, SIVE PEDES FINIUM; SIVE FINALES CONCORDIE IN CURIA DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John (1195—1214). *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 vols. royal 8vo. (1835—1844), cloth, *price* 11s.; or separately, Vol. 1, *price* 8s. 6d.; Vol. 2, *price* 2s. 6d.

ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER; together with Documents illustrating the History of that Repository. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 vols. royal 8vo. (1836), cloth. *Price* 42s.

DOCUMENTS AND RECORDS illustrating the History of Scotland, and the Transactions between the Crowns of Scotland and England; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 1 vol. royal 8vo. (1837), cloth. *Price* 18s.

ROTULI CHARTARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1199—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. folio (1837), cloth. *Price* 30s.

REPORT OF THE PROCEEDINGS OF THE RECORD COMMISSIONERS, 1831 to 1837. 1 vol. folio, boards. *Price* 8s.

REGISTRUM vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. 1 vol. folio (1838), cloth. *Price* 31s. 6d.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF ENGLAND; comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, from Æthelbirht to Cnut, with an English Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry the First; also, Monumenta Ecclesiastica Anglicana, from the 7th to the 10th century; and the Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws; with a compendious Glossary, &c. *Edited by* BENJAMIN THORPE, Esq. 1 vol. folio (1840), cloth. *Price* 40s. Or, 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 30s.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF WALES; comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good; modified by subsequent Regulations under the Native Princes, prior to the Conquest by Edward the First; and anomalous Laws, consisting principally of Institutions which, by the Statute of Ruddlan, were admitted to continue in force. With an English Translation of the Welsh Text. To which are added, a few Latin Transcripts, containing Digests of the Welsh Laws, principally of the Dimetian Code. With Indices and Glossary. *Edited by* ANEURIN OWEN, Esq. 1 vol. folio (1841), cloth. *Price* 44s. Or, 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 36s.

ROTULI DE LIBERATE AC DE MISIS ET PRÆSTITIS, Regnante Johanne. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6s.

THE GREAT ROLLS OF THE PIPE FOR THE SECOND, THIRD, AND FOURTH YEARS OF THE REIGN OF KING HENRY THE SECOND, 1155—1158. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 4s. 6d.

THE GREAT ROLL OF THE PIPE FOR THE FIRST YEAR OF THE REIGN OF KING RICHARD THE FIRST, 1189—1190. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6s.

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ENGLISH HISTORY in the 13th and 14th centuries, selected from the Records in the Exchequer. *Edited by* HENRY COLE, Esq. 1 vol. fcp. folio (1844), cloth. *Price* 45s. 6d.

MODUS TENENDI PARLIAMENTUM. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. 8vo. (1846), cloth. *Price* 2s. 6d.

MONUMENTA HISTORICA BRITANNICA, or, Materials for the History of Britain from the earliest period. Vol. 1, extending to the Norman Conquest. Prepared, and illustrated with Notes, by the late HENRY PETRIE, Esq., F.S.A., Keeper of the Records in the Tower of London, assisted by the Rev. JOHN SHARPE, Rector of Castle Eaton, Wilts. Finally completed for publication, and with an Introduction, by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq., Assistant Keeper of Records. (Printed by command of Her Majesty.) Folio (1848). *Price 42s.*

REGISTRUM MAGNI SIGILLI REGUM SCOTORUM in Archivis Publicis asservatum. 1306—1424. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1814). *Price 15s.*

THE ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND. 11 vols. folio (1814—1844). Vol. I. *Edited by* THOMAS THOMSON and COSMO INNES, Esqrs. *Price 42s.* Also, Vols. 4, 7, 8, 9, 10, 11; *price 10s. 6d.* each.

THE ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS. 1466—1494. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price 10s. 6d.*

THE ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES. 1478—1495. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price 10s. 6d.*

ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer of England, containing Payments out of His Majesty's Revenue, 44 Edward III., 1370. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1835), cloth. *Price 35s.* Or, royal 8vo. cloth. *Price 25s.*

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing similar matter to the above; James I.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1836), cloth. *Price 30s.* Or, royal 8vo. cloth. *Price 21s.*

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing similar matter to the above; Henry III.—Henry VI.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1837), cloth. *Price 40s.* Or, royal 8vo. cloth. *Price 30s.*

NOTES OF MATERIALS FOR THE HISTORY OF PUBLIC DEPARTMENTS. *By* F. S. THOMAS, Esq., Secretary of the Public Record Office. Demy folio (1846), cloth. *Price 10s.*

HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS. *By* F. S. THOMAS, Esq. Royal 8vo. (1853), cloth. *Price 12s.*

STATE PAPERS, DURING THE REIGN OF HENRY THE EIGHTH : with Indices of Persons and Places. 11 vols., 4to. (1830—1852), cloth. *Price 5l. 15s. 6d.* ; or separately, *price 10s. 6d.* each.

Vol. I.—Domestic Correspondence.

Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.

Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.

Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

HISTORICAL NOTES RELATIVE TO THE HISTORY OF ENGLAND ; from the Accession of Henry VIII. to the Death of Queen Anne (1509—1714). Designed as a Book of instant Reference for ascertaining the Dates of Events mentioned in History and Manuscripts. The Name of every Person and Event mentioned in History within the above period is placed in Alphabetical and Chronological Order, and the Authority whence taken is given in each case, whether from Printed History or from Manuscripts. *By F. S. THOMAS, Esq.* 3 vols. 8vo. (1856), cloth. *Price 40s.*

CALENDARIVM GENEALOGICVM ; for the Reigns of Henry III. and Edward I. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq., Secretary of the Public Record Office. 2 vols. imperial 8vo. (1865), cloth. *Price 15s.* each.

CALENDARS OF STATE PAPERS.

[IMPERIAL 8vo. *Price 15s. each Volume or Part.*]

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, and ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A. 1856-1865.

Vol. I.—1547-1580.

Vol. II.—1581-1590.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1857-1859.

Vol. I.—1603-1610.

Vol. II.—1611-1618.

Vol. III.—1619-1623.

Vol. IV.—1623-1625, with Addenda.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A. 1858-1866.

Vol. I.—1625-1626.

Vol. II.—1627-1628.

Vol. III.—1628-1629.

Vol. IV.—1629-1631.

Vol. V.—1631-1633.

Vol. VI.—1633-1634.

Vol. VII.—1634-1635.

Vol. VIII.—1635.

Vol. IX.—1635-1636.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1860-1866.

Vol. I.—1660-1661.

Vol. II.—1661-1662.

Vol. III.—1663-1664.

Vol. IV.—1664-1665.

Vol. V.—1665-1666.

Vol. VI.—1666-1667.

Vol. VII.—1667.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARKHAM JOHN THORPE, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509-1589.

Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589-1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543-1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568-1587.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. 1860.

Vol. I.—1509-1573.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOËL SAINSBURY, Esq. 1860-1862.

Vol. I.—America and West Indies, 1574-1660.

Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513-1616.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1862-1864.

Vol. I.—1509-1514.

Vol. II. (in Two Parts)—1515-1518.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF EDWARD VI., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France. 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF MARY, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France. 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office, &c. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham. 1863-1865.

Vol. I.—1558-1559.

Vol. II.—1559-1560.

Vol. III.—1560-1561.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERGENROTH. 1862.

Vol. I.—Hen. VII.—1485-1509.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* RAWDON BROWN, Esq. 1864.

Vol. I.—1202-1509.

In the Press.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. Vol. II.—1574–1585.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vol. III.—1519–1523.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* RAWDON BROWN, Esq. Vol. II.—Henry VIII.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham. Vol. IV.—1561–1562.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERGENROTH. Vol. II.—Henry VIII.

In Progress.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A. Vol. X.—1636.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOËL SAINSBURY, Esq. Vol. III.—East Indies, China, and Japan. 1617, &c.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH (continued), preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1591, &c.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[ROYAL 8vo. Price 10s. each Volume or Part.]

1. THE CHRONICLE OF ENGLAND, by JOHN CAPGRAVE. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.
2. CHRONICON MONASTERII DE ABINGDON. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1858.
3. LIVES OF EDWARD THE CONFESSOR. I.—La Estoire de Seint Aedward le Rei. II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1858.
4. MONUMENTA FRANCISCANA ; scilicet, I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. II.—Adæ de Marisco Epistolæ. III.—Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1858.
5. FASCICULI ZIZANIORUM MAGISTRI JOHANNIS WYCLIF CUM TRITICO. Ascribed to THOMAS NETTER, of WALDEN, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford. 1858.
6. THE BUIK OF THE CRONICLIS OF SCOTLAND ; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece ; by WILLIAM STEWART. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law. 1858.
7. JOHANNIS CAPGRAVE LIBER DE ILLUSTRIBUS HENRICIS. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.
8. HISTORIA MONASTERII S. AUGUSTINI CANTUARIENSIS, by THOMAS OF ELMHAM, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* CHARLES HARDWICK, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge. 1858.

9. EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS): Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vols. I., II., and III. *Edited by* F. S. HAYDON, Esq., B.A. 1858-1863.
10. MEMORIALS OF HENRY THE SEVENTH: Bernardi Andreae Tholosatis Vita Regis Henrici Septimi; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq. 1858.
11. MEMORIALS OF HENRY THE FIFTH. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V. *Edited by* C. A. COLE, Esq. 1858.
12. MUNIMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. Vol. II. (in Two Parts), Liber Custumarum. Vol. III., Translation of the Anglo-Norman Passages in Liber Albus, Glossaries, Appendices, and Index. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law. 1859-1860.
13. CHRONICA JOHANNIS DE OXENEDES. *Edited by* Sir HENRY ELLIS, K.H. 1859.
14. A COLLECTION OF POLITICAL POEMS AND SONGS RELATING TO ENGLISH HISTORY, FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII. Vols. I. and II. *Edited by* THOMAS WRIGHT, Esq., M.A. 1859-1861.
15. The "OPUS TERTIUM," "OPUS MINUS," &c., of ROGER BACON. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1859.
16. BARTHOLOMÆI DE COTTON, MONACHI NORWICENSIS, HISTORIA ANGLICANA. 449-1298. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1859.
17. BRUT Y TYWYSOGION; or, The Chronicle of the Princes of Wales. *Edited by* the Rev. J. WILLIAMS AB ITHEL. 1860.
18. A COLLECTION OF ROYAL AND HISTORICAL LETTERS DURING THE REIGN OF HENRY IV. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford. 1860.
19. THE REPRESSOR OF OVER MUCH BLAMING OF THE CLERGY. By REGINALD PECOCK, sometime Bishop of Chichester. Vols. I. and II. *Edited by* CHURCHILL BABINGTON, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1860.
20. ANNALES CAMBRÆ. *Edited by* the Rev. J. WILLIAMS AB ITHEL. 1860.

21. THE WORKS OF GIRALDUS CAMBRENSIS. Vols. I., II., and III. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1861-1863.
22. LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE WARS OF THE ENGLISH IN FRANCE DURING THE REIGN OF HENRY THE SIXTH, KING OF ENGLAND. Vol. I., and Vol. II. (in Two Parts). *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1861-1864.
23. THE ANGLO-SAXON CHRONICLE, ACCORDING TO THE SEVERAL ORIGINAL AUTHORITIES. Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. *Edited and translated by* BENJAMIN THORPE, Esq., Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden. 1861.
24. LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGNS OF RICHARD III. AND HENRY VII. Vols. I. and II. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq. 1861-1863.
25. LETTERS OF BISHOP GROSSETESTE, illustrative of the Social Condition of his Time. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1861.
26. DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. I. (in Two Parts); Anterior to the Norman Invasion. Vol. II.; 1066-1200. *By* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq., Deputy Keeper of the Public Records. 1862-1865.
27. ROYAL AND OTHER HISTORICAL LETTERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGN OF HENRY III. From the Originals in the Public Record Office. Vol. I., 1216-1235. Vol. II., 1236-1272. *Selected and edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, D.D., Regius Professor in Ecclesiastical History, and Canon of Christ Church, Oxford. 1862-1866.
28. CHRONICA MONASTERII S. ALBANI.—1. THOMÆ WALSINGHAM HISTORIA ANGLICANA; Vol. I., 1272-1381: Vol. II., 1381-1422.
2. WILLELMI RISHANGER CHRONICA ET ANNALES, 1259-1307.
3. JOHANNIS DE TROKELowe ET HENRICI DE BLANEFORDE CHRONICA ET ANNALES, 1259-1296; 1307-1324; 1392-1406. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., of Corpus Christi College, Cambridge, and of the Inner Temple, Barrister-at-Law. 1863-1866.
29. CHRONICON ABBATIE EVESHAMENSIS, AUCTORIBUS DOMINICO PRIORE EVESHAMIE ET THOMA DE MARLEBERGE ABBATE, A FUNDATIONE AD ANNUM 1213, UNA CUM CONTINUATIONE AD ANNUM 1418. *Edited by* the Rev. W. D. MACRAY, M.A., Bodleian Library, Oxford. 1863.

30. RICARDI DE CIRENCESTRIA SPECULUM HISTORIALE DE GESTIS REGUM ANGLIÆ. Vol. I., 447-871. *Edited by* JOHN E. B. MAYOR, M.A., Fellow and Assistant Tutor of St. John's College, Cambridge. 1863.
31. YEAR BOOKS OF THE REIGN OF EDWARD THE FIRST. Years 30-31, and 32-33. *Edited and translated by* ALFRED JOHN HORWOOD, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law. 1863-1864.
32. NARRATIVES OF THE EXPULSION OF THE ENGLISH FROM NORMANDY, 1449-1450.—Robertus Blondelli de Reductione Normanniæ: Le Recouvrement de Normandie, par Berry, Herault du Roy: Conferences between the Ambassadors of France and England. *Edited, from MSS. in the Imperial Library at Paris, by the* Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham. 1863.
33. HISTORIA ET CARTULARIUM MONASTERII S. PETRI GLOUCESTRIÆ. Vols. I. and II. *Edited by* W. H. HART, Esq., F.S.A.; Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie. 1863-1865.
34. ALEXANDRI NECKAM DE NATURIS RERUM LIBRI DUO; with NECKAM'S POEM, DE LAUDIUS DIVINÆ SAPIENTIÆ. *Edited by* THOMAS WRIGHT, Esq., M.A. 1863.
35. LEECHDOMS, WORTCUNNING, AND STARCRAFT OF EARLY ENGLAND; being a Collection of Documents illustrating the History of Science in this Country before the Norman Conquest. Vols. I. and II. *Collected and edited by the* Rev. T. OSWALD COCKAYNE, M.A., of St. John's College, Cambridge. 1864-1865.
36. ANNALES MONASTICI. Vol. I.:—Annales de Margan, 1066-1232; Annales de Theokesberia, 1066-1263; Annales de Burton, 1004-1263. Vol. II.:—Annales Monasterii de Wintonia, 519-1277; Annales Monasterii de Waverleia, 1-1291. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registry of the University, Cambridge. 1864-1865.
37. MAGNA VITA S. HUGONIS EPISCOPI LINCOLNIENSIS. From Manuscripts in the Bodleian Library, Oxford, and the Imperial Library, Paris. *Edited by the* Rev. JAMES F. DIMOCK, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1864.
38. CHRONICLES AND MEMORIALS OF THE REIGN OF RICHARD THE FIRST. Vol. I.:—ITINERARIUM PEREGRINORUM ET GESTA REGIS RICARDI. Vol. II.:—EPISTOLÆ CANTUARIENSES; the Letters of the Prior and Convent of Christ Church, Canterbury; 1187 to 1199. *Edited by* WILLIAM STUBBS, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian. 1864-1865.

39. RECUEIL DES CRONIKES ET ANCHIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN. From Albina to 688. *Edited by* WILLIAM HARDY, Esq., F.S.A. 1864.
40. A COLLECTION OF THE CHRONICLES AND ANCIENT HISTORIES OF GREAT BRITAIN, NOW CALLED ENGLAND, by JOHN DE WAURIN. From Albina to 688. (Translation of the preceding.) *Edited and translated by* WILLIAM HARDY, Esq., F.S.A. 1864.
41. POLYCHRONICON RANULPHI HIGDEN, with Trevisa's Translation. Vol. I. *Edited by* CHURCHILL BABINGTON, B.D., Senior Fellow of St. John's College, Cambridge. 1865.
42. LE LIVRE DE REIS DE BRITTANIE E LE LIVRE DE REIS DE ENGLETERE. *Edited by* JOHN GLOVER, M.A., Vicar of Brading, Isle of Wight, formerly Librarian of Trinity College, Cambridge. 1865.
43. CRONICA MONASTERII DE MELSA, AB ANNO 1150 USQUE AD ANNUM 1400. Vol. I. *Edited by* EDWARD AUGUSTUS BOND, Esq., Assistant Keeper of the Department of Manuscripts, and Egerton Librarian, British Museum. 1866.
44. MATTHÆI PARISIENSIS HISTORIA ANGLORUM, SIVE, UT VULGO DICTUR, HISTORIA MINOR. Vols. I. and II. *Edited by* Sir FREDERICK MADDEN, K.H., Keeper of the Department of Manuscripts, British Museum. 1866.

In the Press.

- THE WARS OF THE DANES IN IRELAND : written in the Irish language. *Edited by* the Rev. J. H. TODD, D.D., Senior Fellow of Trinity College, Dublin.
- A COLLECTION OF SAGAS AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by* GEORGE WEBBE DASENT, Esq., D.C.L. Oxon.
- OFFICIAL CORRESPONDENCE OF THOMAS BEKYNTON, SECRETARY TO HENRY VI., with other LETTERS and DOCUMENTS. *Edited by* the Rev. GEORGE WILLIAMS, B.D., Senior Fellow of King's College, Cambridge.
- ORIGINAL DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ACADEMICAL AND CLERICAL LIFE AND STUDIES AT OXFORD BETWEEN THE REIGNS OF HENRY III. AND HENRY VII. *Edited by* the Rev. HENRY ANSTEE, M.A.
- ROLL OF THE PRIVY COUNCIL OF IRELAND, 16 RICHARD II. *Edited by* the Rev. JAMES GRAVES, A.B., Treasurer of St. Canice, Ireland.

- RICARDI DE CIRENCESTRIA SPECULUM HISTORIALE DE GESTIS REGUM ANGLIÆ. Vol. II., 872-1066. *Edited by* JOHN E. B. MAYOR, M.A., Fellow and Assistant Tutor of St. John's College, and Librarian of the University, Cambridge.
- THE WORKS OF GIRALDUS CAMBRENSIS. Vol. IV. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.
- CHRONICON RADULPHI ABBATIS COGGESHALENSIS MAJUS; and, CHRONICON TERRÆ SANCTÆ ET DE CAPTIS A SALADINO HIÉRO-SOLYMIS. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham.
- YEAR BOOKS OF THE REIGN OF EDWARD THE FIRST. 20th, 21st, and 22nd Years. *Edited and translated by* ALFRED JOHN HORWOOD, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law.
- RECUEIL DES CRONIQUES ET ANCHIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN (continued). *Edited by* WILLIAM HARDY, Esq., F.S.A.
- POLYCHRONICON RANULPHI HIGDEN, with Trevisa's Translation. Vol. II. *Edited by* CHURCHILL BABINGTON, B.D., Senior Fellow of St. John's College, Cambridge.
- ITER BRITANNIARUM: THE PORTION OF THE ANTONINE ITINERARY OF THE ROMAN EMPIRE RELATING TO GREAT BRITAIN. *Edited by* WILLIAM HENRY BLACK, Esq., F.S.A.
- ANNALES MONASTICI. Vol. III. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registrar of the University, Cambridge.
- HISTORIA ET CARTULARIUM MONASTERII S. PETRI GLOUCESTRIÆ. Vol. III. *Edited by* W. H. HART, Esq., F.S.A.; Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie.
- LIBER DE HYDA: A CHRONICLE AND CHARTULARY OF HYDE ABBEY, WINCHESTER. *Edited, from a Manuscript in the Library of the Earl of Macclesfield, by* EDWARD EDWARDS, Esq.
- CHRONICLE ATTRIBUTED TO BENEDICT, ABBOT OF PETERBOROUGH. *Edited by* WILLIAM STUBBS, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian.
- LEECHDOMS, WORTCUNNING, AND STARCRAFT OF EARLY ENGLAND; being a Collection of Documents illustrating the History of Science in this Country before the Norman Conquest. Vol. III. *Collected and edited by* the Rev. T. OSWALD COCKAYNE, M.A., of St. John's College, Cambridge.

- CHRONICON, SCOTORUM : A CHRONICLE OF IRISH AFFAIRS, from the EARLIEST TIMES to 1135. *Edited and translated by* W. MAUNSELL HENNESSY, Esq., M.R.I.A.
- CHRONIQUE DE PIERRE DE LANGTOFT. *Edited by* THOMAS WRIGHT, Esq., M.A.
- CHRONICA MONASTERII DE MELSA, AB ANNO 1150 USQUE AD ANNUM 1400. Vol. II. *Edited by* EDWARD AUGUSTUS BOND, Esq., Assistant Keeper of the Department of Manuscripts, and Egerton Librarian, British Museum.
- CHRONICA MONASTERII S. ALBANI.—4. GESTA ABBATUM MONASTERII S. ALBANI, A MATTHÆO PARIS, THOMA WALSINGHAM, ET QUODAM AUCTORE ANONYMO CONSCRIPTA. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., of Corpus Christi College, Cambridge, and of the Inner Temple, Barrister-at-Law.
- MATTHÆI PARISIENSIS HISTORIA ANGLORUM, SIVE, UT VULGO DICITUR, HISTORIA MINOR. Vol. III. *Edited by* Sir FREDERICK MADDEN, K.H., Keeper of the Department of Manuscripts, British Museum.

In Progress.

- DOCUMENTS RELATING TO ENGLAND AND SCOTLAND, FROM THE NORTHERN REGISTERS. *Edited by* the Rev. JAMES RAINE, M.A., of Durham University.
- WILLELMI MALMESBIRIENSIS DE GESTIS PONTIFICUM ANGLORUM, LIBRI V. *Edited, from William of Malmesbury's Autograph MS., by* N. E. S. A. HAMILTON, Esq., of the Department of Manuscripts, British Museum.
- CHRONICLE OF ROBERT OF BRUNNE. *Edited by* FREDERICK JAMES FURNIVALL, Esq., M.A., of Trinity Hall, Cambridge, Barrister-at-Law.
- DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. III. ; 1201, &c. *By* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq., Deputy Keeper of the Public Records.

May 1866.

If B [etc] were the exemplars of L.A.
it is clear that all the references to L.A. refer
to a scheme for making a liber supplementum,
literarum addit and that in general it are
never made. All the docs cited are in B.C.
Item I was 503, which is in L.A. & significantly
has the signum against it. Had the others been
there they too would have had a signum.

The alterations came when M.P. found this
last L.A. beyond him, essentially in hierarchy
any way was already in B [etc]
[This conclusion supported by III. p. 6 same
thing. Also ¹²⁴⁹ III 45, ref with signum to B
Also III 59. Also III 101, 129, 134 These refs with
signum which have never been deleted.

From all this it seems to follow that we should hesitate to
believe any of these references went to docs genuinely in the L.A.
when the refs. are made unless you have ad tale
signum. M.P.'s intention overran his hierarchy.

There are six refs. to docs in B & whenever it is in
L.A. it is he was making a Regimen Fodere.
He may have abandoned the idea before he got to the end
when he began that L.A. in B (anno 1247) he
always gave the signum. In L.A. he was going to copy the

6475 Election of King. Ranks
 Not much seen before
 aff. 1246. Pans perhaps heard a number

1240 437 In echo Adet They are not low in margin 28. C
 in untested aff. the book was made

619.

73

131

135

145

? 157

148

162

182

Libe Additamentum
 Swerford

Supplining 6108. 114. ? 445 429 455 461 483

131

135

143

148

157

232. 249

351

494
 483, 484, 491, 503
 500, 506

